

משנת התלמוד / חלק השאלות והתשובות

כ"ח אב ס"ו

משנת התלמוד השלם / מסכת כתובות 2-כתובות 555\1-004 3333\4 אב ס"ו

בהכנת חיבור "משנת התלמוד השלם והקצר" הושקעו עבודה רבה ולכן כל הזכויות שמורות ומשוררות למחבר, הן על פי דין תורה והן על פי חוק הבינלאומי ואסור בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, שיכפול, הקלטה, תרגום, אחסון במאגר מידע, מולטימדיה ו/או כל מאגר אחר, או כל אמצעי אלקטרוני אופטי, מכני או אחר, של כל חלק שהוא מהחומר ללא אישור בכתב.

בחיבורי "משנת זכויות היוצר" מהדורה תשס"ב פרק ה' הערה 1, הבאנו שלפי הרבה פוסקים איסור העתקה כרוך באיסור גזל מהתורה, ולכן אסור להעתיק אפי' למטרה עצמית גם אם בלא העתקה לא היה קונה את היצירה, ושכן פוסק מרן הגרי"ש אלישיב מובא בחיבורי שם פרק יח, וכן דעת הגר"ש הלוי ואזנר

פרק ראשון

בתולה נשאת

א. "בתולה נשאת דוקא ברביעי" מדוע, והאם התקנה לעולם? דף ב. ג.

תשובה:

1. מתקנת חכמים: שבתולה תנשא ברביעי, שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבי"ד שבעיירות שיושבין בקביעות בימי שני וחמישי, מכח תקנת עזרא שבי"ד יושבים רק בשני וחמישי. התקנה דוקא ברביעי אבל לא בליל שני, משום הא דמבואר בגמ' (בדף ג.): "שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה ג' ימים" אחר השבת וברביעי כונסה. ומבואר בתוס' (דף ב. ד"ה ליום): שנשאת דוקא ביום הרביעי אבל לא בליל חמישי, משום שיש חשש שיטרח בנשואין וכתובה ולא יבעול. ובגמ' לקמן דף ה. מבואר: שנשאת ברביעי אבל נבעלת בליל חמישי, הואיל ונאמרה בו ברכה לדגים.

לפי רש"י - תקנת חכמים היתה לכל בתולה, שמתוך שמגיע לבי"ד יתברר הדבר ויבואו עדים שיעידו שזינתה [ברצון - תוס'].

ולפי תוס' (ד"ה שאם) - התקנה רק אם כשיטעון טענת בתולים יהיה רק חד ספיקא, דספק דאורייתא לחומרא, והיינו כגון: 1. באשת כהן - משום שיש רק ספק אם זינתה תחתיו, ואסורה אפי' זינתה באונס. 2. אם היא פחותה מבת שלש, אבל אם היא אשת ישראל יותר מבת ג', הרי היא מותרת לבעלה, משום שיש ספק ספיקא, ספק זינתה תחתיו וספק זינתה באונס, הטעם שנשאת ברביעי, זהו רק משום שלא פלוג רבנן בתקנתא. [התוס' בתירוץ השני כותבים: שגם לפי רש"י לא היו מתקנים בגלל הטעם שיבואו עדים, באם לא היה נאמן לאסור באשת כהן או בפחות מבת ג'].

2. לפני תקנת עזרא ובמקומות שיושבים בכל יום - אם טרחו בהכנת הסעודה יכולים לישא בכל יום. [חזן מיום ששי ערב שבת ומוצש"ק - עיין לקמן תשו' ז'].

3. אם עבר על תקנה זו - בתוס' (דף ב. ד"ה ותנשא) מבואר: דנקרא עבריינא.

דין זמן נישאי אלמנה - עיין לקמן תשו' יז/2.

דין בעילה בערב שבת וכמוצאי שבת - עיין לקמן תשו' יח.

ב. באלו מקרים אם הגיע הזמן ולא נשאו, הבעל אינו חייב להעלות לה מזונות? דף ב. ב.

תשובה:

1. אם אינו יכול לישא מחמת שאנוס מפני הדין שתיקנו חכמים לישא רק ביום ד', כגון שהגיע

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוררות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

הזמן של י"ב חודש ביום ראשון [עיין מהרש"א על תוד"ה ותנשא] או כאשר היא מעכבת את הנישואין - לכו"ע הבעל אינו חייב להעלות לה מזונות.

2. באונס שאינו מתקנת חכמים, כחלה הוא [לפני שהגיע הזמן] או חלתה היא או פירסה נדה שלא בשעת וסתה

לפי הלשון הראשון בגמ' (דף ב.) - אינו חייב להעלות לה מזונות.

ולפי הלשון השני בגמ' - לרבי אחאי אין זו טענת אונס ואוכלת, ולרב אשי גם במקרה זה יש טענת אונס, ואינה אוכלת.

3. חלה הוא אחר שהגיע הזמן - בתוס' (ד"ה לפיכך) מבואר: שחייב להעלות לה מזונות.

4. בפירסה נדה בשעת וסתה - לכו"ע אינו חייב להעלות.

5. בפירסה נדה שלא בשעת וסתה

לפי הלשון הראשון בגמ' [לא לפי רב אשי] - אינו חייב להעלות, [ולפי ליטנא בתרא אליבא דרב אחאי - זו בעיא דלא איפשטא, עיין הגהות וחיידושים להרד"ל שבסוף המסכת].

ג. יבס שצמד בדין וחלה, האם חייב להעלות מזונות, ומדוע?

תשובה:

לפי תוס' (ד"ה לפיכך) - אם הגיע הזמן ועמד בדין וחלה, חייב להעלות וכדמוכח מהירושלמי, אבל אם חלה קודם הגעת זמן והגיע הזמן, הדין תלוי בשני הלשונות שבגמ', באם פשיטא שאינו מעלה לה מזונות או דהוי ספק.

ולפי התוס' (שם) בשם רש"י ביבמות - בכל מקרה אין חייב להעלות, ואפי' להצד בסוגיין שארוס חייב, וזהו מפני שלא אגידא בה כל כך כמו ארוס.

ד. "הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש" האם הוי גט: 1. בלא שהוסיף "מעכשיו". 2. כשהוסיף "מעכשיו". 3. כשבתוך י"ב חודש מת או חלה. 4. כשנגט הנ"ל או כגט כגיל בלא תנאי אין בו זמן או כשכתוב בו זמן מאוחר, ומדוע?

דף ב:

תשובה:

א. הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש

1. אם כשלא הוסיף מעכשיו ומת בתוך י"ב חודש

לפי התנא המובא בסוגיין (מהמשנה בגיטין דף עו:) - אינו גט (ואפי' בדיעבד שנשאת - תוס' ד"ה דילמא, הראשון), משום שאין גט לאחר מיתה.

ולפי רבותינו שבסוגייתנו - הוי גט, משום שזמן כתיבת הגט המופיע בגט מוכיח עליו שהבעל רצה שיהיה גט למפרע.

2. אם כשהוסיף מעכשיו - הרי זה גט, דלא ניחא ליה שתפול לפני יבם.

3. אם כשחלה בתוך הי"ב חודש - מדאורייתא לא הוי גט. ופירש"י: שמצינו טענת אונס מן התורה, שנאמר "ולנערה לא תעשה דבר".

4. כבדין הנ"ל מס' 1 ואין בו זמן כלל או כבדין 2 שבנושא הבא - התוס' (ד"ה דלמא הראשון) כותבים: שרבותינו מודים בזה שלא הוי גט, הואיל ואין זמנו מוכיח עליו.

לפי הלשון הראשון בגמ' ברעת רבא - מדרבנן אין כאן טענת אונס [ועיין בתשובה הבאה דין 2], ולכן הוי גט.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי הלשון השני - גם מדרבנן יש לו טענת אונס, ולכן לא הוא גט.

ב. נמ שאין בו זמן

1. **גט שלא כתוב בו זמן כלל** - בתוס' (ד"ה דילמא, הראשון, ע"פ הגמ' בגיטין) מבואר: שהגט פסול, ואם נשאת הולד כשר.

2. **כשכתוב בו שבע שנה וחודש ולא יום או כשהזמן מאוחר** - בתוס' (שם) מבואר: שהגט כשר.

ה. האם יש טענת אונס בגיטין, ומדוע? דף ב: ג.

תשובה:

1. **באונס דשכיח**, לדוגמא: כשלא קיים התנאי משום שמיפסקא מברא, [פי' הנחר הפסיקו שהיתה המעבורת מצד העיר ולא היה יכול לעבור] - בגמ' שם מבואר: שלא הוא טענת אונס והגט גט, משום דאיבעי ליה להתנות בפירוש, וכאן שלא התנה הוא דאפסיד את עצמו. [ועיין תוס' ד"ה איכא].

2. **באונס שלא הו"ל לאסוקי אדעתיה**, לדוגמא: **כשלא קיים התנאי משום שחלה** [זהו אונס דשכיח ולא שכיח - תוס', מובא בדין הבא] - מדאורייתא הוא טענת אונס, [שנאמר ולנערה לא תעשה דבר - רש"י ד"ה דמדאורייתא], ולכן לא הוא גט.

לפי הלשון הראשון בגמ' - מדרבנן לא הוא טענת אונס, משום צנועות שיחשבו שלא הוא אונס וישארו עגונות, ומשום פרוצות שיאמרו שזה אונס ויתחתנו, ונמצאו בניה ממזרים.

ולפי הלשון השני בגמ' - גם מדרבנן הוא טענת אונס, ולכן לא הוא גט.

תוס' (ד"ה איכא) בשם הר"ח פוסקים כלישנא קמא שאין טענת אונס בגיטין.

3. **באונס דלא שכיח כלל**, לדוגמא: כשלא קיים התנאי משום שנפל עליו הבית או נשכו נחש או אכלו ארי - בתוס' (ד"ה דלימא, השני, ובד"ה איכא) מבואר: שלכו"ע יש לו טענת אונס והגט אינו גט. דלא שייך לתקן משום צנועות ומשום פרוצות, ומה שנחלקו הלישונות בסוגיין [וכבדין הקודם] אם יש אונס, זהו רק באונס דשכיח ולא שכיח.

ו. האם יש כח לחכמים 1. להפקיע קידושין. 2. לעקור לזכר מן התורה? דף ג.

תשובה:

1. **להפקיע קידושי אשה** - בסוגייתנו מבואר: שיכולים להחליט שהמעות יהיו מתנה מכח הפקר בי"ד הפקר, ולהשוות את בעילת קידושי ביאה לביאת זנות. כיון דאדעתא דרבנן מקדש.

2. **לעקור דבר מן התורה** - תוס' (ד"ה תינח) מביאים: שיש מ"ד הסובר שיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה, וכותבים: שהיינו רק היכא שלא נתברר ע"י כך שהיה עבירה, אבל היכא שע"י התקנה גורמים שיתברר שאדם עשה עבירה, לכו"ע אין בכחם לעקור, ולכן הטעמים שבסוגייתנו [וכבדין הקודם] נצרכים גם למ"ד זה. [ועיין מהרש"ל ומהרש"א].

ז. האם מותר לישא בתולה כליל קיסי, בערב שבת ובמוש"ק, ומדוע? דף ג.

תשובה:

1. **לישא בשישי** [הכוונה בליל שישי] - בתוס' (ד"ה אי) מבואר: שלא ישא אפי' בזמן שבתני דינים קבועים בכל יום, משום שאין דנין בשבת. וכיום שאין בתי דינים קבועים, מותר לישא בשישי, שהרי אם יש לו טענת בתולים יכול לקבול בשבת בפני שלשה, וכן הוא לפי רש"י דוקא בימיהם קבעו יום לנישואין, שמתוך כך יתברר הדבר ויבואו עדים, מתוך שמתאספים העם לבי"ד, אבל כיום שאין בי"ד קבוע, מותר לישא בשישי.

2. **בערב שבת ובמוש"ק** - הגמ' (דף ה.) אומרת: שלא ישא, גזירה שמא ישחוט בן עוף בשבת.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ח. גוי שבא על אשת ישראל, האם האשה נאסרת 1. לבעל. 2. לבעל לכשיתגייר, ומדוע? דף ג:

תשובה:

1. לבעל - אם נבעלה ברצון נאסרת, [כדמוכח בגמ' 'איכא פרוצות', וכן מפרשים רש"י ותוס' בסוגיין. אך בתו"י יומא דף פב. כתב, שלפי ר"ת - מותרת לבעלה, יעוין קובץ הערות סי' מה].

2. לגוי לכשיתגייר

לפי ר"ת - אינה נאסרת, משום שבעילתו כבעילת בהמה, שנאמר "וזרמת סוסים זרמתם".

ולפי הריב"ם - נאסרת לגוי גם כשנתגייר.

ט. האם אמרינן "יהרג ואל יעבור" בביאת גוי על אשת ישראל, ומדוע? דף ג:

תשובה:

בביאת אונס של גוי על אשת ישראל לא אמרינן "יהרג ואל יעבור".

לפי ר"ת (בתוד"ה ולדרוש) - זהו בכל מקרה, משום שהוי כביאת בהמה, כמו שנאמר "וזרמת סוסים זרמתם".

ולפי הריב"ם (שם) - זהו משום שהאשה לא עושה מעשה, ולפי זה אם מכריחים אותה לעשות מעשה או כשיש חילול ה', יש לה ליהרג ולא לעבור.

י. בזמן שהיו בתי דינים קבועים, באלו מקרים אין חיוב לישא ביום רביעי דוקא, ומדוע? דף ג. ד.

תשובה:

א. בשעת הסכנה

כשהגמון גזר שכל הנישאת ברביעי תיבעל להגמון, נהגו לכנוס בג' בלבד ולא בב', וחז"ל לא עקרו יום ד', משום שגזירה עבידא דבטלה, ותקנתא דרבנן מקמי גזירה לא בטלינן. [באם ההגמון גזר שתיבעל בג', לרש"י: אסור בשני. דאין לעקור תקנת חכמים אלא יום אחד, ולריצב"א: מותר - מהרש"א על תוד"ה איספרווא].

לפי רש"י (ד"ה התם) - "נהגו" היינו רובא דעלמא, לפי תוס' (ד"ה ותו) - היינו שלא מורין כן.

ב. מחמת האונס

לפי התיירוץ הראשון בגמ' - "מחמת האונס" היינו כששר צבא בא לעיר, וחייליו ויחטפו את צרכי הסעודה.

1. אם אתי וחליף - ליעכב עד שילך.

לפי רש"י - "חליף" היינו שאם חליף לפני יום ד' הבא, יכנוס בד' הבא.

ולפי התוס' (ד"ה אי) - אם חליף בד' זה ימתין עד דחליף, ונפק"מ: באם האיתפרווא מגיעים ביום ב', לפי רש"י - ישא בשבוע הבא, ולפי תוס' - ישא ביום א' - שיטמ"ק, ואם חליף אחר ד' זה - אז יכול להקדים לשלישי או לשני זה.

2. אם כשקבע - מותר להקדים ליום ג' ולא מיחו בידם, ואם משרתיו של השר צבא יבואו ביום ג' ויקחו צרכי הסעודה - מותר להקדים ליום שני. וזהו האופן מה שלמדנו "ואם מחמת האונס מותר".

לפי רש"י (ד"ה הכא) - "מותר" היינו שאם יחיד שואל מתירים לו.

ולפי תוס' (ד"ה ותו) - היינו שמורין כן לכתחילה.

לפי התיירוץ השני בגמ' - "מחמת האונס" שמותר להקדים ליום שני, היינו באם מת אביו של חתן או אמה של כלה אחר שצרכי סעודה ותכשיטיה מוכנים, ואם ידחו את החתונה לא יהיה מי שיטרח עבורם,

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פרטי הדינים עיין בתשובה הבאה.

יא. חתן או כלה שלפני החופה מת להם קרוב, האם החופה דוחה מלישב שבעה, וכיצד ינהגו?

דף ג: ד.

תשובה:

1. אין חופה דוחה אבילות שבעה של שאר קרובים שאינם אביו של חתן או אמה של הכלה.
2. **אם מתו אביו של חתן או אמה של כלה קודם החופה** - מכניסין את המת לחדר, ואת החתן והכלה לחופה, ובוועל בעילת מצוה, כיון שאם ידחו את החתונה לא יהיה מי שיטרח עבורם, ומוותר לו לבעול את הבעילת מצוה דוקא קודם שיקבר המת - תוד"ה בועל, ופורש ממנה משום אבילות, וקוברין את המת [מיד - רש"י], ונוהג שבעת ימי המשתה, ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות, ודוקא כשמתו אחר שהפת מוכן והיין מזוג, וטבחו טבוח שאם ידחו את החתונה יהיה הפסד לצרכי הסעודה שהוכן. וועיין בנקה"כ יור"ד סי' שמה ובאג"מ יור"ד ח"א תשרי רכז].
- רבא אומר: אם זה בכרך, דוחים את החתונה אף אם שמו מים על גבי בשר, כיון שיכולים למכור את צרכי הסעודה.
- רב פפא אומר: אם זה בכפר, לא דוחים את החתונה אע"פ שלא נתן מים על גבי בשר.
- פרם בר פפא בשם רב חסדא אומר: **אם זה מקום בינוני שבין כפר לכרך, וכבר נתנו מים על גבי בשר** - לא דוחים את החתונה, **ואם עדיין לא נתנו מים על גבי בשר** - דוחים את החתונה.
3. **בשבעת ימי המשתה** - חובה לנהוג אבילות בדברים שבצינעא.
- לפי רב יוסף - אם כשהוא אבל אסור להם לישן בחדר אחד, אבל כשהיא אבילה יכולים לישן בחדר ולפי רב אשי - הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים, אפי' כשהיא אבילה וכ"ש כשהוא האבל.
4. **בשבת שבתוך ז' ימי האבלות** - בתוס' (ד"ה אבל דברים) מבואר: שמרבי יוחנן שבסוגייתנו משמע שאסורים בתשמיש המיטה, והלכה כמותו דמסייע לו הברייתא, ושזהו אחרת מרב ושמואל במסכת מו"ק שסוברים: שאי התשמיש המיטה בשבת של ז' ימי האבלות היא רק רשות ולא איסור.
5. **דברי חיבה**, בתוס' (ד"ה והצעת המיטה) מבואר: שבאבילות דידיה - אסור, ובאבילות דידיה - מותר.
6. אין בעלה רשאי לכופה להיות כוחלת ולהיות פוקסת, אלא כופה מטתו, נוהג עמה אבילות בפניה, מוזגת לו הכוס, מצעת לו המטה, ומרחצת ידיו פניו ורגליו.

יב. האם האבל מותר לו 1. לישן בחדר אחד עם אשתו. 2. שהיא תמזוג לו את הכוס. 3. מה הדין כשהיא אבילה, ומדוע?

דף ד: ד.

תשובה:

לפי רב יוסף - **אם הוא אבל** אסור להם לישון בחדר אחד, ואסור לה למזוג לו את הכוס, אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים, **אבל אם היא אבילה** מותר להם לישון בחדר אחד, ומותר לה למזוג לו את הכוס.

ולפי רב אשי - אין חילוק בין הוא אבל להיא אבילה, וכל החילוק הוא, שאם באבילות דעלמא בכל מקרה מותרים, **אבל אם באבילות חתן או כלה ביום חופתם, אסור להם לישן בחדר אחד אף שכבר בעל בעילת מצוה, ואסור לה למזוג לו הכוס אפי' היא אבילה. דהואיל וקילא בעיניו מחמת שהיא אבילות דחוויה, לכן החמירו שלא ישנו יחדיו, כדי שלא יבואו לזלזל באבילות.** [הרי"ף והפוסקים פסקו כרב אשי].

יג. מתה אשתו, האם מותר לו ליטא אשה מיד ולבעול אותה מיד, ומדוע?

דף ד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

בתוס' (ד"ה אבל) מבואר:

1. **אם קיים פריה ורביה, והבנים גדולים** (שאינן צורך לפרנסם) - אסור לו לישא אחרת עד שיעברו שלש רגלים.

2. **אם יש לו בנים קטנים שצריך לפרנסם** - נושא אחר ז', ובמסכת יבמות דף מג: צדדו התוס', שאפי' בתוך ז' מותר - רש"ש, ובוועל לאחר שלשים, תוס' מצדדים: שכן הדין אף כשהיא גם אבילה, מפני שמפרנסת בניו אע"ג שאפשר באחרת. ומאחר שחפץ בה יותר מאחרת שמא לא ישא אחרת - תוס' יבמות מג: ד"ה שאנין, או שמא זהו דוקא כשהיא קרובה שלהם שתרחם עליהם יותר מאחרות.

3. **אם עדיין לא קיים מצות פריה ורביה**

לפי שיטת ר"י - מותר לישא רק לאחר ל', אבל בתוך ל' אסור, שהרי אסור לו לבעול.

ולפי שיטת ר"ת - אפי' תוך ל' מותר לו לישא ואפי' לבעול, כיון שלא קיים עדיין מצות פו"ר. ונראה ששיטת התוס' - שמותר לכנס בתוך ל' ואסור לבעול.

יד. **מי שכבר יש לו בנים ומתו לו אביו או אמו, מתי אחר שבעת ימי אכלו יאה מותר לו לישא אשה, ומדוע, והאם מותר לו ליכנס לכיתה המשתה?**

דף ד.

תשובה :

בתוס' (שם) מבואר: שאחר הל' יום מותר, ואין צריך להמתין י"ב חודש אפי' אם יש לו בנים, כיון דמצוה יתירה היא. ולבית המשתה אסור כל י"ב חודש, ובמשתה של מצוה מותר עכ"פ אחר ל' יום, וסיימו בצ"ע, ושיתכן שגם תוך ל' יום מותר, מחמת שזה מצוה.

טו. **מי שפרסה אשתו נדה, האם מותר להם לישן ולהתייחד בחדר אחד?**

דף ד. ד:

תשובה :

מותר להתייחד עם אשתו נדה, חוץ מחתן שפרסה אשתו נדה לפני שבעל שתקיף ליה יצריה, ולכן היא ישינה בין הנשים והוא בין האנשים. (בתרומת הדרשן סי' רנג מובא מחלוקת באופן שהיה ראוי לבעול ולא בעל אם מותר ביחוד. בשו"ת שבט הלוי חלק ה' תשו' קכ מצדד להקל בהערה ולא גמר ביאתו ואח"כ פירסה נדה, ויעוין מנחת שלמה חלק ג' קג, יד).

טז. **האם נדה מותרת בהצעת המיטה ובמזיגת הכוס לבעלה, האם אשה שהכניסה לבעלה ל' שפחות פטורה מלפרוס לו סדינים, ומדוע?**

דף ד:

תשובה :

הצעת המטה ומזיגת הכוס [בפניו] הם דברים של חיבה. תוס' (ד"ה והצעת) כותבים: שהצעת המיטה דהכא היינו דוקא פריסת סדינים, שאין בהם טורח, ולכן נדה אסורה לעשותן לבעלה, ואילו אשה שהכניסה לו ד' שפחות חייבת לעשותן לבעלה.

לפי התוס' (ד"ה והצעת) אליבא דגירסא של מקצת ספרים - נדה אסורה בהצעת מיטת בעלה אף כשיש בהצעה טורח, ואשה שהכניסה ד' שפחות פטורה מהצעת שאר מיטות הבית ולא מהצעת מיטת הבעל.

יז. **הלנת כרים וכסתות, האם נדה מותרת לעשותה לבעלה, ואשה שהכניסה ג' שפחות, האם פטורה מלעשות כן לבעלה, ומדוע?**

דף ד:

תשובה :

לפי התוס' (שם) - הצעת כרים וכסתות הם דברים שיש בהם טורח, לכן נדה מותרת לעשותן לבעלה, ואילו אשה שהכניסה ג' שפחות פטורה מלעשותן לבעלה. והביאו שכן משמע מרש"י (לקמן דף סא. ד"ה אבל).

לפי גירסת מקצת ספרים (שבתשובה הקודמת) - אין ראייה לחלק בין פריסת סדינים (שמבואר בברייתא שאסור),

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לבין הצעת הכרים וכסתות ובשניהם אסורה, ואשה שהכניסה ג' שפחות - דינה כמו בהכניסה ד' שפחות, וכשיטתם שבתשובה הקודמת.

יז. גולל ודופן מה הם ומה דינם:

דף ד:

תשובה:

לפי רש"י ותוס' (ד"ה עד) - גולל הוא כיסוי הארון, ודופן הם האבנים שבצדדים שהגולל נשען עליו.

לפירוש הראשון בתוס' בשיטת רש"י: מטמא דוקא כשפירש, אבל כשטמון בקרקע, בטיל לקרקע ואינו מטמא באהל.

ולפירוש התוס' בשם הי"מ: מטמא באהל דוקא כשמחובר לארון.

ולפי התוס' (שם) בסם ר"ת - גולל היינו מצבה, [פרטי הדינים לענין טומאה - עיין במש"כ על מסכת סוכה פ"ב תשובה טו].

יז. מתי נושאים את האלמנה ומתי כונסה, ומדוע:

דף ה:

תשובה:

אלמנה נישאת בחמישי ונבעלת בשישי, כי בשישי נאמרה ברכת "פרו ורבו" לאדם, וגם מפני ששקדו חכמים שיהא שמח עמה ג' ימים, ואם הוא אדם שאין לו מלאכה או ביו"ט שחל בערב שבת מותר לשאת אלמנה בחמישי, כי עיקר התקנה היא שקדו, ומשום ברכה לחודה לא היו קובעים יום.

יח. האם מותר לבעול בתולה בשבת או במוצש"ק, ומדוע:

דף ה:

תשובה:

בברייתא (דף טז:) שנינו: בין כך ובין כך לא יבעול לא בערב שבת ולא במוצאי שבת, הגמ' אומרת: שבערב שבת אסור משום איסור חבלה בשבת, ואביי אומר שאפשר גם לומר גזירה שמא יבואו לידי חילול שבת ע"י שישכח ששבת היום, וישחוט בן עוף לצורך הסעודה, ושמטעם זה אסור גם במוצאי שבת, אולם הגמ' (בדף ה:) אינה חוששת לחששו של אביי, ומסתפקת רק בעיקר הדין אם מותר לבעול בתחילה בשבת. צדדי הספק אם דם מיפקד פקיד או חבורי מיחבר, והוי כשאר חובל, [עיין לקמן תשו' כא].

לפי רש"י (שם ד"ה מהו) בפירושו הראשון - הספק הוא מפני שלא ידעו את הברייתא. תוס' (שם ד"ה מהו) הסכימו לפירוש זה.

ולפי פירושו השני - הספק בגמ' הוא אם הלכה כהברייתא דקתני אסור.

הגמ' (בדף ו:) מביאה מחלוקת תנאים אם מותר לבעול בשבת, גם מביאה (בדף ז:) הרבה אמוראים שפוסקים שמותר, מסקנת הגמ' (דף ז:) שמותר לבעול בתולה בשבת. עוד אומרת הגמ' (בדף ו:): שסברת המתירין היא מפני שרוב בקיאים הן לבעול בהטיה בלא יציאת דם ולא הוי פסיק רישא, מרש"י ומתוס' משמע: שאדם שידוע שלא יודע לבעול בהטיה, אסור לו לבעול בשבת בעילת מצוה.

בעילה שניה בשבת - מותרת לכו"ע, וכשמואל דאמר שמותר לבעול בפירצה דחוקה אע"פ שמשיר צרורות.

יט. אינו מתכוון בשבת וכלל התורה כולה, מותר או אסור או חייב, ובאלו אופנים:

דף ה:

תשובה:

בין בשבת בין בכל התורה כולה

א. כשלא הוי פסיק רישא

לפי רבי שמעון - בכל מקרה [ובכל התורה כולה - תוד"ה את"ל] דבר שאין מתכוין מותר אפ"ל לכתחילה, גם אם הוא מתקן בשבת.

ולפי רבי יהודה - דבר שאין מתכוין בשבת אסור, [הגירסא בגמ' בכריתות דף כ: "חייב", ועיין במסורת הש"ס ובתוס' שם].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

אולם בכל התורה כולה ודאי שחייב, שהרי אין פטור של "מלאכת מחשבת". תוס' (ד"ה אם תימצי לומר) **כותבים בדעתו את הדינים הבאים:**

1. **אם אינו מקלקל באופן שאין מצוה או צער** - בזה רבי יהודה אוסר. [לפי שיטת התוס' בכמה מקומות - האיטור אינו מדאורייתא, ולפי הרמב"ן והרשב"א - אטור מן התורה וחייב קרבן, והשיטה מקובצת כאן מביא, שי"א שאטור רק מן התורה ופטור מקרבן].

2. **אם באופן שהוא גם מקלקל וגם במקום מצוה או צער** - רבי יהודה מודה שיותר, כיון שיש ג' לטיבותא.

3. **אם באופן שהוא גם מקלקל אולם אין מצוה או צער** [שיש רק ב' לטיבותא]

לפי התירוץ הראשון בתוס' (דף ה: ד"ה אם) - לרבי יהודה פטור אבל אסור, כיון שאין ג' לטיבותא.

ולפי תירוץ השני - במקלקל גמור גם לרבי יהודה מותר, אפי' שיש רק ב' לטיבותא.

ב. **במקום דהוי פסיק רישא דניחא ליה**

אפי' רבי שמעון סובר שחייב [כיון שנחשב למתכוין].

ג. **במקום דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה**

לפי רבי יהודה - בכל מקרה אסור, ולתוס' ביומא - חייב, עיין "ברכת אברהם". אם יש ב' או ג' לטיבותא - מותר, וכנ"ל.

ולפי רבי שמעון - מותר.

לתוס' (ד"ה האי) בשם הערוך ור"ת אליביה - מותר בכל מקרה.

ולשיטת הר"י (שם) - ר"ש מתיר רק במקום מצוה או כשיש צער אך לא כשאין מצוה או צער.

כ. **מקלקל בשבת האם מותר או אסור או חייב, ובאלו אופנים?** דף ה:

תשובה:

1. **אם מתכוין למלאכה** - פטור אבל אסור.

לפי רבי יהודה - אפי' חובל ומבעיר. (עכ"פ שלא במקום מצוה או צער).

ולפי רבי שמעון - מקלקל בחבורה או בהבערה חייב.

2. **אם אינו מתכוין למלאכה** (דהיינו שיש רק ב' לטיבותא)

לפי ר"ש - מותר, דס"ל אין מתכוין מותר.

לפי התירוץ הראשון בתוס' אליבא דרבי יהודה - פטור אבל אסור, כיון שאין ג' לטיבותא.

ולפי תירוץ השני - במקלקל לגמרי רבי יהודה מודה שיותר ואפי' לכתחילה, כיון שיש ב' לטיבותא.

3. **אם שלא בכוונה וגם במקום מצוה או צער** - תוס' (ד"ה אם תמצי לומר) כותבים: שגם לרבי יהודה לכו"ע מותר, הואיל ויש ג' לטיבותא.

כא. **מדוע חובל צקנת חייב, ומדוע?** דף ה:

תשובה:

לפי התוס' (ד"ה דם) בשם רש"י (במסכת שבת) - חייב מדין צובע, ומבואר בתוס' אליביה: שחיובו מדאורייתא, [לפי הרמב"ם פ"ח משבת - ה"ז חייב משום "מפרק" שהוא תולדה דדש, וא"כ צריך גרוגרת, וע"ע בביה"ל סי' שטז סעי' ח' ד"ה והחובל]. אך התוס' חולקים עליו וסוברים:

1. **בשוחט שהדם חבורי מיחבר, לפי שמואל** - אסור משום נטילת נשמה, ולא משום חולשה אלא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

משום שהדם הוא הנפש, וגם רב הסובר "משום צובע", כוונתו אף משום צובע.

2. **בפוצע חלזון שהדם מיפקד פקיד** - אינו חייב משום נטילת נשמה.

3. **בחבלה שע"י בעילה**

לפי ר"ת (בתוד"ה לדם) - לרבי שמעון איסורו רק מדרבנן, משום שהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה אף אם לדם הוא צריך, שהרי צריך להוציא את הדם רק כדי שלא יתלכלך בבעילה הבאה.

ולפי ר"י - איסורו מדאורייתא, מפני שמוציא את הדם לראות אם היא בתולה, והוי מלאכה הצריכה לגופה.

כב. האם מתעסק נשצת (ובכל התורה כולה) **חייב או מותר, ומדוע?** **דף ה:**

תשובה:

בתוס' (ד"ה את"ל) מבואר:

1. **בכל התורה כולה שאינו איסורי שבת** - מתעסק פטור, [חוץ ממתעסק בחלבים ועריות. שמבואר בגמ' קידושין דף מג. שחייב שכן נהנה].

2. **לענין מלאכות שבת שאינו חובל ומבעיר** - פטור, דאין זה מלאכת מחשבת.

3. **בחובל ומבעיר בשבת**

לפי רבי יהודה - פטור אבל אסור, כדין כל המקלקלין בשבת.

ולפי רבי שמעיין - הגמ' בכריתות אומרת: שלרבי שמעון הסובר מקלקל בחבורה או בהבערה חייב ה"ה מתעסק בחובל ומבעיר חייב, אע"פ שאין זה מלאכת מחשבת.

כג. מלאכה שאינה צריכה לגופה, האם מותרת נשצת או אסורה ופטור או חייב? **דף ו. ו:**

תשובה:

בתוס' (ד"ה האי ובדף ו: ד"ה ואם) מבואר: שלפי רבי יהודה - בכל מקרה חייב, ואילו לפי רבי שמעיין - האופנים והדינים הם כדהלן:

1. **כשאין מצוה או צער** - פטור אבל אסור.

2. **כשיש צער** - מותר לכתחילה, [כדמצינו במפ"ס מורסא בגמ' דף ו:].

3. **במקום מצוה**

לפי שיטת ר"י - מותר לכתחילה.

ולפי ר"ת - פטור אבל אסור.

4. **במקום דלא ניחא ליה**

לפי שיטת ר"י - פטור אבל אסור.

ולפי שיטת ר"ת - מותר.

5. **במקום דלא ניחא ליה וגם יש צער או מצוה** - מותר לכתחילה. [מתוד"ה את"ל, מוכח: שבמקום שלא ניחא ליה ומקלקל, איסורו רק מדרבנן].

כד. מדוע מסוכריא דנזייתא אסור להדקו בשבת וביו"ט, והאם הוא איסור דאורייתא? **דף ו.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

רש"י מפרש: מדין סחיטה, והאיסור הוא מדאורייתא. [עיי'ן לקמן בתשובה הסמוכה].

לפי ר"י (בתוס' ד"ה האי) - איסור סחיטה מדאורייתא הוא משום "ליבון", ומצינן למימר שסחיטה זו אסורה מדין "מפרק" ומדרבנן, כיון דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה. וכדין מלאכה שאינה צריכה לגופה שפטור אבל אסור, ולר"ש, ואחרת מר"ת והערוך הסוברים שפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר אפי' לכתחילה.

והערוך (בתוס' שם) פירש - דחיישינן שמא תבטל הסתימה אצל הגיגית ויעשה כלי בשבת, והוי פסיק רישא, ואסור אף אם מתכוין לבטלו ואינו מתכוין לעשות כלי, וכעין זה כתב השיטמ"ק בשם ר"ת.

כה. סחיטה נשנת מדין מה אסורה, והאם צריך האיסור גם נשאל משקין?

דף ו.

תשובה :

סחיטה פעמים חייבת משום ליבון, [ליבון הוא אב מלאכה], ופעמים משום מפרק, [פעמים משום שניהם, ופעמים כלל לא]. בתוס' (ד"ה האי) מבואר האופנים והדינים כדלהלן:

א. משום מפרק [הוא תולדה, עיי'ן שבת דף עג: ברש"י ובתוד"ה מפרק]

1. **אם צריך את המשקין** [וכן הוא בדרך כלל בשאר משקין, ופעמים במים] - חייב.
2. **אם המשקין הולכין לאיבוד**, [וכן הוא בדרך כלל במים ופעמים בשאר משקין] **וזה לא פסיק רישא**

לפי ר"ש - דבר שאין מתכוין מותר.

ולפי רבי יהודה - אסור.

3. **אם זה פסיק רישא דלא ניחא ליה**

לפי ר"ת והערוך - מותר אפי' לכתחילה.

ולפי ר"י - אסור, ורק במקום מצוה או צערא מותר ואפי' לכתחילה.

ב. משום ליבון

1. **אם הבגד היה שרוי במים** - חייב.

2. **אם היה שרוי בשאר משקין**

לפי שיטת רש"י ור"י - חייב.

ולפי שיטת ר"ת - אין לחייבו מדין ליבון.

ג. סיכום:

סחיטה במים האיסור הוא רק משום ליבון ולא משום דש, מפני שבדרך כלל המים הולכים לאיבוד, **סחיטה בשאר משקין** - איסור דש יש, אבל ליבון לא, כי אין דרך ללבן בשאר משקין (ביה"ל), לכן:

1. **אם אינו צריך למשקין** - אינו חייב משום מפרק [ואם זה פסיק רישא דלא ניחא ליה שלא במקום מצוה או כשיש צער, לר"י - אסור לכתחילה, ולר"ת - מותר אפי' לכתחילה], אבל משום ליבון, לרש"י ור"י - חייב אף אם היה שרוי בשאר משקין, ולפי ר"ת - דוקא אם היה שרוי במים, אבל בשאר משקין לא חייב אפי' משום מפרק.
2. **אם צריך למשקין I** (במים - חייב משום מפרק, וגם משום ליבון, 2) בשאר משקין, לר"י ורש"י - דינו כמים שחייב גם משום סוחט, ולפי ר"ת - אין סחיטה בשאר משקין.

כו. פסיק רישא ללא ניחא ליה [או מלאכה שאינה צריכה לגופה ולא ניחא ליה], **האם מותר או אסור או חייב?**

דף ו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

לפי תוס' (ד"ה האי) בשם ר"ת והערוד - מותר אפי' לכתחילה, ועכ"פ באיסורי שבת, עיין חזו"א או"ח סי' נ', אג"מ אבע"ז ח"ד סי' כט ל"ז.

ולפי שיטת ר"י - לכתחילה אסור, חוץ ממקום מצוה או כשיש צער, שמותר אף לכתחילה.

כז. השרוי בצער או בטירדה של מצוה או בטירדת רשות, האם חייב בק"ש, ומדוע? דף ו:

תשובה:

1. **אם טרודה מחשבתו מפני שעומד לעשות מצוה** - פטור מק"ש, משום שעוסק במצוה פטור מן המצוה. ודיני עוסק במצוה אם פטור מן המצוה ועוד בכל ענין תשו"ז - עיין במש"כ על מסכת "סוכה" פ"ב תשו' כב, כג, כה.
2. **אם טרודה מחשבתו בטירדת רשות**, לדוגמא: טבעה ספינתו - חייב בק"ש, וה"ה אבל מפני ששרוי בצער בלא טירדה של מצוה ואין צער מצוה אע"פ שאבילותו מצוה.
3. **אם טרודה מחשבתו משום שמצטער שלא יכול לקיים מצוה**, לדוגמא: הנושא בתולה שאסור לו לבעול בעילת מצוה בגלל שבת.

לפי רבא - חייב בק"ש.

ולפי אב"י - הדין תלוי במחלוקת תנאים, די ש מ"ד הסובר שאינו חייב בק"ש, משום שחשיב טירדת מצוה במה שאינו יכול לעשות המצוה.

4. **חתן - אם רצה לקרות קורא, רשב"ג אומר:** כל הרוצה ליטול את השם יטול.

כח. האם ציו"ט מותר להוליא לנורד קנת או כשאין נורד כלל או להוליא עבור קטן או עבור לנכרי? דף ז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה מתוך) מבואר: שלפי ב"ש - מותר רק כשזה לצורך אוכל נפש, ושלפי ב"ה - אמרינן "מתוך שהותרה לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש". ומבואר בתוס' (ד"ה מתוך): שמ"מ צריך צורך הנאת היום או צורך קיום מצוה, אבל שלא לצורך כלל חייב, ולכן לדעת ב"ה, האופנים והדינים הם כדלהלן:

1. **הוצאת תינוק למולו, ספר תורה לקרות בו, לולב לצאת בו, נחשב לצורך היום, ומותר.**
2. **הוצאת אבנים או אופה מיו"ט לחול** - לרב חסדא לוקה, משום שזה לא לצורך יו"ט כלל.
3. **מצא חמץ בפסח בתוך ביתו** - מעיקר הדין היה מותר לשורפו מכח הדין של "מתוך", הואיל ויש בזה מצוה, אך מדרבנן אסור לטלטלו, ואף אסור לשורפו ולכן צריך להשים עליו כלי משום "מוקצה".
4. **הוצאת תינוק לטייל עמו** - נראה לר"י שהוי לצורך היום ומותר.

5. **הוצאה לצורך נכרי** - אם לרה"ר אסור, אם לחצר שאינה מעורבת - מותר, ואם לכרמלית - היה נראה לרשב"א שמותר, ויעיין פסקי תוס', אלא שחזר בו, ועכ"פ לענין כרמלית. ויעיין בתוס' הרשב"א ומשמע שחזר בו גם לענין חצר שאינה מעורבת, מסקנת התוס': שאסור גם לחצר שאינה מעורבת. ויעיין פסקי תוס' בשם תוס' בביצה הסוברים שמותר.

כט. איזה הבערה ביו"ט מותרת אסורה מדאורייתא? דף ז:

תשובה:

בסוגייתנו מבואר: שאמרינן "מתוך" שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך, ושם לצורך שאינו שווה לכל נפש אסורה.

בתוס' (ד"ה מתוך) מבואר: שזהו כב"ה שאוסרים דוקא כשאין צורך כלל, ודרך אם יש צורך קצת - מותר אפי' כשאינו אוכל נפש, דסברי שאמרינן "מתוך", אבל לב"ש כל שזה לא לצורך אוכל נפש אסור מדאורייתא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יוד"ד סימנים קפג-ר

ל. מכשירי אוכל נפש האם דוחין יו"ט?

דף ז.

תשובה:

בתוס' (ד"ה אמר) מבואר: שלפי רבנן - לא דוחין, ושלפי רבי יהודה - דוחין.

לא. האם מותר לכבות את הנר מפני דבר אחר (תשמיש), ומדוע?

דף ז.

תשובה:

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה אמר) - לבעילה ראשונה מותר, מפני שהוא דבר שהוא לצורך מצות היום, אבל לשאר בעילות אסור, מפני שאינו כל כך צורך היום.

ולפי תירוץ השני - כיבוי הנר אפי' לצורך בעילה ראשונה אסורה, מפני שכיבוי נחשב למכשירין, והרי לפי רבנן (שבתשובה הקודמת) אינן דוחין יו"ט.

לב. בחור, בתולה, אלמנה, אלמן, האם חייבים בברכת חתנים?

דף ז.

תשובה:

1. בחור שנשא אלמנה וכן בתולה שנישאה לאלמן - חייבים בברכת חתנים שבעה ימים [אם יש פנים חדשות].

2. אלמנה שנשאת לאלמן - אינם טעונים ברכה כל ז', אבל יום אחד טעונים.

לג. תקנת חכמים שיהא שמח עמה ג' ימים, במאי מיירי, האם בבחור או באלמן?

דף ז.

תשובה:

לפי ליטנא קמא בגמ' - תקנת חכמים היתה באלמן [שנשא בתולה].

ולפי הליטנא בתרא - מדובר בבחור שנשא אלמנה. (המ"מ כותב: שלפי הרמב"ן והרמב"ם - שני תירוץ הגמ' לא פליגי, לכן לפי שני התירוץ בחור שנשא בעולה, שמח רק ג' ימים, ולפי הרשב"א - שני התירוץ פליגי, ונקטינן כליטנא קמא דכל זמן שהוא בחור חייב לשמח ז' ימים אף שנשא בעולה, ואילו לפי הליטנא בתרא - חייב בשמחה רק ג' ימים כיון שהיא בעולה).

לד. אשה המתקדשת ע"י שלית, האם מצרכים צרכת אירוסין?

דף ז.

תשובה:

בפיסקי התוס' (ד"ה שנאמר) מבואר: שזה ספק, ובהגהות שם כותב: שמתוס' (ד"ה שנאמר) משמע בפשטות שיש לברך.

לה. האם אדם יכול 1. להקנות לשל"ל. 2. להקנות לשל"ל. 3. להקנות לעובר?

דף ז.

תשובה:

בסוגייתנו מבואר: שלפי שמואל - מזכה לעובר קנה, והלכתא שלא קנה, ובתוס' (ד"ה המזכה) מבואר, כדלהלן:

1. להקנות דשלב"ל

לפי רבנן - אין אדם מקנה דשלב"ל.

ולפי ר"מ - אדם מקנה.

2. להקנות לדשלב"ל ולעובר - בגמ' (בגיטין) מבואר: שר"מ מודה שאין יכול להקנות לדשלב"ל.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (בסוגיין) - שמואל (בסוגיין) סובר שלכו"ע יכולים להקנות לעובר, כיון שנחשב שבא לעולם, ולא פליג על הסוגיא בגיטין.

ולפי תירוץ השני - שמואל פליג על הסוגיא בגיטין, וסובר שחכמים הסוברים אין אדם מקנה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

דשלב"ל, מודים שיכול להקנות לדשלב"ל, ועובר חשיב לא בא לעולם.

לפי שיטת רב הונא (במסכת ב"ב) - לא יכולים להקנות לעובר, וזהו על אף שסובר (במסכת יבמות) שאדם יכול לקנות דשלב"ל. לתירוץ השני שבתוס' זהו בדיוק כר"מ וכהבנת הסוגיא בגיטין. ונעייין במש"כ לקמן פרק ה' תשובה לד.

רב נחמן שם סובר להיפך, לתירוץ השני שבתוס' היינו כשמואל.

לז. ברכת חתנים כמה ברכות הן, בכמה אנשים, והאם החתן מצטרף? דף ז:

תשובה:

1. **ברכת חתנים נאמרת בעשרה.** בגמ' מבואר: שיש לברכן בבית חתנים, שש ברכות, ושלו בירך חמש ולא בירך יוצר האדם, כן יש לברכן דוקא כשיש פנים חדשות, ואז מברכן בעשרה בכל שבעת הימים (בנישואי בתולה).

2. **החתנים מן המנין.**

3. **כשאין פנים חדשות - אינו מברכן אלא ביום הראשון בלבד,** ובשאר הימים מברכים רק "שהשמחה במעונו" בתחילת הזימון, ו"אשר ברא".

לז. האם אבלים מצטרפין 1. לזימון בברהמ"ז. 2. לברכת אבלים שצריכה להיות בעשרה. 3. לשורה הצריכה להיות בעשרה? דף ח. ח:

תשובה:

1. **לזימון**

לפי הברייתא - האבלים מצטרפין לשלשה או לעשרה, רש"י (דף ח: ד"ה בברכת) מפרש: שזהו משום שחייבים במצוות.

ולפי רב - אינן מצטרפין לעשרה. הגמ' אומרת: רב תנא ופליג.

2. **ברכת אבלים** שברחבה כשמברין את האבל או שבכל שבעת הימים, אם יש פנים חדשות - צריכה עשרה ואין האבלים מצטרפין.

3. **לברכת אבלים שבברהמ"ז**

לפי רש"י (ד"ה בברכת) בדעת רבי יוחנן - אין מצטרפין.

לפי התוס' (ד"ה כי) - מצטרפין.

3. **שורה - צריכה להיות בעשרה בלא ברכה,** ואבלים אינם מצטרפין. [זהו עכ"פ להו"א שבגמ' ואפשר שכן הוא גם למסקנא].

לח. האומר "פתח פתוח מצאתי", האם נאמן לאוסרה עליו, באלו אופנים, והאם נאמן גם להפסידה את כתובה? דף ט. ט:

תשובה:

1. **לענין לאוסרה עליו**

לפי רבי אלעזר - אשת ישראל מותרת, כי יש ספק ספיקא, דאת"ל שהיה ברצון שמא לא תחתיו, אבל אם היא אשת כהן או כשקיבל אביה קידושין פחותה מבת שלוש, נאמן לאוסרה עליו, דאשת כהן שנאנסה אסור לקיימה, ומבואר ברש"י: דשווא עליה חתיכא דאיסורא, והנוב"י תנינא אהע"ז כג. הוכיח מכאן: שאמרינן כן גם בספק איסור. ושמדובר באשה שאין לה דמים, ומשמע: שאם יש לה דמים ומצא דם, אינה נאסרת עליו, אף שאומר פ"פ מצאתי. [ונע"ע לקמן תשר' נ].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכ' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. לענין להפסיד כתובתה

רב יהודה ורב נחמן אומרים בשם שמואל (דף ט:): שנאמן להפסיד כתובתה, רב נחמן פירשו: שזהו משום שיש חזקה שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה. [בענין חזקה זו עיין לקמן תשרי כ].

לפי רש"י (דף ט. ד"ה נאמן) - ר"א חולק וסובר שאינו נאמן להפסיד את כתובתה.

ולפי התוס' (דף ט: ד"ה נאמן) - אפי' ר"א מצי סבר שנאמן גם להפסיד כתובתה, ושביירושלמי משמע, שלפי ר"א אינו נאמן, ועיין לקמן תשרי מב,מז.

לט. האם בוגרת ומוכת עץ פתחן פתוח, והאם יש להן דמיס? דף ט.

תשובה:

לפי התוס' (דף ט. ד"ה האומר) בשם הר"ח - מוכת עץ פתחה נעול ואין לה דמים, וה"ה בוגרת פתחה נעול, אלא דאיכא בוגרת שיש לה דמים, ולכן אפשר להעמיד את הדין של האומר "פתח פתוח" אף בבוגרת, ואין צורך לומר כרש"י הסובר שאין לה טענת דמים, ומפרש: שמדובר באופן שנאבדה המפה או שהיא ממשפחת דורקטי. [ועיין רש"י לקמן דף לו: ד"ה ה"ג, שכתב: שבוגרת פתחה נראה כפתוח ויש לה דם, מתוס' בסוגיין ד"ה ואיבעיא אימא, משמע: שסוברים שלרש"י מוכת עץ פתחה פתוח, ומתוס' בדף לו: ד"ה אי, משמע שלרש"י גם למוכת עץ אין דם].

הגמ' (בדף י:) מספרת על רבי שאומר, שבשני בצורת עלול להיות שלא ימצא דם.

מ. איזו חזקה עדיפא חזקת כשרות או חזקת הגוף ומניין? דף ט.

תשובה:

בתוס' (ד"ה לא) מבואר: שחזקת הגוף עדיפא מחזקת כשרות, לכן באשת כהן שיש לנו ספק אם תחתיו זינתה אם לאו, הרי היא אסורה עליו, ולא אמרינן דלאו תחתיו זינתה ונוקמה בחזקת כשרות. [וע"ע לקמן דף עה: תוד"ה אבל].

מא. היכא לאיכא רובא לרבנן נגד חזקה, בתר מה אזלינן? דף ט.

תשובה:

בתוס' (ד"ה ואי) מבואר: שבחד ספיקא - אזלינן בתר רובא, אך במקום ס"ס - לא אזלינן בתר רובא.

מב. כשהבעל אומר "פתח פתוח מלאתי", בלופן שנאמן לאוסרה עליו, האם נאמן גם כשהאשה טוענת "מוכת עץ אני", ומדוע כשאינה טוענת כן לא חיישנן לכך? דף ט.

תשובה:

1. **כשטוענת "מוכת עץ אני" - בתוס' (שם) מבואר:** שאינו נאמן לאוסרה אף באשת כהן או בקיבל בה אביה קידושין פחותה מבת ג"ש, משום דחוץ מהספק אם היה תחתיו איכא ספק נוסף אי הוי מוכת עץ והוי ס"ס, אך לשיטת הר"ח (הנ"ל תשובה לט) הסובר שמוכת עץ פתחה נעול - אף בטוענת כן לא מועיל טענתה מידי.

2. **כשאינה טוענת שהיא מוכת עץ - בתוס' (שם) מבואר:** שהוא נאמן, ולא אמרינן שליהוי ס"ס, משום שאין להסתפק בכך מדלא שטענה כן, [שהרי אם איתא שהיה כן, היתה טוענת כן, הואיל ואין גנאי בטענה זו], ולשי' ר"י (בע"ב תוד"ה אי) הסובר: שלר' יהושע מוכת עץ לא שכיח, יש לומר שמהאי טעמא עכ"פ אי לא טענה מעצמה כן, לא הוי ס"ס, משום שלא טענינן לה טענה כזו דלא שכיחא.

מג. האם אשה נאסרת לבעלה 1. כשעד מעיד שנטמאה. 2. כשיש שני עדים בלא קינוי וסתירה. 3. כשראה אדם שאשתו זינתה ולא היו שם עדים. 4. מדוע בת שבע לא נאסרה על דוד: דף ט.

תשובה:

1. **כשעד אחד מעיד שנטמאה - אינה נאסרת על בעלה אלא א"כ היה קינוי וסתירה קודם לכן.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. **כשיש שני עדים** - נאסרת גם בלא קינוי וסתירה.
3. למסקנת הגמ': טענת פתח פתוח לאוסרה עליו הוי כשני עדים המעידים שזינתה, והיא ודאי נאסרת אף שאין עדים שזינתה.
4. **בת שבע לא נאסרה על דוד.**

לפי התירוץ הראשון בגמ' - כי היה הדבר באונס, ודאינה נאסרת על בעלה ישראל, ולכן אינה נאסרת לבעל.

ולפי התירוץ השני בגמ' - כרבי יונתן שכל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כאחד לאשתו. ולפי תירוץ זה - אשת ישראל הנבעלת באונס שמותרת לבעל אפשר שתהא אסורה לבעל, אך התוס' שבת דף נז, וביבמות דף לה, נקטו שמותרת, ומיהירושלמי המובא בתוס' תחילת סוטה משמע: שאסורה לבעל, ויעוין משנה למלך פ"ב מסוטה הל' יב, ואם נאסרת בגלל שהתייחדה - עיין לקמן תשר' סז.

מד. הכותב לאשתו "הרי זה גיטך מהיום אם מתי", מאימתי חל הגט, והיולל למלחמת בית דוד איזה גט היה כותב לאשתו?

דף ט:

תשובה:

1. **אם כשכתב "מהיום אם מתי"** - חל הגט שעה אחת קודם מיתתו.
2. **אם פירש שיחול משעת כתיבה** - בכל גווני חל בשעת הכתיבה.
3. **ביוצא למלחמת בית דוד**

לפירוש הראשון בתוס' (ד"ה כל) - היו מפרשים להדיא שיחול משעת כתיבה.

לפירוש השני - היו מתנים שאם לא יחזור בסוף המלחמה יהא גט, ממילא היה חל הגירושין משעת הכתיבה, אע"פ שלא פרש להדיא, דלא שייך לומר בזה "שעה קודם מיתתו".

ולפי שיטת ר"ת - היו כותבים גט כריתות לגמרי בלא שום תנאי, וכשחוזרים מהמלחמה צריכים לקדש שוב את נשותיהם.

מה. הגמ' בבבא מציעא אומרת על בת שבע דהיתה ספק אשת איש, אמאי קרו לה ספק אשת איש?

דף ט:

תשובה:

לפי רש"י ותוס' (ד"ה כל) - משום שאוריה נתן גט והתנה "שאם ימות או שלא יחזור בסוף המלחמה, יהא גט מעכשיו", והוי ספק שמא יחזור.

ולפי ר"ת (הסובר שכותבין גט ללא תנאי) - הגמ' קוראת לזה ספק, משום שעושין כן בצינעא.

מו. היכא לאיכא ס"ס למיתב כתובה, האס אמרינן אוקי ממונא בחזקת מרא?

דף ט:

תשובה:

בתוס' (ד"ה אי) מבואר: שודאי שנוטלת כתובה, כיון דאיכא ס"ס לטובת האשה.

מז. מה דינו של האומר "פתח פתוח מצאתי" לענין כתובתה, כשטוענת: 1. "בתולה הייתי". 2. כשטוענת "משארסתני נאנסתי". 3. "מוכת עץ אני"?

דף ט: י.

תשובה:

1. **אם טוענת "בתולה הייתי"**

לפי שמואל - הבעל נאמן להפסידה כתובתה, רבא מסביר: שזהו מפני שחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי רש"י (דף ט. ד"ה נאמן) - ר' אלעזר חולק וסובר שאינו נאמן להפסידה כתובתה.

ולפי תוס' (דף ט: ד"ה נאמן) - ר' אלעזר מודה לחזקה זו, ומוסיפים: שבירושלמי משמע כרש"י - עיין תשובה לח.

פעמים אין חזקה זו ופעמים שהחזקה לא בכחה להפסיד את כתובתה. גם רב אשי חולק על שמואל וסובר שאין חזקה זו - האופנים והדעות עיין לקמן תשו' נ'.

2. **אם כשטוענת "משארסתני נאנסתי"**, התוס' (ד"ה אי) מביאים: שלפי ר"ג (דף יד: - נאמנת, ולפי רבי יהושע - אינה נאמנת, והוי מקח טעות עד שתביא ראיה לדבריה, ואיכא מ"ד שהוי מקח טעות ממאתיים אבל מנה יש לה. [מחלוקתם מובאת לקמן תשו' נט. ומבואר בתוס': שלפי הירושלמי הראשון בתוד"ה אי - רבי יהושע מודה כשקידשה בעודה פחותה מבת ג', דהו"ל ספק ספיקא. את"ל בעולת איש היא שמא באונס].

3. **אם טוענת "מוכת עץ אני"** - לר"ג נאמנת, ואילו לרבי יהושע אינה נאמנת, ומפסדת כתובתה, אי לרבי יוחנן מנה ואי לר"א ולא כלום, מחלוקתם עיין לקמן תשו' סד.

מח. מדוע ביהודה אינו נאמן להפסידה כתובתה?: דף ט:

תשובה:

המנהג ביהודה - עיין לקמן תשובה סא.

לפי רש"י (ד"ה מאי) והפירוש הראשון בתוס' (ד"ה מאי) - הטעם שאינה נאמנת, דשמה שכח ובעל בימי אירוסין או הערה ולא ידע ששיבר בתוליה. וכותבים התוס': שלטעם זה אינו נאמן אף שביהודה יש חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה.

ולפי התוס' (שם) בפירושים השני - הטעם הוא, דכיון שמתייחד עמה ודאי בא עליה, דרוב פעמים לא מוקי אנפשיה.

מט. מדוע כשהבעל אומר "פתח פתוח מלאתי" והיא אומרת "כתולה הייתי" אינה נאמנת 1. במיגו דמשארסתני נאנסתי. 2. במיגו דמוכת עץ אני. 3. במיגו דמוכת עץ אני תחתיד?

דף ט:

תשובה:

בתוס' (ד"ה לא) מבואר:

1. **במיגו דמשארסתני נאנסתי** - אינה נאמנת, מפני הסיבות הבאות:

א. אינה מודה ברצון שנבעלה מאחר. ב. אינה טוענת כן משום שלא רוצה להפסל מכהונה. ג. לפי ה"לכך נראה" בתוס' - זהו משום שהוי מיגו במקום חזקה, דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה [דשמה הוי חזקה עדיפא מהחזקה שבמסכת בבא בתרא, וע"ע במש"כ לעיל תשו' מזו]. ד. משום דהוי מיגו להוציא, ומיגו להוציא הוי ספק בתוס' אם אומרים להוציא.

2. **במיגו דמוכת עץ אני** - אינה נאמנת, מפני ארבע סיבות:

א. אינה רוצה להפסיד כלום מכתובתה ומוכת עץ כתובתה מנה. ב. לשי' ר"ח (ראה לעיל תשובה לט) אין שייך כלל מיגו משום דפתחה נעול. ג. לפי ה"לכך נראה" בתוס' - זהו משום דהוי מיגו במקום חזקה, דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה, [דשמה הוי חזקה עדיפא מהחזקה שבמסכת בבא בתרא, ולכו"ע לא אמרינן - כנ"ל דין ג/1]. ד. משום דהוי מיגו להוציא, ומיגו להוציא בתוס' מסתפקים אם אומרים, [כנ"ל דין ד/1].

3. **במיגו דמוכת עץ אני תחתיד** - אינה נאמנת, מפני הסיבות הבאות:

א. משום דהוי מיגו להוציא, ומיגו להוציא בתוס' מסתפקים אם אומרים, [כנ"ל דין ד/1]. ב. לשי' ר"ח (ראה לעיל תשובה לט) - אין שייך כלל מיגו דפתחה נעולה, [כנ"ל דין ב/2]. ג. לפי ה"לכך נראה" בתוס' - זהו משום דהוי מיגו במקום חזקה, דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה, [דשמה הוי חזקה עדיפא מהחזקה שבמסכת בבא בתרא, ולכו"ע לא אמרינן - כנ"ל דין ג/1].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

נ. האם לכל אדם יש את החזקה "אין אדם טורח בסעודה ומפסידה", האם כל אדם נאמן לומר "פ"פ מצאתי", ומדוע?

תשובה:

1. בתוס' (ד"ה חזקה) מבואר: שרק אם מפסיד את האשה נאמן ע"י הך חזקה, כגון באשת כהן או בפחותה מג', אולם באופן שהאשה מותרת להשאר תחתיו, לדוגמא: כשיש ס"ס, וכן כתבו התוס' דף עב. ד"ה וניחוש. והריטב"א חולק] או למ"ד כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה - לא נאמן, מפני שליתא להך חזקה. וכתוס' דף ט: ד"ה אי למיתב, מבואר: דהיה נאמן להפסידה אע"פ שלא נאמן לאוסרה, ולכאורה זה סתירה בתוס', ויעיין חת"ס מש"כ בזה.
2. בגמ' (דף ט:): מבואר: שרק בגליל יש לבעל את החזקה הנ"ל, אולם ביהודה אין, לרש"י (ד"ה מאי לאו): כיון שביהודה הרגילות לבעול, ושמא שכח או הערה ולא ידע ששיבר בתוליה, ולתוס' (ד"ה מאי לאו) בפירושם השני: זהו משום שביהודה חוששים שהוא משקר, ולכן אין את החזקה.
3. ברש"י (דף י. ד"ה חכמים) מבואר: שרק למ"ד כתובה דרבנן - יש לו חזקה ונאמן, אבל למ"ד כתובה דאורייתא - לא נאמן, לפי"ז ר"ג לרשב"ג ולר"מ הסוברים כתובה דאורייתא [ועיין תשרי הבאה], אין לו את החזקה הנ"ל, ואינה מפסדת כתובתה בלא ראייה גמורה.
4. תוס' (דף ט: ד"ה לא) כותבים: שנאמן הוא רק כשטוענת בתולה הייתי או שבא עליה באירוסין, ואז הוא נאמן מכח החזקה אין אדם טורח וכו', אבל אם טוענת משארסתני נאנסתי - לרבן גמליאל היא נאמנת, וכן אם טוענת מוכת עץ הייתי.
5. בתוס' (דף י. ד"ה אמר) מבואר: שרב אשי [בדף יב.] פליג על רב נחמן וסובר, שאין חזקה זו אף אם נאמר כתובה דרבנן, משום שחוששין למשקר, וכך פסקו התוס' להלכה, דאינו נאמן לטעון פ"פ מצאתי לענין להפסידה כתובתה.
6. לפי סתמא דגמ' - בין בחור ובין נשוי נאמן לומר "פ"פ מצאתי", אולם בחור מלקין אותו מלקיות. לפי התוס' (ד"ה מברכתא) בפירושם הראשון - זהו מפני שמוציא ש"ר על בנות ישראל, וכי זונות חבוטות לפניו שהוא בקי בפתח פתוח. ולפי פירושם השני - מלקין אותו כיון דהוא חשוד על הזנות. ולפי רב אחאי - יש הבדל בין בחור לנשוי. לפירוש הראשון בתוס' - רק נשוי נאמן, אבל בחור לא נאמן. ולפירושם השני - גם בחור נאמן, והחילוק הוא רק לענין מלקות, שהבחור לוקה ונשוי לא.
7. רבן גמליאל אמר לאדם שאמר פ"פ מצאתי, שמא הטה בלא מתכוין, [אם מדובר באשת ישראל או כהן - עיין ריטב"א]. ולפי תירוץ השני בגמ' - אין לחוש שהטה אלא א"כ בדקו שמא היטה במזיד.

נא. האם כתובת בתולה דרבנן או דאורייתא, ולמאי נפק"מ?

דף י.

תשובה:

לפי רשב"ג ור"מ - חיוב כתובת אשה בתולה היא מן התורה, [והכי קיי"ל - תוד"ה אמר רב נחמן. התוס' סוטה דף כז. ד"ה אמר סוברים שלא הוי ממש מדאורייתא אלא רק סמך. וגובה מזיבורית ולא מעידית, ולשון "מכאן סמכו חכמים וכו'" האמור בסוגיין. י"ל שהכוונה על שיעור הכתובה" - מצפה איתן].

לפי ר"ש בן אלעזר - החיוב הוא רק מדרבנן, הנפק"מ באופנים להלן:

1. את הסוג הקרקע שתגבה את כתובתה, לפי תנא דברייתא - כתובה דרבנן ולכן גובה מזיבורית. תוס' (ד"ה הואיל, ע"פ הגמ' בגיטין) כותבים: שלר"מ הסובר כתובה דאורייתא, מעיקר הדין גובה מעידית,

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שלומדים זאת מגז"ש תחת נתינה ישלם כסף, ועשו תקנה שתגבה מבינונית, משום חינא. [במסכת גיטין דף מז: תוד"ה וכתובת, כתובים: שאפשר לסבור שגם למ"ד כתובה דאורייתא גובה מזיבורית, עיי"ש ובגמ' שם דף מט:].

2. **סוג המעות שנותן לה בכתובתה**, למ"ד כתובה דאורייתא - נותן לה מעות כפי המקום שהשתעבד לה אף שמגרשה במקום אחר, ולמ"ד כתובה דרבנן - אזלינן לקולא ונותן לה את הסכום היותר קטן, ולכן אם כשנשאה באר"י וגירשה בקפוטקיא, נותן מעות ארץ ישראל שהן קלות, [כמבואר ברש"י ד"ה נותן לה].

3. **לפי רב נהמין אמר שמואל** - יש נפק"מ לענין אם יש חזקה שאין אדם טורח בסעודה. התוס' (ד"ה אמר) כתובים: שלפי רב אשי אין נאמן אפילו למ"ד כתובה דרבנן, ולפי שיטתו אין נפק"מ בזה.

נב. **מה דעת רב בדין מי שאכל תמרים לענין 1. אם מותר להורות. 2. בלס עזל לענין פתחא עבודתו כקרה. 3. האם חייב על בילת מקדש?**
דף י:

תשובה:

1. **לענין הוראה** - דעת רב: שאל יורה כדין שיכור.

לפי התירוץ הראשון בגמ' - זהו בכל מקרה. ולפי התירוץ השני בגמ' - לפני שאוכל לחם לא יורה, אבל לאחר שאוכל לחם מותר להורות.

2. **לענין ביאת מקדש מחמת דברים המשכרים שאינם יין** - בתוס' (ד"ה אמר) מבואר: שרב פוסק כרבי אליעזר שאינו חייב על ביאת מקדש, והוא פסול לעבודה, ואעפ"כ אינו מיחל עבודתו. [אבל לפי רבי יהודה - חייב על ביאת מקדש ועבודתו פסולה אף מחמת תמרים, ושאר דברים המשכרים - גמ' כריתות דף יג: ועיין בתו"י שם במש"כ בשם התוס'].

נג. **מה הדין בגירות שבויה ושפחה שנפדו שנתגיירו ונשתחררו לענין סכום הכתובה, טענת בתולים, וקנס דאונס ומפתה, ומדוע?**
דף יא.

תשובה:

1. **שבויה שנפדתה או שפחה שנשתחררה פחותת מג' שנים ויום אחד** - דינם כבת ישראל דהיינו שכתובתן מאתיים, ויש להם טענת בתולים, ויש להם קנס דאונס ומפתה.

2. **אם כשנפדו ונשתחררו יתירות מג' שנים ויום אחד** - כתובתן מנה, ואין להם טענת בתולים, ואין להם קנס דאונס ומפתה, כיון דבחזקת בעולות הן.

3. **קטנה שנתגיירה** - הדינים כנ"ל, אלא שלענין כתובה:

לפי אב"י - תקבל רק אחר שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שאינה רוצה את הגירות, [וע"ע בגליון שעל הגמ' בשם תו"י, מש"כ בזה, ולרשב"א - צריך קבלת מצוות בבי"ד כשתגדיל].

ולפי רבא - יכולה לקבל כתובתה גם קודם לכן, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

4. **קטנה שנתגיירה לענין קנס**

לפי אב"י - מקבלת מיד אף לפני שנהגה מנהג יהודית, כדי שלא יהא חוטא נשכר.

ולפי רבא - מקבלת רק אחר שנהגה מנהג יהודית, [ועיין תוד"ה לכו, ולפי רבנן הסוברים דלקטנה יש קנס אז לאב"י - מקבלת מיד, ולרבא - לכשתגדיל].

נד. **מה הם האופנים שאפשר לגייר קטן, האם כשהגדיל יכול למחות, ומדוע?**
דף יא.

תשובה:

1. **אם האב מתגייר עם בניו** - מגיירים גם את הקטנים, דניחא להו במאי דעבדי אביהן. [לפי רש"י ביבמות דף מז: תוד"ה עבד - האב יכול לגיירם בעל כרחם, והתוס' שם ד"ה אלא חולקים עליו].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. **גר קטן** ואם אין לו אב, ואמו הביאתו להתגייר – רש"י במשנה, לפי רב הונא - מטבילין אותו על דעת בי"ד, כיון דזכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו. [ואם זהו לכו"ע ואם מועיל מדאורייתא, עיין לקמן תשר' נ. ולקמן דף נד. תוד"ה הגיורת. בר"ן מבואר שה"ה כשב"ד מגיירין בקטן על דעת עצמם, ויעוין ב"ח יור"ד סי' רסח, חת"ס יור"ד סי' 2 רנג, אור שמח פ"ח מעבדים].
3. **אם הגדיל - יכול למחות, ופירש"י** (ד"ה הגדילו): אפי' באם נתגייר עם אביו, [הר"ן בשם הר"ף כותב: דע"י בי"ד א"א להם למחות, דמה כח בי"ד יפה].
4. **אם הגדיל שעה אחת ולא מיחה - שוב אינו יכול למחות.**

נה. האומר "תנו גט שיחרור זה לעבדי", האם האדון יכול לחזור בו, ומדוע? **דף יא.**

תשובה:

1. **בעבד גדול - בתוס'** (ד"ה אבל) מבואר: שלפי ר"מ יכול לחזור בו, ושלפי חכמים אינו יכול לחזור בו, דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו.

2. **בעבד קטן**

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - גם ר"מ מודה שלא יכול לחזור בו, משום דזכות הוא לו, דלא דניחא ליה בהפקירא.

ולפי הא"נ בתוס' - רק בעבד קטן של כהן סובר ר"מ שהאדון יכול לחזור בו, כיון דחוב הוא לעבד כהן שיצא לחירות, לפי שמפסידו מלאכול בתרומה, אבל בעבד לא של כהן - ר"מ מודה שאינו יכול לחזור בו, מפני שעדיין העבד לא טעם טעם איסורא והוי זכות, ויש להסתפק אם תירוץ א' בתוס' יסבור שעבד כהן שאני].

נו. בלופנים שמועיל לגייר קטן על דעת בי"ד, האם זה מלאווייתא, ומדוע? **דף יא.**

תשובה:

לפי הביאור ראשון בתוס' (ד"ה מטבילין) - לספרים דגרסי בב"מ קטן "אית ליה זכייה מדרבנן", אם אין לו אב ואמו הביאתו, הגירות מועילה רק מדרבנן, כיון שזכייה מטעם שליחות, ושליחות בקטן מועיל רק מדרבנן, ואע"פ שלגוי אין זכייה אפי' מדרבנן, מ"מ כיון שבא להתגייר יש לו. [והד"ק ברש"י ד"ה על דעת בית דין, ובב"ב דף קט: תוד"ה קטן. בר"ן מבואר: שה"ה כשבית דין גיירו קטן מדעת עצמם, ויעוין ב"ח יור"ד סי' רסח].

ולפי הא"נ בתוס', ולפי הספרים דגרסינן בב"מ "זכייה מיהא אית ליה" - מועיל מדאורייתא. דכיון שבא להתגייר חשבינן ליה כישראל קטן, הואיל וע"י מעשה זכייה זו נעשה ישראל. [לתוס' בסנהדרין דף סח: ד"ה קטן, מה שמועיל זה משום שנעשה מעשה בגופו, ולא מדין זכייה].

נז. האם מלאווייתא אפשר לזכות לקטן, ומדוע? **דף יא.**

תשובה:

לפי הביאור הראשון בתוס' (ד"ה מטבילין) - אי אפשר, כיון דזכייה מטעם שליחות, ואין שליחות לקטן.

לפי הא"נ בתוס' - אי אפשר, אבל לגייר קטן אפשר, דכיון שבהך זכייה נעשה ישראל, הו"ל כישראל גמור לענין זכייה.

ולפי הספרים דגרסינן בב"מ "זכייה מיהא אית ליה" [ולא גרסי "מדרבנן"] - בדבר שהוא זכות גמור יש זכייה לקטן מן התורה, אבל בדבר שיש בו קצת חובה, לדוגמא: הפרשת תרומה, אי אפשר, דשמא היה רוצה לפוטרו בחטה אחת או להעדיף.

נח. האם יש כתובה למוכת עץ או לקטן שבא על הגדולה, ואם כן, כמה, ומדוע? **דף יא. יא.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. מוכת עין

לפי ר"מ - כתובתה מאתיים, כדין בוגרת שכלו בתוליה שכתובתה מאתיים.
ולפי רבנן - כתובתה מנה, כדין בעולה שנעשתה בה מעשה.

לפי שיטת רבא - מחלוקתם היא בין הכיר בה מקודם שהיא מוכת עין ובין לא הכיר בה.

ולפי רמי בר חמא - מחלוקתם היא דוקא כשהכיר בה מקודם, אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא כלום, ואיתותב רמי בר חמא ממשנה שמוכח שם שכשלא הכיר יש לה כתובה.

ב. קטן פחות מבן מ' שבא על הגדולה

לפי רב - דינה כדין מוכת עין, שנחלקו בזה ר"מ ורבנן, [עיי' בנושא הקודם].

ולפי שמואל - דינה כבתולה, משום שאין מוכת עין בבשר וכתובתה מאתיים.

בתוס' (ד"ה ושמואל) מבואר: שמחלוקתם הוא כשלא השיר בתולים, אבל אם השיר בתוליה - אף לשמואל דינה כמוכת עין. [עיי' רש"י ד"ה עשאה. ולפי התוס' ר"ד - שמואל חולק אף כשהשיר בתוליה].

נט. כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה, האם יש לה כתובה, כמה, והאם אסורה לבעלה, ומדוע?
דף יא: יב.

תשובה :

א. לענין כתובה

לפי רבן גמליאל - אם טוענת משארסתני נאנסתי נאמנת וכתובתה מאתיים, ולפי רבי יהושע - הוי מקח טעות. [מחלוקתם וטעמיהם - עיי' לקמן תשר' סג נושא ה'].

לפי רבא - הוי מק"ט לגמרי, הואיל ולא הכיר בה, ואין לה כתובה כלל, ולפי המהרש"א אליבא דרש"י - במסקנת הגמ' גם לפי רבא יש לה כתובה מנה, ועיי' בקרני ראם מש"כ בזה, וע"ע בתוד"ה אמר רבה, דרבא ס"ל כרב אשי, ולפי"ז אם כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה, באופן שיש עדים שלא נסתרה או בלא שהתה כדי שיעור ביאה, או בגווי דמתני' שהיא בחזקת אינה בעולה - גם לפי רבא כתובתה מנה, ותלוי בשני הלשונות שבגמ'.

ולפי רב הייא בר אבין רב ששת ורבה - לא הוי מק"ט לגמרי וכתובתה מנה כדין הכונס אשה והכיר בה שהיא בעולה, ויאנה מפסדת לגמרי משום דאיכא ס"ס, ספק לא תחתיו ואת"ל תחתיו ספק באונס.

ב. לענין לאוסרה על בעלה

אם נשואה לישראל - מותרת, דאיכא ס"ס כנ"ל, אבל אם נישאה לכהן - אסורה, דליכא ס"ס, שהרי אשת כהן שנאנסה אסורה לכהן, ואם קידשו הראשון והשני ובעלו לאלתר, בתוס' (ד"ה כגון) מבואר: שמותרת אפי' לכהן].

דין נכנסה לחופה ומוחזקת שלא נבעלה ונמצאת בעולה - עיי' תשובה הבאה.

ס. אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כשיש עדים שלא נסתרה אצל הראשון או נסתרה ולא שהתה כדי ביאה ונמצאת בעולה, האם השני יכול לטעון טענת בתולים, האם יש לה כתובה, כמה, ומדוע?
דף יא: יב.

תשובה :

1. **אם הראשון קידש וכנסה לאלתר והעדים מעידים שלא נבעלה לראשון, והשני קידש ובעל לאלתר, [עיי' תוד"ה כגון] - בברייתא מבואר: שאין לו טענת בתולים וכתובתה מנה. שהרי כנסה ראשון, ופירשו בתוס' (ד"ה שאני): דאדעתא דבעולה נשאת לשני.**

2. **כבדין הקודם אך השני קידש ולא בעל לאלתר - חייב להשכים לבי"ד, ואם לא ימצא עדים שזינתה**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תחתיו, יכול לטעון טענת בתולים. לרובא הוי מק"ט ואין לה כתובה, ולרב ששת ולרבה יש לה מנה, ואם הוא כהן, הרי היא נאסרת עליו, ועיין רמב"ן המיוחד לדשב"א.

לפי רש"י - באשת ישראל שאינה אסורה עליו כיון שכנסה על דעת שהיא בעולה, יש לה מנה, וגם רב אשי סובר שיש לה מנה.

ולפי תוס' (ד"ה וניחוש) - לרב אשי אין לה כתובה אף אם היא אשת ישראל, דגזרינן אטו כהן, ושלפי רבה - לאשת ישראל יש כתובה מנה.

3. **אם הראשון קידש ולא בעל והשני קידש ובעל לאלתר** - אסורה לשני באם הוא כהן, דשמא זינתה אצל ראשון ונאסרה לכהונה, שהרי נבעלה לפסול לה.

ס.א.האם בגליל וביהודה החתן יכול לטעון טענת בתולים, ומדוע? דף יב.

תשובה:

1. **בגליל** - יכול לטעון טענת בתולים. לפי רבא - זהו מפני שהמנהג שאין החתן מתייחד עם הכלה לפני הנישואין, והנוהג מנהג יהודה בגליל אינו יכול לטעון טענת בתולים. לפי רב אשי - כל שלא מושמשו החתן והכלה לפני הנישואין ע"י השושבינין, הרי הוא אינו יכול לטעון טענת בתולים.

2. **ביהודה** - במקומות שנוהגים לא להתייחד קודם הנישואין דינו כבגליל, ובמקומות שנהגו להתייחד אינו יכול לטעון טענת בתולים.

ס.ב.כמה גובין לכתובת בתולת בת כהן או לכתובת בת ישראל ממשפחה מיוחסת, כמה לאלמנת ישראל או לאלמנת כהנים, מה הדין אם לא כתבו כתובה, ומדוע? דף יב.

תשובה:

1. **כתובת בתולת בת כהן** - בי"ד של כהנים היו גובין ארבע מאות.

בתוס' (ד"ה בי"ד) מבואר: שגובה ארבע מאות בתנאי בי"ד כמו בבנות ישראל מאתיים אפי' אם לא כתב לה כתובה, דתקנה גמורה היא.

2. **כתובת בתולת בת ישראל ממשפחה מיוחסת** - אם רצו לעשות כדרך שהכהנים עושין עושין.

3. **אלמנת בת ישראל** - כתובתה מאה.

4. **אלמנת בת כהן** - בתחילה היה דינה כאלמנת ישראל, כיון דחזו דמזלזלי בהו תיקנו להם מאתיים, אח"כ כיון דחזו דקא פרשין מינייהו, דאמרי "עד דנסבינן אלמנת כהנים ניזיל ניסיב בתולה בת ישראל" החזירו הדבר לקדמותו ליתן לה רק מאה.

ס.ג. ברי ושמא במקרים דלהלן, האם ברי עדיף, ומדוע? 1. "מנה לי בידך" והלה אומר "איני יודע". 2. הלוייתי ואיני יודע אם פרעתך. 3. ניזק אומר כבי ומזיק שמה. 4. המשאיל אומר "שאלה מתה" והלה אומר "איני יודע". 5. היא אומרת "משארסתני נאנסתי" והוא אומר "עד שלא ארסתידך". 6. היא אומרת "מוכת עץ אני" והוא אומר "דרוסת איש את". דף יב: יג.

תשובה:

א. "מנה לי בידך" והלה אומר "איני יודע אם הלוייתי"

לפי רב יהודה ורב הונא - חייב, דברי עדיף, ומוציאין בכך ממון מהמוחזק. התוס' (ד"ה רב הונא) כותבים: דרק כאן סובר רב יהודה שחייב, מפני שכאן הוי ברי טוב ושמא גרוע, דהו"ל לידע אם חייב אם לאו. ונ"ע לקמן נושא ג'.

ולפי רב נהמן ורבי יוהנן - פטור, אוקי ממונא בחזקת מריה ולא ברי עדיף. ונ"מ חייב לצאת ידי שמים - גמ' ב"ק דף קיח. ונ"ע במש"כ על מסכת ב"ק, פרק ה' תשובה ד"ז. הגמ' פוסקת כרב נחמן, משום דקיי"ל הלכתא כרב נחמן

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בדיני.

לפי רש"י (ד"ה פטור, וכן דעת הר"ן) - אף שפטור, מ"מ חייב שבועת היסת שהאמת כדבריו, וולפי רבינו גרשום במסכת ב"ב דף קלה - אינו חייב להשבע.

ב. הלוייתי ואיני יודע אם פרעתיך

בתוס' (ד"ה מנה) מבואר: כאן לכו"ע חייב, כמבואר במשנה בב"ק דף קיח.

ג. ניוק אומר ברי ומזיק אומר שמא

תוס' (ד"ה רב הונא) מביאים: שלפי סומכוס - חולקין, ושלפי חבמים - המוציא מחבירו עליו הראיה, וכן דעת רב יהודה. ומבארים: שכאן רב יהודה מודה לרבי יוחנן שפטור, משום שהברי גרוע והשמא טוב, דלפי שהמזיק לא היה שם טוען זה ברי, והשמא הוא טוב, שהרי לא הוי ליה למידע.

ד. המשאיל אומר "שאולה מתה", והלה אומר "איני יודע"

תוס' (ד"ה רב הונא) מביאים: שלפי רב הונא ורב יהודה [דסבר ברי ושמא חייב] - בכל מקרה חייב, ושהגמ' בב"מ אומרת: שלפי רב נחמן [הסובר ברי ושמא לאו ברי עדיף ופטור]: צ"ל שהיה עסק שבועה ביניהם, ומתוך שאינו יכול ליטע משלם, אבל בלא זה ברי ושמא פטור. [ונע"ע במש"כ על מסכת ב"מ פרק ח' תשובה ר'].

ה. היא אומרת "משארסתני נאנסתי", והוא אומר "עד שלא ארסתיך" והיה מקחי מק"ט

לפי ר"ג - נאמנת, הגמ' אומרת שגם מ"ד ברי ושמא לאו ברי עדיף יכול לסבור כר"ג, הואיל ויש לה מיגו, שהרי יכלה לומר "מוכת עץ אני", א"נ אוקמיה את האשה על חזקת הגוף שיש לה, שהרי בתולה נולדה והשתא נאנסה אחר אירוסין, [אם נאמנת אף כשהיא ברשות האב - עיין במש"כ לקמן פרק ד' תשובה כטו], ואין הכרח שרבן גמליאל סובר שבעלמא לא ברי עדיף. רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל.

ולפי רבי יהושע - אינה נאמנת, [כיון דאזלינן בתר חזקת ממון - לקמן עה; ועיין דף יג. תוד"ה רב אסי, ובמהרש"א ובקרני ראם שם].

ו. היא אומרת "מוכת עץ אני" והוא אומר "דרוסת איש את" [דף יג.]

לפי רבן גמליאל - נאמנת, דאיכא מיגו אי בעי אמרה "מוכת עץ אני תחתיך", דאית לה מאתן, [בתוס' ד"ה אלא מבואר: דטעם זה הוא רק לרב נחמן ולא לרבי יוחנן. דלרבי יוחנן מוכת עץ יש לה מאתיים גם אם היה כן קודם לנישואין. עיי"ש], א"נ אוקמיה האשה על חזקתה [חזקת בנות ישראל שאינן מזנות - ר"ן, מהר"ם].

סד. היא אומרת "מוכת עץ אני" והוא אומר "לא כי אלא דרוסת איש את", האם מקבלת כתובה, כמה, ומדוע?

תשובה:

לפי רבן גמליאל ורבי אליעזר - היא נאמנת, דאזלינן בתר חזקת הגוף, [או בגלל שיש לה מיגו - עיין בתשובה קודמת נושא ר' ובהערה שם], ולפי"ז סכום הכתובה, יהיה תלוי במחלוקת ר"מ ורבנן הנ"ל תשו' נח, בדין מוכת עץ אם כתובתה מנה או מאתיים, וכשיטת רבא דמחלוקתם אף בלא הכיר בה, [אבל לפי רמי בר חמא - אין לה כלל. כיון שלא הכיר בה, ואיתותב רמי בר חמא לעיל דף יא:]. רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל, הסובר שנאמנת, וכתובתה מנה כדעת חכמים החולקים על ר"מ.

ולפי רבי יהושע - הוא נאמן עד שתביא ראיה לדבריה, דאזלינן בתר חזקת ממון. ולפי"ז סכום הכתובה, יהיה תלוי במחלוקת רבה ורבא [הנ"ל תשו' נס], בדין כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אם כתובתה מנה או מק"ט לגמרי. ואם נשואה לכהן נאסרת לו.

סה. ראוה שנסתרה ואין ידוע אם נבעלה, 1. האם אסורה לכהונה, האם מדאורייתא, 2. האם מלקין אותה על שהתחמקה, ומדוע?

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורדות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. כשאומרת "לכשר נבעלתי"

לפי רבן גמליאל ורבי אליעזר - נאמנת, ומותרת לכהונה.

לפי זעירי אליבא דרבי יהושע - אינה נאמנת, משום דמעלה עשו ביוחסין.

ולפי רב אסי - גם לרבי יהושע היא נאמנת. ומפרשים התוס' (ד"ה רב אסי): דיש לה מיגו שיכולה לומר "לא נבעלתי", ולא אמר רבי יהושע שאינה נאמנת אלא כשידוע לנו שנבעלה או כשנכנסה לסתר מקום שסתמו לזנות ומוחזק שנבעלה שם. הגמ' נשארה בתיובתא על רב אסי. [אם מחלוקתם כשרוב כשרים אצלה או כשרוב פסולים אצלה. עיין לקמן תשר' סז].

ב. כשאומרת "לא נבעלתי"

בתוס' (ד"ה ואין ע"פ הגמ' לקמן דף טז). מבואר: שלפי זעירי הנ"ל לכו"ע נאמנת. ומפרשים: דזהו משום שהיו ספק ספיקא את"ל נבעלה שמא לכשר נבעלה.

ג. לענין מלקות

התוס' (ד"ה מעלה) מביאים: שבגמ' קידושין (דף פא). מבואר, שמה שמלקין על היחוד היינו רק בפנויה, ולא באשת איש, כדי שלא להוציא לעז על בניה. [וע"ע במש"כ על מסכת "קידושין" פרק ד' תשובה נו].

סו. אשת איש שראוה שנסתרה, ואין ידוע שנבעלה, האם אוסרין אותה על בעלה? דף יג.

תשובה :

אין אוסרין על היחוד.

לפי רש"י (ד"ה לימא) ולפי השיטה הראשונה בתוס' (ד"ה מעלה) - אשת איש לא אוסרין אותה על בעלה בגלל שנתייחדה להחזיקה שנבעלה, [השיט"מ"ק הביא מחלוקת ראשונים אם זהו אף באשת כהן]. התוס' מוסיפים: שאם נתייחדה עם נואף אוסרין אותה על בעלה. [ועי"ש ולעיל תשר' מג, ובמש"כ על מסכת "קידושין" פרק ד' תשובה נו].

סז. פנויה מעוברת, שטוענת "ברי לי שנבעלתי למיוחס" או כשאינה טוענת "כרי" וכו', מה דינה ודין הבת לענין יוחסין דהיינו לינשא לכהן, ומה דין הבן לענין עבודה ולענין אכילת תרומה, ובאם אומרת שנבעלה לכהן, מדאורייתא או מדרבנן, ומדוע? דף יג-טו.

תשובה :

א. לענין האשה כשטוענת ברי [דף יג].

לפי ר"ג - כשרה לכהונה, דנאמנת לומר "נבעלתי מאיש פלוני וכהן הוא" דהיינו למיוחס, כיון דמוקמינן לה אחזקה וגמ' דף יב, במקום שטוענת ברי [גמ' דף יד]. תוס' (ד"ה השבתנו, וד"ה כמאן) מוסיפים: שזהו מפני שאשה בודקת ומזנה.

התוס' (לקמן דף יד. ד"ה חדא השני) כותבים על פי הגמ' (לקמן טז): שאם הפלוני מכחיש, נאמן שהולד לא ממנו. [ועיין ביאור הגר"א אהנ"ז סי' ד' ס"ק סד, סז].

לפי רבי יהושע - אינה כשרה לכהונה [משום דמעלה עשו ביוחסין], הגמ' (בדף יד). אומרת: שזהו דוקא משום דאיכא רק חד ספיקא.

לפי רבי יוסי (במשנה דף יד): בשם רבי יוחנן בן ברי - אם רוב העיר משיאין לכהונה הרי זו תנשא לכהונה.

ואמר רבי יהושע בן לוי (דף יג): - לדברי המכשיר מכשיר אפי' ברוב פסולים אצלה, ולדברי הפוסל פוסל אפי' ברוב כשרים אצלה.

לפי רב יהודה אמר שמואל (דף יד). - הלכה כר"ג להכשירה, אולם רק לענין בדיעבד, [ופירש"י: אם נשאה כהן

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

דלא מפיקין לה מיניה או ארוסה שנתעברה ואתה בא לפסול העובר לאוסרה על בעלה, ותוס' ד"ה חדא, בתרא, פירשו: שכל להכשיר את הולד הוי דיעבד, אבל לכתחילה - אין להכשיר עד דאיכא רוב כשרין אצלה.

שיטות ר"ג ורבי יהושע לפי הסוגיא בדף טו.

רב חייא בר אשי (בדף טו) בשם רב אומר: הלכה כרבי יוסי שבמשנתנו, שמכשיר רק אם יש תרי רובי, ולפי רב חנן בר רבא אמר רב (שם) - דברי רבי יוסי "הוראת שעה היתה".

לפי רש"י ותוס' (דף טו: ד"ה ולרב, ובד"ה מאן) - כוונת רב חנן היתה שהמעשה שהתירוה היה ברוב אחד לצורך שעה, או שהתירוה בגלל צדדים אחרים, אבל לדורות לדעת ר"ג צריך ב' רובא, ולפי"ז רב חנן בר רבא לא חולק לדינא על רב חייא בר אשי, ולפי התוס' (ד"ה מאן) בשם הר"ח - רב חנן בר רבא חולק על רב חייא בר אשי וסובר: להיפך, שהוראת שעה היתה להצריך תרי רובא אבל לדורות מספיק רוב אחד.

רש"י והפירוש השני בתוס' (דף יד: ד"ה כמאן) מפרשים את דברי האמוראים בטוענת ברי. [לשיטת הפירוש הראשון בתוס' - עיין נושא הבא].

לפי שיטת רש"י (דף יד: ד"ה אמר ליה) - רבי יוסי ס"ל כרבי יהושע, וס"ל שרבי יהושע מודה להכשיר כשיש ב' רובי. [בשו"ע סי' ו' סעי' יז, איכא בזה ב' דעות, ואם נשאת - לא תצא אפי' ברוב כשרים אצלה - שם].

ולפי הפירוש השני בתוס' (דף יד: ד"ה כמאן) - רב חייא בר אשי סובר שרבי יוסי ס"ל כרבן גמליאל ואעפ"כ מצריך רבי יוסי לכתחילה תרי רובי, ואחרת משמאל הסובר כרבן גמליאל ומצריך לכתחילה רק רוב אחד, [בפשוטו שמזאל לומד שזהו גם כוונת רבי יוסי].

ב. לענין האשה כשאינה מוענת ברי [דף יד:]

לפי הפירוש הראשון בתוס' (דף יד: ד"ה כמאן) - בין לפי ר"ג ובין לפי רבי יהושע בעינין תרי רובא כדי להכשירה, דהיינו רוב העיר כשרים ביחד עם רוב סיעה כשרים, דדברי ר"ג הם רק בברי באופן שיש מיגו או כשיש לה חזקת אשה בודקת ומזנה. [ובפשוטו כן הדין גם לפי הפירוש השני].

ג. לענין הולד כשמוענת ברי

לפי רבי יהושע - פסול לכהונה, ודהיינו שאסור לו לעבוד עבודה ולאכול בתרומה. וכן אם העובר נקבה אסורה לינשא לכהן, ולא איתפריש בגמ' אם לפי רבי יהושע פסול גם לקהל, וכן אם הולד פסול מדאורייתא או מדרבנן.

לפי רבי אלעזר אליבא דר"ג - כנ"ל ברבי יהושע, [ומבואר בתוס' לקמן דף כז: ד"ה אגן אחתינן דהוי רק מדרבנן משום דמעלה עשו בזנות].

ולפי רבי יוחנן אליבא דר"ג - אם העובר זכר פסול לכהונה וכנ"ל, ואם נקבה כשרה לכהונה.

ד. לענין הולד כשאינה מוענת ברי

לפי רבי יהושע - ודאי פסול כנ"ל.

לפי ר"ג - למ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה, דין הולד כדין האשה.

סח. ארוסה מעוברת, האם נאסרת על הארוס, ומה דין הולד באופנים הבאים: 1. כשהארוס מודה שבא עליה פעם אחת או ציאות הרבה. 2. כשהארוס אינו לפנינו. 3. כשהארוס מכחיש שבא עליה. 4. כשלא זקקו לא את אמו ולא את הארוס?

דף יג:

תשובה:

1. **אם הארוס מודה שבא עליה**, והרבה פעמים - כן הוא לפי "שמא יש לחלק" בתוד"ה ההוא - לכו"ע היא נאמנת לומר שהולד כשר, ותוד"ה חדא, כותבים: שזהו דוקא בדלא דיימא מאחריים, פי' שאינה חשודה בניאוף, וכתב על זה הרש"ש: שדבריהם הם אליבא דרבא ביבמות, ושנראה שלפי מש"כ תוס' לעיל בד"ה ההוא, ב"ושמא יש לחלק", שמדובר שבא עליה הרבה פעמים, אין חילוק אם דיימא בעלמא, ועיין סוטה דף כז. ובתוד"ה רובא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. **אם היא אומרת שזה מהארוס - נאמנת, משום שהלכה כר"ג בדיעבד אף שרוב פסולים אצלה, ועיין** בתשובה הקודמת, **ופירש"י: "בדיעבד" שנתעברה ואתה בא לפסול את העובר ולאוסרה על הארוס.** [המהרש"א כותב: שהיינו באופן שהארוס אומר ששכח, ולפי תוס' (ד"ה חדא, השני): זהו אפי' כשהוא רק לענין לפסול את העובר, כגון שהארוס אינו לפנינו, לדוגמא: שמת או דליתא קמן דלישייליה.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - נאמנת, אפי' כשלא ידוע שהארוס בא עליה, ונאפי' כשחשודה בניאוף, וזהו משום שהיא אומרת שהבן מהארוס. אבל "כשלא בדקה" דהיינו כשלא אמרה שהבן מהארוס - הדין תלוי במחלוקת רב ושמואל במסכת קידושין אם הולד ממזר או הולד שתוקי, שלכל הפחות אסור בבית ישראל. מחלוקתם - עיין במש"כ על מסכת קידושין פרק ד' תשו' סז.

ולפי הא"נ בתוס' (ד"ה ההוא), - א. מה שמבואר בסוגיין שנאמנת, ללישנא קמא דרבא (במסכת יבמות דף סט:) - זהו רק כשלא דיימא מעלמא, [פי' שלא חשודה בניאוף], והוסיפו: שלאביי שם - זהו דוקא באופן שבא עליה ביאות הרבה והיה רגיל אצלה תמיד, דאמרינן רוב בעילות הלך אחר הבעל. **ב. אם דיימא מעלמא, [פי' שחשודה בניאוף], והארוס אינו מודה ואינו מכחיש שבא עליה, לפי הלישנא קמא בגמ' ביבמות ושם. עיין תוד"ה חדא הראשון] - כיון שחשודה בניאוף אינה נאמנת בין לרב ובין לשמואל, ולפי הלישנא בתרא (שם) - לרבא הדין תלוי במחלוקת רב ושמואל, שלרב הולד ממזר, [פי' ספק ממזר - גמ' קידושין דף עה.], ולשמואל הולד שתוקי. [דכיון שמודה, בתריה ידיה שדיין - תוד"ה חדא הראשון. יתכן שלפי לישנא בתרא בגמ' ביבמות שם - אביי לא חזק בזה על רבא.] **ג. מה שאביי (ביבמות) סובר שמחלוקת רב ושמואל גם בדלא דיימא מעלמא, שלרב הולד ממזר, דאמרינן מדאפקריה נפשא גבי ארוס מפקרא נפשא גם לגבי עלמא, וצ"ל שזהו רק כשבא עליה פעם אחת.****

3. **אם הוא לא מכחיש - בתוס' (ד"ה חדא, השני) מבואר: דפשיטא שהולד אסור בישראל, משום שבברי וברי לא מכשר ר"ג.**

4. **כל זמן שלא בדקו אפי' את אמו ודיימא מעלמא - לכו"ע הולד אסור.**

5. **כבדין הקודם ולא דיימא מעלמא, ללישנא בתרא (ביבמות) - כשר, וללישנא קמא (שם) אסור בישראל.**

ט.ט.מה פי' "אלמנת עיסה", מה דינה ומה דין הבת?

דף יד.

תשובה:

א. פי' "אלמנת עיסה" [היא אשה שהיתה נשואה לספק פסול]

לפי רש"י בפירושו הראשון - היינו כגון שבעלה הראשון של אמו זרק לה גט, ספק קרוב לה ומת, נמצאת שהיא אסורה לכהן מחמת ספק גרושה ספק אלמנה, ונשאה לכהן והוליד ממנה בן, וזו שבאה מחמת בנה קרי לה אלמנת עיסה.

ולפי פירושו השני - היינו אשה שהיה בעלה ספק ספיקא, כגון שנתגרשה אמו מבעלה הראשון ספק קרוב לו ספק קרוב לה, ומת בתוך ג' חדשים, ונשאת לכהן תוך ג' חדשים וילדה את זה.

ולפי תוס' - היינו משפחה שנתערב בה ספק חלל, כל אחת מבני המשפחה מכשירים אותה מדין ס"ס, אבל כל הנולדות אחר שנולד הספק - פסולות, משום שאין להם חזקת כשרות אף שיש לה ס"ס, דמעלה עשו **ביוחסין, ויתכן ותוס' סוברים שלפי הפירוש הראשון ברש"י - האלמנה פסולה כיון דאין ס"ס.**

ב. דינה

העיד רבי יהושע ורבי יהודה בן בתירא על אלמנת עיסה, [תוס' ד"ה אלמנת בשם ר"ת, לא גורסים "אלמנת"] שהיא כשרה לכהונה, **אם משום שאשה שנישאת בודקת ונישאת, ואף במקום שאינה יכולה לבדוק יש להתיר,** **כיון שיש כאן תרי ספיקא. [בצירוף חזקת כשרות שיש לה מקודם שנישאת - תוד"ה אלמנת. ולכן רבי יהושע החזק על רבן גמליאל** מודה כאן שהיא כשרה].

בתוס' (ד"ה ת"ר) מבואר בשם ר"ת (הנ"ל): שלפי רבי יהושע ור"י בן בתירא (בסוגיין) ורבי יוסי (בקידושין) - **אלמנת עיסה פסולה וכ"ש בתה. ובתוס' (ד"ה אלמנת) מבואר: שאפי' מאן דמכשיר את האלמנה מודה** **שהבת פסולה, כיון שאין לה חזקת כשרות, ואע"ג דבעלמא מקילין בספק ספיקא, הכא מעלה עשו**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ביוחסין.

דין אדם שקוראים לו פסול ושותק או צוות, כשהכרנו את הספק או כשלא הכרנו - עיין בתשובה הבאה.

ע. אדם שקראו לו פסול מה דינו באם שתק להחשב להודאה, או באם צוות, ומדוע? דף יד:

תשובה:

א. כל פסול קהל דקרי ליה ושתיק

לפי ת"ק, ולפי ת"ק אליבא דר"ב - פסול, דשתיקה כהודאה.

ולפי רשב"א אליבא דר"ב - כשר, דמה ששתק זהו מפני שמכירין ישראל ממזרים שביניהם, דקלא אית ליה, ויודעים שאיני ממזר, ועיין לקמן נושא ג', מה שכתבנו שם בשם התוס'.

ב. אלמנת עיסה, [דהיינו שמכירין את ספיקו - רש"י דף יד: ד"ה כל] שקראו לו חלל

זוהי שהעיד רבי יהושע על אלמנתו שהיא כשרה, בין אם צוות ובין אם שתק.

בתוס' (ד"ה תנו רבנן) מבואר: שלפי ר"ת - הגירסא, "איזהו עיסה" וולא "איזהו אלמנת עיסה", מדובר לענין כשרות הבת, אבל לענין האלמנה עצמה - הדין תלוי במחלוקת תנאים (במסכת קידושין דף עה.), דאיכא מ"ד דכשרה, משום שיש לה חזקת כשרות.

ג. קראו לו חלל [בלא שמכירין את ספיקו - רש"י שם] והוא שותק

לפי ת"ק - פסול, דשתיקה כהודאה. וכן סובר רשב"א אליבא דר"מ ורבי יוסי, אך מפני ששתיקתו היא כדי שלא יבררו ויאמתו ויכריזו שהוא חלל.

ולפי ת"ק אליבא דר"ב ורבי יוסי - כשר, דמה ששתק זהו מפני שלא פסול קהל הוא.

לפי רש"י (ד"ה ר"ש בן אלעזר) - מחלוקתם דוקא באין מכירין את הספק, [בכונת רש"י - עיין חזו"א אהע"ז סי' א', סק"ב. אבל במכירין את פסולו שהיתה אמו ספק גרושה - משמע מרש"י ד"ה אי שמיע, דהשתיקה אינה משנה את הדין. בביאור שיטת תוס' ד"ה ת"ד - עיין חזו"א שם, וע"ע במהרש"א ובבית יעקב מש"כ בזה], ומבואר בתוס' (סוף ד"ה ת"ד): שלפי ר"מ כשר רק כשאח"כ שאלוהו וצוות, אבל אם לעולם הוא שותק - פשיטא דפסול.

ד. ממזר צוות

לפי תוס' (ד"ה אבל) - לפי רבי שמעון בן אלעזר פסול, ולפי ת"ק ות"ק אליבא דר"מ - כשר, ואילו מרש"י (ד"ה אמה) משמע, שלכו"ע כשר.

ה. אדם שאם קוראים לו ממזר צוות ואם צועקים לו חלל שותק

בין לרש"י (ד"ה אמה, וכן הוא בר"ן בשם י"מ) ובין לתוס': לפי ת"ק ור"ש בן אלעזר - פסול, מדקרו לו חלל ושתיק, ולפי ת"ק אליבא דר"מ - כשר.

עא. תינוקות שידוע שנאנסה או כשאומרת שנאנסה, האם נאסרת לינשא לכהונה, האם מדאורייתא, מה דין הולד, ומדוע? דף יד: טו.

תשובה:

א. אם היא אומרת שנבעלה לבשר - יעוין מה שכתבנו לעיל תשובה סז.

ב. אם לא ידוע למי נבעלה והיא באה למקומו

מדאורייתא אסורה לינשא לכהונה, משום "דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ג. אם לא ידוע למי נבעלה, והוא כא למקומה

הגמ' (דף טו.) אומרת: שמדאורייתא אזלינן בתר הרוב, "דכל דפריש מרובא פריש", ולכן אם רוב כשרים - מותרת לכהונה, וכן דין הולד, ואומר רב יהודה אמר רב (דף יד:): שלפי רבי יוסי מדרבנן צריך תרי רובי כדי להכשירה, דמעלה עשו ביוחסין, דגזרו אטו "קבוע" דהיינו במקום שהיא באה אליו. וכן הוא לפי גירסת רש"י ד"ה ומשני, וכן לפי תוס' ד"ה דלמא, אולם לפי גירסת הסור אהע"ז סי' ו', אם ידוע שנתעברה בעיר וידוע שהלך הבעל אליה - מותרת לינשא לכתחילה ולא בעינן תרי רובא, וכל מה דבעינן מדרבנן תרי רובא, היינו רק כשלא יודעים מי הלך למין. וכך פוסק רב חייא בר אשי. תוס' (ד"ה כמאן) מצדדים לומר: שאם לא ראוה שנאנסה, יש לה מיגו לומר "לא נאנסתי", ולכן לרבן גמליאל נאמנת לומר "מאיש פלוני וכשר", לשמואל (דף יד:) זהו אפי' כשיש רוב אחד, ולרבי יוסי צריך תרי רובא.

לפי רש"י (ד"ה אמר) - רבי יוסי בסוגיין סובר כרבי יהושע, ולכן (בטענת ברי') מצריך תרי רובא כדי להכשירה, אבל לפי ר"ג כשרה גם כשאין תרי רובי, (מחלוקת רבי יהושע ורבן גמליאל עיין לעיל תשר' סז), וכן כתבו התוס' (דף טו: ד"ה מאן) בשם הר"ח, שלפי רב חנן בר רבא (בדף טו.) סגי בחד רובא, ומה שרבי יוסי הצריך ב' רובי זהו הוראת שעה היתה.

לפי התוס' (ד"ה כמאן) בפירושם הראשון - רבי יוסי כ"ג ס"ל ואפ"ה לכתחילה מצריך רבי יוסי בסוגיין תרי רובא, כי מדובר בטענת שמא, (והגמ' בדף טו. אומרת: שדברי ר"ג שנאמנת דאזלינן בתר חזקת גופה זהו רק כשטוענת ברי', וסוגיין ככו"ע).

ולפי התוס' בפירושם השני - מדובר בטענת ברי'. רב חייא בר אשי ס"ל, הלכה כרבי יוסי, שאפי' לר"ג לכתחילה צריך ב' רובי.

לפי רש"י ותוס' (דף טו: ד"ה ולרב ד"ה מאן) - מה שהגמ' אומרת: שלרב חנן בר רבא הוראת שעה היתה, היינו שלדורות לדעת ר"ג צריך ב' רובי, היינו שרב חנן היה סבור שהמעשה שהתירוה היה ברוב אחד לצורך שעה או שהתירוה בגלל צדדים אחרים. ולפי זה רב חנן בר רבא לא חולק לדינא על רב חייא בר אשי.

ולפי התוס' (ד"ה מאן) בשם הר"ח - רב חנן בר רבא סובר, שלדורות מספיק רוב אחד, וחולק על רב חייא בר אשי.

עב. הא דאמרינן "כל דפריש מרובא פריש", האם כשדלתות מדינה נעולות או כשאינם נעולות?

תשובה:

מדאורייתא - אזלינן בתר רוב אף אם דלתות מדינה נעולות פי' ואיכא רוב אחד, הגמ' אומרת: שרבי יוסי סובר שמעלה עשו ביוחסין ולכן בעינן תרי רובא.

לפי רש"י - רבי יוסי סובר כרבי יהושע שכדי להכשירה בעינן תרי רובא, אבל לפי ר"ג ליוחסין כשטוענת טענת ברי', לא צריך טענת תרי רובי, (כנ"ל תשר' סז).

ולפי התוס' - רבי יוסי סובר כ"ג. שיטתם בשיטת האמוראים עיין בתשר' קודמת.

עג. תינוק שנמצא מושלך בעיר ישראלים ועובד כוכבים דרים בה, מה דין התינוק לענינים דלהלן:

1. ליוחסין. 2. לפרנסו. 3. לפקח עליו את הגל. 4. להחזיר לו את אבידתו. 5. לנזיקין. דף טו:

תשובה:

1. נמצא בעיר שרובה עכו"ם - דינו כעכו"ם לכל דבר, שמותר להאכילו נבילות, הזיקו את שורו - פטורים משלם נזקו, שורו שהזיק - אף תם משלם נזק שלם, ואסור להחזיר אבידתו, חוץ מלפקח עליו את הגל שסובר שמואל שמפקחין עליו את הגל בשבת, משום שאין הולכים בפיקוח נפש אחרי הרוב, (וכן נפסק ברמ"א אהע"ז סי' ד' סעי' לד, ועיין בביאור הגר"א שם ס"ק צב, הכותב: שהמחבר דעתו כהרמב"ם הפוסק כרבי יוחנן במסכת יומא פ"ד דס"ל: שלא מפקחין, לדעת הרמב"ם פט"ו איסורי ביאה הל' כו - נידון כאסופי ודינו כספק ממזר, ולפי הראב"ד - נידון כעכו"ם ודאי, וכשנתגייר הרי הוא ישראל כשר, וע"ע בחלוקת מחוקק שם ס"ק לא, ובב"ש ס"ק נד, ע"ע ברש"י ביומא דף פה, ד"ה למא,

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

המפרש: שלפי שמואל מצוה לפרנסו אפי' אם הרוב הם נכרים, ויעיין בתוס' שם ד"ה להחזיר לו אבידתו ובמהרש"א שם.

2. **נמצא בעיר שרובה ישראל - רב אמר: שאין מעלין אותו ליוחסין, דמעלה עשו ביוחסין, ופירש"י:** דתרי רובא בעינן ליוחסין, ואפי' לדורות. [אם זהו רק לרבי יהושע – עיין לעיל דף יד: תוס' ד"ה כמאן, ובמה שכתבנו לעיל תשובה עא דין א'], ולפי התוס' (ד"ה מאן) בשם הר"ח אליבא דרב חנן בר רבא: מעלין גם ברוב אחד, ותוס' סוברים כרש"י, ועיין מהרש"א].

לענין שאר דברים - דינו כישראל גמור, שחייבים לפרנסו, לפקח עליו את הגל, ולהחזיר אבידתו, ולפי התוס' ביומא ד"ה להחזיר לו אבידתו – חייבים להחזיר לו אבידתו אפי' לשמואל שאמר אין הולכים בממון אחר הרוב, וכן אין מאכילין אותו נבילות.

לפי התוס' (ד"ה לא, וע"פ הב"ש אהע"ז סי' ד', ס"ק נו) - כששור ישראל הזיק את שורו, חייבים לשלם כדין ישראל שהזיק ישראל, ותם ח"נ. מועד נזק שלם, [הב"ש שם מביא חולקים, ועיין בספר "המפתח" על הרמב"ם פט"ו איסור"ה הל' טו].

3. **נמצא בעיר שיש בה מחצה על מחצה - הוי ספק, ולכן: אין מחזירין לו אבידתו, אין מאכילין אותו נבילות, ולענין נזקין אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, שאם שורו הוא שור תם שהזיק ישראל, משלם לישראל ח"נ, ולא נזק שלם עד שיביא הניזק ראיה שהמזיק עכו"ם ויגבה נזק שלם, ואם שור דידן נגח שורו - פטורים מלשלם, דאומרים לו "תביא ראיה שישראל את ושקול".**

לפי תוס' (ד"ה אם) - לדעת רב "אין מצווין להחיותו" דהיינו לפרנסו, ודרך ברוב ישראל אנו מצווין להחיותו, הואיל ואין בזה פיקוח נפש. [ולפי שיטת הרמב"ם פט"ו מאסור"ב הל' כו – מצוה להחיותו אף במחצה על מחצה, ואילו לדעת שמואל – עיין לעיל בהערה לסוף דין 1].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק שני

האשה שנתארמלה

במשניות הראשונות שבפרק זה מובאים כמה אופנים שאומרים בהם ה"פ"ה שאסר הוא הפה שהתיר". הגמ' בדף כג: מבארת שקמ"ל, שאמרינן כן בממונות ובאיסורין, כשאין דררא דממונא וגם כשיש לו מכך ריוח ממון. עיי"ש.

א. מה היא כוונת דברי הגמ' (בדף טז). "הכי נמי מסתברא מדקתני ומודה רבי יהושע"? דף טז.

תשובה:

לפי רש"י - כוונת הגמ' להוכיח שהמשנה היא גם לפי ר"ג, ומודה ר"ג בברי וברי, וכוונת הגמ' מדקתני "ומודה רבי יהושע וכו'" משמע, שברישא ישנו דין שבו מודה ר"ג לרבי יהושע, ולכך בסיפא אומרת המשנה דין שבו מודה רבי יהושע לר"ג, ומזה מוכרח שברישא בברי וברי מודה ר"ג לרבי יהושע.

ולפי התוס' (ד"ה הכי נמי) - כוונת הגמ' להוכיח, שאף שמדובר כשהבעל טוען ברי, מ"מ זה נחשב כברי ושמא, ומ"מ ר"ג מודה, משום שאין זה שמא ממש, דאם נאמר דחשיב ברי גמור, א"כ פשיטא דר"ג מודה, ואמאי הביאה המשנה בסיפא דין שמודה בו רבי יהושע, כיון שברישא לא הובא דין שמודה בו ר"ג, אלא מוכח שאינו נחשב כברי גמור, ומ"מ מחדשת המשנה שמודה ר"ג, ולכן הביאה המשנה בסיפא דין שמודה בו רבי יהושע.

ב. באיזה מיגו מודה רבי יהושע, ובאיזה מיגו חולק? דף טז.

תשובה:

1. מיגו דאי בעי שתיק כשהודה מעצמו בלא שתבעוהו - לכו"ע הוי מיגו.

2. מיגו "דאי בעי שתיק" אחר שתבעוהו

לפי רש"י - לא הוי מיגו [לרבי יהושע].

ולפי התוס' - לכו"ע הוי מיגו, וכל מה שחלק רבי יהושע לשיטת התוס' הוא, במקום שלא היה נאמן בטענה האחרת יותר מטענה זאת, אלא דהיא טענה מעולה יותר מצד ההרגשה של האדם. לדוגמא: בטוענת "משארסתי נאנסתי", במיגו דמוכת עץ, דטענת מוכת עץ היא יותר טובה שאינה פוסלת עצמה לכהונה, אך אינה נאמנת בה יותר מטענה זו, ובכה"ג לר"ג - מועיל מיגו, ולרבי יהושע - לא מועיל מיגו, כך מבואר במהרש"א וברש"ש בשיטת התוס'.

ג. לפי מי מקשה הגמ' לכיון לרוב נשים בתולות נישאות "כי לא אתו עדים מאי הוי"? דף טז.

תשובה:

לפי התוס' (ד"ה כיון) - קושית הגמ' היא רק לפי רב שסובר, הולכים בממון אחר הרוב, אבל לשמואל הרי אין הולכים בממון אחר הרוב. וכן היא שיטת הרמב"ן, אבל בתוס' ישנים ביארו דקושיית הגמ' היא גם לפי שמואל, דאמנם ברוב לחוד פליג שמואל, אבל כאן יש חזקת הגוף המסייעת לרוב, דבזה מודה שמואל שמועיל נגד חזקת ממון, וכן היא שיטת בעה"מ.

ד. כדי לגבות מאתיים, האם צריך עדים על כך שיצאה בהינומא? דף טז.

תשובה:

1. אם יצא עליה קול שנישאה כשהיא בתולה - בגמ' מבואר: שגובה מאתיים אף אם אין עדים שיצאה בהינומא. תוס' (ד"ה כיון) כותבים: שזהו לפי רב הסובר, הולכים בממון אחר הרוב. (משמע מדבריהם: שלפי שמואל הסובר, אין הולכים בממון אחר הרוב, צריך עדים על כך, ואילו שיטת התוס' ישנים ובעה"מ שאין צריך עדים, כיון דאיכא רוב

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

וחזקה.

2. **אם לא יצא עליה קול שנישאה כשהיא בתולה - לכו"ע צריך עדים.**

בתוס' מבואר: שמועיל גם באופן שאחד מהעדים הוא גדול שראה בקטנותו.

ה. האם ידיעת שני עדים נחשבת קול שנישאה כשהיא בתולה או שצריך שיהא הדבר מפורסם, ומה הראיה לכך?

דף טז:

תשובה:

תוס' (ד"ה וז) כותבים: שידיעת שני עדים שיצאה בהינומא אינה נחשבת קול שנישאה כשהיא בתולה, והראיה לכך שהגמ' שאלה, אם נאמר שכל הנישאת בתולה יש לה קול א"כ מה מועיל שמביאה עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע, הרי כיון שאין לה קול, א"כ מוכח שלא היתה בתולה והעדים משקרים. ומוכח מהגמ' דמה ששני עדים אלו מעידים שהיתה בתולה, אינו נחשב קול.

ו. האשה שנתארמלה או נתגרשה היא אומרת "בתולה נשאתני" והוא אומר "אלמנה נשאתיך", אימתי גובה מנה, ואימתי גובה מאתיים, והאם צריך שיהא לה שטר כתובה בידה? דף טו: טז:

תשובה:

1. **באופן שאין לה כתובה וגם אין לה עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע - אין לה אלא מנה,** דנאמן הבעל לומר "אלמנה נשאתיך", דאפי' לר"ג והסובר דבברי ושמא האשה נאמנת, מודה הכא דהבעל נאמן, כיון דהכא ברי וברי הוא. וולפי הרא"ש והראב"ד - הבעל אינו מחויב בשבועה של מודה במקצת, דכתובה שיעבוד קרקעות היא, ולפי הרמב"ם פט"ז מאישות הל' כה - חייב שבועת מודה במקצת.

בתוס' (ד"ה וליחוש) מבואר: שבמקום שלא מכירים אם היא אשתו, א"צ ליתן לה כלום, במיגו שיכל לומר "אין את אשתי".

2. **באופן שהאשה מביאה לפנינו את כתובתה - בתוס' (ד"ה האשה) מבואר: שגובה כפי הכתוב בכתובתה מנה או מאתיים.**

3. **אם הביאה עדי הינומא ובמקום שאין כותבין כתובה - גובה מאתיים וכותבת שובר, וכן הדין במקום שכותבין כתובה ויש לה עדים שנשרפה כתובתה.**

4. **כשהביאה עידי הינומא וטוענת שהכתובה נשרפה בלא שמביאה עדים שנשרפה**

למ"ד כותבין שובר - גובה מאתיים וכותבת שובר לבעלה. תוס' (דף טו: ד"ה האשה) כותבים: שלבעל אין מיגו שיכל לומר "פרעתני", דמיגו במקום עדים הוא, כיון שאין לו שובר.

ולמ"ד אין כותבין שובר - אינה גובה כתובתה כלל, אא"כ תביא את הכתובה או עדים שנשרפה.

ז. **למ"ד שאין כותבין שובר באיזה אופנים מודה שכותבין שובר, באיזה אופנים הוא סובר שלא כותבין, ומדוע?** דף טז:

תשובה:

1. **אם ידוע ששטר הכתובה בידה ואינה רוצה להוציאו - רשאי הבעל לעכב את הפירעון עד שתוציא את הכתובה.**

2. **אם ידוע ע"י עדים ששטר הכתובה נשרף וכדומה - כותבת שובר וגובה כתובתה ואין הבעל רשאי לעכב את הפירעון עד שתביא את הכתובה, כיון דזכותו של הבעל לעכב הוא, כדי שלא תוציא פעם שניה, וכאן אין את החשש שתוציא פעם שניה, שהרי הכתובה נשרפה.**

בתוס' (ד"ה מאי) מבואר: 1. שזהו דוקא במקום שאין כותבין כתובה, 2. במקום שכותבין, אף בנשרפה אינה גובה, דחיישינן שמא כתב לה כתובה אחרת. 3. אם העדים מעידים "שהכתובה נשרפה אחר

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורדות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

הגירושין" גובה, ואין חוששין שכתב לה כתובה אחרת.

3. אם טוענת שנאבד הכתובה בלא שיש עדים לכך

לפי רב פפא - הבעל לא חייב לשמור שובר, ולכן האשה אינה יכולה לגבות כתובתה.

ולפי ר' אבהו - הבעל חייב לקבל שובר, כיון דעבד לוה לאיש מלוה והוא משועבד לשמור שובר, ולכן האשה גובה כתובתה וכותבת שובר לבעלה.

4. אם גובה כתובתה בעידי הינומא - כותבת שובר, כדי שלא תגבה פעם שנית בעידי הינומא.

ח. איזה רווח יהיה לבעל אם שטר הכתובה לא יהיה צידקה? דף טז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה וליחוש) מבואר:

למ"ד הטוען אחר מעשה ב"ד נאמן לטעון "פרעתי" - הרווח הוא שנאמן לטעון "פרעתי", אולם אם שטר הכתובה בידה לא נאמן לטעון "פרעתי".

ולמ"ד לא נאמן לטעון "פרעתי" - הרווח הוא שאם לא יהיה לה עידי הינומא ותתבענו יוכל לטעון "פרעתי מנה" במיגו של "אלמנה נשאתיך", וכן במקום שלא מכירים אותה נאמן לומר "פרעתי הכל" במיגו של "אין את אשתי".

ט. אשה שטוענת שהיתה בתולה, האם מועילה תפיסתה? דף טז:

תשובה:

מפשטות הגמ' מוכח שמועילה תפיסתה, דהגמ' אומרת שאם קמי בעולה לא היינו מעבירין כלל, אזי היתה תופסת ואומרת "שאייתנוסי הוא דאיתנוסי".

לפי רש"י (ד"ה זימנין) - היינו בתפסה שלא ע"י ב"ד, ומוכח דבלא ב"ד מועיל תפיסתה, ורק בב"ד לא מועיל תפיסתה.

ולפי התוס' (ד"ה איתנוסי) - היינו כשיש לה מיגו דאי בעי אמרה "שלא תפסה", ומוכח דמועיל תפיסה רק היכא שיש מיגו. [אבל רש"י לא פירש כן, ומסתימתו משמע, שתפיסתה מועילה בכל גוונין].

י. האם מבטלין תלמוד תורה או שימוש ת"ח או מלאכה לצורך הוצאת המת? דף יז:

תשובה:

1. למאן דקרי ותני - מבטלין ת"ת להוצאת המת רק אם אין עמו כל צרכו, וי"מ שהוי רשות, אבל הרא"ש מסיק שהוי חובה, אמרו על רבי יהודה בר אליעא (נשהיה תורתו אומנותו - רש"ש), שהיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת והכנסת כלה, אבל אם יש עמו כל צרכו אין מבטלין, לפי רב שמואל בר איני משמיה דרר - כל צרכו היינו שלוש עשרה גברים וששת אלפים שיפורי, ויש אומרים שהששת אלפים זהו מתוך השלוש עשרה אלף, לפי עולא - היינו אנשים משער העיר עד הקבר, ולפי רב ששת ויש אומרים רבי יוחנן - היינו ששים ריבוא.

בתוס' (ד"ה להוצאת) מבואר: שמבטלין אפי' למת שאינו מצוה, וה"ה שכולן בטלין ממלאכתן, ודוקא בשעת הוצאת המת, אבל לא בשעת הוצאת המת - אין מבטלין, אא"כ אין חבורה שתעסוק במת.

עוד מבואר בתוס' (ד"ה מבטלין): שאין מבטלין שימוש ת"ח מפני הוצאת המת.

2. למאן דקרי ותנא וגם מתני לאחרים - לית ליה שיעורא.

2. למאן דלא קרי ולא תני, לפי רש"י והשאלות דרב אחאי - אם יש לו מתעסקין כדי קבורה, אין מבטלין ת"ת עבורו, וכו"ש שאין מבטלין שימוש].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תוס' (ד"ה אבל) כותבים: שממלאכה מבטלין את כל בני העיר ואסור, ובשעת הוצאת המת – תוד"ה להוצאת, אף למאן דלא קרי ולא תני.

יא. אכל שתי שנים בפני האב ושנה בפני הבן, האם הוי חזקה? דף יז:

תשובה:

1. **אם אכל בפני בן קטן - לא הוי חזקה, אפי' אח"כ הגדיל.**

לפי רש"י (ד"ה וכדרב) - זהו אפי' החזיק זה בפניו כמה שנים. וכן דעת הראב"ד פי"ד טוען ונטען הל' ז', ולפי הר"י מגאש והרמב"ם - כל שהחזיק ג' שנים לאחר שהגדיל הרי זו חזקה.

2. **כשאכל בפני בן שהיה גדול לפני שהתחיל המחזיק להחזיק - בתוס' (ד"ה ואחת) מבואר: שהוי חזקה.**

3. **אם כשהתחיל המחזיק להחזיק הבן היה קטן, ובחיי אביו הגדיל**

לפי התוס' (שם) - מצטרפות שני החזקה שהחזיק בחיי האב והבן.

ולפי התוס' בשם רבינו שמואל - לא הוי חזקה, דגדול במילי דאבוה קטן הוי.

יב. אכל שתיים בפניו ואחת שלא בפניו, האם הוי חזקה, ומדוע? דף יז:

תשובה:

1. **אם ברח מחמת נפשות - לא הוי חזקה, כיון שלא יכול למחות.**

2. **אם ברח מחמת ממון - אם לא מיחה הוי חזקה, דכיון שמחאה שלא בפניו הוי מחאה, היה לו למחות.**

3. **אם יש שעת חירום - לא הוי חזקה, אפי' כשהחירום מעיר לעיר ובאותה מדינה, ופירש"י: דהמחזיק יכול לומר "לא נגלית לי מחאתו שאשמור את שטרי".**

יג. מה הדין באומר לחבירו "שדה זו שלך היתה ולקחתיה ממך" או אומר "מנה לויתי ממך ופרעתי לך" או אומר "מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס", ומדוע? דף יח: יט.

תשובה:

א. **האומר לחבירו "שדה זו שלך היתה ולקחתיה ממך"**

1. **כשאין למערער עדי חזקת מרא קמא - נאמן הקונה במיגו "דאי בעי שתיק".**

2. **כשיש למערער עדי חזקת מרא קמא, והקונה לא אכל שני חזקה - הקונה אינו נאמן, כיון שאין לו שטר מכירה, אבל אם אכל שני חזקה בפניו - נאמן המחזיק לומר "אבד שטרי", ואם לא החזיק בפניו - עיין בשתי התשובות הקודמות.**

ב. **האומר לחבירו "מנה לויתי ממך ופרעתי לך"**

1. **כשאין עדים על ההלואה - הלווה נאמן במיגו "דאי בעי שתיק".**

2. **כשיש עדים על ההלואה - הדין תלוי במחלוקת בדין חבירו בעדים אם צריך לפורעו בעדים, וקיי"ל דאין צריך, וממילא נאמן לומר "פרעתיך", ובשבעת היסת, יעוין חו"מ סי' ע' סעי' א'.**

3. **כשבזמן ההלואה אמר המלוה "אל תפרעני אלא בעדים" - בתוס' (ד"ה אין) מבואר: שלכו"ע אין הלווה נאמן לומר "פרעתי".**

ג. **האומר לחבירו "מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס"**

1. **כשהודה בלא שתבעוהו - פטור אפי' משבועה, במיגו "דאי בעי שתיק".**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. בטוענו גדול

לפי ר"א בן יעקב - חייב שבועה, כדין מודה במקצת, ואינו נחשב ל"משיב אבידה", ולפי שיטת רש"י ד"ה ורבי - משיב אבידה פטור מדרבנן מפני תיקון העולם, ולפי שיטת התוס' - פטור מדאורייתא מכח מיגור, דסבר אין אדם מעיז פניו, לא שנא בפני האב לא שנא בפני הבן. (הרי"ף פסוק כראב"י, והראב"ד פוסק כחכמים).

ולפי רבנו - פטור אפי' משבועה, דלגבי הבן הוי "משיב אבידה", דסברי אדם מעיז בפני הבן גם אם הוא גדול, אף שאין מעיז בפני האב.

3. בטוענו קטן

לפי רש"י - (דף יח. ד"ה אלא) - כיון שבא בטענת אביו טענה חשובה היא, והדין תלוי במחלוקת ראב"י ורבנן שבדין הקודם.

ולפי התוס' (ד"ה אלא) - לכו"ע פטור אפי' משבועה, מגזיה"כ "כי יתן איש".

יד. "מודה במקצת" בהלואה או כפקדון האם חייב בשבועה?

דף יח.

תשובה:

1. בהלואה - חייב שבועה.

2. בפקדון

לפי התוס' (ד"ה חזקה) בשם רש"י (בפרק הגזל) - פטור משבועה, דדוקא בהלואה אין אדם מעיז ולכן אין לו מיגור, אבל בפקדון מעיז, ולכן יש לו מיגור.

ולפי התוס' - חייב שבועה אף בפקדון, כדמוכח מכמה מקומות בש"ס.

טו. מיגור לחשוד אמונא האם חשוד גם על השבועה, מה טעם שגזלן פסול לשבועה, והאם מדאורייתא או מדרבנן?

דף יח:

תשובה:

גזלן - פסול לשבועה, הגמ' בב"מ מביאה פלוגתא בדין מי שחשוד על ממון אם חשוד גם על השבועה. רש"י ותוס' נחלקו בטעמי הדין שגזלן פסול לשבועה ואם מדאורייתא, וכן האם חשוד על הממון פסול לשבועה, האם מדאורייתא, מה הטעם, וכדלהלן:

לפי התוס' (ד"ה ובכולי) בשיטת רש"י (בב"מ) - מדאורייתא לכו"ע חשוד על ממון חשוד גם על השבועה, ורק מדרבנן איכא מ"ד חשוד על הממון לא חשוד על השבועה, לפי שראו שהיו מקילין בממון יותר משבועה, ותקנו להקל רק על החשודים ולא על גזלן ידוע.

לפי התוס' בשם ר' יהודה חסיד - המחלוקת אם מן התורה החשוד על ממון חשוד גם על השבועה, המחלוקת היא רק על אותו ממון שבא לישיבע עליו, אבל על ממון שכבר גזל - לכו"ע חשוד על השבועה, ולכן גזלן פסול מלישיבע.

ולפי הי"מ בתוס' - מדאורייתא גזלן פסול רק לעדות אבל כשר הוא לשבועה, וחכמים פסלוהו גם לשבועה, וכל המחלוקת בב"מ מדובר רק על חשודים על ממון אם רבנן גם פסולם להישבע כדין גזלן.

טז. מתוך שאינו יכול לישיבע, האם חייב בתשלומין או פטור?

דף יח:

תשובה:

בתוס' (שם) מבואר: שבשבועה דרבנן - פטור מתשלומין, ויתכן ולרש"י - חייב, אבל בשבועה דאורייתא - משלם. (עיין לעיל דף יב: תוד"ה אלא, דאיכא בזה פלוגתא דתנאים ואמוראים במסכת שבועות דאיכא מ"ד דגם בכה"ג פטור מלשלם).

יז. באופנים דלהלן, האם אפשר לגבות ע"י השטר, ומדוע? 1. כשעדים אומרים אנוסים היינו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

מחמת ממון או נפשות. 2. קטנים ופסולי עדות היינו. 3. אמנה או מודעא היו דברינו. 4. תנאי היו דברינו. 5. עד אחד אומר "תנאי" ועד אחד אומר "אינו תנאי". 6. מלוה שאומר "השטר אמנה הוא". דף יח:ב.

תשובה :

א. אנוסים היינו מחמת ממון [דף יח:]

אינם נאמנים, משום שאין אדם משים עצמו רשע, ולכן אינם נאמנים אף אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר.

ב. אנוסים היינו מחמת נפשות, קטנים היינו, פסולי עדות היינו [דף יח:]

1. אם כשכתב ידם יוצא ממקום אחר - אינם נאמנים, דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

2. אם כשכתב ידם אינו יוצא ממקום אחר

לפי הכמים - נאמנים, דאיכא הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דסוברים "מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו".

ולפי ר"ב (יעוין רש"י ד"ה אין נאמנין) - אינם נאמנים, דסובר "מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו" וליכא פה שאסר. [ועיין לקמן תשר' כא].

לפי רש"י (ד"ה מודה) - מחלוקתם היא כשהלווה מודה שכתבו ועל פיו חתמו העדים.

ולפי התוס' (דף יט. ד"ה טעמא): מדובר כשהלווה אינו מודה שכתבו, ואעפ"כ לר"מ אינם נאמנים, משום שלא אמרין מיגו לפסול השטר, אבל אם הלווה מודה שכתבו, אף רבנן מודים שהעדים לא נאמנים, שהרי אין פה שאסר.

ג. אמנה היו דברינו [דף יט:]

לכו"ע אינם נאמנים, משום שעדים לא חותמים על עולה, ופירש"י: דאין נאמנים להרשיע את עצמן. ומבואר בתוס' (ד"ה אמר רב נחמן): שאינם נאמנים אף אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר, הואיל ואחר שמודים שהשטר נכתב בכשרות שוב אינם יכולים לפסולו.

ד. מודעא היו דברינו [דף יט:]

לפי ר' נחמן - אינם נאמנים, כנ"ל משום שעדים לא חותמים על עולה. [ולכן זהו כשטר אמנה שאינם נאמנים אף כשכתב ידם לא יוצא ממקום אחר].

לפי מר בר רב אשי - נאמנים, והדין תלוי במחלוקת ר"מ ורבנן הנ"ל נושא ב', שלפי רבנן - עדיפא "משטר אמנה", מפני ש"מודעא" ניתנה להכתב, ואילו "אמנה" לא ניתנה להכתב.

לפי התוס' (ד"ה אמר ר"ג) - זהו רק כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר, אבל אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר, אין נאמנים.

ה. תנאי היו דברינו [דף יט:]

אם אמרו שהמכר היה בתנאי ולא ראינו שקיים לו תנאו - דעת רב נחמן שנאמנים, הואיל ותנאי מילתא אחריתא הוא. מתוס' (ד"ה או) משמע: שנאמנים רק אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר, עיי"ש.

ו. עד אחד אומר "תנאי", ועד אחד אומר "אינו תנאי", [פי' שהיו ב' עדים חתומים בשטר. א' אומר "היה תנאי ולא ראיתי שנתקיים", והשני אומר "לא שמעתי שהיה בו תנאי". אבל לא מדובר שמכחישים זה את זה - ש"ך סי' קז בשם הריטב"א, עיי"ש].

לפי רב פפא - העד אינו נאמן לעקור את השטר ששניהם חתומים בו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי רב הונא בריה דרב יהושע - דין השטר כדין שטר שחתום בו עד אחד, כיון דקיי"ל תנאי מילתא אחריתי היא, ולכן נאמן לומר "תנאי היה", ושטרא ממילא מיתעקר. והלכתא כר"ה בריה דרב יהושע, וזכאורא זהו אף אם כתב ידם יוצא ממקום אחר. כנ"ל נושא קודם.

ז. שני עדים החתומים על השטר ומתו, ובאו שנים אחרים ואומרים אנוסים היו, פסולי עדות היו, קמנים היו

"פסולי עדות" דקתני, לפי התוד"ה ואם - היינו שעכשיו הם כשרים, אבל אם עכשיו עדיין הם פסולים הדין שנאמנים, והרא"ש ס"ל דלא שנא.

1. אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר - הדין תלוי במחלוקת ר"מ ורבנן הנ"ל נושא ב', שלפי רבנן נאמנים, הואיל ויש להם ה"פה שאסר".

2. אם יש עדים שכתב ידם הוא זה או שהיה כתב ידם יוצא ממקום אחר משטר שקרא עליו ערער והוחזק בבי"ד - בברייתא מבואר: שהעדים האחרונים אינם נאמנים, שהרי אין להם פה שאסר.

לפי רב ששת - זאת אומרת: הכחשה תחילת הזמה היא, וכשם שאין מזימין את העדים אלא בפניהם כך אין מכחישים את העדים אלא בפניהם, וגובין ע"י השטר. ומבואר בתוס' (ד"ה אמר רב ששת): דמודה רב ששת, שיש תנא הסובר שהעדים נאמנים, דיכולים להכחישם שלא בפניהם, ולא אמרינן הכחשה תחילת הזמה, ואחרת מר' אבהו הסובר שמכחישים את העדים שלא בפניהם, וה"ה שאפשר להזימם שלא בפניהם, אך יש לה דין הכחשה ולא הזמה.

ולפי רב נחמן - זהו מפני שאוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה שהוא הלווה.

שיטת רש"י (ד"ה ואוקי): לאו דמגבינן בשטרא אלא דלא קרעינן ליה, ונפק"מ באופן שהמלוה תפס שלא מפקינן מיניה, וכתבו התוס' (ד"ה ואוקי ממונא): שצ"ל שרש"י סובר שתפיסה לאחר שנולד הספק במקום שטוען ברי - הוי תפיסה.

לפי התירוץ ה"ועי"ל" שבתוס' (שם) - תפיסה לאחר שנולד הספק לא מועיל אף אם טוען ברי, והכא נפק"מ באם תפס לפני שנולד הספק.

ולפי התוס' בסם הרשב"א - בברייתא מדובר בשובר דמחזקינן עדי שובר בכשרים והלווה לא חייב לפרוע, [אבל כשיש ספק בשטר הלוואה - קורעינן. לפי הרשב"א - אין הכרח מסוגייתנו שתפיסה לפני שנולד הספק מועיל ואף כשטוען ברי].

ח. מלוה שאומר "שמר אמנה הוא" [דף יט].

אם לא חב לאחרים - תבוא עליו ברכה, ואם חב לאחרים - אין נאמן, וכדרכי נתן הסובר דאמרינן שיעבודא דר"נ, [משמע דהלכתא כרבי נתן - תוד"ה מנין].

ומבואר בתוס' (ד"ה וכגון): דאם השטר בידו ולא איתחזיק בבי דינא - נאמן, במיגו דאי בעי קלתיא, וסוגייתנו מיירי דאיתחזיק בבי דינא או שנמצא השטר ביד שלישי שאין מיגו ולכן אין נאמן.

יח. האם אמרינן מיגו במקום עדים או במקום חזקה? דף יח: יט.

תשובה:

1. מיגו במקום עדים, לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה אין נאמנים) - לא אמרינן.

2. מיגו במקום חזקה - מסוגייתנו (דף יט. בה"א) משמע: שלפי ר"מ לא אומרים, ולפי רבנן אומרים, והתוס' (ד"ה חזקה) הקשו מהגמ' בב"ב (דף ה:) שמסתפקת בזה.

יט. תפיסה לפני שנולד הספק או אחר שנולד הספק האם הוי תפיסה? דף כ.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

בתוס' (ד"ה ואוקי ממונא) מבואר:

1. **תפיסה לפני שנולד הספק** - מועילה התפיסה. [וכן יוצא מסוגיין לפי פירוש רש"י ותוס', אבל לפי פי' התוס' בשם הרשב"א - אין הכרח].

2. **תפיסה לאחר שנולד הספק והמוחזק אינו טוען ברי** - לא הוי תפיסה.

3. **תפיסה לאחר שנולדה הספק ובאופן שטוען ברי**

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה ואוקי ממונא) ברעת רש"י - הוי תפיסה.

ולפי התוס' ב"דעוי"ל" - לא הוי תפיסה, וכן יוצא מפירוש התוס' בשם הרשב"א.

כ. על איזה עבירות אמרין "יהרג ואל יעבור"? דף יט.

תשובה :

אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא ע"ז ג"ע וש"ד, [והלבנת פנים - גליון הש"ס בשם התוס' בסוטה]. ומבואר בתוס' (ד"ה דאמר): ששיטת רבא, שאם בפרהסיא - בכל העבירות אומרים יהרג ואל יעבור, ואם בצינעא - בכל העבירות אומרים יעבור ואל יהרג. [לפי התוס' במסכת ע"ז דף כז: ד"ה שיכול - מותר לו להחמיר וליהרג ולא לעבור. ולפי הרמב"ם - אסור לו ליהרג, ועיין שו"ע יור"ד סי' קנז].

כא. מודה בשטר שכתבו, האם נאמן לומר "פרוע" במיגו ד"מזויף", ומדוע? דף יט.

תשובה :

לפי רב הונא - לא נאמן, דסבר אין צריך לקיימו. ורב נחמן אומר: שכך סובר ר"מ, אבל לפי חכמים צריך לקיימו, דהיינו שנאמן לומר "פרוע" במיגו שיכל ליטעון "מזויף".

תוס' (ד"ה אי) כותבים: שרשב"ג בב"ב סובר בהדיא כר"מ, ושהגמ' שם מפיק דר"מ לרבנן.

תוס' (ד"ה מודה) מבארים: שטעמו של ר"מ הסובר אין צריך לקיימו, הוא מפני שירא לומר מזויף שמא יכחישהו.

ותוס' (שם) בשם רש"י מבארים: שזהו משום שדבר תורה אין צריך קיום, הואיל ועדים החתומים בשטר נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד, ורבנן אצרכו קיום רק כי טעין "מזויף" ולא כשטוען "פרוע". [וכתב: שאין לפרש, שזהו משום שיש חסרון של "שטרך בידי מאי בעי"].

כב. באופנים דלהלן, האם אפשר למחול את החוב, ומדוע? 1. המוכר שטר לחבירו וחזר ומחלו. 2. הנושה בחבירו וחבירו בחבירו. דף יט.

תשובה :

1. **המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו** - תוס' (ד"ה וכגון) מביאים: שלפי שמואל הוי מחילה.

לפי הפירוש הראשון בתוס' (ד"ה וכגון) - זהו משום שמכירת שטרות הוי דרבנן, [וע"ע לקמן דף פה: תוד"ה המוכר, ובמש"כ על מסכת "קידושין" פ"ב תשובה לג].

ולפי פירוש השני - הוי מחילה רק מפני שקדם חובו של מוכר.

2. **הנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו** - אינו יכול למחול.

לפי הפירוש הראשון בתוס' (ד"ה וכגון) - זהו משום שחייב לו מן התורה.

ולפי התוס' בשם י"ב - זהו מפני שקדם חובו לחוב חבירו, [משמע שאם להיפך - יכול למחול, וע"ע בהגהות אשרי על מסכת ב"ק פרק ד' סי' ד', ובהגהות הגר"א שם].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כג. בר שטיא שמכר או קנה נכסים, ושני עדים מעידים שהמכירה או הקנין היו כשהיה שוטה, ושנים אחרים מעידים שהמכירה או הקנין היו בזמן שהיה בריא, ביד מי אנו מעמידים את הנכסים, ומדוע?

תשובה:

1. **כשמכר קרקעותיו ויש לו חזקת אבהתיה** - מעמידים ביד בר שטיא, דאמרינן העמד שנים כנגד שנים, והעמד קרקע על חזקתו.
 2. **אם כשאין לו חזקת אבהתיה** - מעמידים ביד הקונה, הואיל ואין חזקתו חזקה לבטל מכירתו, דאמרינן כשהוא שוטה זבין וכשהוא שוטה זבן.
 3. **אם בשכיב מרע או כשתמיד הוא שוטה** - בתוס' (ד"ה ואוקי ארעא) מבואר: שאזלינן בתר עכשיו, שכמו שעכשיו הוא שוטה כך הקנין היה בזמן שהוא שוטה, ובסוגייתנו מדובר שלעיתים חלים לעיתים שוטה.
 4. **אם מכר מטלטלין** - בתוס' (שם) מבואר: דאזלינן בתר המוחזק, ולא אזלינן בתר חזקת אבהתא.
- דין תפיסה לפני שנולד הספק ולאחריו, כשמועזן ברי וכשאינו מועזן ברי - עיין לעיל תשו' ימ.

כד. קיום שטרות בבי"ד, כיצד?

תשובה:

1. כשכל אחד מעיד "כתב ידי הוא זה". ונע"ע לקמן תשו' לא נושא ב' דין 11.
 2. כשעדים אחרים מעידים שכתב ידם הוא זה.
 3. ע"י דמיון חתימותיהם משטר שקרא עליו ערער והוחזק בבי"ד ע"י עדיו [ואם הוחזק בבי"ד בלא ערעור - ברש"י מבואר: שלא מועיל, ובשיטת"ק בשם תר"י כתב - די"א שמועיל].
 4. נהרדעא אומרים: שאין מקיימין את השטר אלא ע"י דמיון משתי כתובות או משני שטרי מכירת שדות שאכלום בעליהן ג' שנים ובשופי, וביוצא ע"י אחר, אבל אם שתי השטרות יוצאים מתחת יד עצמו [פ"י התובע] לא, דחיישינן שהוא זייף את החתימות. (התור"ד פירש: שמדובר כששתי הכתובות אינם מקוימים, אבל אם הם מקוימים - הוי קיום אף מכתובה אחת, ולא פליגי נהרדעא על מאי דכתיבי בברייתא).
- בתוס' (ד"ה דילמא) מבואר: שאם מכירין את החתימה בטביעת עין, הוי קיום, אע"פ שיש לתובע חתימה אחרת תחת ידו.
5. אם הדיינים מכירין את חתימות העדים. ונע"ע רמב"ם פ"ו מעדות ה"ב, ובכס"מ שם.

כה. האם אדם יכול לכתוב עדותו על השטר, ולהעיד עליה?

תשובה:

1. **אם זוכר חלק מהעדות בלא השטר** - לכו"ע יכול.
2. **אם בלא השטר אינו נזכר מעצמו וכשרואה את השטר הוא נזכר**
לפי רב הונא - אינו יכול להעיד.
ולפי רבי יוחנן - יכול להעיד.
3. **אם אינו זוכר כלל אף אחר שראה את השטר** - מדין עדות לא מועיל, אך מדין שטר - עיין לקמן תשובות כז כח.

כו. האם הבעל דין או עד אחד יכולים להזכיר לעד השני את חלק מהמעשה, ומדוע?

דף כ. כ:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. לענין אם עד אחד יכול להזכיר לעד השני

רבא אומר: שלרבי יוחנן [שבתשובה הקודמת דין 2] - יכול להזכיר לעד השני, ולפי רב הונא החולק עליו שם - לא יכול.

2. הבעל דין

לפי רב הביבא - יכול.

ולפי מר בריה דרב אשי - אינו יכול, והלכתא - שאינו יכול, ואי צורבא מרבנן הוא - יכול, ופירש"י: ש"צורבא מרבנן" הכוונה לעד, משום שיודע בעצמו שמה שהבע"ד מזכיר לו זה נכון, ואם היה לו ספק במעשה לא היה מעיד. [אבל הרמב"ם פירש "שצורבא מרבנן" הכוונה לבעל דין התובע].

כז. שני עדים שאינם זוכרים את המעשה, האם מותר להם לראות את השטר, ולהעיד מתוך זה, ומדוע?

תשובה :

1. אם על פי השטר הם מעידים שכך ראו [עכ"פ באופן שהשטר נכתב כתיקון השטרות ומדעת המתחייב - תוד"ה ורבי יוחנן] - מותר להם, ופירשו בתוס' (ד"ה ורבי יוחנן): דהוי כמעידים שראו עדות שנחקרה בב"ד, ואך אם השטר נכתב כתיקון השטרות אבל שלא מדעת המתחייב או מדעת המתחייב ולא כתיקון השטרות - הדינים תלויים בשני תירוצי התוס' המובאים בתשובה הבאה.

2. אם כשמעידים בסתם כאילו זוכרים את העדות - לא הוי עדות, ד"מפיהם" ולא מפי כתבם.

כח. האם עד אחד יכול לשלוח עדותו בכתב לבי"ד, ומדוע?

תשובה :

לפי התוס' (ד"ה ורבי יוחנן) בשם רש"י (בחומש דברים) - בכל מקרה לא יכול אפי' כשזוכר את העדות, ד"מפיהם" ולא מפי כתבם.

ולפי התוס' האופנים והדינים הם כדלהלן:

1. אם זוכר את העדות - יכול.

2. אם לא זוכר והשטר נכתב כתיקון השטרות, אבל לא מדעת המתחייב

לפי הא"נ אור"י - לא יכול, דשטר שנכתב שלא מדעת המתחייב לא הוי שטר, חוץ משטרי מחאה בפרק חזקת הבתים, ובשטרי מודעא, דהקילו רבנן במחאה ובאונס להצילו מאונסו.

ולפי עור אומר ר"י - יכול.

3. אם נכתב מדעת המתחייב אבל לא כתיקון השטרות

לפי הא"נ אור"י - יכול. [ועיין ביאור הגר"א סי' מו סקל"ה].

ולפי עור אומר ר"י - לא יכול, ושטר שנכתב לא כתיקון שטרות לא הוי שטר.

4. אם לא זוכר ומדובר באופן שנכתב מדעת המתחייב וכתיקון שטרות

לפי התירוץ הראשון בתוס' - לא יכול, כיון שעד אחד בשטר לא הוי שטר.

ולפי הא"נ אור"י ולפי עור אומר ר"י - יכול.

כט. מה הדין על אחד בכתב ועד אחד בעל פה או בשתי אגרות?

דף כ.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה:

א. עד אחד בכתב ועד אחד בעל פה

תוס' (ד"ה ורבי יוחנן, ע"פ הגמ' במסכת ב"ב) מביאים: שאין מצטרפין, ולטרופ מלקוחות. והם דברי אביי שם. אבל אמימר שם חולק על אביי ומכשיר לגבות אפי' מלקוחות.

תוס' מוסיפים: שזהו רק שלא יקרא שטר לגבות מלקוחות, לענין שאם יבואו עדים ויאמרו "כך ראינו בשטר", הואיל וחשיב עד מפי עד, אבל חשיב שטר לשלוח אותו לבי"ד.

ב. שני עדים בשתי אנרות

תוס' כותבים את הדינים הבאים:

1. כשאחד בשטר ואחד אומר שראה את מסירת השטר מלווה למלוה - לפי מאי דקיי"ל כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי, יכול לגבות אפי' מלקוחות.

2. שנים חתומים בשטר וקיימו כתב ידו של אחד - התוס' (ד"ה ורבי) מביאים ירושלמי הדין בנידון זה, (בב"ב דף קסה. תוד"ה אמר. מביאים את הירושלמי שמסתפק בוה אם מצטרפין. משא"כ כשרק אחד העיד בכתב, שודאי זה לא טוב).

3. אם יש ב' שטרות ובכל אחד חתום עד אחד - בתשו' הקודמת התבאר שלפי רש"י (בחומש דברים פרק י"ט פסוק ט"ו) - בכל מקרה לא הוי עדות, ולפי התוס' - הדינים חלוקים במקרים, עיי"ש.

ל. תלוליות שבארץ ישראל, האם חוששין שמא זה קבר, ומדוע?

דף כ:

תשובה:

1. תלוליות הנמצאות בדרך, שלא בדרך לבית הקברות או בעיר שאינה סמוכה לבית הקברות - התלוליות טהורות, בין בתל רחוק ובין בתל קרוב, ולא חוששין שאשה קברה שם נפל או מוכה שחין את זרועותיו.

2. תלוליות הנמצאות בדרך לבית הקברות או לעיר הסמוכה לבית הקברות - הקרובות טמאות [מספג, דשמא האשה הלכה לשם לבד - רש"י], בין אם הם חדשות ובין אם הם ישנות, אבל הרחוקות אם הם חדשות טהורות, [דאין אשה יחידה הולכת שם - רש"י], ואם הם ישנות טמאות. רש"י מפרש: דכבר נשתכח מן היודעים, ותוס' מפרשים: שמא קרובות היו שהיה העיר אצלה וחרב.

הגדרת קרובות

לפי ר"מ - היינו תוך חמישים אמה, דבתוך חמישים אמה אנו חוששין שנזדמן לקבור בע"ש בין השמשות ואין שהות לילך עד בית הקברות וקברו בתל הקרוב, אבל יותר מחמישים אמה לא חוששין, דדברא איניש בהדה, [עיין רש"י ותוס'].
ולפי רבי יהודה - קרוב היינו כל שאין תל קרוב הימנו, [אף שזה יותר מחמישים אמה - רמב"ם פ"ח מטומאת מת ה"ג, ובכס"מ שם], לכן:

אם התל קרוב תוך חמישים אמה ויש תל קרוב ממנו, לפי ר"מ - חוששין לקבר, כיון שהוא תוך חמישים אמה, ולפי רבי יהודה - לא חוששין לקבר, כיון שיש תל קרוב ממנו.

אם אין תל קרוב והוא יותר מחמישים אמה, לפי ר"מ - לא חוששין לקבר, כיון שהוא יותר מחמישים אמה, ולפי רבי יהודה - חוששין לקבר. כיון שאין תל קרוב הימנו. ועיין רמב"ם וכס"מ שם].

הגדרת ישנה

לפי ר"מ - שישים שנה.

ולפי רבי יהודה - שאין אדם זוכרה, ופירש"י: שאין אומר "זכור אני שלא היה כאן תל ובימי נעשה תל זה כאן".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לא. עדים המקיימים את השטר בבי"ד על מה הם מעידים, האם על כתב ידם או על המנה שבשטר, למאי נפק"מ, ומה הגמ' פוסקת?

דף כא.

תשובה :

א. עדותן

לפי רבי - על כתב ידם הם מעידים, בין לקולא ובין לחומרא.

ולפי חכמים - על מנה שבשטר הם מעידים, "אנחנו ראינו המלוה וחתמנו".

בתוס' (ד"ה על כתב) מבואר: דלרבי אפי' אם אומרים בפירוש "על מנה שבשטר הם מעידים" - הוי כאילו מעידים על כתב ידם, ולפי חכמים אפי' אומרים בפירוש "על כתב ידם הם מעידים" - הוי כאילו מעידים על מנה שבשטר.

ב. הנפק"מ

1. לפי רבי - צריך ב' עדים על כל חתימה וחתימה, ולכן ב' עדים המקיימים את כתב ידם, צריך שכל אחד יעיד על חתימתו וחתימת חברו ובכך השטר יחשב למקיים, ואם כל אחד יעיד רק על שלו, צריכים לצרף להם אחר מן השוק שיכיר כתב ידי שניהם, ולפי חכמים - מספיק גם כשכל אחד יעיד רק על חתימתו, והוי כאומר "ראיתי את המלוה וחתמתי". [במקרה זה חכמים מקילים, ורבי מחמיר].

2. כשאחד מהעדים מת, לפי רבי - מספיק שאחד מן השוק יעיד על שתי החתימות והחי יעיד גם על שתיהם, ולפי חכמים - העד השני כשר להעיד רק על חתימתו, אבל לא על של חברו המת, דא"כ קנפיק נכי רבעא דממונא אפומא דעד אחד, ולכן חוץ מעדות החי על שלו צריך עוד שתיים מן השוק, אחד על כתב יד המת ואחד על כתב יד החי והמת, [במקרה זה חכמים מחמירים, ורבי מקיל].

ג. בגמ' נפסק

שמואל פוסק כחכמים, אביי אומר: שלפי חכמים אם יש רק עד אחד מן השוק שיכול לקיים חתימת המת, יכול העד החי לכתוב חתימת ידו על חרס, [או על רישא דמגילתא - תוד"ה ודוקא], ובי"ד יקיימוהו מתוך זה, בלא שמעיד על חתימת ידו, ואח"כ הוא והעד מן השוק יקיימו את חתימת העד המת. [ולא יכתוב על מגילתא, דחיישין לזיוף, המהר"ם שי"ף ס"ל שהכתיבה על חרס מועילה אף לפי ר"א הסובר עדי מסירה כרתי, והמהרש"א חולק].

לב. המוציא על חברו כתב ידו שהוא חייב לו, 1. האם גובה מנכסים בני חורין או גם ממשועבדים, 2. האם נאמן הלווה לומר "פרעתי", 3. האם נאמן לומר שהשטר מזויף ואף חתימת הדיינין שקיימוהו מזויפת, ומדוע?

דף כא.

תשובה :

1. כאשר הלווה אומר "לא היו דברים מעולם" - אינו נאמן, והמלוה גובה מנכסים בני חורין בלבד, אבל לא ממשועבדים, מפני שאין להלווה הזו קול, כיון שלא נעשתה בעדים, ולכן הלקוחות לא יכלו להזהר.

2. כשהלווה אומר "פרעתי" - התוס' הביאו את שיטת הרי"ף הסובר שהלווה נאמן, כיון שאין בשטר עדים, והתוס' חולקים עליו וסוברים: שאינו נאמן, משום "דשטרך בידי מאי בעי" שייך בכל שטר ואף בכתב ידו.

3. לווה שאמר שהשטר מזויף וגם חתימת הדיינים שקיימוהו מזויפת - בתוס' (ד"ה עד) מבואר: שצריך לקיים את השטר, ושרק בשטר פרזבול אין צריך קיום, משום שנאמן אדם לומר "פרזבול היה לי ואבד", ואפי' למ"ד שלא נאמן מ"מ מודה שקיום לא בעי.

לג. שטר שנכתב על חרס, האם הוא כשר או פסול, ומדוע?

דף כא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

בתוס' (ד"ה דוקא) מבואר: שלפי ר"מ - פסול אף אם השטר נכתב לקנין, משום שעדי חתימה כרתי, ושלפי ר"א - אם עיקר מטרת השטר לקנין, השטר כשר, כיון שעדי מסירה כרתי, אבל אם עיקר מטרתו לראיה - השטר פסול.

לג.1. האם עד אחד ודין מצטרפין לקיום השטר, ומדוע? דף כא.

תשובה :

לפי רב יהודה בשם שמואל, רמי בר חמא ואמימר - מצטרפין, כשכל אחד מעיד על חתימתו. ולפי רבא, רמי בר יהזקאל ורב אשי - אין מצטרפין, דהעד מעיד על מנה שבשטר, וכדענת רבנן - רש"י ד"ה מאין, והדיין מעיד בפני נתקיים.

לד. האם חוששין ל"מיחזי כשיקרא"? דף כא.

תשובה :

הגמ' בסוגיין מביאה שלפי רב פפי משמיה דרבא חוששין, ולכן אגרתא דדייני שנכתב לפני שהעדים ראו את חתימת ידם, השטר פסול, משום דמיחזי כשיקרא.

לפי ר"ת (בתוד"ה האמר) - רב ורב הונא (בגיטין) חולקים וסוברים שלא חוששין, ופסק ר"ת שלא חוששין, ולכן כותבים אורכתיה אפי' על מטלטלי דכפריה, וכן יכולים לכתוב אשרתא לפני שהעדים ראו את חתימת ידם.

לפי הי"מ בתוס' (שם) - דוקא במעשה ב"ד [כבסוגיין] חוששין למיחזי כשיקרא, אבל בשאר שטרות לא חוששין, ולא פליגי האמוראים בזה.

ולפי התוס' (שם) בשם ר"י מירנפיר - לכתחילה חוששין, ובדיעבד לא חוששין.

לה. האם עד נעשה דיין, ומדוע? דף כא.

תשובה :

1. **עד המעיד** - בעדות החודש דדאורייתא הוא אין נעשה דיין, אבל בקיום שטרות דדרבנן הוא נעשה דיין.

לפי הרשב"ם (בתוס' ד"ה הנח) - בדאורייתא אין נעשה דיין, משום שנאמר "ועמדו שני האנשים" אלו העדים, "לפני ד"ם" אלו הדיינים.

ולפי הי"מ בתוס' (שם) - דבעינן "עדות שאתה יכול להזימה", והתוס' דחו פ"ז זה, שהרי יכולים להזימם בב"ד אחר.

ולפי התוס' - זהו מדכתיב "והצילו העדה", והנך כיון דחזו דקטל תו לא חזו ליה זכותיה.

2. **עד שאינו מעיד** - בתוס' (ד"ה הוא) מבואר: שנעשה דיין, וכן דיין הרואה ביום, בדרבנן ובדיני ממונות ובקידוש החודש - נעשה דיין, דלא תהא שמיעה גדולה מראייה, אבל בדיני נפשות - אין נעשה דיין. [ונע"ע במש"כ על מסכת ראש השנה... ליכתוב דק אם יצא... פרק ג' תשר' ד-ר', ובב"ק פרק ח' תשר' מזו].

לו. שלשה שישבו לקיים את השטר וקרא ערער על אחד מהם, האם יכולים להעיד עליו שכשר הוא ובכך לצרפו לקיים את השטר, ומדוע? דף כא: כב.

תשובה :

1. **אם ערער דפגם משפחה** [עבד הוא] **והאחרונים מזימים את הראשונים** - לכו"ע יכולים להעיד עליו [הן אחרים והן הדיינין עצמן] אף אחר שהדיינין חתמו.

2. **אם ערער דפגם משפחה כשהאחרונים מכחישים את הראשון** - גילוי מילתא בעלמא הוא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לפי רש"י (ד"ה גלוי) - אף הדיינים עצמם יכולים להעיד עליו גם אחר שחתמו, דזהו רק בירור ואינם נוגעים בעדות.

ולפי התוס' ורבינו חננאל (ד"ה תרי) - לא מועילה עדותם ולא עדות אחרים להכשירו, וא"א לומר שהעמד אותו על חזקתו כבכל תרי ותרי, מפני שאם הוא עבד, פסול הוא למפרע ולעולם, ולא היה לו חזקת כשרות מעולם, ולכן זהו אפי' לפי רב הונא דאית ליה "זו באה בפני עצמה ומעידה".

3. **אם ערער דגזלנותא לפני שהדיינים חתמו - מעידים עליו [אף הדיינים עצמם] "שעשה תשובה" וחותרים שלשת הדיינים.**

4. **אם יצא עליו ערער דגזלנותא אחר שהדיינים חתמו ולפני שהשלישי חתם והם מעידים שלא גזל - הוי תרי ותרי.**

לפי רש"י - הדיין פסול, והדיינים כיון שהם נוגעין בעדות לא יכולים להכשירו, אבל אחרים יכולים להעיד שעשה תשובה והשיב את הגזילה ויכול לחתום.

ולפי התוס' ורבינו חננאל (שם) - אם שנים האחרונים העידו "שלא גזל", הדיין כשר, דמעמידים אותו על חזקתו שלא גזל, אבל אם העידו "שעשה תשובה", כיון שמודים לראשונים שגזלן היה, הקיום בטל, מפני שביטל הערער את ועד המושב, וצריך לישוב ולחתום מחדש. [ולפי הר"ן - גם כשמעידים "שעשו תשובה" לא בטל ועד המושב].

לז. **ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם מה יעשו, ומדוע? דף כב.**

תשובה:

שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם, כיון שעכשיו הם רק שנים שחותמים, צריכים לכתוב "במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי", ולפי התוס' - בדיעבד השטר כשר גם בלא "וחד ליתוהי" כשר, ולפי הקרבן נתנאל אות ה' בשם הרמ"ה - אם לא כתבו "וחד ליתוהי" השטר פסול, וכן מועיל אם כתוב "שטרא דנן נפק לקדמנא בי דינא ואמר לנא רבנא אשי" [ענין ב' פירושי רש"י בזה], דבלא זה יש חשש שהרואה שרק שנים חתומים יאמר שבשניים קיימוהו. [התור"ד כותב: שחיישין שאחד מהם קרוב או פסול לדין].

לח. **מנין לומדים שאמרינן "הפה שאסר הוא הפה שהתיר"? דף כב.**

תשובה:

מסברא.

לט. **האם אב יכול לאסור את בתו [הקטנה או נערה ולא בגרת שאין זה בידו - תוס'] ולהתירה, ומנין למדים זאת? דף כב.**

תשובה:

1. **לאסור - שנאמר "את בתי נתת לאיש הזה".**

2. **להתיר - מסברא, הוא אסרה הוא מתירה.**

3. **אב שאמר "היום קידשתי את בתי" ולא אמר למי, ולמחר אומר "קדשתי לפלוני" - בתוס' (ד"ה מנין) מבואר: שנאמן אף שאין לו מיגו למרות שלא פירש בתחילה, כיון שמפרש דבריו הראשונים.**

4. **אב שאמר "קדשתי את בתי" ולא הצביע על הפלוני שהיה בפנינו, ולמחרת אמר "שקידש בתו לפלוני"**

לפי התירוץ הראשון בתוס' - אינו נאמן להתירה, כיון שאין לו מיגו וא"א לומר שמפרש דבריו הראשונים, שהרי התעלם מהפלוני שהיה לפניו, ונאמן רק אם הצביע על הפלוני תוך כדי דיבור.

ולפי תירוץ השני - נאמן אף כשאין לו מיגו, דהיינו אף כשהצביע על הפלוני רק למחרת, ומה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שבתחילה לא הצביע על פלוני, זהו משום שלא חש לפרש. [כתבנו זאת לפי הבנתנו ששני התירושים חולקים לדינא].

מ. מה הדין באשה שאמרה "אשת איש אני" וחזרה בה ואמרה "פנויה אני" או כשאמרה "טמאה אני" וחזרה ואמרה "טהורה אני", ומדוע? **דף כב.**

תשובה:

האשה אינה נאמנת להתיר עצמה אחר ששויא על עצמה חתיכא דאיסורא, אולם אם נתנה אמתלא לדבריה - נאמנת. [ואם חזרה בה תוך כדי דיבור בלא אמתלא - עיין מהרש"א, הגמ' מביאה: ששמואל לא עבד עובדא בנפשיה ופירש ממנה עד שטבלה.]

מא. אשה שאמרה "אשת איש הייתי וגרושה אני", האם נאמנת, ומדוע? **דף כב. כג.**

תשובה:

1. אם אין עדים שהיתה אשת איש - נאמנת, מכח הפה שאסר הוא הפה שהתיר, והקובץ שיעורים אות סד. כתב: שממענה בנות שמואל משמע שנאמנת גם כשהיא ידעה שיש עדים ואנחנו לא ידענו, ואפשר שדבריהם רק בשבוייה שהקילו בה אבל לא באשת איש, ועיין יש"ש.

2. אם יש עדים שהיתה אשת איש - אינה נאמנת.

תוס' (דף כג: ד"ה שתי) כתבים: שאינה נאמנת גם כשהיא לא ידעה מקיומם של העדים, [ועיין חזו"א סי' קטז אות ה', ובקובץ שיעורים שם].

3. אם נשאת או שרק התירוה להינשא, ואח"כ באו עדים

לפי רבי אושקיא (דף כג.) - לא תצא, דסובר כרב המנונא דאמר, שיש חזקה שאין אשה מעיזה לומר "גרושה אני" ואף שלא בפני בעלה.

ולפי רבה בר אביו (שם) - תצא, דכל שלא בפני בעלה אשה מעיזה פניה לומר "גרושה אני", ורב המנונא אמר דינו רק כשאומרת בפני בעלה.

מב. אשה שאמרה לבעלה "גרושה אני", האם נאמנת, ומדוע? **דף כב.**

תשובה:

האשה נאמנת, משום שיש חזקה דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה, אמנם אם שני עדים אומרים כדבריה "נתגרשה" ושנים אחרים אומרים "לא נתגרשה" - אינה נאמנת, דכשיש עדים מסייעים אותה מעיזה ומעיזה.

מג. כשב' מעידים "נתגרשה" או "מת בעלה" או "נתקדשה", וב' אחרים מעידים "לא נתגרשה" או "לא מת" או "לא נתקדשה", האם מותרת לינשא, ומדוע? **דף כב. כג.**

תשובה:

1. כשב' מעידים "מת" או "נתגרשה" ונישאת או רק התירוה לינשא, ואח"כ באו עדים ואמרו "לא נתגרשה" או "לא מת" - הרי זו לא תנשא, ואם נשאת לפני שבאו העדים לא תצא, ודוקא כשאמרה "ברי לי שמת", וגם נשאת לאחד מעידיה, אבל בלא זה תצא והבא עליה באשם תלוי.

לפי הפירוש הראשון בתוס' (ד"ה באשם) - כוונת הגמ' אשם תלוי ממש.

ולפי פירוש השני - הכוונה באיסור אשם תלוי.

2. בדיעבד כשבאו עדים "שלא מת" או "לא נתגרשה" ואח"כ נשאה [לאחד מעידיה, דאם לא לאחד מעידיה - הבא עליה באשם תלוי]

לפי ת"ק - לא תצא. [ודינה כבדין הקודם].

ולפי רבי מנחם בר יוסי - תצא, כיון שנשאת אחר שבאו עדים.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בגמ' מבואר: שרבי יוחנן ראה את דברי רבי מנחם בר יוסי בגירושין והיא תצא, ולא ראה במיתה והיא לא תצא.

לפי רבא - מפני שמיתה אינה יכולה להכשירו משא"כ בגירושין.

ולפי רב אסי - מפני שמדובר שהעידו "עכשיו מת" "עכשיו נתגרשה", מיתה ליכא לברורי ולכן לא תצא, גירושין איכא לברורי, ע"י שאומרים לה שתוציא מיד את הגט, ואם לא הוציאה - תצא, לפי"ז אם אמרו העדים "שנתגרשה לפני כמה ימים" - לא תצא [וכ"פ הרמב"ם].

3. **כשהשנים השניים אמרו "לא ראינו שנתגרשה"** - רב אשי מפרש כך את דברי הברייתא האומרת "שאם נשאת [לאחד מעידיה] לא תצא", דעביד איניש דמגרש בצינעא. וזהו מפני "שלא ראינו" אינה ראייה, ולא תצא אף אם העדים השניים דרים איתה בחצר אחת. [ולפי"ז יתכן ודין הברייתא הוא גם לת"ק, ויעיין בתוד"ה מאי]. רש"י (ד"ה דמגרשי בצינעא) מפרש: שלכתחילה לא תנשא, משום לזות שפתיים.

4. **כשב' מעידים "נתקדשה" וב' "לא נתקדשה" או "לא ראינו שנתקדשה"** - עיין לקמן תשו' מה.

מד. עד אחד אומר "מת" או "נתגרשה" והשני אומר "לא מת" או "לא נתגרשה" האם יכולה לינשא
1. כשאלו זכה אחר זה. 2. כשאלו זכה אחת, ומדוע? דף כב:

תשובה:

1. **במיתה** - לא תנשא ואם נשאת לא תצא, אביי מפרש: דכחו של הראשון כשנים, ואין השני יכול להכשירו, ולכן מעיקר הדין יכולה לינשא, וואף אם רק התירוה לינשא - סוף תוד"ה משום, אלא שלכתחילה לא תנשא משום לזות שפתיים.

בתוס' (ד"ה אי הכי) מבואר: שזהו דוקא אם באו בזה אחר זה, אבל אם באו בבת אחת, מעיקר הדין לא תנשא, ואם נשאת תצא, כיון שהעד השני בא לפני שעדיין התירוה לינשא.

2. **בגירושין** [כשלא הוחזקה אשת איש - רמב"ם פ"ב מגירושין ה"ט] - לא תנשא ואם נשאת תצא, כיון ששני העדים אומרים שהיתה אשת איש, וזה שאומר נתגרשה הוי ליה חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

מתוס' (ד"ה תרוייהו) יוצא: שלא תנשא אף אם לא ידענו שהיא אשת איש אלא רק על פי העד שהעיד שנתגרשה.

מה. ב' מעידים "נתקדשה" וב' מעידים "לא נתקדשה", האם מותרת לינשא לאחר, האם תצא, ומדוע? דף כב: כג.

תשובה:

1. **ב' מעידים נתקדשה" וב' מעידים "לא נתקדשה"** - הדינים שווים להנ"ל בנתגרשה, 1. שלא תנשא ואם נשאת לא תצא. 2. אם נשאת לאחד מעידיה ואומרת "ברי לי שלא נתקדשתי" - לחכמים לא תצא ולרבי מנחם בר יוסי, אם נשאת לאחר שבאו עדים תצא, ומבואר בתוס' (ד"ה מאי): שתצא מדרבנן אע"ג שיש לה חזקת פנויה.

2. **כשב' מעידים "ראינו שנתקדשה" וב' מעידים "לא ראינו"** - לא תנשא, ואם נשאת תצא, וקמ"ל שמצוי הוא שמתקדשים בצינעא, ומאמינים לשנים שאמרו "נתקדשה", ומה שהעדים האחרים אומרים "לא ראינו" לא הוי ראייה, ולכן זהו גם אם העדים דרים עמה באותה חצר, ויעיין משנה למלך פ"ט אישות ה"ל.

מו. עד אחד אומר "נתקדשה" והשני אומר "לא נתקדשה", האם מותרת לינשא, ומדוע? דף כג.

תשובה:

לפי אביי - לכתחילה לא תנשא, ואם נשאת לא תצא, כיון שלדברי שניהם עד עכשיו היתה בחזקת פנויה קודם שנתקדשה, והאי דקאמר "נתקדשה" הוי ליה חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בתוס' (ד"ה תרוייהו) מבואר: שזהו דוקא כשיש ריעותא לחזקת פנויה, כגון כשאנו יודעים שזרק לה קידושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו, וחד אומר קרוב לו וחד אומר קרוב לה, אי נמי כגון שהיה נרות דולקות ומטות מוצעות שהיה עומד לקדש, ועד אחד אומר "נתקדשה" והשני אומר לא נתקדשה באותה שעה, אבל כשאין ריעותא - אפי' לכתחילה יכולה לינשא, כיון שמעמידים אותה בחזקת פנויה. והרמב"ם פ"ט מאישות הל"א פוסק: לכתחילה לא תנשא אפי' במכחשתו ואומרת "לא נתקדשתי", והראב"ד השיגו ופסק דרך במסופקת אם היא מקודשת הדין שלכתחילה לא תנשא.

מז. אמרה "נשבית וטהורה אני", האם נאמנת, ולמאי נפק"מ ומדוע? דף כב. כג.

תשובה:

1. **אם יש עדים שנשבית ובאו לפני שנשאת** - אינה נאמנת. אך אם העדים באו אחר שנשאת - הרי זו לא תצא, דבשבוייה הקילו יותר מהאומרת "אשת איש הייתי והתגרשתי", [הנ"ל תשו' מא] באמרו "לא ידענו", [פי' ומדובר שאמרו ידענו שנשבית - רש"ש].

אם התירוה לינשא ואח"כ באו שני עדים "שנשבית" ועדיין לא התחתנה - בגמ' (דף כג.) מבואר: שגם כן לא תצא, ד"לא תצא" פי' מהיתרה הראשון, ומותרת לינשא ואפי' לכתחילה, שבשבוייה הקילו יותר מאשת איש הנ"ל תשו' מא, ואפי' נכנס אחריה שבאי, והרי היא שבוייה לפנינו ביד אדוניה - הרי זו לא תצא מהיתרה הראשון, ומשמרין אותה עד שתפדה.

כל זה דוקא אם התירוה אבל לא התירוה אסורה.

2. **אם אין עדים שנשבית ואומרת "שיש לה עדים" שטהורה אני** - נאמנת ומותרת לינשא לכהן, ואפי' לכתחילה, ואין אומרים לה להמתין עד שתביא את העדים, ואפי' שיש קול שיש עליה עידי טומאה. [הגמ' בקידושין אומרת: שזהו משום שבשבוייה הקילו. התוס' שם בשם רש"י מפרשים: שהקילו משום שהוי איסור לאו, ור"ת שם חולק ומפרש: שזהו משום דמנוולה נפשה גביה שבאי ולא שכיח שנטמאה. בגליון על סוגייתנו כותבים שברש"י בקידושין זה אינו, ושתוס' שם מביאים זאת בשם ר"מ].

3. **באו לה אח"כ שני עדים שנטמאה** - תצא אפי' אחר שנולדו לה כמה בנים.

4. **אם יש עדים במדינת הים שנשבית** - אמר רבי חנינא שאינה נאסרת, "עדים בצד איסתן ותאסר", ונאסרת רק אם יבואו ויעידו.

תוס' (ה"ה והא) מפרשים: שהנידון הוא כשיש קול שיש עדים שנשבית.

מח. שתי נשים שנשבו, מה הדין 1. כשכל אחת אומרת על עצמה "טהורה אני" או עד אחד מעיד שהיא טהורה. 2. כשכל אחת מעידה "שחברתה טהורה". 3. כשמעידה "שחברתה טמאה", ומדוע?

תשובה:

1. **אם אין עדים שנשבו** - נאמנת להעיד על עצמה שהיא טהורה, משום שיש לה פה שאסר, וכן לטהר את חברתה, משום שבשבוייה הקילו חכמים להאמין לעד אחד, אפילו לאשה, אפילו לעבד ואפילו לשפחה, ואינה נאמנת לומר שחברתה טמאה, גם אם מעידה על עצמה שהיא גם טמאה.

רב פפא אומר: שנאמנת לטהר חברתה כדין עד אחד, אף אם יש עד אחד נגדה המעיד "שחברתה טמאה", וכן הדין בעד אחד נגד עד אחד, שהיא טהורה, [לא איתפריש בגמ' אם אביי חולק על רב פפא וסובר: שאינה נאמנה לטהר במקום שעד אחד מכחיש אותה, ועיין ר"ן המביא מחלוקת ראשונים אם נאמנת נגד עד אחד שאמר תחילה שחברתה טמאה].

2. **אם יש עדים שנשבו** - הרי היא בחזקת טמאה מכח העדים, ולכן אינה נאמנת לומר על עצמה שהיא טהורה, אבל על חברתה לכו"ע ובכל מקרה [ע"ע לקמן תשו' נב נושא א'] היא נאמנת לומר שהיא טהורה, [ולא חוששין לגמולין], דבשבוייה הקילו חכמים להאמין לעד אחד אפי' לאשה, [כנ"ל דין 1, עיי"ש], ואם כל אחת אומרת על חברתה שהיא טהורה, שתיהן טהורות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

3. **אם מעידה על עצמה "שהיא טמאה"** - בכל מקרה היא טמאה, [אף שיש שני עדים המעידים שהיא טהורה], משום דשויה על עצמה חתיכה דאיסורא.
4. **אם מעידה "אני טהורה וחבירתי טמאה" ואמר לה עד אחד, "את טמאה וחברתך טהורה"** - חברתה מותרת על פי עד אחד. [לפי הר"ן והריטב"א - חברתה טהורה רק כשהעד העיד טהורה והתירוה להנשא לפני שהעידה "חברתי טמאה", והר"ן הביא שיש מאמינים לעד אף אם היא קדמה לעד, וע"ע ביש"ש סי' לה].

מט.האם אדם נאמן להעיד על עצמו "כהן אני"? **דף כג:**

תשובה:

אדם לא נאמן להעיד על עצמו שהוא כהן, ואף לא לענין תרומה דרבנן. [ואם אומר "אני וחבירי כהנים" - עיין בתשובה הבאה נושא א' ובתשר' נב].

נ. האם עד אחד נאמן להעיד על חבירו שהוא כהן, ומדוע? **דף כג: כד.**

תשובה:

א. לענין להאכילו בתרומה כשהעיד "אני כהן וחברי כהן"

לפי ת"ק - נאמן, ולפי רבי יהודה - אינו נאמן.

לפי התירוץ הראשון בגמ' - מחלוקתם הוא רק כשיש חשש גומלין. רבי יהודה חש לגומלין ות"ק לא חש, ועיין לקמן תשו' גד נושא ב' ג'.

ולפי התירוץ השני בגמ' - מחלוקתם אם מעלין מתרומה ליוחסין, רבי יהודה סובר שמעלין ולכן אינו נאמן אף במקום דליכא חשש גומלין, ורש"י במשנה נקט כהתירוץ השני.

ב. לענין להשיאו אשה כהנת

לכו"ע אין עד אחד נאמן, אף במקום דליכא חשש גומלין, ומבואר בתוס' (ד"ה אבל): שזהו לפי ר"מ במסכת קידושין, או לפי חכמים ובאופן שיצא עליו ערער, אבל אם לא יצא ערער, לפי חכמים - אין צריך בדיקה כדי להתירו לישא כהנת.

ג. לענין שלא נחשוש שהוא ממזר או נתין

לפי רש"י (דף כה: ד"ה להשיאו) - עד אחד אינו נאמן (אף במקום דליכא חשש גומלין).

לפי התוס' (דף כד. שם) - נאמן אף על פי עצמו, כי אין חוששין לממזר או נתין.

ד. לענין להכשיר בנו או עצמו לעבודה

בתוס' (ד"ה אבל אינו) מבואר: שלכו"ע צריך בדיקה, כיון דלאו בחזקת כהונה עומד.

ה. לענין להאכיל את בנו בתרומה

עיין מה שנכתוב לקמן תשו' נח.

נא. מסיח לפי תומו, האם נאמן על עצמו לענין שבויה לבעלה או לאכול בתרומה או להעלותו ללויה או להתירו לישא אשה ישראלית או לישא כהנת, ואם נאמר שלא נאמן, האם מספיק עד כשר אחד או צריך דוקא ב' עדים? **דף כד-כז.**

תשובה:

1. **לענין שבויה** - התוס' (דף כז: ד"ה וכן) הביאו את הגמ' (לקמן דף כו.) האומרת: שבשבויה הקילו, שהכל נאמנים לומר שהיא טהורה, אפ"י עבד אפ"י שפחה המסיחין לפי תומם, חוץ מהיא עצמה ובעלה שלא נאמנים אף במסיח לפי תומם.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. **לענין להאכילו בתרומה** - רבי (דף כו.) סובר: מסיח לפי תומו נאמן אף על עצמו לאכול בתרומה, ומבואר בתוס' (דף כד. ד"ה וכן): שהגמרא בב"ק (דף קיד:) אומרת, שנאמן דוקא לתרומה דרבנן, ופירוש רק לתרומת פירות א"י שלא מדגן תירוש ויצהר או לתרומת חו"ל - תוס' דף כה: ד"ה נאמן. עכ"פ לפי תירוצם "ועוד נראה", אבל לתרומה דאורייתא - מסיח לפי תומו אין נאמן.

3. **לענין להעלותו ללויה** - דעת רבי חייא (דף כה:) שמעלין ללויה במסיח לפי תומו שהוא לוי, [מהגמ' משמע: שזהו בין כשמסיח לפי תומו על אחזיו בין על בנו ואפי' על עצמו].

4. להתירו לישא אשה ישראלית

לפי רש"י (דף כה: ד"ה להשיאו) - צריך ב' עדים להתירו בישראלית.

ולפי התוס' (דף כד. ד"ה אבל) - אדם נאמן על עצמו אף בלא שמסיח לפי תומו.

5. להתירו לישא אשה כהנת

בסוגייתנו (דף כד.) מבואר: שעד אחד לא נאמן, וצריך שני עדים, לפי תוס' (דף כד. ד"ה אבל) - זהו לענין להתירו לישא אשה בדוקה מד' אמהות, וכדעת ר"מ (במסכת קידושין), אבל לפי חכמים (שם) - כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות, ואין צריך עדות להכשיר אלא רק במקום שיש עליו ערער.

נב. האם חיישינן לגומלין, ומדוע? דף כג: כד:

תשובה:

א. לענין שתי נשים שנשבו וכל אחת מעידה על חברתה

בגמ' (דף כד.) מבואר: שלכו"ע נאמנים ולא חיישינן לגומלין.

בתוס' (דף כג: ד"ה אין, ובדף כד. ד"ה וכן) מבואר: שזהו מפני שבשבויה הקילו.

ב. בשני אנשים זה אומר "חברי כהן" וזה אומר "חברי כהן"

1. **לענין להשיאו אשה מיוחסת** - עיין בתשובה הקודמת דין 5.

2. לענין להתירו לאכול בתרומה

לפי ת"ק - נאמן, ולפי רבי יהודה - לא נאמן. האופן שהם חלוקים ובביאור מחלוקתם - עיין לעיל תשו' נ' נושא א', ובנושא הבא.

שיטת רש"י: שלפי ת"ק - גם...בסתמא... מה פירוש... לא חיישינן לגומלין.

ג. בסוחרי תבואה המוליכין ממקום הזול לברכין

בברייתא איתא: שלת"ק לא נאמן ולרבי יהודה נאמן. מחלוקתם כאן היא להיפך ממחלוקתם בדין תרומה שבנושא הקודם דין 2, בישוב הסתירה נחלקו האמוראים כדלהלן:

לפי רב ארא בר אבהה בשם רב - איפוך, רבי יהודה סובר חוששין לגומלין ולא נאמן, ות"ק סובר שלא חוששין לגומלין ונאמן. [אך אם כלי אומנותו בידו - יתכן ולכו"ע חיישינן לגומלין ואינו נאמן].

לפי אביי ורבא - לא תיפוך, רבי יהודה בכל מקום סובר חוששין לגומלין, ואינו נאמן, ורק בסוחרי תבואה וב"דמאי" רבי יהודה סובר שהקילו להאמינו ולא חוששין לגומלין, מפני שרוב עמי הארץ מעשרין הן, ות"ק בסוחרי תבואה פליג על רבי יהודה וסובר שלא האמינוהו. רבא מסביר: שזהו מפני שמדובר שכלי אומנותו בידו.

רש"י מפרש: דהיינו שמוכח ששניהם באים למכור סחורתם, וכיון שיש ריעותא מודה ת"ק שחוששין לגומלין, אבל אם אין כלי אומנותו לא חוששין.

ולפי פירוש הר"ח (מובא בתוד"ה בשכלי) אליבא דת"ק - בכל מקום חוששין לגומלין אף בסתמא, ורק

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בסוחר תבואה הוא נאמן, מפני שיש הוכחה שכהן הוא, הואיל והוא משתמש בכלים שאינם מקבלים טומאה.

ולפי האיבעית אימא בגמ' - רבי יהודה סובר בכל מקום לא חוששין לגומלין, ובמשנתנו מה שלא נאמנים זהו משום שרבי יהודה סובר שמעלין מתרומה ליוחסין. ולכן צריך ב' עדים להאכילן בתרומה ושוב מעלין אותו ליוחסין מן הדין - תוס' דף כד: ד"ה ואיבעיתן, ולת"ק אין מעלין ולכן נאמנים.

ד. "שלי חדש ושל חברי ישן" [לענין אם לחשוש לאיסור חדש]

לפי שיטת הי"מ ברש"י (פרק אע"פ דף נו; מובא בתוס' בסוגיין ד"ה שלי) - הדין תלוי במחלוקת ת"ק ורבי יהודה, וכנ"ל נושא ג' לפי רב אדא בר אהבה, אביי, ורבא.

ולפי רש"י ור"ת (בתוס' שם) - לכו"ע לא חיישינן לחדש, משום שלא נחשדו עמי הארץ על החדש.

ה. לענין אם לחשוש לפירות שביעית

לפי שיטת התוס' (בתוס' שם) בשם הרשב"א - הדין תלוי במחלוקת ת"ק ורבי יהודה, וכנ"ל נושא ג', לפי רב אדא בר אהבה, אביי, ורבא.

ולפי ר"ת (בתוס' שם) - לכו"ע אין חוששין לשביעית, משום דסתם עמי הארץ לא נחשדו על השביעית.

נג. האם עמי ארלות חסודים על תרומה, מעשר ראשון, מעשר שני, שביעית, ומדק? **דף כד.**

תשובה:

1. לענין להאכיל את חברי תרומה - חשודים.

2. לענין להעיד שהפרש מהפירות מעשר ראשון - לדעת ר"ת: הם חשודים.

3. לענין מעשר שני - לדעת ר"ת: אינם חשודים.

4. לענין להעיד שהפירות אינם פירות שביעית

לפי התוס' בשם הרשב"א - חשודים.

ולפי ר"ת - אינם חשודים.

5. לענין להעיד שהפירות אין עליהם איסור חדש

לפי הי"מ ברש"י - חשודים.

לפי רש"י ור"ת - אינם חשודים.

נד. הקדר שהניח קדירותיו וירד לשתות, האם כליו טהורות, ומדוע? **דף כד.**

תשובה:

1. אם כלי אומנותו בידו ולהיכר שהוא נושאן למוכר - רש"י - כולן טמאות, מפני שיד הכל ממשמשת בהן.

2. אם אין כלי אומנותו בידו, והכלים אינם סמוכים לרה"ר - כולן טהורות.

3. אם אין כלי אומנותו בידו והכלים סמוכים לרה"ר - הפנימיות טהורות, והחיצוניות טמאות, משום חיפופי רה"ר, [פי' בגדי עוברי רה"ר עוברים על גבן, ובגדי עם הארץ טמאים הם ומטמאים את החיצוניות - רש"י].

נה. מאלו דברים מעלין ליוחסין, מאלו לא מעלין, ומאלו יש בזה מחלוקת? **דף כד-כו.**

תשובה:

במשנה קידושין דף עו. מבואר: שמעלין מן המזבז, [אף מעבודות הכשרים בורים - ר"ת] ולמעלה, ומן הדוכן [פי' שיד - תוס'] ולמעלה, ומן הסנהדרין ולמעלה, וכל שהחזקו אבותיו משוטרי הרבים, וגבאי צדקה, ולפי רבי יוסי - אף מי שהיה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

חתום עד בערכי הישנה של צפורי, ולפי רבי חנינא בן אנטיגנוס – אף מי שהיה מוכתב באיסטורטיא של מלך.

א. משטרות ליוחסין [דף כד:]

1. **אם כתוב בזה "אני כהן חתמתי עד"** - לא מעלין, כי אדם לא נאמן על פי עצמו, ואין עד אחד שמעיד עליו.

2. **אם כתוב "אני פלוני כהן לויתי מנה מפלוני" וחתום עדים** - נחלקו בזה רב הונא ורב חסדא, חד אמר - מעלין, מפני שהעדים מעידים על כל הכתוב בשטר, וחד אמר - שלא מעלין, מפני שהם מעידים רק על המעשה בלבד, ונעיין קצה"ח סי' כח סק"ו, ולא על יוחסין.

ומבואר בתוס' [ד"ה אמנה, ועוד ראשונים]: שאם הוחזקו בעיר שני יוסף בן שמעון, ודאי אכולא מילתא קא מסהדי, ומעלין משטרות ליוחסין. [לפי התור"ד - אם העדים כתבו "פלוני כהן לזה וכו'" - לכו"ע מעלין, והר"ן הביא בזה מחלוקת ראשונים].

ב. מתרומה דאורייתא ליוחסין [דף כד: כה:]

לפי האיבעית אימא בגמ' (דף כד:)- לרבי יהודה מעלין, [חוץ מאם ריע חזקתייהו], ואילו לת"ק אין מעלין, וכן סובר רבי יוסי בגמ' לקמן דף נח:, ור"ת בתוס' לקמן דף כה: ד"ה נאמן השני, כותב: שכן דעת רבי, דבריו מובאים לקמן תשו' נח דין 2].

בתוס' (דף כה. ד"ה או) מבואר: שרק מחלוקת תרומה בגורן הוא דפליגי, אבל מאכילת תרומה, לכו"ע לא מעלין ליוחסין, דשמא עבד כהן הוא, [התוס' מפרש: שמחלוקתם גם מאכילת תרומה, ובאופן שאין לחוש שהוא עבד, כגון שיצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה, כדלקמן דף כח:].

ג. מתרומה דרבנן ליוחסין [דף כד: כה:]

לפי התירוץ הראשון בגמ' (סוף דף כד:)- בזה נחלקו רבי יהודה ות"ק.

ולפי הגירסא המופיעה בגמ' שלפנינו באיבעית אימא (דף כה:)- לכו"ע אין מעלין. [לפי הגירסא שתוס' ד"ה וכי שוללים - גם לפי האיבעית אימא היא מחלוקת רבי יהודה ות"ק].

לפי התוס' [דף כה: ד"ה נאמן, במה שכתבו "ועוד נראה"] - אם זה מתרומה שעיקר החיוב הוא מדאורייתא, לדוגמא: דגן תירוש ויצהר דא"י אפ"י שהיא מדרבנן, הדין כמתרומה דאורייתא ליוחסין, שלמ"ד בנושא הקודם שמעלין, ה"ה בזה שמעלין, ורק אם זה של חו"ל או תרומת פירות אפ"י הם מא"י - לכו"ע לא מעלין, [וצ"ע אם פירושה הראשון חולק על יסוד זה].

ד. מנשיאות כפים ליוחסין [דף כד: כה:]

1. **מנשיאות כפים בא"י ליוחסין** - הדין תלוי במחלוקת רב חסדא ורב אבינא אם מעלין, חוץ מאופן שריע חזקתייהו שלכו"ע לא מעלין.

2. **מנשיאות כפים שבסוריא ובבל** - כבדין הקודם.

3. **מנשיאות כפים שבשאר ארצות** - לא מעלין.

ה. כשקרא ראשון כס"ת

אם עלה אחריו לוי שקטן ממנו בחכמה ונעיין גיטין דף נט: ובתוס' שם, ובמהרש"א בסוגייתנו] - מעלין, וכן כשידוע שחילק על הגרנות ויש שם גורן - לכו"ע מעלין, אבל אם אין גורן - לא מעלין.

ו. **חילוק מתנות** [זרוע לחיים וקייבה שמוותין לזרים - רש"י דף כה. ד"ה וחילוק] **לתרומה וליוחסין**

אם חילוק המתנות לא בכרכין - לכו"ע לא מעלין ליוחסין, **ואם בכרכין** - יש ראייה מסוגייתנו שמעלין לאכילת תרומה, אבל אין ראייה לענין להעלות ליוחסין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ז. מחלה ליוחסין [דף כה].

1. **מחלה דאורייתא ליוחסין** - כדן מתרומה דאורייתא ליוחסין. [עיי' לעיל נושא ב']
2. **מחלה דרבנן בא"י** [דהיינו בזה"ז], **לפי התירוץ הראשון שבגמ'** [ולמ"ד אחד המובא לקמן תשו' נו] - כדן מתרומה דאורייתא ליוחסין. [עיי' לעיל נושא ב'].
3. **מחלה דרבנן בבבל** - לכו"ע לא מעלין, רש"י (ד"ה נשיאות כפים) מפרש: דחו"ל לאו דאורייתא תרומה דיליה, ולא קפדי כולי האי.
4. **מאכילת חלה בזה"ז בסוריא ובכל מקום ששלוחי ראש חודש מגיעים**

למ"ד ביבוס יחיד שמייה ביבוס - לרבנן בי רב (המובאים לקמן תשו' נו), הוי חלה דאורייתא ודינו כלעיל נושא ב', אבל לרב הונא בריה דרבי הושע ולמ"ד לאו שמייה ביבוס - הוי חלה דרבנן, ולכאורה דינו כלעיל אופן 2.

5. **בבל** - למ"ד שבסוריא כיבוס יחיד לאו שמייה ביבוס, הוי חלה דרבנן כבסוריא.

ח. ממעשר ראשון לכהונה [דף כו].

1. **אם אין מוחזק שאביו כהן** - אין מעלין לכהונה, דחיישינן שמא לוי הוא ובמקרה נתנו לו מעשר ראשון.
2. **אם מוחזק לנו שאביו כהן, ויצא קול שהוא חלל וראינוהו אוכל מעשר ראשון**
למ"ד מעשר ראשון אסור לזרים - מעלין לכהונה.

למ"ד מותר לזרים - לא מעלין, אך אם ראינו שמחלקין לו מעשר בבית הגרנות - מעלין אותו לכהונה, משום שא"א לומר שהוא לוי, שהרי מוחזק שאביו כהן, וא"א לומר שהוא חלל, שהרי חילקו לו בבית הגרנות, ולכן זהו בין לר"ע ובין לר"א בן עזריה, [מחלוקתם מובאת לקמן תשו' סי עיי"ש].

ט. החולק תרומה בנכסי אביו עם אחיו כבי"ד [דף כו].

מעלין לכהונה, חוץ מאופן שיצא עליו קול שהוא חלל.

נו. תרומה וחלה בזמן הזה, האם דאורייתא או מדרבנן, ומדוע? **דף כה.**

תשובה :

לפי רבנן בי רב - אף למ"ד [במס' נדה דף מו:] תרומה בזה"ז דרבנן מ"מ חלה דאורייתא, שהרי ז' שכיבשו וז' שחילקו נתחייבו בחלה, [דכתיב "בבואכם" - עיי' רש"י], ולא נתחייבו בתרומה, [דכתיב "דגנך" תבואת זרעך המיוחדת לך, ועוד שהרי תלה הכתוב המעשר, במנין שנות השמיטה, ולא מנו אלא משכבשו וחילקו - רש"י].

ולפי רב הונא בריה דרבי יהושע - אף למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא, חלה דרבנן דכתיב "בבואכם" בביאת כולכם ולא בביאת מקצתכם, [וכשעלה עורא - רובן נשארו בבבל].

נז. האם מעלין מתרומה לרבנן [או חלה דרבנן] לתרומה לאורייתא, ומדוע? **דף כה. כה.**

תשובה :

התוס' (דף כה: ד"ה נאמן, הראשון) כותבים: שמפשוט הגמ' (דף כה.) משמע, שלמ"ד אין מעלין מתרומה [דאורייתא] ליוחסין - מעלין מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא, אבל למ"ד מעלין מתרומה [דאורייתא] ליוחסין - אין מעלין מתרומה דרבנן לתרומה דאורייתא, מחשש שיעלום מכח זה ליוחסין, אבל מכח הסתירה מסוגיין לב"ק בדעת רבי, צריך לומר שזהו רק למ"ד מעלין מנשיאות כפים ליוחסין, אבל למ"ד שמעלין - אין בכלל שיטה שמעלים מתרומה דרבנן לדאורייתא. [וזאת ע"פ הגמ' לעיל עמ' א', כמ"ש המהרש"א, עיי"ש].

לפי הפירוש השני בתוס' [שם, וצ"ע אם פירוש הראשון חולק על יסוד דין זה] - מעלין מתרומה דרבנן לתרומה או

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיילן לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

חלה דאורייתא, רק מתרומה שעיקרה דאורייתא, לדוגמא: תרומת דגן תירוש ויצהר של א"י או חלה דאורייתא בסוריא, ו'למ"ד שמעלין מתרומה ליוחסין מעלין אף מתרומה כו. ואף אם היא מדרבנן] - אבל מתרומת פירות או מתרומת חו"ל [אפי' מדגן תירוש ויצהר] - לכו"ע אין מעלין אפי' לתרומה דאורייתא, והא דמשמע בגמ' (דף כה.) שמעלין אפי' מתרומת חו"ל, זהו לאו דוקא מהתרומה שאכלו, אלא הכוונה ממה שנשאו כפים.

נח. האם אב נאמן להעיד "בני זה וכהן הוא", (עיין תוד"ה הרי) ומדוע? דף כה:

תשובה:

1. **לענין להשיאו אשה - לכו"ע האב אינו נאמן.**

לפי רש"י (ד"ה להשיאו) - שמא ממזר הוא או נתין.

ולפי תוס' (לעיל דף כד. תוד"ה אבל) - אינו נאמן רק לענין יוחסין, דהיינו להשיאו אשה בדוקה מד' אמהות, ואינו נאמן אף בצירוף עם אחר, אבל פשוט הוא שאין חוששין שהוא ממזר או נתין, הואיל ויש לו חזקת כשרות.

2. **לענין להאכילו בתרומה**

לפי רבי - נאמן, משום שבידו להאכילו בתרומה.

לפי התירוף הראשון בתוס' (ד"ה נאמן, השני) - רבי חולק על המשנה בקידושין שמבואר שם שאב לא נאמן.

ולפי התוס' בשם ר"ת - המשנה בקידושין סוברת כרבי יהודה הסובר שמעלין מתרומה ליוחסין, ולכן אין מעלין לתרומה על פי עד אחד או על פי קרוב, אפי' בצירוף עד כשר, ורבי סובר שאין מעלין, ולכן נאמן אף בלא צירוף עם אחר.

ולפי התירוף השלישי בתוס' - לרבי נאמן רק כשאשתו עמו.

ולפי רבי חייא - אינו נאמן, משום שהאב קרוב הוא, וקרוב אינו נאמן, ומודה רבי חייא שהאב נאמן באם הוא מסיח לפי תומו, ו'ולפי דבריהם עד אחד שאינו קרוב - נאמן להאכילו בתרומה, אבל לפי רבי יהודה לעיל דף כד. - א"א להאכילו, א"כ יש ב' עדים המעידים שהוא כהן.

נט. האם אב נאמן להעיד "אחי לוי הוא", האם אב נאמן להעיד "בני זה ולוי הוא", דף כה: כו. ומדוע?

תשובה:

דעת רבי חייא: שאח המסיח לפי תומו, נאמן להעלות אחיו ללויה, אבל אם לא מסיח לפי תומו - אין נאמן מפני שקרוב הוא.

ומבואר בתירוף השני שבתוס' (ד"ה במסיח): שרבי החולק על רבי חייא לענין אב המעיד על בנו שהוא כהן, מודה שאב אינו נאמן להעלות את בנו ללויה אפי' כשמסיח לפי תומו, מפני שלמ"ד מעשר ראשון מותר לזרים אין שייך לומר שבידו להאכילו מעשר. ויתכן ותני' א' בתוס' לא חולק בזה על תי' ב', אך למ"ד אסור לזרים - רבי חולק על רבי חייא ומעלה ללויה, כיון שבידו להאכילו מעשר ראשון האסור לזרים.

ס. מעשר ראשון למי נותנים לכהן או ללוי [לפני שקנסם עזרא ולאחר שקנסם], או לשניהם, האם רק לעניים או גם לעשירים, ומדוע? דף כו.

תשובה:

1. **לפני שקנס עזרא את הלויים - לפי רבי עקיבא דוקא ללוי, ולפי ר"א בן עזריה אף לכהן.**

2. **אחר שקנסם**

לפי ר"א בן עזריה - לכהן דוקא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יוד"ד סימנים קפג-ר

ולפי התוס' בשיטת ר"ע - אף לכהנים, [לפי ה"מ בתוס' - רק לכהנים ותוס' דחו שיטה זו], ושאיכא מ"ד ביבמות (דף פ:), שלפי רבי עקיבא "לכהנים" היינו אפילו אם הם עשירים, כיון שבימי טומאה עניים הו, ואיכא מ"ד דנותנים רק לכהנים עניים.

סיכום דברי התוס' (אחרי שקנס עזרא)

1. הלוי - לפי ר"א בן עזריה לא מקבל, ולפי ר"ע מקבל.

לפי הפירוש הראשון בתוס' - אפילו לוי עשיר.

לפי פירושם השני - נותנין ללוי דוקא אם הוא לא עשיר אף אם יש לו מאתיים זוז, [לפי ה"מ בתוס', אף לפי ר"ע - לוי אינו מקבל כלל, אף אם הוא עני, והתוס' דחו שיטה זו].

2. כהן עני - לכו"ע מקבל.

3. כהן עשיר

לפי ר"א בן עזריה - מקבל.

ולפי ר"ע - למ"ד אליביה שקנסא לעניים לא מקבל, ולמ"ד אליביה שקנסא לכהנים מקבל, מפני שסובר שכהנים בימי טומאתם עניים הו.

4. ישראל עני - למ"ד מעשר ראשון מותר לזרים מקבל, למ"ד אסור לזרים לא מקבל, כדי שלא יבא לידי תקלה.

ס.א.האם עד אחד או קול מורידים כהן מן הכהונה? דף כו.

תשובה:

1. עד אחד - אינו יכול להוריד כהן מן הכהונה, דאמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים, התוס' הביאו שבגמ' קידושין (דף עג:) מבואר: שאם אין לכהן חזקת כשרות - עד אחד מוריד כהן מהכהונה.

2. קול - מוריד כהן מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר, וזהו אף אם הוחזק לנו באביו שהוא כהן, אמנם אם מלבד שהוא בחזקת כהן יש גם עד המעיד "שהוא כהן", אין הקול מוריד את הכהן מהכהונה.

ס.ב.האם חיישינן לזילותא דבי דינא? דף כו:

תשובה:

1. בכהן (עכ"פ כשמוחזק לכהן, דאם לא מוחזק - עיין בתשובה הבאה) שהורד מחמת קול או מחמת ב' עדים - מעלין לכהונה ע"פ שני עדים כשרים, ולא חיישינן לזילותא דבי דינא, ומבואר בתוס' (ד"ה ואסיקנא): שזהו מפני שליכא זילותא דבי דינא אלא היכא שהורידוהו ע"י עדות, משא"כ בנידון דידן שאם לא נעלהו יהיה פסול לעולם לכן מעלין, א"נ בתרומה דרבנן הקילו.

2. בכהן כשהורד מחמת קול, והעלוהו על פי עד אחד, והורידוהו ע"פ ב' עדים, ואח"כ בא עד נוסף והכשירו

לפי תירוץ הראשון והשני בגמ' - לת"ק חיישינן לזילותא דבי דינא ולא מעלין אותו. ולרשב"ג לא חיישינן, דאנן אחתינן ואנן מסקינן.

ולפי תירוץ של רב אשי [שדחה את התירוץ הראשון] - לא נחלקו בזה, ולכו"ע לא חיישינן לזילותא דבי דינא, ונחלקו אם העדים מצטרפין.

3. בכהן שיצא עליו קול שגירש את אשתו - אסורה לו, ומבואר בתוס' (שם): שזהו מפני שאית ליה תקנתא להתחתן עם אחרת שאינה גרושה.

ס.ג. מה הדין בשתי כיתי עדים המכחישים זה את זה, ומדוע? דף כו:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה:

א. נכהן שאינו מוחזק שאביו כהן

אינו עולה לכהונה, [אף לאכילת תרומה דרבנן].

ב. נכהן שמוחזק שאביו כהן - עולה לכהונה.

לפי רש"י (ד"ה ואנן) - זהו מפני שאוקמיה אחזקתיה שהוא בחזקת כשרות.

לפי התוס' (ד"ה אנן) - זהו מפני שבתרומה דרבנן הקילו, א"נ מפני שאין ריעותא.

ולפי ר"י ב"ר ברור (בתוס') - אם ב' העדים שפסלוהו באו לפני השנים שמכשירים, [ענכ"פ בלא שהיה לפני כן עדות שהוא כשר ואפילו ע"י עד אחד - עיין תוס', לא מוקמינן אחזקתיה.

ג. כשב' עדים מעידים על כהן שאמו נשבת, וב' אחרים מעידים שלא נשבת

לפי התוס' (ד"ה אנן) בשם רש"י (בקיודושין דף טו.) - אם האם לפנינו, חזקת האם מועיל להכשיר הבן, ואם לא לפנינו הבן פסול.

לפי התוס' - מותר באכילת תרומה, אף אם האם לא לפנינו, מפני שחכמים הקילו בתרומה דרבנן לילך בתר חזקה, אבל ליוחסין דאיסורא דאורייתא הוא, החמירו חכמים שלא לילך בתר חזקה, ואפי' היא לפנינו [תוס' הם לשיטתם הסוברים דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא].

ולפי ר"י ב"ר ברור (בתוס' שם) - אם כל הנשים היו בחזקת שביות דמוקמינן בתר חזקת היתר, [וכגון באופן שלא כל הנשים היו שביות], דוקא כשהוכשר תחילה ע"י שנים הראשונים או ע"י עד אחד, אבל אם בתחילה באו שנים ופסלוהו - בטלה החזקה, ולא מועיל מה שיבואו אח"כ שנים אחרים ויכשירוהו.

ד. תרומה שנשמאה לענין עירובי תחומין [כששנים מעידים שנשמאה לפני חשיכה, ושנים מעידים שנשמאה אחר חשיכה]

בתוס' (שם) מבואר: שלפי ר"מ (במסכת עירובין) - הוי ספק עירוב ואין לו רשות לילך, אלא מביתו אלפים לצד עירוב, אבל לא לשום צד אחר, ולא מוקמינן תרומה אחזקתיה, אע"ג שתרומה בזה"ז הוי מדרבנן, וזהו מפני שלר"מ עירובי תחומין דאורייתא או מפני שיש ריעותא לתרומה שהרי נטמאת לפניך, ולא אומרים שעכשיו הוא נטמא.

ה. ב' מעידים מת, וב' מעידים לא מת

תוס' (שם) מביאים את הגמ' (לעיל דף כב.) האומרת: שלא תנשא, ואם נישאת לא תצא, ולא מוקמינן אחזקת אשת איש, ומסבירים: שזהו מפני שחזקת אשה דייקא ומנסבא מרעא לחזקת אשת איש. הטעם שמדייקת זהו מפני שהעדים מכחישים זה את זה, שאם נמצא חי לא תחזור לבעלה הראשון, ושונה מב' עדים שאמרו לה מת והתחתנה, ונמצא שהוא חי שמותרת לחזור בו.

ו. ב' מעידים "נתגרשה", וב' מעידים "לא נתגרשה"

בתוס' (ד"ה אנן) מבואר: שלא תצא, דדייקא שלא יוזמו עידיה או יפסלו בגזלות.

סד. אחד אומר "בפני הלוהו" ואחד אומר "בפני הודה לו עליו" או עד אחד העיד היום והשני למחר, האם עדותן מצטרפת, ומדוע?

תשובה:

1. לפי ת"ק - אין עדותן מצטרפת עד שיראו כאחד, ולפי רבי יהושע בן קרחה - עדותן מצטרפת.

2. לפי ת"ק - אין עדותן מצטרפת עד שיעידו שניהם כאחד, ולפי רבי נתן - עדותן מצטרפת.

סה. האשה שנשבתה או הורהנה בידי עכו"ם, האם מותרת לבעלה, ומדוע? דף כו: כז.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. כשנחבשה מחמת ממון (שהיו נושים בה או בבעלה)

1. **אם יד ישראל תקיפה על העכו"ם** - מותרת לבעלה, מפני שיראים לעשות שלא כדין שלא יפסידו ממונם, ומבואר בתוס' (ד"ה על ידי): שמותרת אפ' לבעלה כהן, ולא חוששין שנאנסה.
2. **אם יד עכו"ם תקיפה על ישראל** - אסורה לבעלה, ומבואר בתוס' (שם): דהיינו כשבעלה כהן, דאשת כהן אסורה באונס.

ב. כשנחבשה מחמת נפשות

1. **אם כשנגמר דינו להריגה** - אסורה, [אפ' כשיד ישראל תקיפה על העכו"ם], רש"י (ד"ה אסורה) מפרש: דהואיל ונוהגין בה מנהג הפקר, חיישינן שמא נתרצתה לאחד מהם כדי שלא יהרגנה, [מכאן הוכיחו התוס' לעיל דף ג' ד"ה ולידרוש, שאשת ישראל שנבעלה ברצון לגוי אסורה לבעלה, ואחרת מר"ת שם]. ומבואר בתוס' (ד"ה ועל): שלכן אסורה אפ' לבעלה ישראל, [ולפי הרמב"ם והרמב"ן - אסורה רק לכהנים, דאין לחוש לנתרצתה אלא רק לנאנסה, ומפרש הרמב"ן דכל ריצוי מפחד שמא יהרגה, חשיב אונס].

לפי רב - זהו אף כשנחבשו ונידונו להריגה מפני שגנבו, ופירש"י: כי דרך המלכות להפקיר ביתם ונשיהן. ולפי לוי - דוקא כגון בן דונאי שנחבש משום שרוצח היה, אבל כשנחבשו מחמת גניבה - נשיהן מותרת.

2. אם כשלא נגמר דינו להריגה

לפי חזקיה - אינה אסורה לבעלה.

ולפי רבי יוחנן - אסורה לבעלה.

ג. כשהורהנה [פי' נתמשכנה]

1. **אם אין עדים שלא נסתרה** - הרי היא טמאה, ופירש"י (ד"ה הורהנה): כיון שהורהנה מדעת, וכשמגיע הזמן ולא נפדית הרי היא לעכו"ם, לכן צריך עדים שלא נסתרה.
2. **אם העדים שהעידו שהורהנה העידו שלא נסתרה** - מותרת.

סו. עיר שבאה במצור ונכבשה ע"י עכו"ם, האם היין שבה אסור, האם הכהנות שבתוכה פסולות, ומדוע?
דף כז. כז:

תשובה :

א. לענין יין נסך

1. **אם בשעת שלום** - החביות הפתוחות אסורות, ואיל הסתומות מותרות.
2. **אם בשעת מלחמה**, לפי רב מרי - גם החביות הפתוחות מותרות, כי בשעת מלחמה אין פנאי לנסך, ואין חילוק אם השלטון הם ממקום רחוק.

לפי רבי יצחק ב"ר אלעזר בשם חזקיה

לפי רש"י (ד"ה רבי יצחק) - אם בחיילים של אותה מלכות כל החביות יין ואף הפתוחות מותרות, משום שאין להם פנאי לנסך, ואם בחיילים של מלכות אחרת, החביות הפתוחות אסורות, אבל התוס' (ד"ה כאן) כותבים בדעת רש"י: שרבי יצחק אינו חולק על רב מרי לענין יין נסך.

לפי תוס' (ד"ה כאן) - אם בחיילים של מלכות אחרת, החביות ואף הפתוחות מותרות. משום שאין להם פנאי לנסך, מכיון שיש להם אויבים כאן, ואם בחיילים של אותה מלכות, החביות הפתוחות אסורות, כיון שיש להם זמן לנסך, הואיל ואין אחריהם מי שילחם בהם.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ב. לענין כהנות שבה באופן שאין עדים להכשירה ואין אפשרות להמלט

לפי רב מרי - גם בשעת מלחמה אסורות, כי יש להם פנאי לבעול, ואין חילוק אם השילטון הכובש הוא ממקום סמוך או ממקום רחוק.

ולפי רבי יצחק בר' אלעזר בסם הזקיה - יש חילוק אם החיילים מעיר סמוכה או מרחוקה.

אם השלטון הכובש הוא ממקום סמוך

לפי שיטת רש"י (ד"ה כרכום) - הכהנות כשרות, כיון שאינו רוצה להשחית את בני העיר, כדי שיהיו לו למס עובד, אך זהו דוקא אם יש משמרות מטעם המלכות שלא יחבל אדם באנשי העיר, באופן ששמו שלשלות ברזל, כלבים ואווזין, וכו', אבל אם אין משמרות - הדין תלוי במחלוקת רבי יהודה נשיאה ורבנן, חד אמר - שכשרות, [ופירש"י: שלא חוששין שאדם יחידי עקר לבעול, הואיל ואין הדבר הפקר], וחד אמר - שפסולות.

ולפי שיטת תוס' (ד"ה כאן) בסם הר"ה ור"ת - אם כשיש משמרות כנ"ל באופן שאין אפשרות להמלט, הכהנות פסולות, כיון שהחיילים יושבין בטח, כי אין נרדפין ע"י אויב, ויש להם זמן לבעול, אך אם אין משמרות הדין תלוי במחלוקת האמוראים הנ"ל, חד אמר שהם כשרות, דמכיון שא"א שלא תברח אפי' אחת, תלינן לקולא על כל אחת שהיא היא שברחה, וחד אמר שפסולות, דלא תלינן לקולא.

אם השלטון הכובש מעיר רחוק

לפי רש"י - פסולה.

ולפי התוס' בסם הר"ה ור"ת - הכהנות כשרות, מפני שיש עליהם אימת מלכות שבאו בגבולה, ואין להם פנאי לבעול.

ג. לענין כהנות שבה כשיש אפשרות להחבא ולהמלט

1. **אם באופן שיש אפשרות לכולן להחבא ולהמלט** - כל הכהנות שבה כשרות אף שבאו לישאל בבת אחת, שהרי על כל אחת יש ספק שמא לא נטמאה, והוי כבאו לישאל לא בבת אחת.

2. **כשהמחבוא אין מחזיק אלא אחת** - הוי ספק בגמ'. [ואזלינן לקולא - רמב"ם].

3. **אם כשאמרה "לא נחבאתי ולא נטמאתי"** - הוי ספק בגמ', אם אמרינן מה לי לשקר במקום עדים. [ואזלינן לקולא - רמב"ם פ"ח מאיסור"ב הל' כח].

ד. כהנת שהעידו עליה שהיא טהורה

1. **כשיש עדים כשרים שמעידים שהיא טהורה או באם השפחה של בעלה מעידה עליה שהיא טהורה** - טהורה.

2. **כשבנה, בתה, עבדה ושפחתה מעידים עליה** - לפי ברייתא אחת נאמנים, ולפי הברייתא השניה אינם נאמנים, ונחלקו האמוראים בביאורם, וכדלהלן:

רב פפי ורב אשי סוברים שיש מחלוקת בין שתי הברייתות, והטעם של המ"ד הסובר ששפחתה נאמנת להתירה, ואף כשאינה מסיחה לפי תומה, לפי רב פפי - זהו משום שבשבויה הקילו, ולפי רב אשי - זהו משום ששתיקתה אוסרתה, ואם באה ומעידה - נאמנת, דכי תרתי דהיינו לשתוק מלומר האמת, וגם לבוא ולשקר לא אמרינן.

ולפי רב פפא - הברייתות אינם חולקות, והתנא הסובר שנאמנת, זהו רק כשמסיחה לפי תומה. [הרי"ף הרא"ש והרמב"ם פ"ח מאיסור"ב הל' יט פוסקים כרב פפא].

4. **היא ובעלה** - אינם נאמנים, אף אם הם מסיחים לפי תומם, ומבואר בתוס' (ד"ה ומסיחה): שמעלה עשו ביוחסין, אבל לתרומה מסיח לפי תומו נאמן.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

סז. שני שבילין, אחד טהור ואחד טמא, והלך אחד באחד מהשבילין והשני בשביל השני, האם הם טמאים, האם מטמאים טהרות בנגיעתם, ומדוע? דף כז.

רש"י ד"ה אחד טמא, מפרש: שמדובר שהטומאה ממלאה את כל רוחב השביל, אבל כשלא ממלאה את כל רוחב השביל, בכל אופן יש לטהר.

תשובה:

- 1. אם שניהם באו לישראל בבת אחת - כל טהרות שנגעו בהם טמאים.**
- 2. אם באו בזה אחר זה - הכל טהור, ומבואר בתוס' (ד"ה ואם):** שזהו לא לענין שיאכלם אדם אחד, דא"כ יאכל ודאי טומאה, ואסור.
- 3. אם בא לישראל עליו ואח"כ בא לישראל על חבירו**
לפי רבי יהודה - הכל טהור, דמדמי לבאו לישראל בזה אחר זה.
ולפי רבי יוסי - הכל טמא, [והלכה כרבי יוסי - רש"י].
- 4. אם בא לישראל עליו ועל חבירו בבת אחת - בתוס' (ד"ה בבא) מבואר:** שלכו"ע הכל טמא.
עוד מבואר בתוס' (ד"ה והלך): שכל הסוגיא היא רק לענין הטהרות שעשו, אבל ודאי שהם עצמם, חייבים בטבילה והזאה, פן יבואו לידי טומאה ודאית, כשיגעו שניהם בכך אחד.

סח. אשת כהן שנאסרה על בעלה משום שבויה, או גרושת ישראל או של כהן, האם מותרים לדור עמו בחצרו או בשכונתו או באותו מבוי, ומדוע? דף כז. כח.

תשובה:

- 1. אשת כהן שנאסרה עליו משום שבויה - מותרת לדור עמו בחצר, ובלבד שיהיו עמו בניו ובני ביתו תמיד לשמרו, דבשבויה הקילו.** [והאיל והדבר ספק - רמב"ם פ"ח איסור"ב הכ"ה].
- 2. גרושת ישראל מן הנשואין - במבוי מותר, אבל לא תנשא בשכונתו, דנשואה אסורה לפי שמכירה ברמיזותיו וקריצותיו, וחיישינן שיבואו לידי עבירה, ואם היא פנויה מותר לה לדור בשכונתו.**
- 3. גרושת כהן מן הנשואין - לא תדור עמו באותו מבוי, כדי שלא יבואו לידי עבירה.** וכפר [קטן] לאפוקי בינוני - תוס' [נידון כשכונה, ולפי הגהות הב"ח - נידון כמבוי], ומבואר בתוס' (ד"ה ואם): דכיון דפנויה היא קילה ליה, אבל אם נשאת - אין צריך להרחיק אלא כדי שכונה, דהיינו ג' בתים, דכיון דנישאת חמירא ליה אפי' לכהן. [וזהו לפי התוס', אבל מרש"י ד"ה ואם היה כהן, נראה שס"ל שאסור לדור אפי' לא נישאת - שיטמ"ק].
- 4. גרושתו מן האירוסין - מותרת לדור עמו, ואם היה ליבו גס בה - אף מן האירוסין אסור.**

סט. מי נדחה בפני מי, האם הוא מפניה או היא מפניו, ומדוע? דף כח.

תשובה:

היא נדחית מפניו, אפי' בחצר של שניהם, מפני שטלטול גבר קשה יותר מטלטול של אשה, ואם היה החצר שלה - הוא ידחה מפניה.

ע. האם מותר לגרושה לגבות מבעלה חוב או לתבוע לדין את בעלה שגירשה, ומה הדין באם היא תבעה? דף כח.

תשובה:

- 1. גרושה מן הנשואין - אינה נפרעת ממנו אלא ע"י אחר, ואסור לה לתבוע לדין, ומבואר ברש"י:** שמדובר באשת כהן, [והרמב"ם פכ"א איסור"ב הכ"ז פוסק שאף בגרושת ישראל - אסור].
- אם באו לדין - לא מזדקקין להם.** לפי רב פפא - מנדין אותם, ולפי רב הונא בריה דרב יהושע - מלקין

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

אותם. ומבואר בתוס' (ד"ה רב הונא), שרב הונא מחמיר יותר מרב פפא וס"ל שגם מנדין אותם.

2. גרושה מן האירוסין - מותרת ואם היה ליבו גס בה אסור.

עא. האם גדול נאמן להעיד מה שראה בקטנותו? דף כח. כח:

תשובה:

1. **בקיום שטרות - אם יש אחר עמו נאמן לומר "זה כתב אבי או רבי או של אחי"**, ודוקא באלו שהוא רגיל בהם ולא באחרים - תוס' רי"ד, דקיום שטרות דרבנן, אבל אם אין אחר עמו - אינו נאמן.

2. **כשמעיד "זכור אני שפלונית נשאה כשהיא בתולה"** - נאמן, דכיון שרוב נשים בתולות נישאות, גילוי מילתא בעלמא הוא, וואס נאמן אף בלא אחר עמו - עיין מ"מ פט"ז אישות הכ"ז.

3. **להאכיל בתרומה - נאמן גדול לומר "זכור אני כשהייתי תינוק וראיתי פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה ודאורייתא - תוד"ה תנן"**, ולא חיישינן דילמא עבד הוא, מפני שעבדים לא לומדים בבית ספר, ופרש"י: כגון תרומת חו"ל או פירות, ומבואר בתוס' (ד"ה הוא): דלא בעינא הכא גדול עומד עמו, שהרי האי תנא סובר אין מעלין מתרומה ליוחסין.

לפי רבי יהודה והסובר אין חולקין תרומה לעבד אפי"כ רבו עמו. כי במקומו היו מעלין מתרומה ליוחסין - נאמן להעיד "שהיה חולק עמנו על הגורן", ומבואר בתוס' (ד"ה תנן): דהיינו שמעיד שחלקו לו תרומה דאורייתא, ונאמן להאכילו בתרומה דרבנן, אבל לא תרומה דאורייתא, מאחר שסברי מעלין מתרומה יוחסין. אבל אם העיד שחלקו לו תרומה דרבנן, אין נאמן להאכילו אפי' תרומה דרבנן, כי אין ראייה מכך שהוא לא עבד, שהרי אף למ"ד "אין חולקין בלא רבו", היינו רק בתרומה דאורייתא, אבל בתרומה דרבנן חולקין בלא רבו.

ולפי רבי יוסי - חולקין לעבד אפי' תרומה דאורייתא בלא רבו, דבמקומו לא היו מעלין מתרומה ליוחסין.

4. **נאמן גם להעיד "שהמקום הזה בית הפרס"** - משום שבית הפרס דרבנן.

5. **נאמן גם להעיד "עד כאן היינו באין בשבת"** - דקסבר תחומין דרבנן.

6. **נאמן להעיד "שהיינו מוליכים חלה ומתנות לפלוני כהן על פי עצמו ולא ע"י אחר"**, וכן "אמר לי אבא משפחה זו כשרה, משפחה זו פסולה", [הר"ן כותב: שדאי אין נאמן לפסול, שהרי אין ערער פחות משנים, אלא מדובר שיש קול על משפחה שיש בה פסול, והוא אומר שבית אב פלוני שבאותה משפחה פסול, ואחר פסול, ושזהו אחרת מהראב"ד, עיי"ש]. וכן "שאכלנו בקצצה של בת פלוני".

7. **אין נאמן להעיד עדות המוציאה ממון**, דכל הנ"ל שהוא נאמן, זהו רק מפני שהם דברים של דבריהם.

עב. מה הפירוש "בית הפרס", מה דינו, ומדוע? דף כח:

תשובה:

"בית הפרס" - הוא שדה שהיה בו קבר ונחרש, ונחשב למקום טהור, מפני שאי אפשר לעצם כשעורה שלא נידש ברגל, ותלינן לקולא.

לפי רש"י - משום שאמרינן כל העצמות נכתו לפחות מכשיעור, והוי חששא דרבנן בלבד, ואינו מטמא באהל, משום שאין עצם כשעורה מטמא באהל, אפי"כ יש שדרה או גולגולת שלמה או רוב בנין או רוב מנין.

ולפי התוס' (ד"ה בית) - דהוי ספק דרבנן, משום דהוי ספק טומאה ברשות הרבים, ואף במקום הקבר מקילין, מפני שאין מקום הקבר מטמא באהל מהטעם הנ"ל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאינן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-58276-02

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

עג. עכו"ם או עבד שראו עדות ואח"כ נתגיירו, האם אחרי שנתגיירו או נשתחררו יכולים להעיד על כך, ומדוע?
דף כח:

תשובה :

לפי ת"ק - אין נאמנים אף לדברים של דבריהם, מפני שלא דייקו בעדותן.

ולפי רבי יוהנן בן ברוקא - אם בשעת ראית העדות היה בדעתם להתגייר, נאמנים לעדות מדבריהם כמו שקטן נאמן.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק שלישי

אלו נערות

א. האם יש לנתינה קנס דאונס ומפתה, האם מותר להתחתן עם נתינה, ומדוע? דף כט.

תשובה:

לכו"ע יש לנתינה קנס [אם נתגירה], אך אסור לו להתחתן עם איתה משום איסור נתינה.

לפי רש"י (ד"ה נתינה) - משום דדוד גזר עליהם שלא לבוא בקהל משום עבדות, תוס' (ד"ה אלו) הסתפקו בדעתו אם אסורה כשפחה משום "לא יהיה קדש".

ולפי ר"ת (שם) - מדאורייתא אסורה משום "לא תתחתן", ודוד גזר עליהם שיעבוד בלבד. וע"ע לקמן תשו' ז' נושא ד'.

ב. האם לשבויה, לגיורת, לכותית או לנכרית יש קנס, ומדוע? דף כט.

תשובה:

במשנתינו מבואר: שלגיורת ושבויה שנתגיירו ונשתחררו פחותות מג' שנים ויום אחד יש קנס, וואם יותר מבנות ג' שנים, עיין לקמן תשו' מב, וכן לכותית יש קנס.

לפי רש"י (ד"ה כותית) - זהו אף למ"ד כותים גירי אריות הן, וישנן בלאו דלא תתחתן. וזהו רק לתנא דמשנתינו, אבל לר"ש בן מנסיא אין לה קנס, שהרי למ"ד גירי אריות אינה ראויה לו.

ולפי תוס' (ד"ה ועל) - משנתינו רק כמ"ד גירי אמת, אבל למ"ד גירי אריות דינה כנכרית שאין לה קנס.

ג. האם יש קנס למי שבא 1. על אשת אחיו. 2. על נערה מפותה שנתארסה ונתגרשה, ומדוע? דף כט.

תשובה:

לפי תנא דמשנתינו - הבא על אשת אחיו יש לה קנס, אף שחייב כרת.

התוס' (ד"ה ועל) בשם הירושלמי העמידו שאחיו מת מן האירוסין, ויש לו בנים מאשה אחרת, דאם בעודה תחתיו, חייבי מיתות בי"ד הן ופטורין, תוס' מוסיפים: דה"ה דמצי לאוקמי בנתגרשה, [רש"י לקמן דף לח. במשנה ד"ה אין לה, מעמיד בנתארסה לאחיו ונתגרשה ור"ע היא. החולק שם על ריה"ג, דסבר שבנתארסה ונתגרשה אין לה קנס].

יש תנאים הסוברים שבחייבי כריתות אין קנס משום קלב"מ או בגלל שאין לוקה ומשלם, דעותיהם מובאים לקמן תשו' ז' נושא ב'.

תוס' (ד"ה ועל) מביאים: שלפי רב פפא בסנהדרין - משנתינו שחייב קנס מדובר במפותה, אבל האונס פטור, משום "רודף", וכתבו: שזה טוב רק אם סוברים כמ"ד נערה מפותה שנתארסה ונתגרשה קנסה לאביה, דאי לעצמה הרי מחלה, דאילו למ"ד קנסה לעצמה - אין לה קנס, דכיון דמדעתה בא עליה מחלה, ומוסיפים: שלפי הירושלמי - בכחה למחול רק את הבושת ופגם, אבל לא את החמישים כסף, ושלפי הבבלי - בכחה למחול גם את החמישים כסף.

ד. במקרים הבאים האם תופס קידושין? 1. חייבי מיתות בי"ד. 2. חייבי כריתות. 3. חייבי לאוין. 4. חייבי עשה. 5. נדה. דף כט-ל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

1. **חייבי מיתות בי"ד** - לא תופס בהם קידושין.
2. **חייבי כריתות** - לכו"ע לא תופס קידושין חוץ מנדה שתופס [קידושין דף סז. ע"פ שם ד"ה אפי'. הרמב"ם פ"ד מאישות הי"ב פסק: כאמימר במס' יבמות דף צב. שאמר שהלכתא כשמואל דמספקא ליה אם תופס בנדה קידושין כחייבי לאוין או שאין תופס בה כערוה, וע"ע בלח"מ שם, וברמב"ן בקידושין שם מש"כ בזה].
3. **חייבי לאוין שאין בהם כרת או מיתת בי"ד**
 - א. ביבמה לשוק - לכו"ע לא תופס קידושין.
 - ב. בחייבי לאוין שאינם איסורי כהונה, לרבי יהושע ורבי שמעון התימני - תופס, ולר"ע - לא תופס.
 - ג. בחייבי לאוין מאיסורי כהונה כאלמנה לכה"ג, [וה"ה גרושה לכהן הדיוס - רש"י ד"ה אלמנה], **שלא ישבב אליבא דר"ע** - לא תופס, ולפי רבי סימאי - ר"ע מודה באלמנה לכה"ג שתופס בה קידושין.
 - ד. בסוטה - בתוס' (ד"ה מאי בינייהו) מבואר: שלכו"ע תופס קידושין.
4. **חייבי עשה**

לפי הירד הראשון בגמ' - לכו"ע תופס.

ולפי הירד השני בגמ' - לרבי ישבב אליבא דר"ע אינו תופס חוץ מבעולה לכה"ג שתופס, משום שהוי עשה שאינו שווה בכל.
5. **נדה** - תופס לכו"ע. [קידושין דף סז. ורש"י שם ד"ה אפי'].
- ה. **במקרים הבאים האם הולד ממזר?** 1. **חייבי מיתות בי"ד**. 2. **חייבי כריתות**. 3. **חייבי לאוין**. 4. **חייבי עשה**. 5. **נדה**. 6. **עבד בממזרת**. 7. **ממזר בשפחה**. דף כט. ל.

תשובה :

1. **הבא על חייבי מיתות בי"ד** - הולד ממזר.
2. **חייבי כריתות** - אם כשבא על נדה לכו"ע לא ממזר, ואם בא על שאר חייבי כריתות, לר"ע ורבי שמעון התימני - ממזר, ולרבי יהושע - לא ממזר.
3. **על חייבי לאוין שאין בהם כרת**
 - א. **אם על סוטה** - לכו"ע אין הולד ממזר, התוס' כותבים: שאף במחזיר סוטתו לכו"ע אין הולד ממזר, [ובפשוטו אף רש"י סובר כן].
 - ב. **אם על שאר חייבי לאוין**, לרבי שמעון התימני ורבי יהושע - לא ממזר, ולרבי סימאי **אליבא דר"ע** - ממזר חוץ מאלמנה לכה"ג, [וגרושה לכהן הדיוס - רש"י], שהתורה אמרה לא יקח ולא יחלל, חילולים עושה ולא ממזרות, ולרבי ישבב **אליבא דר"ע** - אף באלמנה לכה"ג הוי ממזר.
4. **חייבי עשה**

לפי ירד אהר בגמ' - הבא על כל אחת מחייבי עשה לכו"ע הולד לא ממזר.

ולפי הירד השני בגמ' - לרבי ישבב אליבא דר"ע הבא על חייבי עשה מצרי ואדומי [בתוך ג' דורות - רש"י], הולד הוי ממזר, אבל בבעולה לכה"ג לא, משום דהוי ליה עשה שאינו שווה בכל.
5. **נדה** - לא ממזר.
6. **עבד בממזרת** - ממזר.
7. **ממזר בשפחה**, לרבי טרפון - לא ממזר, ולר"א - ממזר.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ו. האם לקטנה נערה ובוגרת יש קנס, ומדוע? דף כט.

תשובה:

1. **לנערה** - יש, שנאמר "נערה".2. **לבוגרת** - אין, שנאמר "נערה" ולא בוגרת.3. **לקטנה**

לפי ר"מ ולסתמא דמשנתינו - אין, [שנאמר "ולו תהיה לאשה" במהוה עצמה הכתוב מדבר - גמ' לקמן דף מ:].

ולפי הבמים - אם היא יותר מבת שלש שנים ויום אחד שהיא ראויה לביאה יש לה, [דנערה אפי' קטנה משמע - גמ' שם. הרי"ף בסוף הפרק, הרא"ש והרמב"ם פרק א' הל' ח' פוסקים כחכמים, ואילו רבינו חננאל והרמב"ן פוסקים כר"מ].

ז. האונס או מפתה נערה, האסורה עליו משום חייבי סקילה או חייבי כריתות או חייבי מיתה בידי שמים או חייבי לאווין או חייבי עשה או באיסורי כהונה, האם יש לה קנס, ומדוע? דף כט.ל:

תשובה:

א. **לחייבי מיתות בי"ד** [דף כט:]

לפי תנא דהמישנה (עיין בגמ' לקמן דף לו:): - אין לה קנס, מפני שמתחייב בנפשו, ואיכא קלב"מ. [בין התרו בו למיתה ובין לא התרו, וזהו מדתנא דבי חזקיה האמור לקמן דף לה. ולקמן תשו' לד].

תוס' (דף כט. ד"ה ועל) כותבים: שלפי רב פפא בסנהדרין שמעמיד משנתנו במפותה, [ואילו האונס פטור מדין "רודף"], ולפי הירושלמי שמעמיד בנתארסה ונתגרשה, ואם סוברים כמ"ד נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה, [כנ"ל תשו' ג'], א"כ הבא על בתו מפותה פטור גם בלא הטעם של קלב"מ, משום שמחלה. והטעם של קלב"מ נצרך כשבא עליה עד שלא מת ומת או כשבא עליה עד שלא בגרה ובגרה.

ולפי רבה (ורב פפא לקמן לד: לה:; וע"ע בסוף תוד"ה הכל, מש"כ בדעת ר' נחוניא בן הקנה) - לר"מ יש לה קנס, דס"ל שחידוש הוא שחידשה תורה בקנס דמיקטל ומשלם. [ועולא רבי יוחנן ור"ל חולקים על חידוש זה של רבה בדעת ר"מ. לרש"י לקמן דף לד: רבה סובר כר"מ ותוס' שם חולקים עליו. מחלוקתם מובאת לקמן תשו' לא. הגמ' דף לא. דורשת מהפסוק "כל חרם וכו' לא יפדה" לאפוקי מדרבה, ושרבה דורש מפסוק "כל חרם" דרשה אחרת].

ב. **לחייבי כריתות בלא מיתת בי"ד** [דף כט:]

לפי תנא דמתניתין (עיין גמ' דף כט: "לאפוקי" וכן לקמן דף לה:): - יש, דיש יתור "נערה" או "בתולה", [ועיין תוד"ה אייתרו], וס"ל שלא אמרינן בחייבי כריתות קלב"מ.

ר"ל [לקמן דף לג:; שיטתו מובאת לקמן תשו' יח] אומר שתנא דמשנתנו שמשלם קנס באחותו הוא כר"מ הסובר לוקה ומשלם. ואילו רבי יוחנן [בדף לב: לה:;] מעמיד את משנתנו אף לפי רבנן. ובאופן שלא התרו בו. הגמ' בדף לד: אומרת: ואודו לטעמייהו, שרבי יוחנן סובר: חייבי מלקיות שוגגין אינם נפטרים מהמזון, וה"ה כשלא אתרו בו, ור"ל חייבי מלקיות שוגגין פטורים מתשלומין, ולכן לא העמיד בלא אתרו ביה.

בתוס' (דף כט. ד"ה על) מבואר: שלפי רב פפא (בסנהדרין) - האונס חייבי כריתות פטור מתשלומין, משום דאיכא קלב"מ מדין רודף, ורק אם פיתה חייב בקנס, ובמשנתנו הבא על אחותו מדובר במפותה, שאינו "רודף".

לפי ר"ש התימני ור"ש בן מנסיא - אין לה קנס, מדכתיב "ולא תהיה לאשה" באשה הראוייה לו, וחייבי כריתות אינה ראויה לו.

לפי רש"י (דף כט: ד"ה ולאפוקי, ודף ל. ד"ה ולאפוקי) אליבא דרבי נחוניא בן הקנה - אין לה קנס, דסובר שבחייבי כריתות בעלמא אמרינן קלב"מ כחייבי מיתות בי"ד, וא"כ ה"ה שאין לה קנס.

וצדקתו עומדת לעד וזה הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי התוס' (ד"ה הכל) - יתכן שרבי נחוניא בן הקנה סובר שבקנס לא אמרינן קלב"מ ויש לה קנס. והביאו שהרשב"א סובר כרש"י.

לפי אב"י - רבי נחוניא בן הקנה שסובר שאמרינן קלב"מ גם בחייבי כריתות, לומד זאת ממה שנאמר "אסון" בידי אדם ו"אסון" בידי שמים, מה כאן אמרינן קלב"מ, אף כאן אמרינן קלב"מ, ולפי רבא - זהו ממה שנאמר "ואם העלם יעלימו" וכו' כרת שלי כמיתה שלכם.

לפי רבי יצחק - יש קנס, דס"ל (במסכת מכות דף יד.) אין חייבי כריתות בכלל מלקות, וממילא יש קנס, והגמ' בדף לה. אומרת: שלרבה א"א להעמיד את משנתינו כרבי יצחק, משום דקשיא ליה ממזרת דתנן שיש לה קנס אף שיש מלקות.

ג. לחייבי לאוין, [חוץ ממזרת ונתינה - עיין בנושא הבא]

לפי תנא דמתניתין - יש לה קנס, דיש בתורה יתור של המילה הנערה או הבתולה, וכן לפי שמעון התימני, כיון שיש לה הויה. [אם משלם קנס וגם לוקה - עיין את דעות רבי יוחנן ור"ל בתחילת הנושא הקודם].

ולפי ר"ע - אין קנס, כיון שאין קידושין תופסין בה.

ד. לממזרת ונתינה [דף כט:]

לפי תנא דמתניתין - יש לה קנס כבכל חייבי לאוין, עיין בנושא הקודם, וכן הוא לשמעון התימני, שהרי יש להם הויה, [רבי שמעון התימני לא סובר כר"ע - תוד"ה ולר"ע].

ולפי ר"ש בן מנסיא [עיין תוד"ה ולר"ע] - אין, כיון שאין ראוי לקיימה אף שיש לו בה הויה, וכן הוא לפי ר"ע הסובר שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין.

ה. לאיסורי כהונה באלמנה לכה"ג, [רש"י כותב דה"ה לגרושה לכהן הדין]

לפי תנא דמתניתין ולשמעון התימני - יש לה קנס, וכשיטתם בנושא הקודם.

לפי ר"ש בן מנסיא [עיין תוד"ה ולר"ע] - אין לה קנס, כיון שאין ראוי לקיימה אף שיש לו בה הויה, וכן הוא לפי ר' ישבב [הסובר שלפי ר"ע יש ממזרות באלמנה לכה"ג].

ולפי ר' סימאי [הסובר שלפי ר"ע אין ממזרות באלמנה לכה"ג] - דעת ר"ע בזה יהיה תלוי בטעמים של שמעון התימני ור"ש בן מנסיא, שלר"ש בן מנסיא אין, שהרי אין ראוי לקיימה, ולטעמו של שמעון התימני יש, שהרי יש לו בה הויה.

ו. לחייבי עשה [דף ג:]

1. מצרי ואדומי

לפי תנא דמתניתין, לשמעון התימני ולר' סימאי בדעת ר"ע - יש.

ולפי ר' ישבב בדעת ר"ע - הדין תלוי בטעמים שבנושא הקודם, שלטעם של ר"ש בן מנסיא אין קנס, ולטעם של ר"ש התימני יש קנס, ושם ר' ישבב טעמיה דנפשיה קאמר, והולד ממזר, א"כ אין לה קנס, אפ"ל לטעם של ר"ש התימני.

2. כה"ג בבעולת אחר - לכו"ע אין לה קנס, [כדין כל בעולה שאין לה קנס].

3. כה"ג בבעולת עצמו

לפי שיטת רבינו הננאל (בתוד"ה איכא) - לר"ש התימני ולר"ע יש, כיון דהוי עשה שאינו שוה בכל, אבל לר"ש בן מנסיא אין לה קנס, כיון שמן התורה לכתחילה לא ישא, חשוב אין ראוי לקיימה.

תוס' (שם) כותבים: שר"ת לא פירש כר"ח, ולא כתבו מהו שיטתו. [וכ' שער המלך פ"ג מהל' אישות הל' ה', בשם השיטמ"ק כתי' למס' סנהדרין פ' ב', שר"ת סובר שהאיסור לכתחילה הוא רק מדרבנן, וכ"כ המשנה למלך פ"ח מאיסור"ב הל' ב', ד"ה וראיתי לרבותינו, ולכאורה לפי"ז יש לה קנס, שהרי אינה אסורה לו מהתורה].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

4. **כהן גדול בבעולה** [נ"י אחר] **שלא כדרכה** - רש"י (ד"ה בעולה לכה"ג) מפרש: **שלדעת ר"ש התימני יש**, [ועיין בתוד"ה איכא בנייהו], **ולטעם של ר"ש בן מנסיא** [שבנושא הקודם] - אין.
5. **לנדה** - בין לר"ש התימני ובין לר"ש בן מנסיא יש קנס, שהרי יש לה הויה וגם ראויה לקיימה.
- לפי רש"י בדעת רבי נחוניא בן הקנה - אין, דיש קלב"ם ככל חייבי כריתות, ולפי התוס' (ד"ה הכל) - יתכן וגם לרבי נחוניא בן הקנה יש, דמודה שבקנס לא אומרים קלב"ם.
6. **לסוטה שאירסה וזינתה תחתיו שלא כדרכה וגרשה**, מהתו"י (דף כט:): **משמע: שלתנא דמתניתין** ולר"ש התימני - יש, ושלרבי עקיבא - הדין תלוי במחלוקת ר' ישבב ור' סימאי [הנ"ל נושא ה'] **אם ס"ל** את הטעם שצריך ראוי לקיימה או שיש בה הויה.
- י. **חייבי מיתות בידי שמים** [דף 2].

לתנא המתניתין - יש, אולם לר' נחוניא בן הקנה - אם נאמר שטעמו כפי' אביי [הנ"ל נושא ב', שזהו ממה שנאמר "אסון" וכו'], אין לה קנס, כיון שיש קלב"מ, [דאסון היינו בין בכרת ובין בידי שמים - רש"י דף ל: ד"ה לאביי], ואם כפי' רבא [שנאמר "ואם העלם יעלמו" וכו'], יש לה קנס, כיון שאין קלב"מ.

ח. הכל בידי שמים חוץ מ...? דף ל.

תשובה:

בגמ' מבואר: הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים. התוס' (ד"ה הכל בידי) מבארים: דהכא במאורעות הבאות על האדם, אבל לא מדובר במה שנגזר על הולד במעי אמו, שהגמ' בברכות אומרת הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

ט. זר שאכל תרומה במזיד, האם חייב בתשלומין, ומדוע? דף ל:

תשובה:

לפי תנא דמתניתין - חייב בתשלומין, גם אם חיוב המיתה והתשלומים באו בבת אחת, דבמיתה בידי שמים לא אמרינן קלב"מ, וכן הוא לפי רבא בדעת רבי נחוניא בן הקנה, [וכהנ"ל תשו' ד' נושא ב'].

לפי אביי בדעת רבי נחוניא בן הקנה - אם חיוב המיתה והתשלומין באו בבת אחת, אין חייב בתשלומין, דס"ל אליביה שאומרים קלב"מ בחייבי מיתות בידי שמים כבחייבי כריתות, מגז"ש אסון אסון. [ודוקא כשהיה מויד דאילו בשוגג - עיין לקמן תשו' יא נושא ב' דין 3]. האופנים שחיוב מיתה על אכילת התרומה וחיוב התשלומין באים בבת אחת הם כדלהלן:

1. **לאוקימתא הראשונה בגמ' - כשתחב לו חברו לתוך בית הבליעה באופן שאינו יכול להוציאו אלא רק ע"י הדחק.**

לפי שיטת התוס' (ד"ה לא) - מדובר שאם יחזירו ע"י הדחק לא יהא שו"פ מפני שנמאסו, ובלא קלב"מ חייב מדין נהנה על הנאת מעיו, ולא מדין גזל, וכל שחסר אפי' כל שהוא, מגלגלין עליו את הכל.

ולפי שיטת הריצב"א (בתוס' שם) - אמרינן קלב"מ אף שלא נמאסו בזמן התחיבה, דכיון שתחב לו בבית הבליעה ובלע מיד, חשיב כבבת אחת.

2. **רב פפא מעמיד:** כשתחב לו משקין לתוך פיו אף שלא בבית הבליעה. [לא איתפריש בגמ' אם האוקימתא הראשונה, רב פפא ורב אשי חולקים זה על זה לדינא].

3. **רב אשי מעמיד:** באופן שאכל תרומה שלו וקרע שיראים של אחר.

לפי שיטת רש"י - רב אשי סובר מיתה לזה ותשלומין לזה פטור, תוס' (ד"ה רב) כותבים: 1. זהו לפי שלא מתחייב מיתה בשביל אדם אלא לשמים. 2. שלפ"ז צ"ל שרב אשי פליג על רבא בסנהדרין הסובר בדין פלוני בא על בת פלוני והוזמו שחייב ממון, וכן סובר התוס' בשם ר"י.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי ר"ת וריב"א (בתוד"ה רב) - באכילת תרומה של אחר אף לפי רבא אמרינן קלב"מ, משום שחשיב מיתה ותשלומין לאחד, והואיל ולא מתחייב מיתה בשביל אדם אלא לשמים. שיטתם עיין לקמן תשו' י'.

ט/1האם אומרים קלב"מ במי שחבירו תחב לו תרומה לתוך פיו ובלעו, ומדוע? דף ל:

תשובה:

1. **אם כשתחב לו חבירו לתוך בית הבליעה באופן שיכול להוציאו רק ע"י הדחק או כשתחב לו משקין לתוך פיו אף שלא בבית הבליעה או באופן שאכל תרומה שלו וקרע שיראים של אחר** - עיין בתשובה הקודמת.

2. **אם תחב לו בע"כ באופן שאינו יכול להחזירו** - אנוס הוא ופטור ממיתה ומממון.

3. **אם תחב לו מרצונו במקום שאינו יכול להחזירו**

לפי תוס' (ד"ה ואי) - מיתה חייב כיון שאינו אנוס, אבל מממון פטור, שהרי לא גזלו, וגם על הנאת גרונו הוא פטור, לפי שבשעה שנהנה החפץ אבוד מהעולם.

ולפי התוס' (שם) בשם הריצב"א בפירוש שיטת רש"י - חייב גם בממון, דמכיון שהתרומה בפיו ולא החזירה קנאה להתחייב באונסין.

4. **כשתחב לו מרצונו במקום שיכול להחזירו** - חייב ממון ומיתה, כיון שגזלן לפני שנתחייב מיתה בידי שמים.

י. האם אומרים קלב"מ כשיש מיתה לשמים או לאלס זה ותשלומין לזה, ומדוע? דף ל:

תשובה:

א. **מיתה בידי שמים לזה וממון לזה**

לפי רב אשי - פטור.

לפי שיטת התוס' (ד"ה רב אשי) בשם ר"י אליבא דרש"י - 1. אם זה ב' מעשים כאכילת תרומה וקריעת שיריים, וכן כשפלוגי בא על בתו של פלוני והוזמו, חשיב מיתה לזה ותשלומין לזה, ורב אשי (בסוגיין) דסבר שאמרינן קלב"מ ופטור, פליג בזה על רבא במסכת סנהדרין. 2. רב אשי מודה שבעדים זוממין גם בממון לזה ונפשות לזה חייבים ממון, דבעינן שיתקיים הזמה כלפי כל אחד ואחד. 3. אם זה מעשה אחד כמדליק גדיש בשבת, חשיב מיתה ותשלומין לאחד ופטור.

ולפי התוס' (שם) בשם ר"ת ובשם ריב"ם - לכו"ע יש קלב"מ דחשיב כלחד, הואיל ולא מתחייב מיתה בשביל אדם אלא לשמים.

ב. **מיתה לאדם זה ותשלומים לזה**

לפי הבנת ר"י בתוס' (ד"ה רב) בשיטת רש"י בדעת רבא (בסנהדרין) - חייב. ופליג על רב אשי בסוגיין שפוטור. וכותב ר"י: שצ"ל שבמדליק את הגדיש בשבת, רש"י סובר שאף לפי רבא פטור מפני שזה מעשה אחד, משא"כ באכילת תרומה שלו וקריעת שיראים של אחר, דהוי ב' מעשים, וכן כשהעידו "פלוני בא על בתו המאורסה" והוזמו, שהוי ממון לבת להפסיד כתובתה ונפשות לאב.

לפי שיטת ר"ת (בתוס' שם) - גם רבא (בסנהדרין) סובר שבכל מקום מיתה לזה ותשלומין לזה פטור, ולכן בסוגיין בדין האוכל תרומה לכו"ע פטור מתשלומין, ורק בעדים זוממין כשממון לזה ונפשות לזה לכו"ע חייב, דבעינן שיתקיים הזמה כלפי כל אחד ואחד, ואם כשהממון והנפשות בחד גברא פטור, כיון שמתקיים קצת כאשר זמם.

לפי שיטת הריב"א (בתוס' שם) בדעת רבא - בכל מקום שיש מיתה בידי אדם לזה ותשלומין לזה חייב, ורק בעבד כפות לו וברודף פטור, דניתן להציל לכל אדם וחייב מיתה לכל העולם, אף לבעל העבד ולבעל הכלים, וחשיב מיתה ותשלומין לאחד, ונעייין בספר כללי קלב"מ כלל ד'. מה שכתב בזה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

יא. חייבי כריתות וחייבי מיתות בידי שמים, מזידין או שוגגין, האם פטורים מתשלומין, ומדוע?

תשובה:

א. אם כמזיד

לפי התנאים החולקים על ר' נחוניא בן הקנה [עין לקמן דף לה:] - חייבי כריתות וחייבי מיתות בידי שמים אינם פטורים מתשלומין, כיון דלא אמרינן קלב"מ אלא רק בחייבי מיתות בי"ד. וכן הוא לפי רבי יצחק בדף לה: דס"ל אין חייבי כריתות בכלל מלקות.

לפי ר' נחוניא בן הקנה - לרש"י (לעיל תשו' ז' נושא ב' אליביה) אמרינן קלב"מ אף לתשלומי קנס, ולתוס' (שם) יתכן ובקנס מודה רבי נחוניא בן הקנה שלא אמרינן קלב"מ.

ב. אם בשוגג

1. בחייבי מיתות בידי שמים כשעבר במזיד - לאביי פטור, ולרבא חייב.

2. אם זה חייבי כריתות שוגגין - בתוס' (ד"ה זר) מבואר: שאמרינן קלב"מ, ולכן האוכל בשוגג חמץ של הקדש במועד, הגמ' (בפסחים) אומרת: שלר' נחוניא בן הקנה אמרינן קלב"מ ופטור מתשלומין.

3. בחייבי מיתות בידי שמים שוגגין - בתוס' (שם) מבואר: שבתרומה איכא גזיה"כ שלא אומרים קלב"מ, כיון דהתשלומין דידיה כפרה ולא ממונא.

יב. האם כהן יכול למחול על תשלומין של ישראל שאכל תרומה, ומדוע?

דף ל:

תשובה:

בתוס' (ד"ה זר) מבואר: שלפני שהישראל הפריש את הקרן, אין הכהן יכול למחול, כיון שהתשלומין הם לכפרה, אבל אחר שהפריש יכול למחול.

יג. הזורק או המעביר חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו, האם פטור מתשלומין משום קלב"מ, ומדוע?

דף לא.

תשובה:

א. הזורק בשבת חץ יותר מד' אמות וקרע שיראין בהליכתו

לפי רבי אבין - פטור מתשלומי השיראין, משום קלב"מ, הגמ' כותבת בשיטתו ב' ביאורים להחשיבו באים בבת אחת: 1. מפני שעקירה צורך הנחה הוא. 2. מפני שלא מצי לאהדורי.

ומבואר בתוס' (ד"ה שעקירה): שלפי ר"ת הסובר שאומרים אי אפשר לניסוך בלא הגבהה, בדעת רב דאמר מנסך ממש חייב, ולא אומרים קלב"מ, וכרבי ירמיה דאמר משעת הגבהה קונה, מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך, בהכרח שרבי ירמיה חולק וסובר שלא אמרינן עקירה צורך הנחה, ולא מחלק בין יכול להחזיר ללא יכול להחזיר, וחייב על השיראין, הואיל ולא נחשב שהזיק בשעת חיוב המיתה. וכתבו: שאם אמרינן שאפשר לניסוך בלא הגבהה, רבי ירמיה לא חולק על רבי אבין. וע"ע במש"כ על מסכת גיטין פרק ה' תשובה כז נושא ג'.

ב. המעביר חץ וקרע שיראין בהליכתו

לפי הטעם הראשון בגמ' [בדעת רבי אבין לענין זורק חץ, שבנושא הקודם] - גם מעביר חץ פטור מתשלומי השיראין, כיון דאי אפשר להנחה בלא עקירה.

לפי הטעם השני בגמ' (שם) - המעביר חייב מתשלומי השיראין, שהרי יכול לאהדורי, וחשיב לא בבת אחת.

ולפי ר"ת (בתו"ד שעקירה) - לרבי ירמיה [והנ"ל נושא קודם] באם ס"ל שלא אומרים אי אפשר לניסוך בלא הגבהה, בכל מקרה חייב בתשלומי השיראין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

יד. התופס חפץ חבירו למטה מג' טפחים, האם קנאו, ומדוע? דף לא.

תשובה:

לפי רש"י (ד"ה דאי בעי גחין) - לא קנאו כיון שאין הגבהה פחות מג' טפחים, ולפי ר"ת - מובא בתוד"ה נימא - הגבהה קונה אף בפחות מג' טפחים, ובטפח סגי - קידושין כו. תוד"ה א"נ.

ולפי התוס' (ד"ה דאי) - קנאו, כיון שתפוס בידו או בפיו, ד"ונתן בידה" אמר רחמנא, ומועיל אפי' בלא קנין הגבהה.

טו. הגונב כיס בשבת, אימתי פטור מתשלומין משום קלב"מ, אימתי חייב, ומדוע? דף לא. לא.

תשובה:

1. **היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא** - באופנים המוזכרים בתשובה הבאה שאיסור השבת והגניבה באין כאחד, איכא קלב"מ ופטור מתשלומין.

2. **הגביהו ע"מ להוציאו**

לפי הטעם שזורק חץ פטור משום ש"אי אפשר להנחה בלא עקירה" - גם כאן פטור מתשלומין, שהרי כאן העקירה לצורך גניבה ולצורך הוצאה בהדי הדדי, וחייב בתשלומין באם עמד לפוש או לפי בן עזאי והסובר מהלך כעומד דמין אפי' כשעמד לכתף, הואיל ובזמן שהגביה, כבר חייב בתשלומין, וחייב המיתה ישנו רק בעקירה אחר שעמד לפוש, ולבן עזאי בפסיעה האחרונה שלפני ההוצאה.

ולפי הטעם "אי בעי לאהדרוי", ובן לשיטת ר"ת [המ"ל תשו' יג] אליבא דרבי ירמיה - בכל מקרה חייב, שהרי לא אמרינן משעת הגבהה התחיל ההוצאה.

3. **הגביה ע"מ להצניע ונמלך והוציאן** - לכו"ע חייב בתשלומין, שהרי ההוצאה והגניבה לא בבת אחת.

טז. הגונב בשבת ע"י שמגרר ויוצא, באלו אופנים פטור מתשלומי הגניבה, ומדוע? דף לא.

תשובה:

לפי תחילת סוגייתנו - פטור מדין קלב"מ מחמת איסור שבת וגניבה בבת אחת רק בחפצים גדולים שדרך לגוררם, וכן בביונים, אבל בקטנים שאין דרך הוצאה בכך, חייב בתשלומי הגניבה, הואיל ופטור מאיסור שבת.

התוס' (ד"ה אלא) בתירוצם הראשון כותבים שאף בחפצים קטנים יתכן מצב שהיו דרך הוצאה, כגון שמוציא את הכיס דרך מחתרת דדרכו בגריה.

לפי סתמא דסוגייתנו - יתכן כשגרר לצידי רה"ר שקונה, מפני שבצידי רה"ר לא שכיחי רבים, ורק אליבא דרבי אליעזר הסובר לענין שבת צידי רה"ר כרה"ר, נמצא שחייב מיתה ותשלומי גניבה באין בבת אחת, ופטור מכח קלב"מ, אבל לפי רבנן חייב בתשלומי הגניבה, כיון שלא באין בבת אחת.

רב אשי אומר אופן שפטור: באם צירף ידו למטה מג' וקיבלו, "וכדרבא" דחשיב ידו מקום ד' על ד', וכי היכי שלענין שבת חשיב הנחה ה"ה שקונה לענין גניבה אף שזה ברה"ר ויש קלב"מ. ולא איתפריש דעת רב אשי בצידי רה"ר אליבא דר"א לענין קנין.

"וכדרבא" כן הוא הגירסא לפי רש"י, ולשיטת רש"י, אם צירף ידו למעלה מג' וקיבלו, לכו"ע קונה את הגניבה בהגבהה לפני שנגמרת מלאכת ההוצאה ואין קלב"מ.

לפי התוס' (ד"ה רב אשי) ולפי הריב"ם - גורסים "אי נמי כדרבא", ולפי"ז נחשב הנחה להתחייב משום שבת בשני האופנים, בין כשצירף ידו מתחת לג' ומועיל מדין לבוד, ובין כשקיבל לתוך ידו ואפי' למעלה מג' ומועיל מדין "ידו". ופטור מתשלומי גניבה גם כשהוציא למעלה מג' לתוך ידו. ובגמ' בשבת דף ד-ה, יש אמוראים החולקים על רבא, והם יפרשו כהתירוץ הראשון בסוגיין. שהנחה לתוך ידו של אדם מעל ג"ט לא חשיב הנחה על מקום ד' על ד', ורק תוך ג"ט הוי הנחה, מפני שאמרינן לבוד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי ר"ת - אם צירף ידו בין למעלה מג"ט ובין למטה מג"ט, הוי הוצאה וקנין הגניבה ביחד, ורבא מדבר כשגופו בפנים וידו בחוץ, שאם ידו למטה מג' - הוי הוצאה וקנין גניבה ביחד, דאגד יד לא שמיה אגד, ואם למעלה מג' לא נחשב להוצאה, כיון שאגד יד שמיה אגד, דבתר גופו גריא.

רבינא אומר אופן שפטור: כשהוציא לרה"ר, אפילו לתוך ידו, ולשיטתו אזיל דסובר דמשיכה קונה ברה"ר, נמצא שקנין הגניבה וחיוב איסור שבת באין כאחד.

לפי התוס' (ד"ה וברשות) בשם ר"י - קונה ברה"ר רק לענין להתחייב באונסין.

ולפי התוס' (שם) בשם הריצב"א - הוי קנין אף לענין שיהיה שלו.

יז. האם משיכה קונה ברה"ר ובצידי רה"ר? **דף לא:**

תשובה:

א. ברה"ר

לפי רב אחא - משיכה אינה קונה ברה"ר.

ולפי רבינא - קונה.

לשיטת ר"י בתוס': קנה רק לענין להתחייב באונסין אבל לא לענין שיהיה שלו.

ואילו להריצב"א: קונה אף לענין שיהיה שלו, ולפי"ז רבינא חולק על אביי ורבא (במסכת בב"ב) דאמרי שמשיכה אינה קונה ברה"ר.

ב. בצידי רה"ר

לפי סתמא דסוגייתנו - לכו"ע קונה, לרבנן זהו משום שלא הוי כרה"ר, ואף לרבי אליעזר הסובר דהוי כרה"ר לענין שבת מ"מ מודה שמיקנא קני, כיון דלא שכיחי ביה רבים, וכן לפי רבינא דסבר משיכה ברה"ר קנה.

ולפי רב אשי - לא איתפריש דעתו אליבא דרבי אליעזר, אם הוי כרה"ר לכל דבר ולא קונה.

יח. האונס (דהיינו במזיד) את אחותו הנערה, האם יש לה קנס, ומדוע? **דף לא: לג:**

תשובה:

לפי ר"ב (בדף לג:) - לוקה ומשלם קנס. ור"ל החולק על רבי יוחנן שבסמוך מעמיד משנתינו כר"מ.

לפי עולא ברעת רבנן דאמרי אינו לוקה ומשלם - משלם קנס ואינו לוקה, ואף אם התרו בו, דס"ל שכל שיש חיוב ממון ומלקות, משלם את הממון ולא לוקה, ונעין בסוף התשובה הבאה, וכן הוא לפי רבי יצחק בדף לה: דס"ל אין חייבי כריתות בכלל מלקות, ואם אין מלקות ממילא יש קנס.

לתוס' (דף לב: ד"ה אלא עולא, ובדף לג. ד"ה ועולא) - לא קאמר עולא ממונא משלם ולא לקי, אלא רק בג' דברים הנ"ל, חובל, עדים זוממין, אונס, אבל בעלמא כרבי יוחנן שלוקה ואינו משלם. ואבל רש"י לקמן דף לב: ד"ה מאי טעמא, כתב: שלעולא בכל ענין משלם ואינו לוקה.

לפי רבי יוחנן ברעת רבנן - אם לא התרו בו משלם את הקנס, כיון שאין מלקות, אבל אם התרו בו לוקה ואינו משלם קנס, דס"ל שבכל מקום שיש חיוב ממון ומלקות, לוקה ואינו משלם, ואחרת מר"ל הסובר: חייבי מלקות לעולם פטורים מן התשלומין אפי' כשלא היה התראה או בשגגה.

ולפי רבי נהוניא בן הקנה (בדף ל.) - לרש"י (דף כט: ל. ד"ה ולאפוקי) - אינו משלם, דס"ל יש קלב"מ בחייבי כריתות וקנס, ולפי תוס' (שם ד"ה הכל), - יתכן ובקנס ס"ל שלא אמרינן קלב"מ, והנ"ל תשרי ד' נושא ב'.

יט. במקרים דלהלן, כשיש חיוב ממון ומלקות, האם לוקה ולא משלם או משלם ולא לוקה או

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

משלם ולוקה, ומדוע? 1. בעדים זוממין. 2. החובל בחבירו. 3. אונס אחותו נערה. 4. מוליא קס
לע. 5. מפתה אחותו. דף לב. לג:

תשובה:

שימת ר"מ

בכל המקרים שיש מלקות וממון לוקה ומשלם, [ואפי' מלקות וקנס - דף לד: תוד"ה ורבי], חוץ מעדים זוממין שהעידו על אחד שהוציא שם רע על אשתו, שהתוס' (ד"ה שלא) בשם רש"י כותבים: שאין לוקין ומשלמין, ובשם ר"י כותבים: שלוקה ומשלם, [ועיין מש"כ לקמן תשובה כא דין 1].

שימת רבנן

אינו לוקה ומשלם, [ובין בממון בין בקנס - תוס' דף לב. ד"ה דאין], דרשעה אחת אתה מחייבו ולא שתי רשעיות, [והתוס' לקמן דף לה. ד"ה רבא. כותבים: שלאביי ילפינן זאת מגז"ש רשע רשע], חוץ מג' המקרים דלהלן, דמשלם ואינו לוקה, ואפי' התרו בו.

1. **בעדים זוממין**, דבפירוש ריבתי תורה עדים זוממין לתשלומין, לפי רבי אילעא - שנאמר "יד ביד" ואפי' אם התרו בו, ולפי רבי אלעזר - זהו משום דלאו בני התראה נינהו.
2. **בחובל חבירו הכאה שיש בה שו"פ** - דבפירוש ריבתי תורה חובל בחבירו לתשלומין, שנאמר "שבתו יתן", [ועיין רש"י דף לב. ד"ה חובל] או כדר' אילעא, שנאמר "כן ינתן בו", [ואם חבל מכה שאין בה שו"פ - לוקה ואינו משלם].
3. **הבא על אחת מעריות שלוקין עליהן, כגון חיבבי כריתות וחיבבי לאוין** - עיין בתשו' הקודמת.
4. **מוציא שם רע** - בתוס' (דף לב. ד"ה דאין, ע"פ הגמ' במכות) מבואר: שרבנן מודים לר"מ דלוקה ומשלם.
5. **מפתה אחותו הבוגרת או כשהיא נערה יתומה** - לכו"ע לוקה בלא שמשלם לה, כיון שמחלה.
6. **מפתה אחותו והיא נערה שאינה יתומה ובאופן שלא התרו בו** - משלם ממון, ואם כשהתרו בו - הדין תלוי במחלוקת עולא ורבי יוחנן, [לר' נחוניא בן הקנה - עיין סוף תשו' קודמת].

כ. האם אוכל נעשה אב הטומאה?

תשובה:

בתוס' (ד"ה שכן) מבואר: שאינו נעשה אב הטומאה, [ועיין מסכת פסחים דף יז. תוד"ה רביעי, ובשיטת רש"י שם].

כא. מה הדין בעדים זוממין שהעידו 1. פלוני בן גרושה וכן חלוצה הוא. 2. פלוני מוליא קס רע על אשתו, האם לוקין ומשלמין, ומדוע?

תשובה:

1. **כשהעידו פלוני בן גרושה וחלוצה** - לוקים, [ועיין תוד"ה אלא אפשר, ובמסכת מכות דף ב. ובתוס' שם].
2. **שנים שהעידו על אחד שהוציא שם רע על אשתו והוזמו**
לפי התוס' (דף לב: ד"ה שלא) בשם רש"י - אין לוקה ומשלם, משום שחיוב העדים זוממין במלקות ובממון נלמד מפסוק אחד "ועשיתם וכו'".
ולפי התוס' בשם ר"י - לוקה ומשלם, [ואם מחלוקת רש"י ותוס' הוא רק בדעת ר"מ או גם בדעת רבנן - עיין בדו"ח להגרע"א, בבית יעקב, ובחידושי הגר"ח].

כב. בתוס' בסוגייתנו מוזכר כלל בענין "התראת ספק", מהו הכלל?

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

התוס' (ד"ה ניתר) כותבים: שלמ"ד התראת ספק לא שמיה התראה, היינו דוקא שגם למותרה הוי ספק, משא"כ בעדים זוממין שיודעין שמעידין שקר, ורק העדים לא יודעים, דאז שמיה התראה.

כג. המכה את חבירו בשוגג, ומת לאחר זמן, האם חייב גלות, ומדוע? **דף לג:**

תשובה :

בסוגייתנו משמע שחייב גלות.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה דלמא) - זהו דוקא באופן שאי אפשר לומר שהרוח בלבלתו, לדוגמא: כשהכהו בבית של שיש.

ולפי תירוץ השני - דוקא בשחט בו שנים או רוב שנים, ומת לאחר זמן, אינו חייב גלות, דאמרינן שהרוח מבלבלתו, שבקל הרוח מבלבלתו, כמבואר במסכת גיטין (דף ע:), אבל בשאר חבלות שאין הרוח מזיק כל כך, שיכולים לשמור יפה מבלבול, חייב גלות.

כד. המכה חבירו בשוגג, האם חייב בתשלומי שבת? **דף לג:**

תשובה :

התוס' (שם) כותבים: שהמכה חבירו בשוגג, לדוגמא: כשהחבר נכנס לחנותו של נגר, אינו חייב בתשלומי שבת, וכן כשנפל מן הגג ברוח מצויה, [כיון שלא התכוון לעשות הכאה], אבל בהוסיף לו רצועה - התוס' בתירוצם הראשון כותבים: שחייב בתשלומי שבת, כמו שמצינו שגולה.

כה. הגונב וטובח בשבת, האם משלם ד' וה', ומדוע? **דף לג:--לד:**

תשובה :

א. בטובח ע"י עצמו

לפי התירוץ הראשון בגמ' - לכו"ע פטור מתשלומי ד' וה', משום דאמרינן קלב"מ, [טעם נוסף לפטור: למ"ד שחיטה שאינה ראויה לא שמיה שחיטה, טובח בשבת נקרא הריגה ולא שחיטה].

לפי רבה - זהו רק לפי רבנן, אבל לר"מ חייב, [לכאורה זהו רק אם נאמר שר"מ סובר שחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה], דחידוש הוא שחידשה תורה בקנס דאע"פ שמת משלם, ושמודה ר"מ שאם גנב בשבת וטבח בשבת פטור מד' וה', משום שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה. [רבי יוחנן ר"ל ושאר האמוראים חולקים על חידושו של רבה בדעת ר"מ]. אם רבה סובר כר"מ - עיין לקמן תשו' לא.

ב. בטובח ע"י אחר

לפי רבי מאיר הסובר: שחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה, [נדגמר משחוטיו חוץ - עיין תוד"ה ר"ש, ע"פ הגמ' בחולין. ברמב"ם פ"ב מגניבה הל' ז', נפסק: שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אך עיין במש"כ הלח"מ פ"ב משחיטה הל' ו' - חייב בד' וה', שהרי הוי "טביחה ראויה", והגנב אינו מתחייב בנפשו.

ולפי רבי שמעון - פטור מתשלומי ד' וה', שהרי הוי הריגה ולא טביחה, משום דס"ל: 1. שחיטה שאינה ראויה לא שמיה שחיטה. 2. כרבי יוחנן הסנדלר שהמבשל בשבת במזיד, אסור באכילה עולמית לא לו ולא לאחרים, ושזהו מדאורייתא, [למקצת הראשונים הסוברים שמחלוקת רב אחא ורבינא היא גם אליבא דרבי מאיר ורבי יהודה - מובאים באמ"ה מסכת בב"ק פרק מרובה עמ' תקלז - א"כ גם לרבי יהודה אם סובר שמדאורייתא לאו שמיה שחיטה, פטורים מד' וה'].

כו. הגונב וטובח לע"ז, האם משלם ד' וה', ומדוע? **דף לג:--לד:**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. בטובח ע"י עצמו

1. **אם כשלא אמר "בגמר זביחה הוא עובדה"** - פטור מד' וה', כיון דשחט ביה פורתא, איתסר ולא דמריה קטבח.

2. **אם אמר "בגמר זביחה הוא עובדה"**

לפי התירוץ הראשון בגמ' - במיתה וממון או במיתה וקנס מודה ר"מ שאומרים קלב"מ ופטור הוא מד' וה', (טעם נוסף: למ"ד שחטיטה שאינה ראויה לא שמייה שחטיטה, ועיין בנושא הבא).

ולפי רבה - לר"מ בקנס לא אומרים קלב"מ וחייב, דחידוש הוא שחידשה תורה בקנס דאע"פ שמת משלם, (לכאורה זה רק אם נאמר שר"מ סובר שחטיטה שאינה ראויה שמייה שחטיטה).

ב. בטובח ע"י אחר

1. **אם לא אמר "בגמר זביחה הוא עובדה"** - פטור הוא מד' וה', כיון דשחט ביה פורתא איתסר, ולא דמריה קטבח. (ועיין מש"כ בפ"ז מב"ק תשו' מא נושא ב' דין 1).

2. **אם אמר "בגמר זביחה הוא עובדה"**

לפי התירוץ הראשון בגמ' - לרבי שמעון פטור, משום דסבר שחטיטה שאינה ראויה לא שמייה שחטיטה, ולר"מ חייב, דסבר שמייה שחטיטה.

כז. הגונב שור הנסקל וטבחו ומכרו, האם חייב בד' וה', ומדוע? דף לג:–לד:

תשובה :

פטור מד' וה' שהרי אינו שווה כלום, ומבואר בגמ': שבמקרה שגנב מבית שומר והזיק בבית שומר ונגמר דינו בבית שומר, אם נסבור כר' יעקב דאמר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר, ונסבור דבר הגורם לממון כממון דמי, ונסבור כר"מ המחייב ד' וה' על שחטיטה שאינה ראויה - יהא חייב בד' וה', שהרי הפסיד לשומר ממון.

כח. ר"ל קוצר "כל היכא לליתא במכירה ליתא בטביחה", באלו מקרים דכריו אמורים? דף לג:

תשובה :

התוס' (ד"ה גנב) כותבים: שדברי ר"ל הוא רק לענין קדשים דחמירי דליתנהו במכירה כלל, אבל לא לענין שור הנסקל.

לפי התירוץ הראשון בתוס' - זהו מפני שאם ימכרנו לעובד כוכבים אין תופס דמיו.

ולפי ר"ת - זהו מפני שאין שור הנסקל נאסר מחיים.

כט. המבשל בשבת, האם המאכל מותר באכילה ובהנאה, ומדוע? דף לד.

תשובה :

לכ"ע המאכלים עצמם מותרים בהנאה, ואף אם בישל במזיד, ולכן יכול למוכרם לעכו"ם, אולם לענין אכילה, הדינים כדלהלן:

א. המבשל בשוגג

לפי ר"מ - יאכל, ומבואר ברש"י (ד"ה בשוגג): אפ"ל בו ביום. התוס' (ד"ה המבשל) מוכיחים: שגם הוא עצמו יכול לאוכלם, וכן סובר רש"י בב"ק דף עא. ד"ה בשוגג.

לפי רבי יהודה - יאכל במוצ"ש, ומבואר ברש"י ובתוס': אפ"ל הוא עצמו, ואבל בו ביום אסור אפ"ל לאחרים, דקנסינן

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

שווג אטו מזיד - רש"י ותוס', ועיין מש"כ בפ"ז מב"ק תשר' מ' נושא א'.

ולפי רבי יוהנן הסנדלר - במוצ"ש מותר רק לאחרים [דהיינו אפי' ישראל] אבל לו אסור.

ב. המבשל במזיד

לפי ר"מ - לא יאכל בו ביום.

לפי רש"י (ד"ה במזיד, הראשון) - לו עצמו אסור עולמית.

לפי התוס' (ד"ה המבשל) - לא לו ולא לאחרים בו ביום, [וכן מפרש רש"י בב"ק דף עא.], אבל במוצ"ש מותר אפי' מיד גם לעצמו.

לפי רבי יהודה - לא יאכל עולמית, ומבואר בתוס' [וברש"י בב"ק שם]: שבמוצ"ש מותר לאחרים.

ולפי רבי יוהנן הסנדלר - לא יאכל עולמית לא לו לא לאחרים.

טעמא דרבי יוחנן הסנדלר - שנאמר "ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם", מה קודש אסור באכילה אף מעשה שבת אסור באכילה, ודוקא במזיד שנאמר "מחלליה מות יומת", אבל בשוגג מותר באכילה [במוצ"ש לאחרים ולא לו], ופליגי רב אחא ורבינא אם מעשה שבת במזיד אסורים מדאורייתא. [ועיין מש"כ בב"ק פ"ז תשר' מ' נושא ב'].

תוס' (ד"ה במזיד) כותבים: כללא דמילתא, מזיד דר"מ שוגג דרבי יהודה, [ולרש"י ד"ה במזיד קמא, שהזכרנו לעיל - אין כזל זה], מזיד דרבי יהודה שוגג דרבי יוחנן הסנדלר.

ל. לר"מ לזן דינא דגרמי, האס בהכרח קגס סוכר דכר הגורם לממון כממון דמי, והאס דינא דגרמי הוי חיוב מן התורה?

תשובה:

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה סבר) - לא הוי הכרח, דיש לומר שרק חייבים מכח דינא דגרמי ממון השוה לכל העולם, משא"כ דבר הגורם לממון כשור הנסקל וקדשים שחייב באחריותן שאינם שווין אלא רק לזה, וכמו כן אין הכרח לפי שיטת הריצב"א [תוס' בב"ק גורסים: הריב"א] הסובר דדינא דגרמי הוי חיוב דרבנן, [ועיין במש"כ בב"ק פרק ה' תשר' מג], ודבר הגורם לממון למ"ד כממון דמי הוי דאורייתא.

ולפי תירוץ השני - יתכן שמכח דינא דגרמי גנב שגנב דבר הגורם לממון [כגון פיקדון שנגנב מבית שומר הנ"ל תשר' קודמת] אפשר לחייבו את הקרן, אך אין הכרח שס"ל כממון דמי, ונפק"מ לענין לחייבו גם את הד' וה'. [סיכום דיני גרמי - עיין א"ת כרך ו' עמ' תסא, ערך גרמא בניקין, גרמי].

לא. האם יש הבדל בין היה גדי גנוב לו וטבחו בשבת לבין גנב וטבח בשבת, לענין תשלומי ד' וה', ומדוע?

תשובה:

לפי רבנו - בכל מקרה פטור מתשלומי ד' וה', דאיכא קלב"מ. לפי עולא ור"ל - ר"מ לא חולק עליהם.

ולפי רבה ורב פפא בדעת ר"מ - אם היה גדי גנוב לפני שבת וטבחו בשבת חייב ד' וה', דחידוש הוא שחידשה התורה בקנס דאע"ג דמיקטל משלם, אבל אם גנב בשבת וטבחו ומכרו פטור מד' וה', דאם אין גניבה אין טביחה ומכירה.

שיטת רש"י (ד"ה חייב) - רבה עצמו סבירא ליה כר"מ.

שיטת תוס' (ד"ה דאמר רבה, וד"ה אבל) - רבה רק אליבא דר"מ קאמר, ולא משום דסבר הכי.

לב. היתה לו פרה שאולה וטבחה בשבת, מה הדין ומדוע?

דף לד:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

לפי רב פפא - בכל מקרה פטור מלשלם, משום דבאותו רגע שטבח גזלה, ולא משעת שאלה] ואיכא קלב"מ על הקרן, וממילא פטור מד' וה' דאם אין גניבה אין טביחה ומכירה, וזהו אף לסוברים בדעת ר"מ דאמר חידוש הוא שחידשה תורה בקנס שמיקטל ומשלם.

לפי הוצר הראשון בגמ' - רבא חולק על רב פפא ומחייב רק קרן, דס"ל שמשעת שאלה התחייב באונסיה, ופטור על ד' וה', ודאיכא קלב"מ או דאם אין גניבה אין טביחה ומכירה, ואילו לפי הוצר השני בגמ' - רבא אינו חולק על רב פפא, ובכל מקרה פטור גם מהקרן.

לג. הניח להן אביהן פרה שאלה, האם מותרין להשתמש בה, ומה הדין אם מתה לו נגנבה ולאזקה או שהבנים טבחוה, ומדוע?
דף לד:

תשובה :

1. מותר לבנים להשתמש בפרה שאביהן השאיל מאחר.
2. אם מתה באונס והאב לא השאיר אחריו אחריות נכסים - אין חייבין באונסיה.
3. כבדין הקודם באופן שהניח להם אביהן אחריות נכסים
לפי הוצר הראשון בגמ' - לרב פפא פטורים, דס"ל שחיוב אונסין חל בשעת הטביחה, ולרבא חייבים, דסבר שמשעת שאלה [דהיינו מחיים] אישתעבוד נכסי האב.
ולפי הוצר השני בגמ' - רבא אינו חולק על דינו של רב פפא ולכו"ע פטורים.
4. אם כשטבחה ואכלה - משלמים דמי בשר בזול [עיי' רש"י. וכן ב"ק דף כג.], חוץ מכשהניח להם אביהן אחריות נכסים, שחייבים בכל דמי הפרה, ומבואר בתוס' (ד"ה אבל): שזהו מפני שהאב פשע, שהיה לו לומר לבניו שהבהמה אינה שלו.
5. אם נגנבה או אבדה - בתוס' (ד"ה מתה) מבואר: שבכל מקרה ולכו"ע הן חייבין, הואיל והן נהנין ומשתמשין בה.

לד. חייבי מיתות שוגגין או חייבי מלקיות שוגגין, האם חייבים בתשלומין, ומדוע? דף לד: לה.

תשובה :

- א. חייבי מיתות שוגגין**
1. כששני אנשים נתכוונו להרוג זה את זה וגם הזיקו ממון
לפי תנא דבי חזקיה - פטור, שנאמר מכה אדם ומכה בהמה, הוקש מכה אדם למכה בהמה, כמו שלא חילקת במכה בהמה שחייב בין בשוגג בין במזיד, בין במתכוון בין שאינו מתכוון, בין דרך ירידה ובין דרך עליה. כך מכה אדם לא תחלוק בו, לפוטרו ממון בכל מקרה שחייב מיתה.
ומבואר בתוס' (ד"ה ומי) בשם ר"י: שרבי חגא מדרומא סובר שחייב, דלית ליה היקשא דתנא דבי חזקיה, שוגג למזיד, ולפי התוס' (שם, ולקמן דף לח. ד"ה אבל) בשם עוד אומר הרשב"א - גם רבי רבנן ור' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא חולקים על תנא דבי חזקיה וסוברים שחייב.
 2. בנתכוון להרוג זה והרג זה וגם הזיק ממון
לפי תנא דבי חזקיה - פטור ממיתה וממון.
לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - רבי חולק על תנא דבי חזקיה וסובר שאם נתכוון להרוג זה והרג אחר חייב ממון.
ולפי התוס' (שם) בשם הרשב"א - כנ"ל בדין הקודם בשם הרשב"א.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפא-ג

ב. חייבי מלקיות שוגגין

לפי רבי יוחנן - חייב, דרק חייבי מיתות איתקוש למכה בהמה, אבל חייבי מלקיות לא איתקוש.

ולפי ר"ל - פטורין, דאיכא גז"ש חייבי מלקיות לחייבי מיתות, ולפי אב"י - רשע רשע, ולפי רבא - מכה מכה, לתנאים החולקים על חזקיה וסוברים שחייבי מיתות שוגגין חייבים בתשלומין. כ"ש שבחייבי מלקיות שוגגין חייבין בתשלומין.

לה. האם יש קנס של אונס ומפתה לממאנת, לאיילונית ולראויה למאן, ומדוע? דף לה: לו.

תשובה:

א. לממאנת

לכו"ע אין לה קנס ופיתוי אפי' היא נערה, רש"י בפרש: שאנסה אחר, ופטור מפני שהיא בחזקת בעולה, ותוס' בפרשים: שאנסה או פיתה אותה בעלה בעודה תחתיו קודם מיאון, וקמ"ל שאין לה קנס אף שע"י מיאונה התברר למפרע שלא היתה אשתו.

ב. איילונית

לפי ר"מ - אין לה קנס ופיתוי, שהרי ס"ל שרק לנערה יש קנס ולא לקטנה [וכ"ל תשו' ו' דין 3], וזאת מקטנותה יצתה לבגד, ואין לה ימי נערו.

ולפי רבנו - כל זמן שהיא קטנה [עד כ' שנה היא בחזקת קטנה, משם ואילך בוגרת היא - עיין רש"י לה: ד"ה אין לה קנס, השני, וזהו כשמואל אחרת מרב במסכת יבמות דף 9:] מקבלת קנס ופיתוי כדין קטנה, וזהו לשיטתם דסברי קטנה יש לה קנס.

ג. הראויה למאן

כל זמן שהיא קטנה [דהיינו לפני שהביאה ב' שערות] - הדין תלוי במחלוקת רבנן ור"מ שבנושא הקודם אם לקטנה יש קנס, ולפי רבי יהודה הסובר שיכולה למאן עד שירבה שחור על הלבן, ה"ה דעד אז יש לה קנס.

לו. האם לשניות יש קנס ופיתוי, ומדוע? דף לה: לו.

תשובה:

שניות מדברי סופרים - לכו"ע יש לה קנס ופיתוי, כיון דמדאורייתא ראויה ליה, וקרינן ביה "ולו תהיה לאשה", ומה שכתוב בברייתא דאין להם קנס, הכוונה לחייבי כריתות וכשמעון התימני ומפני שאין לה הויה, או הכוונה לחייבי לאוין וכו"ש בן מנסיא ומפני שאין ראוי לקיימה.

לז. היוצאת משום שם רע, האם יש לה קנס ופיתוי, ומדוע? דף לה: לו:

תשובה:

1. **אם באופן שהבעל טוען שלא מצא לה בתולים** - התוס' (ד"ה היוצאת) מפרשים: שלכו"ע אין לה קנס, שהרי בעולה היא.

2. **אם עדים העידו שיצא עליה שם רע בילדותה שהיא מזנה ואין עדות שנבעלה** - יש לה קנס ופיתוי, שהרי אין חוששין לקול ומותרת אף לכהונה.

3. **אם העידו "לדידהו תבעתנהו באיסורא"** - אין לה קנס ופיתוי.

לח. האם יש קנס וטענת בתולים לחרשת ולשוטה, ומדוע? דף לו.

תשובה:

1. **לענין קנס** - בברייתא אחת מבואר שיש להם.

לפי גירסת רש"י - עיין מהרש"ל מהרש"א מהר"ם ש"ף על התוס' שדנו אם הברייתא השניה שהיא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

דברי רבי גמליאל חולקת וסוברת שאין קנס, ולפי התוס' (ד"ה החרשת) - הדין תלוי במחלוקת ר"ג ור"י. (הרמב"ן סובר שהברייתא השניה אינה חולקת, ואף לר"ג יש לה קנס, וע"ע בשיטמ"ק).

2. לענין טענת בתולים - לפי הגירסא המצויה בפנינו, יש שתי ברייתות הסותרות אם יש להם, והגמ' מעמידה, שאחת כר"ג ואחת כרבי יהושע, וכן גורס רש"י ומפרש: שברייתא אחת כר"ג וברייתא שניה כרבי יהושע, לר"ג אין לה טענת בתולים, וטענינו לה "משאירסתני נאנסתי" טענה שהיתה נאמנת לטעון כן, דאזלינן בתר חזקת הגוף אף להוציא ממון, ומקבלת 200, ולרבי יהושע הואיל ואם היתה טוענת כן לא היתה נאמנת, דלא אזלינן בתר חזקת הגוף להוציא ממון, לכן לא טענינו כן לחרשת ושוטה, ומק"ט הוא, והדין תלוי במחלוקת אמוראים לעיל פרק א' אם מקבלת מנה או לא מקבלת כלום.

ולפי התוס' (ד"ה החרשת) - הברייתא האומרת שאין להם טענת בתולים סוברת כר"ג, שטוענין לה שהיא בחזקת מוכ"ע, ותלוי במחלוקת ר"מ ורבנן, שלר"מ מוכ"ע כתובתה מאתיים, ולרבנן מוכ"ע כתובתה מנה, והברייתא השניה האומרת שיש להם קנס, סוברת כרבי יהושע, שלא מחזיקים אותה למוכ"ע, (דמוכ"ע לא שכיח).

לט. האם לבוגרת יש טענת בתולים, ומדוע? דף לו. לו:

תשובה:

1. אם טוען טענת דמים ולא טענת פתח פתוח

לפי רש"י - יש לה טענת בתולים, ולפי הר"ח - אין.

2. אם טוען טענת פתח פתוח בלא טענת דמים

לפי רש"י - אין לה טענת בתולים ואינו מפסיד כתובתה, מפני שבוגרת אין רחמה צר כבתחילה, ודומה לו כאילו הפתח פתוח, ולפי הר"ח - יש לה.

מ. האם למוכת עץ יש קנס? דף לו.

תשובה:

מדברי התוס' (ד"ה החרשת) שכתבו "דמדקאמר יש להם קנס, אלמא לא חשבינן להו בחזקת מוכת עץ", מוכח דסברי דאין לה קנס וועיין מש"ל פ"א אישות ה"ח.

מא. האם לסומא יש טענת בתולים, ומדוע? דף לו. לו:

תשובה:

לפי ת"ק - יש לה טענת בתולים, ומפסדת כתובתה כדין בעולה.

ולפי סומבוס - אין לה טענת בתולים, ותלינן שהיא מוכת עץ, מחמת שנחבטה בקרקע, וכיון שהיא לא רואה לא אומרת זאת לאמא שלה. [דאפי' לא הכיר בה, לדעת ר"מ - כתובתה מאתיים, ולרבנן - מנה].

מב. האם לשבויה יש קנס, ומדוע? דף לו: לו:

תשובה:

לפי ת"ק - אם נשתחררו יותר מג' שנים ויום אחד אין לה קנס, ומבואר בתוס': דגזירה היא מדרבנן כדי שלא תנשא לכהן, לכן עשאוה כבעולה לכל דבריה ואסורה בתרומה.

ולפי רבי יהודה - יש לה קנס, לרבי יוחנן: מפני שבקדושתה קיימא, ולרבה (במסורת הש"ס כתב שצ"ל רבא): כדי שלא יהא חוטא נשכר.

מג. שבויה האם מותרת לאכול בתרומה, ומדוע? דף לו:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

לפי רבי דוסא - אוכלת, דלא חוששין לבעילה.

ולפי רבנן - אם אין עדים שנשבית ואמרה "נשביתי וטהורה אני" אוכלת, ואם יש עדים אינה אוכלת. ורבי יוחנן ורבא נחלקו: אם רבי יהודה שבמשנתנו ס"ל כרבי דוסא או כרבנן.

מד. כהן המעיד על השבויה, האם יכול לישאנה, ומדוע? דף לו:

תשובה :

לפי ת"ק - אם פדאה ומעיד עליה מותר לישאנה, דלא שדי איניש זוזי בכדי, ואם לא פדאה אסור לישאנה, דחיישינן שמא נבעלה.

לפי רבה אליבא דרבי יהודה - בין כך ובין כך לא ישאנה, דחיישינן שמא נבעלה.

ולפי רבי יוחנן ור"ה בריה דרב יהושע אליבא דרבי יהודה ורבי דוסא (הנ"ל תשובה מג) - בין כך ובין כך ישאנה, דבקדושתה קיימא.

מה. האם לגירות יש קנס, ואם ראתה דם, האם מטמאת למפרע? דף לז.

תשובה :

1. גירות שנתגיירה לפני גיל שלש שנים ויום אחד - יש לה קנס, ואם נתגיירה אחר שלש שנים ויום אחד - אין לה קנס, דבחזקת הפקר הן.

2. אם ראתה דם

לפי רבי יהודה - דיה שעתה, דדם כנענית אינו מטמא, ולא גזרו רבנן לטמא למפרע.

ולפי רבי יוסי - הרי היא ככל הנשים, ופירשו בתוס': שמטמאת למפרע משנתגיירה.

מו. קטנה בת ישראל מן הנישואין או שזינתה, גירות, אנוסה, ומפותה, שבויה שנפדית, ושפחה שנשתחררה, הרוצות לינשא, האם צריכות להמתין ג' חדשים ומדוע? דף לז.

תשובה :

לפי רבי יוסי (דף לז) - גירות, שבויה, שפחה, שנפדו ושנתגיירו, ושנשתחררו יתירות על ג' שנים, אנוסה ומפותה, [בין גדולה ובין קטנה עכ"פ שלא היתה נשואה - תוד"ה צריכות], מותר להם ליארס ולהנשא מיד, ואינן צריכות להמתין ג"ח, רבה [ביבמות איתא אביי] מפרש: שזהו לפי שאשה מזנה מתהפכת יפה כדי שלא תתעבר. התוס' (סוף ד"ה צריכות) מסתפקים: אם בנישואין מודה רבי יוסי לר"מ (שבמסכת יבמות המובא בהמשך).

לפי רש"י (ד"ה מתהפכת) - אף היוצאת בשן ועין מתהפכת ואינה צריכה להמתין, וכ"כ הרמב"ן בסוגיין בדעתו. וצ"ח לרש"י ביבמות דף לה. שמפורש כן.

ולפי התוס' (ד"ה אשה) - רבי יוסי מודה שהיוצאת בשן ועין ממתינה ג"ח, דאותה למה תתהפך. ונע"ח עוד בשיטתו"ק.

לפי רבי יהודה במשנתנו - שבויה היא בקדושתה, דהיינו שלא חוששין שנבעלה, ולפי רבי יהודה בבבביתא (דף לז) - גירות, שבויה, שפחה, שנפדו ושנתגיירו, ושנשתחררו יתירות על ג' שנים, אנוסה ומפותה, צריכות להמתין ג' חודשים, רבה [ביבמות איתא אביי] מפרש: שזהו מפני שחוששין שלא נתהפכה יפה יפה. בישוב הסתירה מפרשים האמוראים:

רב ששת בדעת רבי יוחנן (בסוגיין) אומר: שרבי יהודה סובר שגירות קטנה רק כשראוה שנבעלה צריכה להמתין ג"ח אטו גדולה. ובמשנתנו מדובר בסתמא כשלא ראוה שנבעלה, ולכן הרי היא בקדושתה, דלא גזר קטנה אטו גדולה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

רבא [עיין מסורת הש"ס] אומר: שרבי יהודה סובר שגירות שבויה ושפחה יתירות על בנות ג' שנים ויום אחד, צריכות להמתין ג"ח אפי' לא ראינה שנבעלה, [דגזר קטנה אטו גדולה], ובמשנתנו היא בקדושתה וחייב קנס, כדי שלא יהא חוטא נשכר.

התוס' כותבים: שבמסכת יבמות מובא דברי רבי יהודה שבברייתא הנ"ל בלא המילים "יתירות על ג' שנים", ואז יוצא שרבי יהודה מצריך להמתין רק בגדולה אבל לא בקטנה, דלא גזר קטנה אטו גדולה.

שיטת התנאים במסכת יבמות מובאים בתוס'

לפי ר"מ (בברייתא ביבמות דף מב; מובא בתוד"ה צריכות) - **ישראלית קטנה שאינה יכולה להתעבר**, צריכה להמתין ג"ח, אפי' כשידוע שלא נבעלה, דגזרינן קטנה אטו גדולה, [בגמ' שם לא איתפריש דעת ר"מ בגיורת].

ולפי רבי יהודה (שם) - לא צריכה להמתין כלל, דלא גזר קטנה אטו גדולה.

שיטת שמואל במסכת יבמות מובא בתוס'

לפי ליסנא קמא בגמ' יבמות (דף לד:) ברעת שמואל - כולן צריכות להמתין ג' חדשים, חוץ מגיורת ומשוחררת קטנה, אבל קטנה בת ישראל צריכה להמתין. [דין שבויה קטנה - עיין רא"ש סוף פ"ג ביבמות], דגזר קטנה ישראלית אטו גדולה.

תוס' (שם) כותבים: שיוצא ששמואל סובר בקטנה ישראלית כשיטת ר"מ ביבמות, שגזר קטנה אטו גדולה, ובגיורת קטנה לא גזר אטו גדולה, ואם נאמר כפירושו של רבא הנ"ל בדעת רבי יהודה יוצא: 1. שמואל אינו לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי, דלרבי יהודה גזרינן בגיורת קטנה אטו גדולה וצריכה להמתין, ולרבי יוסי אפי' גדולה אינה צריכה להמתין, 2. שמואל איפכא מרבא בדעת רבי יהודה, שבגיורת קטנה גזר רבי יהודה אטו גדולה ובישראלית קטנה לא גזר, אך אם נאמר כפירושו של רב ששת שרבי יהודה סובר שגירות קטנה רק כשראוה שנבעלה צריכה להמתין ג"ח אטו גדולה, א"כ שמואל בגיורת סבר כרבי יהודה. תוס' מביאים בשם "אורי": שהעיקר כהגירסא במסכת יבמות שלא גורסים "יתירות על ג' שנים", ואז שמואל כרבי יהודה.

לפי ליסנא בתרא בגמ' יבמות (דף לד:) ברעת שמואל - כולן צריכות להמתין ג' חדשים, חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה, אבל קטנה בת ישראל אינה צריכה להמתין. תוס' (שם) כותבים: שלפי"ז שמואל ס"ל 1. כרבי יוסי, דאמר אשה מזנה מתהפכת, ולכן גיורת לא צריכה להמתין אפי' היא גדולה. 2. בקטנה ישראלית נשואה [דשכיח] גזרינן קטנה אטו גדולה, כהבנת רבא בדעת רבי יהודה. 3. בקטנה ישראלית שאינה נשואה לא גזרינן קטנה אטו גדולה, כי זנות לא שכח.

מו/1. מה דורשים חז"ל מהפסוקים הבאים: 1. "ואם לא יהיה אסון ענוש יענש", 2. כדי רשעתו. 3. ולא תקחו כופר לנפש רוצח. 4. ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו. 5. ולא רץ לא יכופר לדם אשר שופך בה כי אם בדם שופכו. 6. ואתה תבער הדם הנקי מקרבך. 7. כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה. 8. מכה אדם מכה בהמה. 9. עין תחת עין. והאם יש קלב"מ 1. במיתה וממון. 2. במלקות וממון, 3. במיתה ומלקות, 4. במיתה וקנס, 5. בחיוב ממון ומיתה על דבר אחר. לז.לח.

תשובה:

1. "ואם לא יהיה אסון ענוש יענש", לתנא דמתניתין (דף לו:) - לדייק: הא אם יהיה אסון ענוש לא יענש. דהיינו אדם שעושה שתי פעולות בבת אחת, כשאחת מחייבתו מיתה והשניה ממון, חייב רק מיתה ופטור מהממון מדין קלב"מ.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (דף לח. ד"ה סלקא) - תנא דמתניתין לא לומד מפסוק זה שיש קלב"מ במיתה וקנס.

ולתירוץ השני - לתנא דמתניתין דורשים מפסוק זה גם לענין שיש קלב"מ במיתה וקנס.

2. כדי רשעתו - הגמ' (בדף לו:) אומרת: שלומדים מזה רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתי

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

רשעיות, לרבנן שאינו לוקה ומשלם, דהיינו למלקות וממון, וגם למיתה ומלקות שחייב מיתה ואינו לוקה – תוד"ה וחדא, ולפי רבי מאיר דאמר לוקה ומשלם, לומדים מזה שלא נותנים מלקות למי שהתחייב מיתה על אותה עבירה.

תוס' (ד"ה חדא, ולעיל דף לה. תוד"ה רבא) כותבים: שלפי אביי דאית ליה (בדף לה.) גז"ש רשע רשע, צ"ל שכדי רשעתו נצרך למיתה ומלקות כר"מ, אבל למלקות וממון פטור מכח גז"ש רשע רשע, והסוגיא בדף לו. היא כדרבא דלית ליה רשע רשע, ולענין פטור ממון שהוא עם המלקות אלא רק לדבר דהוא בגוף המלקות – תוס' לעיל שם.

3. **ולא תקחו כופר לנפש רוצח** - שלא ליקח מעות ולפטור אותו מקטלא. [שלא ליקח מיתה וקנס – עיין לקמן דרשה 17].

4. **ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו** - שלא ליקח מעות ולפטור אותו מגלות.

5. **ולארץ לא יכופר לדם אשר שופך בה כי אם בדם שופכו** - שאין פוטרין את הרוצח ממיתה אף אם נתערפה העגלה הערופה ואח"כ נמצא ההורג.

תוס' (ד"ה ואח"כ) מביאים שרש"י לומד דרשה זו מהפסוק "ואתה תבער הדם הנקי מקרבך", ולפירושו צ"ל: שסוגייתנו כמ"ד חנק קל מסייף, ולמ"ד סייף ברוצח מ"נקום ינקם", ולפי"ז הפסוק "ואתה תבער" מיותר ל"שאין פוטרין אותו וכו'", ומהפסוק "ולארץ לא יכופר" דרשינן לכדרבא, שמביאים עגלה ערופה אע"פ שעבר יוה"כ עליה.

6. **ואתה תבער הדם הנקי מקרבך** - הוקשו כל שופכי דמים לעגלה ערופה, ללמדינו שהמומתים בסייף מומתים מהצואר כעגלה ערופה. [אך עיין בתוד"ה ואח"כ, תוכן דבריהם הבאנו על הפסוק הקודם].

7. **כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה**, ללמדינו שהיוצא ליהרג ואמר אחד "ערכי עלי" שלא אמר כלום, ושם אמר זאת קודם גמר דין, הרי הוא מחויב בממון לפי דמיו, שנאמר "מן האדם", ולא כל האדם, ושלרבי חנניא בן עקביא, דאמר: נערך לפי דמיו אף באמר כן אחר גמר דין, לומד מהפסוק זה, שיש קלב"מ גם במיתה וקנס, ולאפוקי מדרבה, ורבה לומד מהפסוק "כל חרם" כת"ק דר' חנניא בן עקביא [דעתו של רבה הבאנו לעיל תשו' ז' נושא א' ובתשו' לא].

8. **מכה אדם מכה בהמה** - את דרשת תנא דבי חזקיה, שכמו שלא חילקת בהמה ותמיד חייב, כך לא תחלוק באדם החייב מיתה שאומרים קלב"מ בו בכל מקרה. [דעתו ואם יש חולקים עליו ובמה, עיין לעיל תשו' לד].

9. **עין תחת עין** - ולא עין ונפש תחת עין, דהיינו שפטור מממון גם היכא שסימא עינו והרגו בדבר אחר. [ועיין מש"כ בתוד"ה הא נמי].

מז. מה הדין במי שנגמר דינו ליהרג ואמר אחד "ערכו עלי" או אמר "דמיו עלי" האם נערך, ומדוע?
דף לז:

תשובה:

1. **כשאמר אחד "ערכו עלי"**

לפי ת"ק - אינו נערך, דכתיב "כל חרם וכו' לא יפדה", ללמדינו שמי שמחויב חרם, דהיינו אחר גמר דין אין לו דמים.

ולפי רבי חנניא בן עקביא - נערך אף אחר גמר דין, מפני שדמיו קצובין בתורה לפי שנים ולא לפי דמים.

2. **אם אמר "דמיו עלי"** - ברש"י (ד"ה שדמיו) מבואר: שגם לר"ח בן עקביא אחר גמר דין אינו נערך.

מח. נערה שנתארסה ונתגרשה, האם יש לה קנס של אונס [ומפתח], האם ינתן זאת לאביה, ומהיכן למדים זאת?
דף לח. לח:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

לפי רבי יוסי הגלילי - אין לה קנס, דמדייק זאת ממה שנאמר "אשר לא אורשה", הא אורסה אין לה קנס.
לפי ר"ע המשנתנינו - יש לה קנס וקנסה לעצמה, דמדייק הא אורסה לעצמה.

וכן סובר ר' אלעזר במשנה לקמן (דף מ.), ומוסיף: בד"א באונס, אבל למפותה אין קנס, שהרי מחלה.
האמוראים בגמ' (שם) פוסקים כמותם. [לפי התוס' והרא"ש - הוקשו תשלומי בושת ופגם לקנס, והכל לעצמה, ולפי הרמב"ם פ"ב מנערה הל' טז - בושת ופגם שייך לאביה, שהרי לא יצאה מרשותו לשאר דברים].

ולפי ר"ע דברייתא - יש לה קנס וקנסה לאביה. ככסף קידושיה ששייך לאביה אף כשנתארסה ונתגרשה,
ו"אשר לא אורשה", הוי מופנה לגז"ש, מה האונס חייב נ' סלעים אף המפתה נ' סלעים.

**מט. בא עליה ובגרה או נשאת או מתה או נתארסה [או מת האב], האם יש לה קנס [כזאת ופגם], למי,
ומדוע? דף לח: לט.**

תשובה :

א. לא הספיקה לעמוד ברין עד שבגרה [דף טז].

קנסה לעצמה, ולא לאביה [וכדתנן לקמן דף מא. המשנה מובאת ברש"י בסוגיין ד"ה יש בגר]. רש"י (ד"ה לעצמה) ותוס' (ד"ה מה) מפרשים: שזהו ממה שנאמר "ונתן לאבי הנערה", ולא לאבי בוגרת.

ב. אם בגרה או שנשאת קודם העמדה לדין [דף טז].

קנסה לעצמה [כמבואר בבבביתא דף טז.], כיון שבגרות או נישואין מוציאים אותה מרשות אב.

לפי רש"י (ד"ה ונשואין) - כהפרת נדרים שמוציא מרשות אב כך נשואין, ועיין תוד"ה הואיל.

ג. מתה ובגרה בקבר לפני שהאב העמידו ברין [דף לח:].

לפי אב"י - פטור, שנאמר "ונתן לאבי הנערה" ולא לאבי מתה.

לפי רבא - הוי ספק, והגמ' נשארה בתיקו.

לתירוץ הראשון בגמ' (הנ"ל) - הספק הוא אם הבגר בקבר מפקיע תביעת האב, וזכה האונס במה שבידו,
רש"י מפרש: דקנס לאו ממון הוא להורישו לאביה, [אבל המיתה לא מפקיעה], ולצד השני בגמ': אין בגר
בקבר, וקנסה לאביה.

ד. מתה ועדיין היא בימי נערותה [והאב לא העמידו ברין - רש"י] [דף לח: - טז].

לפי אב"י - פטור, שנאמר "ונתן לאבי הנערה" ולא לאבי מתה.

לפי התירוץ הראשון בגמ' - בזה פשוט לרבא שהמיתה לא מפקעת זכות האב וקנסה לאביה, [ועיין רש"י דף
לט. ד"ה מר].

ולפי מר בר רב אשי - גם בזה לרבא הוי ספק אם המיתה מפקעת את זכות האב וזכה האונס במה שבידו,
או שמא המיתה לא מפקיע את זכות האב וקנסה לאביה.

ה. אם בא עליה ואח"כ נתארסה לפני שהאב העמידו ברין [דף טז].

לפי אב"י - קנסה לאביה.

ולפי רבא - הוי ספק אם לאביה, כיון שלא יצאה לגמרי מרשות אב, או לעצמה.

בתוס' (שם) מבואר: דלר"ע דמתניתין קמיבעיא ליה, דאמר נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה, אבל לר"ע
דברייתא ולריה"ג - פשיטא שקנסה לאביה. [וענין בושת ופגם במקרה א' ב' ה' - למי שניתן הקנס ניתן הבושת ופגם, דקנס
הוקש לבושת ופגם, ויענין תוס' לקמן דף מ: ד"ה ואימא, ולמקרה ג' ד' - לכונ"ע שייך לאביה - עיין מהרש"א על תוד"ה יש].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ו. בא עליה ומת האב או מת האב ואח"כ בא עליה

בתוס' (לקמן דף מד: ד"ה המוציא) מבואר: 1. בא עליה ומת האב - לכו"ע קנסה לעצמה. 2. מת האב ואח"כ בא עליה, לר' יוסי ב"ר חנינא אליבא דריה"ג - אין לה קנס, ושלר"ע יש לה קנס, ורבא סובר - שלכו"ע יש.

נ. באלו דינים שווה האונס למפתה, באלו שונה, ומנין למדים זאת? דף לט. לט:

תשובה:

א. המפתה [נותן שלשה דברים]

1. תשלומי בושת ופגם - נותן בין כנס ובין לא כנס.
2. תשלומי קנס נ' שקלים - חייב רק אם לא כונסה.
3. או היא או אביה יכולים לעכבו מלהתחתן עמו, שנאמר "ואם מאן ימאן".

אם אביה והוא מעונינים בנישואין והיא מעכבת - חייב לשאתה, שהרי האב יכול לקדש את בתו בע"כ, אולם לענין הקנס, לפי שיטה א' בתוס' (ד"ה אין) בשם ר"י מועיל מיאונה לחייבו בתשלומים, שנאמר "ימאן" מכל מקום, ולפי השיטה השניה - אינו משלם, [ענין מהרש"א ובחזו"א סי' מט אות ז', ובמש"כ על מסכת "קידושין" פ"ב תשובה כג].

4. אין כופין אותו לכונסה, שנאמר "מהר ימהרנה לו לאשה" לו מדעתו.
5. אחר שנשאה אם רוצה להוציאה יכול להוציאה, וכותבים התוס' (ד"ה מפתה) שזה אף אם פיתה אותה לשם אישות.
6. אינו נותן את הצער, "משום שפקחות שבהן אומרות מפותה אין לה צער".

ב. האונס [נותן ארבעה דברים]

1. את תשלומי כל הארבעה דברים: קנס נ' שקלים, בושת ופגם, וכן צער של פיסוק רגלים - נותן מיד.

2. אם נחבטה על גבי קרקע

לפי תנא דמשנתינו - נותן גם צער זה.

ולפי ר' שמעון בן יהודה - פטור מצער זה, מפני שסופה להצטער תחת בעלה.

3. תשלומי צער מחמת השרת הבתולים - התוס' (ד"ה צער) בשם ר"י כותבים שפטור מדין גרמא, ובשם הרשב"א כתבו שפטור, משום דתנא דמתניתין חייש לכחש גופנא.
4. היא יכולה לעכב - שנאמר "ולו תהיה" מדעתה, ואביה יכול לעכב, לפי אביי - שלא יהא חוטא נשכר, ולפי רבא - זהו מק"ו.
5. כופין אותו לכונסה, ואינו יכול להוציאה, אפי' היא חוגרת או סומא או מוכת שחין.
6. אחר שכנסה אם תבעה הנאנסת שיתן לה גט או שהאונס מת

לפי ת"ק - אין לה כתובה.

ולפי רבי יוסי ברבי יהודה - יש לה כתובה מנה, [הרמב"ם פ"ב נערה בתולה ה"ז פוסק כת"ק].

7. נמצא בה דבר ערוה או שאינה ראויה לבוא לקהל - אינו רשאי לקיימה, שנאמר "ולו תהיה לאשה" באשה הראויה לו.

נא. האם חיוב כתובה היא מדאורייתא או מדרבנן, ומדוע? דף לט:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

תקנת חכמים היא, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ומבואר בתוס' (ד"ה טעמא): שלבתולה יש כתובה מן התורה, וכן הסיקו תוס' להלכה לעיל דף י. ד"ה אמר רב נחמן] ורבנן תיקנו שגם לבעולה יש כתובה, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ומתוך שתיקנו לגרושה תיקנו גם לאלמנה משום חינא.

נב. האונס ממזרת, האם מותר לשאת אותה לאשה, האם רשאי לקיים את אנוסתו אחר שנמצא בה דבר ערוה, ומדוע? דף לט. מ.

תשובה :

האונס אסור בשני האופנים, דכתיב "ולו תהיה לאשה" באשה הראויה לו, משום שלא הוי עשה גמור שידחה לאו.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה ניתי) - הא דאסור זהו לא מיתור הפסוק "ולא תהיה לאשה", אלא משום דמשמע מזה שצריך להיות מדעתה.

לפי תירוץ השני - יתור הפסוק מלמדינו שלא אומרים הואיל ואיתרבי לקנס איתרבי לנשואין.

ולפי תירוץ השלישי - בלא הפסוק הייתי אומר שא"א לקיים שניהם, דעיקר המצוה היא שישאנה.

נג. האם מותר להטיל: 1. שני חוטי לבן ושני חוטי לבן תכלת בטלית של פשתן. 2. שני חוטי לבן ושני חוטי לבן חוטי פשתן בטלית של פשתן. 3. או בטלית של פשתן. 4. 7' חוטי לבן של לבן חוטי פשתן. 5. 7' חוטי לבן של פשתן בטלית של לבן חוטי לבן של פשתן. 6. שני חוטי לבן של פשתן ושני לבן חוטי לבן של פשתן או של לבן חוטי לבן של פשתן? דף מ.

תשובה :

בתוס' (ד"ה כגון) מבואר:

1. שני חוטי לבן ושני חוטי לבן צמר תכלת - פוטר טלית של פשתן, דמיגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כלאיים ע"י תכלת שבו, לבן של צמר נמי פטר, והקשו מהגמ' במנחות אומרת שהמטיל תכלת בסדין (של פשתן) בירושלים - אינו אלא מן המתמיהין, גזירה שמא יטילו שני חוטי קלא אילן ושני חוטי צמר לבן, ויסברו שאותן שני חוטי הצבועין הן תכלת, ויהיו רק ד' חוטי לבן של צמר.

2. שני חוטי לבן ושני חוטי פשתן לבן - פוטר טלית של צמר, דמיגו דשני חוטי לבן של צמר פוטרם בשל פשתן, שני חוטי לבן של פשתן נמי פוטרין בשל צמר.

3. שני חוטי לבן ושני חוטי פשתן - פוטר בטלית של פשתן, אולם המטיל תכלת בסדין בירושלים אינו אלא מן המתמיהים וכנ"ל.

4. ד' חוטי לבן של צמר בטלית של פשתן או ד' חוטי לבן של פשתן בטלית של צמר - הוי כלאיים ואסור ללבשו.

5. שני חוטי לבן של פשתן ושני חוטי לבן של צמר - הוי ספק בתוס': אם מותר לתת בטלית של צמר או בשל פשתן.

נד. נערה שנתארסה ונתגרשה, האם יש לה קנס דאונס ומפתה, והאם נותנים זאת, ומהיכן למדים זאת? דף מ.

תשובה :

עיינן מה שכתבנו לעיל תשובה מח.

נה. בושת ופגם האם זה בכלל החמישים כסף, האם זה ניתן לאב או לבת, ומניין למדים זאת? דף מא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

בושת ופגם אינו בכלל החמישים כסף, לפי אביי - זהו ממה שנאמר "תחת אשר עינה" מכלל דאיכא בושת ופגם שאינם משום עינוי, מלבד החמישים כסף, ולפי רבא - זהו ממה שנאמר "ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמישים כסף" הנאת שכיבה נ' כסף, מכלל דאיכא בושת ופגם, ונותנים את הבושת ופגם לאביה, דסברא הוא, דהרי יכול למסרה למנוול ומוכה שחין.

נו. איך שמין את הבושת ופגם?

דף מ. מ. מ:

תשובה:

בושת - הכל לפי המבייש והמתבייש, **פגם** - כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בעולה לשפחה שאינה בעולה להשיאה לעבדו שיש לו לרבו קורת רוח הימנו.

בתוס' (ד"ה כמה) מבואר: דמה שנקטה הגמ' שפחה בעולה וכו' זהו לאו דוקא, אלא כל אשה הנפגמת שמין אותה לפי מה שהיא בענין זה: כמה אדם רוצה ליתן אשה עבור עבדו שיש לו לרבו קורת רוח הימנו.

נז. האם לקטנה ובוגרת יש קנס של אונס, מפתה ומוציא שם רע?

דף מ. מ. מ:

תשובה:

א. לאונס ומפתה

1. **לנערה** - יש. **לבוגרת** - אין, שנאמר "נערה" ולא בוגרת.
2. **לקטנה**, לפי חכמים - יש, דנערה אפי' קטנה, ולפי ר"מ - אין, שנאמר "ולו תהיה לאשה" במהוה עצמה הכתוב מדבר.

ב. מוציא שם רע

1. **לקטנה** - אין, דהפרשה מדברת רק על נערה ולא קטנה, שנאמר "והוציאו את הנערה וכו' וסקלוה".
2. **לנערה ולבוגרת** - יש.

נח. האם משלם קנס בושת ופגם על פי עצמו, ומדוע?

דף מ. מ. מ. א:

תשובה:

1. **קנס** - אינו משלם על פי עצמו, כי מודה בקנס פטור.

2. בושת ופגם

לפי תנא דמתניתין - משלם דממונא הוא ולא קנס.

ולפי רבי שמעון בן יהודה - אינו משלם על פי עצמו, מפני שאינו נאמן לפגום בתו של פלוני, ואף אם היא או אביה ובני משפחתה מודים לדבריו, דאי אפשר דליכא חד במדינת הים דלא ניחא ליה, ומבואר בתוס' בפירושם הראשון: שאם האב תבעו תחילה, משלם על פי עצמו, והתוס' בשם הרשב"א כותבים: דבבת גרים מודה ר"ש שמשלם על פי עצמו, דליכא למימר איכא חד במדינת הים דלא ניחא ליה.

נט. מה הם ההבדלי דינים בין תם ומועד?

דף מ. מ. מ. א:

תשובה:

1. **תם משלם** חצי נזק ומגופו, ומועד משלם נזק שלם מן העליה.
2. **למ"ד פלגא נזקא קנסא** - תם אין משלם על פי עצמו, ולכן לא מגבינן בבבל, ואי תפס לא מפקינן

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מיניה, ומועד משלם על פי עצמו, ומגבין בבבל ואי תפס מפקינן מיניה, אבל למ"ד פלגא נזקא ממונא - אפי' תם משלם על פי עצמו, ולכן מגבין בבבל, ואי תפס מפקינן מיניה.

בתוס' (ד"ה הא) מבואר: שלכו"ע תם אינו משלם אפי' חצי כופר, ודברי הגמ' שלריה"ג משלם חצי כופר הכוונה אם היה לו ממה להשתלם, ולפי ר"ע - תם נקי מדמי עבד, ומועד אינו נקי מדמי עבד, וואם לפי ריה"ג יש חילוק לענין דמי ולדות - עיין מהרש"א.

ס. האם מועילה תפיסה בקנסות, ומדוע: דף מא:

תשובה:

תפיסה בקנסות מועילה: לפי שיטת ר"ת - מועילה רק כשתפס את החפץ עצמו, לדוגמא: בשור המזיק את המזיק עצמו, דאל"כ יתפוס כל אשר לו, ולא נפיק מיניה, דאין דנין דיני קנסות, ואם נוציא המותר ונשאיר כדי נזק הרי אנו דנין דיני קנסות. [ועיין עוד במש"כ על מסכת בב"ק פרק א' תשו' סג נושא ב'].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק רביעי

נערה שנתפתתה

א. למי נותנים תשלום קנס בושת ופגם של אונס ומפתה, כשמת האב או כשבגרה קודם העמדה בדין או לאחריו?
מא:

תשובה:

- את תשלומי הקנס של האונס והמפתה - נותנים לאב. [בפשוטות גם צער של האנוסה, אך עיין ראב"ד פ"ב מנערה בתולה הל' יג, בכס"מ, וביש"ש ס"ק יב].
- את תשלומי הקנס כשמת האב או שבגרה לפני העמדה בדין - נותנים לה.
- את תשלומי הקנס כשעמד בדין ואח"כ בגרה - לאב.
- את תשלומי הקנס כשעמד בדין ולפני שגבתה מת האב [או שבגרה - רש"י דף מב: ד"ה כגון].
לפי ת"ק - הרי הן של האחין, דכיון שעמדה בדין זכה בהן אב.
ולפי רבי שמעיז - נותנים לה, דלא הוי ממון להורישו לבניו.
- את תשלומי הבושת ופגם באונס בתולה כשמת האב קודם העמדה בדין - לפי תוס' (ד"ה נערה) - שמא הוי שלה, הואיל והוקשו לקנס. [ולפי הרמב"ן, הרשב"א, הריטב"א - הוי של האחין. דין תשלומי בושת ופגם במפתה כשמת האב קודם העמדה בדין, לפי הרמב"ן והרשב"א - פטור, שהרי מזלה, ולפי הריטב"א - לה].

א1. האומר לחבירו "אנסת ופתית את בתי" והעמדתך בדין ונתחייבת לי ממון, והנתבע כבר ונשבע, מה הדין 1. לענין ירושה 2. לענין קרבן 3. לענין אם נחשב לממון או לקנס שאם יודה יפטור?
מב. דף מב. מב.

תשובה:

א. לפני שעמד בדין

- אם מודה נפטר מהקנס, וכן אין אדם מוריש הקנס לבניו, [ונע"ע במש"כ על מסכת ב"ק פ"ז תשו' מז].
- לענין חיוב קרבן בתביעת אונס ומפתה - הגמ' (דף מב.) מביאה: שלפי רבנן (במשנה בשבועות) - אם תבעו "אנסת ופתית את בתי", חייב בקרבן, [אף שהתביעה לפני העמדה בדין, ולפי ר"ש - פטור].
הגמ' (בדף מג.) מסבירה: שלרבנן חייב קרבן, הואיל ותביעתו היא על הבושת ופגם שהם ממון לכל דבר, מפני שאדם מעדיף לתבוע ממון שאם יודה לא יפטור, ממה שלתבוע קנס שאם יודה יפטור, ולפי"ז בשאר תביעות קנס מודים רבנן, שאם נשבע לשקר לפני העמדה בדין והודה פטור מקרבן שבועה, כיון שאין כאן כפירת ממון, ולפי רבי שמעון גם באונס ומפתה תביעתו על הקנס, שלא שביק איניש מידי דקיץ ותבע מידי דלא קץ, ואין כאן כפירת ממון.
- לענין חיוב קרבן בתביעת גניבה - התוס' ישנים (דף מב:) כותבים: שמודה ר"ש שחייב קרבן שבועה, דהואיל והקרן והכפל קצוצים, לא שביק איניש מידי דכי מודה מיחייב ותבע מידי דכי מודה נפטר.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ב. אחר שעמד בדין ועדיין לא בגרה**לפי שיטת רבנן**

כיון שעמד בדין וחייבוהו - גם קנס גמור נחשב לממון גמור לענין כל שלשת הדינים: 1. שמורישו לבניו. 2. אם כבר נשבע והודה חייב קרן חומש וקרבתן אשם גזילות, כשאר כופר ממון לחבירו. 3. אם הודה משלם על פי עצמו, ואינו נחשב מודה בקנס.

לפי רש"י (מובא בתוד"ה או דילמא) אליבא דרבי שמעון

1. **כשהודה אחר שעמד בדין וחייבוהו לענין אם נחשב לממון** - בין לאביי ובין לרבה, מודה ר"ש לרבנן שהקנס נהפך לממון, שאף אם יודה משלם על פי עצמו.

2. לענין ירושה לבניו ולחיוב קרבן שבועה

לפי אביי - נחשב לממון גם לענין להורישו לבניו, ומסתפק אביי: האם לר"ש גם בכל הקנסות כשכפר אחר שעמד בדין נשבע והודה, חייב בקרבן שבועה כבכל כפירת ממון, (ואין חילוק בין אונס ומפתה לשאר קנסות).

ולפי רבה - יש ראייה שפשוט שר"ש פוטר מקרבן שבועה בכל חיוב שעיקרו קנס, אולם לענין ירושה לבניו, רק בשאר קנסות מורישם לבניו, אבל לא בקנס של אונס ומפתה, דיש גזיה"כ "ונתן".

לפי שיטת התוס' אליבא דרבי שמעון

לפי אביי - אין חילוק בין קנס דאונס ומפתה לשאר קנסות דכל שלא גבה, כיון שעיקרו קנס דינו כקנס גמור אף אחר העמדה בדין, לענין שאינו מורישם לבניו, וספיקו של אביי, לפי שמצינו שאינו מורישם לבניו, האם אינם ממון גם לענין קרבן שבועה והודאה, שפטורים מקרבן ופטור מלשלם, דחיוב קרבן ופטור מחמת הודאה תלויים אחד בשני.

ולפי רב יוסף בפירושו רבה - 1. קנס דאונס ומפתה עד שעת נתינה הוא כקנס גמור לכל דבר: שלא מורישם לבניו, אם יודה אינו משלם, ופטור מקרבן שבועה, וזהו מכח גזיה"כ באונס ומפתה, דכתיב "ונתן", שלא זיכתה התורה לאב עד שעת נתינה, 2. בשאר קנסות, הוא ממון רק לענין שמורישם לבניו וכן אם יודה יתחייב, אבל מקרבן שבועה פטור, כיון שעיקרו קנס. 3. אם עמד בדין ובגרה - הבת זוכה בזה ונהפך לממון לכל דבר ואפי' לר"ש, ואם אח"כ מתה, האב זוכה זאת ממנה בתורת ירושה, ואם אח"כ מת האב, האחין יורשין זאת.

ב. מה הם התנאים המוזכרים בתוס' לענין חיוב קרבן שבועה ואי חיוב קרבן שבועה? **דף מב. מב. מב:**

תשובה:

תוס' (ד"ה רבי) כותבים: שכדי להתחייב בקרבן שבועה צריך: 1. שהממון הוא ממון שבא לעולם. 2. יחוד כלי, וחוץ מכשמיא עין עבדו או הפיל את שינו למ"ד צריך גט שחרור. מפני שאין לך יחוד גדול מזה - תוס' ד"ה הפלתו.

בתוס' (ד"ה מאי) מבואר: שלפי ר"ל הסובר מעות קונות - מלבד היחוד כלי, צריך ליטלו ממנו ולחזור ולהפקיד אצלו, ושלפי רבי יוחנן הסובר מעות לא קונות - מספיק יחוד כלי לבדו.

ג. על כפירת קנס (שאינו של אונס ומפתה) או על כפירת ממון שעיקרו אחת מהקנסות הנ"ל, האם חייבים קרבן שבועה? **דף מב. מב. מב:**

תשובה:

1. **אם לפני שעמד בדין - אין חייבים קרבן שבועה, מפני שהווי קנס, (ולמ"ד שאין אדם מקנה דשלב"ל, איכא טעם נוסף, דאין יחוד כלי שייך בקנס - תוד"ה רבי).**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. אם אחר שעמד בדין

לפי רבנו - נהפך לממון גמור וחייב קרבן שבועה, ובתנאי שיהיה יחוד כלי כנ"ל.

לפי רש"י אליבא דר"ש - לאבויי הוי ספק, ולרבה פטור, כי עיקרו קנס.

ולפי התוס' (ד"ה או דילמא) - בין לפי אבויי ובין לפי רבה פטור. אך כתבו התוס': שלר"ל הסובר שכדי להתחייב קרבן שבועה, מלבד יחוד כלי צריך גם ליטלו ממנו ולחזור ולהפקידו, צ"ל שנתן לו כלי בתורת משכון לקנסו וחזר והפקידו, דאילו נתנו לו בתורת משכון - הוי ממון גמור ולא קנס, וחייב קרבן שבועה.

ד. "הפלת את שיני" והאדון כפר ונשבע, האם חייב קרבן שבועה? דף מב.

תשובה:

1. **אם לפני שעמד בדין** - אין חייב קרבן שבועה (כנ"ל).

2. אם אחר שעמד בדין

לפי רבנו - חייב.

לפי רש"י - אבויי מסתפק אם לר"ש חייב, ואילו רבה פשוט לו שלר"ש פטור.

ולפי התוס' - לאבויי אליבא דרבי שמעון פטור.

תוס' (ד"ה הפלת) כותבים: שר"ש לשיטתו שצריך גט שחרור, דלמ"ד א"צ גט שחרור, מיד כשהוציא את שינו העבד יצא לחירות ותו לא הוי קנס.

ה. מעשה ידיה של בתו, האם שייכים לאב מדאורייתא? דף מג.

תשובה:

אם היא נערה או קטנה והאב מפרנס אותה, הרי מעשה ידיה שייכים לאב, ואף את מעשה ידיה העודף על מזונותיה, אבל אם לא מפרנסה, מעשה ידיה שלה אפי' היא קטנה, משום שלא גרעה מעבד עברי.

בתוס' (ד"ה מגיד, ע"פ הגמ' לקמן דף מז.) מבואר: שמעשה ידיה של נערה למדים ממה שנאמר "כי ימכור איש את בתו לאמה", דהוקשה לאמה, אבל של קטנה לא צריך היקש, דהשתא זבוני מזבין לה מעשה ידיה מיבעיא.

ו. מציאת בתו, האם שייכת לאב, האם מדאורייתא, האם כשמצאה אחר מיתת האב מציאתה לאחין, ומדוע? דף מג.

תשובה:

בסוגייתנו מבואר: **1. אם מצאה בחיי האב** - מציאתה לאב. **2. ואם לאחר שמת האב** - מציאתה לעצמה ולא לאחין, ומפרש רש"י (ד"ה מה, ע"פ הגמ' בב"מ): האב אינו חייב לזונה, לכן אם סמוכה על שולחנו מרצונו הטוב, תיקנו חכמים שמציאתה שייכת לו משום איבה, כדי שלא יפסיק מלזון אותה, אבל הבנים כיון שחייבים לזונה מנכסי האב לא שייך טעמא דאיבה. **3. מצאה מציאה בחיי האב ומת** - הרי הן של האחין.

ז. האם האב זכאי בדמי חבלות שחבלו בבתו קטנה? דף מג. מג.

תשובה:

בסוגייתנו מבואר: שדמי החבלה שייכים לבת, כיון שצערא דגופא הוא, ומפרש רש"י (ד"ה וצערא): וצערא לא זיכתה התורה לאב, כדתניא בפרק החובל: "שיעשה לו בהם סגולה". עוד מבואר בסוגייתנו: שאם פצעה בפניה החבלה שייכת לאב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס' (ד"ה חבלות ובד"ה שפצעה) כותבים:

1. **בחבלות שאין בהם לאב הפסד ביטול מלאכה** - האב לא זכאי בהן, ויעשה להם בהן סגולה.
2. **בחבלות שיש בהן ביטול מלאכה או שהופחתה מכספה למטרת מכירה**, לדוגמא: כשקצצו ידי הבת או שפצעה בפניה ובפחת שעד הנערות, (תוס' בב"ק דף פ"ט נקטו "בגרות" - עיין מהר"ם שיף) - ההפסד כולו שייך לאב.

3. בפצעה שאירע בנערותה ובפחת שנפחתה מנערות ואילך

לפי התירוץ הראשון בתוס' - הדין תלוי במחלוקת ר"י ור"ל במסכת בב"ק, ונלפי תירוצם השני - מתוס' בב"ק משמע שסוברים שלכ"ע שייך לבת.

4. אם נפחתה לקידושין

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה שפצעה) - ר"י ור"ל לא פליגי בזה, (מתוס' בב"ק שם משמע. דס"ל: ששייך לאב). ולפי התירוץ השני בתוס' - לרבי יוחנן הוי לאב, ולר"ל הוי לבת.

ח. האם האב מוריש לבניו זכות דמי חבלות שחבלו בבתו? דף מג. מג.

תשובה:

1. **בחבלה שפצעו את הבת בפניה** - בסוגייתנו מבואר: שאין אדם מוריש לבניו דמי חבלות, אף שנפחתה מדמי מכירתה השייכים לאב.
2. **בחבלות גדולות כקציצת ידי בתו** - בתוס' מבואר: ששייך לאב, ולענין אם מורשה לבניו, הדין שווה לדין מעשה ידים אם מורשה לבניו, כמבואר בתשובה הבאה. וכותבים התוס' (ד"ה פצעה) בשם הריצב"א: שרב ור"ל יסברו עכ"פ בדעת הברייתא בסוגיין, שלא מורשים.

ט. אלמנה או בת הניזונת מן האחין, מעשה ידיה למי, האם מלאווייתא, ומה הדין כשיש נכסים מועטים? דף מג.

תשובה:

א. **אלמנה** - מעשה ידיה לאחין.

ב. **בת הניזונית מן האחין**

לפי רב ששת - כל שניזונת מהם מעשה ידיה שייכים לאחין, כמו שאלמנה הניזונית מן האחין מעשה ידיה של האחין.

תוס' (ד"ה בת) כותבים: שמדאורייתא פשיטא שהוי לעצמה, כדדרשינן לקמן מ"והתנחלתם".

ולפי רב - הוי לבת [אפי' מדרבנן - תוס' הנ"ל], שהרי ניזונית לא משל אחין אלא מכספי האב. רש"י (ד"ה מה) מפרש: שנותנים לה בעל כרחם, ולכן לא שייך בהם איבה, (תוס' לקמן דף מז. ד"ה משום איבה, חולקים עליו וסוברים שיש איבה גם באחים, אף שחייבים ליתן לה בעל כרחם מכספי האב, והאיבה היא, שלא יטריחוה כל שעה לבי"ד למזונות, וסברת רב היא שלא שייך שהאחים יקדשוה למנוול ומוכה שחין).

נהרדעא פסקו כרב ששת, רב אשי פסק כרב, וכך גם הגמ' פוסקת.

ג. כשיש נכסים מועטים

בת אצל האחין, הבת ניזונית והבנים ישאלו על הפתחים, ואמר רבי אבא לא"ר יוסי, עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין. ומבואר בתוס' (ד"ה עשו): שהתקנה לאלמנה רק כשיש אלמנה בת ובנים, שנותנים לאלמנה בנכסים מועטים מה שהבת לקחה מהאחים, אבל כשיש אלמנה ובת או אלמנה ובנים בלא בת, לא תיקנו לעקור מצות ירושה. [וע"ע במש"כ לקמן פרק יג תשר' יד].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ג. האם לארוסה יש כתובה?

דף מג: מד.

תשובה:

1. **אם כתב לה** - יש לה כתובה.
2. **אם לא כתב לה**

בתוס' (ד"ה והלכתא) מבואר: שהגמ' בב"מ (דף יז:) מסתפקת בזה, ומרב הונא ורב אסי, ומרב יהודה אמר שמואל בסוגיין "כתובה מאימת גביא" יש להוכיח שלארוסה יש כתובה, ונעניין מש"כ לקמן פרק ט' תשו' ל'.

יא. המאירס את בתו כשהיא קטנה |או נערה – רש"י במשנה ד"ה כתובתה|, **האם יש לה כתובה, ואם נתגרשה למי נותנים את כתובתה?**

דף מג:

תשובה:

1. **אם הבעל לא כתב לה** - עיין בתשובה דלעיל.
2. **אם כתב לה ובאופן שגירשה לפני שנישאה** - כתובתה של האב, אף אם התארסה פעם שניה וגירשה עכ"פ לפני שנישאה.
3. **אם כתב לה וגירשה אחר שנישאה**

לפי רבנן - בכל מקרה כתובתה שלה, דכיון שנישאה יצאה מרשות אב, ואזלינן בתר גוביינא.

ולפי רבי יהודה - אזלינן בתר כתיבה דהיינו בזמן הנישואין, שאם נישאה ברשותו בעודה קטנה, כתובתה של האב.

אם השיאה וגירשה ושוב השיאה בעודה קטנה ונתארמלה - לרבי יהודה רק הכתובה הראשונה של האב ולא הכתובה השניה, שהרי הנישואין הראשונים הוציאוה מרשותו.

4. **אם נישאה אחר שבגרה** - הגמ' אומרת: שמודה רבי יהודה שכתובתה שלה, אף אם אירסה בעודה קטנה, שהרי כתיבת הכתובה היתה כשבגרה כשאינה ברשותו.

לפי התוס' (ד"ה הילכתא) בפירוט הראשון - רבי יהודה מודה רק כשלא כתב כתובה בזמן אירוסין, שאם כתב לה כתובה, לרבי יהודה הכתובה לאב.

ולפי תירוץ בסם הרשב"א - דברי הגמ' שרבי יהודה מודה יתכן גם כשכתב ובאופן שאוסיף לה, וקמ"ל שהתוספת לה, ומהנה מאתיים לרבי יהודה הוי לאב.

יב. כתובת ארוסה גובה ממשעבדי, מזמן האירוסין או מזמן הנישואין?

דף מג:

תשובה:

1. **את תוספת כתובה** - לכו"ע גובה מן הנישואין.

2. **את המנה ומאתיים** - סוגייתנו דנה מאימת גביא, ומבואר כדלהלן:

לפי חכמים - מן הנישואין, וכן דעת רב אסי, וכך הגמ' פוסקת: הילכתא אחד זה ואחד זה מן הנישואין, ופירש"י (דף מג: ד"ה אחד זה): דהיא גופא מחלה לשעבודא קמא ונתרצתה בזמן הכתוב בשטר הכתובה ככל המפורש בה בין עיקר בין תוספת.

ולפי ראב"ש - מן האירוסין, וכן דעת רב הונא.

ברש"י (ד"ה ומגבא) מבואר: שהנידון בסוגיין "מאימת גביא" הוא על כל כתובת אירוסין, שאינה נכתבת אלא קודם הנישואין, ולכן מסתפקים אם כשנשאת מוחלת על שיעבודה הקודם, וזהו בין לרבי יהודה ובין לרבנן. |אם רש"י מירי אף בארוסה שהתגרשה וכהבנת תוס' ברש"י או רק בארוסה שנשאת ונתגרשה – עיין רא"ש, מהרש"ל ומהרש"א|.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

התוס' (ד"ה ומיגבא) בשם ר"י פירשו: שבעית הגמ' רק אליבא דרבי יהודה ובמארס את בתו ובגרה ואח"כ ניסת, האם היא מוחלת על המשעבדי שמזמן האירוסין, כיון שנשאת או לא מוחלת, אבל לפי רבנן - בכל מקרה גובה מהמשעבדי רק מזמן הנישואין, שכמו שהאב מפסיד כתובתה משעת נישואין כך היא מפסידה.

התוס' (שם) בשם הרשב"א מפרשים: שאם כשהתארסה היתה ברשות עצמה, וכגון שלא היה לה אב, גובה כתובתה ממשעבדי מזמן האירוסין, וכל בעית הגמ' קאי רק אליבא דרבנן במארס בתו ונשאת אם גובה מהמשעבדי מזמן האירוסין או מזמן הנישואין, אבל לפי רבי יהודה - בכל מקרה גובה מנה ומאתיים מהמשעבדי מזמן האירוסין.

יג. שני שטרות היוצאים בזה אחר זה, האם השני ביטל את הראשון: דף מד.

תשובה:

דעת ר' נהב"ז - שאומרים ביטל שני את ראשון, ומודה רב נחמן שאם הוסיף בשטר השני, לא אמרינן ביטל שני את הראשון, לפי"ז הדינים כדלהלן:

1. אם שניהם במכר או שניהם במתנה ולא אוסיף בשני כלום - ביטל שני את הראשון.

לפי רפרם [וכן פוסק הרמב"ם פרק ה' מהלכות זכיה, ועיין ר"ן] - זהו מפני שאודוויי אודה שהראשון מזויף, ולפי"ז: **1.** אורעי סהדי. [עיינן פירושו רש"י ותוס' ד"ה איכא]. **2.** הלוקח משלם את הפירות שאכל בין זמן ראשון לשני. **3.** על המוכר לשלם מס למלך עד זמן שני.

ולפי רב אחא [וכן פוסקים הרמב"ן והרא"ש] - זהו מפני שאחליה לשיעבודיה, [עיינן תוד"ה אימד]. ולפי"ז: **1.** לא אורעי סהדי. **2.** הלוקח לא משלם הפירות שאכל. **3.** על הלוקח לשלם מס למלך.

2. אם בשני היה הוספה אפי' דקל או כשהראשון במתנה ושני במכר - לא ביטל, כיון שיש הוספה בשני, את הדקל או את האחריות.

לפי רש"י (ד"ה לתוספת) - אם בא לגבות מזמן השטר הראשון, גובה ללא הדקל, ואם בא לגבות הדקל, אינו גובה אלא מזמן השטר השני, [ולפי הרמב"ם שם הל' ט' - גובה בראשון מזמן ראשון, ואת התוספת מזמן שני, ועיינן רא"ש].

3. אם ראשון במכר ושני במתנה - לא ביטל, כיון שיש הוספה בשני, דהיינו דינא דבר מצרא.

לפי התוס' (ד"ה משום) **בפירושם הראשון - אם הלוקח עצמו מצרן, דלא שייך דינא דבר מצרא, ביטל שני את הראשון.**

ולפי הי"ב - אף במקום שאין דינא דבר מצרא, דהיינו כשהלוקח עצמו מצרן גם לא ביטל השני את הראשון, משום שיש הוספה לגבי דרך, דמוכר בעין רעה מוכר, ונותן בעין יפה נותן.

4. בכתובה - דינו כשני שטרות במכר, שאם יש בשני הוספה מהראשון לא אומרים ביטל שני את הראשון, ולכן: **א.** אם באת לגבות מאתיים גובה מזמן ראשון, **ב.** אם באת לגבות שלוש מאות גובה מזמן שני. **ג.** אם כתב "צביתי ואוסיפית לך תלת מאה אמאתיים", גובה חמש מאות.

יד. גיורת שנתגיירה בתה עמה וזינתה הבת, האם יש לה דין נערה המאורסה: 1. לסקילה. 2. למאה כסף. 3. למלקות: דף מד. מד.

תשובה:

1. אם הורתה ולידתה בקדושה - ישראלית גמורה היא לכל הדינים.

2. אם הורתה ולידתה שלא בקדושה - אין לה שום דין של נערה המאורסה, ומתמעטת מהפסוק "כי עשתה נבלה בישראל".

3. אם הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה - דינה בסקילה, מיתור המילה "ומתה", אבל אין לה לא פתח בת אביה, ולא את הדין של מאה כסף ומלקות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

טו. האם מותר לגר לזון: 1. דיניס דעלמא. 2. דיני חליצה?

תשובה:

בתוס' (ד"ה ואימא) מבואר:

1. **גר דן את חבירו דיני נפשות**, [דאיילו דיני ממונות דן אפי' כל ישראל – רש"י יבמות דף ט.].

2. **אם היתה אמו מישראל - דן דיני נפשות אפי' את ישראל.**

3. **לענין דין חליצה - הגמ' ביבמות (דף קב.) אומרת: עד שיהא אביו ואמו מישראל.**

טז. מה דין נערה מאורסה יתומה שזינתה, והאם המוציא שם רע על היתומה חייב מלקות וקנס?

דף מד:

תשובה:

1. **נערה מאורסה יתומה שזינתה - דינה בסקילה, לא נאמר "פתח בית אביה" אלא למצוה.**

2. **המוציא שם רע ואח"כ נתיתמה - לכו"ע חייב.**

3. **אם מת האב ואח"כ בא עליה והוציא עליה שם רע**

לפי רבי יוסי בר' הניבא - פטור ממאה כסף, שנאמר "ונתנו לאבי הנערה", למעוטי זו שאין לה אב.

התוס' (ד"ה המוציא) כותבים: שדבריו הם רק לרבי יוסי הגלילי, דדריש "אשר לא אורסה", שנערה שנתארסה ונתגרשה אין לה קנס כלל, ה"ה הכא אין לה, אבל לפי ר"ע הסובר קנסה לעצמה ולא נפקע הקנס, ה"ה הכא לכו"ע חייב. ולפי השיט"מ"ק במשנה ד"ה ולא מאה – פטור גם ממולקות. ולפי המשך חכמה פרשת כי תצא פכ"ב פסוק יז – חייב הוא במלקות.

ולפי רבא - חייב, מדכתיב "בתולת ישראל" ולא גרים, מוכח שבמקרה דידן חייב.

יז. מה דינה של קטנה מאורסה שזינתה, והאם המוציא שם רע על הקטנה חייב מלקות וקנס?

דף מד:

תשובה:

קטנה שזינתה - פטורה, והמוציא שם רע עליה - לכו"ע פטור, שהרי קטנה אינה בת עונשין.

יח. קנס של אונס ומפתה, האם שייך בנערה גיורת או יתומה שאין להם אב?

דף מד:

תשובה:

במשנה (באלו נערו) מבואר: שגיורת יש לה קנס, וכותבים התוס' (בסוגייתנו ד"ה המוציא): שלפי רבי יוסי בר' חנינא (בסוגיין) - זהו רק לר"ע (הנ"ל תשו' טז דין 2), אבל לרבי יוסי הגלילי (שם) אין לה קנס, ושלפי רבא (בסוגיין) - המשנה באלו נערו שיש לה קנס אליבא דכו"ע קאי.

יט. היכא דאישתני דינא או גופא, האם אומרים גם אישתנא קטלא?

דף מה:

תשובה:

א. כשאישתני דינא

1. **המוציא שם רע לאחר שנישאת שזינתה בעודה ארוסה - אף שאישתני דינא לא אישתנא קטלא,**

[פירושו: כל מוציא שם רע אחר שכנסה מביא עדים שזינתה בעודה ארוסה, והרי דין נערה המאורסה שזינתה בסקילה, ודין נשואה בחנק]. רבא מסביר: שחידוש זה שהתורה חידשה זהו עכ"פ היכא שאישתני דינא בלא שאישתני גופה, ואין ראייה להיכא שאישתני גופה.

2. **כשבאו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה - סוקלין אותה על פתח בית אביה.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לפי תוס' (ד"ה אמר) בשם רש"י בדעת רבא - רק כשהבעל הוציא שם רע, התורה חידשה שלא אומרים אישתני קטלא, אבל כשבאו עדים מעצמם, דינה בחנק ככל נשואה שזינתה, דאמרינן אישתני דינא אישתני קטלא.

ולפי התוס' (שם) בשם הרשב"ם - רבא מודה שלא אומרים "הואיל ואישתני דינא אישתני קטלא", ודינה בסקילה.

ב. כשאישתני גופא, כגון שסרחה ולבסוף כגרה

לפי תני שילא ולפי רבא (דף מה.) - תידון בחנק, דכל שאישתני גופא (מנערות לבגרות, נערה בסקילה, בוגרת בחנק) אישתני קטלא. וזהו אף לרשב"ם הנ"ל, משום ש"ל, שרבא מודה שבמקום שאישתני גופא אישתני קטלא.

רב נחמן רצה לומר: שלפי חכמים - לא אישתני קטלא, ולפי ר"ש - אישתני קטלא, ותידון בחנק. הגמ' דחתה פירושו זה.

ולפי רבי יוחנן (דתנא קמיה להא דתני שילא - רש"י דף מה: וכן פוסק המאירי) - תידון בסקילה, דלא אמרינן הואיל ואישתני דינא אישתני קטלא, והואיל ואוליין בטר מעיקרא - תוד"ה הנערה, וזה ממה שנאמר "הנערה" הנערה שהיתה כבר, רבי אילעא אומר: שאף שדינה בסקילה, מ"מ אם נמצא שהוציא עליה שם רע, אינו לוקה ואינו חייב מאה סלע, דזו מעשיה גרמו לה בזמן שהיתה נערה, וזה עקימת שפתיו גרמו לו, וההיא שעתא בוגרת הואי.

יט/1. היכן סוקלים נערה המאורסה שזינתה או את העובד עובדת כוכבים? **מד:-מה:**
תשובה:

1. באו עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה - סוקלין אותה על פתח בית אביה. כנ"ל תשו' קודמת.
2. אין לה פתח בית אב או באו עדים בבית אביה שזינתה בבית אביה - סוקלין אותה על פתח שער העיר שזינתה בה, ואם זה עיר שרובה עכו"ם - סוקלין אותה על פתח בי"ד.
3. העובד עובדת כוכבים - סוקלין אותו על פתח שער העיר שעבד בה, ובעיר שרובה עכו"ם, סוקלין אותו על פתח בי"ד.

כ. איך הדין אם זינתה אחר שנכנסה לחופה ולא נבעלה או כשבאו עדים שזינתה לפני הנישואין או הוציא עליה בעלה שם רע? **דף מה:**

תשובה:

1. כשזינתה אחר שנכנסה לחופה ולא נבעלה או כשבאו עדים מעצמם - דינה בחנק, והגמ' לקמן דף מז: לומדת זאת ממה שנאמר "מאורסה". ניי"ש.

2. במוציא שם רע

לפי רש"י ור"י (בתוד"ה אמר רבא) - אם אמת היה הדבר חייבת חנק.

ולפי רבינו שמואל (שם) - חייבת סקילה.

כא. המוציא שם רע אם לא בעל, האם לוקה ונותן מאה סלע? **דף מה: מו:**

תשובה:

לפי רבנן דראב"י (דף מו.) - לוקה ונותן מאה סלע אף אם לא בעל.

ולפי ראב"י (שם) - בעל לוקה לא בעל אינו לוקה.

לפי הלשון הראשון בגמ' - ת"ק דרבי יהודה (דף מה:) סובר כרבנן, ורבי יהודה דאמר "ללקות לוקה מ"מ, מאה כסף בעל נותן לא בעל אינו נותן" סובר כראב"י.

ולפי הלשון השני בגמ' - ת"ק דרבי יהודה סובר כראב"י שכשלא בעל אינו לוקה ואינו נותן מאה כסף,

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ורבי יהודה סובר גם כראב"י, ולכן אם לא בעל לא נותן מאה כסף אבל לוקה מ"מ.

לפי רש"י בפירוש הלשון השני - לרנב"י כו"ע סוברים כראב"י שאם לא בעל אינו לוקה מדאורייתא, ורבנן ורבי יהודה פליגי אם לוקה מכת מרדות, ושלפי רב פפא בדעת רבי יהודה אליבא דראב"י לוקה משום "לא תלך רכיל", ורבי יהודה לטעמיה דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, ורבנן חולקין עליו וסוברים שאינו לוקה מדאורייתא אבל מדרבנן מכין אותו מכת מרדות.

ולפי התוס' (ד"ה רבי) בשם ר"ת בפירוש הלשון השני - לכו"ע דהיינו אפי' לרב פפא בדעת רבי יהודה אם לא בעל אינו לוקה, ואף שרבי יהודה ס"ל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, הכא שאני דגלי ליה קרא דלא לקי אלא רק כשבעל וזהו מדאורייתא, אבל מדרבנן מכין אותו מכת מרדות, ואינו חולק על רנב"י.

כב. האם יש ריבית בפחות משהו פרוטה, ובקרקע?

דף מו.

תשובה:

1. בפחות משהו פרוטה - אין איסור ריבית.

2. בקרקע

לפי התוס' (ד"ה אתיא) - אם יושב בקרקע בשכר המתנת מעותיו הוי ריבית ואסור, ורק בבתי ערי חומה התורה התירתו, [מפני שכל שהלואה היתה במעות, אפי' מחזיר קרקע הוי ריבית, והר"ן פירש שהישיבה בקרקע חשיב כפירות ולכן הוי ריבית - רש"י], אבל אם לווה שדה ע"מ שאם ישטפנה נהר יחזיר שדה וחצי - שמא כי האי גונא לא הוי ריבית בקרקע. [וע"ע במש"כ בפרק ה' מב"מ תשו' ב' נושא ב' ג'].

כג. באלו מקרים המוציא שם רע אינו חייב, באלו מחלוקת, ומדוע?

דף מו.

תשובה:

1. אם הוציא שם רע אחרי שבעל - עיין לעיל תשו' כ'. ואם הוציא עליה שם רע אחר שבגרה - פטור, כנ"ל תשו' יט נושא ב'.

2. כשבאו מעצמם בלא ששכרן

לפי תנא דהברייתא - לוקה.

ולפי רבי יהודה - אינו חייב עד שישכור עדים, דאתיא שימה שימה מריבית.

3. שכרן בקרקע, בפחות משו"פ, שכר את שני העדים בפרוטה, הוציא שם רע על הנישואין

הראשונים שהיה לו אתה - הוי ספק בגמ' ולא איפשטא. [הרמב"ם פ"ג מנערה בתולה הל' ט', פוסק: המוציא שם רע על נישואין הראשונים פטור].

4. הוציא שם רע על נשואי אחיו - אינו חייב, שנאמר "את בתי נתתי לאיש הזה", ולא ליבם.

5. בעל שלא כדרכה והוציא שם רע על אשתו, ונמצאו זוממין

לפי רבנן - נותן מאה כסף, שהרי מחייבים אף כשלא בעל.

ולפי ראב"י - אינו נותן מאה כסף, אלא רק אם יבעול כדרכה ויוציא שם בכדרכה. [וכן פוסק הרמב"ם פ"ב מנערה בתולה הל' י', ואם בעלה שלא כדרכה, מכין אותו מכת מרדות].

כד. מציאת בנו ובתו, האם שייכת להם או לאב, ומדוע?

דף מו: מז.

תשובה:

במשנתנו מבואר: האב זכאי במציאת בתו, וזהו מדרבנן - כנ"ל תשו' ר"ן, ופרש"י: בקטנות ובנערות, והגמ' אומרת: שזהו משום איבה. ופרש"י: היינו איבה של מזונות, "דאי אמרת מציאתה שלה איכא איבה ולא זיין לה". ותוס' (ד"ה משום) מפרשים: שהאיבה לא משום מזונות, אלא כדי שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

הנפק"מ בין רש"י לתוס' הוא בנערה שאינה סמוכה על שלחן אביה, לרש"י - המציאה לעצמה, וזהו אפי' לשמואל הנ"ל, ולתוס' - המציאה לאב, כדי שלא יקדשנה למנוול ולמוכה שחין. ונע"נ במש"כ על מסכת ב"ק פרק ד' תש"ו כו. ובב"מ פרק א' תשובה נו. נושא א' ב'.

הגמ' בב"מ גבי מציאת בנו ובתו הקטנים מביאה, שרבי יוחנן סובר - לא קטן קטן ממש, אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן, וקטן שאינו סמוך זהו גדול, ושמואל סובר - קטן קטן ממש אפי' אינו סמוך, משום דבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו.

הדינים היוצאים מדבריהם הם כדלהלן:

א. אם סמוכים

1. **מציאת קטן קטנה ונערה** - שייכת לאב.
2. **מציאת גדול** - לשמואל שייך לבן הגדול, שהרי יכול לחזור על הפתחים, ולרבי יוחנן שייך לאב.

3. מציאת בוגרת

לפי רש"י - מציאתה לאביה, משום איבה דמזונות.

ולפי התוס' - שייך לה, שהרי לא שייך שהאב יקדשנה למנוול, ומוכה שחין.

ב. אם אינם סמוכים

1. **מציאת קטן** - לרבי יוחנן לעצמם, ולשמואל לאב.
2. **מציאת נערה, בוגרת ובנו גדול** - לעצמם.

3. מציאת קטנה ונערה

לפי רש"י - של קטנה הדין תלוי במחלוקת ר"י ושמואל, ואילו של נערה מציאתה לעצמה.

ולפי התוס' - קטנה ונערה בכל מקרה שייך לאב, כדי שלא יקדשנה וכו'.

כה. האם מליאת האשה שייכת לבעלה, האם מליאת אלמנה שייכת ליתומים שמפרנסים אותה, ומדוע? דף מז.

תשובה :

בתוס' (ד"ה משום) מבואר:

1. **מציאת האשה - לבעלה.** והגמ' לקמן דף צו. ובב"מ דף יב. אומרת שזהו משום איבה.

לפי רש"י - משום איבה דמזונות, ולפי התוס' - משום איבה דקטטה.

2. **מציאת אלמנה - בגמ' (לקמן דף צו.) מבואר:** שזה לעצמה ולא ליתומים.

לפי רש"י - מפני שניזונית על כרחם של היתומים, ולפי התוס' - משום דלא חיישינן לאיבה דקטטה אצל היתומים.

כו. האם תוספת שבת ויו"ט, הוי דאורייתא? דף מו: מז.

תשובה :

לפי תירוץ אהר בתוס' (ד"ה דמסר) - הוי דאורייתא. (לתירוץ השני לא איתפריש).

כז. האם האב זכאי בפירות הבת בחייה? דף מו: מז.

תשובה :

לפי ת"ק (במשנתנו) - אינו אוכל, דרק בבעל תיקנו פירקונה תחת פירות, אבל באב לא חיישינן שלא יפדה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

את בתו.

ולפי רבי יוסי בר' יהודה (בבביתא דף מז.) - אוכל, דגם באב חוששין שימנע ולא יפרוק.

כח. כתב לה האב פירות כסות וכלים שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה (פי' נדוניה) ומתה באירוסין או בניקולין האם הבעל זוכה בהן? דף מז. מז:

תשובה:

לפי ת"ק - הבעל לא זכה בהם, ולפי רבי נתן - הבעל זכה.

לפי רש"י (ד"ה ומתה) - מחלוקתם כשמתה באירוסין לפני שנשאת, אבל אם מתה אחר שנשאת, לכו"ע שייך לבעל. וכן פוסק הרמב"ם פכ"ב מאישות הל' א'.

ולפי התוס' (ד"ה כתב) - מחלוקתם כשמתה אחר שנשאת, אבל אם מתה בעודה ארוסה, לכו"ע הבעל לא זכה בהם.

ר"ת פסק, וכן רבינו חננאל כת"ק, והורה ר"ת: 1. **אם אבי הכלה מוחזק בנדוניה** - לא זכה הבעל. 2. **אם עבר שנה מהנישואין** - גם לת"ק הבעל זכה. 3. **אם לא עבר שנה** - הבעל יחזיר אף אם הוא מוחזק, אלא שר"ת בסוף ימיו חזר בו ופסק שלא יחזיר.

כט. האם יבטל נדוניה שהאב פסק לאחיו? דף מז. מז:

תשובה:

תוס' (ד"ה כתב) מביאים (מלקמן דף סו.): **שאם אחיו כנס** - היבם זוכה, **ואם לא כנס** - אינו זוכה, כיון שפסקו לאחיו רק ע"מ שאם יכנס.

ל. נתארמלה או נתגרשה, האם גובה את עיקר הכתובה ואת התוספת? דף מז. מז:

תשובה:

1. **אם נתארמלה מן הנשואין** - גובה הכל עיקר ותוספת.

2. **אם נתארמלה מן האירוסין**, לפי ת"ק - גובה הכל את עיקר הכתובה והתוספת, ולפי ר"א בן עזריה - את עיקר הכתובה גובה, אבל את התוספת, אינה גובה, דלא כתב לה אלא ע"מ לכונסה.

לא. האם אשה יכולה לומר לבעלה "איני ניזונית ואיני עושה"? דף מז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה תיקנו ובד"ה זימנין) מבואר: **שלפי ריש לקיש** (לקמן דף נח:) - לא יכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה", **ושלפי רב הונא** (שם) - אם אסרה רק לאותו יום יכולה, **ומסתפקים**: אם יכולה גם לעולם.

לב. האם הבעל יכול לומר לאשתו "לאי מעשה ידיך למזונותיך"? דף מז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה תיקנו) מבואר: שאם מעשה ידיה לא ספקה, לכו"ע אין הבעל יכול לומר לאשתו "צאי מעשה ידיך למזונותיך", כיון שחייב לזונה.

לג. האם האשה יכולה לומר "איני נפדית ואיני נותנת פירות"? דף מז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה זימנין) מבואר: שאשה אינה יכולה לומר "איני נפדית ואיני נותנת פירות", אע"פ שהתקנה לטובתה, או מפני שלא תיטמע בין העכו"ם או מפני שידו כידה והוא ניכר בגוף הקרקע.

לד. מזונות כסות ועונה שהבעל חייב ליתן לאשתו, האם הוא מדאורייתא? דף מז: מח.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

א. חיוב מזונות

לפי רבי אלעזר - החיוב מדאורייתא, דכתיב "שארה כסותה ועונתה לא יגרע". וכותבים התוס' (ד"ה ראב"י): שכך סובר גם ראב"י, ושקשה מהברייתא האומרת "תיקנו מזונות תחת מעשה ידיה", שמשמע שהחיוב מדרבנן, כמאן אתיא. ולפי הרשב"א והרמב"ם פ"ב מאישות הל' ב' - מזונות דאורייתא. ולפי הרמב"ן בפרשת משפטים, ורש"י לעיל דף ב. ד"ה אוכלות - הוי מדרבנן.

ב. חיוב כסות ועונה

לכו"ע הוי מדאורייתא. ונע"ע במ"מ פ"ב מאישות הל' א'.

לה. האם הבעל יכול לפחות לאשתו שנפטרה, משני חלילין ומקוננת?

דף מח.

תשובה :

1. **דברים שדרך בנות משפחה בכך - חייב ליתן.**

2. **דברים שאין דרך בנות משפחה, בני משפחתו והעולם ליתן - אינו חייב.**

3. **אם אורחיה דידיה ואין אורחה דידיה**

לפי ת"ק - לא חייב, כיון שלאחר מיתתה אין אומרים עולה עמו ואינה יורדת.

ולפי רבי יהודה - חייב ליתן, דהדין "עולה עמו ואינה יורדת" זהו אף לאחר מיתתה. רב חסדא אמר מר עוקבא פוסק כרבי יהודה, אע"פ שאינה שוהה עמו.

לרש"י - "אורחיה דידיה ודידה" היינו אורחיה דבני המשפחה.

ולתוס' (ד"ה אורחיה) בשם ר"ת - היינו אורחיה דבני העיר, שלזכרים נותנים שני חלילין, ולנקבות נותנים פחות משני חלילין. והנפק"מ בין רש"י לתוס' הוא באופן שאורחיה דידיה ודידה ליתן פחות משני חלילין, אולם אורחיה של בני העיר שני חלילין, שלפי רש"י - נותנים פחות משני חלילין, ולפי תוס' - נותנים כמנהג העיר.

לו. **מי שהלך למדינת הים או נשתטה: 1. האם האשה והבנים זכאים לקבל מנכסי הבעל מזונות, בגדים, תכשיט, 2. האם אפשר לתת צדקה מנכסיו. 3. אם הלך למדינת הים, האם קוברין אותה מנכסיו?**

דף מח.

תשובה :

א. לענין לפרנס ולזון את האשה והבנים

1. **בנשתטה - זנין ומפרנסים (לבוש וכסות - רש"י) את אשתו ובנותיו, ודבר אחר.** [פירושו עיין בהמשך].

לפי התוס' (ד"ה ולא) בשם ר"י - כל זה דוקא אם פירנסם קודם שנשתטה. [ולפי הצד הראשון בתוס' - אף אם לא פירנסם].

2. **בהלך - את אשתו זנין ומפרנסין, אבל לא את בניו ובנותיו, ולא דבר אחר.** [ומוקי ליה הגמ' לקמן דף קז. כששמעה בו שמת בעד אחד, היא דאי בעית אינסובי בעד אחד מצי לאינסובי, מזוני נמי יהיבין לה, בניו ובנותיו, דאי בעי למיחת לנכסיו בעד אחד לא מצו נחתי, מזוני נמי לא יהיבין לה, אבל אם שמעו שמת בב' עדים - נותנים מזונות גם לבנים, ועיין מהרש"א].

ב. דבר אחר פירושו ודינו

לפי רב הסרא - זהו תכשיט, ולפי רב יוסף - זהו צדקה.

לפי הגירסא המצויה ביריבו [וכן הוא לפי הפירוש הראשון ברש"י ד"ה מ"ד תכשיט, וכן הוא לגירסת תוס'] - מחלוקתם במי שהלך למדינת הים שלא נותנים דבר אחר, למ"ד תכשיט לא יהיבין לאשתו כ"ש שלא נותנים צדקה מנכסיו, ואילו למ"ד שלא נותנים צדקה מנכסיו - אבל תכשיט לאשתו נותנים, כדי שלא תתנוול.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

[ולפי"ז בנשטתה - לכו"ע נותנים צדקה מנכסיו וכ"ש שנותנים תכשיט לאשתו].

ולפי הגירסא ברש"י [ד"ה לא ניחארש"י כתב שהוא עיקר] - מחלוקתם במי שנשטתה, שנותנים דבר אחר, לרב חסדא נותנים תכשיט כדי שלא תתנוול ולא נותנים צדקה, ולרב יוסף נותנים צדקה מנכסיו וכ"ש תכשיט לאשתו, [ולפי"ז בהלך לכו"ע לא נותנים לה תכשיט וכ"ש שלא נותנים מנכסיו צדקה].

ג. לענין אם קוברין אותה מנכסיו

לפי כבודה - נותנים לה.

לפי כבודו והוא יותר ממנה - לרבי יהודה [וכן סתמא דגמ'] נותנים, ולרבנן אין נותנים.

לז. מדוע חכמים תיקנו שארוסה בת ישראל לא תאכל בתרומה? דף מח:

תשובה:

1. לפי משנה ראשונה לפני שהגיע הזמן

לפי עולא (לקמן דף נז) - שמא תשקה לאחיה לאחיותיה.

ולפי רב יהודה (סס) - משום סימפון.

2. ולפי משנה אחרונה אחר שהגיע הזמן

מרש"י משמע: שהטעם תלוי במחלוקת רב ורב אסי שבסוגיין, רב סובר כעולא ורב אסי כרב יהודה.

ולפי תוס' (ד"ה רב אסי) - למשנה אחרונה לכו"ע חוששין רק משום סימפון.

לח. הגיע הזמן ולא נישאו, האם בת ישראל לכהן אוכלות בתרומה? דף מח:

תשובה:

למשנה ראשונה - אוכלת, למשנה אחרונה - לא אוכלת, לשיטת תוס': זהו לכו"ע. [שיטת רש"י שפירש שנחלקו בזה רב ורב אסי צ"ב כמו שהקשו בתוס', ועיין מש"כ לקמן פ"ה תשו' ל"ז].

לט. מסר האב לשלוחי הבעל למשנה אחרונה, לאיזה דינים נכנסת לרשות הבעל, ולאיזה לא? דף מח:

תשובה:

א. לענין להאכילה תרומה

לפי רב אסי - אוכלת, ולשאר אמוראים - לא.

ב. לירושת נדוניתה

לרב, לרב אסי, לרבי יוחנן, לר' חנינא ולשמואל - אם מתה הבעל יורשה.

ולפי ר"ל - תלוי בשני הפירושים שבתוס' (ד"ה ושמואל), לפירוש הראשון אליביה יורש, ולפירוש השני אינו יורש. [לד' נתן לעיל דף מז. הסובר: שכל ארוסה בעלה יורשה - ודאי יורשה, גם אם לפני שאביה מסרה לבעל, דלא גרע מכל ארוסה].

ג. סכום כתובתה בנישאה אח"כ לאחר

לפי רב, רב אסי ור"ל - מנה.

ולפי שמואל - תלוי בשני הפירושים שבתוס' (ד"ה ושמואל), לפירוש הראשון אליביה, כתובתה מאחר מנה, ולפירוש השני כתובתה מאחר מאתיים. [מרש"י ד"ה שמואל, משמע קצת שסובר שלשמואל כתובתה מאחר מאתיים, דכתב שמסירה מועילה רק לענין לירש נדונייתה].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכ"ל למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ד. הפרת נדריה

לפי התוס' (ד"ה ושמואל) - לכו"ע הבעל מיפר לבד.

ולפי רש"י (ד"ה ושמואל) - לרב לרב אסי הבעל מיפר לבד, ולשמואל (ור"ל) אין הבעל מיפר לבד.

ה. נערה המאורסה שזינתה אחר שהאב מסרה לבעלה

בברייתא מבואר: שדינה בחנק, ויתכן שלשיטת רש"י בשמואל ובר"ל - סקילה, אמנם אם נתגרשה מן האירוסין והתארסה שוב - לכו"ע דינה בסקילה, דלא גרעה מיתומה.

מ. האם חיוב האב במזונות בניו ובנותיו הוא מדאורייתא או מדרבנן, והאם כופין אותו לזונס?
דף מט. מט.

תשובה:

א. מדאורייתא - לכו"ע אינו חייב לזון.

לפי ר"מ - מצוה לזון את הבנות וכ"ש את הבנים שעוסקים בתורה.

ולפי רבי יהודה - מצוה את הבנים וכ"ש את הבנות משום זילותא.

ולפי רבי יוחנן בן ברוקא - אפ"ל מצוה ליכא, ורק לאחר מיתה יזונו הבנות מנכסיו.

ב. מדרבנן

1. קטנים (מעל שש - גמ' לקמן דף סה: עד שיביאו שערות - רש"י בסוגיא), לפי רבי אילעא בטם ר"ל משום רבי יהודה בר הנינא - באושא התקינו שיזון את בניו ובנותיו הקטנים. הגמ' פוסקת: שלא כופין אותו (אלא מפתים אותו בדברים - גמ'). רש"י (ד"ה תו שמע) כותב: דהיינו שאין הלכה כרבי אילעא. (הרי"ף בדף 2. בדפי הרי"ף, הביא מחלוקת גאונים, כשידעין אומדן דעתיה, באם נותנים להם כמה דאמיד בין פחות בין יותר, ושאם הוא אדם עשיר - כפינן ליה על כרחו, כדין שכופין על הצדקה. (עין תשר' הבאה).

2. קטני קטנים עד בן שש - בתוס' (דף סה: תוד"ה כשהם, על פי הגמ' לקמן דף סה:) מבואר: שלכו"ע חייב. (וע"ע באבני מילואים סי' עא, דכתב: שאם הוא חריף ואינו צריך לאמו אינו חייב במזונותיו אפי' בן חמש, עיי"ש).

מא. הדין שכופין על הלוקה, האם זהו ממש או רק כדכריס?
דף מט.

תשובה:

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה אכפיה) - כופין אותו רק בדברים, [אך לא באמירה בעלמא של "יארור ילדה וכו'", אלא אומרים לו "שעובר על מצות עשה דצדקה", - מהרש"א].

לפי תירוץ השני - אם יש מנהג כופין ממש, מכח רשאין בני העיר להסיע על קיצתו.

ולפי תירוץ השלישי - כופין ממש, דאיכא תרתי לאוין "לא תאמץ" ו"לא תקפוץ".

מב. מת האב, האם הבנות זכאין ליזון מנכסיו?
דף מט.

תשובה:

לפי רבי אלעזר בן עזריה - אחר מיתת האב, הבנות זכאין לקבל מזונות מכח תקנת בי"ד.

מג. המוכר או הנותן כל נכסיו לבניו או ללחמים, האם בי"ד מוציאין מהנכסין מזונות עבורו ועבור אשתו?
דף מט: נ:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

א. אם נתן לבניו

לפי רב אילעא בשם ר"ל - באושא התקינו שהוא ואשתו זזונים מהנכסים. ומבואר בתוס' (ד"ה הוא): אפילו ממטלטלין.

הגמ' מביאה שר' יונתן אמר "עשיתיהו", ושזה לא מעיקר הדין. [דאין הלכה כרבי אילעא]. רש"י (ד"ה ועשיתיהו) מפרש: שכפה אותם בחזקה. ותוס' מפרשים: שצ"ל ש"עשיתיהו" היינו בדברים. [ועיין לעיל תשר' מא].

ב. אם מכר או נתן לאחרים

בתוס' (שם) מבואר: שלא מוציאין, ואף אחר שנפטר, משום שאין מוציאין למזון האשה והבנים מנכסים משועבדים. [וע"ע ברש"י לקמן דף נא: ד"ה והמקבל, שכתב שאם קנו לה מידו, גובה מנכסים משועבדים, דסתם קנין לכתיבה עומד], **אמנם שכיב מרע שנתן מתנה** - האשה גובה כתובתה ומזונות מהמקבל מתנה, ואפילו אם המתנה זה ממטלטלי, משום דמתנת שכיב מרע דרבנן הוא.

מד. האם מתנה כמכר לענין: 1. נתן כל נכסיו לאחרים, לענין קבי"7 יגבו מהמקבל מתנה, מזונות עבור הנותן. 2. שטר שאין בו אחריות נכסים, לענין לגבות מהמקבל מתנה. 3. עשה שורו אפותיקי ונתנו, לענין שבעל חוב יגבה הימנו. 4. אחין שמכרו או משכנו או שנתנו במתנה, לענין להוליא מהמתנה לפרנסה ולמזונות האשה. 5. מתנת כריא, לענין שהאשה תגבה כתובתה ומזונות מהמתנה. 6. מתנת שכיב מרע, לענין שהאשה תגבה כתובתה ומזונות מהמתנה?
דף מט:

תשובה:

בתוס' (ד"ה הוא) מבואר:

1. הנותן מתנה לאחרים הוא כמכר, שלא גובים מהמתנה מזונות עבור הנותן. 2. הוא כמכר, לענין שבע"ח שאין לו אחריות אינו גובה ממקבל מתנה. 3. לא כמכר, ולכן עשה שורו אפותיקי - בע"ח גובה מהמקבל מתנה. 4. כמכר, שמוציאין לפרנסה (לנדוניא) ולא למזונות האשה. 5. כמכר, שמוציאין לפרנסה ולא למזונות. 6. האשה גובה כתובתה ומזונות מהמתנה, אף אם המתנה זה ממטלטלי, הואיל ומתנת שכיב מרע הוא מדרבנן.

מה. האם בת גובה נדוניא ומזונות ממטלטלי דאב, וכמה? **דף נ: נא.**

תשובה:

א. לפרנסה (נדוניא להנשא)

אמר שמואל: לפרנסה שמין באב, תוס' (דף נא. ד"ה ממרקעי, ובדף נ: ד"ה ומאי) מביאים: שלפי רבנן (דף סח.) - גובין נדוניא ממרקעי ולא ממטלטלי, רק עישור נכסים לא פחות ולא יותר, דיותר הוא עיבורי אחסנתא, ושלפי רבי יהודה - שמין באב, ושרבי (בדף סח.) ושמואל (בסוגיא) סוברים כרבי יהודה.

לפי רש"י (ד"ה וכדשמואל) - שמין באב בין ממרקעי בין ממטלטלי, ומשמע מרש"י, שנותנים בין יותר מעישור בין פחות מעישור. [וכן הוא ברש"י לקמן דף סח. ד"ה ונתן].

ולפי התוס' (דף נ: ד"ה ומאי) בשם הר"ח - שמין דוקא ליתן לה פחות מעישור, אבל לא מיפין כוחה ליתן לה יותר מעישור, דלא מצינו שומא לעילויא, ונותנים לה אפילו ממטלטלי, ואף שהגמ' הסיקה שהלכתא ממרקעי ולא ממטלטלי, מתרצים התוס' (דף נא. ד"ה ממרקעי): שהיינו בלא אמידנא, אבל באמידנא גובין אפילו ממטלטלי, ועוד כתבו התוס' (שם): שבזמן הזה דאיכא תקנת הגאונים כולהו גבי ממטלטלי, דאנן סהדי שהאב מסכים שיגבו גם ממטלטלי, והוי כאמידנא, [וכ"ש שגובים לכתובה ולמזונות ממתנת שכיב מרע - תוס' דף מט: ד"ה הוא].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ב. למזונות

לפי רבי - גובין אף מטלטלי, ולפי רשב"א - רק ממקרקעי.

רב יצחק בר יוסף סובר: שבעליה התקינו שגיבו גם ממטלטלי, וכל האמוראים חולקים עליו, ואמר רבא: הלכתא שגובין ממקרקעי ולא ממטלטלי, וואין גובין מפירות העומדים ליבצר א"כ עדיין צריכים לדקלא, ומבואר בתוד"ה סוף: שזה רק לפי ר"ש, וע"ע במסכת ב"מ דף ק: תוד"ה ואמר, ובמש"כ שם תשובה כב, מיהו כתבו תוס' (ד"ה ממקרקעי): שמתקנת הגאונים היא שגובין אף ממטלטלי, ויכ"ש ממתנת שכיב מרע - תוס' דף מט: ד"ה הוא.

תוס' (דף נ: ד"ה ומאי) מביאים: שרבי (בדף סח:) סובר שלא גובין ממשעבדי, ומפרשים: שזהו לפי שמזונות אינן קצובים, אבל פרנסה שקצוב גובה אפי' ממשעבדי.

מו. מי שלא כתב לאשתו שכל נכסיו אחראין לכתובה, האם האשה גובה כתובתה, והאם ממשעבדי? דף נא.

תשובה:

לפי רבי מאיר - גובה רק מבני חורין, דאחריות לאו טעות סופר.

תוס' (ד"ה ונט) מביאים: ששמואל אומר שלפי ר"מ לא גובה אפי' מבני חורין, לפי פירושם הראשון: בלאו הכי שמואל איתותב, ולפירושם השני: אם מפורש בשטר שלא יגבה ממשעבדי, הרי גובה מבני חורין, אבל בסתמא ס"ל שלא גובה אפי' מבני חורין.

ולפי רבי יהודה - גובה גם ממשעבדי, דאחריות טעות סופר.

מז. האם אשה יכולה למחול על כתובתה או לכתוב "התקבלתי" על חלק מהכתובה? דף נא.

תשובה:

לפי ר"מ - בעודה תחתיו לא יכולה למחול, ואם מחלה לא הוי מחילה.

ומבואר בתוס' (ד"ה מני): שהיינו דוקא במחלה בעל פה, אבל לפי מסקנת הגמ' - אם מחלה בכתב, הוי מחילה, ובעילתו בעילת זנות, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ושלפי הריב"ן - כל שמן הדין אין לה, לא הוי בעילתו בעילת זנות.

ולפי רבי יהודה - אם כתבה "התקבלתי" ועל מקצת הכתובה - רמב"ן, באר אליהו אהע"ז סי' סו, הוי מחילה, תוס' (שם) כותבים: שכן הדין כשמחלה בעל פה ובתחילת ביאה, אבל אם מחלה על פה בסוף ביאה - לא הוי מחילה, דאמירתה "התקבלתי" לאו כלום הוא, הואיל וכבר זכתה, ורק אם כתבה שובר מהני. וולפי רבי יוסי לקמן דף נ: - רשאי לפחות גם אם לא כותבת לו "התקבלתי".

מז/1. אשת כהן או אשת ישראל או מי שהיה קידושיה קידושי טעות שנאנסה או נשבתה, האם מותרת לבעלה, ומדוע? דף נא.

תשובה:

1. אשת כהן שנאנסה או נשבתה - אסורה לבעלה.

2. אשת ישראל שנשבתה או שיש עדים שנאנסה וצווחה מתחילה ועד סוף - מותרת לבעלה.

"שבויה" שמותרת, היינו בשבוית מלכות כאחשורוש, [שיודעת שלא ישאנה, ובעילתה באונס - רש"י], וכן בשבויה אצל ליסטים בעלמא, [שלוקחין שלה עמו קשין לה - רש"י], אבל שבוית ליסטים כבן נצר [שאחרי שכבש נעשה מלך] - אסורה, ומפרש רש"י: דסברה שיתחתן עמה ולכן נבעלת לו ברצון.

3. אשת ישראל שנאנסה ואין עדים

לפי אבוב דשמואל - אסורה, דחיישין שהיה תחילתה באונס וסופה ברצון. תוס' (ד"ה אונס) כותבים: שאסורה מדאורייתא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ולפי רבא - מותרת, דאמרינן יצרה אלבשה, וכן תניא כוותיה, "היא לא נתפשה" אסורה, הא נתפשה מותרת, ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת, ואיזו היא, זו שתחילתה באונס וסופה ברצון.

4. מי שהיה קידושיה קידושי טעות שנאנסה - אפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת. (התוס' לקמן דף עז: ד"ה ממאנת, כתבים שני פירושים, האם "ממאנת" דוקא או שהיא פנויה גם אם לא ממאנת, כדלקמן פרק ד' תשר' כד).

מח. אשה האסורה לבעלה מחמת לאו שלא מחמת שבועה ואח"כ נשבתה, האם הבעל חייב לפדותה, ומדוע?
דף נא: נב.

תשובה:

א. ממזרת ונתינה לישראל - אינו חייב לפדותה, לאביי: זהו מפני שלא שייך לומר "ואותבינך לאינתו", ולרבא: מפני שאיסור שלא ע"י שבועה גרם לה. (רבא יכול לסבור את הטעם "ואותבינך לאינתו" ונפק"מ לענין האמור לקמן תשר' נ"א).

ב. אלמנה לכה"ג שנשבת

לפי אביי - חייב לפדותה, מפני ששייך התנאי כתובה "ואהדרינך למדינתך".

ולפי רבא - אינו חייב לפדותה, הואיל ולא איסור שבועה גרם לה.

ג. אם ישראל הדיר את אשתו מליהנות לו ונשבת

לפי רבי אליעזר - פודה אותה ונותן כתובה, מפני שהולכים בתר מעיקרא.

ולפי רבי יהושע - נותן כתובתה ואינו פודה, מפני שהולכים בתר הסוף. סומכוס אומר: שרבי יהושע מודה שאם נשבת ואח"כ הדירה, שחייב לפדותה, כדי שלא יבוא להערים.

ד. אם כהן הדיר את אשתו מליהנות לו ונשבת

לפי אביי - לכו"ע חייב לפדותה, שהרי שייך "ואהדרינך למדינתך", וכאלמנה לכה"ג.

לפי רבא - הדין תלוי במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע הנ"ל.

ה. אם היא נדרה והוא קיים לה ונשבת

לפי רבי יהושע (הסובר: היא נתנה אצבע בין שיניה) - אינו חייב לפדותה (ולא חייב ליתן לה כתובה).

ולפי רבי אליעזר (הסובר: הוא נתן אצבע בין שיניה) - דינו כמי שהוא נדר, שהתבאר לעיל נושא ג' ד', שתלוי אם זה אשת כהן או אשת ישראל.

מט. ממזרת ונתינה, אלמנה לכה"ג, וקניות, האם הבעל זכאי בפירות, והאם חייב בפדיתן, ועד כמה חייב להוציא כדי לפדותן?
דף נב.

תשובה:

בתוס' (ד"ה ממזרת ע"פ הגמ' ביבמות) מבואר הנושאים הדינים והשיטות כדלהלן:

א. ממזרת ונתינה

אין הבעל זכאי בפירות, אמנם אם אכל (שלא כדין - רש"י יבמות דף פ. ד"ה יש) ונשבו - פודה עד כדי דמי הפירות שאכל.

ב. אלמנה לכה"ג

לפי שיטת אביי הסובר שהייב לפדותה - יש לבעל לגמרי דין פירות שהם תחת פירקונה, וחייב לפדותה, אף יותר מכדי דמי הפירות שאכל.

ולפי שיטת רבא הסובר שאין חייב לפדותה - אותן פירות שאכל יתן רק אם נשבת, ואין חייב לפדותה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ביותר מדמי פירות שאכל.

ג. שניות

אין הבעל זכאי בפירות, ואין חייב לפדותה, אף בדמי הפירות שאכל.

ד. האם היתומים חייבים לפדות את אשת האב, ומדוע?

דף נב.

תשובה:

1. **אם נשבת לאחר מיתת בעלה או שנשבת בחיי בעלה ולא הכיר בה** - אין חיוב ליתומים לפדותה.

2. **אם הכיר בה** - הדין תלוי במחלוקת שבין שתי ברייתות, ורב בשם רבי חייא פסק כהתנא דברייתא הסובר שלא חייבים, שהרי לא שייך לומר "ואותבינך לי לאינתו".

נא. נשבת והיו מבקשים לפדותה יותר מדמיה ויותר מכדי כתובתה, האם חייב לפדותה?

דף נב. נב:

תשובה:

א. כפריון ראשון

לפי ת"ק - אם מבקשים עליה עד עשרה מדמיה או מכתובתה [פי עשרה מדמיה או פי עשרה מכתובתה] חייב לפדותה, ואם מבקשים עליה יותר על כדי דמיה אין פודין, מפני תיקון העולם.

ולפי רשב"ג - אם מבקשים יותר מכדי דמיה או יותר מדמי כתובתה לא פודין, דתרי קולא קאמר. [הרי"ף פוסק כרשב"ג, והרמ"ה כת"ק, ועיין רא"ש].

ב. כפריון שני

רצה פודה רצה אינו פודה.

לפי רש"י - "אינו פודה", משום שלא תקינו רבנן אלא חד פדיון. תוס' (ד"ה רצה) כותבים: דמשמע מרש"י שאינו פודה כלל אפי' בדמיה. [וכן סובר הרא"ש].

ולפי התוס' (שם) בשם הר"ח - עד כדי דמיה חייב לפדות, "ואינו פודה" היינו יותר מכדי דמיה. תוס' הקשו עליו, דבברייתא השניה איתא, ש"אינו פודה יותר מכדי כתובתה", ויצטרך לשנויי תרי קולי גם לרבנן.

נב. הבעל ברפואת אשתו או היתומים ברפואת האלמנה, האם חייבים לרפאותם אף ברפואה שאין לה קצבה?

דף נא. נב:

תשובה:

1. **הבעל** - חייב אף ברפואה שאין לה קצבה, [ועיין רא"ש], מיהו יכול לומר לה "הרי גיטך וכתובתיך". התוס' (דף נב: ד"ה אמר) מבארים: לפי שרפואה בכלל מזונות, והרי קיבלה כנגד מעשה ידיה שעד עכשיו. [הראב"ד כותב בשם הסיפרי, שזהו דוקא כשאינה חולה, אבל אם היא חולה אינו יכול לומר לה כן עד שתתרפא, שנאמר "ושלחתה לנפשה"].

2. היתומים

לפי ת"ק - רפואה כמזונות, [דהיינו כל ימי אלמותה או כאנשי גליל, דהיינו עד שירצו היורשין ליתן לה כתובתה, כמבואר במשנה דף נב:].

ולפי רשב"ג - רפואה שיש לה קצבה מתרפאת מכתובתה, ואילו רפואה שאין לה קצבה, הרי היא כמזונות.

נג. מהו "כתובת בנין דיכרין", מדוע תיקנוה באלו אופנים אין התקנה, ומדוע?

דף נב:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

תכמים תיקנו שיהיו הבנים הזכרים יורשין כתובת אמן ונדונייתה, ואת השאר חולקים עם אחיהם מהאשה שניה בשווה. אמר רבי יוחנן משום רשב"י: הטעם שהתקינו כתובת בנין דיכרין, זהו כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו, והוי תנאי כתובה שחיובו גם אם לא כתב זאת בפירוש.

באופנים הבאים לא נתקנה תקנת "כתובת בנין דיכרין" וחולקין בשווה: 1. בת בין הבנים, דכנחלה שוויה רבנן, ופירש"י: דירתון תנן, ואין בת יורשת בן הבנים, [ועין תוד"ה ירתון], 2. בת בין הבנות. דלא פלוג רבנן בינם לבת בין הבנים. 3. כשאין מותר דינר, דבמקום דקמיעקרא נחלה דאורייתא לא תיקנו, דככתובה שוויה רבנן. 4. כשיש רק מטלטלין, דככתובה שוויה רבנן. וכתבו בתוס' - שבזה"ז אחרי תקנת הגאונים, כתובת בנין דיכרין ככתובה שגובה ממטלטלי. [הר"ן דף יח: בדפי הר"ף, מביא את דעת הרמב"ם הפוסק בפ"ט מאישות: שגובה רק מקרקע, ושנקצת הגאונים אומרים שאינה נוהגת היום כלל]. 5. לארוסה אין כתובת בנין דיכרין, וליבמה הוי ספק - תוס' לקמן דף נג: סוד"ה בת].

למ"ד ירתון תנן - אינה גובה ממשעבדי, דאין ירושה בדברים משועבדים.

נד. מי שכתובתו כנדוניא, האם יכול לחזור בו?

דף נג.

תשובה :

לפי ההתירוץ הראשון בתוס' (ד"ה השתא) - כל זמן שלא היה קידושין יכול לחזור בו, אבל אחר קידושין אינו יכול, דהן הן הדברים הנקנים באמירה.

ולפי תירוץ השני - אם כתיבת הנדוניא היתה אחרי הקידושין, לא אומרים הן הן הדברים הנקנים באמירה, ולכן יכול לחזור בו, [יתכן ושני תירוצי התוס' לא חולקים לדינא. וע"ע לקמן דף קט. תוד"ה תשב, מש"כ בה].

נה. מוכרת כתובתה, האם מפסדת את דין כתובה בנין דיכרין?

דף נג.

תשובה :

אינה מפסדת את כתובת בנין דיכרין, [דהיינו כאשר מתה ואח"כ מת בעלה], בין שמכרה לאחרים ובין שמכרה לבעלה, משום דאמרינן זוזי הוא דאנסוה.

נו. מוחלת כתובתה לבעלה, 1. האם יש לה כתובת בנין דיכרין. 2. אם אח"כ התאלמנה האם יש לה מזונות?

דף נג.

תשובה :

1. מוחלת כתובתה לבעלה - אין לה כתובת בנין דיכרין, שהרי מחלה.

2. אם נתאלמנה - אין לה מזונות מהיתומים, שהרי מחלה על כתובתה. [כל מוחלת כתובתה אם רצה לקיימה צריך לכתוב לה כתובה חדשה, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה - ר"ן דף יט: בדפי הר"ף, עיי"ש].

נז. ארוסה שמתה, האם הארוס חייב בקבורתה, ומדוע?

דף נג.

תשובה :

לפי רב נהמו, עולא, ואבימי בר פפא - חייב בקבורתה או נותן לה כתובתה.

ולפי רב הייא ור"ל - אין חייב בקבורתה, כיון שאינו יורש נדונייתה. [יתכן שרב נחמן ועולא ואבימי חזרו בהם מכח הברייתא, ד"ק בדברי רש"י ד"ה או ה, שכתב "וסבר", משמע שחזרו בהם, מאי טעמא משום שלא נשתעבד לה, שהרי אין אני קורא בה "לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב לך", ופירשו בתוס' (ד"ה שאין): דהיינו כב"ש דרשי מדרש כתובה דהלכתא כוותיהו, אבל לפי ב"ה - חייב בקבורתה.

נח. מה ששינוי "קבורתה תחת כתובתה", האם זה תחת המנה ומאתיים או תחת הנדוניא שירש ממנה, ומה הנפק"מ?

דף נג.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

לדעת רב נהמין ורעימייה שבתשובה קודמת - תחת המנה ומאתיים [יעוין רש"י ד"ה או הב].

ולפי רב הייא ור"ל - תחת הנדוניה, והנפק"מ אם הארוס חייב בקבורת ארוסתו, שמנה ומאתיים יש מן האירוסין, ונדוניה אין מן האירוסין, [לפי רש"י דף מז. - לרבי נתן הבעל יורש נדונייתה שמהאירוסין, ואחרת מרבינו תם].

נט. אשה שאמרה "מת בעלי", האם מותרת להינשא והאם נוטלת כתובתה? דף נג.

תשובה :

תוס' (ד"ה שאין) מביאים: שבין לפי ב"ה בין לפי ב"ש מותרת להינשא ונוטלת כתובתה.

ס. האם דוכסין מלחך כתובתה? דף נג.

תשובה :

תוס' (שם) מביאים: שלפי ב"ש (לקמן דף פא.) - דורשים מדרש כתובה, בין ליפות כוחה ובין לגרוע כוחה, ושלפי ב"ה - אין דורשים מדרש כתובתה.

לפי התירוף הראשון שבתוס' - זהו אף אחר שב"ה חזרו בהם מדבריהם במסכת יבמות (דף קטז).

לפי התירוף השני שבתוס' - ב"ה חזרו בהם ומודים שהיכא שזה ליפות כחה דורשים מדרש כתובתה, ושמשוגייתנו מוכח שהלכה כב"ש שדורשים ואפי' לגרוע כחה, [וע"ע לקמן דף פא. תוד"ה והא. דבתירוצם האחרון ס"ל: שלמסקנת הגמ' שם - לב"ה הסוברים שלא דרשינן "מדרש כתובה", ה"מ לטובתה, אבל לרעתה דרשינן, ועיי"ש שאפשר שלמסקנת רב אשי - תמיד דורשים].

סא. תנאי בי"ד של כתובת "בן נוקבן" לגבות מן האחין, עד מתי? דף נג.

תשובה :

1. **אם בגרה אף שלא נישאה או שנישאה אף שלא בגרה - לכו"ע אינה זכאית למזונות, שהרי יצאה מרשותו של אב.**

2. **ארוסה שעדיין לא בגרה**

לפי ת"ק ובן סובר רב - אינה זכאית למזונות מן אחין, [וכן פוסקים הר"ף והרא"ש]. רש"י (ד"ה הכי גרסינן) מפרש: דטעמא מאי תיקנו מזונות מן האחין, כדי שלא תיתזל, הכא ליכא למיחש, שהרי הארוס יזין אותה מדידה, ואע"פ שאינו מחויב לזונה.

ולפי רבי אלעזר ובן סובר לוי - זכאית לקבל מזונות מן האחין.

סב. ממאנת שחזרה לאחיה, האם יש לה דין כתובת "בן נוקבן"? דף נג.

תשובה :

רב ששת דייק מברייתא שדין זה תלוי במחלוקת תנאים: שלפי ת"ק - יש לה, ולפי רבי יהודה - אין לה.

תוס' (ד"ה אלמנה) כותבים: שלפי רש"י [עכ"פ לפי הא"נ בתוס'] ולפי ר"ת - לת"ק יש לה גם כשמיאנה מן הנישואין.

סג. נתאלמנה או נתגרשה או שומרת יבם, האם יש לה דין "בן נוקבן"? דף נג.

תשובה :

1. **אלמנה מן הארוסין**

לפי ת"ק ובן סובר רב - אין לה. [כ"ל תשרי סא דין 12].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ולפי רבי אלעזר וכן סובר לוי - יש לה. [כנ"ל שם].

2. **אם נישאה ומת אביה, ואח"כ נתאלמנה או נתגרשה - לכו"ע** [ואף לר"ת] אין לה דין "בנן נוקבן", כיון שנפקעה שעה אחת ממזונות.

3. **נתאלמנה או נתגרשה ואח"כ מת אביה**

לפי רש"י (ד"ה אלמנה) - לכו"ע אין לה, דכיון שנפקעה שעה אחת ממזונות שוב אין לה.

ולפי תוס' (ד"ה אלמנה) בשם ר"ת - לת"ק יש לה, [ואף רב דס"ל ארוסה אין לה, יכול לסבור בדין זה שיש לה, הואיל וחזרה בחיי אביה - מהרש"א], ולרבי יהודה אין לה, כיון שנישאה. תוס' כותבים: שפירוש רש"י נראה עיקר.

4. **אם נישאת ואח"כ מיאנה - עיין תשו' קודמת.**

סד. ליבמה לאנוסה [ולארוסה], האם יש להם מזונות מנכסי היבם או מנכסי הארוס והבעל: דף נג: נד.

תשובה:

1. **ליבמה - ברש"י** (ד"ה או דילמא) ובתוס' (ד"ה בת) מבואר: שיש לה מזונות מנכסי הבעל, דגביה דידה תנאי כתובה ככתובה, ואם אין מנכסי הבעל, מקבלת מנכסי היבם.

2. **לאנוסה - בתוס' (ד"ה בת אנוסה) מבואר:** שהוי ספק.

3. **לארוסה שאינה יתומה - מתוס' (ד"ה בת אנוסה) שהקשו מאנוסה ולא מארוסה, מוכח שסוברים שלארוסה אין מזונות מנכסי הארוס.** [וכן הוא במשנה לקמן דף צז].

לארוסה יתומה, לפי הלשון השני בגמ' אליבא דרב יוסף - הארוס נותן לה אף בלא שהתחייב, כיון שלא ניחא ליה דתיתזל.

סה. בת יבמה או בת שניה ובת ארוסה, האם יש לה מזונות, מכח תקנת "בנן נוקבן"? דף נג: נד.

תשובה:

1. **בת שניה ובת ארוסה - רבי אליעזר מסתפק:** האם רק את השניה קנסו ולא את בתה, ורבא מסתפק האם מפני שיש לארוסה כתובה [עיין לקמן תשו' סז סט] ה"ה לבת.

2. **בת יבמה - ריש לקיש מסתפק אם יש לה מזונות.**

לפי התוס' - הספק באופן שאין מנכסי הראשון, אבל אם יש מנכסי הראשון, אית לה ממה נפשך.

ולפי הי"מ שבתוס' - מנכסי הראשון ודאי שאינה מקבלת, שהרי הוא לא כתב לה אלא "בנן נוקבן" דיהוין לך מינאי אינון יתבין, והאי לאו מיניה הוא, וספק הגמ' אם מקבלת מנכסי שני.

סו. האם יש לין כתובת "בנין דיכרין" כשנפלה ליבום מן הנשואין? דף נג:

תשובה:

התוס' (ד"ה בת יבמה) מסתפקים בזה, דהואיל ואינו יורש אלא מאחיו, לכן אין דין כתובת בנין דיכרין.

סז. נתארסה ונפלה ליבום, האם יש לין כתובת בנין דיכרין [פי' שמת בעודה ארוסה]? דף נג:

תשובה:

לתוס' (שם) הדין פשוט שאין כתובת בנין דיכרין, שהרי לא יהיב לה אב מידי.

סח. הבא על ארוסתו, האם הארוס חייב במזונות הבת? דף נד.

תשובה:

הגמ' מסתפקת בזה, דהואיל ויש לארוסה כתובה [עיין תשו' הבאה], אז יש גם לבת או שנאמר שאין לה מפני

שלא תיקנו רבנן כתובה עד שעת נישואין. ונניין רש"י שפירש שמדובר שהבת נולדה לפני הנישואין.

ס.ט.האם יש כתובה לארוסה? דף נד.

תשובה :

1. **אם כתב לה מן האירוסין - חייב כתובה.**
2. **ואם לא כתב לה - ברש"י (ד"ה כיון) מובא שני צדדים אם רבנן תיקנו כתובה לארוסה.** ונניין לעיל תשר' י' דין 2.

ע. באלו מקרים אלמנה אינה זכאית למזונות, ובאלו יש בזה מחלוקת? דף נד. נד:

תשובה :

1. **כשיש לו ביקתא ואין לו בית שחוזרת לבית אביה**
לפי מר בר רב אשי - אינה מקבלת מזונות, דכיון שאינם מחויבים ליתן לה מדור בביקתא, לא קרינן בה "ואת תהא יתבא בבית" ולא קרינן בה "ומזנא מנכסי".
ולפי רב יוסף - מקבלת מזונות, אף שאינם מחויבים ליתן לה מדור בביקתא, וכך הגמ' פוסקת.
2. **כשתבעו להינשא, ועכבה זאת לא מפני כבוד בעלה או שכיחלה ופירכסה או תובעת כתובתה בבי"ד - אין לה.**
3. **כשזינתה - לרב חסדא אין, ולרב יוסף יש, מפני שיצרה אלבשה.**
4. **כשמכרה כתובתה או משכנה כתובתה או עשתה כתובתה אפותיקי - מפסידה כתובתה, אף כשעשתה כן שלא בבי"ד.**
הגמ' הסיקה להלכה שבכל המקרים הנ"ל - יש לה מזונות, חוץ מהתובעת כתובתה או כשמכרה או משכנה או עשתה כתובתה אפותיקי.
התוס' (ד"ה לית) כותבים: שה"ה באם תבעו להינשא, ועיכבה לא מחמת כבוד בעלה, שמפסידה מזונותיה. ונניין ברי"ף.

רבי יוחנן (דף נד): אומר: שאם הבעל ייחד לה קרקע למזונותיה, לא חייבים ליתן לה. ולפי ר"ל - כ"ש שריבה מזונותיה וחייבים ליתן לה, רבי יוחנן הבין שר"ל חולק עליו, ורב אבהו מפרש, שרבי יוחנן דיבר כשהבעל אמר "קרקע זו למזונותיך", דהוי לשון "ריבה", אבל ר"ל אומר דינו כשהבעל אמר "במזונותיך", שהוא לשון מיעוט.

עא.האם היתומים יכולים לפטור את חיוב מזונות אמם ע"י נתינת כתובה, ומדוע? נב: נד.

תשובה :

לפי מנהג אנשי ירושלים - לא יכולים לפוטרה, דהיו כותבים בכתובה "כל ימי מיגר אלמנותיך בבית", וכך כתבו אנשי גליל. וכך פוסק שמואל.
ולפי מנהג אנשי יהודה - יכולים לפוטרה, דהיו כותבים "עד שירצו היורשין ליתן לך כתובתיך", וכך פוסק רב.

עב. אלמנה כשנותנים לה כתובתה, ולקיט כשיוצא מהבעה"ב, האם שמין להם גם את מה שלובשין, ומדוע? נד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. אלמנה

לפי רב - שמין גם מה שעליה, דנתן לה ע"מ שיהא שלה כל זמן שהיא תחתיו, ולא ע"מ שתקח ותצא.
ולפי שמואל - אין שמין, וכך פוסקים רב נחמן ורבינא.

2. לקיט

לפי רב הייא בר אבין - לרב אין שמין, ולשמואל שמין.
ולפי רב כהנא - להיפך, לרב שמין, ולשמואל אין שמין וכבאלמנה.
תוס' (ד"ה ושמואל) פוסקים: שבמקום שיש מנהג ילכו אחר המנהג, ובמקום שאין מנהג יעשו כשמואל דהילכתא כוותיה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק המישי

אף על פי

דין המתנה עם אשתו לפחות מכתובתה - עיין לקמן תשו' ב' כה.

א. האם אדם יכול לעבד דבר שלא בא לעולם 1. כשיש לו נכסים בזמן ההתחייבות. 2. כשאין לו נכסים? דף נד:

תשובה:

בתוס' (ד"ה אף) מבואר:

1. כשיש לו נכסים - יכול לשעבד אף אם אח"כ אבדו הנכסים וקנה אחרים.

2. כשאין לו נכסים

לפי רבינו אליהו - אדם יכול לשעבד גופו לחוב מסוים, ולכשיהיו לו נכסים חל שעבודו מעתה.

ולפי התוס' בשם הי"ב ור"ת - אינו יכול, ורק אם הוא מודה שיש לו קרקע ונכסים הוי שיעבוד, אף שאנו יודעים שאין לו קרקע ונכסים, ומועיל מדין הודאת בע"ד.

ב. התובעת תוספת כתובתה, האם יש לה מזונות? דף נד:

תשובה:

לפי רש"י (ד"ה לתובעת) - אין לה, ולפי התוס' (ד"ה לתובעת) - לדעת חכמים (לקמן דף צז:) הסוברים "תובעת מקצת כתובתה יש לה מזונות, גם כאן יש לה.

ג. התובעת מנה ומאתיים ולא התוספת, האם יש לה מזונות? דף נד:

תשובה:

לפי רש"י (ד"ה לתובעת) - אין לה, ולפי התוס' (ד"ה לתובעת) - לדעת חכמים (לקמן דף צז:) הסוברים "תובעת מקצת כתובתה יש לה מזונות, גם כאן יש לה. [דעת הרא"ש בתירוצו הראשון כהתוס', ואילו לפי תירוצו השני - התובעת כתובה בסתם, כלול בזה גם התוספת ואין לה מזונות].

ד. העוברת על דת, הממאנת פניה ואיילונית, האם יק להס כתובה ותוספת, ומדוע? דף נד:

תשובה:

1. עוברת על דת - אין לה לא כתובה ולא תוספת, דתנאי כתובה ככתובה.

2. ממאנת, שניה, ואיילונית - בתוס' (ד"ה ולעוברת) מבואר: שאין להם כתובה, אבל יש להם תוספת, דנותן להם בתורת מתנה, לממאנת ושניה זהו מפני שידוע שאין לממאנת ושניה כתובה, ולאילונית זהו מחמת חיבת לילה ראשונה, וכיון שלא פירש.

ה. אשה, בכור ובע"ה, האם גובים משבח, שהשביחו יתומים, ומדוע? דף נה.

תשובה:

1. אשה - אינה גובה משבח שהשביחו יתומים, לא את הכתובה ולא את התוספת, דתנאי כתובה ככתובה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. בכור - רש"י מביא שאינו גובה.

3. בע"ח - התוס' (ד"ה ולשבח) כותבים: שגובה משבח שהשביחו יתומים, חוץ מאם עשאה אביהן לבע"ח את השדה אפותיקי ואמר לו, "אם לא אפרעך עד זמן פלוני יהיה קרקע זה קנוי לך", שאז דינם כיורד לתוך שדה חברו שלא ברשות, דשמין לו וידו על התחתונה. ונע"ע במש"כ על ב"מ פרק א' תשר' סח.

ו. האם בע"ח גובה חובו משכח שהשביח מקבל מתנה, ומדוע?

דף נה.

תשובה:

בתוס' (שם) מבואר: שבע"ח אינו גובה משבח שהשביח מקבל מתנה, מפני שאין לו על מי לחזור.

ז. האם שביעית משמטת כתובה ושאר חובות שחייב לא מחמת הלואה?

דף נה.

תשובה:

א. כתובה ותוספת

1. אם לא פגמה - אינו משמט.

2. אם פגמה וזקפה הכתובה - בתוס' (ד"ה ולשביעית) מבואר: שהוי כפגמה גם התוספת ומשמט.

3. אם פגמה ולא זקפה - הדין תלוי במחלוקת בגמ' בגיטין אם משמט.

ב. שאר דברים - תוס' (ד"ה ולשביעית) מביאים: שבמסכת שביעית מובא שלפי רבי יוסי, כל מלאכה שפוסקת בשביעית - משמט, ורבנן פליגי עליה שאינו משמט אלא רק הלואה.

ח. האם כתובת "בנין דיכרין" נגבית ממשעבדי?

דף נה.

תשובה:

למ"ד יסבון תנן - גובה ממשעבדי, רש"י מפרש: יסבון לשון בעל חוב.

ולפי מ"ד ירתון תנן - אינה גובה, והלכתא שלא טרפי ממשעבדי.

ט. המייעד מטלטלין וקרקעות לכתובת אשתו, האם גובה בלא שבועה?

דף נה.

תשובה:

א. מטלטלי

כשהו בעינייהו - נוטלתן בלא שבועה. כשלא בעינייהו - בפומבדיתא סוברים שבלא שבועה, ובני מחסיא סוברים בשבועה, והלכתא בלא שבועה, והא דאמרינן, שבלא בעינייהו - גובה, היינו דוקא כשקיבל עליו אחריות, וכת"ק החולק על רבי יוסי לקמן נה: וכן הלכתא, אבל אם לא קיבל עליו אחריות - אין לה מדיכך לגבות ומפסדת כתובתה. כמבואר לקמן דף נה: שאין מייחדין מטלטלין לכתובת אשה מפני תיקון העולם, ונע"ע לקמן דף פב: שר"ש בן שטח תיקן שיהא כותב לה "כל נכסי אחראין לכתובתה", ולפי"ז למעשה אף אם לא ייחד לה נכסים - גובה כתובתה אפי' ממשלטיין, ובתוס' שם ד"ה התם כתבו, דאם ייחד לה נכסים, לרש"י אף שיכולה לגבות משאר נכסים - הוי בעילתו בעילת זנות, משום דלא סמכה דעתה, ור"י חולק עליו וסובר - שאין בעילתו בעילת זנות.

ב. קרקע

אם ייחד את הקרקע בארבעת מצריו - נוטלתן בלא שבועה, ואם בחד מצרא - בפומבדיתא סוברים בלא שבועה, ובני מחסיא סוברים בשבועה, והלכתא בלא שבועה.

י. אמר לעדים "כתובו וחתמו והבו ליה", האם העדים יכולים לכתוב שטר על זה בלא דעת המתחייב, וא"כ האם יכולים לכתוב בו אחריות?

דף נה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. אם קנו מיניה

לכו"ע לא צריך לאימלוכי ביה, רש"י (ד"ה אמר) מפרש: כגון מתנת קרקע, ומבואר בתוס' (ד"ה כתובו): שלא צריך לאימלוכי ביה, אף אם לא אמר להם "כתובו וחתומו והבו ליה", דכיון שקנו מיניה, יפה כוחו גם לענין כתיבה, דסתם קנין לכתיבה עומד, ושלמ"ד אחריות לאו ט"ס, לא צריך לאימלוכי ביה ליכתוב בו אחריות.

ב. אם לא קנו מיניה

בני מתא מהסיא סוברים, וכזו הסיקה הגמ' להלכה - שצריך לאימלוכי ביה, ומבואר בתוס' (שם): שזהו אף אם אמר להם "כתובו וחתומו והבו ליה".

ובפומבדיתא סוברים: שלא צריך לאימלוכי ביה.

יא. מי שאמר לעדים כתובו וחתומו, האם יכול לחזור בו מכתובת הקטר 1. במכר. 2. במתנה? דף נה:

תשובה :

בתוס' (שם) מבואר:

1. **במכר** - יכול לחזור בו, הואיל ואינו רוצה שיהיה עליו שיעבוד בשטר.

2. **במתנה**

לפי הריב"א - אינו יכול לחזור, דהשטר אינו אלא לראיה, דעבדינן תקנתא לרמאה, דמוכחא מילתא שרוצה לחזור מהמתנה.

ולפי ר"ת - יכול לחזור בו, משום שלא ניחא ליה דליפשו שטרי עלויה.

יב. מתי עם הארץ נאמן על הדמאי ומה דין של תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה, ומדוע? דף נה:

תשובה :

1. **הלוקח פירות דמאי מעם הארץ ונכנס שבת** - עם הארץ נאמן לומר שעשיר, אך אינו נאמן לגבי הנשאר במוצש"ק. לרש"י: משום עונג שבת סגי בשואלו, ולתוס': מפני שאימת שבת עליו. [ועיין מהרש"א ומהרש"ל].

2. **תרומת מעשר של דמאי שנפלה לחולין**

לפי רבנו - אוסר את החולין משום מדומע, חוץ מבשבת ששואלו לעם הארץ.

ולפי רבי שמיעון - אפי' בחול שואלו לעם הארץ, ואם אומר שהפרישם כראוי, הפירות מותרים. לרש"י: מפני שבמקום פסידא שאין לו תקנה הימנוהו רבנו, ולתוס': מפני שאימת תרומה עליו אף שאין ירא מאיסור טבל.

יג. מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין או כשלא כתוב, האם דינה כמתנת בריא או כמתנת שכיב מרע? דף נה:

תשובה :

מתנת שכיב מרע אינה צריכה קנין, משום שתיקנו חכמים, שדבריו ככתובים וכמסורים דמי, כדי שלא תטרף דעתו. תוס' (ד"ה מתנה) מביאים:

1. **אם שייר קרקע כל שהוא** - במשנה (בב"ב דף קמו:): מבואר: שדינו רק כמתנת בריא, לכן אם עמד אינו חוזר, ומפרשים התוס': שזהו רק אם עשו קנין, אבל בלא קנין, לא קנה אפי' מת, ואם עמד חוזר.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. **כשכתוב בתוך השטר שעשו קנין** - זהו הנידון בסוגייתנו בכתובות שנחלקו בו רב ושמואל (מובאים בהמשך), ולפי הנ"ל זהו כשעשה קנין [חליפין] על כל נכסיו בלא ששייר קרקע.

לפי רב - ארכביה אתרי ריכשי, כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר, שהרי עשה קנין, וכמתנת שכיב מרע שאם אמר "הלואתי לפלוני" הלואתו לפלוני.

ולפי שמואל - לא ידעינא מאי אידון בה, דשמא לא גמר להקנותו אלא לאחר מיתה, ואין שטר אחר מיתה, ולכן אין המקבל זוכה במתנה כלל, לא כמתנת שכ"מ ולא כמתנת בריא.

3. **כשעשו קנין בלא שכתוב בתוך השטר שעשו קנין**

לפי שמואל - לכו"ע לא זוכה לא כמתנת שכ"מ ולא כבריא,

לפי שיטת הריב"ם אליבא דרב - כמתנת שכיב מרע שאם עמד חוזר, אבל לא הוי כמתנת בריא, הואיל ולא כתב בתוך השטר.

לפי שיטת הרשב"ם והריב"א אליבא דרב - גם בזה כשלא כתב שטר ארכביה אתרי ריכשא, דהיינו כשכ"מ, וכן כמתנת בריא.

4. **כשעשו קנין בלא שטר**

לפי שיטת הריב"א אליבא דשמואל - לא זוכה לא כמתנת שכ"מ ולא כבריא, משום דסתם קנין לכתובה עומד, ויש לחוש שלא רצה שיגמר הקנין אלא בכתובה, ואין שטר אחר מיתה, ולפי שיטת הריב"ם - הוי ככל מתנת שכיב מרע. דרך כשיש שטר אמרינן אלומי אלמיה, ועיין מהרש"א.

לפי שיטת הריב"א אליבא דרב - ארכביה אתרי ריכשא, ואע"פ שאין כאן שטר. ולפי הריב"ם אליבא - כשכיב מרע. דרך כשיש שטר אמרינן אלומי אלמיה.

5. **כשעשו קנין חזקה בלא שטר** - לכו"ע הוי כשכיב מרע.

6. **כשעשו קנין חזקה וגם כתבו שטר**

לפי הריב"א - לכו"ע הוי כמתנת שכ"מ שאם עמד חוזר.

7. **אם הקנין נעשה בלשון יפוי כח על מתנת שכיב מרע** - לכו"ע מתנתו מתנה [וככל מתנת שכיב מרע], ואם עמד חוזר, ולכן: אם כתוב "כתבו וחתומו והבו ליה" - הוי כמתנת שכ"מ. משום שהוי לשון יפוי כח, וכתבו התוס': שה"ה אם כתוב "ואמר לנו הוי עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות", ויותר טוב אם כתוב "וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא", או יכתבו בתחילה "ואף קנו ממנו בכל לשון של זכות". (וע"ע מסכת ב"ב דף קנב. תוד"ה מתנת).

יד. הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו, האם בנו זוכה בהם, ומדוע?

דף נה:

תשובה:

לפי רבי יוסי (רש"י ד"ה שמא) - הבן זוכה בהן, משום דדעתו של האב להקנות לבן את הגוף מהיום, ואת הפירות לאחר מיתה.

טו. האם אפשר להקנות הלואה לאחר, ומדוע?

דף נה:

תשובה:

אי אפשר להקנות הלואה לאחר, לפי רש"י - משום שאין מטבע נקנה בחליפין, אלא אגב קרקע, וחזק ממתנת שכ"מ שמועיל גם בלשון קנין, ולפי תוס' - מפני שאין מועיל להקנות דבר שאינו בעין, ולכן לא מועיל להקנות אף אגב קרקע, מיהו מודים תוס': שאפשר להקנות הלואה במעמד שלשתן.

טז. האם אזלינן בתר אומדנא להחזיק ממון או להוציא ממון?

דף נד-נו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. אלמנה או גרושה מן האירוסין

לפי רבי אלעזר בן עזריה - אינה גובה תוספת כתובה, כי אומדים דעתו שלא כתב לה אלא ע"מ לכונסה.

ולפי ת"ק - גובה הכל. נחלקו האמוראים אם הלכה כראב"ע, מסקנת הגמ' שהלכה כמותו.

2. להחזיק ממון אצל הבעל כשארסתו מתה מן האירוסין, לפי ראב"ע - אזלינן בתר אומדנא להחזיק ממון, [מסקנת הגמ' יתכן ואין מ"ד שסובר שלא אזלינן בתר אומדנא].

3. להוציא ממון במתנת שכ"מ שכתוב בה קנין, לפי רב - אזלינן בתר אומדנא גם להוציא ממון, ולפי שמואל - תלוי בשני תירוצי התוספות ד"ה שאם.

4. מסוכן או גוסס שאמר "כתבו גט לאשתי", לפי רבי נתן - הלכה כרבי שמעון שזורי, שנותנים לאשתו אע"פ שלא אמר "תנו", מפני שאומדים דעתו שלא אמר כתבו אלא כדי שיתנו.

5. במתכת שכיב רע שכתוב בה קנין - לרב אומדים דעתו שארכביה אתרי ריכשי, עיין לעיל תשו' יג דין 2.

יז. נכנסה לחופה ולא נבעלה או שפירסה נדה ונתארמלה, האם גובה את כל כתובתה, ומדוע?

דף נו.

תשובה :

לפי רבנו - גובה כל כתובתה.

ולפי ראב"ע - הגמ' מסתפקת בשני האופנים, אם גובה, צדדי הספק: אם חיבת ביאה קונה או חיבת חופה או הכנסתה לחופה הראויה לביאה, ומספק אינה גובה את כתובתה. [אך עיין רא"ש הכותב: שבאופן שעדיין לא נבעלה הבעיני איפשיטא שגובה כל כתובתה].

יח. מי שפרע מקצת חובו, האם כותבין שובר, ומדוע?

דף נו.

תשובה :

לפי רבי יהודה - יחליף לטרט אחר כדי חוב שנשאר, ולא יכתוב שובר, כדי שלהרע את כח הלווה להצריכו לשמור שוברו מהעכברים. [זמן השטר החדש אם הוא מן הזמן הראשון - עיין גמ' בב"ב דף קע]. רבי יהודה מתיר לכתוב שובר כשמחל לו מקצת חובו וכותב לו "התקבלתי", עיין תשו' הבאה. [לפי הרמב"ן - אף לרבי יהודה אינו רשאי למחול על כל הכתובה - באר אליהו אהנ"ז סי' סו].

ולפי רבי יוסי - יכתוב שובר ולא יחליף, רש"י פירש: כדי שלא להרע כח המלוה למחול שיעבודו מזמן ראשון, והתוס' (ד"ה רבי) כתבו: שלמסקנת הגמ' הטעם כדי שיכוף לפורעו הכל במהרה.

יט. האם מותר לאדם לפחות מכתובת אשתו והיא תכתוב לו "התקבלתי" בתוך הכתובה או תכתוב לו שובר, ומדוע?

דף נד: נו.

תשובה :

לפי רבי מאיר - כל הפוחת מהסכום שקבעו חכמים, דהיינו לבתולה ממאתיים ולאמנה ממנה, הרי זו בעילת זנות, ועיין לקמן תשו' כח ובמש"כ בפרק הקודם תשו' מזו.

לפי רבי יוסי (שבתשובה קודמת) - רשאי לפחות וכתוב שובר. [אם מחלוקתם בתחילת ביאה או בסוף - עיין בדברי רב דימי ורבין שבתשו' הבאה נושא ב' דין 1, ובתשו' כח].

ולפי רבי יהודה - אם רצה כותב לבתולה שטר של מאתיים והיא כותבת לו "התקבלתי ממך מנה", ולאמנה כותב מנה, והיא כותבת "התקבלתי ממך חמישים זוז", ודוקא אם כותבת לו, אבל אם רק אמרה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לו, ס"ל לרבי יהודה כתובה דרבנן, והמתנה על מה שתקנו חכמים תנאו בטל, שיטתו עיין בתשו' הבאה נושא ב' דין 1.

לפי אביי - רבי יהודה שבתשובה קודמת מודה שיכולה האשה לכתוב לבעל שובר, דהאשה כשמוחלת לו, כאומרת לו "אם לא תשמור השובר הפסדת את עצמך".

ולפי רבי ירמיה - לרבי יהודה לא תכתוב שובר וכותבין "התקבלתי" בתוך הכתובה, דגזרינן שובר דהכא אטו שובר דעלמא.

לפי התירוץ הראשון של התוס' (ד"ה כששבורתה) - לרבי יהודה כותבין "התקבלתי" בתוך הכתובה רק כשלא חוששין שתטמין, דהיינו: למ"ד הטוען אחר מעשה בי"ד נאמן, אבל למ"ד הטוען אחר מעשה בי"ד לא עשה ולא כלום יתכן באופן שיש בכתובה גם נדוניא, שאם תטמין השטר תפסיד הנדוניא.

ולפי תירוצם השני אליביה דמ"ד הטוען אחר מעשה בי"ד לא עשה ולא כלום - כותבין "התקבלתי" בתוך הכתובה רק במקום שכותבין כתובה או אף במקום שאין כותבין כתובה ויש עדים שכתב, שאינה גובה כלום עד שתביא את הכתובה, ואף אם מודה שלא פרע לה. ולא איתפריש אם יש נפק"מ לדניא בין שני תירוצי התוס'.

כ. המתנה על מה שכתוב בתורה או על מה שתיקנו חכמים, האם תנאו קיים, האם המעשה קיים, ומדוע? דף נו. נו:

תשובה:

א. המתנה על מה שכתוב בתורה

לפי ר"מ - בקידושין, ובדבר שבממון, המעשה קיים ותנאו בטל.

בתוס' (ד"ה הרי) מבואר: שה"ה בנזיר כשאמר "ע"מ שאשתה יין ואטמא למתים" או כשאמר "הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו", דתנן: יגלח בבית המקדש, ואם גילח בבית חוניו יצא, ופירושו: שמה שלא חל עליו נזירות, זהו משום שאינו מתכוון לעקור מה שכתוב בתורה, ואם גילח בביהמ"ק - חל עליו נזירות.

ולפי רבי יהודה - בדבר שבממון תנאו קיים. ונע"ע במש"כ על מסכת ב"מ פרק ד' תשובה כח.

ב. המתנה על מה שתיקנו חכמים

1. בכתובה דהיינו כשמתנה שיתן לה פחות

לפי רבי יהודה [דס"ל כתובה דרבנן] - לא הוי תנאי, [אא"כ כתבה "התקבלתי" שאז מועיל מדין מחילה], מפני שכתובה לכל היא, וחכמים עשו חיזוק לדבריהם, יותר משל תורה, וכן הדין לפי ר"מ דסבר כתובה דאורייתא שתנאו בטל [כמבואר בנושא הקודם], ומבואר בתוס' (ד"ה דקסבר): דאף בכתובת אלמנה ס"ל לר"מ שתנאו בטל, כיון שעיקרו דאורייתא.

ולפי רבי יוסי - הוי תנאי, וכן הוא לפי ר"מ אם היה סובר כתובה דרבנן. יעוין תוד"ה ושמינין.

רב דימי סובר: שמחלוקתם היא כשהתנה מתחילת חופה עד תחילת ביאה, אם מועיל תנאי בעל פה, אבל בסוף ביאה דברי הכל לא מוחלת.

ורבין סובר: שבתחילת חופה לד"ה [היינו רבי יוסי ורבי יהודה] מוחלת, [אבל לר"מ תנאו בטל כנ"ל], וכל מחלוקתם מסוף חופה עד סוף ביאה.

2. כשהתנה הבעל למחול את זכותו באכילת פירות נכסי מלוג - רבי יהודה מודה לרבי יוסי שהוי תנאי, מפני שלא לכל יש פירות, ובמילתא דלא שכיח חכמים לא עשו חיזוק לדבריהם. ונעוין מש"כ בזה לקמן פרק ט' תשו' ג' ובהערה שסז.

3. כשהתנה הבעל למחול את זכותו בירושת אשתו - בתוס' (ד"ה קסבר) מבואר: שלפי רב הסובר

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

שירות הבעל דרבנן תנאו בטל, דעשו חיזוק לדבריהם כשל תורה, ופירשו: שאף שעיקר ירושה הוי דאורייתא, מ"מ ירושת בעל לא באה מחמת קרבה.

כא. האם הדברים ללהלן נתקנים "כתובים בתורה": 1. מלוה. 2. נזקין ערכין ופדיון הבן. 3. ירושה. 4. שומרים שהתנו להשתעבד פחות מדינס?

תשובה:

בתוס' (ד"ה הרי) מבואר: שמלוה לא נחשב לכתובה בתורה, אבל נזקין נחשב לכתובה בתורה, ונע"ע במסכת קידושין דף יג: בתוד"ה מלוה, ובמהרש"א שם. וכן ערכין, פדיון הבן, ירושה ושומרים, ואעפ"כ לכו"ע שומרים יכולים להתנות להיות פחות מדיניהם.

כב. האומר "שבור כדי על מנת לפטור" או "הרי את מקודשת ע"מ שהפטרי אותי משאר כסות" או "על מנת שאין לך עלי אונאה" או "על מנת שלא תשמטיני שביעית", האם נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה, ומדוע? דף נו. נו:

תשובה:

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה, הואיל ואדם יכול למחול, דדוקא כשאומר על מנת שאין לך עלי "דין" וכו' נחשב למתנה על מה שכתוב בתורה.

ולפי תירוץ השני - נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה, חוץ מנזקין דהוי ממון ואיתא בחצאין.

כג. באיזה תיקנות דרבנן עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, ובאלו עשו יותר משל תורה? דף נו:

תשובה:

בתוס' (ד"ה הא) מבואר:

1. **האוכל תרומת מעשר דמאי** - לר"מ עשו חיזוק כשל תורה שמוסיף חומש, ומפרשים: שזהו מפני שהוי איסורא.

2. **בדין לא ישא מעוברת חבירו** - דעת ר"מ שעשו חכמים חיזוק לדבריהם בזה יותר משל תורה, משום קנסא.

3. **בכתובה**

לפי ר"מ ורבי יוסי (בסוגיא) - בכל מקרה לא עשו, ומפרשים: שזהו מפני שאינו לא איסור ולא קנס אלא ממונא.

ולפי רבי יהודה - 1. בדבר שכיח וזה ודאי דדבריהם עשו, [וכנ"ל תשר' כ' נושא ב' דין 1]. 2. בדבר שלא שכיח לא עשו. [ונע"ע מש"כ בזה לקמן פרק ט' תשר' ג' ובהערה שם]. 3. ואם הוא ספק דרבנן - לאביי אליביה לא עשו, ולרבה אליביה עשו, ורק בדמאי כבחמרים שנכנסו לעיר הקילו.

כד. האם חיוב הכתובה היא מדאורייתא? דף נו:

תשובה:

לפי רבי יהודה - החיוב מדרבנן.

ולפי רבי מאיר - החיוב מדאורייתא, חוץ מכתובת אלמנה שהחיוב מדרבנן.

כה. ירושת הבעל את אשתו, האם זה מהתורה? דף נו:

תשובה:

התוס' (ד"ה קסבר) הביאו: שלפי רשב"ג (לקמן דף פג: פד) - הוי דאורייתא, ושלפי רב - הוי דרבנן.

כו. המייחד לאשתו מטלטלין, האם יכול ליהנות מהם לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן? דף נו:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה:

אם קיבל עליו אחריות (באופן ולמ"ד שבתשובה הבאה שמותר לייחד) - יכול ליהנות מהם, לעשות בהם סחורה ולהשתכר בהן, שהרי לא תקפיד האשה מליתן לו.

כז. האם מותר לייחד מטלטלין או קרקע לכתובה, ומדוע?

דף נו:

תשובה:

1. **קרקע** - לכו"ע מייחדין.

2. **מטלטלין כשלא קיבל אחריות** - אסור לייחד, מפני תיקון העולם, דשמא יאבדו או יפחתו דמיהם.

3. **מטלטלין כשקיבל אחריות אפי' אונסין**

לפי ת"ק - מייחדין, מפני שלא חוששין לזולא.

ולפי רבי יוסי - אין מייחדין, מפני שעדיין חוששין לזולא, ומבואר בתוס' (ד"ה אין): שאם קיבל אחריות גם לזולא - אף לרבי יוסי מייחדין מטלטלין.

כח. מה הדין במי שפוחת מכתובת בתולה או אלמנה, ומדוע?

דף נו: נז.

תשובה:

לפי ר"מ - בכל מקרה תנאו בטל, דקסבר כתובה דאורייתא, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, ואית לה כתובה, וכיון דאמר לה "לית לך אלא מנה", לא סמכה דעתה, והוי בעילתו זנות.

דעת שמואל - חכמים סוברים רק בדין אחד כמוהו שתנאו בטל, אבל לא הוי בעילתו בעילת זנות.

לפי רבי יוסי - תנאו קיים, אפי' כשמוחלת לו בעל פה, ואפי' לא כותבת לו "התקבלתי".

ולפי רבי יהודה - אם בעל פה תנאו בטל, מפני שחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ואם בכתב שכתבה לו "התקבלתי" - תנאו קיים.

האופן שבו נחלקו רבי יוסי ורבי יהודה

[דהיינו במתנה בעל פה בלא שכותבת לו "התקבלתי"]

לפי רב דימי - מחלוקתם היא דוקא בתחילת חופה וסוף חופה, אבל בסוף ביאה - לכו"ע לא מוחלת, אא"כ כתבה לו "התקבלתי".

ולפי רבין - בתחילת חופה לכו"ע מוחלת, ומחלוקתם היא דוקא בסוף חופה עד סוף ביאה.

כט. באיזה אופנים הארוס חייב במזונות ארוסתו, ומדוע?

דף נז:

תשובה:

1. **המארוס נערה בתולה ותבעה לפני שבגרה** - נותנים לה י"ב חודש משעת תביעה אע"פ שבגרה בינתיים, [בין שתבעה היא את הבעל והוא מעכב ובין להיפך] ולא משעת אירוסין.

2. **לאלמנה אחר ששהתה** - נותנין לה ל' יום משעת התביעה, מפני שאינה טורחת כל כך בתכשיטין שכבר יש בידה. [ודוקא באם היתה אלמנה מן הנשואין - רמב"ם פ"ד מאישות הי"ז].

3. **בוגרת שעברו עליה י"ב חודש בבגרות ונתקדשה** - נותנים לה ל' יום [משעת אירוסין] כאלמנה.

4. **נתקדשה ובגרה קודם שתבעה** - התוס' (בד"ה מאי) כותבים: שנותנים לה י"ב חודש משעת תביעה, ודעת ר"ת (בתוס' שם, כמבואר במהרש"ל במהרש"א ע"פ הגהות אשרי, וכן דעת הרמב"ם והטור) - שבגר כתבועה, דהיינו אם התביעה קודם - נותנין לה י"ב חודש מהתביעה, ואם בגר קודם - נותנין לה י"ב חודש מהבגר.

5. **בגרה אפי' יום אחד** [עד י"ב חודש] **ואח"כ נתקדשה** - נותנין לה י"ב חודש [משעת אירוסין - רש"י ד"ה נותנין,

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ובמהרהש"א כתב שנראה מדברי תוס' ושכן מבואר ברא"ש שנתנין לה משבגרה.

ולפי רב הונא - נותנים לה ל' יום משעת אירוסין, ואיתותב רב הונא.

ל. ארוסה בת ישראל לכהן, האם מותרת לאכול בתרומה, ומדוע? דף נז:

תשובה:

1. **מדאורייתא** - ארוסה בת ישראל לכהן אוכלת בתרומה, כיון שהיא קנין כספו.

2. **מדרבנן: למשנה ראשונה** - אם לפני שהגיע זמן ולא נישא, אינה אוכלת.

לפי עולא - שמא תשקה לאחיה ולאחיותיה.

ולפי רב שמואל בר יהודה - מפני שחוששין לסימפון, ויתבטל המקח, ונמצא זרה אוכלת תרומה.

3. **מדרבנן: למשנה ראשונה והגיע זמן הנישואין ולא נישא** - אוכלת.

לפי עולא - משום שמייחד לה מקום ואין חשש שתשקה וכו'.

ולפי רב שמואל בר יהודה - משום שכבר בדק אותה בקרובותיה.

4. **מדרבנן, ולמשנה אחרונה** - אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה.

לפי עולא - מחשש סימפון.

לפי רב שמואל בר יהודה - משום שבדיקת חוץ ע"י קרובותיה אינה בדיקה ועדיין יש חשש לסימפון עד שתכנס לחופה.

לא. לקיט כהן בבית ישראל או לקיט ישראלל צנית כהן או כהן עשיר צנית ישראל, האם יש לחשוש שמא ישראל יאכל תרומה משל הכהן? דף נז:

תשובה:

לא חוששין ללקיט כהן בבית ישראל, דכיון שמזונותיו תלויים בהם, הם לא יקחו ממנו. ומוסיפים תוס' (ד"ה לקיט ובד"ה השתא): 1. שה"ה שלא חוששין לעשיר בבית ישראל, דלא שכיח שיאכל בבית ישראל. 2. כמו כן לא חוששין ללקיט ישראל בבית כהן, דכהן שחייב לפרנסו מדקדק היטב מה נותן לו.

לב. האם בעבדים שייך ביטול מקח משום סימפון, ומדוע? דף נז: נח.

תשובה:

א. כשהסימפון מחמת מומים

לא מבטל את המקח, דאם זה בגלוי - סבר וקיבל, ואם בסתר - מאי איכפת לו, שהרי לוקח אותו למלאכה.

ב. אם נמצא קוביוסטום

הגיעו, ואין המקח בטל.

רש"י מפרש: שקוביוסטוס היינו גונב נפשות.

והתוס' בשם הרבינו חננאל, מפרשים: דהיינו משחק קוביא. [לפי תוס' - יתכן ודין גונב נפשות כדין ליסטים מזוין המבואר בנושא הבא, עיי"ש, וכן פוסק הרמ"א].

ג. אם נמצא שהעבד ליסטים מזוין או מוכתב למלכות

לפי רש"י - סבר וקיבל, ואין המקח בטל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי ר"ת - המקח בטל.

ורבינו אליהו מפרש בכוונת רש"י: שאם לפני שקיבל המוכר מעות, המקח בטל, ואם אחר שקיבל המעות, סבר וקיבל, ואין המקח בטל.

סיכום:

סימפון לא מבטל מקח, חוץ מכשנמצא העבד ליסטים מזוין או מוכתב למלכות, שאז הדין שנוי במחלוקת רש"י, ר"ת, ורבינו אליהו.

לג. למשנה ראשונה הגיע הזמן ולא נישא, מהי הכמות התרומה שהבעל חייב או יכול ליתן לה, ומדוע? דף נח.

תשובה:

א. אם בת ישראל לכהן

לפי אביי וכן תניא בותיה - לכו"ע מחצה חולין ומחצה תרומה, כיון שבת ישראל אינה בקיאה בשמירת תרומה למוכרה בימי טומאתה, ושכן הדין בבית כהן הנשואה לכהן, ומשרה אותה בביתה על ידי שלישי. ומפרש רש"י (ד"ה מחצה): ולפי שכל כבודה דבת מלך פנימה, ואביה ואחיה אינם אצלה שיתעסקו בצרכיה.

ב. אם בת כהן ארוסה לכהן

לפי ר"ע - דינה כבת ישראל לכהן שנותנין לה מחצה חולין ומחצה תרומה.

לפי ר"י בן בתירא - נותנין לה כדי מזונותיה שתי שלישי תרומה ושליש חולין.

לפי רבי טרפון - נותנין לה הכל תרומה כדי מזונותיה, ואע"פ שאם צריכה לחולין ובאה למכור את התרומה כדי לקנות חולין מפסדת את ההפרש, שהרי חולין יקרים יותר שהכל קופצים לקנותה.

לפי רבי יהודה - נותן לה הכל תרומה, אולם יותר מכדי מזונותיה, דהיינו גם כנגד ההפרש שבין תרומה שמוכרים אותה בשווייה לחולין.

ולפי רשב"ג - נותנים לה הכל תרומה, אולם כפלים בחולין [מכדי מזונותיה, כדי שלא להטריח אותה למכור את התרומה בשווייה, אלא נותנים לה הרבה תרומה כדי שתמכרה בזול ותמצא לוקחין הרבה].

לד. בת ישראל ארוסה או נשואה שנפלה לפני יבם כהן, האם מותרת לאכול בתרומה, מדאורייתא או מדרבנן, ומדוע? דף נז. נח.

תשובה:

במשנתנו מבואר: היבם אינו מאכיל בתרומה. הגמ' מפרשת: שזהו מדכתב "קנין כספו" והאי קנין דאחיו.

לפי רש"י (דף נז. ד"ה עשתה) - מן התורה יבמה אינה אוכלת, דמשמת נפקע קנין כספו, ואפי' אכלה אצל היבם.

ולפי התוס' (דף נח. ד"ה ואפילו) - מדאורייתא אוכלת מכח זיקת היבם, והפסוק אסמכתא בעלמא הוא, אלא שמדרבנן לפי משנה ראשונה - אוכלת רק באופן שאכלה בחיי הבעל, כגון: שהגיע הזמן ולא נישא, ושלפי משנה אחרונה - אינה אוכלת אלא רק אחר שתתייבם.

לה. האם אדם יכול להקדיש מעשה ידי אשתו, ומותר מעשה ידי אשתו: 1. כשאומר "יקדשו מעשה ידי אשתו". 2. כשאומר "יקדשו ידיה לעושיהם", ומדוע? דף נח.

תשובה:

לפי רבי יוחנן הסנדלר - אינו יכול ומעשה ידיה חולין, משום שאין אדם מקדיש דשלב"ל, ורק אם אמר "יקדשו ידיה לעושיהם", מעשה ידיה הקדש, ידיים איתנהו בעולם. [וכן פוסק הרמב"ם פרק ו' מערכין הל' כא. אך הר"ן כותב: שדברי הגמ' שבאמר "יקדשו ידיה לעושיהם" מעשה ידיה הקדש. הם רק לר"ל הסובר אשה לא יכולה לומר "איני ניונית ואיני עושה".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

אבל לרב הונא הסובר שיכולה לומר, א"כ אפי' באמר "יקדשו ידיה לנושיהם", מעשה ידיה אינם הקדש.

ולפי ר"ב - יכול אפי' כשמקדיש מעשה ידיה סתם בלא שאמר "יקדשו ידיה לנושיהם", דס"ל אדם מקדיש דשלב"ל, ואומר ר"ל שהדין כן לר"מ גם אם היה סובר אין אדם מקנה דשלב"ל, מכח דין אחר, דס"ל אין אדם מוציא דבריו לבטלה, והוי כאומר "יקדשו ידיה לנושיהם", אולם האופנים ופרטי הדינים לדעת רבי מאיר הם:

1. **אם אינו מעלה לה לא מזונות ולא מעה כסף לכל שבוע** - מעשה ידיה והמותר שלה, ולכן אינו יכול להקדיש, אלא רק אחר שתמות וירשנה.

2. **אם מעלה לה מזונות ונותן לה מעה כסף** - הכל שלו, ולכן יכול להקדישם, וההקדש חל אפי' מחיים, [לכשתעשנו - רש"י ד"ה מחיים, לרבי יוחנן הסנדלר זהו כשאמר בפירוש "יקדשו ידיה לנושיהם", ולר"מ גם בלא אמר כן].

3. **אם מעלה לה מזונות ואין מעלה לה מעה כסף**

לפי רב ושמאל - מעשה ידיה שלו והמותר שלה, דס"ל תיקנו מזונות תחת מעשה ידיה ומעה כסף תחת המותר, ולכן את מעשה ידיה יכול להקדיש וחל אפי' מחיים, [לכשתעשנו, לרבי יוחנן הסנדלר כדאית ליה ולר"מ כדאית ליה], אבל את מותר מעשה ידיה, יכול לכשיירשנה.

ולפי רב אדא בר אהבה - להיפך מעשה ידיה שלה והמותר שלו, ולכן את מעשה ידיה אינו יכול [אלא לכשיירשנה], אבל את מותר מעשה ידיה הוי הקדש אפי' מחיים לכשתעשנו.

4. **כשאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף**

לפי רב ושמאל - את מעשה ידיה אינו יכול [אלא לכשיירשנה] דשלה הם, אבל את מותר מעשה ידיה הוי הקדש אפי' מחיים לכשתעשנו.

ולפי רב אדא בר אהבה - להיפך את מעשה ידיה יכול אפי' מחיים דשלו הם, אבל את מותר מעשה ידיה אינו יכול [אלא לכשיירשנה], דשלה הם.

5. **אם הוא רוצה לעלות לה מזונות והיא אומרת "איני ניזונית ואיני עושה"**

לפי רב הונא - יכולה להקדיש מעשה ידיה, מתוך שיכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה". [הרי"ף פוסק כרב הונא. תוס' לקמן דף סג. ד"ה רב הונא. כתבים: ש"איני עושה" הכונה את המלאכות שזייבת בהם, ולא מדברים של זייבה, שזייבת לעשותם "אפי' אמרה איני ניזונית ואיני עושה", וזהו אחרת מהר"ן].

ולפי ר"ל - אינה יכולה להקדיש, דס"ל שייכול לכופה למעשה ידיה, אינה יכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה". [תוס' לקמן דף סג. ד"ה רב הונא. כתבים: שכן דעת רבי יוסי בר חנינא, [נע"ע לעיל דף מז. ובתוס' שם ד"ה תיקנו ובד"ה זימנין].

10. **האם אדם יכול להקנות דשלב"ל, ולהקנות לדבר קלכ"ל?**

תשובה:

1. **להקנות דבר שלא בא לעולם**

לפי רבנן - לא יכול.

ולפי ר"ב - יכול. תוס' (ד"ה לאחד) מביאים שהגמ' בב"מ אומרת: שלר"מ יכול להקנות דשלב"ל רק בדבר דעבידי דאתי, כפירות דקל, ומחדשים: שזהו אפי' בדשלב"ל כלל, וכדעת ראב"י.

2. **להקנות למי שלא בא לעולם** - בתוס' (ד"ה לאחד) מבואר: שלכו"ע אין יכול להקנות כשלא עבידי דאתו, וכן אין יכול להקנות לגוף שלא בא לעולם.

3. **להקנות למי שמחוסר גירות או קידושין**

לפי ר"ב - יכול, תוס' (שם) בתירוצם הראשון כתבים: שזהו אפי' כשלא עבידי דאתי, הואיל והגוף

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בעולם. [ונע"נ במש"כ לענין פרק א', תשובה לה].

לז. אשה שאסרה על בעלה את מעשה ידיה בקונם או אומרת "יקדשו ידי לעושיהם", האם הבעל צריך להפר?
דף נח:–נט:

תשובה:

מעשה ידיה הם דשלב"ל, הקדשתן תלויה במחלוקת אם אדם מקנה דשלב"ל. [ונע"נ תוס' מס' קידושין דף סג. ד"ה וידיים, רמב"ם פ"ב מהל' נדרים הל' י', וברעק"א]. במעשה ידיה כלולים שלשה דברים: 1. עיקר מעשה ידיה. 2. מותר מעשה ידיה. 3. העדפה ע"י הדחק, פרטי הדינים הם:

1. **אם מעלה לה מזונות ומעה כסף**, [תוס' ד"ה אינו. כתבבים: שמחלוקת התנאים המובאים בסוגיין חולקים רק באופן זה].

לפי ת"ק - אינו צריך להפר מפני שהכל שלו.

לפי רבי עקיבא - עיקר מעשה ידיה שלו, ואינה יכולה להקדיש, אולם את העדפה יתר מן הראוי לה, [ורש"י פירש: יותר ממה שפסקו חכמים משקל חמש סלעים דמותר זה אינו שלו, וכ"ש העדפה ע"י הדחק, תוס' פירשו: דקסבר העדפה שעל ידי הדחק הוי לאשה, וא"כ משמע דבמותר מעשה ידיה סוברים התוס' שר"ע סובר כת"ק, דהיינו ששייך לבעל והאשה לא יכולה להקדיש] - יכולה להקדיש והבעל צריך להפר. [הגמ' בקידושין דף סג. אומרת: שר"ע הסובר "יפר" יתכן שזהו רק כשאומרת "יקדשו ידי לעושיהם", ויכולה גם אם ר"ע סובר כמ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל, הואיל וידיה ישנם בעולם].

בתוס' (ד"ה רבי עקיבא) מבואר: שר"ע סובר שרק בעיקר מעשה ידיה אלמנה רבנן לשיעבודיה דבעל, כיון שהם לבעל לגמרי, אבל את העדפה לא.

ולפי רבי יוחנן בן נורי, ובר פוסק שמואל - הכל לבעל, אולם ההקדש חל לכשיגרשנה, ולכן יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה עליו.

רב הונא בריה דרב יהושע אומר: שלשמואל שפוסק כרבי יוחנן בן נורי וגם סובר שאין אדם מקנה דשלב"ל, יתכן דין זה רק באומרת "יקדשו ידי לעושיהם", הואיל וידיים איתנהו בעולם, תוס' (ד"ה שמא, ד"ה הכא) כתבים: שלרב הונא חל נדרה לכשתגרש גם אם לא אמרה "יקדשו ידי לעושיהם", הואיל ויכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה".

ורב אשי אומר: שרבי יוחנן בן נורי סובר שקונם חל מפני שקונם כוחו כקדושת הגוף, וכדרבא דאמר, שהקדש מפקיע מידי שיעבוד, וכל מה שלא קדוש מעכשיו, זהו מפני שאלמנה רבנן לשיעבודיה דבעל בעודה תחתיו שיהיה כלוקח גמור ולא כבע"ח.

2. **אם לא מעלה לא מזונות ולא מעה כסף** - לכו"ע צריך להפר, שהרי כל מעשה ידיה שלה הוי.

3. **אם מעלה לה רק מזונות או רק מעה כסף** - הדין תלוי במחלוקת האמוראים הנ"ל תשו' לה דין 4, 3.

לח. האם קדושת דמים מפקיע, מידי שיעבוד?
דף נט:

תשובה:

לפי רש"י (ד"ה הקדש) ותוס' (ד"ה שדה) בתירוץ הראשון - קדושת דמים לא מפקיע מידי שיעבוד, והבע"ח מוסיף דינר וגובה את מה שהוקדש.

ולפי פשטות התוס' בתירוץ השני - גם קדושת דמים מפקיע מידי שיעבוד, חוץ מאם אשה מקדישה את ידיה או אדון מקדיש את עבדו שלא מפקיע, כיון שאינן נתפסות בהקדש. [ואך המהר"ם כ' שגם לפי תירוץ זה, אם אין לבע"ח מהיכן לגבות, יכול הבע"ח לגבות מההקדש בהוספת דינר].

לט. האם אדם יכול להפקיע זכות בע"ח או בעל או אשה ע"י נדר?
דף נט:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

בתוס' (ד"ה קונמות) מבואר: שלא יכול, מפני שחכמים אלמו את כח הבע"ח, כח הבעל, וכח האשה, שלא יוכלו להפקיע את זכותם ע"י נדר. וז"ל השיט"מ ד"ה והקשו בתוס' – לרש"י זהו מפני שלבע"ח יש קנין בדבר המשוועבד, ולכן לא יכולים להפקיע זכותו ע"י קונם, וע"ע במש"כ במס' ב"ק פרק ח' תשו' מא.

מ. "שדה זו שמשכנתי לך תקדש לכשאפדנה" או כקלא אמר "לכשאפדנה", האם ההקדש חל, ומה הדין במשכיר שהקדיש את הבית, האם השובך יכול לגור בו, ומדוע?
דף נט:

תשובה :

1. **במשכון כשאמר "שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה תקדש" - קדושה, כיון שבידו לפדותה.**

2. **במשכון כשאמר "שדה זו שמשכנתי לך תקדש"**

לפי רש"י והתוס' בתירוץ הראשון (הנ"ל תשו' לח) הסוברים קדושת דמים לא מפקיע מידי שיעבוד - ההקדש לא חל. תוס' מוסיפים: שבמשכיר שהקדיש את ביתו [במשכון השווה יותר מהחוב] ההקדש חל, והלווה, השוכר וההקדש שותפים בבית, ולכן מוכרים את הבית, ויקח השוכר דמי שכירות הבית והשאר להקדש. ואם יכולים לגבות ממקום אחר יגבו ממקום אחר, ואם אין ממקום אחר כל זמן שלא גבה הרי זה קדוש.

ולפי התירוץ השני בתוס' - קדושת דמים מפקיע את שיעבודם לגמרי, ורק בקונם אינו יכול. וע"ע במש"כ במס' ב"ק פרק ח' תשו' מא.

מא. עבדי מלוג או עבדי לאן ברזל, האם יולאים כשן ועין לאיז ולאשה?
דף נט:

תשובה :

א. **עבדי נכסי מלוג**

בתוס' (ד"ה קונמות) מבואר: שלדעה אחת בגמ' בב"ק - לא לאיש ולא לאשה, דאלמנה רבנן לשעבודיה דבעל, ולדעה השניה - לאשה כן, כיון שהיא בעלת הגוף, אבל לא לאיש, ובגמ' שם מבואר ששני הדעות יכולות לסבור כרבא. וע"פ השיט"מ עיי"ש.

ב. **נכסי צאן ברזל**

תוס' (שם) מביאים, שלפי דעה אחת במסכת יבמות לא לאיש ולא לאשה, וכותבים בתירוץ הראשון: שצ"ל שס"ל לרבא כהדעה הב' במסכת יבמות "לאיש ולא לאשה", וע"פ השיט"מ ק. ועיין מהר"ם שיף, ולתירוץ השני - רבא יכול לסבור לא לאיש ולא לאשה, כיון שידו עדיפא מידה. וע"ע במש"כ במס' ב"ק פרק ח' תשו' מ.

מב. האם שחרור מפקיע מידי שיעבוד בע"ח או קל בעל מהנכסי מלוג?
דף נט:

תשובה :

1. **של בע"ח - מפקיע.**

2. **של בעל** [בעודה תחתיו] - תלוי בשתי הברייתות שבגמ' בב"ק אם לאשה ולא לאיש, או לא לאיש ולא לאשה, [ועיין תשו' קודמת. ועיין במש"כ במסכת גיטין פרק ד' תשו' מ, ובמש"כ במס' ב"ק פרק ח' תשו' מא].

מג. אלו מלאכות הבעל יכול לכפות את אשתו לעשותן, מתי אינו יכול לכפותה, האם הבעל יכול לחייב את אשתו להניק את הבן, ומדוע?
דף נט: סא.

תשובה :

א. **המלאכות שהאשה חייבת לעשותן לבעלה הן:**

1. **כשלא הכניסה לו שפחות - חייבת לו לטחון,** [לפירוש הראשון בגמ' "מטחנת", ולפירוש השני – טחנת בריחים של יד], לאפות, לכבס, לבשל, לעשות בצמר, [המשנה לקמן דף סד: אומרת: משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

או משקל ו' סלעים ערב ביהודה שהן כ' בגליל. תוס' לקמן דף סג. ד"ה רב הונא, מסתפקים: כשהאשה טוחנת ואופה אם פוחתים לה ממסת עשייה בצמר, ולא נאמר מכסה זו אלא כשאין עושה לו שאר דברים]. ולהציע המיטה.

לפי ב"ה ותנא דמתניתין - אם אורחיה דבני משפחתו ובני משפחתה להניק, הבעל יכול לחייבה גם להניק את בנה, כיון שמשועבדת לו. (המשנה לקמן דף סד: אומרת: אם היתה מניקה פוחתים לה ממעשה ידיה ומוסיפים לה על מזונותיה).

ולפי ב"ש - לא יכול לחייבה להניק את בנה, כיון שאינה משועבדת לו. וכן הדין לפי תני ר' חייא דסבר ש"אין אשה אלא ליופי", [ועיין תוד"ה תני], דפליג משום זה על תנא דמתניתין, שאשה משועבדת להניק בנה.

2. כשהכניסה לו שפחה אחת, לענין שאר מלאכות

לפי ת"ק - אינה מחוייבת לטחון, לאפות ולכבס. [תוס' לקמן דף סג. ד"ה רב, כותבים: שפשוט שבכל מקרה חייבת לעשות לו דברים של זיבה כמזיגת הכוס, הצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו].

ולפי רבי אליעזר - אפי' הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר.

3. אם באופן שאורחיה דידה שלא להניק או שלא לעשות מלאכה או אם אורחיה של בני משפחתו שלא להניק ושלא לעשות מלאכה - אינה חייבת להניק ולעשות מלאכה, מפני שעולה עמו ואינה יורדת.

4. כשהכניסה לו ב' שפחות [וה"ה כשראויה להכניס או כשצמצמה לו משלה - גמ' דף סא.] - ת"ק מודה שאין מבשלת ואין מניקה את בנה.

5. כשהכניסה לו ג' שפחות - לת"ק אינה מצעת לו המטה ואינה עושה לו בצמר.

6. כשהכניסה לו ד' שפחות - לת"ק יושבת בקתדרא. [ועיין עוד לקמן תשר' נא.]

7. נתגרשה - מודים ב"ה שאינו יכול לכופה להניק את בנה, ואם התינוק מכירה [ועיין לקמן תשר' מה], נותן לה שכרה וכופה ומניקתו.

ב. לענין לעשות בפשתים

רבי יהודה אומר (דף סא:): אף אינו כופה לעשות בפשתן, מפני שמסריח את הפה ומשרבט את השפתיים.

מד. אשה שנדרה שלא להניק, האם הנדר חל, ואז האם האשה חייבת לשכור מניקת?
דף נט: תוד"ה כגון

תשובה:

1. כשהכניסה לו ב' שפחות או כשאין אורחיה דבני משפחתה להניק או כשאורחיה דבני משפחתה להניק ולא בני משפחתו - הנדר חל, כיון שאינה משועבדת לו. [ועיין גמ' לקמן דף סא. ובתוס' דף נט: ד"ה כגון].

2. כשלא הכניסה לו ב' שפחות [באופן שאורחיה דבני משפחתה ודבני משפחתו להניק]

לפי ב"ש - הנדר חל כיון שאינה משועבדת בכל מקרה ולא חייבת לשכור מניקת, וכן הדין לפי תני ר' חייא דס"ל "אין אשה אלא ליופי".

ולפי ב"ה - 1. אם אסרה הנאת יניקתה עליו, הנדר לא חל, כיון שמשועבדת לו. 2. אם נדרה הנאת יניקתה עליה והוא קיים לה - הנדר חל, אלא שלמ"ד היא נתנה אצבע בין שיניה - חייבת לשכור מניקת, ולמ"ד הוא נתן - הבעל חייב לשכור.

3. נתגרשה - לכו"ע אינו יכול לכופה, ואם היה מכירה [ואינו רוצה לינק מאחרת - רש"י, ועיין שיטמ"ק], נותן לה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שכרה וכופה ומניקתו.

מה. מאימתי תינוק מכיר את אמו, עד מתי מותר לתינוק לינק מאמו, ומדוע? דף ס.

תשובה:

א. תינוק מכיר את אמו

לפי רבא בשם ירמיה בר אבא בשם רב - מגיל ג' חודשים.

לפי שמואל - משלושים יום, רמי בר יחזקאל אומר: ששמואל לא סובר כן אלא ממתי שאנו רואים שהוא מכירה.

ולפי רבי יצחק בשם ר' יוחנן - חמישים יום, וכן פוסק רב שימי בר אביי.

הגמ' אומרת: שכל אחד ואחד לפי חורפיה. [בביאור דברי הגמ' - עיין ברא"ש].

ב. הזמן שיכול לתינוק מאמו

1. לינק תוך עשרים וארבע חודש - לכו"ע מותר לו לינק.

2. לינק אחרי חמש שנים - לכו"ע אסור לו לינק כדין יונק שקץ.

3. לינק אחרי עשרים וארבע חודש

לפי ר"א - אסור לו לינוק. [האיסור הוא רק לינק, אבל חלב שפירש מגוף האם - לכו"ע מותר לשתותו].

ולפי רבי יהושע - מותר אפילו עד ד' שנים [בברייתא - תוס' ד"ה רבי] וחמש שנים [בכחוש - תוס' שם], ואם אחר כ"ד חודש פירש [הפסיק לינק] - אינו יכול לחזור ולינק, ואם חזר וינק, הרי הוא כיונק שקץ [מדרבנן - רש"י].

אמר רב יוסף: הלכה כרבי יהושע. רב יהודה בר חביבא אמר שמואל אומר: "פירש" היינו ג' ימים שאם חזר וינק הרי הוא כיונק שקץ, וי"א שרב יהודה בר חביבא שנה זו בברייתא ולא אמר זאת בשם שמואל.

מו. דם, חלב, ונצל אדם, האם מותרים מדאורייתא ומדרבנן, ומנין למדים זאת? דף ס.

תשובה:

1. דם בשר וחלב של אדם

לפי גירסתנו וגירסת רש"י - שניהם מותרים מן התורה, שנאמר "את הגמל כי מעלה גרה הוא" הוא ולא אדם. תוס' (ד"ה יכול) מביאים: שהברייתא במס' כריתות ממעטת דם אדם מ"לעוף ולבהמה", [ונ"ע בגמ' ובתוס' שם].

תוס' (ד"ה יכול) מוסיפים: שממעטים מאותו פסוק גם מה דאיתא בת"כ שבשר אדם אינו אסור מן התורה. [הר"ן מביא, שלפי הרמב"ן - בשר אדם מותר, ולהרמב"ם - אסור בעשה, ולהריטב"א - בלאו].

ולפי הלשון השני ברש"י (ד"ה הוא טמא) - המילה "זה" בא למעט דם אדם, והמילה "הוא" ממעטת חלב, [התוס' שם לא הסכימו לפירוש זה].

2. מדרבנן - דם אדם שפירש מהגוף אסור, וכן חלב כשלא פירש מדדי האשה, באופן שהתבאר בתשובה הקודמת.

מז. האם מותר לאדם גדול חולה לינק בשבת וביו"ט, ומדוע? דף ס.

תשובה:

תניא, רבי מרינוס אומר: גונח יונק חלב בשבת, [המילל מכאב ליבו - רש"י]. הגמ' מפרשת: שזהו משום שהוי מפרק כלאחר יד, שהרי הדרך לחלוב ולא לינק, ובמקום דאיכא צערא, לא גזרו חכמים, [ונ"ע מה שכתבנו לקמן בהערה שבתשובה הסמוכה], ובתוס' (ד"ה מפרק) מבואר: שטעם זה הוא רק לרבי יהודה הסובר שיש דישה שלא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בגידולי קרקע, אבל לפי רבנן הסוברים שאין דישה אלא בגידולי קרקע, איכא טעם נוסף להתיר לינק מבהמה הנחשבת לא גידולי קרקע. [לשיטת ר"י המובא בתוס' ד"ה גונח, יש דעה שאוסרת, עיין לקמן דין 4].

בתוס' (ד"ה גונח) מבואר:

1. **ביו"ט** - בכל מקרה שיש צער מותר אפי' שאין סכנה.
2. **בשבת כשיש סכנה** - פשוט שבכל מקרה מותר.
3. **בשבת כשיש צער של רעב** - מדרבנן אסור מדין דש, כיון שזה כלאחר יד.
4. **בשבת כשיש צער של חולי שהוא קרוב לסכנה**
לפי שיטת ר"ת - מותר.

ולפי שיטת ר"י - רק לתנא דברייתא שבסוגיין בשם רבי מרינוס מותר, אבל לתנא דברייתא ביבמות אסור, ורב יוסף פסק שמותר.

מח. האם יק ליקה כלכר קאינו גידולו מן הקרקע? **דף ס.**

תשובה:

תוס' (ד"ה מפרק) מבאיר: שלפי רבי יהודה - אסור מדאורייתא. ושלפי רבנן - מדאורייתא אין דישה אלא בדבר שגידולו מן הקרקע. ולפי ר"ת ביבמות דף קיד. תוד"ה וקסבר - איסור מפרק הוי משום ממזק ולא משום דישה, ולכן איסור זה שייך גם בבהמה.

מט. עשיית איסור דרבנן במקום פסידא בחדרי חדרים, האם גם אסורים משום מראית עין? דף ס.

תשובה:

נחום איש גליא (בסוגיין) אומר: צינור שעלו בו קשקשין והמים לא עוברים, ממעכן ברגליו בצינעא, דמתקן כלאחר יד הוא, ובמקום פסידא לא גזרו רבנן, וכך פוסק רב יוסף, [אבל להסירם אסור אפי' ברגלו - מאירי, מ"ב סי' שלו ס"ק מז]. תוס' (ד"ה ממעכן) מבאירם:

1. **באיסור דרבנן שאם יראו אחרים, יסברו שעשה איסור דאורייתא** - בכל מקרה אסור משום מראית עין, ולכן אסור לשטוח בגדים כנגד העם, שיסברו שכבסן בשבת.
2. **באופן שלא יראה אלא רק כמלאכה דרבנן** - במקום פסידא לא גזרו רבנן לעשותו בצינעא. לכן בסוגיין מותר למעכן ברגליו בצינעא, [ויש חולק על יסוד התוס' - עיין ביה"ל או"ח סי' שא, סעי' מה, ד"ה בחדרי].

נ. מינקת שמת בעלה או התגלטה, או נתנה את התינוק לאחרת או מת התינוק או גמלתו, האם יכולה ליארס ולהנשא מיד? **דף ס-ס:**

תשובה:

א. אם מת בעלה

לפי ר"מ וב"ש - אסורה ליארס ולינשא עד עשרים וארבע חודש, וכן פוסקים רב ושמואל, שצריכה להמתין כ"ד חודש, חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו.

לפי רבי יהודה וב"ה - אסורה עד שמונה עשר חודש, וכן פוסק עולא.

אמר רשב"ג: אני אכריע, לדברי האומר "עשרים וארבע" מותרת להינשא בעשרים ואחד חודש, לפי שאין החלב נעכר אלא אחר ג' חדשים, לדברי האומר "שמונה עשרה" מותרת אחר חמשה עשר חודש.

ב. אם נתגרשה

לפי התוס' (ד"ה והלכתא) בשם ר"ש הזקן - מותרת להנשא מיד, משום שלא משועבדת לבעל להניק את בנה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי ר"ת - אסורה כדין מת בעלה.

ג. נתנה בנה למינקת או גמלתו [בתוך זמנו מחמת שרוצה לינשא - רש"י ד"ה גמלתו] או מת

בברייתא מבואר: שמותרת לינשא מיד. רב פפי אומר: שלרבי יוסי מותרת מיד ולר"מ אסור, והלכתא כר"מ בגזירותיו.

הגמ' מסיקה: והלכתא מת מותר גמלתו אסור, שמא המינקת תחזור בה והתינוק יסתכן, ולכן אם היא מבית ריש גלותא וכדומה, שאנשים מפחדים מהם ולא יחזרו בהם, מותרת להנשא מיד, ושמר בר רב אשי סובר: אפי' מת נמי אסור, כי חוששים שתהרגנו כדי שתוכל להנשא.

נ/1. האם מותר 1. לבשל ביצים בחלב ולאוכלם, מדאורייתא ומדרבנן, 2. האם קונה מצילת נבילה, ומדוע? דף ס:

תשובה:

"ביעתא בכותחא" [פ"י ביצים בחלב] מותרות. תוס' (ד"ה אפי') כותבים: שהן מותרים אפי' בשוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות.

לפי ביאורם הראשון - זהו משום שבשר עוף בחלב איסורו רק מדרבנן, אבל למ"ד איסורו דאורייתא, אסור כביצת נבילה דאסרי בית הלל אפי' כמוה נמכרת בשוק.

ולפי ר"ת - זהו משום שהביצה בפני עצמה והחלב בפני עצמו הם מותרים, ולכן לא החמירו חכמים כשבשלם יחד, משא"כ ביצת נבילה שבאה מדבר אסור.

נא. הכניסה לו ארבע שפחות, האם ואלו דברים צריכה לעשות לו, אלו דברים אשה נדה עושה לבעלה, אלו לא, ומדוע? דף סא.

תשובה:

א. כשהכניסה לו ארבע שפחות, [וה"ה כשראויה להכניס לו או צמצמה לו משלה - גמ']

לת"ק [שבמשנתנו דפליג על רבי אליעזר] הסובר הכניסה לו ארבע שפחות פטורה מלעשות לו מלאכות, מ"מ מוזגת לו הכוס, ומרחצת פניו ידיו ורגליו, ומצעת לו את המיטה, ופירש"י (ד"ה אבל): לפרוס לו סדין ולבדין דבר שאינו טורח, משום שהן דברים של חיבה ולא של טורח, ולא דמי להצעת המיטה דמתניתין שאינה צריכה לעשות, משום דהוי דבר של טורח.

לפי רש"י (ד"ה אבל) - אין חיוב למזוג וכו', וכל הנ"ל הם רק עצה טובה.

ולפי התוס' (לקמן דף סג. ד"ה רב הונא) - חייבת למזוג וכו'. [וע"ע לעיל דף ד: תוד"ה והצעת, ובמש"כ לעיל שם תשו' טז, יז בשם התוס' שהביאו את ה"ס].

ב. דברים שאשה נדה עושה ושאינה עושה לבעלה

1. הדברים שבנושא הקודם - אשה נדה אסורה לעשותם לבעלה, מפני שהם דברים של קירוב וחיבה, כדי שלא יבואו לידי הרגל דבר, אמר רבא: שהאיסור הוא דוקא בפניו, אבל שלא בפניו מותר.

2. מזיגה בשינוי, [לדוגמא: ביד שמאל או על ספסל] - בגמ' מבואר: שמותר לה לעשותה לבעלה.

רש"י (ד"ה מיחלפא) מפרש: דהיינו בימי ליבונה, ופירשוהו התוס' (ד"ה מחלפא): שנראה שזהו דוקא אחר שטבלה, דיש להקל בימי ליבונה יותר מימי נדתה, [לפי התוס' עצמם יתכן שאף בימי נדתה מותר, וכן משמע מתוס' במסכת שבת דף יג: ד"ה בימי, ועיין מהרש"א, וקרבן נתנאל ס"ק ד].

3. נתינת מפתח, לפי התוס' בשם רש"י - יש ליהרר שלא ליתן מפתח מידו לידה בזמן נדתה.

נב. מה הדין במי שמדיר את אשתו מתשמיש המטה, ומדוע? דף סא:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

1. כשאמר "יאסר הנאת תשמישי עליך" - מותרת, כיון שמשועבד לה.
2. כשאמר "יאסר הנאת תשמישך עלי" והקציב זמן פחות משבוע - מותרת, ואם הקציב יותר משבועים - יוציא ויתן כתובה.
3. כשהקציב שיאסר יותר משבוע ופחות משבועים
לפי ב"ש - לא יוציא, דגמרינן מילדת נקבה, שמצינו בה שיכולים להמתין שבועיים.
ולפי ב"ה - יוציא דגמרינן מנדה שאסורה שבוע.
4. אם סתם ולא פירש
לפי רב - לכו"ע יוציא לאלתר ויתן כתובה.
ולפי שמואל - ימתין וכבדין הקודם: לב"ש - ממתניין שבוע, ולב"ה שבועיים, דשמא ימצא פתח לנדרו.

נג. האם פותחים בנוולד?
דף סג.

תשובה:

תוס' (ד"ה אדעתא) מביאים: שלא פותחים בנוולד, [שיטת ר"א בנדרים דף סד. שפותחין בנוולד], מיהו אם תלה נדרו בדבר - מותר.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה אדעתיה) - דרך ההולך ללמוד שנעשה אדם גדול, ולכן פותחין "אדעתא דגברא רבה מי נדרת", כי בדבר שהדרך שיהיה, לא נחשב לנוולד.

נד. לכמה זמן מותר לצאת מהבית, בלא לקיים מצות עונה האמורה בתורה: 1. בתלמידים.
2. בפועלים. 3. בטיילין. 4. בחמרים. 5. בגמלים. 6. בספנים. 7. בחמר שנעשה גמל.
דף סא-סב:

תשובה:

א. תלמיד חכם

לפי רבי אליעזר (במשנה ובברייתא דף סב:) - יכול לצאת ללמוד מחוץ לביתו שלא ברשות ל' יום.

ולפי חכמים (דף סב:) - יכולים לצאת לתלמוד תורה, אף שלא ברשות אפ"ל ב' או ג' שנים.

לפי הרעה הראשונה בתוס' (ד"ה אלא) - אף שיכול לפתותה ליתן לו רשות, מ"מ מצד דרך ארץ צריך לחזור, לדעת רב - חודש כאן חודש בבית, ולדעת רבי יוחנן - חודש כאן ושנים בביתו.

ולפי התוס' (שם) בשם ר"י - תלמידים יוצאים לעולם לת"ת, ואפ"ל מצד דרך ארץ א"צ לחזור. אמנם אם בלא פיתוי היו שמחות בכך שבעליהן הולכין ללמוד או שאדעתא דהכי נישאו, אף לדעה א' בתוס' (שם) מותר לצאת לכמה זמן שרוצה.

אם לומדים מחוץ לעיר שלא ברשות, לשיטת התוס' (שם) בשם ר"י - מותר לצאת לל' יום, ויחזור לביתו יום אחד.

ב. הפועלים כשיוצאים שלא ברשות, ואינם חוזרים כל יום לביתם

צריכים לחזור שנים בשבת, ודוקא כשעושים מלאכה בעירם, אבל כשעושים בעיר אחרת אחת בשבת.

לפי שיטת ר"י בר' ברור (בתוד"ה והתניא) - חייבים לחזור בכל יום שמיני.

ולפי התוס' בשם ר"י - פעם בשבעה ימים. [ואין חילוק בין אם חוזרין בכל יום לביתם או לא].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ג. בפועלים כשיוצאים ברשות

לפי שיטת התוס' בשם ר"י [בד"ה אלא] - לדעת רב חודש כאן חודש בבית, ולדעת רבי יוחנן - חודש כאן ושנים בביתו, ובתוס' (ד"ה אלא) מבואר: שבעבודה בבית המלך - לכו"ע חודש כאן וחודש בבית.

ד. המיילין - צריכין לחזור בכל יום.

ה. החמריין - צריכין לחזור פעם בשבוע.

ו. הגמלים - צריכין לחזור אחת לשלושים יום.

ז. הספנים - צריכין לחזור פעם בששה חדשים, דברי רבי אליעזר.

ח. **אם כשנישאה היה חמר** [שצריך לחזור פעם בשבוע] **ורוצה להיות גמל ולבא רק פעם בל' יום - אינו יכול.**

נה. האומרת "איני ניזונית ואיני עושה", האם ומאלו מלאכות היא פטורה? דף סג.

תשובה:

תוס' (ד"ה רב הונא) כותבים: 1. לפי ר"ל - אינה נפטרת, שהרי ס"ל שאינה יכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה". 2. בדעת רב הונא שיכולה לומר כן, יש להסתפק אם פטורה רק מעשייה בצמר, אבל שאר מלאכות כגון טחינה ואפיה וכו' חייבת, ומצדדים להכריע: שפטורה מכל ז' מלאכות שאשה משועבדת לבעלה המוזכרים במשנה, ולא רק מעשית צמר. 3. מדברים של חיבה חייבת לעשות גם אם אומרת "איני ניזונית ואיני עושה".

נו. האם אדם חייב להשכיר עצמו כדי לפרנס את אשתו? דף סג.

תשובה:

לפי התוס' (ד"ה האומר) בשם רבינו אליהו - חייב להשכיר עצמו.

ולפי התוס' בהבנת שיטת רש"י - לא חייב להשכיר עצמו.

נז. מתי אשה נקראת מורדת, מתי לא, האם מחמת אי מזיגת הכוס גם נקראת מורדת, מתי איש נקרא מורד, ומדוע? דף סג.

תשובה:

א. אשה

לפי רב הונא - רק כשאינה רוצה לקיים תשמיש נקראת מורדת, ולכן גם ארוסה, נשואה נדה, חולה ושומרת יבם נקראת "מורדת", אבל כשאינה רוצה לעשות מלאכות לא נקרא מורדת, והטעם שנדה נקראת מורדת, זהו מפני שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו. תוס' כותבים: דלשיטתו אזיל דס"ל שיכולה אשה לומר "איני ניזונית ואיני עושה".

ולפי רבי יוסי ב"ר הנינא - נקראת מורדת גם כשאינה רוצה לעשות מלאכה, וכותבים התוס' (שם): 1. שרק מז' מלאכות שמשועבדת לו המוזכרים במשנה נקראת מורדת ולא מדברי חיבה כמזיגת הכוס. 2. תוס' מצדדים לומר: שס"ל כר"ל דאמר, שאשה לא יכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה".

ב. האופנים שאיש נקרא מורד

לפי רב הונא - רק כשמונע תשמיש.

לרבי יוסי ב"ר הנינא - גם כשמונע מלאכה, כשאמר "איני זן ואיני מפרנס".

תוס' (דף סג: ד"ה אינו) כותבים: דבמדיר אשתו אין מוסיפין לה לכתובתו, דשמא ימצא פתח לנדרו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

נח. מורדת על בעלה, האם פוחתין מכתובתה וכמה או מפסדת כתובתה מיד אחרי הכרזה אחת או שנים?

דף סג: סד.

תשובה:

א. הגדרת מורדת

היינו כשאמרה "בעינן ליה ומצערנא ליה".

ב. דינה

לפי ת"ק - פוחתין מכתובתה, שבעה דינרים לשבוע.

ולפי רבי יהודה - שבעה טרפעיקין.

רבותינו סוברים: שאין פוחתין לה מעט מעט, אלא מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו, ושולחין לה ב"ד, "הוי יודעת אפי' כתובתיך מאה מנה, הפסדת", ורמי בר חמא סובר: ששולחין לה "שתדע שמפסדת כתובתה" שתי פעמים, אחת לפני הכרזה ואחת לאחריה.

ג. עד כמה פוחתין מכתובתה

לפי ת"ק ורבי יהודה במשנתנו - עד כנגד כתובתה, ולאחר מכן מוציאה ללא כתובה.

ולפי רבי יוסי - לעולם הוא פוחת והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר גובה הימנה.

ד. ההלכה ורע"נ לקמן תשו' ס'

לפי גירסת רש"י "ואיהו" - רבא פוסק לא כרבותינו אלא כת"ק, שפוחתין עד כלות כתובתה ונמלכין בה, ולא מפסידה מיד אחר ארבע שבתות, ור"נ בר רב חסדא סובר כרבותינו וכדרמי בר חמא, שמכריזים פעמיים.

ולפי גירסת התוס' (ד"ה ואינהו) בשם ר"ת "ואינהו" - כל האמוראים סוברים כרבותינו, אלא שרבא סובר, ששולחין לה פעמיים, אחת לפני הכרזה ואחת לאחריה וכדרמי בר חמא, ומיד מפסידה כתובתה, ור"נ בר רב חסדא סובר, ששולחין לה רק פעם אחת אחר הכרזה. ומסקנא דשמעתין: ד"חשבינן ליה י"ב חודש אגיטא", קאי על מורדת ולא על האומרת, "מאיס עלי".

ה. אם מורדת מפסדת את נדונייתה שהכניסה לו מבית אביה

רבא הסתפק בזה ולא פשט הספק, ושלקן תפסה לא מוציאה ממנה, לא תפסה לא נותנין לה.

נט. האומרת "מאיס עלי", האם דינה כמורדת שפוחתין מכתובתה או דינה שיכול להוציא מיד?

דף סג:

תשובה:

לפי רש"י - עד י"ב חודש יש לה כתובה.

ולפי תוס' (ד"ה ואינהו) בשם ר"ת - יכול להוציאה מיד בלא כתובה, וא"צ להשהותה י"ב חודש.

ס. האם ומה הנפק"מ בין אומרת "מאיס עלי" לאומרת "בעינא ליה ומצערנא ליה": 1. מעיקר הדין. 2. למעשה?

דף סג: סד.

תשובה:

לפי מר זוטרא - גם האומרת "מאיס עלי" כייפין לה פי' פוחתין מכתובתה כדין מורדת.

ולפי אמימר - רק למורדת פוחתין מכתובתה, אבל האומרת "מאיס עלי", לא כייפין לה, ודלא כמר זוטרא.

לפי רש"י (ד"ה לא) ותוס' (ד"ה אבל) בשם ר"ת - לא כופין אותו להשהותה אבל אם רוצה מגרשה בלא

כתובה ולא כופין אותו להוציאה.

ולפי הי"מ בתוס' (שם) - כופין אותו להוציאה ומפסדת כתובתה, [וכן שיטת הר"ף והרמב"ם פ"ד מאישות]. וצידדו התוס': שלפי הי"מ, זהו דוקא היכא דיש רגלים לדבר שהבעל אינו מתקבל עליה.

למסקנת הגמ' - משהינן לה י"ב חודש עד לנתינת הגט, שמא תחזור בה, ובאלו הי"ב חודש אין לה מזונות מהבעל.

לפי רש"י (דף סג: ד"ה כלתה) - הגמ' קאי על האומרת "מאיס עלי", אולם ל"מורדת" פוחתין מכתובתה.

לפי תוס' (ד"ה ואינהו) בשם ר"ת - הגמ' קאי על "מורדת", אבל האומרת "מאיס עלי" מוציאת אותה מיד, שהרי שניהם רוצים להתגרש, וא"כ למה נשהה אותם, וזהו מעיקר הדין.

אולם רבינו יהודה מציא בכתב רב שרירא: שתיקנו בימיו ליקח ממנה מה שתפסה ולתת לה גט לאלתר, ולפי זה אין נפק"מ בין "מורדת" לאומרת "מאיס עלי", ובשניהם יכול להוציאה מיד בלא כתובה.

סא. האומרת "מאיס עלי", מה דינה והאם יוצאת בכתובה? דף סג: סד.

תשובה:

לפי שיטת רש"י - אמימר סובר שאין כופין אותה להיות תחתיו, אלא נותן לה גט ולא כתובה.

ולפי שיטת הי"מ בתוס' [הסוברים שאם אומרת "מאיס עלי" לדעת אמימר הסובר שכופין אותו להוציאה] - בהכרח שמפסידה כתובתה.

סב. בעל שמתא לאת אשתו עס נואף בזנית, האם אסורה לבעול ולזנוע, ומדוע? דף סג:

תשובה:

בתוס' (ד"ה אבל) מבואר: שאם יש עדים שראו אותם כדרך המנאפים או שראו דבר מכוער או שהתחבא מפני הבעל, והאשה אמרה "טמאה אני לך" - אסורה לבעול ולזנוע, בגלל העדים או בגלל ששויה אנפשה חתיכה דאיסורא.

ואם כשאין עדים והאשה אמרה "אני לא טמאה" - האשה מותרת, דאין נאסרת עד שראו אותה ב' עדים כדרך המנאפים. תוס' מביאים את הגמ' בנדרים האומרת: שאם הנואף התחבא אסורה, ואם לא התחבא מותרת, ומבארים את הגמ' בכמה אופנים, הדינים היוצאים מדברי התוס' הם כדלהלן:

1. **אם לא היו עדים והיא אומרת "אני לא טמאה" והנואף ברח ולא התחבא** - מותרת לבעול, ואם גירשה או מת מותרת לבעול, משום שאם עשה איסורא אירכוסי הוי מירכס. [התירוץ השני בתוס' אינו חולק על זה].

2. **כבדין הקודם באופן שהנואף התחבא**

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - אסורה לבעול, כיון דמוכח דעביד איסורא, אולם לבעול אינה אסורה, כיון שאין אשה נאסרת עד שיראוה כדרך המנאפים.

לפי השאלות - אסורה אף לבעול, דס"ל שבדבר מכוער תצא אף מהבעל.

ולפי התירוץ השני בתוס' (שם) - מותרת אף לבעול, שהרי אמרה "שהיא לא טמאה".

3. **אמרה "טמאה אני"** - אסורה לבעול, כיון דשוויא אנפשה חתיכה דאיסורא, וק"ו שאסורה לבעול, וכ"ש לפי השאלות, [דס"ל דמוכח הדבר ותצא אף מהבעל], ולפי הי"מ בתוס' - נאמנת גם מפני שיש לה מיגו שיכלה לומר לה "מאיס עלי".

4. **אם לא היו עדים וכששאלוה שתקה ולאחר שעה אמרה "שאינה טמאה" ואינה נותנת טעם על שתיקתה** - אסורה לבעול ולזנוע, משום ששתיקתה נחשב כאילו אומרת "טמאה אני", ואסורה מדין שוויא איניש אנפשיה חתיכה דאיסורא, וכ"ש לפי השאלות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

5. כבדין הקודם אך כשנותנת טעם על שתיקות

לפי התירוץ השני בתוס' (שם) - אם הנואף לא התחבא מותרת, ואם התחבא אסורה לבעל ולבועל, [לפי התירוץ הראשון בתוס' - יתכן שדינה כאמרה "שמאה אני" שאף אם לא התחבא אסורה מדין שוויא איניש אנפשיה חזינא דאיסורא. וכ"ש לפי השאלות].

סג. מה הדין והאם כותבים אגרת מרד: 1. במי שתבע ליבם ולא לחלוץ והיא רוצה חליצה. 2. תבע ליבם או לחלוץ. 3. תבע לחלוץ ולא ליבם. 4. תבעה היא ליבם, או לחלוץ. 5. אם שניהם רוצים ביבום. 6. אם הוא לא רוצה לא ליבם ולא לחלוץ? דף סד.

תשובה:

אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל: אין כותבין אגרת מרד על ארוסה. למסקנת הגמ' דבריו הם למשנה אחרונה, האופנים הדינים היוצאים מסוגייתנו לרש"י, ולתוס' הם כדלהלן:

א. מי שתבע ליבם ולא לחלוץ והיא רוצה חליצה ולא ייבום [בלא שאמרה דברים ניכרים מדוע אינה רוצה אותו]

לפי רש"י - זהו האופן שרב טובי בר קיסנא אמר שמואל "כותבין אגרת מרד של ארוסה ולא על שומרת יבם"

לפי רש"י (ביבמות, מובא בתוד"ה ודיני) אליבא דמשנה ראשונה - לכו"ע אין כופין אותו לחלוץ, דמצות יבום קודמת, וכותבים עליה אגרת מרד.

ולפי תוס' (ד"ה ודיני) בשם ר"ת ברע"ת רב - לא כופין אותה להתייבם. [וכן הוא לתירוץ השני בתוס' ד"ה מאי, בדעת שמואל].

לפי משנה אחרונה - לכו"ע אין כופין אותה להתייבם. רש"י (ד"ה אין) מפרש: לפי שאין מתכוון למצוה, ואמרינן ליה "זיל נסיב אחריתי".

ב. כבנושא הקודם אך באופן שאמרה דברים ניכרים שאינה רוצה אותו

לפי רש"י ביבמות (מובא בתוס' שם) - אם אפשר לאטעווי שיחלוץ לה מטעינן ליה, ואם אי אפשר, כופין אותו לחלוץ וגובה כתובתה.

ולפי התוס' (שם) - גם כשאי אפשר, אין כופין אותו לחלוץ, אלא מטעינן ליה שיחלוץ, [חזין מנפלה לפני מוכה שחין או לפני אח בורסקי שכופין אותו לחלוץ].

ג. כשתבע לחלוץ ולא ליבם

אמר ר' פדת אמר רבי יוחנן: נזקקין לו. [לחלוץ. עכ"פ לפי משנה אחרונה].

לפי רש"י (ד"ה תבע) - היינו כשהיא רוצה להתייבם ולא לחלוץ, ונזקקין לכתוב עליה אגרת מרד.

ולפי התוס' (ד"ה תבע) - היינו כשהיא לא רוצה להתייבם ולא לחלוץ, אבל כשהיא רוצה להתייבם, אין כותבין אגרת מרד.

ד. תבעה היא ליבם או לחלוץ

למשנה ראשונה - כופין אותו שייבם או שיחלוץ, ולמשנה אחרונה - הדינים כדלהלן:

1. אם אינו רוצה לא ליבם ולא לחלוץ - בתוס' (ד"ה ודיני) מבואר: שהדין שכופין את הגדול שבאחין לחלוץ, זהו אפי' אינה באה מחמת טענה, וסובר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל: שלא כותבין עליו אגרת מרד, משום שהיא לא מצווה במצות פריה ורביה.

2. אם באה מחמת טענה - כופין אותו, וכותבין עליו איגרת מרד להוסיף על כתובתה, [לפי שיטת רש"י אליבא דמשנה ראשונה - כופין ליבם, ולפי ר"ת - אין כופין].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ה. אם שניהם רוצים כיבום

לפי התוס' בשם רש"י (ביבמות) - אין מעכבין מהם להתייבם ואפי' למשנה אחרונה, הסוברת שמצות חליצה קודמת.

ולפי התוס' (ד"ה ודיני) - אם לא ברור לנו שמתכוונים לשם מצוה, כופין במילי, ומרחיקין אותם מן היבום, דקי"ל כאבא שאול.

ו. תבע ליבם והוא לא רוצה לא ליבם ולא לחלוץ

למשנה ראשונה - כותבים עליה אגרת מרד [לחתייבם], ולמשנה אחרונה - אין כותבין.

סד. מה הדין ביבמה שנפלה לפני מוכה שחין או לפני אח בורסקי, באופן שהוא רוצה ליבם והיא רוצה חליצה?

תשובה:

בתוס' (ד"ה ודיני) מבואר: שאפי' לפי משנה ראשונה כופין אותו לחלוץ, אף אם לא נתנה אמתלא לדבריה.

סה. המשרה את אשתו על ידי שלישי, מה חייב ליתן לה, ומדוע?

תשובה:

המשנה מסיימת שכל הדברים שנכתבו בהמשך שנותן לה אמורים בעניי שבישראל, אבל במכובד הכל לפי כבודו.

1. לא יפחות לה משני קבין חיטין או מד' קבין שעורין לסעודות של שבוע שלם.

אם היתה מינקת מוסיפים על מזונותיה, משום דחולה היא, וזהו תוספת למזונות שנותן עבור התינוק, ובגמ' מבואר: שמוסיפים למינקת יין, הואיל ויין יפה לחלב.

2. נותן לה חצי קב קיטנית וחצי לוג שמן וקב גרוגרות או מנה דבילה, ואם אין לו, פוסק לעומתן פירות ממקום אחר. [למינקת מוסיפים כבדין בקודם].

3. יין - אם היתה רגילה לקבל מבעלה שני כוסות יין, מקבלת מהשליש רק כוס אחד, ואם קיבלה כוס אחד, אין נותנים לה כלל. ואם היתה רגילה לקבל יין לציקי קדירה להטעים את התבשיל, נותנים לה. [למינקת מוסיפים כבדין 1].

4. מיטה מפץ ומחצלת - נותן כפי מנהג המקום.

5. כר וכסת - כשדרכה בכך חייב ליתן לה, אך כשאין דרכה בכך אבל דרכו בכך, לפי ת"ק - אין נותנים לה, כיון שאין דרכה בכך, ולפי ר' נתן - נותנים לה, דיכולה לטעון "פעמים מזדמן שיבוא בין השמשות בלא שיהיה לו, ויקח את שלי". ומפרש רש"י (ד"ה ושקלת לדידי): מפץ שלי או אם אקנה כר וכסת משלי.

6. כיפה לראשה וחגור למתניה.

7. מנעלים - ממועד למועד אם היא במקום הרים שצריך ג' פעמים בשנה.

8. בגדים - של חמישים זוז משנה לשנה, ונותן לה זאת בימות הגשמים ולא בימות החמה, ומתכסה בבלאותיה בימות החמה, רב יוסף פסק לאשת רב יוסף בריה דרב מנשיא שיראים לפי כבודה הראשון.

9. מעה כסף לכל שבוע, [לדברים קטנים - רש"י]. אם אין נותן לה מעה כסף "מעשה ידיה שלה", רש"י (במשנה ד"ה מעשה ידיה) מפרש: ואוקימנן לעיל (דף נט.) שהכוונה למותר מעשה ידיה, דהיינו לפי רב ושמאל הסוברים (שם) מעה כסף כנגד מותר מעשה ידיה. [ואבל לפי רב אדא בר אבהו הסובר מעה כסף כנגד מעשה ידיה, המשנה כפשוטה].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

10. אוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת

לפי רב נחמן - אכילה ממש.

ולפי רב אשי - היינו תשמיש, תוס' (ד"ה רב אשי) כותבים: אפי' גמל וספן, הואיל ומשרה אותה ע"י שלישי.

סו. מותר מזונות האשה ובלאותיה ומותר האלמנה למי, ומדוע?
תשובה:

1. **מותר מזונות - לבעל.**
2. **מותר בלאות - לאשה, כדי שתתכסה בימי נדותה ולא תתגנה בעלה.**
3. **מותר בלאות אלמנה - ליורשיו, דלא שייך הטעם שבדין הקודם.**

פרק שישי

מציאת האשה

א. מציאת האשה ומעשה ידיה, האם שייכים לבעל או לאשה? דף סה: סו.

תשובה :

א. מציאת האשה

לפי תנא דמשנתינו ולפי ת"ק - הכל לבעלה. נמצא שהמחלוקת במציאה היא כמחלוקתם בהעדפה ע"י הדחק, (האמור לקמן נושא ג'). ומפרש רש"י: כי רוב מציאות צריך לחזור אחריהן. [לפי הרמ"ה - אם ניוונית לא מהבעל, מציאתה לעצמה, והרא"ש חולק].

ולפי ר"ע - לעצמה. תוס' (ד"ה והא) כותבים: שזהו דוקא כשאינה מתבטלת ממלאכתה, אבל אם כשמתבטלת ממלאכה, משלמת שכר הפקעתה לבעלה.

ב. מעשה ידיה שלא ע"י הדחק או העדפה שלא ע"י הדחק - לבעלה.

ג. העדפה שע"י הדחק

לפי ת"ק - לבעלה, ולפי ר"ע - לעצמה. [לפי התירוץ השני בתוס' לעיל דף נט. ד"ה רבי - לר"ע חלקה משועבד לבעלה, לענין שהבעל אוכל פירות מאותה העדפה].

ד. עושה ב' או ג' מלאכות בבת אחת - הגמ' נשארה בספק.

ב. בושטה ופגמה, למי? דף סה:

תשובה :

לפי ת"ק - שלה, כן הוא הגירסא המופיע אצלנו, וכן הוא בתוס' (ד"ה ה"ג) בשם ר"ת אחר שחזר בו, אבל לפני שחזר בו הגירסא "שלו".

לפי ר"י בן בתירא - אם שבסתר לה שני חלקים ולו אחד, ואם שבגלוי לה אחד ולו שנים, שלו - ינתן מיד, שלה - ילקח קרקע והוא אוכל פירות.

ג. אשה היורשת נכסים, האם הבעל זוכה בה? דף סה:

תשובה :

הגוף - לאשה, אולם הפירות - לבעלה.

ד. נזק שהזיקו את האשה, או את העבד, האם שייך לבעל ולאדון? דף סה:

תשובה :

1. כשהזיקו אשה - יעוין לעיל תשובה ב'.

2. כשהזיק עבד עברי של חבירו - תוס' (ד"ה שלה) מביאים: שהשבת גדולה הכל לעבד, וילקח בהם קרקע והאדון אוכל פירות, ודמי שבת קטנה, איכא מ"ד בגמ' בהחובל - שהכל לעבד כנ"ל, ואיכא מ"ד - לרב.

ה. מציאת אשה העושה כמה מלאכות בבת אחת (אפי' בלא מאמץ) או כשעושה גם מלאכות כשעושה אחרים לא עובדים, האם שייכת לבעל או לאשה? דף סו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

1. באופן שעושה כמה מלאכות בבת אחת - רב פפא ורבינא מסתפקים בזה.

רש"י ותוס' (ד"ה והא) מפרשים: שהספק אם נחשב העדפה על ידי הדחק, שלר"ע לעצמה. והרא"ש בשם רב האי גאון מפרש: שהספק הוא האם ת"ק מודה בזה שהוא שלה.

2. כשעושה גם מלאכות בשעות שאחרים לא עובדים - בתוס' מבואר: שלכו"ע זה שלה, ולא נחשב להעדפה על ידי הדחק.

ו. רקק באשת חבירו או בבגד חבירו או בבגד של אשה או בעני בן טובים או בעשיר בן טובים, האם חייב בושט ולמי, ומדוע? דף סו.

תשובה :

1. כשרקק על אשת חבירו - חייב לבעלה, דאשתו כגופו.

2. כשרקק על עני או עשיר בן טובים - נותנים לעני או לעשיר ולא לבני משפחתו, דהעני והעשיר לאו כגופייהו דבני משפחה.

3. כשרקק על בגד חבירו או על בגד של אשה - פטור, משום דלית בזה זילותא.

ז. מהו הסכום צריך לכתוב הבעל בכתובה כנגד הדברים הבאים שהכניסה לו: 1. כספים. 2. בגדים. 3. כלי כסף. 4. כלי זהב ותכשיטין. 5. חתיכות זהב שבור. 6. דינרי זהב. 7. גמלים של ערביא, ומדוע? דף סו: סז.

תשובה :

א. כשהכניסה כספים

מוסיף בכתובה שליש יותר, ולכן אם הכניסה אלף, כותב אלף וחמש מאות, מפני שבכספים יכול מיד לעשות בזה סחורה, ואין הבדל אם זה עיסקא זוטא או עיסקא רבא.

ב. כשהכניסה בגדים

1. אם כדי להשתמש בהן - מוריד חומש. רש"י (ד"ה וכנגד) ותוס' (ד"ה פחות) מסבירים: שזהו מפני שפוחתין, טעם נוסף: שדרך לשומם יותר חומש לכבוד הכלה ולחבבה על בעלה. ואם אין אחד מהטעמים קיים, עיין מהרש"א וקובץ שיעורים.

2. אם לסחורה - תוס' (שם) כותבים: שהרי הן ככספים, ושאלם לא לסחורה ולא להשתמש בהן - מוריד חומש.

ג. כשהכניסה כלי כסף - מוריד חומש.

ד. כשהכניסה חתיכות זהב

רב שמן בר אבא בשם רבי יוחנן אומר: ששמין אותו והרי הוא בשוויו, הגמ' מבארת: שזהו בחתיכות שאין בהם פחת, אבל בחתיכות שיש בהם פחת או בדינרי זהב, הדינים הם כדלהלן:

1. כשהכניסה כלי זהב ותכשיטין - בתוס' (ד"ה זהב) מבואר: שרבי יוחנן שאמר "שהרי הן בשוויהן" מדבר בתכשיטים שלא משתמשת, ולכן לא מוסיף ולא פוחת, כיון שלא פחת, אבל כשהכניסה לו נזמים וטבעות להשתמש בהם, מוריד חומש, מפני הפחת שבו.

2. הכניסה לו זהב פריכא, (רש"י מפרש: גרוטאות קטנות שנופל כשמשתמשין בהם, המהרש"א כותב: שלפי תוס' - אין חיילוק בין קטן לגדול) או בממלא (תוס' מפרשים: זהב הניטל מן הארץ ממוצאון) - הרי הוא ככלים שפוחת חומש.

3. כשהכניסה דינרי זהב - אם במקום שנהגו לפורטן דינם ככספים שמוסיף שליש, ואם במקום שנהגו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

שלא לפורטן, שמין בשויהן.

4. כשהכניסה דינרי זהב באופן שנפקי ע"י הדחק

לפי התירוץ הראשון בגמ' - לת"ק ככספים, ולרשב"ג בשויהן.

לפי התירוץ השני בגמ' - לא איתפריש.

ה. גמלים של ערביא

בגמ' מבואר: שאשה גובה בהם פרנא, רש"י מפרש: שיש ריוח שלישי, תוס' הבינו בכוונתו: שהן ככספים, אבל תוס' עצמם שהסבירו "פרנא" הכוונה לכתובה, אין הכרח שהן ככספים.

ח. עני לפני שנותנים לו צדקה, האם מחייבין אותו למכור את ביתו וכלים שיש לו? דף סח.

תשובה:

1. עני שצריך שיתנו לו צדקה ועדיין לא הגיע לגבות צדקה מן העם [שמוותר לקחת מדברים של הפקר. לקט שכחה ופאה] - עדיין אין מחייבין אותו למכור כדי שיהיה לו לאכול, לא את ביתו ולא כלי אכילה ושתיה ומלבוש ומצעות, אפי' הן כלי כסף וכלי זהב, ואם הכלי כסף והכלי זהב היו כלי תשמישו, לדוגמא: מחרישה, מוכרן ולוקח פחות מהן.

2. אחר שגבה צדקה מן העם - מחייבין אותו למכור כליו, וליקח אחרים פחותים מהם. [מלשון הרמב"ם משמע: שב' תירוצי הגמ' אינם חלוקים, וכפי' תוס'].

ט. מי שגבה לקט שכחה ופאה ונודע שהוא עשיר, האם מחייבין אותו למכור את ביתו וכלים שיש לו, ומדוע? דף סח.

תשובה:

לפי רש"י - מחייבין אותו למכור אפי' את כלי תשמישו, [לדוגמא: כלי אכילה ושתיה מיטה ושולחן], ולהחזיר את הלפט שכחה ופאה, באם ישנם עדיין בעין, ומבואר בתוס': שזהו קנס שקנסוהו חכמים.

ולפי ר"ת - אין מחייבין אותו להחזיר כלל, דהוי ממון שאין לו תובעין.

י. כמה ראוי ליתן ליתומה שבאה להינשא: נדוניא ומזונות? דף סח.

תשובה:

א. נדוניא

לפי ת"ק - מה שראוי לה, שיטת רש"י ותוס' (ד"ה מאי): דהיינו עישור נכסים מנכסי האב, [וע"נ בר"ן]. ברישב"א ובשאר ראשונים.

לפי רבי יהודה - אם האב השיא בת ראשונה בחייו, ואח"כ לא העני, נותנים לשניה כדרך שנתן לראשונה, ואם לא השיא בת ראשונה בחייו, שמין באב כפי שאנו בקיאים באביה. רש"י (ד"ה ינתן וד"ה לפרנסה) מפרש: דהיינו ששמין אם היה וותרן או קמצן, בין שהוא עשור בין יותר ובין פחות, [וכן הוא ברש"י לעיל דף נ: ד"ה וכדשמואל, ואילו הר"ח שם בתוד"ה ומאי טובר: ששמין דוקא ליתן לה פחות מעשור, אבל לא מיפס כחה ליתן לה יותר מעשור, עיי"ש. מרש"י ותוס' משמע: שחכמים היינו ת"ק - ועיין ריטב"א ועוד ראשונים].

שמואל פוסק: שמין באב כרבי יהודה, וכן פוסק כרבי שאם א"א לאמוד את האב - נותנין לבת עישור נכסים.

ב. למזונות וללבושן

בגמ' מבואר: ששמין את הנכסים ונותנים לה. רש"י (ד"ה הא באכילה) מפרש: אם האב עני נותנין להן כפי שמפורט במשנה לעיל דף סד: במשרה על ידי שלישי, ואם הנכסים מרובים הכל לפי הכבוד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בתוס' (ד"ה לא) מבואר: שדוקא לענין הנדוניה יש מ"ד ששמן באב, מפני שאינו מתנאי ב"ד, אבל למזונות, לכו"ע אין שמין באב, הואיל ועל כרחו מתחייב בתנאי ב"ד.

יא. איך מחלקים את העישור נכסים כשבאה אחת להינשא, ואיך כשבאו כולם להינשא בבת אחת: דף סח.

תשובה:

- 1. כשיש כמה בנות וכן באופן שבאו אחת אחת להנשא - נותנים לראשונה עישור, ואח"כ לשניה עישור ממה שנשאר, והשאר לבן.**
- 2. כשיש כמה בנות וכן באופן שבאו כולם בבת אחת להנשא - הראשונה נוטלת עישור והשניה עישור ממה שנשאר, וכן כולם, ואח"כ חוזרות וחולקות עישוריהן בשוה והשאר לבן, וכל זה כדי לברר ירושת הבן.** (נכשיש רק בנות בלא בן, כולן חולקות בשוה, כמבואר ברש"י דף סט. ד"ה ויתרה).

יב. הבנות שבגרו או נישאו או התארסו, האם איבדו מזונותיהן ופרנסתן (נדוניה)? דף סח:

תשובה:

- א. קמנה שנישאת - מקבלת פרנסתה אף אם לא מיחתה לפני הנישואין.**
- ב. נערה או בוגרת**

לפי ר"ש בן אלעזר - אם נישאו או בגרו, איבדו אף את פרנסתן, אף שמיחו לפני הנישואין או הבגר, וכתב להם או עד דתבגרו או עד דתלקחות לגוברין - רש"י, כיצד הן עושות, שוכרות להן בעלים ומוציאין להן פרנסתן.

ולפי רבי - נישאו או בגרו איבדו מזונותיהן אבל לא פרנסתן. רבא פוסק כרבי, וסובר: **1.** רק אם מיחו לפני הנישואין לא הפסידו פרנסתן. [לפי רוב הפוסקים - ה"ה לפני הבר, ועיין הג"א ומש"כ הב"ש אהע"ז סי' קיג ס"ק יחז]. **2.** אם לא מיחו הפסידו גם פרנסתן, ודאף אם מיחו לפני הבגר - צריכים למחות שוב לפני שתנשאה - רא"ה, וכ"כ הסמ"ע שו"ע אהע"ז סי' קיג ס"ק יח, ושכן משמע בשו"ע. **3.** הניזונית מהאחין מחמת שפסקו לה האחין מזונות לאחר נישואיה או לאחר שתבגר, לא הפסידה פרנסתה גם אם לא מיחתה, הואיל ושתיקתה אינה ראייה שמוחלת, אבל אם בגרה ונישאת צריכה למחות. ובבוגרת בשעת מיתה - בשו"ע סי' קיג סעי' ז, נפסק: שלא הפסידה, והרמ"א פסק: שהפסידה.

בתוס' מבואר: שמה שבסוגייתנו משמע שלנערה ארוסה יש מזונות, זהו לא כרב הסובר (בפרק נערה שנתפתתה) שמשעת אירוסין אין לה מזונות גם אם עדיין לא בגרה.

יג. האם פרנסה (נדוניה) ומזונות, גובין ממשעבדי וממטלטלי, האם פרנסה ומזונות הן מתנאי כתובה, ולענין מה: דף סח: סט.

תשובה:

א. לענין לגבות ממשעבדי

מעשים בכל יום: **1.** שמוציאין לפרנסה ששיעבדו האחין, בין משכנו או מכרו. [אבל לא ממה ששיעבד האבא - רש"י ד"ה ממשעבדי וד"ה מוציאין לפרנסה, ובתוס' ד"ה דאילו]. **2.** אין מוציאין מזונות מנכסים משועבדים אפי' ששיעבדו אחין, [מפני תיקון העולם, לפי שאינן כתובין ואינן קצובין - גמ' גיטין דף מז:]. וכן דעת רבי.

ולפי רבי יוהנן (דף סט.) - אחד זה ואחד זה אין מוציאין ממשועבדין, רש"י (דף סט. ד"ה אחד) מפרש: שזהו הן לפרנסה והן למזונות. הגמ' מסתפקת: אם רבי יוחנן לא שמע דברי רבי ואם היה שומע היה מקבל או שהוא שמע ולא מקבל ליה.

ב. לענין לגבות ממטלטלי

לפי רבי - בין לפרנסה בין למזונות גובין ממטלטלי. ולפי רבי שמעון בן אלעזר לעיל דף נא. - אין גובין ממטלטלי.

רבא [דף נא. ובדף סט:] פוסק: הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי בין למזונות בין לכתובה ובין לפרנסה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

ומבואר בתוס' (לעיל דף נא. ד"ה ממקרקעי): שרבא הכא מדבר בלא אמידנא שרוצה ליתן מטלטלי, אבל באמידנא פוסק רבא (בדף סח.) שגובה גם ממטלטלי, ולכן בזה"ז כולהו גבי ממטלטלי.

ג. לענין אם הם מתנאי כתובה

רבי אומר: **שמזונות** הם מתנאי כתובה וכחוב, **אבל פרנסה** - לא הוי מתנאי כתובה ולכן לא כחוב, ונפק"מ: לענין שאם האבא אמר "אל יזונו בני מנכסי", לא שומעין לו, אבל אם אמר "אל יתפרנסו בני מנכסי" שומעין לו, ומפרש רש"י (ד"ה אל): שהפרנסה אינה חוב עליו כתנאי כתובה אלא חוב על היתומים היא היכא שלא צוה שלא לפרנסם. ומבואר בתוס' (ד"ה מאי): שלרבי פרנסה אינה כתנאי כתובה לעוד שני דינים: 1. לענין שאם נישאו או בגרו איבדו מזונותיהן ולא פרנסתן, 2. לענין פרנסה ששמין באב, אבל למזונות שמין את הנכסים, ולא שמין באב.

יד. בת בין הבנים המקבלת נדוניה, האם דינה כיורשת או כבעלת חוב, של האבא או של הבנים, ומאי נפק"מ?
דף סט.

תשובה:

בת נחשבת כבעלת חוב של האחים ולא של האבא, ואינה כיורשת, ולכן: 1. האחים יכולים לסלקה בזווי, 2. יכולים ליתן לה רק חדא ארעא ולא חלק מכל קרקע וקרקע, 3. גובה קרקע מבינונית. 4. גובה מהאחין בלא שבועה.

טו. המשליש מעות לחתנו, לקנות שדה או נדוניה לכשתנשא, ומת האב והיא אומרת "ינתנו לבעלי", האם שומעין לה, ומדוע?
דף סט:

תשובה:

א. **אם היא קמנה** - אין שומעין לה אף לאחר שנשאת, מפני שאין במעשה קטנה כלום.

ב. **אם היא גדולה**

1. **אם מן הנשואין** - שומעין לה, רש"י (ד"ה מן) מפרש: שאין בדעתו של האב למסור לשליש אלא עד שתנשא, דמשנשאת הבעל זכאי לאכול פירות.

2. **ואם מן האירוסין**

לפי ר"מ, ובר פוסק רבא בשם רב נחמן - אין שומעין לה. אילפא מסביר: שזהו משום שמצוה לקיים דברי המת.

ולפי רבי יוסי, ובר פוסק רב יהודה אמר שמואל - שומעין לה, תוס' (ד"ה הא) מסבירים: שזהו משום שס"ל אין מצוה לקיים דברי המת.

טז. האומר "תנו שקל לבני בשבת" ובאופן שראויין ליתן להם סלע [סלע - שתי שקלים], **או אמר "אל תתנו להם אלא שקל" או אמר "אם מתו** [בלא בנים - רש"י] **יירשו אחרים תחתיהם", האם נותנים להם שקל או סלע, ומדוע?**
דף סט: ע.

תשובה:

1. **אם כשאמר "תנו שקל" וראויים הן לסלע לשבוע** - לכו"ע נותנים להם סלע לשבוע.

2. **אם כשאמר "אל תתנו אלא שקל"**

לפי רבי יוסי - נותנין להם סלע דהיינו כל צורכם, דס"ל אין מצוה לקיים דברי המת, וכל הנכסים שייך להם.

לפי הברייתא דתנא ההיא סבא - אין נותנים אלא שקל, אילפא מפרש: דהאי תנא סובר כר"מ דאמר "מצוה לקיים דברי המת".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ולפי רב הסדרא אמר מר עוקבא - הלכתא בין אמר "תנו" בין שאמר "אל תתנו אלא שקל" נותנים להם כל צרכם, ושאפי' ר"מ סובר כן, דדוקא במילי אחרנייתא ס"ל לר"מ מצוה לקיים דברי המת, אבל בהא מינח ניחא ליה, והא דאמר הכי, לזרז אותם קאמר, שיחזרו אחר מזונותיהם, ורישא דהברייתא לא כהלכתא.

3. **אם כשאמר "אם מתו יירשו אחרים תחתיים"** - בין אמר "תנו" בין אמר "אל תתנו", אין נותנים להם אלא שקל, ופירש"י (ד"ה אין): שאין לנו להפסיד את הבאים אחריהם, [בשיטתו] מבואר: שזהו לכו"ע.

יז. **האם מצוה לקיים דברי המת, האם המלוה יקנה גם בכריא, וא"כ מדוע יק הלכתא קל "דכרי שק"מ ככתובין וכמסוכין"?**
דף ע.

תשובה:

לפי ר"מ - מצוה לקיים דברי המת.

בתוס' (ד"ה הא) מבואר: שאמרינן כן גם בבריא, ובכל זאת צריך גם את ההלכה של "דברי שכ"מ וכו'". ר"ת בפירושו הראשון מפרש: זהו משום שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא רק כשהושלש לכך, ולפירושו השני: זהו משום שמצוה לקיים דברי המת אומרים דוקא במת נותן בחיי מקבל, ודברי שכ"מ אומרים בכל ענין.

ולפי רבי יוסי - אין מצוה לקיים דברי המת.

יח. **קטנים שמכרו, האם המכר או הקנין או המתנה שעשו קיים?**
דף ע.

תשובה:

1. **פעוטות** (יותר מבני תשע - רש"י) **שמכרו מטלטלין** - מעשיהן קיימים, חוץ אם יש אפוטרופוס שאין מעשיהם כלום.

בתוס' (ד"ה אבל) מבואר: שאם נתנו מתנה - מתנתן קיימת, אפי' יש שם אפוטרופוס. [וענין בהגהות אשרי, שכתב: שאם נתנו קרקעות - לכו"ע אין מתנתן מתנה].

2. **פעוטות** (יותר מבני תשנ"ג) **שמכרו בקרקעות** - אין מעשיהם כלום אא"כ הביאו ב' שערות או כבר בני עשרים.

3. **תינוקות פחות מבני שמונה או תשע** - ברש"י מבואר: שאין מעשיהם כלום.

פרק שביעי

המדיר

א. "המדיר את אשתו מליהנות לו", האם חל הנדר, ומה הדין? דף ע-עא.

תשובה:

א. הדין [כפי שמבואר במשנתנו, עכ"פ כשנדר בהגבלת זמן, לדוגמא לל' יום]

לפי ת"ק (במשנה) - בעל שהדיר את אשתו מליהנות לו, [באופנים שהנדר חל, כמבואר לקמן נושא ד'], "עד ל' יום יעמיד פרנס, יותר מכאן יוציא ויתן כתובה", וזהו עכ"פ כשפירש עד "ל' יום". אבל בסתם תלוי במחלוקת רב ושמואל לקמן נושא ג', דיותר מל' יום שליח לא עושה שליחותו, ודין זה בין בישראל ובין בכהן.

"יוציא" שאמרו, אם הכוונה שכופין אותו להוציא - עיין בתשובה הבאה.

ולפי רבי יהודה - בכהן שני חודשים יקיים, יותר משנים יוציא ויתן כתובה, [ועיין במלאכת שלמה], והקילו בכהן, משום שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה ושמה סופו יתחרט, ולכן רבנן נתנו לו יותר זמן.

לדעת אביי (דף עא): הנפקא מינא בין ת"ק לרבי יהודה הוא רק בכהנת.

ואילו לדעת רבא: הנפק"מ גם בישראל באופן שהחודש חסר, [לרב זהו דוקא בהדיר בפירוש לל' יום, ולשמואל אף בסתם], שלת"ק לא יוציא, ויעמיד פרנס ל' יום, ושלפי רבי יהודה, דינו כיותר מל' יום, [ויתן כתובה], דס"ל שהגבול הוא "חודש", [וע"ע לקמן תשר' ד' ה'].

ב. כשהדירה סתם ללא הגבלת זמן

לפי שמואל (בגמ' דף עא): משנתנו שלא כופין להוציא "עד ל' יום", מדובר בין כשהבעל פירש שהנדר ל"ל' יום", שמעמיד פרנס לל' יום ואח"כ חוזרת לאכול משלו, בין בסתם, שממתינים ל' יום, שמה ימצא פתח לנדרו, ואם לא מצא יוציא ויתן כתובה.

ולפי רב (שם) - במשנתנו מדובר דוקא במפרש "עד ל' יום", אבל בסתם, לכו"ע ובכל מקרה יוציא לאלתר ויתן כתובה.

ג. כשתלה בתשמיש המיטה

בתוס' (ד"ה ה"ג) מבואר: שמה שמבואר במשנה "ל' יום", זהו דוקא כשהנדר הוא על הנאת מזונות, אבל אם אמר "יאסר תשמישך עלי אם אזונך", לפי שמואל [בנושא הקודם] - מוציאה לאחר ל' יום, כי יכול להעמיד פרנס עד ל' יום, ואח"כ יזון אותה בעצמו ותאסר: לבית הלל שבת אחת, ולב"ש שתי שבתות, ואח"כ יוציא ויתן כתובה. [וע"ע בבית שמואל אהע"ז סי' עד סק"ב, דכתב שהטור והרמב"ם חולקים וסוברים דתנה מיד, וימתין רק ד' ימים כדי שימצא פתח לנדרו], ולפי"ז יוצא שלדעת רב, האופנים והדינים הם כדלהלן:

1. אם נדר כך בסתם - יוציא לאלתר ויתן כתובה.

2. אם אמר "יאסר תשמישך עלי לשבוע" [לבית הלל, ושבויעים לבית שמאי] או "פחות" - יכולה למחול מיד ולהאסר למשך הזמן שאמר, או שיעמיד פרנס עד ל' יום ואח"כ תאכל משלו ותאסר, ואם אמר שתאסר יותר מכך, יוציא לאלתר ויתן כתובה.

3. אם אמר "יאסר תשמישך עלי אם תאכלי משלי, בתוך ל' יום מעכשיו" - יעמיד פרנס.

4. אם אמר "יאסר תשמישה עליו אם היא תאכל משלו" בתוך תקופה שהיא יותר מל' יום - יוציא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לא לתר ויתן כתובה.

ד. האופנים שהנדר חל ואופנים שלא חל

הגמ' אומרת: שהמדיר את אשתו הנשואה לו מליהנות לו, אין הנדר חל, כיון שמשועבד לה, ובמשנתנו שיכול להדיר מדובר באופנים מסויימים, וכדלהלן:

לפי האוקימתא הראשונה בגמ' - במשנתנו מדובר כשנדר לאחר שנישאת ואמר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך", באופן שמספיק לה לדברים גדולים ולא לדברים קטנים שהיתה רגילה בהם בבית אביה, ולכן הנדר חל, אבל בסתמא כשלא אמר לה כן, לא הוא כאמר לה כן.

לפי האוקימתא השניה - במשנתנו מדובר כשהגיע הזמן ולא נישא, שמחויב במזונותיה, ואח"כ הדירה שלא תהנה ממנו.

לפי האוקימתא השלישית - במשנתנו מדובר בנדר בעודה ארוסה, שהרי שנינו שבהגיע זמן הנישואין ולא נישאו הבעל חייב במזונותיה.

לפי רש"י והתירוץ השני בתוס' (ד"ה שהגיע) - לאוקימתא השלישית הנדר חל גם אם נדר אחר שהגיע הזמן ועדיין לא נישאת, הואיל ומפקיע מידי שיעבוד, ולכן בהגיע הזמן יעמיד לה פרנס.

רש"י מפרש: שהנדר חל, משום שלפני שנשאת אינו משועבד לה מדאורייתא ורק מדרבנן משועבד לה, והתוס' בתירוץ השני מפרשים: שהנדר חל מפני שלא אלמוה רבנן לשיעבודה דאשה כל זמן שלא נישאת.

ולפי התירוץ הראשון בתוס' - אחר שהגיע הזמן הנדר לא חל, דכאילו נשאה, וכוונת האוקימתא השלישית היא: שהנדר חל רק כשנדר לפני שהגיע הזמן, שעדיין אינו משועבד לה.

ה. נדר בעודה ארוסה ונשאת - סברה וקיבלה ופטור מלהעמיד לה פרנס.

לענין הלבנה - עיין רי"ף, רמב"ם ור"ן.

ב. במקרים הבאים האם כופין אותו להוציא או מבקשים ממנו להוציא? 1. המדיר את אשתו מליהנות לו ושא"ר המנויין במשניות דף ע. עא: עב. 2. לא לנו חוזרין אלל גדול לייבס, והוא אינו רוצה לייבס או לחלוץ. 3. האומר "איני זן ואיני מפרנס". 4. הבאה מחמת טענה. 5. מוכה שחין ובעל פולפוס ובעלי האומניות המנויין במשנה לקמן דף עז.?

תשובה:

בתוס' (ד"ה יוציא) מבואר:

1. המדיר את אשתו מליהנות לו, באופנים המנויים במשנתנו, ובמשניות דף ע. עא: עב.

לפי הר"ח - אין כופין בשוטי אלא אומרים לו "שאם לא יוציא יקראו לו עבריינא".

ולפי הר"י - לבבלי כופין אותו בשוטי שיוציאה, ולירושלמי אין כופין אותו להוציאה.

ולפי "היותר נראה בתוס'" - גם לירושלמי כופין, אלא ס"ל לירושלמי, ש"בדברים לא יוסר עבד", ולכן מספיק לכפות במילי ואין לכפות בשוטי.

התוס' בותביבס: שלענין מעשה אין לכופ שום אדם לגרש ולעשות מעשה עד שנמצא ראייה ברורה, דהא אמרינן גט המעושה בישראל שלא כדין פסול, ואין להתיר אשת איש מספק.

2. ביבוס ובאינו רוצה לזון ולפרנס את אשתו, מוכה שחין ובעל פולפוס ובעלי האומניות המנויין במשנה לקמן דף עז., (ונראה שה"ה הבאה מחמת טענה)

לפי הבבלי - כופין אותו אפי' בשוטי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי הר"ח - הירושלמי לא חולק על כך, ולפי התוס' - הירושלמי סובר שכופין אותו רק במילי.

ג. המודר הנאה מחבירו, ואין עמו מה יאכל, האם יש תקנה שיוכל חבירו ליתן לו? דף ע:

תשובה:

יש לו תקנה כשחבירו יתן לו באופן שאינו נחשב לשלוחו, והיינו באופנים הבאים:

1. ע"י שילך לחנוני הרגיל אצלו ויאמר לו "איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו", והחנוני נותן למודר הנאה, ונוטל מזה.

2. ע"י שיאמר "כל הזן אינו מפסיד", אבל אסור לומר "כל השומע קולי יזון את אשתי", כיון דהוי שלוחו. והתוס' (ד"ה באומר) בשם הרשב"ם אומרים: שגם אסור לומר "אם תזון לא תפסיד" משום דמיחזי כשלוחו.

3. ליתן במתנה - יכול ליתן לאחר במתנה והמודר הנאה יאכל מהאחר. בתוס' (ד"ה טפי) מבואר: שיכול גם אם לא היו מהלכין בדרך.

4. להניח על סלע או על גבי גדר ואומר "הרי הן מופקדין"

לפי ת"ק - אם היו מהלכין בדרך [דוקא - תוד"ה טפי] ואין שם אחר שיוכלו ליתן לו במתנה [וכבדין הקודם], אפשר להניח.

ולפי רבי יוסי - לא מועיל תקנה זו, גזירה משום מעשה דבית חורון.

ד. חודש, הכונה שלושים יום או עשרים ותשע? דף עא.

תשובה:

בתוס' (ד"ה רבי) מבואר:

1. חודש המוזכר בתורה, לדוגמא: בנזיר - הכוונה שלושים יום.

2. חודש בדרבנן לענין עיבור שנה

לפי התירוץ הראשון בתוס' - לכו"ע הכוונה לחודש חסר, דהיינו כ"ט יום.

ולפי תירוץ השני - הכוונה לל' יום, חוץ מהיכא דמוכח שהכוונה לכ"ט יום.

3. במעוברת בג' חדשי עיבור לענין להקרא מסולקת דמים ולענין ט' ירחי לידה - הכוונה לג' או לט' חודשים של ל' יום, ונקטו "חודש", משום שטורח לפרש צ' יום או ע"ר יום.

ה. לפי רבי יהודה בישראל "חודש אחד יקיים" הכוונה ל' יום או עשרים ותשע? דף עא.

תשובה:

לרובא בדעת רבי יהודה - עשרים ותשע, [ואף בחודש מלא. עיין שיטמ"ק בשם הריב"ש], ואילו לאביי - שלושים יום.

ו. מה הדין בהמדיר את אשתו שלא תטעום אשתו מאחד מכל הפירות או מכל הפירות, ומדוע? דף עא.

תשובה:

1. הדין במדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות

לפי ת"ק (במשנתינו) - יוציא מיד ויתן כתובה.

ולפי רבי יהודה - בישראל: יום אחד יקיים, שנים יוציא ויתן כתובה, ובבבלי: שנים יקיים, שלשה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

יוציא ויתן כתובה.

2. האופן שבו נחלקו התנאים

לפי רב - הטעם שיוציא מיד, זהו מפני שמדובר שאסר על עצמו את תשמיש המיטה אם תטעום, וסתם בלא שהקציב זמן. ורב לשיטתו הנ"ל תשו' א' נושא ג'. עיי"ש. ונראה דצ"ל דסתם פי' רק לענין התשמיש ולא לענין הפירות, ולכן לפי רבי יהודה - אם הקציב לאסור הפירות לזמן מסויים, יום אחד יקיים וכו' אבל אם סתם גם לגבי הפירות - בין לת"ק בין לרבי יהודה - יוציא מיד, ועיין מהר"ם שי"ף.

ולפי שמואל - במשנה לא מדובר כשהוא נדר, משום שאם הוא נדר [בתנאי הנ"ל] אין חייב להוציאה מיד, משום שאפשר לה לאכול ולפי ת"ק - מיד, ולפי רבי יהודה - בישראל אחרי יום אחד, ובבבל אחרי יומיים, וליאסר בתשמיש המיטה, שבוע לב"ה או שבועים לב"ש, [שמואל לשיטתו לעיל תשו' א' נושא ג', עיי"ש], אלא מדובר, כשנדרה היא וקיים לה הוא ועיין בתשובה הבאה, והתנא של המשנה סובר שהוא נתן אצבע בין שיניה ולכן יוציא ויתן כתובה, מיהו לתנאים הסוברים שהיא נתנה אצבע בין שיניה - תצא בלא כתובה.

3. כשאסר מכל הפירות באופן שאסר על עצמו תשמיש המטה אם תטעם

לפי רב - כהנ"ל 2.

ולפי שמואל - לכו"ע תאכל מיד ותמתין כנ"ל.

4. באופן שהיא נדרה - הנדר לא חל, עיין תשו' הבאה.

ז. מה הדין באשה שנדרה שלא תטעום אחד מכל הפירות או מכל הפירות, האם חל הנדר, האם יכול להוציאה בלא כתובה, והאם מצוה לגרשה? דף עא.

תשובה:

א. אם נדרה מכל הפירות

בתוס' (ד"ה שלא) מבואר: שהנדר לא חל, דאין נדר חל אלא רק לדבר שאפשר לקיים, אם לא שתולה הנדר בדבר אחר שיכול לקיימו, כמו "קונם מכל פירות אם אעשה דבר זה", וכן כשתלנהו בתשמיש.

ב. אם נדרה ממין אחד שבפירות והוא קיים לה - הנדר חל.

לפי מ"ד היא נתנה אצבע בין שיניה - תצא שלא בכתובה.

ולפי מ"ד הוא נתן אצבע בין שיניה - יש לה כתובה. [השיטת"ק מביא מחלוקת ראשונים אם חייב להוציאה. עיין לקמן תשובה טו. במה שכתבנו בשיטת ר"י, שנראה שיש אופנים שלכו"ע מפסדת כתובתה]. תוס' (ד"ה שלא) כותבים: שיוציא אפי' לא טעמה המין כל ימי חייה, [ועיין בתוספתא שה"ה שהדירה ממאכל רע].

עוד מבואר בתוס' (ד"ה שנדרה): 1. הדין שיוציא זהו כשנדרה שלא לאכול כל זמן שהיא תחתיו, דאם לעולם מה יועיל במה שיגרשנה. 2. "יוציא מיד" זהו מפני שלא תלתה נדרה בתשמיש המיטה, דרק בנדר של תשמיש ממתנת אבל בנדר פירות אינה יכולה לסבול אפי' יום אחד.

ח. העוברת על דת, האם מצוה לגרשה ומותר לקיימה או אסור לקיימה ואין מצוה לגרשה או אין מצוה לגרשה ואין איסור לקיימה? דף עא.

תשובה:

התוס' (ד"ה אימא) מביאים: את הגמ' (בסוטה) המסתפקת אם מותר לקיימה, וכותבים בשם ר"י: שזה פשוט שמצוה לגרשה, ובזה הגמ' לא הסתפקה. [יתכן ולר"ת אף זה בכלל הספק שבגמ'].

ט. אשה שנדרה אחד מהנדרים דלהלן, האם הבעל יכול להפר, ומדוע? 1. שלא אוכל בשר ולא אשתה יין. 2. שלא אתקשט בבגדי צבעונים. 3. נדרי רחיצה וקישוט לכמה ימים. 4. נלתי לחילתה וקישוט לעולם. 5. דברים שבינו לבינה. דף עא. עא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. בנדר "לא אוכל בשר ולא אשתה יין", ו"שלא אתקשט בכגדי צבעונים"

לכו"ע יכול להפר, משום שנחשבים לנדרי עינוי נפש.

ב. בנדר רחיצה וקישוט לא בדברים שבינו לבינה

לפי ת"ק - יכול להפר משום שנחשב לנדרי עינוי נפש.

ולפי רבי יוסי - אין אלו נדרי עינוי נפש ואינו יכול להפר, וכותבים התוס' (ד"ה רבי יוסי): שמשמע מרבי יוסי שאפי' רחיצת עולם לא הוי נדרי עינוי נפש, ולפי"ז לא גרסינן בנדרי את הגירסא האומרת שהוי עינוי.

ג. בקישוט בדברים שבינו לבינה

לפי גירסת רש"י - לרב הונא הבעל מיפר מדין "בינו לבינה", ולרב אדא בר אבהה אינו מיפר.

ולפי גירסת התוס' - לכו"ע אם זה לעצמו יכול להפר, ואם לאחרים אינו יכול להפר.

ד. אשה שנודרת ומקיימת, האם הבעל יכול להוציאה בלא כתובה? דף עא:

תשובה :

לפי המ"ד הוא נתן איצבע בין שיניה - אם הבעל רוצה להפר יפר, ואם אמר אי אפשר באשה נדרנית יוציא ויתן כתובה.

ולפי מ"ד היא נתנה איצבע בין שיניה - אם הבעל רוצה להפר יפר, ואם אמר אי אפשר באשה נדרנית יוציאה בלא כתובה. בתוס' (ד"ה ואם) מבואר: שרק מחמת נדרי עינוי נפש יכול להוציאה בלא כתובה, אבל בשאר נדרים - אינו יכול להפר ואינו יכול להוציאה, כיון שהיא מקיימת נדרה.

יא. מה הדין במי שמדיר את אשתו מקישוט, ומדוע? דף עא:

תשובה :

1. אם היא נדרה מקישוט ולא תלתה בדבר אחר - עיין לעיל תשו' ט' נושא ב'.

2. היא נדרה ותלתה לקישוטיה בתשמיש המיטה - למסקנת הגמ': זהו האופן שנחלקו בו התנאים שבמשנתנו, לת"ק - יוציא מיד, ולרבי יוסי - בעניות יוציא דוקא כשלא נתן קצבה, ובעשירות שלשים יום.

3. הגדרת קצבה שא"צ להוציא

לפי רב יהודה אמר שמואל - עד י"ב חודש.

לפי רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן - עד עשר שנים.

ולפי רב הסדא אמר אבימי - עד רגל אחד, שכן בנות ישראל מתקטנות ברגל.

יב. האם יכולים להשאל על ההקס? דף עא:

תשובה :

תוס' (ד"ה אבל) מביאים את הגמ' בנדרי שנסאלים, וכותבים בשם ר"י: שזהו עכ"פ ביום שמעו, ומצדדים לומר: שאח"כ אי אפשר להישאל.

יג. מה דין למדיר את אשתו 1. שלא תלך לבית אביה, 2. שלא תשאל ושלא תשאל נפה, ומדוע? דף עא:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

א. כשהדיר שלא תלך לבית אביה

1. **בזמן שבית אביה באותו עיר** - אם הדירה רק חודש אחד יקיים, ואם הדירה שניים יוציא ויתן כתובה.

2. **בזמן שבית אביה בעיר אחרת** - אם הדירה רגל אחד יקיים, ואם כשהדירה שלשה רגלים יוציא ויתן כתובה.

3. כבדין הקודם והדירה שני רגלים

לפי אביי - לדעת רבי יהודה (במשנתנו דף ע.ע) שמחלק בין כהנת לישראל, גם כאן בכהנת יקיים, ובישראלית שנים יוציא ויתן כתובה, ושלפי ת"ק (שם) שאינו מחלק בין כהנת לשאינה כהנת, גם כאן אין חילוק ובשנים יוציא.

ולפי עולא - אם רדופה שנים יוציא, ואם כשאינה רדופה שנים יקיים, אבל שלשה יוציא. לרש"י: רדופה פי' לילך לבית אביה תמיד, ולתוס': היינו ברגל ראשון שלא הלכה עדיין בשום פעם אחר להגיד שבחה, אבל אח"כ נקראת אינה רדופה.

ב. כשהדיר שלא תשאל כלים משכנותיה ולא תשאל

יוציא ויתן כתובה, מפני שמשיאה שם רע בשכנותיה. תוס' (ד"ה המדיה) כותבים: 1. זהו כשלא תלה בתשמיש המיטה ומדובר באופן שאסר על עצמו הנאת שאילתה, ואינה יכולה בשביל זה לשאול, ולא תשאל היינו שאסר הנאת כיליו שלא תוכל להשאלם 2. אם לא באופן זה - אינה נאסרת, אא"כ תלה הנדר בתשמיש המיטה, שאז הדין שלשמואל לא יוציא לאלתר אלא תשאל ותיאסר לב"ה שבת אחת.

יד. **האכילתו דבר שאינו מעושר, האם אמרינן דתצא שלא בכתובה, ומדוע?** **דף עב.**

תשובה :

1. **אם אכל ואח"כ נודע לו שאכל איסור**, ובר"ן מובא מחלוקת ראשונים אם "נודע" היינו ע"י עדים, או שאם אמרה לו "פלוגי [כהן] תיקן פירות אלו" ונמצא שקר - תצא שלא בכתובה.

2. **אם עדיין לא אכל ונודע לו שרצתה להאכילו** - התוס' כתבו בשם הרשב"א שאינה מפסדת כתובתה, דיכולה לומר "משחקת הייתי בך". [התוס' בשם ר"י יתכן וחולק וטובר שמפסדת].

טו. **בעל שידוע שאשתו נודרת ואינה מקיימת או אינה קוצה לו חלה, האם מצוה לגרשה, והאם יש לה כתובה, ומדוע?** **דף עב.**

תשובה :

לפי שיטת ר"ת

(לעיל דף עא. תוד"ה אימא שגורס רבי יהודה בשתי הברייתות)

1. **לענין אם מצוה לגרשה** - אם יפר ע"י שיקניטנה ותדור לפניו ויפר או ע"י שיתקן את החלה יכול לעכבה, ואם לא יעשה כך דינה לענין זה כדין עוברת על דת - עיין לעיל תשובה ח.

2. לענין כתובה

ל"אמרו לו" ררבי יהודה - יכול להוציאה בלא כתובה, משום שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת, וה"ה לכל התנאים דס"ל (לעיל דף מא.) "היא נתנה".

לפי רבי יהודה שבברייתא השנייה (דף עב.) - אינה מפסדת כתובתה, משום שהבעל יכול להפר ע"י שיקניטנה או יתקן את החלה.

ולפי רבי יהודה שבברייתא הראשונה (דף עב.) - בנודרת אינה מפסדת כתובתה, אבל בחלה מפסדת

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

כתובתה.

לפי שימת ר"י

(בתוס' שם, שגורס בברייתא הראשונה רבי מאיר)

1. לענין אם מצוה לגרשה

לפי "אמריו לו" שבשתי הברייתות - מצוה לגרשה, ואין לסמוך על התיקנות הנ"ל.

לפי רבי מאיר שבברייתא הראשונה (דף עב.) - אין מצוה לגרשה, בין לנודרת ובין למי שאינה קוצה לו חלה, ואם רוצה יכול לעכבה ע"י שיקניטנה.

ולפי רבי יהודה שבברייתא השניה (דף עב.) - בנודרת אין מצוה לגרשה, אבל בחלה יש מצוה, דאי אפשר לסמוך על התקנה.

2. לענין כתובה

"לאמריו לו" - מפסדת כתובתה, משום שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת, וכן לרבי יהודה דס"ל היא נתנה אצבע בין שיניה

לפי ר"מ - באופן שאינה קוצה לו חלה מפסדת, אבל בנודרת ואינה מקיימת, הדין יהא תלוי בגירסאות בגמ' לעיל (דף עא.) אם לר"מ אמרינן ש"היא נתנה" או אמרינן "הוא נתן". והגם שמחלוקת התנאים היא בנודרת ומקיימת. נראה שה"ה באינה מקיימת. וכן משמע מבתוס'. שלמ"ד "היא נתנה" לא היה קשה, ועיין בשיטת"ק ד"ה וסבר ר"מ וכו', ובד"ה לפיכך. שמפרש שמחלוקת התנאים לעיל היא באופן שאינה מקיימת.

טז. האם צעל יכול להפר בלא שמיעה, והאם יכול להפר נדרים צעדין לא נדרה? **דף עב.**

תשובה:

התוס' (ד"ה יחזור) מביאים את הגמ' בנדרים (דף עב.): המסתפקת אם בעל יכול להפר בלא שמיעה, נפי' שלא בפניה, ומביאה מחלוקת בין ר"א לחכמים אם יכול להפר. ומבואר בתוס': 1. הספק הוא רק על נדרים שכבר נדרה, אם יכול אפי' לרבנן. 2. על נדרים שלעתיד, לכו"ע לא יכול להפר בלא שמיעה. 3. מחלוקת ר"א וחכמים היא אם יכול להפר קודם שיחול הנדר, שלרבי אליעזר יכול, ומפרשים: שהראיה היא על נדרים שכבר נדרה אם יכול בלא שמיעה אפי' לרבנן, ודחית הגמ': שיהא מופר לכשישמע.

יז. אשה שנמצאו עליה נדרים, באלו מקרים יוצאת בלא גט, באלו יוצאת בגט בלא כתובה, באלו בגט וכתובה, ומדוע? **דף עב: עג:**

תשובה:

א. קדשה על מנת שאין עליה נדרים, ופירש בהדיא באלו נדרים, ולא כנסה - בתוס' (ד"ה ומידי) מבואר: שלכו"ע יוצאת בלא גט.

ב. כבדין הקודם בלא שפירש איזה נדרים

1. אם נמצאו עליה נדרי עינוי נפש - לכו"ע אינה מקודשת ויוצאת בלא גט. ורב אשי מעמיד רישא דמתניתין באמר "על מנת" שאינה מקודשת רק בנדרי עינוי נפש. דרך בזה מקפידים, ורב פפא אף בנדרים לא של עינוי נפש, כיון שאמר "על מנת".

2. אם נמצאו עליה נדרים שאינם עינוי נפש

לפי רב פפא - לכו"ע אינה מקודשת ויוצאת בלא גט, כיון שאמר "על מנת", ולפי"ז רישא דמשנתנו "אינה מקודשת" ניתן להעמידה בכל נדר.

ולפי רב אשי - יוצאת בגט בלא כתובה, דרק בנדרי עינוי נפש, דקפדי אינשי הוי קפידא, ולפי"ז רישא דמשנתנו "אינה מקודשת" ניתן להעמידה רק בנדרי עינוי נפש.

תוס' (ד"ה ומידי) כותבים: שזהו דוקא כשהתנה סתם "ע"מ שאין עליה נדרין" ולא פירש איזה נדר, אבל

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כשפירש נדר מסוים ונמצא בה, אינה מקודשת אף אם אינו עינוי נפש.

ג. קידשה סתם וכנסה סתם

[נראה שאם לא כנסה, הדין כמו בתשו' הבאה נושא ב', ואף שהמהר"ם שיף כותב: שכל קושית תוד"ה על מנת, הוא בעיקר על מומין, מ"מ נראה שלמסקנת התוס' ה"ה לענין נדרים]

בסיפא דמתניתין תנן "כנסה תצא בגט בלא כתובה", הברייתא מעמידה זאת רק בנדרי עינוי נפש, אבל בנדרים שאינם עינוי נפש - לא תצא, רש"י (ד"ה אסיפא), והתוס' (ד"ה אלא) כותבים: שרב פפא צריך להעמיד את הסיפא (כשמואל המובא בהמשך) בקידשה סתם וכנסה סתם, ולא כהמשך הרישא, והיינו שקידשה "על מנת", דלשיטתו הרישא מדברת בכל נדר. [בפשוטו דין זה שלא תצא כיון שכנסה ובנדרים שלא נדרי עינוי נפש זהו לכו"נ].

לפי רב - חיוב נתינת הגט הוא מדאורייתא, [כן הוא דעת רב לפי כל האמוראים, חוץ מעולא אמר רבי אלעזר בנושא הבא]. דס"ל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, תוס' (ד"ה אלא) מסבירים: שלכן צריך לפרש שמחמת כך נתכוון לקדש בבעילה, אבל אין לפרש שמחמת כך מחל על התנאי וחלו קידושי כסף.

ולפי שמואל - עיין בנושא הבא.

ד. אם קידשה על תנאי וכנסה סתם

לפי רב - תצא בגט בלא כתובה, ולפי שמואל [ורב פפא - תוס' דף עב: ד"ה אלא] - תצא שלא בגט.

לפי אב"י (בדף עג.) - מחלוקת רב ושמואל רק כשבעל, דרב ס"ל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ולפי זה "הגט" הוא מדאורייתא ואף בטעות אשה אחת, אבל כשלא בעל רב מודה לשמואל שא"צ גט, ושמואל סובר אינה מקודשת, דאדם עושה בעילתו בעילת זנות, וכן בסיפא "קידשה סתם וכנסה סתם" תצא בלא כתובה, דיכול לומר אי אפשר באשה נדרנית, ואעפ"כ צריכה גט.

לרבה [עכ"פ] בדעת שמואל - הגט מדבריהם, דהנדר ביטל את הקידושין, ולרבה אליביה זהו משום שיש לנו ספק דאורייתא, ולכן בממונא אזלינן לקולא ובאיסורא לחומרא. [רש"י במסכת קידושין דף נ. ד"ה תצא, נקט כדעת רבה, ברשב"א מובא: שנחלקו הר"ח ורש"י עם הר"ף, אם המחלוקת הנ"ל גם אליבא דרב, או שלרב מקודשת בודאי מדאורייתא, עיי"ש].

לפי רבה (דף עג:) ולפי רב אחא בר יעקב בשם רבי יוחנן - מחלוקת רב ושמואל בטעות אחת כעין שתי נשים, דהיינו שקידשה על תנאי וגירשה מן האירוסין, וחזר וכנסה סתם, אבל בטעות אשה אחת רב מודה לשמואל שאינה מקודשת, שהרי התנה עמה, [ואדם עושה בעילתו בעילת זנות. לא איתפריש האם גם לפי אב"י יש מחלוקת בטעות כעין ב' נשים או שס"ל שבזה מודה שמואל שמקודשת, מדסתם בנישואין השניים, ולא אמרינן כיון דגלי דעתיה בנישואין הראשונים גלי, ויתכן גם שלאב"י יש לה כתובה לכו"נ, שבזה המשנה לא דיברה. כיון שבנישואין השניים לא הקפיד כלל, ועכ"פ בקידש לאה על תנאי וחזר וקידש את רחל סתם, יש לדייק מרש"י ד"ה מחלוקת בטעות אשה אחת, שלמסקנא לכו"נ צריכה גט, מדנקט באשה אחת "הא גלי לה דעתיה", ולכאורה יש לה גם כתובה].

ולפי עולא אמר רבי אלעזר (דף עד.) - על תנאי ובעל לדברי הכל צריכה הימנו גט, ומפרשים התוס' (דף עג. ד"ה לא תימא): שלפי שיטתו מחלוקת רב ושמואל היא רק כשלא בעל, אבל בבעל שמואל מודה לרב שצריכה גט. וכ"כ התוס' (דף עד. ד"ה דברי), ומוסיפים: 1. שדברי הכל הכוונה לרב ושמואל, אבל ודאי שפליגי בזה תנאים, דרבי שמעון בן יהודה משום רבי ישמעאל ס"ל אם בעלו לא קנו, ורב ושמואל ס"ל כת"ק, דאמר "אם בעלו קנו". 2. רב ושמואל, פליגי אם אחולי אחליה לתנאיה, דלרב צריכה גט, [או מפני שחופה קונה ואליבא דרב הווא במסכת קידושין דף ה'. או מפני שכך היה דעתו בשעת קידושין, שאם יכניסנה לבסוף, היא מחול התנאי - תוד"ה לא תימא], דאין תנאי בקידושין. 3. אף שמחל על תנאו מ"מ אין לה כתובה, ואחרת מרש"י (ד"ה אלא) המפרש: שגם לסוברים שסברת רב משום "אחולי אחליה לתנאיה", יש לה כתובה, ומה שמבואר במשנה שאין לה כתובה, רש"י יעמידנו בשלא בעל.

ה. קידשה על תנאי וכנסה על תנאי

בתוס' (דף עג. ד"ה אלא) מבואר: שלפי רב [ולעולא אמר ר' אלעזר כן הוא גם שמואל] - גם בזה צריכה גט, דכיון שבעל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומתכוון לקדשה בבעילה, ולפי אב"י ורבה בדעת שמואל - אדם עושה בעילתו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחזרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בעילת זנות, ולא צריכה גט.

יח. קידוש אשה ונמצאו עליה מומין, באלו מקרים יוצאת בלא גט, באלו בגט בלא כתובה, ובאלו בגט ובכתובה?

תשובה:

א. קידשה סתם וכנסה סתם

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה על מנת) - הדין תלוי במחלוקת האמוראים שבתשו' הקודמת נושא ד'. ולפי התירוץ השני בתוס' - לכו"ע צריכה גט וכתובה, לאביי אליבא דשמואל ולרבה ורב אחא בר יעקב אליבא דכו"ע הגט רק מדרבנן או מדאורייתא מספק.

ב. קידשה סתם בלא שכנסה

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה על מנת) - לכו"ע אינה מקודשת.

ולפי תירוץ השני - לכו"ע צריכה גט מדרבנן או מדאורייתא מספק.

ג. קידשה על תנאי ונירשה מן האירוסין והחזירה וכנסה [שלפי רב הסובר שבנדריים תצא בגט בלא כתובה]

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - כנ"ל נושא א'.

ולפי תירוץ השני - צריכה גט, ולפי שמואל עכ"פ לרבה ורב אחא בר יעקב הגט הוא רק מדרבנן או מדאורייתא מספק, ואין לה כתובה אף לרב. [בדעת אביי אליבא דרב ושמואל אם צריכה גט מדאורייתא וכתובה - עיין תשו' קודמת].

ד. נמצאת איילונית - התוס' (שם) כותבים: שאפ"ל מדרבנן אינה צריכה גט.

ה. נמצאת ספק איילונית - התוס' (שם) כותבים: שצריכה גט מספק ולכו"ע בלא כתובה, דמספק לא מוציאים ממון מהבעל.

יט. חליצה מוטעית, האם כשרה לשוק, והאם צריכה גט, ומדוע?

תשובה:

בברייתא מבואר: חליצה מוטעית כשרה. הגמ' מפרשת כדלהלן:

1. אם אמרו לו "חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתיים זוז" - לכו"ע החליצה כשרה אפ"ל אם לא קויים התנאי. לפי רב אחא בריה דרב איקא אליבא דרבי יוחנן - הטעם הוא משום דקא עביד מעשה, אחולי אחליה לתנאי, ולפי רב אחא בר יעקב אליבא דרבי יוחנן - זהו מפני שהוא תנאי שאי אפשר לקיימו ע"י שליח, [ועיין לקמן תשובה כא].

בתוס' (ד"ה תנאי) מבואר: שלפי רבינא ורב אשי - "כשרה" רק לענין זה שמדאורייתא היא מותרת לשוק, אולם עדיין יש עליה זיקת יבמין, לענין שאם אמר לה "התקדשי לי בזיקת יבמין", שצריכה גט מדרבנן, דלא אתי חליצה בתנאי ומפקיע לזיקה לגמרי.

2. אם אמרו לו "חלוץ לה ובכך אתה כונסה"

לפי ר"ל - גם זה בכלל חליצה מוטעית שהיא כשרה.

ולפי רבי יוחנן - אין החליצה כשרה, משום שצריך כוונת שניהם לשם חליצה.

כ. מה הדין במי שנתן גט ליבמתו, ואח"כ חלץ לה?

תשובה:

התוס' (ד"ה תנאי) מביאים את המשנה ביבמות: אין אחר חליצה כלום, ומפרשים: שזהו מדאורייתא שהיא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

מותרת לשוק, ושרב אשי סובר שמדרבנן יש עליה זיקת יבמין, לענין שאם אמר לה "התקדשי לי בזיקת יבמין", שצריכה גט מדרבנן.

ד. תנאי שאי אפשר לקיימו ע"י שליח, האם התנאי תנאי, ומדוע? דף עד.

תשובה:

אין התנאי תנאי, משום שאינו דומה לתנאי דבני גד ובני ראובן, חוץ מקידושי ביאה שאפשר להתנות, משום דאיתקש הויות אהדדי, דכי היכי דמהני תנאי בקידושי כסף וטרה, ה"ה בקידושי ביאה. (הרע"א מבאר "איתקוש להדדי" פ' שמעשה הקידושין איתא בתנאי).

בתוס' (ד"ה תנאי) מבואר: דכל שיכול לעשות שליח, סברא הוא שיהא בידו לעשות תנאי, וכל שלא יכול לעשות שליח, סברא היא שכמו כן אין בידו לעשות תנאי. (התוס' גיטין דף עה. מבארים באופן אחר. עיי"ש).

כב. מה הדין כמי שחלץ ליבמתו, וקידשה לשם יבמות? דף עד.

תשובה:

בתוס' מבואר: שמדאורייתא מותרת לשוק, ושלפי רבי - גם מדרבנן אינה צריכה גט, ורבנן חולקים וסוברים שמדרבנן צריכה גט.

כג. במקרים דלהלן האם הקידושין קיימין, ומדוע? 1. המקדש קטנה שלא מיאנה וגדלה ועמדה ונישאת לשני. ודין זה כשנפלה לו יבמתו שקיף אחות אשתו הקטנה. 2. המקדש על תנאי, כנסה ולא בעל. 3. קטן שקידש ואחר שהגדיל שלח סבלונות או בעל. 4. המקדש במלוה ובעל. 5. המקדש על תנאי ובעל. 6. המקדש בפחות משו"פ ובעל. דף עג. עד.

תשובה:

א. קטנה שמיאנה אחר שגדלה ואח"כ נישאה לאחר

לפי רב - אינה צריכה גט משני, רש"י מפרש: שזהו משום דכי גדלה בא עליה הראשון לשם קידושין, דיודע הוא שאין קידושי קטנה כלום.

ולפי שמואל - צריכה גט משני, דכל הבועל על דעת קידושין הראשונים הוא בועל, וכשגדלה אינו בועל לשם קידושין. ומבואר בתוס' (ד"ה והא): דלשמואל אינה צריכה גט מהראשון ואפי' מספק. עוד מבואר בתוס' (ד"ה ושמואל): שבמת בעלה של ראשון שסובר ר"ג שתמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה, צ"ל שמדובר במפרש שבועל לשם קידושין שמודה שמואל שמקודשת רק לראשון, ובפירושם השני פירשו: ששמואל מודה כשיבמתו ואשתו שתיהן לפניו, שאפי' בסתמא בועל את אשתו לשם קידושין כדי לדחות יבמתו. שמואל ס"ל כרבי שמעון בן יהודה (בדף עג:), דפליג על ת"ק שסבר שאם בעלו קנו, ואמר "אם בעלו לא קנו", וא"נ שמואל ס"ל כרבי ישמעאל (דף עד.) והיא לא נתפשה. (ומודה שמואל שאסורה לשני. שהרי מדרבנן אין הבת ממאנת משהביאה שתי שערות, וע"ע בתוד"ה ממאנת. שכתבו בשם הריב"ן: שלפי רבי ישמעאל, אף שסובר שמהני מיאון בקידושי טעות אף משנשאת, מ"מ בקידושי קטנות מודה שלא מועיל מיאון משהגדילה, והוכיחו דלא כהריב"ן. אלא שלפי רבי ישמעאל, מהני מיאון בין בקידושי טעות בין בקידושי קטנות, ושלפי"ז משכחת ליה לפי רבי ישמעאל חמותו ממאנת, ושמואל סבר בקידושי טעות כרבי ישמעאל שמהני מיאון, ובקידושי טעות דלא כרבי ישמעאל ולא מהני מיאון).

ב. קדשה על תנאי כנסה ולא בעל - נחלקו בזה אמוראים לעיל תשו' יז נושא ג', קיצור השיטות הם כדלהלן:

לפי אב"י ורבה - לכו"ע ואפי' לרב אינה צריכה גט, לרב זהו משום שעדיין לא בעל, ולרבה זהו משום שהטעות היא באשה אחת, (ורבה סובר שכל המחלוקת בין רב לשמואל הוא בטעות אשה אחת כעין שתי נשים).

לפי עולא אמר רבי אלעזר - לרב מקודשת ותצא בלא כתובה, ולשמואל אינה מקודשת.

ג. המקדש על תנאי ובעל - נחלקו בזה האמוראים המובאים לעיל תשו' יז נושא ג', קיצור השיטות

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

הם:

לפי אביו - לת"ק כיון שבעל מקודשת, דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ולרבי שמעון בן יהודה משמו של רבי ישמעאל, אינה מקודשת. רב פסק כת"ק, ושמואל פסק כרבי ישמעאל (ורבו - תוס' דף עג. ד"ה ותיבתא).

לפי רבה - בטעות אשה אחת לכו"ע ואף לרב אינה מקודשת.

ולפי עולא אמר רב אלעזר - בין לרב ובין לשמואל מקודשת, כיון שבעל, ולר' שמעון בן יהודה משמו של רבי ישמעאל - אף אם בעל אינה מקודשת, ופירשו בתוס' (ד"ה דברי): שלפי"ז רב ושמואל סברי כת"ק דאמר קנו.

ד. קמן שקידש (דף עג:)

לפי ת"ק - אינה מקודשת, אף אם שלח סיבלונות כשהוא גדול, ואם גדל ובעל מקודשת, ומבואר בתוס' (ד"ה והא): דקטן שקידש כיון שאין קידושי קטן כלום אפי' מדרבנן, כשהגדיל בועל הוא לשם קידושין, בין לרב בין לשמואל, בין באשה אחת ובין באשה אחת כעין שתי נשים.

ולפי ר' שמעון בן יהודה משמו של רבי ישמעאל - אף אם בעל אינה מקודשת.

ה. המקדש במלוה ובעל

לפי עולא אמר רבי אלעזר - מקודשת, כיון שבעל. (זהו בין לרב ובין לשמואל).

ולפי רב יוסף בר אבא אמר רבי מנחם רב אמי - לא מקודשת, כי טועה וחושב שמקודשת מחמת המלוה, ובעל לא לשם קידושין. (דעת אביו ורבה - לא איתפריש).

ו. המקדש בפחות משו"פ ובעל

לפי רבי ישמעאל (דף עג: -) אינה מקודשת ואינה צריכה גט.

ולפי ת"ק (שם) - כיון שבעלו קנו, וכן פוסקים עולא ורב אמי להלכה שצריכה גט, (וינוין תוס' דף עג. ד"ה דברי: ולפי עולא - עכ"פ - אף לשמואל צריכה גט).

לעולא אמר רבי אלעזר - זהו משום שבעל, ולרב יוסף בר אבא אמר רבי מנחם רב אמי - זהו משום שהוא יודע שבפחות משו"פ אינה מקודשת ובעל לשם קידושין.

סיכום הסברות (לפי המבואר בתוס' דף עג. ד"ה דברי)

לפי אביו - רב ושמואל, רבי ישמעאל ות"ק פליגי, אם אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות.

לפי עולא אמר רבי אלעזר - רב ושמואל פליגי, אם אדם מוחל תנאו בשעת נישואין, (ולא ניחא ליה בחופה דאיסורא - ע"פ הגמ' ביבמות), ורבי ישמעאל ות"ק פליגי אם אדם יודע שאי אפשר לקדש בפחות משו"פ ושאיין קידושי קטן כלום, וממילא בועל לשם קידושין חדשים, או שאינו יודע.

לפי רבה - לכו"ע אדם שהתנה, בועל על דעת התנאי אף שע"י זה בעילתו בעילת זנות, ורבי ישמעאל ות"ק פליגי כנ"ל לפי עולא.

כד. האם לרת ערוה מותרת באופן שקידש על תנאי ולא בעל ומת או כשקידש קטנה ומת לפני שמיאנה? דף עד:

תשובה:

1. בקידש על תנאי, תוס' (ד"ה ממאנת) כותבים: בין בבעל ובין בלא בעל, למ"ד שצריכה גט - צרתה אסורה, ושלפי אביו אליבא דשמואל, רבה ורבי ישמעאל (הסוברים שלא צריכה גט אפי' בבעל) - אם לא נודע לה הטעות או שנודע לה הטעות ומיאנה, צרתה מותרת.

לפי תירוץ הראשון - אם נודע לה הטעות ולא מיאנה גם לפי אביו צרתה אסורה, דכיון שלא מיאנה מחלה התנאי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי תירוץ השני - לאבי צרתה מותרת, כיון שהיא אינה אשתו כלל ולא צריכה מואון.

2. בקידוש על תנאי ומת לפני שמיאנה - התוס' (שם, ע"פ המשנה בריש יבמות) מבארים: שצרתה אסורה, ואם גדלה ואח"כ נבעלה, אפי' מיאנה הדין כן, שהרי אינה יכולה למאן.

כה. במקרים דלהלן, האם הקידושין קיימין, ומדוע? 1. אם אחר הקידושין הלכה אצל רופא וריפא אותה. 2. אם אחר הקידושין הלך הוא אצל רופא וריפא אותו. 3. אם אחר הקידושין הלך אצל חכם והתירו. 4. אם אחר הקידושין הלכה אצל חכם והתירה. דף עד: עה.

תשובה:

1. כשהלכה היא אצל רופא וריפא אותה - לכו"ע אינה מקודשת, משום שרופא מרפא מכאן ואילך, ומבואר בתוס' (ד"ה חכם): שזהו מפני שנמאסת בעיניו כשנזכר שהיו בה מומין.

2. כשהלך הוא אצל רופא וריפא אותו - לכו"ע מקודשת, מפני שלאשה נח בבעל כל דהוא, ולכן מקודשת אפי' באדם חשוב, דהיינו שמשפחתו חשובה, ונאסרת בקרוביו.

3. כשהלך אצל חכם והתירו - לכו"ע מקודשת. ואם לא הלך - חיישינן לקידושין "שמא ילך" - ר"ן על מסכת "נדרים" דף צה. בסוף העמוד.

4. כשהלכה היא אצל חכם והתירה - למ"ד אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבי"ד אינה מקודשת, ולמ"ד אדם רוצה שתתבזה אשתו בבי"ד מקודשת.

בתוס' (ד"ה חכם) מבואר: דהא דאמרין דאם התירה חכם מקודשת, היינו שהתירה קודם שהבעל ידע, שאין עתה קפידא, אבל אם ידע, לא מועיל מה שחכם עוקרו אח"כ למפרע, ולכו"ע אינה מקודשת.

5. כבדין הקודם, אך באשה חשובה

לפי רבא (דף עב.) - אשה חשובה שהיא בת גדולים אינה מקודשת, אף למ"ד שאדם רוצה שתתבזה אשתו בבי"ד, משום שאין הבעל רוצה לתת לה גט, כדי לא ליאסר בקרובותיה. וולפי ביאור התוס' רא"ש בדעת רש"י - רבא סובר שאף באשה שאינה חשובה אינה מקודשת בודאי, דשמא לא ניחא ליה באשה נדרנית אף שאין עליה נדרים, וע"ע בשיטמ"ק בשם תלמידי הר"ן.

ולפי רבא (דף עד:) - מקודשת אף שהיא חשובה.

כו. המוציא אשה משום שם רע או משום נדר, האם יכול להחזירה, ומדוע? דף עד: עה.

תשובה:

א. במוציא משום שם רע - לכו"ע לא יחזיר.

רש"י (שם) מביא לזה ב' טעמים מהגמ' בגיטין: איכא מ"ד דטעמא הוא, מפני שחיישינן לקלקולא, פי' שאם אתה אומר יחזיר שמא תלך ותנשא לאחר, ונמצא שם רע שאינו שם רע או נדר נעקר ע"י חכם ומקלקלה, ואומר "אילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי מגרשך", ואיכא מ"ד כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים.

לפי שיטת תוס' (ד"ה משום) - למ"ד משום שחיישינן לקלקולא, אין הגט בטל משום כך, שהרי לא התנה ולא כפל, ולא מועיל כאן גילוי דעת, אלא דאיכא לעז, ושלפי ר"מ בגיטין (דף מו:) המצריך תנאי כפל, אפי' לעז ליכא, אבל אם עשה תנאי גמור ודאי שהגט בטל.

ולפי התוס' בשם רש"י (בגיטין דף מו. ד"ה טעמא) - הגט בטל ונמצאו בניה ממזרים. וועיין במש"כ על גיטין פרק ד' תשו' סג נושא א'. וכן בקרני ראם על המהרש"א בגיטין דף מו. ד"ה דאי את ג'.

ב. במוציא משום נדר - וועיין במש"כ באריכות על גיטין פרק ד' תשו' סד'.

לפי ת"ק - בכל מקרה לא יחזיר בין בנדר שצריך חקירת חכם, בין בנדר שבינו לבינה, ובין בנדר שידעו בו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

רבים.

לפי רבי יהודה - 1. **בנדר שצריך חקירת חכם או בדברים שבינו לבניה או בנדרי עינוי נפש**, יחזיר כיון שיש לזה הפרה ולא גזרו בזה חכמים, [רבי יהודה לא חייש לקולא], 2. **בנדר שידעו בו רבים** [גרנבי"י - בעשרה, ולר' יצחק - בשלשה] - לא יחזיר, כיון שאין לזה הפרה, לכן חכמים קנסוה, כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בנדריהם.

לפי רבי מאיר: 1. **בנדר שצריך חקירת חכם** - לא יחזיר, מחשש לקולא. 2. **בדברים שבינו לבניה או בנדרי עינוי נפש** - יחזיר, דאין חשש לקולא, כיון שיכול להפר. 3. **בנדר שידעו ביה רבים** - פרט זה אינו משנה את הדין, וזה תלוי: שאם צריך חקירת חכם, לא יחזיר, ואם לא צריך חקירת חכם, יכול להחזיר.

ולפי רבי אלעזר - בכל מקרה לא יחזיר ופליג על ת"ק בטעמא ולא בדינא, 1. **בנדר בדברים שבינו לבניה או בנדרי עינוי נפש** לא יחזיר, משום דחיישינן לקולא, שיאמר "לא ידעתי שאני יכול להפר". 2. **בנדר שצריך חקירת חכם** לא יחזיר, גזירה אטו לא צריך חקירת חכם [דהיינו בדברים שבינו לבניה]. 3. **נדר שידעו ביה רבים** - פרט זה לא משנה את הדין.

כז. אלו מומים פוסלים בנשים ו/או בכהנים, ומדוע? דף עה.

תשובה:

א. בנשים

1. **כל המומין פוסלים**, אף בזיעה עוברת פי' העשויה להתרפאות, ואף שאפשר להעביר את הזיעה ע"י מים או יין, הואיל ומדבר עם האשה כל שעה.

2. **שומא גדולה** - אם היא גדולה כאיסור האיטלקי ויותר, הרי היא פוסלת אף אם אין בה שער. [לפי הרמב"ם פ"ז מאישות הל' ז' - זהו דוקא בכל מקום בפניה, ואילו לפי הטור (ע"פ הפרישה) והשו"ע סי' לט - אדרבה אינה פוסלת אא"כ השומא במקום שמוסתר תמיד או לפעמים. כגון תחת כיפת ראשה אבל אם רואים אותה תמיד, אמרינן "ראה וניפייס". וע"ע בהגהות אשרי ריש סי' טו].

3. **שומא קטנה, לפי רש"י** (ד"ה בעומדת) - אם יש בה שיער, דינה כגדולה שבדין הקודם, ואם אין בה שיער, אינה פוסלת אם היא עומדת על מצחה תחת כיפת ראשה, גם באופן שפעמים רואים אותה ופעמים שאין רואים אותה, מפני שאין את הטעם "ראה וניפייס", וכיון שהשומא עומדת במקום שאינו נראה תמיד, אבל הרי"ף והרמב"ם שם לא חילקו בין עומדת שם או במקום אחר, ובפשוטו בכל גווני פוסלת, לפי הרש"ש בדעת הרי"ף, לפי הפיה"מ להרמב"ם ולפי הרע"ב - שומא קטנה שאין בה שיער, אינה פוסלת כלל ואף בכה"ג.

4. **צלקת של נשיכת כלב** - רב חסדא בשם ר' שילא אומר: שנחשב למום.

5. **קול עבה או כשדדיה מובדלין טפח** - נחשבים למום.

ב. בכהנים

1. **זיעה וריח הפה שאפשר להעבירם ע"י מים או יין** - לכו"ע אינו פוסל. [לכאורה זהו אף לפי תירוצם השני של התוס' ד"ה כאן, ואף אם לא עשוי להתרפאות וכדלקמן 3, 4].

2. זיעה העשויה להתרפאות

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה כאן) - הזיעה כל זמן שלא העבירו נחשב למום, ואסור לו לעבוד, ואם העבירו - אינו פוסל.

ולפי התירוץ השני בתוס' - הזיעה לא נחשב למום, עכ"פ לר"י ב"ר חנינא, כיון שלא מאיס כל כך, לכן מותר לו לעבוד אף אם לא העבירו. [ולכאור' ר' אשי חולק וסובר שרק בזמן שאינו מעבירו - פוסל].

3. זיעה שאינה עשויה להתרפאות

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - כנ"ל דין 2. [ולכאורה התירוץ השני בתוס' אינו חולק על כך].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

4. **שומא דאית בה שער** [אפי' שומא קטנה] **או שומא גדולה כאיסר האיטלקי** - פוסלים אף כשאין בשומא שער. [ברמב"ם פ"ח מהל' ביאת מקדש הל' טו, כתב: ושהיתה בעור פניו שומא - גם לגבי גדולה וגם לגבי כשיש בה שיער. ובמהר"י קורקוס הוכיח שה"ה בכל גופו וגם במקומות המכוסים שבו, עיי"ש, אבל שאר האחרונים ביארו שדוקא על הפנים. ועיין ספר המפתח לרמב"ם שם ובחזו"א כתובות סימן פב ס"ק לג, וברש"ש בסוגיין].
6. **שומא קטנה עד כאיסר האיטלקי שאין בה שער** - לא נחשב מום. [ועי' בהערה שבתשובה הקודמת]

כה. רבי יהושע [דפליג על ר"ג] **האם מודה שאזלינן בתר חזקת הגוף? 1. כשאין חזקה נגדית. 2. כשיש חזקה נגדית שאינה חזקת ממון. 3. כשהחזקה הנגדית היא חזקת ממון. 4. כשיש חזקת הגוף עם ריעותא נגד חזקה אחרת.**

תשובה:

1. כשאין חזקת ממון נגדית, כבנגעים

לפי רבי יהושע - טהור, ואמרינן שמסתמא הנגע לא טמא. רב מוכיח מכאן ששיטתו שכשאין חזקת ממון, מודה לרבן גמליאל, שאזלינן בתר חזקת הגוף, ולכן הנגע טהור.

בתוס' (ד"ה ספק) מבואר: שטהור אף שיש לו חזקת טומאה מחמת נגע אחר, כגון שחין, [ועיין מהר"ם שי"ט], ושכן הכלל בכל התורה שילפינן כן מנגעים, דכתיב "לטהרו או לטמאו" דפתח בו הכתוב לטהרה תחילה.

ולפי ת"ק - טמא, בתוס' (שם) מבואר: שזהו דוקא כשיש לו חזקת טומאה מחמת נגע אחר, אבל אם אין לו חזקת טומאה מחמת נגע אחר, אף לת"ק טהור, [ועיין בר"ש ספ"ד מנגעים מש"כ בזה].

2. **פנויה שראוה מדברת או מעוברת ואומרת "נבעלתי לכשר"** - תוס' (שם) אומרים שלרבי יהושע אינה נאמנת, אף שיש לה חזקת הגוף, משום דמעלה עשו ביוחסין. [ולר"ג - נאמנת, משום שאשה בודקת ומזנה].

3. **חזקת הגוף כשיש נגדה חזקת ממון** - אזלינן בתר מוחזק. תוס' (דף עו: ד"ה כלה) כותבים: שכ"ש שאזלינן בתר מוחזק היכא דאיכא חזקת גוף המסייעת לה, עיי"ש.

4. **כשיש חזקת הגוף נגד חזקה אחרת שאינה חזקת ממון** - חזקת הגוף עדיף [וכ"ש לר"ג].

5. **כשיש נגד חזקת הגוף ריעותא וחזקה אחרת**, [כמו במקוה שנמדד ונמצא חסר, שהאדם נשאר טמא] - בתוס' (ד"ה אבל) מבואר: שלא אזלינן בתר חזקת הגוף, חוץ מחזקת פנויה שלא נקראת חזקה, כשהוא נגד לחזקת הגוף אפי' כשיש ריעותא לחזקת הגוף, [ועי"ע בתשובה הבאה נשא ד'].]

כט. מה הדין באשה שיש בה מומין כשהאב טוען שהמומין נולדו אחר אירוסין, והבעל טוען שנולדו לפני אירוסין, על מי להביא ראיה? דף עה. עו.

תשובה:

א. אם כשהיו בה מומין גלויים

בתוס' (ד"ה וחכמים) מבואר: שלכו"ע הבעל חייב בכתובה, משום דידע ונפייס. [ועיין בהגהות אשרי].

הגמ' (דף עז.) אומרת נכפה, אם קביע לו זמן הוי מומין שבסתר, ואם לא קביע לו זמן הוי כמומין שבגלוי.

ב. אם יש מרחץ באותו העיר

לפי ר"מ - הבעל יכול לטעון על מומין שבסתר שלא ידע מהם.

ולפי חכמים - דין מומים שבסתר כדין מומין שבגלוי, מפני שמסתמא בודקה בקרובותיו. [ועיין בהגהות אשרי].

ג. היו בה מומין שבסתר ואין מרחץ בעיר

במשנה מבואר: 1. שאם עודה בבית אביה - על האב להביא ראיה. הגמ' מדייקת: משמע שאם לא הביא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ראיה הבעל נאמן, וכרבי יהושע שלא הולכים אחרי חזקת הגוף. 2. אם נכנסה לרשות הבעל - על הבעל להביא ראיה, הגמ' מדייקת: שמשמע שהולכים אחרי חזקת הגוף, וכר"ג, ונחלקו האמוראים בישוב המשנה, האופנים והדינים היוצאים מכך הם כדלהלן:

1. כשעודה בבית אביה

לפי ר' אלעזר - רישא רבי יהושע וסיפא ר"ג, ומי ששנה זו לא שנה זו. פירוש: רישא רבי יהושע, ולכן על האב להביא ראיה, דס"ל חזקת ממון עדיפא, סיפא רבן גמליאל, ולכן על הבעל להביא ראיה שנולדו המומין לפני האירוסין, דס"ל חזקת הגוף עדיפא, ואמרינן שמסתמא עכשיו נולדו המומין.

לפי רבא ורב אשי - בזה ר"ג מודה שעל האב להביא ראיה, רבא מפרש: שזהו משום שאמרינן "כאן נמצא [אצל אביה] כאן היה", ורב אשי מפרש: שזהו משום שאמרינן אין חזקת הגוף של הבת נחשבת חזקה לטובת האב, מפני שהוי טענת "מנה לאבא בידך". תוס' (דף עו. ד"ה רישא) כותבים: דבאופן ולמ"ד שעל האב להביא ראיה זהו אף אם האב טוען "ברי שהמומין לא היו לפני אירוסין".

2. אם כבר נכנסה לרשות הבעל - לרבי יהושע על האב להביא ראיה, כי חזקת ממון עדיפא, ולרבן גמליאל על הבעל להביא ראיה שנולדו המומין לפני האירוסין,

לפי ר' אלעזר - סברת מחלוקתם בדיוק כבדין הקודם.

לפי רבא - ר"ג במקרה זה חולק על רבי יהושע, משום שאמרינן "כאן נמצא [אצל הבעל] כאן היה", ומ"מ לא מספיק שיביא עדים שהיו המומין לפני הנישואין. כי יש גם חזקת "אין אדם שותה וכו'" - שיטמ"ק.

ולפי רב אשי - ר"ג במקרה זה חולק על רבי יהושע, משום שיש לאשה חזקת הגוף, והוי "טענת מנה לי בידך".

3. אם הבעל הביא ראיה שנולדו המומין לפני אירוסין

לפי רש"י (ד"ה מי ששנה) אליבא דרבי יהושע - הוי מקח טעות כנ"ל כיון דהוי מוחזק.

ולפי תוס' (ד"ה מי ששנה) - הבעל מפסיד, כיון שיש חזקה אין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקה, והאי ראה וניפייס, [ועיין מהרש"א].

ד. אם במומין שראויין לבא עמה מבית אביה

1. אם נמצא מום שודאי בא עמה מבית אביה, כגון: אצבע יתרה - לכו"ע על האב להביא ראיה שהבעל ראה וניפייס.

2. אם נמצאו מומין ישנים וניכר שהיו מזמן ארוך - תוס' (ד"ה ואמאי) כותבים: שרב אשי מודה שעל האב להביא ראיה.

3. אם נמצאו בה מומים שהבעל לא יכל לידע אותן מומים אפי' ע"י בדיקה, [כגון נכפה הקבוע לו זמן או ריח הפה שיכולה לשמור שלא יכירו בני אדם] - התוס' כתבו בתחילה (מסתמא לא חזרו בהם מזה): שרב אשי מודה שעל האב להביא ראיה, ושלפי רבא - ר"ג סובר על הבעל להביא ראיה, [שהיו לפני האירוסין. וכנ"ל ג' 2/ - שיטמ"ק], כי נשאר רק חזקת הגוף כנגד "כאן נמצאו כאן היו".

4. באופן שנמצאו מומין כשהיא בוגרת ארוסה

לפי רבי אלעזר - מחלוקת ר"י ור"ג, וכנ"ל. [ועיין ברא"ש מש"כ בזה].

לפי רבא - על האב להביא ראיה, שהרי עודה בבית אביה, כשמואל [המובא בתשר' הבאה] דאמר "כל שנולד הספק ברשותו עליו הראיה".

ולפי רב אשי - על הבעל להביא ראיה, שהרי חזקתה מועילה לטובתה, והוי כמנה לי בידך. ואין חזקת כשרות הבת מועילה לטובת האב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

כט/1מה הדין 1. המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור. 2. במחט קנמאל בבית הכנסות. 3. בהמחליף פרה בחמור ואחר קמאך את החמור נודע קהפיה ילדה עגל. דף עו. עו:

תשובה:

א. המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור

לפי שמואל - כל שנולד ספק ברשותו עליו להביא ראיה, ואפי' מוחזק אותו שנולד ברשותו. [וע"ע לקמן נושא ג']. רש"י (ד"ה ותנא) ותוס' (ד"ה כל) מפרשים: דשמואל מעמיד משנתנו כמו שרביא העמיד כחד תנא שהוא ר"ג, [כנ"ל תשו' קודמת נושא ג'], ולכן יש ראיה מכלה לדינו של שמואל, [אבל לפי רבי יהושע - אזלין בתר מוחזק]. ומוסיפים התוס' (ד"ה ותנא): שהראיה היא מכלה בבית חמיה דמעמידים אותה בחזקת שלימה והשתא אתא מום, אע"פ שהבעל מוחזק.

לפי ר' אלעזר - לרבן גמליאל דס"ל שאזלין יותר חזקת הגוף, על הקונה להביא ראיה, ולרבי יהושע דס"ל שאזלין בתר מוחזק, על המוכר להביא ראיה.

ולפי תוס' (ד"ה רישא) אליבא דרב אשי - מסתמא רב אשי לא חולק על שמואל דקיי"ל כוותיה, לר"ג אזלין בכל מקרה בתר חזקת הגוף ועל הקונה להביא ראיה גם אם הוא מוחזק, ולפי רבי יהושע בכל מקרה הולכים בתר מוחזק.

ב. מחט שנמצא בבית הכנסות

1. אם נמצא מצד אחד - כשרה, ופירש"י: משום שאין זה נקב.

2. אם נמצא משני צדדין - טריפה, משום דודאי יצאה לחלל הגוף.

3. אם נמצא עליה קורט דם - בידוע שאירע לפני שחיטה והבהמה טריפה.

4. אם לא נמצא עליה קורט דם - בידוע שאירע לאחר שחיטה והבהמה כשירה.

5. הוגלד פי המכה - בידוע שניקב ג' ימים קודם שחיטה.

6. לא הוגלד פי המכה - "המוציא מחבירו עליו הראיה". כך איתא בברייתא, אך שמואל [שבנושא הקודם] הסובר שכל שנולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה ואפי' הוא מוחזק, מפרש: שרק הטבח צריך להביא ראיה שהטרפות היה לפני שקנאו, ואף אם הקונה לא הביא דמים למוכר, וזהו משום שהספק נולד ברשותו של הקונה, והברייתא כתבה "המוציא", הכוונה לטבח שבדרך כלל לא נותן דמים לפני שמקבל את הפרה.

ג. המחליף פרה בחמור ואחר שמשך את החמור נודע שילדה הפרה

תוס' (ד"ה כל) מביאים: משנה שחולקין, והגמ' מעמידתו כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין, ושלפי רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה, ומפרשים: שלדעת שמואל הנ"ל צריך לחלק בין ספק שנולד לגריעותא כי הכא [כנה"ל נושא א'], שאז אומרים: כל שנולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה. לבין ספק שנולד לטיבותא, שבזה נחלקו סומכוס וחכמים.

ל. האיש שנולדו בו מומין או שהיו בו מומין לפני הנישואין, האם כופין אותו להוציאה, וככתובה?

דף עז.

תשובה:

במשנה מביאר: שאין כופין אותו להוציאה, ושלפי רשב"ג במומין הגדולים כופין אותו להוציאה, בגמ' מובא מחלוקת אמוראים אם אין כופין להוציא בנולדו וכ"ש בהיו, או אין כופין רק בהיו אבל בנולדו כופין להוציא, עוד מחלוקת אם ת"ק חולק על רשב"ג. האופנים הדינים והשיטות הם כדלהלן:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

א. לענין כפיה להוציאה

1. **במומין קטנים שהיו לפני הנישואין** - לכו"ע אין כופין אותו להוציאה, דאמרינן "סברה וקיבלה".
2. **במומין קטנים שנולדו אחרי שנישאה**

לפי רב יהודה - במשנתנו מדובר גם בנוולדו שאין כופין אותו להוציאה.

ולפי ר' חייא בר רב - כופין אותו להוציאה, שהרי אין את הסברה "סברה וקיבלה" והמשנה מדברת רק בהיו.

3. **במומין גדולים של חסרון אבר שודאי היו לפני הנישואין**, [לדוגמא: סומא, נקטע ידו, נסברה רגלו] רשב"ג במשנתנו אומר: שכופין אותו להוציאה.

לפי רב יהודה - רשב"ג סובר שכופין אותו להוציאה רק בנוולדו והם גדולים, כי הרי אין הטעם של "סברה וקיבלה", אבל בהיו רשב"ג מודה שאין יכולים לכפותו להוציאה, כיון שסברה וקיבלה. [והו בסומא בעין אחד, אבל בב' עיניו או בב' רגליו או בב' ידיו, ודאי שכופין אותו להוציאה - טור].

לפי חייא בר רב - רשב"ג האומר במשנתנו שכופין אותו להוציאה, זהו גם בהיו, דכיון שהם גדולים לא אומרים "סברה וקיבלה", דיכולה לומר, "כסבורה הייתי שיכולה לקבל ועכשיו אין אני יכולה לקבל".

לפי ר' אבא בר יעקב בשם רבי יוחנן - הלכה כרשב"ג, ולשיטתו ת"ק חולק וסובר: שבין גדולים ובין קטנים אין כופין אותו להוציאה.

ולפי רבה בר בר חנה א"ר יוחנן - ת"ק במשנתנו לא חולק על רשב"ג, ורשב"ג מפרש את ת"ק.

4. **במומין של מוכה שחין, בעל פוליפיס, מקמץ, מצרף נחושת, ובורסי** - כופין אותו להוציאה.

ב. לענין חיוב כתובה

בתוס' (ד"ה כופין) מבואר: שבמקרים שכופין אותו להוציאה, יוציא ויתן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו, עוד כתבו (בד"ה סבורה): ששמה באופן שיש חשש ערמה שלכן נישאה לו, שאז אין לה כתובה.

ג. כבאופנים הקודמים וכשהתנה עליהם

לפי רבי מאיר - גם בכה"ג כופין אותו להוציאה, משום שיכולה לומר "כסבורה הייתי".

בתוס' מבואר: שאם יש חשש להערמה שנישאה לו בכדי לקבל כתובה, שאין לה כתובה, כנ"ל.

ולפי חכמים - אין כופין אותו להוציאה, ומודים חכמים לר"מ במוכה שחין, שכופין אותו להוציאה, מפני שממקתו.

לב. האם כופין: 1. את האומר "איני זן ואיני מפרנס". 2. את הנושא פסולות. 3. את מי שנשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה

תשובה:

1. **האומר "איני זן ואיני מפרנס"**

לפי רב - יוציא ויתן כתובה, אבל אין כופין אותו לזון, משום שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת.
לפי שמואל - כופין אותו לזון.

2. **הנושא פסולות** [אלמנה לכה"ג, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולמזמור] - כופין אותו להוציא.

3. **נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה**

לפי שמואל - אין כופו אותו להוציא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי רב תחליפא בר אבימי בשם שמואל - כופין אותו להוציא, הכפיה אפי' בשוטי, ואפי' אומרת
"אני רוצה לגור עמו" לא מניחים להם, משום מצות פריה ורביה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פרק שמיני

האשה שנפלו

א. האם אשה יכולה למכור נכסים שנפלו לה: 1. עד שלא תתארס, ונתארסה. 2. כשנתארסה, ועדיין לא נשאת. 3. עד שלא נשאת, ונשאת. 4. כשנשאת. 5. עד שלא נתארסה, ונשאת. 6. יבמה שנפלו לה נכסים. דף עה. עה.

תשובה:

א. כשנפלו לה נכסים עד שלא תתארס, ונתארסה ועדיין לא נשאת - מודים ב"ש וב"ה שלכתחילה מוכרת ונותנת וקיים.

לפי רש"י (במשנה ד"ה לא יזכה) - אין מי שחולק עליהם. [דמפרש שכל בעית הגמ' לכתחילה או בדיעבד - ושהגמ' פושטת של"אמר לו לפני ר"ג, המכר בטל - זהו רק על הדין השני במשנה].

ולפי התוס' (ד"ה איבעיא) בשם רש"י בכתב ירו (המפרש דהאיבעיא בגמ' על הדין הראשון שבמשנה "עד שלא תתארס ונתארסה") - לר' חנינא בן עקביא זהו לכו"ע, אבל לדעת רבי יהודה אליבא ד"אמרו לו לפני ר"ג", המכר בטל, והבעל מוציא מן הלקוחות. [בפשוט זהו גם לר"ש, וכן משמע בשו"ע סי' קצ סעי' יא].

ב. כשנפלו לה נכסים משנתארסה ועדיין לא נישאת

לפי ב"ש (במשנה) - אפי' לכתחילה יכולה למכור.

לפי ב"ה (במשנה) - לכתחילה לא תמכור, וכיון שגם בזכותה נפל - גמ', ואם מכרה המכר קיים.

לפי רבי יהודה (בברייתא) אליבא ד"אמרו לו לפני ר"ג" - המכר בטל. [ועיין אבני נזר אהע"ז סי' שלו, ובחזו"א], וזהו בין בנכסים ידועים ובין לא ידועים. [השו"ע אהע"ז סי' קצ סעי' יא, פוסק: שבנידון זה משנתארסה ועדיין לא נישאת, סובר רבי שמעון: שאפי' בנכסים ידועים לא תמכור ואם מכרה המכר קיים, ועיין תו"ט].

לפי ר' חנינא בן עקביא (בברייתא) - "אמרו לו לפני ר"ג" לא פליגי על ר"ג בזה. [מההרש"א על תוד"ה לימא מסתפק בכונתם: אם בתירוצם תקנת אושא שהבעל מוציא מיד הלקוחות, היא אף לנכסים שנפלו לה באירוסין ועדיין לא נישאת, וע"ע במהר"ם שיף].

ולפי ר"ג: עיניו - שיטתו תלויה בשיטות האמוראים בסוגיין, בגירסאות רש"י תוס' והר"ח, וכדלהלן:

לפי גירסת רש"י [בדעת ר"ג]

במשנה הגירסא "אם מכרה ונתנה קיים" ובברייתא "מוכרת ונותנת"

לפי רב זביד - תני במשנה כמו שכתוב בברייתא, שלר"ג "מוכרת ונותנת וקיים", דהיינו אף לכתחילה. [ותוס' מקשים: שלפ"ז ר"ג כב"ש, ומתריצים: שצ"ל שר"ג ס"ל שב"ש וב"ה לא נחלקו בדבר זה, ולכן לא מסכימים לפירושו זה, ועיין מהר"ם שיף].

ולפי רב פפא - לא מגיחים את המשנה, אלא שר' חנינא בן עקביא (שבברייתא) ס"ל שלר"ג מוכרת לכתחילה, ושצ"ל שב"ש וב"ה לא נחלקו בדבר זה, ותנא דמשנתינו הוא כרבי יהודה שסובר שב"ש וב"ה כן נחלקו בזה, ור"ג כב"ה שלכתחילה לא תמכור.

לפי גירסת ר"ח [בתוד"ה תני, בדעת ר"ג - להיפך מרש"י]

במשנה הגירסא "מוכרת ונותנת" ובברייתא "אם מכרה ונתנה קיים"

לפי רב זביד - תני במשנה כמו שכתוב בברייתא, שלר"ג אם מכרה ונתנה קיים, כדי להעמיד את ר"ג כב"ה ולא כב"ש.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ולפי רב פפא - לא מגיהים את המשנה, ותנא דמשנתינו הוא רבי יהודה דס"ל שלר"ג לכתחילה יכולה למכור, ושצ"ל שב"ש וב"ה לא נחלקו בדבר זה, ותוס' כתבו שדוחק לומר כן. ולכן לא הסכימו גם לפירוש הר"ח, ותנא דברייתא הוא ר' חנינא בן עקביא שסובר שב"ש וב"ה כן נחלקו בזה, ור"ג כב"ה שלכתחילה לא תמכור, ורבן גמליאל כב"ה.

לפי גירסת התוס' בשם הריב"ם בדעת ר"ג

[הגירסא במשנה ובברייתא כגירסת רש"י]

לפי רב זביר - מגיהים את הברייתא "אם מכרה ונתנה", ולפי"ז שיטת ר' זביר כמו שרבינו חננאל מפרש את ר"ז, עיין לעיל.

ולפי רב פפא - כמו שרש"י מפרש את רב פפא, עיין לעיל.

לפי גירסא קמא דרש"י בדעת ר"ג [כפי שמובא בתוס']

לכתחילה לא תמכור, ואם מכרה המכר קיים.

ג. כשנפלו לה נכסים עד שלא נישאת ונישאת

לפי "אמרו לו לפני ר"ג" - המכר בטל, והבעל מוציא מיד הלוקחות.

לפי רבן גמליאל - שיטתו בדיוק כמו שיטתו לעיל בנפלו לה משנתארה ועדיין לא נשאת, לרש"י אליבא דר"ג כדאית ליה, עיי"ש, לתוס' אליבא דר"ג כדאית ליה, עיי"ש, ולר"ח אליבא דר"ג כדאית ליה עיי"ש. ולפי הרא"ה בשיטתו"ק וכן הבנת השיטת"ק בדעת רש"י במהדור"ק - ר"ש חולק ומחלק בין נכסים ידועים לשאינם ידועים, ועיין לקמן בהערה לד"ד.

ולפי רב ושמאל הסוברים ברבותינו - הבעל מוציא מיד הלוקחות, אבל רק לענין אכילת פירות בחייה, ואם מתה בחייו לא ירשנה.

באושא התקיננו - האשה שמכרה בנכסי מלוג הבעל מוציא מיד הלוקחות, ושהקרקע נשאר לבעל אף לאחר מיתת האשה.

ד. כשנפלו לה נכסים משנשאת

במשנה מבואר: שאלו ואלו מודים, (דהיינו כל התנאים דלעיל) שהבעל מוציא מיד הלוקחות, בגמ' מבואר: דהיינו בחייה ולפירות, אבל לאחר מיתה, יחזיר הקרקע ללוקח, ואינו יורשה, ושבאושא התקיננו: האשה שמכרה בנכסי מלוג ומתה, הבעל מוציא מיד הלוקחות.

תוס' (ד"ה לימא) כותבים: "תקנת אושא היא אפי' בנפלו לה מן האירוסין או קודם".

ולפי ר"ש - בנכסים שאינם ידועים לא תמכור, ואם מכרה המכר קיים. בפירוש ידועים ואינם ידועים - נחלקו האמוראים הבאים:

לפי רבי יוסי ב"ר חנינא בסוגיין - ידועים היינו מקרקעי, שאינם ידועים היינו מטלטלי.

ולפי רבי יוחנן - אלו ואלו נחשבים לידועים, ואלו הן שאינן ידועין, כל שיושבת כאן ונפלו לה נכסים במדינת הים. וכן נפסק בטש"ע אהע"ז סי' צ' סעי' יא. כמבואר בביאור הגר"א לא כהתויר"ט. ועיין ב"ש ס"ק נג ודור"ק - שיטת השיטת"ק בשם רש"י מהדור"ק, שיטת רבינו יהונתן ותלמידי הרשב"א בדעת ר"ש, והם סוברים שלפי ר"ש בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת, המכר קיים אפי' בנכסים ידועים. לא כהשיטת"ק בשם רש"י מהדור"ק והרא"ש. ולפי הרא"ה - כה"ג כשנפלו לה משנשאת מודה ר"ש שהמכר בטל אף בנכסים שאינם ידועים.

ה. כשנפלו לה נכסים עד שלא נתארה ונשאת

לכו"ע אליבא דרבן גמליאל לא תמכור, ואם מכרה המכר קיים.

בתוס' מבואר: שלשיטת רש"י יש הוכחה מהמשנה של"אמרו לו לפני ר"ג" המכר בטל. ויתכן שאף לפי התוס'

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

דף עז: ד"ה לא כר"י - ל"אמרו לו לפני ר"ג" המכר בטל, אך המשנה לא דברה מזה. ולפירושו ולפני השיטת"ק בשם רבינו יהונתן ותלמידיו הרשב"א - בנכסים שאינם ידועים המכר קיים, וכך פוסק השו"ע אהע"ז סי' צ סעי' יא, אחרת מהשיטת"ק בשם הרא"ה הסובר, שר"ש מודה בזה שאף בנכסים שאינם ידועים מוכרן בטל.

לפי רב ושמואל, לפי רבותינו - עיין לעיל נושא ב'.

תוס' (ד"ה לימא) כותבים: "תקנת אושא היא אפי' בנפלו לה מן האירוסין או קודם".

ו. יבמה שנפלו לה נכסים - עיין במה שנכתוב לקמן על המשנה בדף פ:.

ב. מה הדין באשה שכתבה נכסיה או את כל נכסיה, לבתה או לאחר כדי להבריח את הנכסים מבעלה, ומה הדין כמי שכותב נכסיו כדי שלא ישתעבדו לבעל חוב או לכתובת אשה? דף עח: עט.

תשובה:

א. האופן שמועיל כתיבת שטר מברחת על נכסים

כתיבת שטר מברחת באופנים ולמ"ד שמועיל, זהו דוקא אם כתבה זאת לפני הנישואין.

לפי רש"י (ד"ה דביא) - אם לא הודיעה לעדים שלהבריח מתכוונת, בכל מקרה ולכו"ע המתנה מתנה, כיון שדברים שבלב אינן דברים, ואם הודיעה לעדים שלהבריח מתכוונת, הדין תלוי בפלוגתת האמוראים, שנביא בהמשך נושא ג'.

ולפי התוס' (ד"ה כתבתינהו) - להיפך, דהיינו שמחלוקת האמוראים לקמן נושא ג' - כשלא הודיעה שלהבריח מתכוונת, דמ"ד שהמתנה לא מתנה, זהו מפני שאיכא גילוי מילתא שעושה כן רק כדי להבריח מבעלה, אבל אם הודיעה לעדים שלהבריח מתכוונת, לכו"ע המתנה אינה מתנה.

ב. הדין כשכתבה שטר מברחת [אם כתבה על מקצת נכסיה - עיין נושא הבא]

לפי רשב"ג - בכל מקרה השטר לא שטר והמתנה בטלה.

הגמ' אומרת: שלרבי שמעון דס"ל שהבעל לא זוכה בנכסים שאינם ידועים, ה"ה במתנה כשחוזרת חוזרת לאשה, דעשאו חכמים כנכסים שאינם ידועים לבעל ואלבא דר"ש.

תוס' (ד"ה עשאו) כותבים: **1.** שמכאן מוכח שהלכה כר"ש. **2.** לפי"ז לחכמים דפליגי על רבי שמעון, כל שהמתנה חוזרת הרי היא חוזרת לבעל.

ולפי חכמים - המתנה מתנה, [עכ"פ כשכתבה את השטר מברחת רק על מקצת נכסיה], ורק אם כתבה מהיום וכשארצה, לכו"ע אם רוצה יכולה לבטל את המתנה, [לרבי שמעון הנ"ל חוזרת לאשה ולרבנן חוזרת לבעל].

ג. אם כשכתבה שטר מברחת על כל נכסיה

לפי ר"ג ושמואל - לכו"ע קורעים את השטר מתנה, דכאן אף לפי חכמים המתנה בטלה, דאנן סהדי מדלא שיירה כלום לעצמה לא גמרה להקנותם למקבל, [כל שהמתנה חוזרת, לר"ש כדאית ליה שחוזרת לאשה ולרבנן חוזרת לבעל].

לפי רב עבו - גם כאן חכמים סוברים שהשטר שטר, לכן למעשה אין קורעין את השטר, ואין האשה יכולה לחזור מהמתנה, אף אם כתבה שטר מברחת על מקצת נכסיה. [ולפי רשב"ג - השטר לא שטר, כשיטתו נושא קודם].

ולפי רבא - אם כתבה לבתה הדין בזה כדעת רב ענו, משום דאמרינן שמסתמא כוונתה לתת לבתה מתנה גמורה, ואם כתבה לאחר, הדין בזה כדעת ר"ג ושמואל, משום שמסתמא כוונתה להבריח מבעלה.

ד. המבריח נכסיו כדי שלא ישתעבדו לבע"ח או לכתובת אשה

בתוס' מבואר: שלכו"ע המקבל קנאם. דדוקא בשטר מברחת שלא קונה הבעל מפני שהוי כנכסים שאין ידועים, אמרינן שלשם הברחה התכוונה, משא"כ בנידון זה שאם הלוקח לא קנאם קונים הבע"ח והאשה, אית לן למימר שלמתנה גמורה התכוונה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ג. אשה שנפלו לה נכסים, האם יש להם דין פירות או דין קרן, מאי נפק"מ, ומדוע? דף עט. עט:

תשובה:

יש נכסים שיש להם דין פירות, שהבעל זכאי בהם והן שלו, ויש נכסים שיש להם דין קרן, שהבעל זכאי רק בפירות בלא לכלות את הקרן, לכן יש ליקח בהן קרקע והבעל אוכל פירות.

כללא דמילתא [ומסקנת הגמ' דף עט. ועיין תוד"ה כללא דמילתא]: כשהכניסה נכסים שהשתמשותן גורמת שהקרן יכלה לגמרי - ילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות. מה שהקרן לא כלה - הבעל זכאי לאכול הפירות. [ואם זה פירא דאתי מעלמא או פירא דפירא דאתי מעלמא - עיין בהמשך].

פירוט הנכסים והגדרתם

1. **כספים** - דין קרן להם (שלכן ילקח קרקע והבעל אוכל פירות).
2. **פירות תלושים מן הקרקע** - דין קרן יש להם.
3. **פירות המחוברים בכניסתה**
לפי ר"מ - דין קרן להם.
לפי חכמים ולפי ר"ש - דין פירות להם ושייכים לבעל.
4. **פירות המחוברים ביציאתה**, לפי ר"ש - שלה, לפי ר"מ וחכמים - שלו.
5. **אבא זרדנא** (יער לחתוך עצים - רש"י) **ופירא זכוורי** (חפירה של דגים - רש"י) - אמרי ליה בגמ' פירי ואמרי ליה קרנא.
רש"י (ד"ה פשיטא, ובכל הסוגיא) מפרש: שזהו לענין אם נפלו לה דברים אלו.
6. **פירא דלא אתו מעלמא**, לדוגמא: ולד בהמה - דין פירות יש להם (שהבעל זוכה בהם), אמנם אם נתגרשה. מרש"י (ד"ה נותנת) משמע: שבודד בהמה אין זכות לאשה ליתן דמים לבעל כדי לקחת אותם לעצמה, [וע"ע בבית שמואל בשו"ע אהע"ז סי' פה ס"ק לח].
7. **פירא דפירא דאתו מעלמא**, לדוגמא: כפל ולד בהמה - שייך לאשה כדין קרן, מפני שפירא דפירא לא תקינו לו רבנן, ומבואר בתוס' (ד"ה פירא): שרק הכפל שהוא מעלמא שייך לאשה, כיון דהוי פירא דפירא, אבל תשלום הקרן של הולד שנגנב שייך לבעל, כי זה נחשב לפירא,
8. **פירא דאתו מעלמא**, לדוגמא: כפל מחמת גניבת בהמת מלוג שהכניסה לו
לפי תחילת דברי התוס' (ד"ה פירא) - שייך לבעל.
ולפי הריב"ך - שייך לאשה.
9. **עז לחלבה, רחל לגיזתה, תרנגולת לביצתה** - אוכל והולך עד שתכלה הקרן, ופרש"י: דגבי בהמה ישאר עורה, וגבי תרנגולת ישאר נוצתה, וגבי דקל כשייבש ישארו עציו.
10. **מלח** [חריצין שעל שפת היס שמים נכנסים והשמש שורפתן - רש"י] **וחול** [מקום שנוטלין חול לבנין] - דין פירות להם, כיון שלא כלים לעולם.
11. **פיר של גפרית, מחפורת של צריף**

לפי ר"מ - דין קרן להם, ופרש"י: וימכר וילקח בהם קרקע, לפי שפירותיו כלים.

ולפי חכמים - דין פירות להם, ועיין תוס' ד"ה כללא דמילתא, [ושיטמ"ק בשם הראב"ד], ולקמן דין 16.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

12. ולד שפחה

לפי רבנן - לאשה, ולוקחין בהם קרקע, והבעל אוכל פירות, מפני שסוברים שחוששין למיתה והקורן יכלה, וזה שונה מולד בהמה ששייך לבעל, מפני שאם הבהמה תמות עדיין נשאר עורה, ולכן לא נחשב שהקורן כלה.

ולפי הגנניה בן אחי יאשיה - דינו כולד בהמה, ששייך לבעל ולא לוקחים בזה קרקע, מפני שס"ל שלא חוששין למיתה.

13. נפלו לה זיתים וגפנים צעירים בשדה שלה [פירושו עיין רש"י ושיטמ"ק] - לכו"ע ואפי' ת"ק מודה שיכולה לעכב את הבעל מלמוכרם, מפני שבח בית אביה, כיון שלא כליא קרנא. [לפי השיטמ"ק בשם הרשב"א - עבדים ושפחות צעירים לא חיישינן למיתה והוי כזיתים וגפנים צעירים, ואחרת מהרב בעל ההלכות, עיי"ש].

14. נפלו לה עבדים ושפחות זקנים [ועכ"פ שנתנים קצת פירות - תוס', ועיין באופן הבא. והם נחשבים כנמצאים בשדה שאינה שלה, שהרי אם מתים כליא קרנא - גמ']

לפי ת"ק - ימכרו וילקח קרקע והוא אוכל פירות, ופירש"י (ד"ה דברי): דאין שבח בית אביה היכא דכליא קרנא.

ולפי רשב"ג - יכולה לעכב את הבעל מלמוכרם, מפני שהם שבח בית אביה.

15. כבדין הקודם אך אם הם זקנים שלא נותנים פירות כלל - בתוס' (ד"ה והרי) מבואר: שלפי אביי (במסכת ב"מ) - דין פירות להם ושייך רק לבעל, [ולפי רבא שם - דין קורן להם, וילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות].

16. בגדים

לפי רב נהמין - פירא הוי ומתכסה בו עד שמתכלה, הגמ' אומרת: שהוא סובר כהתניא שבברייתא. [רש"י מפרש: דהיינו כחכמים], דתניא: פיר של גפרית, מחפורת של צריף, לר"מ הוי קרן, ולחכמים הוי פירות, שהבעל יכול לאוכלם עד שיכלה, ומפרש רש"י: שזה פרוי ודרך הנאתו הוא. [הגמ' לקמן דף קא. מביאה שלפי רב כהנא - קרנא הוי, וקיים לאשה לימכר וליקח בו קרקע והוא אוכל פירות].

ד. המוציא הוצאות על נכסי אשתו, וגירשה, האם זכאי לתבוע את ההוצאות: דף עט: פ.

תשובה:

א. הוציא הרבה ואכל קימעא או הוציא מעט ואכל הרבה

1. קימעא היינו אפי' גרוגרת אחת.

במשנה מבואר: מה שאכל אכל, ומה שהוציא הוציא, ולא מקבל יותר. בגמ' מבואר: שזהו דוקא אם אכל אכילה דרך כבוד, אבל אם אכל לא דרך כבוד - דינו כדין הוציא ולא אכל המבואר בסמוך.

2. לא דרך כבוד

לפי דעה אחת בגמ' - היינו כשאכל רק פחות מאיסר.

ולפי הדעה השניה בגמ' - היינו כל שאכל פחות מדינר, וכן אכילת דבר איסור, וכן פירות שביעית שהוא הפקר לכל.

ב. הוציא ולא אכל

1. במשנה מבואר: ישבע כמה הוציא ויטול, והיינו עכ"פ כשיש שבח כנגד ההוצאה.

2. אם ההוצאה פחותה מהשבח

לפי אביי - נוטל ההוצאה בלא שבועה.

ולפי רבא - גם באופן זה נוטל ההוצאה בשבועה, כדי שלא יבוא להערים.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

3. אם ההוצאה יתירה על השבח

לפי אב"י - נוטל ההוצאה ובשבועה.

ולפי רבא - נוטל השבח בשבועה.

אכילת פירות - נקרא אכילה, אבל אכילה מהקרן לא נקרא אכילה. [כן מובאר בגמ' דף פ. במעשה באשה שפלו לה ארבע מאות זוזי בי חזאי].

ד/1. בעל שהוריד אריסין לשדה אשתו ונתגרשה האם יכולה לסלקם, ומדוע? דף פ.

תשובה:

1. אם הבעל אריס - איסתליק ליה בעל איסתלקו הם, שהרי אם לא היו יורדים הוא היה עובדה, ופירש"י: דיכולה לומר להם "הפסדתם אותי". ותוס' (ד"ה איסתלק) מוסיפים: דע"מ כן ירדו, שאם תתגרש ויפסיד הבעל, אין להם עליו כלום.

2. אם הבעל לא אריס - אינה יכולה לסלקם, דאדעתא דארעא הם ירדו.

ד/2. בעל שמכר קרקע של נכסי מלוג לאחרים, האם המכירה מכירה, ומדוע? דף פ.

תשובה:

הגמ' פוסקת כרב פפי משמיה דרבא דאמר: שלא עשה ולא כלום.

לפי אב"י - מפני שחוששין שהלוקח לא יחוש לעובדה טוב והשדה תכסוף.

ולפי רבא - משום רווח ביתא.

הגמ' אומרת, שהנפק"מ בין אב"י לרבא: **1.** כשהקרקע קרוב לעיר, שרואים אם הלוקח מכסף השדה. **2.** כשהבעל אריס, ופירש"י: כלומר שנותן לאריס פירות, ויזהר שלא יתקלקל - ר"ן, מהרש"ל. **3.** כשהבעל עושה סחורה במעות. ופירש"י: ואיכא רווח ביתא.

ה. שומרת יבם, האם יכולה למכור את הנכסים שנפלו לה כשהיא שומרת יבם? 1. כשנפלה ליבוס מן האירוסין ואח"כ נפלו נכסים. 2. כשנפלה ליבוס מן הנשואין. 3. מה הדין כשנפלו לה הנכסים תחת בעלה הראשון.

תשובה:

ברישא דמשנתנו מבוואר: "מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים", רש"י (ד"ה ב"ש) מציין לגמ' ביבמות (דף לח. לח): המיישבת את הרישא כדי שלא יקשה מהסיפא, בגמ' שם נחלקו האמוראים בזה. תוכן דבריהם - עיין בתשו' הבאה, הנפק"מ ביניהם יוצא באופנים דלהלן:

1. כשנפלה ליבוס מן האירוסין ואח"כ נפלו לה נכסים

לפי עולא, רבה ואב"י - יכולה למכור ואפי' לכתחילה.

ולפי רבא - הדין בנכסי מלוג הוא כפי שיטתו בתשו' הבאה נושא א', והדין בנכסי צאן ברזל, עיין שם נושא ג'.

2. כשנפלה ליבוס מן הנישואין ואח"כ נפלו לה נכסים

לפי רבה ואב"י - גם באופן זה יכולה למכור לכתחילה.

לפי עולא ורבא - הדין בנכסי מלוג הוא כפי שיטתם בתשו' הבאה נושא א', ובדין נכסי צאן ברזל עיין שם נושא ג'.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

3. נכסים שנפלו לה תחת בעלה הראשון

לפי רבה ורבא - בכל מקרה יכולה למכור ואפי' לכתחילה.

לפי עולא - תלוי אם נפלה ליבום מן האירוסין או מן הנישואין, כנ"ל דינים 2, 1.

ולפי אביי - בנכסי מלוג לב"ש יחלוקו, ולב"ה הנכסים בחזקתן, [טעמים עיי"ש בדף לט.]. אבל בדין נכסי ברזל - עיין בתשו' הבאה נושא ג'.

ו. שומרת יבם שמתה, מי יורש את הדברים דלהלן: 1. את נכסי מלוג. 2. את כתובתה. 3. את נכסי צאן ברזל.

תשובה :

א. את הנכסים הנכנסים והיוצאים עמה [דהיינו נכסי מלוג]

לפי ב"ש - יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב (אבי האשה), ולפי ב"ה - בחזקת יורשי האב.

הגמ' ביבמות (דף לה.) מקשה: מדוע ברישא כשהייבמה קיימת מודים ב"ש לב"ה שיש לאשה זכות מלא בנכסיה, ובסיפא כשמתה ב"ש אומרים יחלוקו. בישוב הקושיא נחלקו האמוראים, כדלהלן:

לפי עולא - ב"ש בסיפא החולקים על ב"ה ואומרים יחלוקו זהו רק כשנפלה ליבום מן הנישואין, אבל ברישא מדובר כשנפלה מן האירוסין, ולכן מודים ב"ש שהנכסים בחזקת האשה ויורשי האב.

לפי רבה - מחלוקתם בין כשנפלה ליבום מן הנישואין ובין מן האירוסין. הישוב לקושיא הגמ' לשיטתו, מבואר בגמ' שם, עיי"ש.

לפי אביי - ב"ש בסיפא החולקים על ב"ה ואומרים יחלוקו זהו רק בנכסים שנפלו לה כשהיא תחת בעלה הראשון, אבל אם נפלו לה כשהיא שומרת יבם, מודים ב"ש שהנכסים בחזקת יורשי האב, [ואין חיילוק אם נפלה ליבום מן האירוסין או מן הנישואין].

לפי רבא - ב"ש בסיפא החולקים על ב"ה ואומרים יחלוקו זהו רק בנכסים שנפלו לה כשהיא שומרת יבם ועשה בה מאמר, אבל אם לא עשה בה מאמר, מודים ב"ש שהנכסים בחזקת יורשי האב.

ב. כתובתה [היינו מנה ומאתיים ותוספת הראיין לבוא לה מהבעל - רש"י]

ברש"י מבואר: שבין לב"ה ובין לב"ש הכתובה בחזקת יורשי הבעל.

ג. נכסי צאן ברזל - נכסים בחזקתן, התוס' (ד"ה נכסים) כותבים: שזהו אף לב"ש.

לפי רש"י - כמו שיש מחלוקת אמוראים (במסכת בב"ב) בפ"י "נכסים בחזקתן", בדין "נפל הבית עליו ועל אמו" שם, שי"א שהן בחזקת יורשי האב, וי"א שהן בחזקת יורשי הבעל, כך גם בסוגיין. בתוס' (ד"ה נכסים) מובא: שבגמ' שם יש דעה שלישית הסוברת: שהוי ספק ויחלוקו, [א] עיין במהרש"א.

ולפי התוס' - בסוגיין העוסקת ביבמה, לכו"ע הנכסים בחזקת יורשי הבעל, כיון שהיבם מוחזק בנכסים קודם מיתתה משעת מיתת אחיו שהוא יורש, וליבמה אין זכות בנכסים עד שתחלוץ, וב"ש גם מודים לב"ה בהא.

ז. הניח אחיו מעות או פירות או קרקע, מה יעשו בהם, ומדוע? דף פ: פא: פב.

תשובה :

1. אם הניח קרקעות או פירות מחוברין - בגמ' (דף פב.) מבואר: לכו"ע זה שלה, דדין קרקע להם, שמשועבדים לכתובת היבמה, והיבם זכאי רק בפירות, ואין יכול למכור את הקרקע. [א] דוקא מה שגדל ברשות האח - מהרש"א דף פב. על רש"י ד"ה תני שלה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. אם הניח פירות תלושים או מעות

לפי ר"מ דס"ל מטלטלי משתעבדי לכתובה - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

ולפי חכמים דסברי מטלטלי לא משתעבדי לכתובה - במשנה מבואר: שכל הקודם זוכה. ונע"ע בתוס' לקמן דף פב. ד"ה והתלושין. רש"י מפרש: שירשי הבעל יורשים אותה, אמנם אם תפסה בחיי הבעל מועילה תפיסתה, וה"ה דפליגי אכספיים, דמ"ש מפירות התלושים.

ח. שומרת יבם שמתה, על מי מוטל החיוב לקבורה, ומדוע?

דף פא.

תשובה:

בברייתא מבואר: שירשיה יורשי כתובתה, [פי' יורשי הבעל, ולא יורשי האב היורשים את נכסי המלוג] - חייבים בקבורתה.

בתוס' (ד"ה יורשי) מבואר: שלפי רש"י [במשנה ד"ה וב"ה. הסובר שיש מחלוקת אמוראים למי שייכים נכסי צאן ברזל, כנ"ל תשר' ו' דין ג'] - הרי שלמ"ד שהם ליורשי האב וכן למ"ד שיחלוקו, הכרח שחיוב הקבורה המוטל על יורשי הבעל הוא מחמת המנה ומאתיים, וכתבו התוס' (שם): שלפי"ז אף קבורת שומרת יבם מן האירוסין מוטלת על יורשי הבעל. וזהו למ"ד יש כתובה לארוסה או בדכתב לה ולכו"ע, ויש להסתפק מה סובר בזה מ"ד שם הסובר שהם בחזקת יורשי הבעל.

ולפי התוס' (ד"ה משום) - שומרת יבם מן האירוסין, יורשי האב חייבים בקבורתה, כי דין היבם כדין אחיו המת, והרי אחיו לא היה חייב בקבורת ארוסתו.

ט. שטר העומד לגבות, האם כגבוי דמי או לא?

דף פ: פא.

תשובה:

לפי ב"ש - כגבוי דמי, ולפי ב"ה - לאו כגבוי דמי. האמוראים פוסקים כדלהלן:

1. **בכתובה** - אביי ורבא [בסוגיין] פוסקים כב"ש שכגבוי דמי. תוס' (ד"ה ושמינין) כותבים: שזהו משום חינא.

2. בשאר שטרות

לפי רבא [ביבמות, הרש"ש כותב: שצ"ל רבה] - כגבוי דמי כמו בכתובה.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (שם) - אביי חולק וסובר שלא כגבוי דמי.

ולפי תירוץ השני - גם לאביי כגבוי דמי, דבתר דשמע מרבא סברה.

י. האם דורשים מדרש כתובה?

דף פא.

תשובה:

לפי ב"ש - דורשים, ולפי ב"ה [עכ"פ לפני שחזרו בהם] - לא דורשים. תוס' (ד"ה מאן) מציינים לדבריהם לעיל דף נג, ד"ה שאין, שם נחלקו ב' תירוצי התוס' האם מה שב"ה ביבמות חזרו להודות לב"ש, היינו שחזרו בהם וסוברים שדורשים מדרש כתובה או מסיבה אחרת.

לפי הדרך הראשונה בתוס' (שם ד"ה שאין) - קושית הגמ' (בסוגיין) היא עכ"פ לבית שמאי, ולא לב"ה עכ"פ לפני שחזרו בהם, עוד כתבו (שם) אליבא הדרך הזו, שאם גורסים בתירוץ הגמ' אלא, יוצא שמסקנת הסוגיא אין ראייה אם בית הלל חזרו בהם.

ולפי הדרך השנייה בתוס' - לב"ה [עכ"פ לפני שחזרו בהם] לא דורשים לטובתה, אבל במקום שהדרשה היא לרעתה, דרשינן מדרש כתובה, [דוק בדברי התוס' "אע"ג דס"ד" דהיינו שגם לדרך זו, למסקנת רב אשי - אין הכרח לומר שב"ה נשאר בדעתם שלטובתה לא דורשים, אלא אפשר לומר שחזרו בהם, וכנ"ל, ונ"ע לעיל דף נג, תוד"ה שאין, שכתבו בתירוץ השני בדעת ב"ה אחר שחזרו בהם, סברא הפוכה, שלטובתה דורשים, ולרעתה לא דורשים].

יא. האם בעל יכול למכור קרקעות ששייכים לו ומשועבדים לה?

דף פא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

1. אם כשמכר את אחת מג' שדות, דהיינו את אחת שכתב לה בכתובתה או אחת שייחד לה בכתובתה או אחת שהכניסה לו שום משלה

לפי רש"י (ד"ה מגרשה) - מקחו בטל, ומפרשים התוס' (ד"ה מגרשה) בכוונתו, שבטל לאלתר.

ולפי התוס' (שם) - מקחו קיים עד שעת טריפה.

2. ואם מכר שאר קרקעות - התוס' (שם) כותבים: שלכו"ע מקחו קיים עד שעת טריפה.

יב. יבס שייבס ואח"כ גרץ, מהו סדר קדימת גביית הקרקעות ע"י היבס? דף פא.

תשובה :

בתוס' (ד"ה הרוצה) מבואר: שבתחילה היבמה גובה מבני חורין של הראשון, ואח"כ ממשועבדים של הראשון (אף שלשני יש בני חורין - עיין תוס'), ואח"כ מבני חורין של השני, ואח"כ ממשועבדים של השני.

יג. האם אשה גובה כתובתה: 1. ממטלטלי של יתומים או של היבם או ממלוה ופקדון שהיה לאביהן ביד אחריהם. 2. ממטלטלי או מעבדים של מקבל מתנת בריא או שכיב מרע. דף פא:

תשובה :

א. ממטלטלי מנכסי יתומים או מיבם או ממקבל מתנה

לפי מ"ד מטלטלי לא משתעבדי לכתובה [היינו חכמים דמשנתנינו] - אינה גובה כלל ממטלטלי, [ואפי' ממטלטלי דידיה - דהיינו בגירושין - תוד"ה רבי].

לפי רש"י (דף פ: ד"ה כל) - אם תפסה מבעלה מחיים הוי תפיסה, [לקמן פד: תוד"ה והוא, כתבו בפירושם הראשון בדעת רבי עקיבא שלא מועילה תפיסתה].

ולפי מ"ד מטלטלי משתעבדי לכתובה [היינו ר"מ דמשנתנינו] - גובה ממטלטלי. תוס' (ד"ה רבי) כותבים: שגובה דוקא ממנו (אפי' בלא תפיסה) או מהיבם שעומד במקום אחיו המת, או ממקבל מתנת שכיב מרע, אבל מיתמי או ממקבל מתנה דמתנת בריא לא.

ב. ממלוה ופקדון שהיה לאביהן ביד אחרים

בתוס' (ד"ה לא אשכחן, ע"פ המשנה לקמן דף פד.) מבואר: שלפי ר"ט - אשה יכולה לגבות ממלוה או פקדון שהיה למת ביד אחרים, עוד כתבו התוס': שזהו דוקא כשאינה זקוקה ליבום, אבל כשיש יבם, הדין כמו בחוב שהיה אחיו נושה בו וחייב, כמבואר בתשובה הבאה. [לפי רבי טרפון לקמן שם - אם גם יש בע"ז על אביהן, יתנו לכושל שבהם, ועיין בדברי התוס' בסוגיין מה שביארו בזה, ולפי ר"ע - מלוה או פקדון שהיה לאביהן ביד אחרים לא משתעבדי לא לאשה ולא לבע"ז, ונותנים אותם ליתומים].

ג. לגבות מעבדים

בתוס' (ד"ה רבי, על פי הגמ' ביבמות) מבואר: שלמ"ד עבדי כמקרקעי, גובה מהם, שהרי דינם כקרקע, ושלמ"ד עבדי כמטלטלי - הדין כדין שאר מטלטלי שדינם מבואר לעיל נושא א'.

יד. הרי שהיה נושה באחיו ומת, והניח שומרת יבם, האם היבם יכול לומר "הואיל ואני יורש החזקתי"? דף פא:

תשובה :

לפי רב יוסף - ס"ל שמטלטלי למ"ד מטלטלי לא משתעבדי לכתובה, וכן למאן דלא ס"ל שיעבודא דר"נ, אינה גובה מהחוב, ואילו למאן דס"ל כר' נתן אם גם ס"ל משתעבדי לכתובה - הדין הוא כמבואר בברייתא, שאינו יכול לומר כן, ומוציאין מהיבם בעל כורחו, ויקח בהן קרקע והוא אוכל פירות ואינו יכול למחול לעצמו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה לא) - מפני שאינו יורש אלא מכחה.

ולפי תירוצם השני - מפני שהברייתא כר"מ דדאין דינא דגרמי, ונעיינ לעיל דף יט. תוד"ה וכגון, ומגבי ביה דמי שטרא מעליא, ולפי"ז למאן דלא דאין דינא דגרמי, יכול למחול לעצמו, ונעיינ לקמן דף פ. תוד"ה תיזיל.

ולפי אב"י ורב יוסף בר מניומי בשם רב נחמן - הברייתא "אינה משנה", משום שלא מצינו תנא שמחמיר שתי חומרות בכתובה, ורש"י מפרש: שטעה התנא ששנאה, ושלא סמכינ על הברייתא במידת, ולכר"ע אין מוציאין מהיבם.

טו. האם יבם [שהוא גדול האחין - רש"י דף פא: ד"ה דנפלה] **לפני היבום או לאחריו יכול ליתן ולחלק את נכסי אחיו המת, ומדוע?**
דף פא: פב.

תשובה:

לפי אב"י אליבא דמ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל [וקיי"ל כמ"ד זה] - לכתחילה לא ימכור ולא יתן, הואיל והנכסים אחראים לכתובת היבמה, ובדיעבד המכר והמתנה קיימת.

לפי רב יוסף אליבא דמ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל - המכר אף בדיעבד לא קיים, כיון שאף אחר יבום לא זוכה בנכסים. ר"ל והגמ' (בדף פב). פוסקים כדעתו "בין יבם ואח"כ חילק ובין חילק ואח"כ יבם לא עשה ולא כלום".

ולפי מ"ד אדם מקנה דשלב"ל - תוס' (ד"ה התם) כותבים: שהיבם יכול לתת ולחלק נכסי אחיו המת, כמו שבידו עכשיו להקנותם.

טז. מה הדין במי שאומר לחבירו "משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך אלא לאחר ל' יום", ומדוע?
דף פב.

תשובה:

א. האומר לחבירו "משוך" וכו' ואמר גם "קני מעכשיו"

לפי רב דימי אמר רבי יוהנן - לאחר ל' יום קנה אפ"י עומדת באגם, מפני שבידו להקנותם מעכשיו.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה הא) - אם עומדת ברה"ר לא קנה, משום שרבי יוחנן לטעמיה, שלשון "מעכשיו ולאחר ל' יום", מתחיל הקנין עכשיו ומסתיים לאחר ל' יום, ולכן צריך שתהא בסוף שלושים באגם במקום הראוי למשיכה, אבל אילו לשון זה היה חזרה - כיון דחזר בו כאילו לא אמר "מעכשיו" [כדלקמן נושא ב'], ואילו היה תנאי [כדעת שמואל בקידושין דף נט:] - אפ"י עומדת ברשות המקנה נמי קנה. ולפי רב בקידושין שם - הוי ספק אם תנאי הוי או חזרה הוי.

ולפי התירוץ השני בתוס' - אם אמר "מעכשיו" בסוף לא אמרינן כלתה קנינו.

ב. אם לא אמר "קני מעכשיו" - לכר"ע הוי תנאי, ולכן: אם כלתה קנינו [באופנים המבוארים בחו"מ סי' קצז, ובנושאי כלים שם] **לא קנה, ואם לא כלתה קנינו קנה.**

ג. האומר לחבירו "קנה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך" האם קנה, כשאמר מעכשיו, וכשלא אמר מעכשיו? דף פב.

תשובה:

לפי מ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל - בכל מקרה לא קנה.

ולפי מ"ד אדם מקנה דשלב"ל: **אם לא אמר "מעכשיו" וכלתה קנינו** - לא קנה, **אבל אם לא כלתה קנינו או אמר "מעכשיו" - קנה.**

לפי התירוץ השני בתוס' (ד"ה הא דאמר) - ה"מ באמר "מעכשיו" לבסוף, אבל אם אמר "מעכשיו" בתחילה, לרב הוי ספק אם תנאי הוי או חזרה הוי.
להדפיס עבור שניידר קבצים מס' 2

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פרק תשיעי

הכותב לאשתו

א. האם הבעל יכול להסתלק מנכסי ארוסתו או מנכסי אשתו, והאם ירושת הבעל היא מדאורייתא או רק מדרבנן, ומה הדין במי שאומר לחבירו "דין ודברים אין לי בשדה זו", כשקנו מיזו או כשלא קנו? דף פג. פג.

תשובה:

אם כתב לה או אמר לה בעודה נשואה בלא שקנו מיזו - לכו"ע אוכל פירות בחייה, ואם מתה יורשה, כיון שאדם לא יכול להסתלק מנכסים שכבר זכה בהם, [באם מסתלק בלשון גרוע - תוד"ה כדבר כהנא].

אם כתב או אמר לה בעודה ארוסה, פרטי הדינים הם כדלהלן:

א. דין ודברים אין לי בנכסיך - אוכל פירות בחייה. אם מתה יורשה. ואם מכרה ונתנה המכר קיים. הגמ' (דף פג.): מבארת: שזהו משום שכך כוונתו להסתלק ממכירה בלבד, שזהו מילתא דלא שכיחא. [ועיין תוד"ה רב אשי].

ב. דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן

1. לענין אכילת פירות ופירי פירות

לפי ת"ק - אינו אוכל פירות ופירי פירות בחייה.

ולפי רבי יהודה - פירות אינו אוכל, אבל פירי פירות אוכל לעולם. הגמ' (בדף פג.): אומרת: הכניסה לו קרקע ועשתה פירות, הרי הן פירות, מכר פירות ילקח מהן קרקע ועשתה פירות, הרי הן פירי פירות.

2. אם מתה - יורשה, שהרי לא התנה על כך.

3. אם מכרה - המכר קיים.

ג. דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם

לכו"ע אינו אוכל פירות ופירי פירות בחייה. אם מתה יורשה, [שהרי לא התנה על כך], ואם מכרה המכר קיים.

ד. דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן [עד עולם - עיין תוד"ה דין] בחיך ובמותך

לפי ת"ק - אינו אוכל פירות בחייה, ואם מתה אינו יורשה, ואם מכרה המכר קיים.

ולפי רשב"ג - אם מתה יורשה, בגמ' (דף פג.): מבואר: שזהו משום ש"ל כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל.

רב (בגמ' דף פג.): סובר: "הלכה כרשב"ג ולא מטעמיה", דאילו רשב"ג סובר ירושת הבעל דאורייתא, ולא יורשה מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, ורב סובר ירושת הבעל מדרבנן בלבד, ואעפ"כ אם מתה לא יורשה, מפני שחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה.

בתוס' (ד"ה וקסבר וד"ה רב) מבואר: דרב סובר, דדוקא לירושה חכמים עבדו חיזוק לדבריהם כשל תורה, כיון דשכיחי, אבל לפירות לא עשו חכמים חיזוק לדבריהם, כיון דלא שכיחי.

ה. דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן [עד עולם - עיין תוד"ה דין] בחיך ובמותך, וזלא אמר "ובפירי

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פירוטיותו"]

1. לענין אכילת פירות ופירי פירות

לפי ת"ק - הוי סילוק, ואינו אוכל בחייה פירות ופירי פירות.

ולפי רבי יהודה - הוי ספק בגמ' (דף פג:ג) אם הסתלק מהפירי פירות.

2. אם מתה לענין ירושה - מחלוקת ת"ק ורשב"ג אם יורשה, עיין בנושא הקודם.

3. אם מכרה - המכר קיים.

ו. דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן, והוסיף "ופירי פירות" בלא שאמר עד עולם או שהוסיף "עד עולם" בלא פירות ופירי פירות

לפי ת"ק - כנ"ל שאינו אוכל פירות בחייה, ואם מתה יורשה, וכיון שלא אמר "ובמותך", ואם מכרה המכר קיים.

ולפי רבי יהודה - הוי בעיא בגמ' אם מודה לת"ק הסובר, שאינו אוכל פירות ופירי פירות.

לפי רש"י (ד"ה או דילמא) אליביה דרבי יהודה, הספק בגמ' הוא בשני המקרים, ולפי התוס' (ד"ה פירי פירות) - הספק רק כשלא הוסיף "עד עולם" אבל כשהוסיף "עד עולם" פשוט לגמ' שרבי יהודה מודה לת"ק.

ז. דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירי פירות - הגמ' מסתפקת [ואפי' לרבנן]: האם כוונתו לא להסתלק מהפירות.

ח. אם מלבד שאמר את אחד מהלשונות הנ"ל גם קנו מידו

1. אם הקנין היה בעודה ארוסה - הדינים לא משתנים, כיון שהסילוק מועיל רק על מה שאמר בפירוש.

2. אם קנו מידו בעודה נשואה - בתוס' (ד"ה קנו) מבואר: [מסתבר שרש"י מודה לתוס', וכן משמע מהר"ן, ויעיין ב"ח אהנ"ז סי' צב, ד"ה "זמש"כ ולא" שדייק, שהרא"ש לא סובר הנחה זו], שדעת רב יוסף (דף פג:ג) שלא קנו, ודעת רב נחמן ואמימר הסוברים שקנו, הם באופן זה. וסובר אב"י שמסתברא מילתא דרב יוסף שלא קנו דוקא בעורר, אבל בעומד יום או יומיים קנו.

ז. אם אמר את הנ"ל כלשון תנאי - בתוס' (ד"ה כדרב) בתירוצם השני מבואר: שלכו"ע הסילוק לא סילוק, דמה שהתנה הוי פטומי מילי בעלמא, ויתכן ותירוץ א' לא חולק בוהו.

י. מי שאמר לחברו "דין ודברים אין לי בשדה זו"

לפי תוס' (ד"ה קנו) - לא מועיל מידי, אפי' בקנו מידו, דמה יש להועיל שם קנין, שהרי למי מקנה אותה, והלא לכו"ע מפקר להו". [לפי רש"י - יתכן שאם קנו מידו, הדין יהיה תלוי במחלוקת רב יוסף ורב נחמן ואב"י הנ"ל נושא ח' דין 2].

ב. המתנה על מה שכתוב בתורה, האם תנאו קיים:

תשובה:

לפי רשב"ג - תנאו בטל, כדעת ר"מ.

ולפי רבי יהודה - בדבר שבממון תנאו קיים.

לפי שמואל - לרבי יהודה בכל מקרה תנאו קיים ואפי' באונאה.

ולפי רב - באונאה אין תנאו קיים, תוס' (ד"ה וסבר) מפרשים: שעד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא באופן דידע ומחל, וה"ה בסוגיין שאינו ברור לו שהיא תמות בחייו, משא"כ בהונאה ד"מי ידע דמחיל", [וע"ע במש"כ לעיל בפרק ה' תשו' כ-כה, ועל מסכת ב"מ פרק ד' תשו' כח].

ג. המתנה על מה שתקנו חכמים, האם תנאו קיים:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

לפי רשב"ג - תנאו קיים, ויתכן דה"מ בממון, אבל באיסור ובקנס י"ל דס"ל כר"מ שעשו חיזוק לדברים כשל תורה או יותר.

לפי רב - תנאו בטל, מפני שעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה.

בתוס' (ד"ה וקסבר) מבואר: שרב מודה שלענין פירות התנאי קיים, מפני שלא שכיח, ובמידי דלא שכיח לא עבדו רבנן חיזוק לדבריהם, [מה שמשמע מרש"י - ד"ה הא בדרבנן - שחולק, יתכן שזהו רק בהו"א שרב מוסיף, אבל למסקנא י"ל שלא פליג על התוס', וע"ע במש"כ לעיל בפרק ה' תשו' כ-כה].

ד. היורש קרקע מאשתו, האם ביובל צריך להחזירו לבני משפחתה, ומדוע? דף פד.

תשובה :

לפי רשב"ג - לא צריך להחזיר (אפי' כשהגיע יובל), מפני שירושת הבעל דאורייתא, וירושה אינה חוזרת ביובל, אמנם אם הורישה לו בית הקברות, תקנו חכמים דמשום פגם משפחתה, יחזיר את הקרקע ויקח דמים, וינכה לבני משפחתה דמי קבורת אשתו, מפני שחייב בקבורתה.

רש"י ותוס' (ד"ה משום) כותבים אליביה: שהחזרת הקרקע צריכה להיות רק כשמגיע היובל, התוס' מוסיפים: שמה שלפני היובל אינו חייב להחזיר, זהו מפני שעד היובל אין פגם משפחה, ורק ביובל שכל השדות חוזרות וזו אינה חוזרת, ניכר שהם קבורים בשל אחרת.

ולפי רב - חייב להחזיר את הקרקע לבני משפחתה, מפני שרב סובר ירושת הבעל דרבנן.

ה. בעל שמת ויש לו: 1. מלוה או פיקדון שיש בידו על אחרים. 2. פירות תלושים מן הקרקע, והניח אשה, בע"ח ויורשים, האם האשה גובה כתובתה מהם, האם מועילה תפיסתה, ומדוע? דף פד.

תשובה :

שיטת רבי עקיבא

האשה לא גובה לא ממלוה שיש בידו על אחרים, ולא מפירות התלושים מן הקרקע, מפני שמטלטלי דיתמי לא משתעבדי, ולא מועילה תפיסה לאחר מיתה, וינתן ליורשין, מפני שכולן צריכים שבועה ויורשין לא. [ולפי התוס' לעיל דף פא: - גם ר"מ דס"ל מטלטלי דיתמי משתעבדי, מודה שמיתומים לא גובין מטלטלין.]

שיטת רבי מרפון

1. **כשיש לו מלוה או פיקדון ביד אחרים** - ינתנו לכושל שבהן.

רבי יוסי ברבי חנינא מפרש: דהיינו לכתובת אשה משום חנינא.

ור' בנימין מפרש: דהיינו לכושל שבראיה, ופרש"י: למי ששטרו מאוחר, שלא יוכל לטרופ לקוחות הקודמים לו. (התוס' לקמן דף פו. ד"ה לאשה, כתבו: שכאשר זמני השטרות של שניהם שווים, ינתנו לכתובת אשה.)

2. **כשהניח פירות תלושים מן הקרקע** - מועילה תפיסתה לאחר מיתה, לכן אם קדמה האשה ותפסה אין מוציאין מידה.

רב ושמואל סוברים: שדברי ר"ט אלו שמועיל תפיסה אמורים דוקא כשצבורין ומונחין בה"ר, אבל אם מונחין בסימטא לא מועילה התפיסה, רש"י (ד"ה אבל) מפרש: שזהו משום שסימטא הוא מקום הראוי לקנין, וכבר זכו בהם יורשין משעת מיתה. [לפי הלשון הראשון בגמ' לקמן דף פו: - צידי רה"ר כה"ר, שלא ראוי לקנין, ולפי הלשון השני - הוי כאגם שראוי לקנין].

ורבי יוחנן ור"ל סוברים: שדברי ר"ט אמורים אף אם הנכסים מונחים בסימטא. [ולענין צידי רה"ר - עיין לקמן דף פו: ובמש"כ לקמן תשו' יז דין 3.]

3. **הגמ' פוסקת: שלכתחילה הלכה כר"ע.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לפי ר"ל - בדיעבד אם תפסו דנו ופסקו כר"ט, מחזירין את הדין.

ולפי רבי יונה - אין מחזירין את הדין. [עכ"פ בדיעבד, ולכמה לשונות בגמ' אליביה, אף לכתחילה הלכה כר"ט, ועיין תוד"ה שפיר].

ו. אשה או בע"ח שתפסו מטלטלין, האם מוציאין מידם, ומדוע? דף פד. פד:

תשובה:

אם תפסו לאחר מיתה - עיין בתשובה הקודמת, **ואם תפסו מחיים** - הגמ' (בסוגיין) אומרת שהוי תפיסה אפי' לר"ע, ולא איתפריש במי מדובר, תוס' (ד"ה והוא) כותבים:

1. **בעל חוב שתפס מחיים** - זהו האופן שהגמ' בסוגיין אומרת שתפיסתו תפיסה, ומפרשים (בד"ה ולרבי): שזהו משום שההיא שעתא לא שייכא שבועה, ולא קרינא ביה "הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה", וכיון דאין צריכים שבועה, זכו במה שבידם.

2. **שומרת יבם שתפסה** - מועילה תפיסתה שתפסה בחיי היבם, ונלא מיסתבר שהמשנה דלעיל דף פ: לא כר"ע - תוס' ד"ה ולרבי].

3. **אשה שתפסה** [מחיים - עיין בסמוך] **עבור מזונות** - לכו"ע לא מפקינן מינה, דתקנת חכמים היא שמועילה תפיסתה, כמו שתקנו שמוכרת שלא בבי"ד לצורך מזונות.

4. **דין אשה שתפסה לכתובתה** [מחיים - עיין בסמוך]

התוס' (ד"ה והוא) מביאים: שלפי רבינא (לקמן דף צו.) - מפקינן מינה, ופירשו התוס' (שם): שזהו משום שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים. תוס' מוכיחים: שרבא בסוגיין סובר כרבינא, ושלפי מר בר רב אשי (בגמ' לקמן שם) - לא מפקינן מינה.

התוס' (בסוגיין שם) מפרשים: שמחלוקתם היא דווקא כשתפסה מחיים, דאי לאחר מיתה, היכי בעי מר בר רב אשי לומר שאפי' בכתובה לא מפקינן מינה, דהא תפיסה לאחר מיתה מיתמי לא מועילה, ונע"ע לקמן צו. תוד"ה אלמנה, ובמש"כ שם תשו' ה' דין 11.

התוס' (שם) מביאים להלכה: שלפי הבה"ג - הלכה כרבינא שמפקינן מינה, ושלפי הר"ח - הלכה כמר בר רב אשי, שלא מפקינן מינה.

ז. התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, האם קנה, ומדוע? דף פד. פה:

תשובה:

לפי רבי יונה (בסוגיין) - לא קנה.

בתוס' (ד"ה את, ובד"ה אמר) מבואר: 1. שהיינו דוקא בתפיסת חוב, דלא שייך לומר "מיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה". 2. הבעל חוב לא קונה אף בעשאו שלית, כדמוכח בסוגיין, אחרת מפירוש הקונטרס בב"מ שפירש שלא קנה, דוקא כשלא עשאו שליח. ונע"ע במש"כ על מסכת ב"מ פרק א' תשובה מה. 3. בגמ' בב"מ (דף י.) מובא דין זה לענין מציאה, אם אמרינן ביה "מיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה", שלפי ר"נ ורב חסדא - לא קנה, ושלפי רבי יוחנן (שם) - קנה, ונלפי"ז בע"ח התופס לבע"ח חבירו - יודה רבי יוחנן שקנה.

ח. מלך שזכר על כתובה, והאשה מודה ששייך לבעל או ליוקשו, האם מחזירים את השטר כלכרי האשה?

תשובה: ... שייך לפני תשו' יג

בתוס' (ד"ה מפני, ע"פ הברייתא בב"מ) מבואר: שיחזיר, רבא (שם) מפרש: שאין חשש לקנוניא, שהרי בין כה יכולה למחול לבעלה הראשון, וכשמואל, דאמר המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול, ומפרשים התוס': שזהו רק אם אין לה בעל (שני ועדיין היא לא נשואה), ויכולה למחול כשמואל, אבל אם יש לה בעל (שני), אין מחזירין את השובר לבעלה והראשון, אף אם היא מודה, שהרי בסוגיין מבואר, שאינה יכולה למחול, שהרי ידו של

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בעלה השני כידה, וא"כ חיישינן לקנוניא, שמא כתבה את השובר ליתן לבעלה [הראשון] בניסן, ולא נתנה את השובר לבעלה [הראשון] עד תשרי, והוא לא פרע עד תשרי - רש"י בב"מ, ומכרה כתובתה מניסן עד תשרי, נמצא שהבעל [הראשון] יטרוף לקוחות שלא כדין, פירוש שיחזיק את הקרקעות שלא כדין, שהרי יציג שובר של ניסן שזמנו קודם לשל לוקח, כל עוד שפרע וקיבל את השובר בתשרי. [וע"ע במש"כ על ב"מ פרק א' תשרי פג].

ט. שליח שפרע חוב למלוה, והמלוה אינו רוצה להחזיר את השטר מפני טענת חוב על פה נוסף שיש לו על הלווה, 1. האם המלוה נאמן, ומדוע. 2. האם השליח חייב לשלם ממון ללווה, ומדוע? דף פה.

תשובה:

א. לענין אם המלוה נאמן

1. **אם לשליח יש עדים שפרע למלוה - המלוה אינו נאמן.**
 2. **אם אין עדים - המלוה נאמן במיגו, שיכול לומר "לא היו דברים מעולם".** [ולא הוי מיגו להוציא, הואיל ואיכא שטר שמטייע לו - תוס' במס' ב"ב דף לב: ד"ה והלכתא].
- בתוס' (ד"ה מיגו) מבואר: שנאמן דוקא אחר שנתקנה שבועת היסת, הואיל והשליח נוגע בעדות, והוי מיגו טוב, אבל לפני שנתקנה שבועת היסת, השליח נאמן לומר "פרעתי למלוה" במיגו שיכול לומר "החזרתי ללווה".

ב. לענין אם השליח חייב לשלם למשלח

- לפי רב אשי - אם אמר המשלח לשליח "שקול שטרא והב זוזי" השליח משלם, ואם אמר "הב זוזי ושקול שטרא", השליח אינו משלם.
- ולפי מסקנת הגמ' - בין כך בין כך משלם, משום שהמשלח יכול לומר לשליח "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי".
- בתוס' (ד"ה לתקוני) מבואר: שאם המשלח לא הזכיר ליקח את השטר ואמר לו "הב זוזי" ולא יותר - שאין השליח משלם, דמצי השליח לומר למשלח, "את מיהמנת לי ולא אמרת לי ליקח את השטר".

י. יורשין שתובעין את ראובן שיחזיר את השטרות שאביהן הפקיד אצלו, וראובן טוען "שאביהן חייב לו חוב על פה", האם תפיסתו תפיסה, ומדוע? דף פה.

תשובה:

1. **אם ראובן טוען "תפסתי מחיים" ומביא עדים שראובן תבעו מחיים - תפיסתו תפיסה, מפני שתפיסה מחיים הוי תפיסה, [וכנ"ל תשרי' דין' 1. דהריא שעתא לא שייכא שבועה, ולא קרינא ביה הבא ליפרע וכ' - תוס' דף פד: ד"ה ולרבי עקיבא].**
 2. **אם טוען "תפסתי מחיים", וראובן לא הביא עדים שתבע את האב מחיים - אינו נאמן, ודינו שעד שעת מיתה השטרות פיקדון אצלו, ואח"כ הוי תפיסה לאחר מיתה, וקיי"ל כר"ע הסובר: שלא הוי תפיסה, וצריך להחזירם ליורשין.**
- בתוס' (ד"ה אית) מבואר: שאין נאמן לומר שהאב תבעו מחיים אם טען תחילה רק "תפסתי מחיים", במיגו דיכול לומר "לקוחה בידי", משום דמיגו למפרע לא אמרינן, וע"ע ב"ב דף 2. תוד"ה לאו קמודית].

3. אם טוען "לקוחה בידי" - נאמן, כיון דמוחק בשטר.

בתוס' (שם) מבואר: שנאמן רק לענין לקנות את הנייר בלבד, אבל את החוב אינו קונה, שהרי אין אותיות נקנות אלא במסירה ובשטר, [התוס' דף פה: ד"ה המוכר. כתבים: שמכירת שטרות הוא מדרבנן בלבד. עיי"ש], וע"י כך ידחוק את היורשין שיפרעו לו את חוב אביהן, ואח"כ יחזיר להם את השטרות.

יא. עד אחד המעיד שהשטר פרוע, האם נאמן, ומדוע? דף פה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכ' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה:

1. כשעד כשר מעיד "שהשטר פרוע" באופן שלא נאמן כבי תרי - גובין בשטר, ומפרשים התוס' (ד"ה מרענא): שגובין רק בשבועה, שהרי עד אחד מחייב את המוציא שבועה.

2. אם מכירים את העד ומאמינים לו כבי תרי

לפי רש"י (ד"ה מרענא) - לא קורעין השטר ולא גובין. ואפי' בשבועה. הרא"ש מוסיף: שיכול לילך לבי"ד אחר ולגבות עם השטר, ועיין תוס' ביבמות ד"ה מרענא.

ולפי התוס' (ד"ה מרענא) בשם הר"ח - גובה אבל רק בשבועה, ומוסיפים: שהשבועה היא אף באופן שהעד קרוב לתובע או לנתבע או אשה שאינם בר עדות. [בדין הקודם אם העד פסול - גובין בלא שבועה].

דין אם אמרינן מיחזי כשיקרא - עיין בסוגיין ובמש"כ לעיל פרק ב' תשו' לד.

יב. התובע את היורשין פקדון שהפקיד אצל אביהן, והפקדון הוא יקר, לדוגמא: שבע מרגליות, האם צריכים להחזיר לו? דף פה:

תשובה:

1. אם התובע הביא עדים שהפקיד אצל האב - צריכים להחזיר לו.

2. אם התובע לא הביא עדים ולא היה רגיל להכנס ולצאת והביא סימן והאב לא היה עשיר - מחזירים למפקיד, וכי יש תרתי לשיבותא עבור התובע.

3. אם התובע לא הביא עדים, והיה רגיל להכנס ולצאת בבית האב - לא מחזירים לו, אף אם יביא סימן, ואף באופן שהאב לא עשיר, מפני שחוששין שהמפקיד ראה אחר שהפקיד אצל האב.

4. אם התובע לא הביא סימן והאב לא היה עשיר - לא מחזירים לתובע.

לפירוש א' בתוס' (ד"ה ועוד) - זהו מפני שתולים שמא לקוחה היא ביד האב, וכדי להחזיר לתובע צריך את שני הטעמים, הבאת סימן ועשיר.

ולפירוש התוס' בשם הרשב"א - בודאי אמרינן שאינה לקוחה ביד האב. ונראה פשוט שמהאי טעמא אסור להשתמש בהם, אבל לא מחזירין, משום שחוששים שמא שייך לאיניש אחרינא [עיין מהרש"א].

5. אם התובע הביא סימן והאב היה עשיר - לכו"ע לא מחזירים, דתולים שהאב קנה את החפץ מהתובע.

מהו שודא דדייני - עיין בתוס' בסוגיין ד"ה שודא, ובמש"כ בפרק א' גיטין תשו' מו, ובפרק ד' מקידושין תשו' מ'.

יג. המוכר שטר לחבירו, האם מכירתו מכירה מדאורייתא או רק מדרבנן, ואם חזר ומחלו, האם המחילה מחילה וחייב בתשלומין, מה דינו של שטר שהקטן מחל את החוב שבו, ומדוע? דף פה: פו.

תשובה:

1. המוכר שטר לחבירו וחזר ומחלו - המחילה מחילה, [ברש"י מבואר: שזה משום דא"ל ללוקח "לאו בעל דברים דידי את", והתור"ד כתב: שזה משום שהמכירה היא על דבר שאינו בעיין, ואפי' יורש מוחל, חוץ ממכנסת שטר חוב לבעלה, שאינה יכולה למחול [ומסתמא רק מדרבנן], מפני שידו כידה, ומבואר בתוס' (ד"ה המוכר) בשם ר"ת: דמה שאמרינן שיכול למחול, היינו רק מפני שמכירת שטרות דרבנן היא. ועי' במש"כ על "קידושין" פ"ב תשובה לג].

2. לענין תשלומין

למאן דלא דן דינא דגרמי - מגבינן ביה דמי ניירא בעלמא בלבד. רש"י מפרש: כלומר, אומר לו "שלא מכר לו אלא הנייר, והרי הוא בידי".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ולמאן דרין דינא דגרמי - גובים דמי שטרא מעליא.

לפי רש"י (ד"ה דמי) - היינו את כל החוב שבתוכו.

ולפי התוס' (ד"ה תיזל) בשם ר"י - גובים רק את דמי קניית השטר. ונע"ע במש"כ על ב"ק פ"ט תשובה כט].

3. **קטן שמחל** - לא מחייבין ליה מדינא דגרמי, ומחילתו מחילה.

11. מה הס' הג' דינים החלוקים בפירעון למלוה לניזק ולשכיר?

דף פו.

תשובה :

לפי ר"ת (בתוד"ה לבעל) - בע"ח אם אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה בארעא. [אם אין לו זוזי - עיין לקמן תשר' טו], ניזק אפי' אית ליה זוזי מצי מסלק ליה בארעא. ואילו שכיר אפי' לית ליה זוזי, אמרינן ליה לבעה"ב "זיל טרח ואייתי ליה זוזי".

12. **האם זכות האשה לגבות את כתובתה מהבעל קודמת מבע"ח של הבעל, או הבעל חוב קודם. באופן שיש אפשרות לגבות לאחד מהם בלבד רק קרקע או רק מטלטלין, ומדוע?**

דף פו.

תשובה :

א. **אם יש לו קרקע ויש לו מעות** - לבע"ח מסלקינן בזוזי, ולאשה בקרקע, דהיינו לכל אחד כדינו.

ב. **אם יש לו קרקע שמספיק רק לאחד מהם**

הגמ' אומרת: שזכותו של הבעל חוב לגבות חובו לפני גביית האשה את כתובתה, דיותר משהאיש רוצה לישא אשה, אשה רוצה להינשא, ברש"י (ד"ה יותר) מבואר: שזהו דוקא כשהשטרות נכתבו ביום אחד שאין לאחד עדיפות מהשני, [אבל אם השטרות נכתבו לא ביום אחד, האשה קודמת לגבות - עיין לקמן דין 4].

בתוס' (ד"ה לאשה) מבואר:

1. **הטעם שהבע"ח קודם הוא מפני שבבע"ח איכא טעמא שלא תנעול דלת בפני לווי, ושדין זה**

רק בחיי הבעל, [בין אם יש לבעל קרקע ובין יש לו מטלטלין, ואף לאחר תקנת הגאונים].

2. **לאחר שהבעל נפטר לענין לגבות מזוזי וממטלטלין** [לפני תקנת הגאונים] - לא גובין לא הבע"ח ולא

האשה לכתובתה, שהרי מטלטלי דיתמי לא משתעבדי.

3. **לאחר שנפטר כשהשאייר קרקע או לאחר תקנת הגאונים אף כשהשאייר מטלטלין בני חורין**

לפי ר"ת וריב"א וכן נראה לתוס' - כתובת אשה קודמת משום חינא, [או לכושל שבהן - עיין גמ' לעיל דף 19], כיון שאין הטעם של נעילת דלת בפני לווי, משום דמיתה לא שכיח.

ולפי רבינו יחיאל בשם ר"י - בכל מקרה הבעל חוב קודם לכתובת אשה, חוץ מכשיש מלוה או פקדון ביד אחרים [אליא דר"ט בדף 19 עיי"ש], שאז נותנים לכתובת אשה משום חינא ולא לבעל חוב, [או לכושל שבהן - עיין גמ' לעיל דף 19], כיון שמעיקר הדין לאחר מיתה אין הבע"ח יכול לגבות ממטלטלי אף כשנמצא ביד אחרים.

תוס' מסיימים: כי כן עמא דבר כדעת ר"י וכן דעת הרי"ף והרמב"ם, ושלריב"א נראה כר"ת.

4. **אם השטרות נכתבו לא ביום אחד** - ברש"י (ד"ה יותר) מבואר: ששטר שזמנו מוקדם גובה ראשון,

ולכן אם זמן כתובת האשה קודם לשטר הבע"ח, היא גובה קודם לבע"ח, [ואף אחר תקנת הגאונים, עיין מהרש"א על תוד"ה לאשה].

מרבנו יחיאל בשם ר"י בתוס' (ד"ה לאשה) יוצא: שבקרקעות היא קודמת לגבות, בין אם הבעל חי ובין לאחר שנפטר, כיון ששייך ביה שיעבוד וטירפא מלקוחות, אבל [קודם תקנת הגאונים] ממטלטלין אינה גובה, [משום שקיי"ל כדעת רבנן דס"ל מטלטלי לא משתעבדי לכתובה, ולכן בחיי הבעל כשיש לבעל רק מטלטלי, הבע"ח קודם לגבות ולא האשה כמבואר לעיל דף 19: תוד"ה רבי מאיר], והבעל חוב קודם אף אם זמן כתובתה קודם, דכיון שאין שיעבוד

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

וטירפא מלקוחות, הו"ל זמן שווה בשעת גבייה, וכדין לוח ולוח וכתב להם דאיקני וקנה ומכר, דשיעבוד שניהם חל בשעה אחת, ושרבינו יחיאל בשם ר"י מפרש: שלאחר תקנת הגאונים שתקנו שאשה ובע"ח גובין ממטלטלין [בני חורין], האשה קודמת לגבות אף ממטלטלין.

טו. האם המלוה יכול לחייב את הלווה למכור את קרקעותיו כדי לפרוע את חובו בזווי? דף פו.

תשובה:

לווה יכול לפרוע בקרקע, ואינו חייב למכור קרקעותיו כדי לפרוע חובו במעות, חוץ מהתולה מעותיו ביד עכו"ם, [ומעות היה לו לפרוע ואומר של עובדי כוכבים הם - רש"י], שקנסוהו חכמים למכור ולתת מעות לבעל חוב.

טז. האם ב"ד כופין לעשות מצוה דאורייתא, לדוגמא: פריעת חוב, והאם כופין לעשות מצוה מדרבנן, ומדוע? דף פו.

תשובה:

1. **בע"ח שאינו רוצה לפרוע - ב"ד כופין אותו לפרוע** [אפי' מגלימא דעל כתפיה], משום דפריעת בע"ח מדאורייתא מצוה היא, ואיתא בברייתא שכופין על כל מצות עשה.

2. **יתומים שאינם רוצים לפרוע חוב אביהם, באופן שהניח להם אביהם אחריות נכסים - בתוס' (ד"ה אמר, ע"פ הגמ' בערכין) מבואר:** שביתומים גדולים כופין, דפריעת בע"ח מצוה היא, אבל ביתומים קטנים לא כופין, כיון שאינן בני מיעבד מצוה.

3. **כבדין הקודם אך כשלא הניח להם אחריות נכסים - בתוס' (שם) מבואר:** שמצוה איכא אבל לא כופין, כיון שמצות כיבוד אב ואם היא מצוה שמתן שכרה בצידה, דאין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה, ורק כשהניח להם אביהן פרה וטלית [גזולים] וכל דבר המסויים, חייבין להחזיר, משום כבוד אביהן, ואם לא יחזירו יהיה לאביהן קלון.

4. **במצוות דרבנן**

לפי התוס' (שם) בשם רש"י (לקמן דף צו:) - אין כופין.

ולפי התוס' (שם) - כופין, משום שכופין את היורשין לקיים דברי המת.

יז. מה הדין למי שאומר "הרי זה גיטך ולא תתגרשי בו אלא לאחר ל' יום", והלכה והניחתו ברה"ר או באגם או בצידי רה"ר או בסימטא, מה הדין כשאמר "מעכשיו", ומדוע? דף פו:

תשובה:

1. **אם הניחתו ברה"ר - לא מגורשת,** ואף שעודנו שם לאחר ל' - רש"י, כיון דלאו ברשותה הוא דליהוי גירושין דחיילי.

2. **אם לאחר ל' הגט מונח באגם - מגורשת,** כיון דהוי מקום הראוי לקנין.

בתוס' (ד"ה האומר) מבואר: שכל מקום שמוזכר בסוגייתנו שמגורשת, היינו דוקא כשאמר לאשה גם "מעכשיו", אבל אם לא אמר "מעכשיו" - אינה מגורשת אלא אם הניחתו בחצירה, ווע"ע לעיל דף פב. תוד"ה הא דאמר.

3. **אם לאחר ל' הגט מונח בצידי רה"ר**

לפי לישנא קמא - לא מגורשת, כיון שצידי רה"ר כרה"ר, שאינו מקום ראוי לקנין.

ולפי לישנא בתרא - מגורשת, כיון שצידי רה"ר דינו כאגם, שהוא מקום הראוי לקנין.

4. **אם לאחר ל' יום הגט מונח בסימטא - בתוס' (ד"ה אדרבה) מבואר:** שלפי רב ושמואל מגורשת, מפני שעדיפא מאגם.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

יח. האם הבעל יכול להשביע את אשתו, שלא עכבה בידה כלום, ומדוע? דף פו:

תשובה:

א. המושיב את אשתו חנונית, או שמינה אותה אפטרופיה

הבעל יכול להשביעה בכל זמן שירצה.

לפי רבי אליעזר - ה"ה שיכול להשביעה על פילכה ועל עיסתה, ואפי' לא ע"י גילגול שבועת אפטרופיא.

ולפי ת"ק - אין יכול להשביעה על פילכה ועל עיסתה אפי' ע"י גילגול.

רש"י וד"ה ע"י, עכ"פ בהו"א של הגמ' - עיין מהרש"א [מפרש: משום דשבועת אפטרופסות דרבנן היא, ואין מגלגלין בדרבנן ודהא לא קטען ליה תובע טענת ברי - עיין רש"י].

ותוס' (ד"ה ורבי) סוברים: שזהו משום דאמרה ליה "כיון דדייקת כוליה האי, לא מצינא דאידור בהדך", ור"ש במשנה ולקמן דף פז: סובר, שאם אינה תובעת כתובתה - אין הבעל או יורשיו יכולים להשביעה ואף שבועת אפטרופסין, ובתוס' שם ד"ה לאפוקי, הביאו: שהר"ח פוסק שהלכתא כרבי שמעון].

ב. אם כתב לה לשון הפטר משבועה - בתוס' (ד"ה אלא) מבואר: שאין יכול להשביעה, [אך זהו דוקא כשאין לו טענת ברי, אבל אם יש לו טענת ברי - עיין לקמן דף פז: תוד"ה לאפוקי].

יט. האם יורשי הבעל יכולים להשביע את האשה או את יורשיה או את הבאים ברשותה, שלא עכבו נכסים? דף פו: פז.

תשובה:

לפי אבא שאול בן אימא מרים (דף פז). ורבי שמעון (במשנתנינו, כמבואר בדף פז):

בכל מקרה שתובעים כתובה מהיתומים חייבים שבועה. [התוס' בדף פז: ד"ה לאפוקי, כתבו: דהלכתא כאבא שאול בן אימא מרים, עיי"ש].

ואילו לפי תנא קמא (במשנתנינו)

1. אם הבעל לא פטר את אשתו משבועה - יורשי הבעל יכולים להשביע את האשה או את יורשיה או את הבאים ברשותה, שבועה שלא עיכבו כלום, [עיין רש"י דף פז: ד"ה אבל, וד"ה הלכה].

רש"י מפרש: "אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעין אותו", ותוס' מפרשים: שעשאתן אפטרופין מחמת שנתן לה רשות.

2. כשהבעל פטר (ככתובה הבאה) רק את אשתו [ולא את יורשיה ולא את הבאים ברשותה - את אשתו אינו יכול להשביע, [חז"ן מאופן שיש לו טענת ברי - לקמן דף פז: תוד"ה לאפוקי], אולם את יורשיה ואת הבאים ברשותה, יכולים להשביע.

3. אם כשפטר גם את היורשין ואת הבאים ברשותה - גם היורשין והבאים ברשותה פטורים מלהשבע על לשעבר, ומבואר בגמ' דהיינו עכ"פ מאפטרופיא שנעשית בחיי בעלה, [וכן משבועת "הפוגמת כתובתה"].

לפי רב יהודה אמר רב - חכמים מודים שיכולים להשביע אותה על אפטרופיא שבין מיתה לקבורה, הואיל וכבר נפלו הנכסים בפני היתומים.

ולפי רב מתנה - אפי' על אפטרופיא שבין מיתה לקבורה אין משביעין אותה. [רש"י ד"ה מזבנין, מפרש: משום שא"א שלא תזלו ותפסידן ונמצאת שנשבעה שבועת שקר, ולפי התוס' ד"ה אפי' - כדי שלא תניח המת מוטל ותלך לבית אביה, כמבואר בירושלמי]. אבל אפשר להשביעה על אפטרופיא שעשתה אחר קבורת בעלה, [מחלוקתם דוקא אם סוברים מינהו אבי יתומים ישבע, אבל אם סוברים כאבא שאול דף פז: דאמרו: מינהו אבי יתומים לא ישבע, אף רב יהודה אמר רב מודה שאין משביעין אותה על אפטרופיא שבין מיתה לקבורה - עיין לקמן דף פז:].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כ. מהו הלשון שצריך הבעל לכתוב כדי לפטור את האשה ו/או את היורשים, משבועתו או משבועת יורשיו, משבועה של אפוטרופיא ו/או של הפוגמת כתובתה, ו/או שבועות אחרות, ואיזה לשון אינו פוטר אותה או את יורשיה?
דף פו: פז. פח:

תשובה:

לפי רבי שמעיון (במשנה דף פז., ובגמ' דף פח:) - כל שתובעת כתובתה יכול להשביעה.

לפי רב נחמן אמר שמואל משום אבא שאול בן אימא מרים (דף פז.) - כשבאה היא לגבות מיורשיו, בכל מקרה היורשים משביעין אותה, משום דכל הבא ליפרע מנכסי יתומים חייב שבועה, אך כשבאה ליגבות מהבעל, הדין תלוי במחלוקת רבה ורב יוסף והמובאים לקמן דין 3.

ואילו לפי תנא דמתניתין (דף פו:) - האופנים והדינים הרי הם כדלהלן:

1. **כשכתב לה "נדר ושבועה אין לי עליך ו/או על היורשים"** - אין הוא או יורשיו יכולים להשביעה שבועת אפוטרופיא שנעשת בחיי בעלה. [דלענין אם פטורה משבועה על אפוטרופיא שנעשתה אחר מיתת הבעל - עיין תשר' קודמת].

לפי ר' נרבי אשי - ה"ה שפטורה משבועת "פוגמת כתובתה", ויתכן ורב יהודה אמר רב למסקנא סובר כרב נחמן ורב אשי, וכ"כ רש"י בסוף ד"ה אגן].

2. **כשכתב לה "דלא נדר ודלא שבועה"**

לפי רבה - אינו יכול להשביעה, אבל יורשיו יכולים להשביעה.

לפי ר' זבאי - אם הוסיף "מנכסי", הוא לא יכול להשביעה, אבל יורשיו יכולים להשביעה, ואם הוסיף "מנכסי אלה", בין הוא בין יורשיו אין יכולין להשביעה.

3. **כשכתב לה "נקי נדר נקי שבועה"**

לפי רבה - בין הוא בין יורשיו משביעין אותה, מפני ש"נקי" פירושו, תנקי עצמך ע"י שבועה.

לפי רב יוסף - בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה, מפני ש"נקי" פירושו, פטורה משבועה.

לפי ר' זבאי - כמו בדין הקודם.

כא. במקרים דלהלן, האם מוכרים את נכסי היתומים הקטנים והגדולים? 1. למס האשה והיתומים. 2. למזונת האשה והבנות או היתומים. 3. לקבורת הבעל או האשה או היתומים. 4. לשטר שיש בו ריבית. דף פז.

תשובה:

הגמ' אומרת: לשלושה דברים מוכרים בלא הכרזה, ואלו הן:

1. **לכרגא**. רש"י מפרש: מס היתומים [משמע: שלכרגא של האשה לא מוכרים], וכתבו תוס' (ד"ה לכרגא): שמשמע מרש"י לשאר צרכי היתומים מוכרים ע"י הכרזה, והוכיחו: שגם לשאר צרכי היתומים מוכרים בלא בהכרזה, ולכן פירשו: שזהו מס האשה שהיא בכלל מזוני. [ועיין במש"כ לקמן פרק יא. תשובה כב ובפרק יב תשו לא].

2. **למזוני**, [פירושו: למזונות האשה והבנות או היתומים].

3. **לקבורה** - פירושו: קבורת המת או היתומים. בתוס' (ד"ה ולקבורה) מבואר: דקמ"ל שאף אם לוו לצורך קבורה, מזבנין בלא אכרזתא למטרת פריעת החוב, כדי שלא תהא מכשילן לעתיד. [וע"ע לקמן דף קח: ד"ה מזבנין].

4. **לשטר שיש בו ריבית** - בתוס' (ד"ה לכרגא, ע"פ הגמ' בערכין) מבואר: שלכו"ע נזקקין לגבות מנכסי יתומים אפ' הם קטנים [גם בלי הכרזה].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כב. במקרים דלהלן, האם גובים, האם בשבועה [כשלא פטרה משבועה], האם השבועה מדאורייתא:
1. הפוגמת כתובתה. 2. הפוחתת כתובתה. 3. עד אחד מעידה שהיא פרועה. 4. כתובה מנכסי יתומים. 5. כתובה מנכסים משועבדים. 6. נפרעת שלא בפניו? דף פז. פח.

תשובה :

א. הפוגמת כתובתה

1. **אם שלא בעדים** - לא תפרע אלא בשבועה, רבא סובר: דהוי שבועה רק מדרבנן, [הנפק"מ - עיין לקמן תש" כד], שהרי לא מצינו שבועה דאורייתא שנשבעין ונוטלין, [וכן דעת רמי בר חמא דוק לשון "סבר"].
2. **אם בעדים או פגמה כתובתה פחות פחות משו"פ** - הוי ספק בגמ' אם נוטלת בלא שבועה.
4. **אם פטר אותה משבועה** - בגמ' לעיל (דף זז) מבואר: שנוטלת בלא שבועה.

ב. הפוחתת כתובתה [לדוגמא: כשכתוב בה אלקי זוז, והיא אומרת שחייב לה פחות]

1. **אם אומרת "אין בשטר כתובתי אלא מנה"** - השטר חספא בעלמא הוא, רש"י מפרש: ואינה נפרעת כלל, שהרי אומרת "מזויף", תוס' (ד"ה האי) כותבים: הואיל והוא מוחזק. [וכן הוא בשו"ע אהע"ז סי' צו סעי' יד, והבעל ישבע היסת ויפטר - רמ"א שם, וזהו רק במסקנת הגמ' בב"ב, שלא אמרין מיגו נגד מוחזק, ולא כרב יוסף שם].
2. **אם אומרת "לא נתקבלתי כלום ואין לי אלא חמש מאות, ומה שכתב אלף אמנה היתה ביני ובינו, כי כן התניתי עמו"** - הרי זו נפרעת שלא בשבועה, שהרי אינה מודה במקצת. [התור"ד כותב: שהרינו שאין ב"ד משביעין אותה, אבל אם הוא טוען "תשבעי לי", הרי היא חייבת שבועה].
- ג. **כשעד אחד מעידה שהיא פרועה** - לא תפרע אלא בשבועה, והשבועה כדן שבועה של פוגמת כתובתה, כנ"ל.

ד. **מנכסי יתומים** - אם הם קטנים, אין נפרעים מנכסיהם כלל, [חזק מבע"ז כשריבית אוכלת בהם, ועיין לקמן דף צד. תוד"ה שנמצאת, שהביאו דעה הסוברת, שגם כתובת אשה גובים מיתומים קטנים משום "מזוני", ואם הם יתומים גדולים - אין נפרעת אלא בשבועה, [וחיוב השבועה הוא רק מדרבנן].

ה. **מנכסים משועבדים** - לא נפרעת אלא בשבועה, [מדרבנן, כדן שבועת הנוטלין]. רש"י (במשנה) מפרש: משום שגם הלווה גופיה היה יכול לטעון "אישתבע לי שלא פרעתיך ולחייבו שבועה".

ו. **נפרעת שלא בפניו, כגון שהלך למדינת הים** - לא נפרעת אלא בשבועה, [מדרבנן].

לפי בני כהנים גדולים - זהו בין כשתובעת כתובה ובין כשתובעת מזונות.

ולפי הנז' - נשבעת רק כשתובעת כתובה, אבל לא כשתובעת מזונות בתחילה, אבל בסוף תשבע.

כג. האם בעל חוב יכול להיפרע מנכסי הלווה שלא בפניו, האם בשבועה, ומדוע? דף פח.

תשובה :

לפי רבא אמר ר"ג - בע"ח יכול להיפרע מנכסי הלווה שלא בפניו ובשבועה, כדי שלא יהא כל אחד ואחד לווה והולך למדינת הים ואתה נועל דלת בפני לוויין.

לפי רב אחא שר הביירה - אינו יכול להיפרע אפ"ל בשבועה. התוס' (ד"ה ורבא) הביאו את הר"ח שפסק כרב אחא, [ואילו הר"ף פסק כר"ג].

בתוס' (ד"ה ורבא) מבואר: שאם ריבית אוכלת או אם שלחו לפניו ג' שלוחים ואמרו לו לבא ולא בא, מחליטין נכסיו אף שלא בפניו.

כד. מאי נפק"מ בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן? דף פז: פח.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

1. רש"י (דף פז: ד"ה שבועה דאורייתא) כותב: "דנפק"מ דלא מפכינן ליה".
2. רש"י (דף פח. ד"ה לידי שבועה דאורייתא) כותב: בזה הלשון "שהיא בשם או בכינוי, ואוחז ספר בידו, וחמורה היא מאוד, אבל שבועה דרבנן קללה בעלמא כעין שלנו", [הא דרש"י שינה פירושו - עיין מהרש"א]. תוס' (ד"ה מייתי) חולקים על נפק"מ זו, וסוברים: שגם לשבועה דרבנן בעינן נקיטת חפץ.
3. תוס' פירשו עוד נפק"מ: שבשבועה דאורייתא אמרינן חזרה השבועה למחויב לה, והיא דאינו יכול ליטבע משלם, ואילו בשבועה דרבנן אפי' אם האשה חשודה לא יניח מלפרוע בשל כך, [המהרש"א מפרש בכוננת התוס': שמדובר כשניהם חשודים. דאם רק האשה חשודה, מחייבים את הבעל להישבע ולהפטר. התוס' בגיטין דף לה. ד"ה לא שנו, מביאים נפק"מ בשם הערוך: שבשבועה דאורייתא איכא כיבוי נרות, ובדרבנן אין כיבוי נרות].

כה. על אחד המחייב שבועה, האם גם כשהטענה או הכפירה פחות משתי כסף? דף פז:

תשובה:

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה ועוד) - לשיטת רב הטענה והכפירה צריכה להיות שתי כסף, ועדות העד על שתי כסף, ואילו לשמואל עד אחד יכול לחייב שבועה גם כשהטענה והכפירה היא בפרוטה, והעד מעיד על פרוטה.

ולפי התירוץ השני בתוס' - אף לפי רב עד אחד מחייב שבועה, אפי' אם הטענה והכפירה פחות משתי כסף ויותר מפרוטה.

כו. יתומים הבאים לגבות מהלווה או מבני הלווה היתומים, האם גובין בשבועה, ומדוע? דף פח.

תשובה:

1. יתומים מהלווה - אם המלווה היה בשטר גובין בלא שבועה, וכן הדין ביתומים מן היתומים כשבני הלווה טוענים "אמר לנו אבא לא לוייתי", משום שכל האומר "לא לוייתי" כאומר "לא פרעתי" דמי, והרי יש שטר המוכיח שלוה.
2. אם כשטוענים "אמר לנו אבא לוייתי ופרעתי" - לא יפרעו אלא בשבועה. [התוס' ר"ד שבשיטמ"ק ובשם תלמידי רבינו יונה כותבים: שה"ה אם אינם יודעים].

כז. הוציאה גט או עדי גט ואין עמו כתובה, האם גובה כתובתה? דף פח-פט:

תשובה:

שימת שמואל [לשיטתו הסובר אין כותבין שובר]

1. במקום שאין כותבין כתובה, הבעל אומר "כתבתי ואני חושש שתוציאנה שנית", והיא אומרת "לא כתב לי", והביא עדים שכתב - לא גובה לא עיקר ולא תוספת, [כיון שיכול לבוא לידי הפסד - תוד"ה הוציאה].
2. כבדין הקודם אך כשלא הביא עדים שכתב או במקום שכותבין כתובה ומביאה ראה שלא כתב לה, [בשעת נישואין - עיין תוס' ד"ה במקום] - גובה כל כתובתה דהיינו עיקר ותוספת.
3. כשאמר "כתבתי ופרעתי" - בתוס' (ד"ה הוציאה) מבואר: שלא נאמן, או משום "הטוען אחר מעשה ב"ד בלא שמביא שובר, לא אמר כלום" או כשהם במקום שלא כותבין כתובה וטוענת שלא כתב לה.
4. במקום שכותבין כתובה - לא גובה כתובתה גם אם אמרה היא "לא כתב לי כתובה", תוס' מבארים: שזהו משום שאין חייב לפרוע לה בלא שתחזיר לו את הכתובה, כדי שלא יבוא לידי הפסד בכך שתוציא במקום אחר.
5. במקום שכותבין כתובה והביאה עידי גט בלא כתובה - תוס' (שם) כותבים אליביה: שלא גובה לא

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

עיקר ולא תוספת, תוכן דבריהם עיין לקמן בסמוך בדעת רב.

שיטת רב [לשיטתו הסובר אין כותבין שובר]

בין במקום שכותבין כתובה בין במקום שלא כותבין כתובה **כשמוציאה גט** - גובה רק את עיקר כתובה, [לא איתפריש האם גובה ממשועבדים], **וכשמוציאה כתובה** - גובה תוספת כתובה בלבד, ולכך לא חיישין שתגבה ממון שלא כדין, ועיין תוד"ה הוציאה.

מהגמ' משמע: שלפי רב - **בעדי גט בלא כתובה** אינה גובה לא עיקר ולא תוספת, ומבואר בתוס' (ד"ה הוציאה): שכן הדין לפי שמואל, [ועיין מהרש"א בשם התוס' בב"מ].

לפי התוס' (שם) בביאורם הראשון - זהו מפני ששמואל סובר שאין כותבין שובר, [וסובר כרבי יוחנן שהטוען אחר מעשה בי"ד לא אמר כלום, וכן הוא לפי רש"י], ולכן יש חשש שתגבה עם הגט שנית שלא כדין, ולא יוכל לומר "לא גרשתיך" [דהא גט בידה], וכן לא יוכל לטעון "פרעתי", והיינו במקום שאין כותבין כתובה, ואילו במקום שכותבין כתובה, חולק שמואל על רבי יוחנן וסובר שדאי נאמן לומר "פרעתי" - עיין מהרש"א, וע"ע במהר"ם שיף].

ולפי התוס' בביאורם השני - שמואל חולק על רבי יוחנן וסובר: שהטוען אחר מעשה בי"ד נאמן לומר "פרעתי" אפי' במקום שאין כותבין שובר, וזהו הטעם שאין גובה, שהרי יכול לטעון "פרעתי".

שיטת רבי יוחנן [ואביי לפי תירוץ ב' בתוס' דם"ל כותבין שובר]

בתוס' (שם) מבואר: שאם לא מראה שובר גובה כתובתה, אף בעידי גט בלא גט, דכוונת המשנה "הוציאה גט" הפי' אף בעידי גט בלא גט, וטעמא דמילתא מפני שסובר 1. הטוען אחר מעשה בי"ד לא אמר כלום. 2. כותבין שובר.

שיטת אביי

לפי התירוץ הוי"ל בתוס' - אביי סובר 1. כרבי יוחנן שהטוען אחר מעשה בי"ד לא אמר כלום. וניחא ליה לאוקמי במקום שכותבין כתובה ונשרפה ולכן גובה בעידי גט, מלאוקמי במקום שאין כתובה ואין עמה גט, ושדוחק להעמיד במקום שאין כותבין ושינה המנהג וכתב לה. 2. אין כותבין שובר.

ולפי תירוץ הא"נ - אביי סובר כדעת שמואל שכותבין שובר, [וכן משמע מהר"ן, אבל הב"ח בשו"ע אהנ"ז סי' צב, ד"ה "ומש"כ ולא" דייק, שהרא"ש לא סובר הנחה זו. ולפי"ז צ"ל שאביי מסביר את משנתנו "הוציאה גט בלא כתובה" שגובה, היינו בעידי הגט, ודוקא כשיש נעדים שהכתובה נשרפה, ואז כותבין שובר מפני שנחשב לא אפשר. ועדיף להעמיד בכך ממה שלהעמיד במקום שאין כותבין כתובה, ולפי תירוץ זה, דהיינו לפי הא"נ שבתוס' - ס"ל שכותבין שובר, והיינו ממש כר"י].

כח. הוציאה כתובתה לא בשעת סכנה, ואין עמה גט, היא אומרת "אבד גיטי" [ולא נקרע - תוס'] והוא אומר "אבד שוברי" [והגט נקרע - תוס'], האם גובה כתובתה, ומה הדין כשיש גם עידי גירושין, ומדוע? דף פח: פט:

תשובה:

אם אין עידי גירושין, והוציאה כתובה בלא גט - לכו"ע לא יפרעו כתובתה, [חוץ משעת סכנה, כדלקמן], משום שהבעל נאמן לומר "פרעתי" במיגו שיכול לומר "לא גרשתיך", וזה מיגו טוב כמבואר בתוד"ה יכול, עיי"ש, וכן בתוד"ה הוציאה, אולם אם יש כתובה ועידי גירושין, האופנים השיטות והדינים הם כדלהלן:

לפי שמואל [ודם"ל אין כותבין שובר]

1. **במקום שאין כותבין כתובה, והבעל טוען "פרעתי על פי הגט ואבד שוברי"** [כדי שלא תגבה בעידי מיתה - תוס'] - לא יפרעו כתובתה, לא העיקר ולא התוספת, כי חוששין שמא גבתה כבר עם הגט. [המהרש"א כתב: שלפי תירוץ השני של התוס' - זהו משום שגט במקום כתובה].

2. **במקום שכותבין כתובה**

לפי רש"י ולפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה הוציאה) - גובה עיקר ותוספת, ואין נאמן לומר "פרעתי",

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

[משום ששמואל כרבי יוחנן דס"ל: הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום – מהרש"א].

ולפי התירוץ השני בתוס' - לא גובה, משום שהבעל נאמן לומר "פרעתי", דשמואל ס"ל הטוען אחר מעשה ב"ד נאמן לומר "פרעתי", (וחולק על רבי יוחנן).

לפי רב [אחרי שחזר בו]

בין במקום שכותבין כתובה ובין במקום שאין כותבים, הרי היא גובה עם הכתובה רק תוספת כתובה, (שהרי יש עידי גירושין, וס"ל כרבי יוחנן דאמר, הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום, כדמוכח בסוגיא), אבל אינה גובה עיקר כתובה, אלא רק כשמציגה את הגט.

ולפי רבי יוחנן

גובה כל כתובתה, ע"י עידי הגירושין, הואיל והבעל לא הראה שובר, וזהו לשיטתו דס"ל כותבין שובר.

כט. מה הדין בשעת הסכנה, כשהוציאה כתובה ואין עמה גט, ויש עידי גירושין או כשאינן עידי גירושין? דף פח:–פט:

תשובה:

רשב"ג אומר, משעת הסכנה ואילך (שגזרו עובדי כוכבים על המצוות שהיו יראים לשמור גיטיהן, ומשקיבלתו שורפתו - רש"י) - אשה גובה כתובתה שלא בגט.

לפי רב - מדובר בדאיכא עידי גירושין, דאי ליכא עידי גירושין, במאי גביא, שהרי נאמן לומר "פרעתי" במיגו שיכול לומר "לא גירשתיה".

ולפי רבי יוחנן - מבואר בתוס': דגובה כל כתובתה, אף אם אין עידי גירושין, דאלמנה רבנן לכח האשה, דכמו שלפני הסכנה אמרינן הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום (ולא נאמן לומר "פרעתי" דהרי יש עידי גירושין), ה"ה בשעת הסכנה לא נאמן אף כשאינן עידי גירושין.

ל. האם לארוסה יש כתובה, האם לאלמנה מן האירוסין יש כתובה, ומדוע? דף פט:

תשובה:

1. **כשכתב כתובה לארוסה - יש לה כתובה.**

2. **כשלא כתב - הוי ספק בגמ',** [נעין לעיל דף נד. רש"י ד"ה כיון, וע"ע בתורי"ד בדף יב, בתוס' לעיל דף מד. ד"ה והלכתא, בתוס' בב"מ דף יז: ד"ה מן הארוסין, שכתבו: שלארוסה יש כתובה, כדמוכח במסכת קידושין, והגמ' רצתה ליפשוט מבריייתא או משנה ולא מאמוראים, וע"ע לעיל פרק ה' תשרי י"ב].

3. **כשכתב כתובה לאלמנה מן האירוסין -** לרבנן יש לה, ולרבי אלעזר בן עזריה אין לה, מפני שלא כתב לה אלא ע"מ לכונסה.

4. **אם לא כתב לאלמנה -** לרבנן תלוי בספק הגמ' אי לארוסה יש כתובה, ולרבי אלעזר בן עזריה ודאי אין לה כתובה.

לא. מה הדין באשה המוציאה: 1. שני גיטין ושתי כתובות. 2. שתי כתובות וגט אחד. 3. כתובה ושני גיטין. 4. כתובה וגט ומיתה? דף פט: צ.

תשובה:

א. שני גיטין ושני כתובות

1. **אם שתי הכתובות זמנם קודם לגט הראשון -** ברש"י מבואר: דגובה כתובה אחת.

2. **אם זמנם באופן זה: כתובה, גט, כתובה גט -** גובה שתי כתובות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ב. כשהוציאה שתי כתובות ונט אחד

1. **אם הוסיף על כתובה ראשונה** - גובה כתובה אחת מאיזה שתמצא, [כנ"ל פרק ד' תשר' יג דין 4].
2. **אם לא הוסיף כלום** - גובה מזמן הכתוב בכתובה השניה.
3. **אם כתב "צביתי ואוסיפית לה הך אקמייתא"** - ברש"י מבואר: שגובה שתי כתובות. [כנ"ל פרק ד' תשר' יג דין 4].

ג. **כשהוציאה כתובה ושני גיטין** - גובה כתובה אחת.

ד. **כשהוציאה כתובה נט ומיתה**

1. **אם הגט קודם לכתובה** - גובה שתי כתובות.
2. **אם הכתובה קודמת לגט** - גובה כתובה אחת, מפני שהמגרש את אשתו והחזירה, על מנת כתובה הראשונה החזירה.

לב. קטן שהשיאו אביו או גר שנתגיירה אשתו, האם יש להם כתובה, ותוספת כתובה, כמה, ומדוע?
דף צ.

תשובה :

1. **מנה ומאתיים** - גובה, מפני שע"מ כן קיימה.

תוס' (ד"ה לא) כותבים: שאינה גובה ממשועבדים מכח השטר, כיון דמוקדם הוא, ויבוא לטרוף מלקוחות מה שמכר קודם שנתגיירה וקודם שהקטן הגדיל, וקמ"ל שגובה מאתיים, שע"מ כן קיימה שיהא עכשיו כתחילת נשואיה.

2. **את התוספת**, לרב הונא - לא גובה, לרב יהודה - גובה, ואיתותב רב יהודה.

פרק עשירי

מי שהיה נשוי

א. האם במקרים דלהלן, יש דין כתובת "בנין דיכרין", ומדוע? 1. כשמת הוא בחיי כל נשיו. 2. כשמת הוא אחר ששתי נשיו מתו. 3. כשמתה אחת לפניו ואחת אחריו. דף צ.צא.

תשובה:

א. כשמת הוא בחיי כל נשיו - הראשונה שזמן כתובתה קודם קודמת לשניה כדין שני בעלי חובות (עיין תוס' ר"ד).

ב. כשמת הוא אחר ששתי נשיו מתו

1. אם על ב' הכתובות יש מותר דינר בקרקע שאינו משועבדים, ובמוחזקים (לאפוקי ראוי, כמבואר במשנה דף צא.) - בני כל אחת נוטלין את כתובת אמן, מכח תקנת "בנין דיכרין", והשאר יחלקו בשווה.

2. אם אין מותר דינר - לכו"ע אין דין כתובת "בנין דיכרין", וחולקין את הנכסים בשווה.

3. כשיש מותר דינר רק ממטלטלי ולא מקרקע או שיש קרקע משועבדת - לר"ש (דף צא.) אין דין כתובת "בנין דיכרין", כי לא נחשב ל"מותר דינר", ולת"ק יש כתובת "בנין דיכרין", כי נחשב ל"מותר דינר".

4. כשיש בנכסים מותר דינר שצריך לתת לבע"ח

לפי רבנן דבי רב - ר"ע סובר, שאין דין כתובת "בנין דיכרין", דקסבר כתובה לא נעשית מותר לחברתה, וה"ה לבע"ח, ובן ננס חולק וסובר שיש דין כתובת "בנין דיכרין", דכתובה נעשית מותר לחברתה, וה"ה לבע"ח.

ולפי רבה ורב יוסף - אם יש מותר לבעל חוב לכו"ע יש דין כתובת "בנין דיכרין".

5. אם יש מותר בראוי (פי' שראויה ליפול להם ירושה מאבי אביהם אחרי מות אביהם - רש"י במשנה דף צא.) ולא במוחזק - לכו"ע אין דין כתובת "בנין דיכרין".

ג. כשמתה אחת לפניו ואחת לאחריו

לפי רבה - אם יש "מותר דינר" וכנ"ל נושא קודם דינים 2, 3, על ב' הכתובות, יש דין כתובת "בנין דיכרין", ולא אמרינן דאתי לאינצויי, אבל אם אין מותר דינר, לר"ע אין דין כתובת "בנין דיכרין" דקסבר כתובה לא נעשית מותר לחברתה, ות"ק חולק עליו וסובר: שיש כתובת בנין דיכרין, כיון שכתובה נעשית מותר לחברתה, ויורשי האשה השניה גובין תחילה כל כתובת אמן כדין בעלי חובות, ומשאר הנכסים יקבלו הראשונים את כתובת אמן. כדין ירושה דהרי "ירתון תנן".

ולפי רב יוסף - לר"ע אף אם יש מותר דינר אין דין כתובת "בנין דיכרין", דלא לייתי לאינצויי, ות"ק חולק וסובר: שיש כתובת "בנין דיכרין" אפי' אי ליכא מותר דינר, ויורשי האשה השניה גובין תחילה כל כתובת אמן כדין בעלי חובות, ומשאר הנכסים יקבלו הראשונים את כתובת אמן. כדין ירושה דהרי "ירתון תנן".

אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: הלכתא אחת בחייו ואחת במותו - יש להם כתובת "בנין דיכרין", וכתובה נעשית מותר לחברתה.

ב. האם מוציאין מידם של: 1. בעל חוב מאוחר או הקדש מלאוחר שקדמו וגבו. 2. למ"ד הסובר אחת

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בחינו ואחת במותו איכא כתובת "בנין דיכרין", כשקדמו יורשי הראשונה ותפסו, האם מוציאין מידם?
דף צ.

תשובה:

א. בעל חוב מאוחר או הקדש מאוחר שקדמו ונבו

הגמ' (בסוגייתנו) אומרת: שממשנתנו אין ראייה לדין בע"ח שגבה אם אמרינן מה שגבה גבה.

התוס' (ד"ה שמע) מביאים:

- 1. בהקדש כשאמר "ערכי עלי" וחזר ואמר "ערכי עלי" ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה - הגמ' בערכין אומרת מה שגבה גבה.**
- 2. בשור המזיק כשקדמו בעלי חובות ותפסו** (את השור תם שמשלם רק מגופו) - הגמ' בב"ק מצדדת לומר בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב, מה שגבה לא גבה.
- 3. מי שהיה נשוי ד' נשים הראשונה קודמת לשניה וכו', ונמצאת קרקע אחת שאינה שלו** (לקמן דף צד.) - שמואל מפרש: שלפי ת"ק מה שגבה לא גבה, ושלפי בן ננס מה שגבה גבה, ודעת ר"נ - שלכו"ע מה שגבה לא גבה.

בישוב הסוגיות יש שתי שיטות בתוס' כשעיקר החילוק הוא בין מקרקעי למטלטלי.

שיטת רבינו חננאל ור"ת אחרי שחזר בו

במטלטלי (פי' בע"ח מאוחר מבע"ח מוקדם, או כתובה מאוחרת מכתובה מוקדמת) - פשיטא שלכו"ע מה שגבה גבה, ולכן בערכין אמרינן מה שגבה גבה. [עוד כתבו: דבהקדש אין לחוש הואיל והכל הקדש, ושע"ל דערכין מלוה על פה הוא, וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר, ובסוגייתנו (בדף צ.) ובסוגיא לקמן (בדף צד.) דפליגי ביה אם אמרינן מה שגבה גבה משום נעילת דלת, ומשום חינוא, צ"ל שמדובר במקרקעי דוקא. ועל הגמ' בב"ק המצדדת לומר שדין שור המזיק כדין קרקע, צ"ל שזהו משום שלשור המזיק יש קול שהוא נגח.

שיטת תוס' (לפי דרך ר"ת לפני שחזר בו)

במקרקעי - פשיטא שלכו"ע דמה שגבה לא גבה, **משא"כ במטלטלי**, דאדעתא דהני לא נחית לקנות שיעבודא, ולפי"ז צ"ל: שהגמ' לקמן (בדף צד.) דפליגי ביה שמואל ור"נ, ת"ק ובן ננס מדובר לענין מטלטלין, ובסוגייתנו (בדף צ.) צ"ל שמדובר שהמטלטלין נמצאים ביד אחרים ואליבא דרבי טרפון, ולכן פליגי ביה אם אמרינן מה שגבה גבה, [דאם נמצאים ביד היתומים - לכו"ע לא גבה, וכן לפי ר"ע דפליגי על ר"ס - בכל מקרה לא גבה, ולפי"ז נחיא הגמ' בב"ק לגבי שור המזיק דהו מטלטלי - עיין מהר"ם ש"ף, ועיין רע"א בד"ח, וכן בחכמת שלמה ב"ק לג, ומה שבערכין פשוט שמה שגבה גבה, צ"ל שהקדש שאני, הואיל והכל הקדש.

לסיכום:

- 1. במקרקעי, לשיטת הר"ח - הדין תלוי בשתי הלשונות שבסוגייתנו (דף צ.), ותלוי במחלוקת אמוראים לקמן (בדף צד.), דדעת שמואל שלפי בן ננס מה שגבה גבה, ואילו לשיטת התוס' (לפי דרך ר"ת) - לכו"ע מה שגבה לא גבה.**
- 2. במטלטלי, לשיטת הר"ח - לכו"ע מה שגבה גבה, ואילו לשיטת התוס' - הדין תלוי במחלוקת אמוראים לקמן (בדף צד.), דדעת שמואל, שלפי בן ננס מה שגבה גבה, וכן תלוי בשתי הלשונות בגמ' בסוגייתנו לגבי כתובה, דלשון א' מה שגבה גבה, ולפי חכמים - מה שגבה לא גבה, ובאופן שהמטלטלין נמצאים ביד אחרים ואליבא דר"ט.**
- 3. במטלטלי הנמצא ביד לוקח - לכו"ע מוציאין מבע"ח שקדם וגבה, משום שהלוקח נחית אדעתא דמטלטלי, והבע"ח לא נחית אדעתא דמטלטלי.**
- 4. בהקדש - לכו"ע מה שגבה גבה, [לעיל הובא בזה ג' טעמים].**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

5. שור המזיק - הגמ' בב"ק מצדדת לומר שלא גבה, בטעמא דמילתא, לשיטת הר"ח: כי דומה לקרקע, לשיטת התוס': שהרי שור מטלטלי הוא, [ועיין מהר"ם ש"ף].

ב. בכתובה באופן שאחת מתה בחייו ואחת במותו

לכו"ע אם יורשי הראשונה תפסו מוציאין מידם, שהרי הראשונים דינם כיורשים, והשניים דינם כדין בעלי חובות שקודמים לירושה.

ג. אם בשעת מיתה היה מותר דינר ונתמעטו או שבשעת מיתה לא היה ואח"כ נתרבו, האם יש דין כתובת "בנין דיכרין", ומדוע? דף צא. צא:

תשובה:

1. אם בשעת מיתה היה מותר דינר - יש כתובת "בנין דיכרין", אף שאח"כ נתמעטו, כיון דאזלינן בתר שעת מיתה, שכבר זכו בהם יורשים.

2. אם בשעת מיתה לא היה מותר דינר, ואח"כ נתרבו

לפי רב עמרם - יש כתובת "בנין דיכרין", כיון שיש מותר דינר בזמן ששמאום בי"ד.

לפי רש"י (ד"ה זכו) והתוס' (ד"ה כף) בשם הר"ח - לר"נ אין דין כתובת "בנין דיכרין".

ולפי התוס' (שם) - גם לר' נחמן יש כתובת "בנין דיכרין", משום דלא מיעקרא נחלה דאורייתא.

ד. לווה ולוקח האם יכולים לסלוקי את הבע"ח בזווי? דף צא. צב:

תשובה:

1. לוקח - בתוס' (ד"ה מאי) מבואר: שבזה פליגי האמוראים בסוגיין, שלפי רמי בר חמא - אין לוקח יכול לסלק את הבע"ח בזווי, ושלפי רבא - יכול לסלק, [ועיין מאירי].

2. לווה - בתוס' (דף צב. ד"ה אי) מבואר: דאף שדינו של בע"ח לפרוע בזווי היכי דאית ליה זווי, מ"מ אם ע"י כן יהיה הפסד ללווה, יכול לפרוע בקרקע, ואין נחשב שעושה שלא כדין.

ה. מי שמכר שלא באחריות את כתובת אמו בטובת הנאה או את השדה שמויחד לכתובתה והאמא מתה, האם יכול לחזור בו מהקנין, האם חייב להחזיר המעות, ומדוע? דף צא:

תשובה:

לפי רבא - הבן חייב לפצות את הלוקח, דדוקא אחריות דאימיה לא קביל, אבל אחריות דידיה קביל, ברש"י ובתוס' יש ב' פירושים: אם רבא מדבר באופן שהבן מכר בחיי האם ומתה או מדובר בשדה שייחד האב לאמו לכתובתה, ומת האב, והבן מכר את השדה לפני שעמדה בדין, האופנים השיטות ופרטי הדינים הם כדלהלן:

א. אם מכר בחיי האם

למ"ד אדם מקנה דשלב"ל - הקנין קנין ואינו יכול לחזור בו.

לפי רש"י (ד"ה דזבנה וד"ה אחריות) בלשון א' אליבא דמ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל - זהו האופן שמדובר בסוגייתנו, וכיון שאין אדם מקנה דשלב"ל, הבן יכול לחזור ממכירתו, וצריך להחזיר לקונה מעותיו. [לפי רש"י בלשון ב' - אין ראייה מסוגייתנו לדין זה, אלא דמ"מ הביאו התוס' ראייה מגמ' ב"ב שמועיל הקנין].

ולפי התוס' (ד"ה דזבנה) - רק אם אמר "מה שאירש מאבא", ולא פירש "שדה זו" לא מועיל הקנין, דאין אדם מקנה דשלב"ל, אבל בסוגיין מדובר שאמר "שדה זו שאירש מאבא", שהקנין קנין אף למ"ד שאין אדם מקנה דשלב"ל, ואינו יכול לחזור בו מהמכירה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ג. אם מכר אחר מות האב את השדה שמיוחד לכתובתה לפני שעמדה ברין

זהו הפירוש השני ברש"י, ולכן אין הבן יכול לחזור בו מהקנין, ואם אח"כ מתה האם, אינו יכול להוציא מהלוקח.

ו. ראובן שירש שדה מאביו יעקב, ומכרה לשמעון שלא באחריות, וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות, ובא בע"ח של ראובן או של יעקב וטרפה, האם שמעון צריך לפצות את ראובן, ומדוע? דף צא: צב.

תשובה:

1. כשבע"ח של ראובן המוכר טרפה [מראובן עצמו]

לפי רמי בר ה"א - חייב שמעון הקונה לפצותו.

ולפי רבא - אין חייב שמעון הקונה לפצותו, מפני שרק אחריות דעלמא קיבל על עצמו, אבל אחריות דידיה [שבא מחמת ראובן עצמו] לא קביל.

2. אם בע"ח של אביו יעקב טרפה - אפי' רבא מודה ששמעון צריך לפצות את ראובן, משום שבע"ח דיעקב, כבע"ח דעלמא דמי.

ז. ראובן שמכר שדה לשמעון, ומת ראובן לפני ששמעון שילם לו על הקרקע, ובא בע"ח של ראובן לטרוף, ושמעון פייסו בזוזי, האם שמעון יכול לעכב את החוב, ומדוע? דף צב.

תשובה:

א. אם מכר באחריות וגם זקפו במלוה

שמעון אינו יכול לעכב, משום דהיתומים יכולים לומר לו שמטלטלי דיתמי שאבינו השאיר לך, לא משתעבדי לבע"ח, ולא הית רשאי ליתנן לבע"ח. ומבואר בגמ': שאם פיקח שמעון, יפרע ליתומים קרקע ואח"כ יגבה מהם חזרה בשביל אחריות שקיבל מאביהן.

ב. אם מכר באחריות בלא שזקפו

לפי הצד הראשון בתוס' (דף ז: ד"ה ראובן) - יכול לעכב, משום שהמעות נחשבים למשכון באם יטרפוה.

לפי הצד השני - אינו יכול לעכב אע"פ שהוא מוחזק, דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי, ואם פיקח - עיין לעיל נושא א'.

ולפי הצד השלישי - ביתומים גדולים יכול לעכב לעצמו, כיון שלא זקפו לא חיישינן לצררי, ולכן אינו חייב שבועה ליתומים, ויכול לגבות אפי' ממטלטלי שלהם, אבל ביתומים קטנים חיישינן לצררי אף כשלא זקפו, וחייב שבועה, ולכן אינו יכול לעכב.

ג. אם מכר שלא באחריות

לכו"ע לא יכול לעכב, כי לא היה רשאי ליתן המעות לבע"ח, בין כשזקפו ובין כשלא זקפו.

ח. לאובן שמכר כל שדותיו לשמעון או כשהשאיר שדה לעלמו, ממי וממה גובה? דף צב.

תשובה:

בתוס' (ד"ה ראובן שמכר כל, ד"ה אבל, ע"פ הגמ' בב"ק) מבואר:

1. אם שמעון השאיר קרקע בן חורין אצל ראובן - הבע"ח גובה מראובן אפי' הניח לו זיבורית, דאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין

2. אם קנה כל שדותיו בשטר אחד - הבע"ח גובה את הבינונית.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

3. **אם קנה כל שדותיו בכמה שטרות, והשדה האחרונה היתה זיבורית או בינונית - גובה מאחרונה. ואם האחרונה היתה עידית - גובה מבינונית, הואיל ושמעון יכול לומר "לא ניחא לי בתקנתא דרבנן שתיקנו לי לא לגבות מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין", ואם ראובן חי גובה מזיבורית, דיכול לומר שמעון לבע"ח "אי שתקת ושקילתו כדיניכו - שקילתו, ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה"** [דהיינו לראובן. לפי שיטת התוס' במסכת בב"ק דף ז: ד"ה מצי - גובה מבינונית אף אם ראובן חי, ושמעון לא יכול דחותו לזיבורית, משום שיכול לומר לו "לכי תהדר".]

ט. **ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון וחזר שמעון ומכר שדה אחת ללוי, האם הבע"ח של ראובן גובה משמעון או מלוי, ומדוע?**
דף צב. צב:

תשובה:

א. כשראובן מכר את כל שדותיו לשמעון כשטר אחד

1. **אם אח"כ לוי קנה משמעון שדה בינונית ולא השאיר בינונית דכוותיה - רצה מזה גובה רצה מזה גובה, ומבואר בתוס' (ד"ה אבל):** שזהו דוקא ביתמי, אבל אם עדיין ראובן חי, ולוי השאיר אצל שמעון זיבורית - הבע"ח גובה רק את הזיבורית, טעמם עיין בדין הבא.

2. **כשלו קנה זיבורית או עידית והשאיר אצל שמעון בינונית - הבע"ח גובה רק משמעון, אף אם שמעון מכר ללוי את השדות שקנה מראובן באחרונה, משום דמצי לוי לומר לבע"ח "להכי טרחי וזביני ארעא דלא חזיא לך", וכן הדין באם לוי קנה בינונית והשאיר בינונית דכוותיה, דלוי יכול לומר לבע"ח "הנחתי לך מקום לגבות ממנו".**

בתוס' (ד"ה אבל) מבואר: דזה לא הטעם, אלא עיקר הטעם "דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו", ולפי"ז כתבו: שמה שמבואר בגמ' שאם לא השאיר בינונית דכוותיה, הבע"ח יכול לגבות מלוי, היינו דוקא **ביתמי**, [פי' שראובן מת ולא ירויח להחזיר ליתומי ראובן את השדה הזיבורית, הואיל והם לא בני פירעון, והרי הם כאילו קנו קרקע], **אבל לא ביתמי** - הבע"ח גובה משמעון את הזיבורית, אף אם לוי קנה את הבינונית, שהיא שיעבודו, מכח "מה מכר ראשון לשני כל זכות שבידו", שהרי גם שמעון היה יכול לדחותו לזיבורית, מטעם "דאי לא שתקת אחזיר שטרא דזיבורית למריה". [המהרש"א מביא את שיטת התוס' במס' ב"ק דף ז: ד"ה מצי, הסוברים: שאף לא ביתמי הבע"ח גובה רק מלוי, הואיל ושמעון לא יכל לדחותו לזיבורית, משום שיכל הבע"ח לומר לו "לכי תהדר".]

ב. כשראובן מכר כל שדותיו לשמעון בכמה שטרות

לפי רש"י (ד"ה כל) - אינו גובה מלוי אלא א"כ לקח משמעון אותה שלקח מראובן באחרונה, הואיל והיא משועבדת רק לבע"ח, דמצי א"ל "הניח לך שמעון לגבות הימנו", ולא אמרינן "רצה מזה גובה רצה מזה גובה".

לפי התוס' בשם רבי - דינו כבשטר אחד, [שאם לוי לקח עידית או זיבורית - הבע"ח גובה רק משמעון, וכן באם השאיר לוי בינונית דכוותיה], הואיל ושמעון יכול לומר "לא ניחא לי בתקנתא דרבנן שתיקנו שלא לגבות מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין".

ולפי התוס' - 1. אם לוי קנה אחת מאותן שלפני האחרונה שקנה שמעון מראובן, הבע"ח גובה רק משמעון (בזה כרש"י). 2. אם לוי לקח את האחרונה שקנה שמעון מראובן, בכל מקרה הבע"ח גובה רק מלוי, אף אם לוי לקח באחרונה עידית או זיבורית (בזה כרש"י). 3. אם שמעון קנה באחרונה עידית, ולוי לקח את הבינונית ולא השאיר בינונית דכוותיה, רצה מזה גובה רצה מזה גובה (בזה לא כרש"י).

י. **מה הדין בראובן שמכר שדה לשמעון באחריות או שלא באחריות: 1. האם גם ראובן יכול לדון עם הבע"ח, ומאי נפק"מ. 2. עלים הקרובים לשמעון, האם ראובן יכול להביאם להעיד לחייב את הבע"ח. 3. עלים הקרובים לראובן, האם מותר לשמעון להעיד לחייב את הבע"ח. 4. האם ראובן יכול להטריף עם אחד להעיד להעמיד את הקדה אלל שמעון?**
דף צב:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. **אם המכר היה באחריות** - בכל מקרה ולכו"ע יכול ראובן לבא לדון עם הבע"ח, כדי ששמעון לא יחזור לגבות מראובן.

2. **ואם המכר היה שלא באחריות**

לפי הלשון הראשון בגמ' - לא יכול לדון, הואיל והבע"ח אומר לראובן "לאו בעל דברים דידי את".
ולפי הלשון השני - יכול לדון, משום שראובן יכול לומר לבע"ח, "שאינו רוצה שיהיה לשמעון תרעומת עליך".

3. **הנפק"מ בזה שראובן יכול גם לדון, רש"י** (ד"ה דינא) **בפרש:** שאם יש עליו שום גלגול דברים לחשוב לו חוב כנגד חוב וכן לענין שיכול ליטעון פרעתיך. תוס' (ד"ה דינא) כותבים: שזהו נפק"מ רק אם מחל לו שבועה הבא ליפרע מנכסים ממשועבדים, ולכך כותבים התוס': שנפק"מ לטענת "מזויף" אם נימא שלא טוענים מספק ליתומים ולקוחות, וכדלקמן תשר' יג. התוס' בב"ק דף ח: ד"ה דינא, כותבים נפק"מ לראיה אחרונה, וכן כשהנתבע טוען לבי"ד הגדול קאזילנא, ושמעון לא יכול לטרוח כמו ראובן. עיין במש"כ על ב"ק פרק א' תשר' לד.

4. **עדים הקרובים לשמעון** (דהיינו לקונה) - בתוס' (ד"ה דינא) מבואר: שאין ראובן (המוכר) יכול להביאם להעיד לחייב את הבע"ח, אף שאינם קרובים לראובן, דסוף סוף יש ריוח לשמעון, והוי כעדים הקרובים לערב שאסור להם להעיד לענין החוב.

5. **עדים הקרובים רק לראובן** - בתוס' (שם) מבואר: שאם המכר היה באחריות פסולים להעיד, שהרי ראובן מרויח מעדותו, ואם המכר היה שלא באחריות כשרים להעיד, שהרי גם ראובן עצמו יכול להעיד. (ועיין מהרש"א, בקרני רא"ס ובמהר"ם שיף ובביאור שעליו, ברש"ש ובש"ך חו"מ סי' לו ס"ק כא).

6. **לענין שראובן יצטרף עם אחר להעיד להעמיד את השדה אצל שמעון, באופן שמכר שלא באחריות** (ואילו אם מכרה באחריות, פשוט שלא יוכל להצטרף) - בתוס' (שם) מבואר: שאם יש קרקע אחרת לראובן, יכול להצטרף, ואם אין לו קרקע אחרת, אינו יכול להצטרף, כיון שמעמידה בפני בעל חובו. ונע"ע בתוס' בב"ב דף מו: ד"ה "לוקח" הראשון, שסוברים שאינו מעיד לו גם אם יש לו קרקע אחרת. עיי"ש, וכן פסק הסמ"ע סי' לו ס"ק לו, ובש"ך שם ס"ק כב, ועיין בנחלת צבי שם).

יא. האם גזלן שמתחזק שטר לריב לקיים את השטר מלאורייתא?

תשובה :

בתוס' (שם) מבואר: שמדאורייתא אפי' גזלן א"צ לקיים את השטר, דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בבי"ד.

יב. המולא שטר חוב, האם חייב להחזירו?

תשובה :

בתוס' (ד"ה דינא) מבואר:

1. **מצא שטר שאינו מקוים שיש בו אחריות נכסים** - לא יחזיר לא לזה ולא לזה, מפני שבי"ד נפרעין מהן, והרי איתרע בנפילה, ומוקי ליה שמואל (במסכת בב"מ) כשהלווה אומר "שהשטר מזויף", ומפרשים התוס': שכיון שאיתרע בנפילה לא יחזיר אפי' אם הלווה אינו לפנינו, וגם אם המלוה ימצא עדים לקיימו, דחוששין שדימה וזייף.

2. **מצא שטר שאין בו אחריות, לפי רבי מאיר** - יחזיר למלוה. שמואל מסביר: שזהו מפני שלר"מ שטר שאין בו אחריות, אין גובין בו אפי' מבני חורין, ולפי חכמים - בין כך ובין כך לא יחזיר. מפני שבי"ד נפרעים מהן, ונע"ע במש"כ על מסכת בב"מ פרק א' תשר' סא-סג.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ב. שמר שכתבו בו הנפק (פי' מקוים)

לפי הפירוש הראשון בתוס' - מה שמבואר בגמ' בב"מ שיחזיר, זהו רק אם הלווה אינו לפנינו (דאינו טוען "מזויף"), אבל אם הוא לפנינו וטוען "מזויף" לא יחזיר, דאמרין איתרע בנפילה.

ולפי פירוש השני - יחזיר אף אם הלווה טוען "מזויף", דכיון שמקוים, דקדקו ביה ב"ד, ולא אמרינן איתרע בנפילה.

יג. האם טענינן ליתומים טענת מזויף או טענת פרוע או טענת נאנסו (על הפקדון) או טענת החזרתי (על פקדון), ומדוע? דף צב:

תשובה:

בתוס' (הנ"ל) מבואר:

א. טענת מזויף

לפי הפירוש הראשון בתוס' - לכו"ע לא טוענינן, מפני שכל תקנת חכמים להצריך קיום למ"ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו זהו רק כשהלווה טוען "מזויף", הואיל וקיים ליה בגויה אם הוא מזויף, אבל ליתומים ולקוחות לא תיקנו, מפני שמספק חכמים לא תיקנו ליטעון "מזויף", משום שהוי מילתא דלא שכיחא, ומוקמינן את השטר על עיקר דין דאורייתא, דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד.

ולפי פירוש האחרון - טוענינן להם מזויף, כמו שאביהם היה יכול לטעון למ"ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, ונע"ע במש"כ על מסכת בב"מ פרק א' תשו' טב, ובגיטין פרק א' תשו' ג'.

ב. טענת פרוע על מלוה בשטר

למ"ד מודה השטר שכתבו א"צ לקיימו - לא טענינן "פרוע", כי גם אביהן לא נאמן לומר "פרוע", שהרי אין לו מיגו של טענת "מזויף".

ולמ"ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו - טענינן "פרוע", שהרי גם אביהן נאמן בטענה "פרוע", מיגו שיכול לומר "מזויף".

ג. טענת נאנסו על פקדון - לא טענינן, כיון דלא שכיח.

ד. טענת החזרתי לך על פקדון - הדין תלוי במחלוקת, בגמ' בב"ב.

יד. ראובן שמכר שדה לשמעון ויצאו עליה עסיקין, האם שמעון יכול לחזור בו מהקנין, ומדוע? דף צב: צג.

תשובה:

א. אם לא דייש אמצרי

לכו"ע הלוקח יכול לחזור בו, גם כשלא קיבל המוכר עליו אחריות, ונאפי' מי שפרע" ליכא - תוס' בב"מ דף יד. ד"ה עד, שהרי לא היה קנין. וזהו עכ"פ בשלא נתן מעות ולא נעל גדר ופרץ. אבל אם נעל גדר ופרץ - עיין מש"כ בתחילת הנושא הבא. ברש"י (ד"ה עד שלא) מבואר: שאם נתן מעות אינו יכול לחזור בו, וזהו עכ"פ בלא שקיבל אחריות. וכן ל"ב אף באחריות, ולא איתפריש אם היינו במקום שמעות קנות בלי שטר, ולכאורה זהו אף לתוס' ב"ק דף ט. ד"ה משהחזיק.

ובבואר בר"ת (בתוס' בסוגיין ד"ה עד): שבמקום שכותבים שטר ולא קונים בכסף, יכול לחזור בו אפי' כשנתן מעות ובתורת פירעון ולא בתורת קנין - שיטמ"ק בב"ק שם בשם רבינו ישעיהו, עד שיכתוב שטר, ואין בזה אפי' "מי שפרע", דלא תיקנו "מי שפרע" אלא רק ביוקרא זולא, ולא כשסבור שיגזלוה ממנו ויפסיד, ונעייין שיטת רש"י בנושא הבא דין 3.

ב. אם החזיק ע"י שדייש אמצרי [עכ"פ כשלא נתן מעות - רש"י ד"ה עד, תוס' שם]

הגמ' אומרת: שאם לא קיבל המוכר עליו אחריות - אין הלוקח יכול לחזור בו, ואם קיבל אחריות -

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תלוי בשני הלשונות שבגמ', (המובאים לקמן דין 2) וכדלהלן:

לפי תוס' (ד"ה ומאימת) - דייש אמצרי הוי דריסה בעלמא לראות עניני השדה, אם בלא שנעל גדר ופרץ, לכו"ע יכול לחזור בו, והן כשלא קיבל אחריות והן כשקיבל אחריות ואף ללישנא בתרא המובא לקמן דין 2, הואיל ולא היה קנין, וכמו כן הלוקח יכול לחזור בו כשנעל גדר ופרץ ולא דייש אמצרי, דדעתו של אדם אע"פ שקנאו בקנין גמור, שאם יצאו עוררין (האומרים "שלנו היא" - תוס' בב"ק דף ט. ד"ה ויצא, ועיין חז"א) יוכל לחזור בו, כל זמן שלא הלך על מצרי השדה לאורכה ולרחבה לראות עניני השדה, והמחלוקת שבין שני הלשונות בסוגיין (המובאים לקמן דין 2) היא באופן שעשה קנין גמור, (לדוגמא: בחזקה כנעל גדר ופרץ, ורפך בה פורתא, או בחליפין או בשטר) וגם דייש אמצרי. (תוס' בב"ק שם ד"ה משהחזיק, כתבים: שזו אחרת מרש"י בב"מ דף יד; המפרש: שדייש אמצרי היינו שעשה חזקה גמורה, ולכן משהחזיק בה אין יכול לחזור בו, דהיינו 1. כשלא קיבל אחריות, 2. כשקיבל אחריות ואליבא דלישנא בתרא, דקרקע נקנית בחזקה, ולפי פירוש "אין יכול לחזור בו", זהו הן כשדייש אמצרי לבד, והן כשהחזיק ע"י שנעל גדר ופרץ ולא דייש אמצרי, וכ"ש כשדייש אמצרי וגם עשה קנין גמור).

1. כשלא קיבל המוכר עליו אחריות - לכו"ע הלוקח אין יכול לחזור בו, דא"ל המוכר ללוקח "חייאתא דקטרי סברת וקבלת". לפי שיטת התוס' הנ"ל - זהו רק כשהחזיק ע"י שנעל גדר ופרץ וגם "דייש אמצרי", ולפי שיטת רש"י - זהו בין כשנעל גדר ופרץ ולא "דייש אמצרי" ובין כש"דייש אמצרי" בלא שנעל גדר ופרץ. (לפי תירוץ א' בתוס' בב"ק ד"ה משהחזיק - אם לא הוזלו הקרקעות, יכול לומר "שקול ארעא בוזך", ועיין בהגהות הגר"א על הגליון שעל התוס' שם, ולפי תירוץ השני - אינו יכול לומר כן, דכיון שיצאו עוררים, אינה שוה כמו שהיתה בזמן שקנאה).

2. כשקיבל המוכר עליו אחריות

לפי לישנא קמא - הלוקח יכול לחזור בו אף משהחזיק, שהרי קיבל אחריות. (בתוס' בב"ק שם ד"ה ויצא, מובאר: שזוהו רק בעסיקין שעוררין לומר "שלנו היא", אבל אם היו אנסין - אין יכול לחזור אף שמכרו לו באחריות, משום שיכול לומר לו "מזלך גרם").

ולפי לישנא בתרא - אחר שהלוקח דייש אמצרי אין הלוקח יכול לחזור, (לתוס' כדאית ליה ולרש"י כדאית ליה), דיכול המוכר לומר לו "אחוי שטר טירפא ואשלם לך".

3. אם הלוקח נתן מעות

לפי רש"י (ד"ה עד) - אינו יכול לחזור בו, (עכ"פ בלא שקיבל המוכר עליו אחריות, וכן ל"ב אף באחריות, ולא איתפריש ברש"י אם אליבא דל"ק לא יכול לחזור בו אף כשקיבל אחריות, ועיין ריטב"א. וכתבו התוס' בב"ק שם ד"ה משהחזיק: שלכו"ע אינו יכול לחזור בו, אפי' קנה באחריות, גם ללישנא קמא, ד"וכי לעולם הוא יכול לחזור בו").

ולפי ר"ת (בתוס' בסוגיין ד"ה עד) - במקום שכותבים שטר ולא קונים בכסף, ללישנא קמא: אם קיבל אחריות יכול המוכר לחזור בו אפי' כשנתן מעות (בתורת פירעון ולא בתורת קנין - שיטת"ק בב"ק שם בשם רבינו ישעיהו), עד שיכתוב שטר, ואין בזה אפי' "מי שפרע", דלא תיקנו "מי שפרע" אלא רק ביוקרא וזולא, ולא כשסבור שיגזלוה ממנו ויפסיד.

טו. מי שהיה נשוי שלש נשים ומת, לאחת כתובה מנה, ולאחת ב' מנים, ולאחת ג' מנים, כמה כל אחת מקבלת, כשהיה שם מנה או מאתים או שלש מאות בלבד, ומדוע? דף צג.

תשובה :

לפי שיטת רבי

חולקות בשווה.

לפי פשטות רש"י (ד"ה אין אני) - היינו שווה ממש שכל אחת מקבלת שליש.

ולפי התוס' בשם הר"ה - חולקות באופן יחסי לכתובתן, לדוגמא: אם היה רק 300, של מנה - נוטלת 50, של מאתים - 100, של שלש מאות - 150, ואפי' כשנפלו בתפיסה אחת. (התוס' כתבו: שיש לדחות את ראית הר"ח, עיי"ש).

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שיטת רבי נתן

1. **אם היה מנה ולא ויתרה אחת לחברתה** - חולקות בשווה, דהיינו כל אחת מקבלת שליש בדיוק, שהם שלושים ושלוש בשליש.
נמצינו למדים: שלפי רש"י הנ"ל - רבי ורב נתן לא פליגי בזה וכל אחת מקבלת שליש בדיוק, ואילו לפי שיטת הר"ח - לרבי נתן כל אחת נוטלת שליש בדיוק, ולרבי כל אחת לפי מעותיה.
2. **אם היה מאתיים ולא כתבה אחת לשניה דין ודברים וכו'** - בעלת המנה כיון שמשועבד לה רק מנה, לכן נוטלת שליש בדיוק, והאחרות - כל אחת נוטלת שמונים ושלוש ושליש.
3. **אם היה מאתיים ותפיסה אחת ובעלת המאתיים כתבה לבעלת המנה "דין ודברים" וכו'** - בעלת המנה מקבלת נ', והאחרות כל אחת ע"ה, דאומרת לבעלת השלוש מאות "מדין ודברים הוא דסליקאי נפשאי".
4. **כבדין הקודם ובשתי תפיסות אחת ע"ה והתפיסה השניה קכ"ה** - הראשונה מקבלת נ', ושתי הנותרות כל אחת ע"ה, מפני שמתפיסה ראשונה מחלקין בין שלשתן בשווה דהיינו כל אחת כ"ה, ומתפיסה שניה של ה-קכ"ה מחלקין: ע"ה חולקות בין שלשתן בשווה כל אחת כ"ה, בהיות שלראשונה יש עדיין תביעה על ע"ה, ואילו בנ' הנותרים המשועבדים רק לשניה ולשלישית, הרי שתיהן חולקות בשווה, כל אחת נ'.
5. **אם היה שלש מאות ולא כתבו אחת לשניה "דין ודברים" וכו'**, והיה תפיסה אחת - בעלת המנה מקבלת שליש בדיוק, בעלת המאתיים מקבלת 83 ושליש, [דהיינו שליש מנה ונ' זו מהמנה השני], ובעלת השלש מאות מקבלת 183 ושליש, [דהיינו גם את כל המנה השלישית].
6. **כבאופן הקודם אך בשתי תפיסות**, לדוגמא: נפלו בתחילה 75, ואח"כ 225 - בעלת המנה מקבלת 50, בעלת המאתיים מקבלת 100, בעלת השלש מאות מקבלת 150, ומבואר בתוס': שה"ה אם השניה והשלישית כתבו לבעלת המנה, "דין ודברים אין לנו על 25".
7. **כשהיה שלש מאות ובעלת המאתיים כתבה לבעלת המנה בלבד "דין ודברים וכו' על מנה ראשון"**, בלא שכתבה כן לבעלת הג' מנים - בעלת המנה מקבלת 50, בעלת המאתיים מקבלת 75, ובעלת הג' מנה מקבלת 175.
8. **אם רק בעלת הג' מנים כתבה לאחרות "דין ודברים וכו' על מנה ראשון"** - בעלת המנה מקבלת 50, בעלת המאתיים מקבלת 100, ונ' מהמנה הראשון ונ' מהמנה השני, ובעלת הג' מנים מקבלת 150, ונ' מהמנה השני. וק' מהמנה השלישית.

טז. **שנים שהטילו לכיס, אחד מנה ואחד מאתיים, כיצד מחלקין את השכר, ומדוע? דף צג. צג:**

תשובה:

1. **אם לקחו במעות שור לחרישה והוא עומד לחרישה** - לכו"ע השכר לאמצע, משום שחלקו של זה אין מועיל בלא חלקו של זה כלום.
2. **אם לקחו במעות שור לטביחה ועומד לטביחה** - בתוס' (ד"ה מאי לאו) מבואר: שלכ"ע כל אחד נוטל לפי מעותיו.
3. **אם לקחו במעות שור לחרישה ועומד לטביחה**
לפי רבה אליבא דשמואל - כל אחד נוטל לפי מעותיו, שהרי מתחלק לאיבריו.
ולפי רב המנונא אליבא דשמואל - השכר לאמצע.
4. **אם המעות השביחו או פחתו בלא שהשתנה סכומם** (ולא מחמת קניית סחורה), לדוגמא: מעות ישנים שנעשו חדשים או חדשים שנפסלו - כל אחד נוטל לפי מעותיו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורדות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

רש"י (ד"ה זוזי) מפרש: דכל חד מאי דיהיב שקיל, ואילו התוס' (ד"ה הותירו) מפרשים: שלדעת כן נשתתפו, שאם לא ירויחו אלא חילוף מעות, שבשביל רווח מועט כזה לא יקפידו וכו'.

יז. במקרים דלהלן, האם נפרעים מיתומים גדולים, והאם בשבועה, ומדוע? 1. כתובת אלמנה. 2. גרושה קטוצעת כתובתה. דף צד.

תשובה:

לפי תנא דברייתא דאביי קשישא - אלמנה נפרעת בשבועה.

ולפי מי שהולק על אביי קשישא - נפרעת בלא שבועה.

בתוס' (ד"ה שנמצאת) מבואר: שהמחלוקת הזו היא גם לכתובת גרושה.

יח. במקרים ללהלן, האם גזים מיתומים קטנים, והאם כשבעה, ומדוע? 1. כנע"ח. 2. כתובת אלמנה. 3. כתובת גרושה. דף צד.

תשובה:

1. בבע"ח - הגמ' בערכין אומרת, דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים, אא"כ ריבית אוכלת בהם, ומבואר בתוס' (ד"ה שנמצאת) בשם ר"ת: שצ"ל שהיינו בבע"ח גוי, ששייך בו שבועה, ולפי רבינו שמואל שאוסר לקבל שבועה מגוי, אפשר להעמיד בגר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים, שנשבע בשם.

2. בכתובת אלמנה

למ"ד שכתובה דינה כריבית אוכלת בהם משום מזוני - גובה מהיתומים, ובשבועה, ונכ"פ לרבנן דאביי קשישא. ועיין מהרש"ל ומהרש"א.

למ"ד שאין דינו כריבית אוכלת בהם - אינו גובה אפי' בשבועה.

3. כתובת גרושה - לכו"ע לא גובין אפי' בשבועה.

יט. מי שהיה נשוי ד' נשים ומת. 1. האם גובות כתובתן מיתומים. 2. מי קודם לגבייה. 3. האם בשבועה, ומדוע? דף צג: צד.

תשובה:

א. לענין גביה מיתומים קטנים

בתוס' (ד"ה שנמצאת) מבואר: למאן שלא סובר כברייתא דאביי קשישא - אם סובר כתובה אין דינו כריבית אוכלת בהם, לא נפרעים כלל, אבל אם סובר שכתובה דינה כריבית אוכלת בהם משום מזוני, נפרעים בשבועה, [מיתומים גדולים - לכו"ע גובים. אם בשבועה או לא - יתבאר בסמוך נושא ג'].

ב. לענין מי קודמת לגביה

1. אם זמן אחד לכל הכתובות - חולקות בשווה.

2. אם זמנם בימים שונים - כל שזמנה קודמת לחברתה קודמת לגבייה.

3. אם ביום שווה בשעות שאינן שוות - אם במקום שכותבין שעות, לדוגמא: בירושלים, דינה כימים שונים שהקודמת לחברתה קודמת לגבייה, ואם במקום שלא כותבין שעות, חולקות בשווה.

ג. לענין אם נפרעות כשבועה, [ביתומים קטנים למ"ד כתובה משום מזוני או לפי אביי קשישא ואפי' בגדולים, וע"ע לעיל פרק ט תשובה כב, נושא ד'],

שלוש נשים הראשונות - נפרעות בשבועה, מחשש שמא יש להם צררי, חוץ מהאחרונה, שלפי ת"ק נפרעת שלא בשבועה, ולפי בן ננס גם היא בשבועה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

טעם השבועה

לפי שבואל - מפני שנמצאת שדה שאינה שלו, ופליגי בדין בע"ח מאוחר שקדם וגבה אם מה שגבה גבה. לפי רש"י - מדובר שנודע שגזלה, ולפי"ז אם לא נודע שגזלה, אף לפי בן ננס האחרונה נפרעת שלא בשבועה.

ולפי התוס' (ד"ה שנמצאת) - לפי בן ננס נשבעת מפני חשש שהשדה גזולה, ואף אם עדיין לא נודע שהשדה גזולה.

לפי ר"ג - בן ננס סובר שמשביעין אותה כדי שלא תכסיף את השדה, ות"ק אינו חושש לשמא תכסיף.

לפי אב"י - בן ננס דעתו כדעת אב"י קשישא שסובר שהבא ליפרע מנכסי יתומים חייב שבועה אפי' מיתומים גדולים, ות"ק לית ליה דאב"י קשישא, וסובר שהבא ליפרע מיתומים גדולים אין צריך לישבע.

לסיכום:

1. **ביתומים קטנים** - בתוס' (שם) מבואר: שאם סוברים שכתובה אינה כריבית אוכלת בהם, אינן נפרעות אפי' בשבועה, ואם סוברים כתובה דינה כריבית אוכלת בהם משום מזוני, נפרעות בשבועה.

2. **ביתומים גדולים** - בסוגייתנו מבואר: שלפי ת"ק, וכן למאן דלית ליה באב"י קשישא - בכל מקרה שלשת הראשונות נפרעות בשבועה, והרביעית בלא שבועה, ולפי בן ננס ולפי אב"י קשישא - גם הרביעית נפרעת בשבועה, חוץ אם לא נודע שהשדה גזולה, שלפי רש"י (ד"ה כגון) אליבא דשמואל, שלשת הראשונות נפרעות בשבועה, והרביעית נפרעת בלא שבועה, ולפי תוס' (ד"ה שנמצאת) - גם הרביעית נפרעת בשבועה, מחשש שמא תמצא אחת מהשדות גזולה ולא יוכלו אח"כ לחזור עליה, דמה שגבתה גבתה.

כ. **מי שיש לו דין ודברים עם שני אחין או עם שני שותפין, ודן רק עם אחד מהם בדבר השותפות, והשותף יצא חייב, האם השני יכול לדון עמו בחלקו, ומדוע?** דף צד.

תשובה:

לפי רב הונא ור' נחמן - השני חייב לשלם מחלקו, בלא שיכול לדון שוב, מפני ששליחותיה קא עביד. ולפי מסקנת הגמ' - אם היה השותף בעיר, השני חייב לשלם, ואם לא היה בעיר, השני יכול לעכב מלשלם, עד שישמעו טענותיו.

כא. **מה הדין בשני שטרות היוצאים ביום אחד או שתי כתובות היוצאות ביום אחד, מי קודם לגבייה, ומדוע?** דף צד.

תשובה:

1. **בשתי כתובות היוצאות בזמן שווה** - במשנה מבואר: שכולן חולקות בשווה, כדתנן במשנה, ומבואר בתוס' (ד"ה שני): שזהו לכו"ע, משום שאין השיעבוד חל אלא מאותה שעה שמוכח מתוך השטר שהתחיל השיעבוד, דהיינו ממחרת יום שנכתב, וא"כ שניהם שוין ולכן יחלקו בשווה.

2. **בשני שטרות של שני בעלי חובות** - בתוס' (ד"ה לימא) בשם ר"ת מבואר: שלכו"ע חולקים בשווה כדין שתי כתובות. ובע"כ כשכולן יוצאות ביום אחד, וזהו משום ששניהם אמת, ושעה אחת בירושלים כיום אחד בעלמא דמי.

3. **בשטרי קנין, של מכר ומתנה** [במקום שכתובים את השטר - תוד"ה לימא, בשם רבי]

לפי רב - חולקין, דס"ל שבשטרות עידי חתימה כרתי [אף שבגיטין עדי מסירה כרתי].

תוס' (ד"ה לימא) בשם רבי, מפרשים: דס"ל דכיון שאין ניכר בשטר מי קודם בקנינו, לכן קונים בבת אחת, [ולפי"ז אם יודע איזה שטר נחתם קודם, הוא גובה תחילה].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ור"ת מפרש: דכיון שאין ניכר, אפשר שנחתם בבת אחת, ולכן כשמוסר להם, דעתו שיקנה זה כמו זה, גם אם המסירה לא היתה בבת אחת, לכן זהו גם אם לא נחתמו בבת אחת, כיון שסבר שנחתמו בבת אחת, וגם אם העדים שווים בשני השטרות, אימא בשעה שעוסקים באותו ענין חתמו.

ולפי שמואל - אמרינן שודא דדייני, דס"ל עדי מסירה כרתי אף בשאר שטרות.

4. **בשטרי ראייה**, לדוגמא: במקום שלא כותבים שטר, וקנה את הקרקע בכסף או בשטר או בחזקה או בחליפין - בתוס' (ד"ה לימא) בשם רבי, מבואר: שלכו"ע אמרינן שודא, משום שאין צריך שיהא ניכר מתוך עידי חתימה איזה קנה תחילה.

כב. מה הפירוש שודא, מתי אמרינן שודא, מתי לא אמרינן שודא? דף צד. צד.

תשובה:

1. שודא

לפי רש"י (ד"ה שודא) - כפי הנראה לדיינים באומדנא למי יותר רצה ליתן.

ולפי התוס' (ד"ה לימא) - כפי שירצו הדיינים (אף בלא אומדנא), דאימור איתרמי למי שזכה בו.

2. **סוג השטרות שבהם אומרים שודא, ושלא אומרים** - בתשובה הקודמת התבאר: 1. **שבשטרי חוב, ובכתובות** - לכו"ע חולקין בשווה ולא אמרינן שודא, 2. **בשטרי ראייה** - לכו"ע אמרינן שודא. 3. **בשטרי קנין** - מחלוקת רב ושמואל, (עיי"ש בד"ן שטרי קנין כשידוע איזה שטר נחתם קודם). 4. **דיין שאינו מומחה** - בתוס' (ד"ה אמיה) מבואר: שלא יכול לומר שעושה שודא. 5. **במטלטלי**, להתוס' (ד"ה אמיה) בשם הר"ה - לא אמרינן שודא, דדוקא במקרקעי אמרינן, ולהתוס' - אף במטלטלי אמרינן שודא.

כג. כתב לגרש את אשתו, באופן שיש אחר בעירו כשמו וכשם אשתו, האם הגט כשר, ומדוע? דף צד.

תשובה:

התוס' (ד"ה לימא) מביאים:

לפי ר"מ - הגט פסול, משום שעדי חתימה כרתי, דהיינו שהשטר הוא עיקר הגירושין, ואם לא ניכר מתוך השטר מי מגרש ומי מתגרש, השטר פסול.

ולפי רבי אליעזר - הגט כשר [לראשון שכתב עבור אשתו], משום שעדי מסירה כרתי, וא"צ שיהיה ניכר מתוך השטר מי מגרש ומי מתגרש.

כד. אשה הכותבת "דין ודברים אין לי עמך על שדה זו", האם יכולה לגבות מהשדה, האם מועיל הסכמת האשה למכירת בעלה את השדה המיוחד לכתובתה, ומדוע? דף צה.

תשובה:

1. **אם לא קנו מידה** - לא הוי סילוק, כיון שאי אפשר להסתלק מדבר שיש לו.

תוס' (ד"ה וכי) כותבים: שזהו מפני שהשדות משועבדות לה, והוי כאילו השדה בידה. [רש"י ד"ה מקחו בטל כותב: שמדובר באותן ג' שדות - ועיין לעיל דף פא. תוד"ה מגרשה].

2. **אם בגרושה וקנו מידה** - לכו"ע לא יכולה לגבות מהשדה.

3. **אם בנשואה וקנו מידה, ובשתי לקוחות**, [פ"י שכתב לראשון ולא חתמה לו, ולשני וחתמה לו]

לפי ר"מ - אם אין שם בני חורין איבדה כתובתה, שהרי הראשון אומר לה "הנחתי לך מקום לגבות הימנו", ומיהו לענין אם יכולה לגבות מהראשון כשאישתדוף נכסי בני חורין - עיין לקמן בתשובה הסמוכה.

ולפי רבי יהודה - לא איבדה כתובתה, דיכולה לומר "נחת רוח עשיתי לבעלי".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

4. ואם בנשואה וקנו מידה, ובלוקח אחד

לפי רבי זירא - הדין תלוי במחלוקת ר"מ ורבי יהודה שבדין הקודם.

ולפי רב אשי - אפי' ר"מ מודה שיכולה לומר "נחת רוח עשיתי לבעלי" ולא איבדה כתובתה.

5. כשחזר ולקח מן האשה בשטר - בתוס' (ד"ה כתבה, ע"פ הגמ' בגיטין) מבואר: שלפי רב איבדה כתובתה.

לפי תירוץ הראשון - דברי רב "איבדה כתובתה" הם דוקא כשחתמה בשטר שלה, וכל המחלוקת בין ר"מ ור"י והחילוק בין לקוח אחד לשני לקוחות, היינו דוקא כשחתמה בשטר של בעל.

לפי תירוץ השני - דברי רב "איבדה כתובתה" הם דוקא כשכתבה בשטר של בעל שמוכרת, וכל המחלוקת בין ר"מ ור"י והחילוק בין לקוח אחד לשני לקוחות, היינו דוקא כשכתבה שמוחלת שעבוד שיש לה על הקרקע.

ולפי תירוץ השלישי (חולק על ב' התירוץ הראשונים) - הגמ' בגיטין מדובר כשלקח מן האשה בשטר וגם אמרה "לך חזק וקני", אבל בשטר לבד או כשאמרה לו "לך חזק וקני" אף בלא שטר - תלוי במחלוקת ר"מ ור"י, ובחילוק בין לקוח אחד לשני לקוחות.

6. הסכמת האשה בעל פה בזמן מכירת בעלה את השדה המיוחד לכתובתה - לכו"ע לא הוי הסכמה,

וע"ע במש"כ על מס' ב"ק פרק ו', תשובה כב, וע"ע מש"כ התוס' במסכת ב"ב דף מז: ד"ה אבל.

7. כשלקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש - התוס' הביאו את הגמ' בגיטין (דף נח:) האומרת: שלכו"ע מקחו קיים.

כה. האם בע"ח או כתובה אשה נגבית מנכסים משועבדים, במקום שהניח לגבות מבני חורין, ומה הדין כשאישתדוף? דף צה. צה:

תשובה:

אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפי' הן זיבורית, אולם אם הבני חורין אישתדוף, פרטי הדינים הם, כדלהלן:

א. לענין בע"ח

לפי רנב"י - גובין ממשועבדים וכך הסיקה הגמ' להלכה, חוץ מאופן שהבע"ח כתב ללוקח שני "דין ודברים אין לי עמך", שאין לו על לוקח ראשון כלום, מפני שאיהו דאפסיד נפשיה בידים, בזה שהלוקח הראשון יכול לומר לו "הנחתי לך מקום לגבות הימנו".

ב. לענין אשה

לפי רנב"י - גובה ממשועבדים, אפי' אם כתבה "דין ודברים אין לי עמך".

לפי רש"י אליבא דרבא - אם כתבה "דין ודברים" איהי דאפסיד אנפשה בידים.

ולפי התוס' - רנב"י ורבא לא פליגי בזה, ולכו"ע לא אומרים איהי דאפסידה נפשה, משום שבעת שכתבה לא היתה ראויה לגבות, שהרי לא ניתנה כתובה ליגבות מחיים.

כו. אמר לאשה "נכסי לך ואחריך לפלוני", והאשה מכרה את הנכסים, מי זכאי בנכסים? דף צה:

תשובה:

א. בפנויה

לפי רבי - האחריך מוציא מיד הלקוחות.

ולפי רשב"ג ובן פוסק אביי - אין לשני אלא מה ששייר ראשון, ולכן לכתחילה אין לאשה למכור את הנכסים, כדי שלא לגרום הפסד לאחריך, ולכן לכתחילה לא תנשא, שהרי הבעל מוציא מיד האחריך.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ב. בנשואה

1. **כשמכרה ומתה** - הלוקח זוכה בנכסים.

2. **ואם הבעל ואחריך עשו פשרה**

לפי השיטה הראשונה בתוס' (ד"ה ומוקמינן) - הפשרה טובה, והלוקח מפסיד.

ולפי השיטה השניה בתוס' (שם) - הלוקח זכאי בנכסים בכל מקרה, כדי שלא יהיה לו הפסד, ולא מועילה פשרה.

כז. מתי מועילה פשרה, מתי לא מועילה פשרה, ומדוע? דף צה:

תשובה:

1. **במקרים הבאים מועילה פשרה:** 1. מי שהיה נשוי ב' נשים, ומכר שדהו וכתבה ראשונה ללוקח דין ודברים. 2. בעל חוב ושני לקוחות, והבע"ח הסתלק מלוקח שני. 3. אשה שבעלה חייב לה כתובתה ושני לקוחות, באופן שהסתלקה מלוקח שני וקנו מידה כ"ל, וצריכים לעשות ביניהם פשרה מפני שלכולם יש הפסד, ואין עדיפות לאחד מהשני.

2. **באומר לאשה נשואה "נכסי לך ואחריך לפלוני" ומכרה ומתה** - מוקמינן ביד הלוקח, כי רק לו יש הפסד.

לפי השיטה ראשונה בתוס' - מועילה פשרה.

ולפי השיטה השניה - לא מועילה פשרה.

פרק אחד עשר

אלמנה ניזונת

א. האם היתומים חייבים במזונות האלמנה, ובקבורתה, ומדוע? דף צה: צו.

תשובה:

1. **בקבורתה** - היתומים אין חייבים בקבורתה, מפני שקבורתה תחת כתובתה, ולכן רק יורשי כתובתה חייבים בקבורתה.

2. **לענין מזונותיה כשכבר גבתה כתובתה** - אינה זכאית למזונות.

3. **אם עדיין לא גבתה כתובתה**

לאנשי גליל, שהיו כותבין "את תהא יתבת בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותיך בביתי" - היתומים חייבים במזונותיה.

לאנשי יהודה שהיו כותבים "עד שירצו היורשים ליתן לך כתובתיך" - אין היתומים חייבים במזונותיה, [ואוכלת רק עד שיחזיטו היתומים מעצמם לתת לה כתובה].

ב. האם מציאת אלמנה ומעשה ידיה שייכים ליתומים? דף צו.

תשובה:

1. **מציאת אלמנה** - אמר ר' זירא אמר שמואל: לעצמה.

2. **מעשה ידיה כשלא זנים אותה** - לעצמה.

3. **מעשה ידיה כשזנים אותה** - במשנה מבואר: ששייך ליתומים, הגמ' אומרת שזהו עכ"פ לאנשי גליל שאינם יכולים ליתן לה כתובתה בלא הסכמתה, ולכן מעשה ידיה ליתומים, שהרי חייבים במזונותיה.

לפי רש"י - (ד"ה אי אמרת) - הגמ' פושטת שאף אם סוברים כאנשי יהודה, מעשה ידיה ליתומים.

ולפי התוס' (ד"ה ניזונת) - הוי ספק בגמ' אם לאנשי יהודה מעשה ידיה ליתומים, ולא איפשטא.

ג. האם אלמנה חייבת לעשות מלאכות עבור היתומים, לדוגמא: לטחון, לאפות, למזוג הכוס, ולהציע המטה, ומדוע? דף צו.

תשובה:

1. **אם אין זנים אותה** - אינה חייבת לעשות להם מלאכה כלל.

2. **אם זנים אותה** - כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, [לדוגמא: טחינה ואפיה - עיין שיטמ"ק], חייבת לעשותם ליתומים, אבל מלאכות המקרבות לחיבה והרגל דבר, כמזיגת הכוס והצעת המטה, אינה צריכה לעשות עבור היתומים.

ד. אלו מלאכות תלמיד אסור לעשות לרבו, ומדוע, ומתי בכל זאת מותר לעשותן? דף צו.

תשובה:

כל מלאכות שעבד כנעני עושה לרבו - תלמיד עושה לרבו, חוץ מהתרת המנעל במקום שלא מכירין אותו ואין מניח תפילין, מפני שהרואה אומר "עבד כנעני הוא", אבל אם מניח תפילין, [פי' שדרכו להניח תפילין - רש"י

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ד"ה מנח. ותוס' ד"ה אבול, או מקום שמכירין אותו, יכול להתיר מנעל רבו.

ה. אלמנה שתפסה מטלטלין עבור המזונות והכתובה, האם תפיסתה תפיסה או שמוציאין ממנה? דף צו.

תשובה :

בגמ' מבואר: שלפי רבינא ור' יצחק ב"ר נפתלי בשם רבא - תפיסתה מועילה למזונות ולא לכתובה, ושמר בר ר' אשי הקשה: שאם מועילה תפיסתה למזונות תועיל גם כשתופסת לכתובתה, ובתוס' (ד"ה אלמנה) יש שתי שיטות בביאור דעת מר בר רב אשי, האופנים והדינים הם כדלהלן:

1. אם כשתפסה מטלטלין למזונות - בברייתא מבואר וכן סובר ר' אלעזר: שתפיסתה תפיסה.

לפי התוס' (ד"ה אלמנה) בשם הריב"ז (והסכים לזה רבו של התוס', וכן משמע מרש"י ד"ה מה) - מדובר כשתפסה לאחר מיתת הבעל, ותפיסתה למזונות מועילה רק אם סוברים כרבי שמעון בן אלעזר (במשנה לעיל דף נא.) וכרבי טרפון (לעיל דף פד.), אבל לפי רבי (במשנה לעיל דף נא.) - יכולה ליטול ואפי' לכתחילה, אפי' בלי תפיסה, ושלפי רבי עקיבא דפליג על ר"ט, לא מועילה תפיסה לאחר מיתה, [אבל מחיים לכר"ע לא מועילה תפיסתה].

ולפי התוס' (שם) בשם הר"ה והבה"ג - מה שבברייתא מועילה תפיסה למזונות, היינו דוקא מחיים, [ולכן לכתובה לא מועילה, הואיל ולא ניתנה כתובה ליגבות מחיים], אבל לאחר מיתה עיין לקמן בדין 3.

2. כשתפסה [מחיים - תוס' שם] לכתובה - רבינא אומר וכן דעת רבא: שלא מועילה תפיסה, ומוציאין ממנה, תוס' (שם) כותבים: שזהו משום שלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים, ושלשית הר"ח והבה"ג - קושיית מר בר רב אשי שהוי תפיסה, הוי אתקפתא בעלמא בלבד, ואינו חולק על רבינא, אך עיין מש"כ לעיל פרק ט' תשו' ו' דין 4. וומרש"י ד"ה מה, משמע: שסובר כהתוס' ולא כהר"ח והבה"ג.]

3. כשתפסה לכתובה לאחר מיתה - תוס' (שם) מביאים: שלפי רבי עקיבא - לא מועילה תפיסה, ושלפי רבי טרפון - מועילה תפיסה.

ו. כנות שתפסו לאחר מיתה קרקעות או מטלטלין עבור מזונותיהם, האם מוציאין מידם? דף צו.

תשובה :

בתוס' (ד"ה אלמנה, על פי הגמ' בדף נא.) מבואר:

1. שמקרקעות - גובין ואפי' לכתחילה.

2. ממטלטלין

לפי רבי - דינו כקרקעות.

ולפי רבי שמעון בן אלעזר - לא גובין, ולא מועילה תפיסה.

ז. אלמנה ששהתה שתים או שלש שנים בלא שתבעה מזונות, האם זכאית לקבל מזונות: 1. שלמפרע. 2. של מכאן ולהבא, ומדוע? דף צו.

תשובה :

1. על מזונות של מכאן ולהבא - ודאי שיש לה.

2. על מזונות שלמפרע בעניה שהיא פרוצה - מפסדת אחר ששהתה שנתיים שלא תבעתן, מפני שלא תבעתן.

3. שלמפרע בעניה שהיא צנועה שהיא בושה לבוא לבי"ד או עשירה שהיא פרוצה שאינה בושה לבוא לבי"ד

לפי התירוץ הראשון בגמ' - בעניה שתי שנים, ובעשירה שלוש.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי התירוץ השני - בפרוצה שתי שנים, ובצנועה שלוש.

4. שלמפרע בעשירה שהיא גם צנועה - מפסדת רק אחר ששהתה ג' שנים בלא שתבעתן.

ח. יתומים שאמרו "נתנו מזונות", והאלמנה אומרת "לא קיבלתי", על מי להביא ראיה: דף צו. צו:

תשובה:

תני לוי: אלמנה שניסת - עליה להביא ראיה, אבל כל זמן שלא ניסת - הנכסים בחזקתה ועל היתומים להביא ראיה,

לפי רש"י (ד"ה נתנו) - "כל זמן שלא ניסת" ובאה לתבוע דמי מזונות לשנה הבאה, ושאל על היתומים להביא ראיה. ומשמע מרש"י: שלשעבר עליה להביא ראיה, ניסת ובאה לתבוע על לשעבר, עליה להביא ראיה.

ולפי התוס' (ד"ה יתומים) - על היתומים להביא ראיה, הן על לשעבר והן על העתיד. [ונע"ע במש"כ על מסכת ב"מ פרק א' תשובה עח].

תוס' (ד"ה נשאת) מוסיפים: שמתני לוי מוכח, שרק בניסת עליה להביא ראיה, ולא בנתקבלה כתובתה או תבעה כתובתה בב"ד.

ט. אלמנה שמוכרת נכסי יתומים עבור מזונותיה וכתובתה, האם צריכה לפרט "אלו למזונות מכרתי ואלו לכתובה", ומדוע? דף צו. צו:

תשובה:

לפי רבי יהודה - צריכה לפרט, ולפי רבי יוסי - לא צריכה.

בהו"א של הגמ' - סברת מחלוקתם אם נכסים בחזקת היתומים או בחזקת האלמנה. הגמ' דוחה זאת ואומרת, שיש אפשרות להסביר זאת בב' דרכים:

לפי דרך א' - לכו"ע הנכסים בחזקת האלמנה, אלא שרבי יהודה רק אומר עצה טובה, שלא יקראו לה רעבתנותא.

לפי דרך ב' - שלכו"ע הנכסים בחזקת היתומים, אלא שרבי יוסי סובר: שכדי שלא להפסיד היא זקוקה לא לפרט, כדי שעל ידי זה תוכל לגבות את כתובתה מהלקוחות. רש"י מוסיף: שלפי"ז כשאינה מפרשת תעמיד עדים שהגביה היתה לצורך מזונות.

י. אלמנה שאיזדה כתובתה או שנקרפה כתובתה, האם היתומים נאמנים לומר "פרענו", ומדוע? דף צו. צו:

תשובה:

בתוס' (ד"ה נכסי) מבואר:

שלפי רבי יוחנן - אינם נאמנים, משום שס"ל שהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר ולא כלום.

ולפי רב ושמואל [הסוברים שהטוען אחר מעשה ב"ד נאמן] - נאמנים.

לפי התירוץ הראשון בתוס' - רב ושמואל מודים שאם יש עדים שנשרפה כתובתה שאינם נאמנים.

ולפי תירוץ השני אליבייהו - גם באופן שיש עדים שנשרפה סוברים רב ושמואל שהיתומים נאמנים.

יא. יתומים אמרו "אלו הקצחנו", ובע"ח אומר "לכזכס הקצחתי", על מי להביא ראיה, ומדוע? דף צו. צו:

תשובה:

בתוס' (ד"ה נכסי, ע"פ הגמ' בב"מ) מבואר: שעל היתומים להביא ראיה, מפני שקרקע לגוביינא קאי, ומפרשים: שזהו רק אם היתומים מודים שאביהן עשאה אפותיקי לבע"ח.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

יב. אלמנה שמכרה נכסים עבור מזונותיה ולא נשאלו נכסים, האם יכולה לטרוף מלקוחות עבור כתובתה, ומדוע?

תשובה :

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה ורבי) - יכולה לטרוף מאיזה לקוחות שהיא רוצה, נחוץ מהלקוחות שהיא עצמה מכרה להם למטרת מזונותיה, כדלקמן תשו' יד נושא ב', ואינם יכולים לומר "הנחנו לך מקום לגבות", מפני שהו כאשתדוף.

ולפי תירוץ השני - יכולים לומר "הנחנו לך מקום לגבות הימנו", ולכן יכולה לטרוף רק מלקוחות שקנו אחר שהיא מכרה, אבל לא מהלקוחות שקנו לפני שמכרה עבור המזונות.

יג. שכיב מרע שאמר "תנו מאתיים זוז": 1. לפלוני בעל חובי. 2. לבעל חובי. 3. לבעל חובי כראוי לו, האם נותנין לו מאתיים זוז יותר מחובו או לא?

תשובה :

1. **כשאמר "לפלוני בעל חובי"** - יגבה חובו ועוד מאתיים זוז, ואם המעות משועבדים - יגבה קודם את המתנה מבני חורין, ואח"כ יגבה את החוב ממשועבדים ולא להיפך.

2. **אם כשאמר "לבעל חובי"** - יגבה רק חובו.

3. **אם כשאמר "לבעל חובי כראוי לו"** - לר"ע דדיק לישנא יתירא יגבה חובו ועוד מאתיים זוז.

יד. אחת לכמה זמן אלמנה יכולה למכור נכסים עבור מזונותיה, והאם נכסים שמכרה עבור מזונותיה יכולה לשוב ולטרוף כדי לגבות כתובתה?

תשובה :

א. יכולת הזמן למכור

לפי רב הניאל בר רב קטינא אמר רב הונא, וכן תניא בותיה - אלמנה מוכרת אחת לשנים עשר חודש, ולוקח מפרנס אותה אחת לשלושים יום.

לפי רב יהודה, וכן תניא בותיה - אלמנה מוכרת אחת לששה חודשים, ולוקח מפרנס אותה אחת לשלושים יום, וכן מסיק אמימר להלכה.

ב. לענין אם יכולה לטרוף מהלקוחות נכסים שמכרה להם עבור מזונותיה

בברייתא מבואר: שהמוכרת למזונותיה אינה יכולה לטרוף מהלקוחות, ומבואר בתוס' (ד"ה מאי): שזהו עכ"פ כשמכרה סתם ולא פירשה "על מנת שאין לך עלי אחריות", אבל רמי בר חמא (לעיל דף צא:) יפרש: שאם פירשה "על מנת שאין לך עלי אחריות", יכולה לטרוף. [רבא שם חולק על רמי בר חמא, ולשיטתו אינה יכולה לטרוף].

טו. המוכר רכשו ונתברר שא"צ את הכסף, באלו מקרים אמרינן שמועיל רק גילוי דעת לביטול המקח, ובאלו מקרים אמרינן גילוי דעת לא מבטל המקח?

תשובה :

1. **המוכר נכסיו בשנת בצורת ע"מ לקנות חיטים, ולאחר מכן הגיע חיטים בזול, באופן שסוחרי החיטים כבר יצאו מבתיהם אלא שהמוכר לא ידע זאת** - המוכר יכול לחזור בו.

לפי רש"י (ד"ה זבין) - זהו אם יודעים שהיה חפץ לקנותו.

ולפי תוס' (ד"ה זבין) - זהו דוקא שבזמן המכר גילה דעתו שע"מ כן מוכר.

2. **אם סוחרי החיטים עדיין לא יצאו מבתיהם** - גילוי דעת לא מועיל.

3. **המוכר קרקעותיו לפני שעלה לא"י** - התוס' (שם) כותבים: שמועיל גילוי דעת בעלמא, מפני שאדם

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

העולה לא"י רגילות הוא שמוכר קרקעותיו רק מפני שעולה לא"י.

4. המוכר מלבושיו לפני שעלה לא"י - התוס' (שם) כותבים: שלא מועיל גילוי דעת, וצריך תנאי כפול כדי לבטל המקח, מפני שמלבושים הוי דבר שאין רגילות למכור, אף כשבדעתו לעלות לא"י.

טז. הנותנת נכסיה במתנה כדי להצריח מצעלה, וכן פכיב מרע פכנו מת ונתן נכסיו לאחר, ונמלא בנו קיסי, האם הנותנת בטלה אף שלא היה תנאי או גילוי דעת? דף צז.

תשובה:

בתוס' (ד"ה זבין) מבואר: שהנתנה בטלה אף שלא היה אפי' גילוי דעת.

יז. האם אלמנה או גרושה יכולים למכור נכסי יתומים מחוץ לבי"ד עבור כתובתה או עבור מזונותיה, ומדוע, האם יורשי כתובתה יכולים למכור מחוץ לבי"ד, ומדוע? דף צז. דף צז:

תשובה:

א. לענין למכור נכסים עבור מזונות בלבד

1. אלמנה מן הנשואין - מוכרת אף שלא בבי"ד.

2. גרושה - בתוס' (ד"ה לאתויי) בשם הר"ח, מבואר: שה"ה במגורשת ואינה מגורשת שיכולה למכור מחוץ לבי"ד שהרי הבעל חייב במזונותיה.

ב. לענין למכור נכסים עבור כתובה בלבד שלא בבי"ד

1. אלמנה

לפי רבנו - יכולה למכור אפי' שלא בבי"ד, וה"ה שארוסה יכולה למכור עבור כתובתה אפי' שלא בבי"ד.

ולפי ר"ש - אם מן האירוסין שאין לה מזונות מוכרת רק בבי"ד.

2. גרושה

לפי ר"ש - מוכרת עבור כתובתה רק בבי"ד, שהרי אין לה מזונות.

לפי רבי יוחנן - רבנו מודים לר"ש שמוכרת רק בבי"ד, דס"ל שטעמם שאשתו מוכרת שלא בבי"ד הוא "כדי שלא תתבזה", ובגרושתו ליכא האי טעמא.

ולפי עולא - רבנו חולקים על ר"ש גם בגרושה, דס"ל שטעמם שאשתו מוכרת שלא בבי"ד, זהו משום חינא, וא"כ הטעם שייך גם בגרושתו.

ג. מכירת נכסים עבור כתובה ומזונות יחד

בתוס' (ד"ה מתניתין) מבואר: שלכו"ע יכולה למכור אף שלא בבי"ד, משום שמוכרת גם למטרת מזונות.

ד. לענין אם יורשי כתובתה יכולים למכור מחוץ לבי"ד

1. אם ירשתה בתה או אחותה - לכו"ע יכולים למכור מחוץ לבי"ד, כי שייך הטעם שאינו רוצה שיתבייש, וכן משום חינא.

2. אם ירשו בניה

לפי רבי יוחנן - יכולים למכור, כי שייך הטעם שלא יתבזו.

ולפי עולא - לא יכולים למכור שלא בבי"ד, כיון שאין שייך הטעם של חינא.

יח. מכרה או משכנה מקצת כתובתה, האם יש לה מזונות, ומדוע? דף צז:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

לפי ר"ש - אין לה מזונות, משום שלא אמרין מקצת כסף ככל כסף.

ולפי רבנן - יש לה מזונות, משום דאמרין מקצת כסף ככל כסף, והרי כאילו הבעל חייב כל הכתובה.

יט. כהן גדול, האם מותר לישא בוגרת או מי שנבעלה שלא כדרכה, ומנין למדים זאת? דף צז:

תשובה :

לפי ר"מ - בוגרת לא, שנאמר "בתוליה", עד דאיכא כל הבתולים, אבל נבעלה שלא כדרכה מותרת לו, שנאמר "בבתוליה", אף שנבעלה שלא כדרכה.

ולפי רבי אליעזר ורבי שמעון - להיפך, דהיינו שבוגרת מותרת לו, שנאמר "בתוליה", אפי' יש לה מקצת בתולים, אבל נבעלה שלא כדרכה אסורה לו, שנאמר "בבתוליה", שיהיו כל בתוליה קיימין בין בכדרכה בין שלא כדרכה.

כ. נבעלה שלא כדרכה: 1. האם אסורה לכה"ג. 2. האם יק' חיוב קנס לאונס ומפתה. 3. האם נידונית כנערה המאורסה קדימה כסקילה, ומדוע? דף צז:

תשובה :

1. לענין כהן גדול - עיין בתשובה הקודמת.

2. לענין חיוב קנס דאונס ומפתה - בתוס' (ד"ה בבתוליה, ובד"ה בתולה, ע"פ הגמ' בקידושין) מבואר: שאפי' רבי מודה שכולהו משלמי קנס.

3. לענין חיוב סקילה - תוס' (שם) מביאים: שלפי רבי - דינה בחנק משום דכתיב "לבדו", ולפי רבנן - לא נחשבת לבעולה ודינה בסקילה, ומודים רבנן שאם בא עליה ארוס שלא כדרכה שנחשבת לבעולה, ודינה בחנק, שנאמר "בעולת בעל", בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ולא אחר.

כא. המוכרת נכסי יתומים מחוץ לבי"ד למטרת כתובתה ומזונותיה, האם צריכה שבועה, ומדוע? דף צח:

תשובה :

1. המוכרת שלא בבי"ד עבור כתובתה

לפי רש"י - נשבעת שבועה שלא גבתה יותר, ומוסיפים התוס' (ד"ה מוכרת) בפירושם הראשון: שקודם גבייה משביעין אותה שלא עכבה משל בעלה כלום, ולאחר שמכרה נכסים שלא בבי"ד צריכה שבועה שנית "שלא גבתה יותר".

ולפי התוס' (שם) בפירושם השני - משביעין אותה שבועה שלא זלזלה בנכסים.

2. האלמנה כשמוכרת למזונות - בתוס' (שם) מבואר: שקיי"ל כחנן שאינה נשבעת.

כב. מכירת נכסי יתומים, האם צריכה הכרזה, ומדוע? דף צח. ק:

תשובה :

1. אלמנה המוכרת נכסי היתומים שלא בבי"ד [לכתובתה ולמזונותיה - תוס' שם] - הגמ' (בסוגיא) אומרת, הלכתא: שאינה צריכה הכרזה. הטעם מבואר בתוס' (ד"ה אמר ליה): שזהו מפני שאם מכרה שווה מנה ודינר, במנה, המכר בטל, ולא יכול לבוא הפסד ליתומים.

2. בי"ד ושליח בי"ד המוכרים - התוס' (שם) מביאים את הגמ' (לעיל דף פז): האומרת: שלכרגא או למזוני או לקבורה, [נאין פנאי להמתין משך ימי ההכרזה - רש"י ד"ה בשעה, וזהו ע"פ הגמ' לקמן דף ק:] - א"צ הכרזה, וכתובים: שמשמע שלשאר דברים צריכים הכרזה, ומבארים: שזהו מפני שאם יטעו בפחות משתות, המכר קיים,

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ויבואו היתומים לידי הפסד, לכן צריך הכרזה. [ואם מכרו שווה בשווה בלא שטענו ולא היה הכרזה – עיין לקמן דף ק. וע"ע במש"כ לקמן תשר' לג נושא א'].

3. שליח האלמנה, [שאם הוא מוזיל, המכר חוזר, כדין הטוענה בדבר משנה]

לפי תירוץ הראשון [בשם ר"ת] - אין צריך הכרזה, וס"ל שהוא משום ששליח אלמנה כאלמנה לענין שהמכר חוזר, והמשנה "שום היתומים" האומרת: שצריך הכרזה מדובר בשליח ב"ד.

ולפי התירוץ השני בתוס' (שם) - צריך הכרזה אף שאם הוא מוזיל המכר חוזר, מפני שלא אלמוהו רבנן כמו אלמנה שימכור בלא הכרזה.

כג. נכסי יתומים או פקדון שהפקידו אצל אדם וצריך למוכרו כדי שלא יבואו לידי הפסד, האם המכר קיים: 1. כשנמכר ע"י שומת ב"ד מומחין. 2. כשנמכר ע"י שומת ב"ד הדיוטות: דף צח.

תשובה:

1. אלמנה המוכרת נכסי יתומים הנמצאים ברשותה - בסוגייתנו מבואר: שברשות ב"ד מותר לה אפי' למכור ולהחזיק לעצמה, ומבארים התוס' (ד"ה דאמרי): שזהו מפני שעל ידי ב"ד מומחין באו לידה, ובתירוצם הראשון הוסיפו: שזהו משום שליכא חשדא, דכו"ע ידעי זאת.

2. כשפירות שאצל הנפקד התחילו להתקלקל - התוס' (שם) מביאים את הגמ' בב"מ האומרת: שמוכרו בבי"ד לאחרים, ואינו יכול למכור לעצמו. [המוכר לעצמו - המכר בטל, וע"ע במש"כ על מסכת ב"מ פרק ב' תשובה לט, דין ג', בתירוצם הראשון הם מבארים: שזהו משום שאיכא חשדא, שאין העולם יודעים שהפקידו אצלו, ולפי תירוץ השני - משום שאמנם קיבל רשות מבי"ד, אבל לא הם הפקידו אצלו מתחילה.

לפי ה"ומיהו" בתוס' - צריך למוכרו בבי"ד של מומחין וכמבואר בירושלמי.

ולפי פירושם האחרון [דו"ק בדברי התוס' ושם התם בירושלמי בבי"ד הדיוטות קא"ן] - יכול למכור לאחרים בבי"ד של הדיוטות ובלבד שיהא ברשות ב"ד מומחין.

3. כשהשומא היתה ברשות ב"ד הדיוטות ולא ברשות ב"ד מומחין

לפי ה"ומיהו" בתוס' (שם עכ"פ בדעת הירושלמי) - לא מועילה כלל.

ולפי פירושם האחרון - השומא נחשב לשומא רק לענין למכור לאחרים, אבל לא להחזיק לעצמה אפי' אם היא אלמנה.

כד. האם יש אונאה לקרקעות ולמטלטלין, והאם מתבטל המקח? דף צח. צט: ק.

תשובה:

א. לקרקעות כשנמכר לא ע"י שליח

בתוס' (ד"ה אלמנה, ע"פ הירושלמי) מבואר: שלפי ר"ל - אין אונאה לקרקעות, ולפי רבי יוחנן - אם היה דבר מופלג יש אונאה ומתבטל המקח, ואם לא היה מופלג אין אונאה, ומפרשים: "לא היה מופלג" פירושו עד כדי דמי החפץ, דהיינו שאם שווה מנה שמכרו במאתיים יש הונאה וביטול מקח, אבל מכר במאתיים פחות פרוטה אין הונאה, והמקח קיים, [עיין דף צט. רש"י ד"ה אבל בדידיה, ובמסכת קידושין דף מב: תוד"ה ה"ג].

התוס' (דף ק. ד"ה אמר) הביאו: שלפי הגירסא בקידושין (דף מב:), שהיא גירסת רש"י (שם) - ביתר משתות בטל מקח, וכו', ובשתות קנה ומחזיר אונאה דוקא במטלטלין, אבל במקרקעי לא, משום שאין אונאה לקרקעות, ומשמע שביתר משתות יש אונאה לקרקעות.

והסיקו: שהגירסא הנכונה היא כגירסת ר"ת [והרי"ף], שביתר משתות עד פלגא אין אונאה לקרקעות אבל ביותר יש אונאה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ב. לקרקעות כשנמכר ע"י שליח שאינו מצרן, ואם מצרן - עיין תוד"ה ה"ג]

בגמ' (דף צט:) מבואר: שלכו"ע יש אונאה לקרקעות, דא"ל המשלח לשליח "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי".

לפי התוס' (דף ק. ד"ה רבא) בשם ר"ת - זהו דוקא בשליח דעלמא, אמרינן "לתקוני שדרתיך", ובטעות כל דהו המקח בטל, אבל שליח דיינים אלים כוחו ככוחם, שעד שתות המקח קיים, וא"צ להחזיר הונאה, (ויותר משתות - מחזוקת רבנן ורשב"ג).

ולפי התוס' (שם) - אפי' בשליח דעלמא, בפחות משתות ובשתות המקח קיים ומחזיר אונאה, ורק כשטעה ביותר משתות אמרינן "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי" והמקח בטל. (והיינו כחכמים. אבל לפי רשב"ג - עד פלגא המקח קיים, ועיי"ש מה שכתבו בשם הרשב"ס).

ג. בממלמלין [עכ"פ כגשנמכר לא ע"י שליח, דאם ע"י שליח, בפשטות הדין כבנושא הקודם].

פחות משתות - נקנה מקח, (ביתר משתות - יש אונאה והמקח בטל, שתות - קנה, ומחזיר אונאה - דף ק. תוד"ה אמר. גמ' קידושין מב:).

כה. השולח שלוחו לשוק לסחורה, ולקח בזול, או פהיה טעות בחשבון, הרווח למי, ומדוע? דף צח:

תשובה:

א. דברר שיש לו קצבה, והשליח לקח בזול, [לדוגמא: קטנית הנמכר בחנות במדה]

לפי רבי יהודה - הכל לשליח, דאומר למשלח "אנא ארווחי".

ולפי רבי יוסי, ובן פוסק רב פפא - חולקין, רש"י (ד"ה שיש) מפרש: דמתנה הוא, יש לומר לשליח נתנה ויש לומר למשלח, והלכתא שחולקין.

ב. דברר שאין לו קצבה והשליח לקח בזול

לפי רש"י (שם) - לרבי יהודה הכל לשליח, ולרבי יוסי הכל לבעל המעות, ורב פוסק: הלכתא לבעל המעות.

ולפי התוס' (ד"ה כאן, הראשון) - המחלוקת בין רבי יהודה לרבי יוסי היא רק כשהמוכר אמר לשליח "זה אני מוסיף לך משלי", אבל כשהוזיל בלא שאמר כלום, לכו"ע הכל לבעל המעות.

ג. דבר שיש לו קצבה, והוא טעות בחשבון, לדוגמא: ראובן שלח את שמעון לקבל מעותיו מיד עכו"ם, וטעה העכו"ם בחשבון, ולא נמצא העכו"ם

לפי התוס' (ד"ה אמר) בשם ר"ת (אחרי שחזר בו) - הכל לבעל המעות, כדין דבר שאין לו קצבה, ונהרי קיי"ל כרבי יוסי.

ולפי התוס' (שם) בשם ר"י - הכל לשליח, דלא שונה משליח שגנב או גזל והטעה, שאין לבעל הבית זכות בכסף הזה.

כו. מליאת שכיר, האם שייך לבעליו או לשכיר, ומדוע? דף צח:

תשובה:

בתוס' (שם) מבואר:

1. מציאת שכיר יום - שייך לבעל הבית.

2. מציאת שכיר שאינו שכיר יום - שייך לשכיר, כי אין הבעלים מקפידים על הגבהת מציאתו עם מלאכתו.

כז. אמר לשלוחו "מכור לי ליתכא", ואזל ומכר ליה כורא או להיפך: כשאמר לו "זיל זבין לי כורא", ואזיל וזבין ליה ליתכא, האם המקח קיים, ומדוע, ומה פסקו התוס' להלכה? דף צח: צט:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה:

א. אמר זבין לי ליתכא, ואזל זבין ליה כורא

לפי הלשון הראשון בגמ' - הוי בעיא דלא איפשטא די"ל דהוי מעביר על דבריו, ולכן אם בעה"ב רוצה לחזור בו, יכול לחזור אף על הליכתא, וי"ל דמוסיף על דבריו, והבעה"ב לא יכול לחזור על הליכתא.

ולפי הלשון השני - ודאי מוסיף על דבריו, וליתכא מיהא קני.

ב. אמר "זבין לי כורא", ואזיל ומכר ליתכא לאדם אחד, באופן שהכור אינו שדה אחד - לכר"ע לא נחשב למעביר על דעת המשלח.

ג. כבנושא הקודם באופן שששאר הכור אינו חלק מהשדה ואזל זבין ליה ליתכא

לפי הלשון השני בגמ' - הוי בעיא דלא איפשטא, די"ל שיש מעלה שמכר רק ליתכא, שעל הצד שלא יהיה צריך עוד כסף, לא ימכור את הליכתא הנשארת, וי"ל דהוי מעביר על דעת המשלח, כיון דלא ניחא ליה דליפשי ליה שטרות, [לפי"ז] כותבים התוס' דף צט: ד"ה אמר: שאם מכר בשטר אחד - המכר קיים, ולפי הלשון הראשון בגמ' - פשוט שהמכר בטל, ועיין מה שנכתוב לקמן נושא ה'.

התוס' (דף צט: ד"ה אמר) כותבים: שלהרי"ף והר"ח - הוי בעיא דלא איפשטא, ופסקו: שמעביר על דבריו הוי, ושרב האי גאון פוסק: שמוסיף הוא, ועיין מה שנכתוב לקמן נושא ה'.

ד. אמר "זבין לי כורא לאחד ולא לשנים" ואזיל ומכר ליתכא - פשיטא דמעביר הוי, [אפי' כתב בשטר אחד], שהרי המשלח אמר "לאחד ולא לשנים". רש"י (ד"ה האמר) מפרש: דזהו אפי' את"ל זבין לי כורא וזבן ליה ליתכא מכרו קיים, כיון שגלי דקפיד באפושי שטרא.

ה. כשאמר "לאחד" בסתמא [ועיין מהרש"א בד"ה כ' רב אלפס השני]

לפי הגירסא המופיעה בפנינו נחלקו בזה האמוראים, שלפי רב הונא - נחשב למעביר, ולפי רב הסדא, ורבה בר רב הונא - לא נחשב למעביר אפי' מכר למאה.

לפי שיטת רש"י (ד"ה אמר לאחד) - המחלוקת היא אפי' את"ל זבין לי כורא וזבין ליה ליתכא מכרו קיים, ומחלוקתם אם נחשב גילוי דעת שמקפיד על אפושי שטרא.

לפי שיטת ר"ת (דף צט: תוד"ה אמר) - מחלוקת האמוראים היא כשאין קפידא של אפושי שטרא, לדוגמא: שכבר חתמו העדים על שני השטרות, ויש רק קפידא של אפושי בעלי דינים. ובעית הגמ' היא באופן שיש ב' שטרות לא חתומים דאיכא קפידא דאפושי שטרות, לחזר אחרי עדים ולהחתימם, וגם אפושי בעלי דינים, [והבעיא היא רק לפי רב חסדא הסובר: לאחד ואפי' למאה, דאילו לרב הונא, פשיטא שהמקח בטל - מהרש"א].

לפי שיטת התוס' בשם רבו - המחלוקת היא דוקא כשאין קפידא של אפושי שטרא ויש רק קפידא של אפושי בעלי דינים, דהיינו כשהשליח מכר לשניים בשטר אחד, אבל אם מכר בשני שטרות, הוי בעיא בגמ', שלפי הלשון השני בגמ' לא איפשטא, וכנ"ל.

ואילו לפי גירסת הר"ח (בתוס' שם, ולכאורה כן הוא גם לפי שיטת רב האי גאון) - לא נחלקו האמוראים באופן זה, ולכו"ע הוי מעביר, דכיון שאמר "לאחד" הוי קפידא דלא לשנים, ומחלוקת האמוראים לשיטתם - עיין בנושא הבא.

ו. אמר "זבין ליה כורא" סתמא בלא שאמר "לאחד"

לפי גירסת הר"ח [ולכאורה גם לפי רב האי גאון בתוס' שם] - הדין תלוי במחלוקת הנ"ל שבין רב הונא לרב חסדא ורבה בר רב הונא.

כח. אמר בעה"ב לשלוחו "תן להם חתיכה לאורחין" והשליח אמר "טלו שתיים", והן נטלו שלש, מי מעל, ומדוע?

דף צח: צט.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורדות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. **אם השליח אמר להם "טלו אחת מדעתי ואחת מדעתו של בעל הבית"** - כולן מעלו, כיון שהשליח והאורחין לא שינו מדעת בעל הבית.

תוס' (ד"ה דאמר) כותבים: שלפי הצד של הגמ' שהשליח נקרא מעביר על דעת בעה"ב, כאן שהם נטלו שלוש, אין השליח מועיל אלא רק אם האורחין אמרו לו "הרי אנו נוטלין שתיים לדעתך ואחת מדעתינו".

2. **אבל אם אמר להם "טלו שתיים" לענין החתיכה הראשונה**

לפי הלשון הראשון בגמ' - הוי בעיא בגמ' אם הבעה"ב מעל, ולא איפשטא.

ולפי הלשון השני - הבעה"ב מעל, מפני שהשליח נחשב למוסיף על דעת בעל הבית, ולא מעביר.

כט. נתן לו דינר של זהב ממעות הקדש, ואמר לו "הבא לי חלוק", 1. באופן שהביא לו רק חלוק בג'. 2. באופן שהביא לו בשלש חלוק, ובשלש טלית, 3. באופן שאמר לו "הבא לי בסלע קיטנית", והביא לו רק בחצי סלע קיטנית או שהביא לו חצי סלע מין אחר, מי מעל, ומדוע? דף צח: צט.

תשובה :

א. **קנה חלוק שווה שש בשלש ולא קנה טלית**

לפי רבנו - רק הבעה"ב מעל, כיון שהשליח לא שינה מדעת בעה"ב.

ולפי רבי יהודה - רק השליח מעל, כיון דא"ל "אילו היית קונה בשש, היתי מרויח יותר משתיים עשרה".

ב. **קנה חלוק שווה שש בשלש, ובשלש טלית**

לפי רבנו - שניהם מעלו, והשליח מעל מפני שקנה גם טלית.

ולפי רבי יהודה - רק השליח מעל, כיון שנקרא ששינה בקניית חלוק שווה שלש במקום בשש.

ג. **קנה קמנית שווה שש בשלש, ולא קנה מין אחר**

1. **במקום שקונים באומד** - הדין תלוי במחלוקת רבנו ורבי יהודה, כנ"ל בנושא הקודם.

2. **במקום שמוכרים בכנא** [פ"י לא באומד], וכנא כנא בפרוטה - לכו"ע רק הבעה"ב מעל, כי אין הוזלה בין מי שקונה כנא אחת לבין מי שקונה יותר מכנא אחת. אולם אם בכסף הנוטר השליח קנה מין אחר גם השליח מעל, כיון ששינה מדעת בעה"ב, בזה שקנה מין אחר.

ל. **האומר לשלוחו "צא ותרום", האם תרומתו תרומה: 1. כשתרם בעין יפה** (אחד מארבעים). 2. **קתרט מהפירות היפים?** דף צט: ק.

תשובה :

1. **אם כשתרם בעין יפה, כי היה נראה לו שכך דעת המשלח** - תרומתו תרומה, כיון שיש בני אדם שתורמים בעין יפה, לכן השליח יכול לומר למשלח "לכך אמדתך".

תוס' (ד"ה פוחת) מביאים: שעין יפה היינו אחד מארבעים, ולב"ש היינו אחד משלושים, בינונית אחד מחמישים, ורעה אחד משישים.

2. **אם כשתרם מהפירות היפים ולא אמר לו** [בשנה שמוצא] "כלך אצל יפות" - אין תרומתו תרומה, ונעין בגמ' ב"מ כב. ובגמ' קידושין מא: תוד"ה פוחת.

3. **אם בשעה ששלחו אמר לו "כלך אצל יפות"** - תרומתו תרומה.

לא. **מכירת נכסי היתומים פחות משויין או יותר משויין, או כשמכרה קרקע מנה ודינר כשכתובתה**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

מנה בלבד, האם המכירה קיימת וצריך להחזיר את הפרש, ומדוע: 1. כשהאלמנה מכרה. 2. כשב"ד מכרו. 3. כששליח בי"ד מכר. 4. כששליח האלמנה מכר? דף צח. צט: ק:

תשובה:

א. אלמנה שהיתה כתובתה מאתיים ומכרה שווה מנה במאתיים [לפי ר' יוחנן – מדובר שאז"כ הקרקע הוקרה, ולפי ר"ל – גם אם לא הוקרה, דאין אונאה לקרקעות, ועי' במהרש"א על תוס' דף צו: ד"ה אמר] **או שווה מאתיים במנה**

נתקבלה כתובתה, רש"י (במשנה) מפרש: דאמרינן לה את אפסדת.

ב. אלמנה שהיתה כתובתה מנה ומכרה שווה מנה ודינר במנה

לפי חכמים - המכר בטל, מפני שבטעות כל דהו המכר בטל.

ולפי רשב"ג - המכר קיים עד שתהא שם כדי שיעור שדה [בשדה תשעה קבין, בגינה חצי קב, וכדברי ר"ע בית רובע].

ג. כשנמכר קרקע מנה ודינר במנה ודינר, והכתובה רק מנה - עיין לעיל תשו' כז נושא א'.

ד. דיינים שמכרו בלא הכרזה

אם באופן שחייבים להכריז ולא הכריזו, סובר אמימר בשם רב יוסף (דף ק:): שמכרן בטל אפי' מכרו שווה בשווה, אבל כשמכרו דבר שלא צריך הכרזה או במקום שלא מכריזים, הדינים הם כדלהלן:

1. כשטעו עד שתות - המכר קיים.

לפי ר"ת (דף ק. תוד"ה רבא) - א"צ להחזיר אונאה.

ולפי הפירוש השני בתוס' (שם) - צריכים להחזיר אונאה.

2. כשטעו יותר מפלגא, לדוגמא: שווה מאתיים בפחות ממנה או שווה מנה ביותר ממאתיים - המכר בטל [דף ק:].

3. אם יותר משתות ופחות מפלגא

לפי חכמים - המכר בטל.

ולפי רשב"ג - המכר קיים, דא"כ מה כח בי"ד יפה. **ולשיטתו לענין החזרת האונאה למשלח - לר"ת** [לעיל דין 1] לא צריך, ולתוס' צריך.

ה. דיינים שמכרו קרקע בהכרזה וטעו [דף צט: במשנה]

המכר קיים, [ולענין אם חייבים בהחזרת האונאה למשלח, הדין כנ"ל נושא קודם דין 1, שלפי ר"ת לא, ולפי התוס' חייבים].

ו. שליח שמעה

לפי רבא אמר ר"נ - שליח כדיינים, [עד שתות - המקח קיים, יותר מזה והוא פחות מפלגא - מחלוקת רבנן ורשב"ג, ולענין לחייבו בהחזרת האונאה למשלח - כנ"ל, שלפי ר"ת - לא צריך, ושלפי הפי' השני בתוס' - צריך].

ולפי רב שמואל בר ביסנא אמר ר"נ - שליח כאלמנה שבכל דהו המקח בטל.

לשיטת רש"י - המחלוקת בין רבא אמר ר"נ לרב שמואל בר ביסנא אמר ר"נ מדובר בין בשליח האלמנה בין בשליח בי"ד, [במקום שהמקח קיים אין חיוב החזר אונאה למשלח], הרשב"ם כותב: שלפי רש"י צ"ל, שרבא עצמו חולק על רב נחמן וסובר, שהמקח בטל, משום שאומרים לשליח "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי".

לשיטת ר"ת - מחלוקת האמוראים הוא רק בשליח בי"ד, ורבא אינו חולק על רבו רב נחמן, [וכשהמקח קיים אין חייב להחזיר אונאה], **אבל בשליח דעלמא מודה רבא שבכל דהו המקח בטל, דא"ל "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי".**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לשיטת תוס' - למ"ד שליח כדיינים, אם הוא פחות משתות המקח קיים, אלא שהשליח או הדיינים, צריכים להחזיר את האונאה למשלח, משום שאומר להם "לתקוני שדרתיכם ולא לעוותי", אבל ביותר משתות המקח קיים, ולא יכול לומר להם "לתקוני שדרתיכם ולא לעוותי".

לב. "זוכרין", האם זה בגימטריא או לא בגימטריא, וכינן?

דף ק.

תשובה:

לפי התוס' (ד"ה ובוררין, ושיטת התוס' בקידושין בשם ר"י לפני שחזר בו, וכן שיטת המאירי) - אין צריך לא גורל ולא שומת בל"ד, וכל החלוקה תלויה בדעתו של האפוסטרופוס, כמו שהיו עושים יתומים עצמם אם הם היו גדולים, שהיה כל אחד בורר לעצמו זוכה בשלו, ואפי' בחצר שאין בו דין חלוקה, [דהיינו ששייך בו דין גוד או איגוד], חולק האפוסטרופוס עבורם ב"גוד או איגוד".

ולפי ר"ת - האפוסטרופוס חולק עבורם רק בדבר שלא שייך בו גוד או איגוד אלא יש בו דין חלוקה, ודוקא בגורל, [המ"מ מוכיח שהרמב"ם סובר כר"ת, עיי"ש, וע"ע תוס' גיטין דף לד: ד"ה בית דין].

לג. אפוסטרופוסין ששמו לקטנים, האם הקטנים אחר שגדלו יכולים למחות?

דף ק.

תשובה:

א. אם לא מען

לפי ר"נ - לא יכולים למחות.

ולפי שמואל - יכולים למחות ברוחות, ופרש"י: דהיינו כשיש לו טענה, כגון שיש שדה סמוכה לה, שנפלה לו מאמו.

ב. אם מען

בתוס' מבואר: שיכולים למחות אף אם הטעות פחות משתות, [וע"ע בקידושין דף מב: שיכולים למחות דוקא אם טעו בשתות, אבל בפחות משתות - לא יכולים למחות, כן משמע שזה דוקא לשמואל ולא לר"נ].

לד. קני אחין שחלקו [נכסים שצריכים חלוקה באומדן], וכל להם אח ממדינת הים, כינן נותנים לשלישי את חלקו? דף ק.

תשובה:

תוס' (ד"ה ובוררין) מביאים: שלפי רב - בטלה מחלוקת, [כיון שהשנים חלקו לא על דעת שיש אח שלישי - ב"ב דף קו:], ושלפי שמואל - מקמציין.

הרשב"ם בתוס' מפרש: שהיינו שכל אחד נותן לו שלישי מחלקו בלא גורל, ולא בטלה מחלוקת.

והתוס' מפרשים: היינו שאם היה שלש שדות וכל אחד קיבל שדה, ואת השלישי חילקו ביניהם בשווה, כשיבוא השלישי יפילו גורל על כל השדות, ואם השדה השלישי יפול בחלקו, זכו השנים בחלקם הראשון.

לה. ממאנת, שניה, איילונית, אלמנה לכה"ג, שאר פסולי חיתון, וקטנה היוצאה בגט: 1. האם יש להן מנה ומאתיים. 2. האם יש להן תוספת כתובה. 3. האם מוטל על הבעל חיוב לפדותם. 4. האם יש להן מזונות בחיי הבעל ולאחריו. 5. האם יש להם נכסי צאן ברזל ונכסי מלוג הנמצאים בפנינו. 6. נכסי צאן ברזל שאינם נמצאים בפנינו. 7. את הבלאות. 8. את פירות עליקט הבטל ומונחים בעין צביתו, האם הבעל חייב להחזיקן.

דף ק-קא:

תשובה:

א. מנה ומאתיים

1. אם כשנשאה ידע שהיא איילונית או ידע שהיא אסורה לו בלאו, כאלמנה לכה"ג - יש להן כתובה. [הטעם שלא קונסים את האשה - עיין רש"י ד"ה אלמנה, וביבמות דף פה: פה:].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. **אם לא הכיר שהיא איילונית** - אין לה כתובה.
3. **אם לא הכיר שהיא פסולה לו**, לרב הונא - יש, ולרב יהודה - אין.
4. **לקטנה** [שהשיאה אמה ואחיותיה]
- לפי שמואל - יש כתובה, ולפי רב - אין, דקסבר אין נישואי קטנה אלא כמפותה בעלמא. ונעין לקמן בתשובה הבאה.
5. **לממאנת, ולשניה** - אין, ממאנת מפני שיוצאה מעצמה, ושניה משום קנסא דרבנן.
6. **לעוברת על דת או למי שנמצאו עליה נדרים או מומין** - אין כתובה, [וכן ליוצאת משום שם רע].
- ב. **תוספת כתובה**
1. **לממאנת לשניה ולאיילונית** - יש תוספת כתובה, [וכ"ש לקטנה היוצאה בגט, לאלמנה שנישאה לכה"ג ושאר חייבי לארין].
2. **לעוברת על דת וחברותיה, ולהיוצאת משום שם רע** - אין תוספת, וכ"ש שאין לה מנה ומאתיים.
- ג. **לענין חיוב לפדותן**
- את הממאנת** - רש"י (במשנה) מפרש: שכוונת המשנה "ולא פירות", היינו שאין חייב לפדותה, תוס' (ד"ה אילמא) מפרשים בכוונתו: דהיינו אפ"ל אם לותה ופדתה עצמה ומיאנה. [בדבריהם מבואר: שאם לא מיאנה חייב לפדותה].
- מרש"י הנ"ל יוצא: שכן אין חייב לפדות את השניה או את האיילונית שלא הכיר בה שהיא איילונית, ולענין חיוב פדיות אלמנה לכה"ג, ממזרת ונתינה לישראל - עיין במה שכתבנו לעיל בדף נב.
- ד. **מזונות בחיי הבעל**
1. **ליתומה קטנה היושבת תחתיו** - יש, [וכן לענין איילונית היושבת תחתיו לאחר שהכיר בה - עיין תויר"ט], אבל אם הלך למדינת הים ולוותה ואכלה ועמדה ומיאנה או שנמצאת איילונית - אינו משלם לה.
2. **לשניה ולחייבי לאוין, כאלמנה לכה"ג, ממזרת ונתינה לישראל**, [ולא למי שיוצאת משום שם רע] - בתוס' (ד"ה ולא מזונות) מבואר: שאין להם מזונות, כדי שלא יתעכבו גביה.
- ה. **מזונות אחר מות הבעל**
1. **לאלמנה לכה"ג** [וה"ה לשאר חייבי לארין] - בתוס' (שם) מבואר: שיש לה מזונות, משום שלא שייך הטעם "שלא יתעכב תחתיו".
2. **לשניה** - בתוס' (שם) מבואר: שאין מזונות.
- ו. **נכסי צאן ברזל ונכסי מלוג הנמצאים בפנינו**
1. **לממאנת, לשניה ולאיילונית** [וכן לאלמנה לכה"ג ולשאר חייבי לארין] - יש.
2. **ליוצאת משום שם רע**
- לפי רבי מנחם סתימתי - אינה מקבלת.
- ולפי חכמים - מקבלת, וכן דעת רב הונא ור"נ. מרש"י (דף קא. ד"ה מה שבפניה) מדויק: שרק נכסי מלוג נוטלת, אבל את נכסי צאן ברזל אינה מקבלת, [וכן דייק הר"ן, ועיין מהרש"ל]. התוס' (דף ק: ד"ה ולא בלאות), הביאו בשם רש"י [בב"מ]: שלכל הנשים הנ"ל אין להם אפ"ל בלאות קיימים, דלא כמשמע בסוגייתנו.
- ז. **נכסי צאן ברזל שאינם נמצאים לפנינו** [דהיינו שהוציאן ברשות]
1. **לממאנת** - אין, מפני שהבעל טוען שאין לי להחזירן עד שאגרשנה, דשמא תמות בחיי ואירשנה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. **לחייבי לאוין כאלמנה לכה"ג - אין.**

לפי רב נהמין - היינו דוקא כשלא הכיר בה שהיא אלמנה, דאם הכיר בה, הרי היא ככל הנשים.
ולפי רב הונא - אף כשלא הכיר בה, הרי היא ככל הנשים. ואיתותב רב הונא.

3. **ליוצאת משום שם רע - אין.**

4. **שניה - מקבלת אף שלא נמצא לפנינו.**

לפי גירסת רש"י - רבנן קנסו לדידה בדידה, ולדידה בדידה.

ולפי גירסת הר"ח - רבנן קנסו לדידה בדידה, ולדידה בדידה.

5. **לאיילונית - מהגמ' משמע שאם לא הכיר בה אין לה, כיון שהוציאם ברשות, והתירו"ט כתב: שכן מפרשים כל הפוסקים, וענ"ש, שאם הכיר בה, הרי היא ככל אשה. מרש"י (ד"ה ואי דליתנהו, השני) משמע שיש לה, ודו"ק.**

ח. **פירות נכסי מלוג שאינם נמצאים לפנינו**

אין לאף אשה, כיון שהוציאן ברשות, ומבואר בתוס' (דף ק: ד"ה אילימא): שאף איילונית אינה מקבלת זאת בחזרה, כיון שאכלן כדיון, דהיינו ברשות.

ט. **גוף נכסי מלוג [שדינם ליקח בהן קרקע והבעל אוכל פירות] שאינם נמצאים לפנינו**

1. **לממאנת ולשניה - אין, מפני שרבנן קנסו לדידה בדידה.**

2. **לאיילונית - יש להן ואף שלא הכיר בה שהיא איילונית, כיון דברשותה קיימה.**

י. **בלאות**

1. **אם בפנינו - כולן מקבלות כנ"ל, חוץ מיוצאת משום שם רע, שיש בה חילוקי דנים, כנ"ל דין 4.**

2. **אם לא בפנינו [דהיינו מה שבלע ונחסר מבגדי נכסי מלוג].**

לפי רב כהנא - בלאות דין קרן להם, ואילונית מקבלת אותן בחזרה.

ולפי רב נהמין - דין פירות להם, שלא מקבלת אותן חזרה. ומדויק מהתוס' (ד"ה אילימא): שאף איילונית לא מקבלת זאת בחזרה, כיון שאכלן כדיון דהיינו ברשות.

יא. **פירות שליקט הבעל ומונחים בעין בביתו**

במשנה מבואר: שלממאנת, שניה ואילונית אין פירות. לפי התוס' (ד"ה אילימא) - המשנה מחדשת שאם ליקט הבעל אין להם פירות, אף שמונחים בעין בביתו. אבל רש"י במשנה המפרש: שקמ"ל שאין להם דין פירות, היינו שתיקנו שאין להם פירקונה תחת פירות, ולשיטתו אין הכרח לדין זה.

לו. **קטנה שהשיאוה אחיה ואחיותיה, האם דינה ככל הנשים, האם ומה הם חילוקי הדינים בין יציאת ממאנת, לבין קטנה היוצאת בגט, לענין כתובה, וכו'?** דף ק: קא.

תשובה:

א. **קטנה שהשיאוה אחיה ואחיותיה**

לפי ר"א - אין בעלה זכאי במציאתה, ולא במעשה ידיה, ולא בהפרת נדריה, ואינו יורשה, ואינו מיטמא לה, מפני שאינה כאשתו לכל דבר, ואין לה כתובה, אלא שצריכה מיאון.

בתוס' (ד"ה כללו) מבואר: שה"ה בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה, ובת כהן לישראל תאכל.

ולפי רבי יהושע - הרי היא כאשתו לכל הדברים הנ"ל, ולכן: בת ישראל לכהן תאכל בתרומה, ובת כהן לישראל לא תאכל בתרומה - יבמות קז. תוד"ה כללו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בתוס' (ד"ה ובהפרת) מבואר: שיכול להפר אף שנסואה אליו רק מדרבנן, משום שכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת. [משמע מדבריהם: שלכן אם הגיעה לעונת נדרים ונדרה לא על דעת בעלה, לכו"ע אין בעלה יכול להפר את נדריה].

ב. ממאנת - אינה נחשבת לאשתו כלל, ולכן לא פסלה מן האחין, ולא מן הכהונה, ואינה צריכה להמתין ג' חודשים, משא"כ בקטנה היוצאת בגט.

ג. לענין כתובה

1. לקטנה ממאנת - לכו"ע אין לה כתובה, שהרי יוצאת מדעת עצמה בלבד ובעל כרחו.

2. לקטנה היוצאת בגט

לפי שמואל - לר"א [הנ"ל נושא א'] אין לה כתובה, ולרבי יהושע (שם) יש לה כתובה.

ולפי רב - אף רבי יהושע (שם) מודה שאין לה כתובה, דעד כאן לא קאמר רבי יהושע, אלא מדידה לדידה אבל מדידה לדידה - לא.

פרק שנים עשר

הנושא את האשה

א. מה הדין באומר לחבירו או כותב לחבירו 1. "חייב אני לך מנה", 2. כשכתב "אני פלוני חייב לך מנה". 3. כשכתב "חייב אני לך מנה" וחתם תחתיו, ומדוע? דף קא: קג.

תשובה:

א. כשאמר זאת לפני שנים

1. אם אמר "אתם עדי" - לכו"ע חייב.

2. כשלא אמר "אתם עדי" - לכו"ע פטור, ומבואר בתוס' (ד"ה א"י): שזהו או משום שיכול לומר "משטה אני בך" או משום שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו, ונעוין מהר"ם שיף ופנ"י.

ב. אם כתב בשטר "חייב אני לך מנה"

לפי רבי יוחנן - לפי בן ננס פטור, ואילו לרבי ישמעאל חייב, והעיקר כדעת רבי ישמעאל דבשטר חייב, כיון שהוי כמו שאמר "אתם עדי". ור"ת בסוד"ה אליבא. מביא: שהירושלמי הסובר שרבי יוחנן סובר כמו ר"ל. וכביאורו של ר"ת בסמוך.

רש"י (ד"ה ה"ג, כמבואר בתוס') ותוס' (ד"ה דאמר) מפרשים: שחייב מדין הודאה, כיון שמסר בפני עדים את השטר שכתוב בו שהוא חייב לו מתחילה מנה.

ור"ת בתוס' מפרש את כל הסוגיא: שהחיוב לא מדין הודאה, אלא שאף שלא היה חייב לו כלום מתחילה, אם כותב בשטר גמור וחתום היטב שרוצה להשתעבד, הרי הוא יכול לשעבד על עצמו חיוב חדש.

ולפי ר"ל - אפי' לפי רבי ישמעאל פטור, בשטר שאינו חתום, דלא הוי כאומר "אתם עדי".

ג. כשכתב "אני פלוני חייב לך מנה" ולא חתם

ברש"י (ד"ה ה"ג) ובתוס' (ד"ה דאמר) מבואר: שמחלוקת רבי יוחנן ור"ל היא דוקא כשכתב לו "חייב לך מנה" ולא חתם תחתיו, דאם חתם תחתיו, מודה ר"ל שחייב מנה וגובה מנכסים בני חורין, תוס' (שם) מוסיפים: שה"ה כשכתב "אני פלוני חייב לך מנה" גם כשלא חתם הוי כחתם תחתיו, וחייב מנה.

ד. כשכתב "חייב אני לך מנה" וחתם תחתיו

בתוס' (שם) מבואר: ששטר שכתוב בו "אני פלוני בן פלוני חייב" וכו', אם חתום תחתיו בלא כתיבה אחת אינו גובה כלל.

ב. מה הדין בערב שחתם בשעת מתן מעות או לאחר חיתום שטרות, האם גובין מנכסיו המשועבדים או מהבני חורין או בכלל לא חל השיעבוד? דף קב.

תשובה:

1. ערב שחתם בשעת מתן מעות - ברש"י (ד"ה אליבא) מבואר: שגובין אפי' מנכסיו המשועבדים, דכתיב "אנכי אערבנו".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. ואם לאחר מתן מעות ואחר חיתום שטרות

לפי רבי ישמעאל - גובין רק מהבני חורין.

ולפי בן ננס - אפי' מבני חורין לא גובין.

לשיטת רש"י - מחלוקתם היא דוקא כשכתוב לשון גרוע "אני ערב" בלא שחתם והוא מודה בדבר, ופליגי בן ננס ורבי ישמעאל אם נחשב להודאה. תוס' (ד"ה אליבא) כותבים: שלרש"י מחלוקתם דוקא כשמסר השטר בפני עדים, אבל אם לא מסר בפני עדים, לכו"ע לא גובין אפי' מבני חורין.

לשיטת ר"ת (בתוס' שם) - מדובר שמסר את השטר לא בפני עדים וחתם בלשון טוב "אני פלוני בן פלוני ערב", ומחלוקתם אם אדם יכול לשעבד עצמו בשטר, [אבל בעדים - לכו"ע אדם יכול לשעבד עצמו. ובפשטות לר"ת כשכשכתב בלשון גרוע לכו"ע לא קנה, וכ"כ במהר"ם שיף].

3. אם לפני חיתום שטרות

לפי רש"י - התוס' (שם) כותבים אליביה: שגם בזה אם כתב בלשון גרוע הדין תלוי במחלוקת בן ננס ורבי ישמעאל, והמשנה נקטה "אחר חיתום שטרות", כי קודם חיתום אין רגילות לכתוב בלשון גרוע.

ולפי ר"ת - לכו"ע גובה מנכסים משועבדים, מפני שמוכח שחתם בשעת מתן מעות.

ג. שטרי פסיקתא, האם חל השיעבוד בלא קנין בין בקידושי נערה בין בקידושי בוגרת, האם גובין ממשועבדים, ומדוע? דף קב:

תשובה:

שטרי פסיקתא - החוב חל בלא קנין, משום דבההיא הנאה דקמיחתיני אהדדי גמרי ומקני להדדי, בין בקידושי נערה בין בקידושי בוגרת, ורב אשי סובר שלא ניתנו ליכתב.

לפי רש"י (ד"ה לא) - כדי שלא יטרוף ממשועבדים, [ולכן אין כותבין שטר ואפי' שניהם רוצים בכך - מהרש"א].

ולפי התוס' (ד"ה ניתנו) - אם שניהם אומרים לכתוב שטר, כותבין שטר וגובין ממשועבדים, אלא שהעדים לא יכולים לכתוב שטר בלא הסכמת שני הצדדים, ול"ד לסתם קנין שלכתביה עומד. [מדברי ר"ת והר"ח משמע: שבאמירה ללא כתיבה שאין גובין אלא מבני חורין, והריטב"א כותב בשם ר"ת שגובה אפי' ממשועבדים].

ד. הנושא את האשה ופסקה עמו שיזון את בתה לעולם או רק לחמש שנים, האם חייב לזונה, ואם מת, האם הבת גובה ממשועבדים, ומדוע? דף קא-קב:

תשובה:

1. אם בשטרי פסיקתא ואף בלא קנין - חייב לזון, מפני שהן הן דברים הנקנין באמירה, אבל לא בשטרי פסיקתא ורק מסר לה שטר קנין ובלא חתימה, [לשיטת ר"ת זהו אף כשחתם בלשון טוב "אני פלוני בן פלוני מתחייב", ולא מסר בעדים] - הדין תלוי במחלוקת רבי יוחנן [הסובר שהדין תלוי במחלוקת רבי ישמעאל וכן ננס], ור"ל [הסובר - שלכו"ע פטור]. מיהו לענין אם גובין ממשועבדים, עיין תשו' קודמת.

2. אם בזמן הפסיקה עשו קנין - בת אשתו אחר מותו גובה אפי' מנכסים משועבדים, מפני שהיא כבעלת חוב, רש"י (במשנה) מפרש: שיש לה שטר חוב עליהן. בתוס' (ד"ה הב"ע) מבואר: שלמ"ד כתובין בעינן, גובה מנכסים משועבדים אף אם לא עשו קנין, גם אם לא פסקו לזמן קצוב, אבל למ"ד קצובין בעינן, גובה ממשועבדים רק באם פסקו לזמן קצוב, ושאלם לא פסקו לזמן קצוב גובה מבני חורין ולא ממשועבדים. [הפנ"י כותב: שדברי התוס' הם דוקא לפי ר"ח ור"ת משא"כ לפירש"י, ולא תיקנו משועבדים אא"כ התנה בפירוש אחריות כדפירושית או כדמסקינן כשקנו מיד].

ה. "כיון לאיתנהו בתנאי בי"ד אימר לררי אתפסיה", באיזה אופן חיישנין ללררי לשיטת התוס', ומדוע? דף קב:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאינן לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

א. האופנים שחוששין ולא חוששין

1. מזון האשה והבנות - במשנתנו מבואר: שנותנים להם מבני חורין ולא ממשועבדים, הגמ' מפרשת: מפני שחוששין לצררי, וכותבים התוס' (ד"ה אימרה) שמשמע שחוששין כן אפי' בקטנה, לפי תירוצם הראשון שם - זהו רק מפני שהנידון הוא האם לגבות ממשועבדים, ולפי תירוצם השני - הא דחוששין בקטנה זהו דוקא מפני שהאבא מת ויש חשש שהתפיס לפני שמת. משא"כ כשרק יצא למדינת הים כדלקמן, עיין לקמן דין 3, ולפי ה"עוד תירץ" שבסוף התוס' - החשש לצררי בקטנה הוא רק היכן שהיה חייב לה בתנאי בי"ד, והוסיף ליפות כוחה בקנין סודר.

עוד מביאים התוס': שר"ל בגיטין מסביר שאינה גובה ממשועבדים, הואיל ואין כתובים, ומפרשים התוס' בתחילת דבריהם: שטעמו של ר"ל צריך באופן שהאבא הודה שלא התפיס צררי. והמהרש"א כותב: וטעמא דצררי איצטריך דאפי' בקנו מידו לא גבי ממשעבדין.

2. מזון בת אשתו כשפסק לה מזונות ומת - במשנתנו מבואר שגובה אף ממשועבדים, הגמ' (בדף קב.) מפרשת: שמדובר שקנו מידו ונכתבו בשטר, דסתם קנין לכתובה עומד, וכדעת רב אשי ה"ל תשו' יג, אבל כשלא קנו מידו. לא יכולים לגבות ממשועבדים, ולא חוששין לצררי, מפני שהיא בתנאי בי"ד. תוס' (ד"ה אימרה) כותבים בפירושם הראשון שבסוף דבריהם: שהוי מצי למימר דזהו מפני שלבת אשתו לא ניחא ליה בהרווחה, [לטעם זה לא היתה בת אשתו גובה גם אם היתה בתנאי בי"ד].

3. לענין לפסוק מזונות לאשת איש שבעלה הלך למדינת הים - תוס' (שם) מביאים את דעת רב זביד אליבא דשמואל, הסובר: שחוששין לצררי ואין פוסקין כלל, ואת דברי הגמ' שם שפשוט לה אליביה, שלקטנה פוסקין, ופירש"י: דלא עביד איניש דמתפיס צררי לקטנה.

לפי תירוצם הראשון - היינו לענין שיכולה לגבות מבני חורין, [ובסוגיין הלא הנידון שחוששין גם בקטנה הוא רק לענין לגבות ממשועבדים וכ"ל נושא 1].

לפי תירוצם השני - היינו שקטנה כשאביה הלך למדינת הים לא חוששין, [ובפשוט גובה אף ממשועבדים], דכיון שהוא חי, סומך שיקחו הלוואות וכשיחזור ישלמם.

ולפי ה"עוד תירץ" שבסוף התוס' - החשש לצררי בקטנה הוא רק היכן שהיה חייב לה בתנאי בי"ד, והוסיף ליפות כוחה בקנין סודר. [ובפשוט זהו גם דעת רב פפא שם, הסובר: שטעמו של שמואל שאין פוסקים הוא משום שחוששין שאמר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך", ולפי"ז אין חילוק בין קטנה לגדולה, אלא בין ספקה למעשה ידיה ומזונותיה ללא ספקה, עיי"ש פרטי הדינים, ואילו לרב - פוסקים בכל גווני].

4. לענין לגבות כתובה ממשועבדים - גובה, [כמבואר במקומות רבים בש"ס]. תוס' (שם) כותבים: שהטעם שלא חוששין לצררי כמו שחוששין כאן שהתפיס לבתו - אף שהיא בתנאי בי"ד - זהו משום שלא ניחא ליה בהרווחת אשתו כמו שניחא ליה בהרווחת בתו, [כמו שמצינו לעיל דף מג, עיי"ש].

5. כשפסקה עמו לזון את בתו מחיים [כך גורס ברש"ש, לא כמו שמופיע אצלנו "בתה" - תוס' (שם בסוף דבריהם) כותבים: שלא חוששין לצררי.

ב. הכלל היוצא מהתוס' מתי חוששין ומתי לא חוששין

לפי "ואמר לי רבי" בתוס' (ד"ה אימרה) - חוששין לצררי רק כשיש עליו חיוב בתנאי בי"ד וגם ניחא לו בהרווחה.

ולפי ה"עוד תירץ" בתוס' - חוששין לצררי רק כשיש עליו חיוב בתנאי בי"ד וגם יפה כחה שהקנה לה.

ו. השוכר ריחיים מחבירו תמורת טחינת חיטים עבור המשכיר, והמשכיר העשיר וא"צ לטחינה, האם המשכיר יכול לכופ לקבל דמי חיטים ולא קמח, ומדוע? דף קג.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

1. **אם יש לשוכר חיטים שצריך לטחון לעצמו או לאחרים** - כופין את השוכר על מדת סדום ליתן דמי חיטים למשכיר.
 2. **אם אין לשוכר חיטים לטחון לעצמו או לאחרים** - יכול השוכר לומר למשכיר "אין לי דמים, והריני טוחן לך כמו ששכרתי, ואם אין אתה צריך לקמח, מכור לאחרים".
- תוס' (ד"ה לא) כותבים: שמשום כך אין המשכיר יכול לחזור בו באמצע החודש מהחיוב להשכיר, ומוסיפים: שאם לשוכר לא היה הפסד היה יכול לבטל את המקח קודם הזמן, שלא יצטרך ליתן לו שכירות.

ז. **אלמנה שאמרה "אי אפשי לזוז מבית בעלי" או "מבית אבא", האם היתומים יכולים למנוע ממנה את מזונותיה מנכסי האב, ומדוע?** דף קג.

תשובה:

אלמנה זכאית למזונות רק כשנמצאת בבית בעלה, שכך כתב לה בכתובתה "ואת תהא יתבת בביתי, ומיתזנא מנכסי כל ימי מגר ארמלותיך בביתי", לכן:

1. **אם אמרה "אי אפשי לזוז מבית בעלי"** - זכאית למזונות ונותנין לה מדור לפי כבודה.
2. **אם אמרה "אי אפשי לזוז מבית אבא"** - אינה זכאית למזונות אלא כפי ברכת הבית, שאומרים לה "רק אם את דרה אצלנו יש לך מזונות".
3. **אם היתה טוענת "מפני שהיא ילדה והם ילדים"**, (התפארת ישראל כתב בזה ב' פירושים, עיי"ש) - נותנין לה מזונות המספיקין לה לבדה אף שהיא בבית אביה.

ח. **יתומים שמכרו מדור האלמנה או בנכסים מועטים, האם מכירתם מכירה, ומדוע?** דף קג.

תשובה:

1. **מדור האלמנה** - לא עשו ולא כלום, מפני שמשועבד לה מחיים.
 2. **בנכסים מועטים** - המכר קיים, משום שהנכסים לא משועבדים לבנות מחיים.
- ט. **האם יש חיוב לכבד את אשת האב, את בעל האם, את האח הגדול, ומנין למדים זאת?** דף קג.

תשובה:

חייבים לכבד 1. את אשת האב בחיי האב, שנאמר "את אביך" את לרבות אשת האב בחיי האב. 2. את בעל האם, שנאמר "ואת אמך" לרבות בעל האם בחיי האם. 3. את האח הגדול, שנאמר "ו"את אמך, ו' יתירה. (הפ"ת יור"ד סי' רמ"ק יח בשם הכנסת יחזקאל כותב: דיש פלוגתא בין הרמב"ם והרמב"ן אם יש חיוב לכבד את האח הגדול לאחר מות האב).

י. **מי שיש לו שררה על הציבור, ויש לו ב' בנים, את מי יש להקדים?** דף קג.

תשובה:

אם יש לו בן שממלא את מקום אביו, יש לנו להקדים את הבכור, בתנאי שהבכור חשוב יותר מהצעיר, [בגמ' מובא שאם הבכור ממלא מקום אביו ביראת חסא, מקדימים אותו, אף שאינו ממלא מקום אביו בחכמה ויש לו אח צעיר ממלא מקום אביו בחכמה].

יא. **כשמת רבי, האם לכהנים היה מותר ליטמא, בטומאה לרצון ובטומאה לאורייתא?** דף קג.

תשובה:

לפי ר' חיים בהך (בתוד"ה אותו) - שלמיתת גדולי הדור כגון רבי וחבריו, מותר ליטמא אפי' טומאה דאורייתא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ולפי התוס' - מותר רק לטומאת בית הפרס שהיא דרבנן, אבל לא לטומאה דאורייתא.

יב. אלמנה או בע"ח או גרושה, שעבר זמן ולא תבעו חובם, האם מפסידים את חובם, ומדוע?

תשובה:

א. אלמנה ששהתה פחות מכ"ה שנה בלא שתבעה כתובתה

לכו"ע לא הפסידה כתובתה, (וכ"ש את התוספת), והגמ' נשארה בספק אם לר"מ (שבנושא הבא) מפסידה כתובתה לפי חשבון השנים, לכל שנה אחת מכ"ה בכתובתה אם לא שהתה אלא חלקן.

ב. אלמנה ששהתה כ"ה שנים בבית בעלה בלא שתבעה כתובתה

לפי חכמים וכר הגמ' פוסקת - שהנמצאת בבית בעלה, גובה כתובתה לעולם, (וכ"ש את התוספת).

ולפי ר"מ - הפסידה כתובתה, משום שיש בכ"ה שנה שתעשה טובה כנגד כתובתה.

לפי השיטה הראשונה בתוס' - (ד"ה ומרתא) לר"ל הסובר שמחלוקת ר"מ וחכמים [במשנתינו בשוהה בבית אביה] זהו דוקא בעיקר הכתובה, אבל על התוספת לא פליגי ויש לה, ה"ה בנידון דידן בשוהה בבית בעלה לא פליגי לענין התוספת, ולכו"ע יש לה דהיינו אפי' לר"מ, אבל לרבי יוחנן אליבא דר"מ דין תוספת כתובה ככתובה שמפסדת הכל.

ולפי השיטה השנייה בתוס' - כו"ע מודו שלר"מ מפסדת גם את התוספת, דכיון שטעמו שבבית בעלה משום "שתעשה טובה כנגד כתובתה" א"כ אמרינן לפום גמלא שיחנא גם על התוספת.

ג. אלמנה ששהתה כ"ה שנים בבית אביה בלא שתבעה כתובתה

לפי שיטת ר"מ [במשנה]

גובה כתובתה לעולם (וכ"ש את התוספת), שהרי לנמצאת בבית אביה לא שייך הטעם "שתעשה טובה כנגד כתובתה".

ולפי חכמים [וכן הגמ' הטיקה להלכה]

1. אם אין שטר כתובה יוצאת מתחת ידה [ובאה לגבות בתנאי ביד במקום שאין כותבין כתובה - ש"ע אהע"ז סי' קא סעיף א] - כיון שלא תבעה כ"ה שנים, מפסדת כתובתה, כיון שעבר זמן ולא תבעה מוכח שמחלה חובה.

2. אם שטר כתובתה יוצא מתחת ידה

לפי רב יהודה אמר רב - מודים חכמים שגובה כתובתה לעולם.

ולפי רבי אלעזר - גם בזה חכמים סוברים שמפסדת כתובתה.

3. אם היורשים מכבדים אותה שמוליכים לה מזונותיה לבית אביה בעצמם - אין שתיתקה מחילה, הואיל ומפני הבושה שתקה, ולא מפני שמחלה.

4. אם תבעה כתובתה בתוך הכ"ה שנים - מונים שוב כ"ה שנים מיום התביעה.

5. לענין תוספת כתובה כשעברו כ"ה שנים ולא תבעה

לפי בר קפרא - מודים חכמים שלא מפסדת, רש"י (ד"ה אבל) ותוס' (ד"ה ומרתא) מפרשים: דמתנה היא ולא כתובה, והוי כמו שאר בע"ח.

ולפי רבי יוחנן - גם בזה חכמים סוברים שמפסדת, דתנאי כתובה ככתובה דמי.

ד. בע"ח או גרושה שלא תבעו חובם - לכו"ע גובים חובם אף אם לא תבעו חובם יותר מכ"ה שנה, ואף באופן שחייב מודה, ואין ביד הבע"ח והגרושה שטר חוב, שהרי ודאי שהם לא מוחלים, [אבל אם

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

אין חייב מודה ואין שטר – לא יכולים לגבות חובם, שהרי אין בידם שטר.

יג. מה הפירוש אדרכתא ואכרזתא, מאימתי הטורף אוכל פירות כשאינן טעות בנוסח האדרכתא, כשיש טעות בנוסח האדרכתא, ומהו נוסח האדרכתא כשכותבים על נכסי היתומים? דף קד:

תשובה:

א. אדרכתא אנכסיה, רש"י (ד"ה אדרכתא, ע"פ הגמ' בב"מ) מפרש: שזהו פסק דין לגבות נכסיו בכל אשר תמצא, דהיינו שטר שומא על נכסי הבע"ח וכו' ואח"כ שמין לו שלשה באותו שדה כנגד חובו ומכריזין עליהם, כפי מה שיראה, עד שיפסקו המוספין, ומורידין אותו בחובו לחלק ששמו אותו, וקורעין שטר החוב אם היה שם שטר וכו' (ש"ע סי' צח סעיף ט).

ב. הזמן שבעל האדרכתא זכאי לאכול פירות

רש"י (ד"ה ליהדר לי פירי) מביא: שלפי רבה - מכי מטי אדרכתיה לידיה. לפי אביי - משנחתמה. ולפי רבא - מכי שלמו יומי אכרזתא.

הגמ' (בסוגיינתנו) אומרת: שאם יש טעות באדרכתא - אינו אוכל פירות אפי' מיום ששלמו ימי ההכרזה.

ג. כשכותבים האדרכתא על נכסי היורשים

בין גדולים בין קטנים כותבים בה "והכרנו שהנכסים האלו הם של פלוני המת", ואם לא כתבו כך הרי האדרכתא זו פסולה, ואין בעל האדרכתא זכאי בפירות, אפי' אחר שישלמו ימי ההכרזה.

פרק שלשה עשר

שני דיני

א. איסור לקיחת שוחד מן התורה מנין, מדוע התורה אסרתו, האם שוחד דברים בכלל שוחד, ואם לקח האם דינו דין? דף קה. קה:

תשובה:

"ושוחד לא תקח", מכאן למדים שאסור ליקח ושוחד אפי' כדי לזכות את הזכאי, ולחייב את החייב, משום שבלקיחת שוחד יש קירוב דעת, והוי כגופיה, ואין אדם רואה חובה לעצמו, ואף שוחד דברים בכלל שוחד הוא, ואסור. ואם דן דינו בטלין.

ב. דין הנוטל ממון: 1. מתי נקרא מכווער, והאם דינו דין. 2. מתי לקיחת ממון אינה נחשבת לשוחד? דף קה. קה:

תשובה:

1. **דין הלוקח ממון בתורת אגר דינא** - עובר איסור מהתורה, ודינו בטל.

לפי ר"ת (בתוד"ה גוזרי) - אין איסור ליקח ממון אלא רק מבעלי דינים, אבל משל הציבור מותר ליקח.

ולפי התירוף השני בתוס' - אלו שיושבים כל שעה בדין, ולא עוסקים בשום מלאכה, ולא היה להם במה להתפרנס, מותר ליקח ממון, מפני שאינו בתורת שכר, אלא מפני שמוטל על הציבור לפרנסו, וכל מה שאסור ליקח זה רק למי שדן באקראי בעלמא.

2. **אם בתורת שכר בטלה דלא מוכח** - הדין מכווער, ודינו דין.

3. **אם בתורת שכר בטלה דמוכח** - מותר ליקח ואפי' לכתחילה, ואפי' כשלוקח את הממון מהבעלי דינים עצמם, אולם בתנאי שיקבל משני הבעלי דינים (בשורה - עיין ש"ע ח"מ סי' ט', סעיף ה').

ג. באלו מקרים דין צריך למנוע את עצמו מלדון? דף קה:

תשובה:

דין שרגיל לשאול מבני עירו דברים, לדוגמא: בהמות וכלים, צריך למנוע עצמו מלדון, חוץ באם יש לו דברים שיכול להשאיל לבני עירו או כששואל כדי להחשיב את המשאיל, שאז מותר לו לדון, וכן צריך למנוע עצמו מלדון את מי שאוהבו, שהרי לא רואה עליו חובה, וכן לא את מי ששונאו, שהרי לא יראה עליו זכות, וכן אם קדם התובע ושלח מנחה לדיין יכול הדיין למנוע עצמו מאותו דין.

בתוס' (ד"ה לא) מבואר: שאוהב ושונא ממש אסור מעיקר הדין, אבל אוהב באופן שקדם התובע ושלח מנחה לדיין - הוי חומרא בעלמא שהיו הדיינים מחמירין על עצמם, [עיין ש"ע ח"מ סי' ט', סעיף ב', ובפתחי תשובה סק"ז].

ד. נשים האורגות בפרכות, מנין מקבלין את שכרן? דף קו.

תשובה:

1. **בפרכות שכנגד השערים** - לכו"ע מתרומת הלשכה.

2. **בפרכות שהן לצורך בנין**

לפי רב נחמין אמר רב - מתרומת הלשכה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי רב נהמן עיצמו - מקדשי בדק הבית, הואיל ופרכות תחת בנין עשויות.

ה. כלי שרת, האם עושים אותם מקדשי בדק הבית או מתרומת הלשכה, ומדוע? דף קו:

תשובה:

לפי רבי ישמעאל - כלי שרת עשואם ממותר תרומת הלשכה, מפני שהן צורך קרבן, שנאמר "את שאר הכסף, חוץ מאם גבו לצורך בדק הבית והותירו, שאפשר להשתמש בהם לכלי שרת, מפני שלב בי"ד מתנה עליהם, שהמותר יהא לכלי שרת.

לפי ר"ע - כלי שרת ממותר נסכים.

ו. האם פוסקין מזונות לאשת איש שהלך בעלה למדינת הים או ששמעו בו שמת או כשמת זכיתו, האם בשבועה, ומדוע? דף קז. קז:

תשובה:

1. תוך ג' חדשים - אין פוסקין לה בהם מזונות, שחזקה אין אדם מניח ביתו ריקן.

2. בששמעו בו שמת [נ"י שני עדים או ע"י עד אחד - תוד"ה בששמעו] - פוסקין לה מזונות. רש"י (ד"ה בששמעו) מפרש: שלא חוששין לצררי, כיון שסופה לגבות כתובתה ואז תשבע, ולא חוששין שיאמר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך", דמשמת אינה משועבדת לו את מעשה ידיה, ולפי"ז פוסקין לה אף בלא שבועה, והיינו לפי חזן, אבל לפי בני כהנים גדולים - נוטלת בשבועה.

ולפי רבו של התוס' - דוקא בשבועה.

3. כשלא שמעו בו שמת [או ששמעו ע"י קול - תוד"ה בששמעו]

לפי רב - פוסקין לה מזונות, לפי שמשועבד לה.

ולפי שמואל - אין פוסקין, ומבואר בתוס' (ד"ה בששמעו בשם רבו): שאין פוסקין לה אף אם תישבע. [התוס' דייקו מרש"י: שהוא סובר שנ"י שבועה פוסקין, והקשו התוס' שם: שמשוגייתנו מבואר שלא פוסקין].

טעמו של שמואל שאין פוסקין

לפי רב זביר - זהו משום שחיישינן לצררי, שנתן בידה כסף למזונות.

לפי רב פפא - זהו משום שחיישינן שאמר לה "צאי מעשה ידיך במזונותיך". התוס' (ד"ה כששמעו, בשם רבו) כתבו: שהטעם שחיישינן לכך, לרב זביר כדאית ליה ולרב פפא כדאית ליה, התוס' (ד"ה כששמעו, בשם רבו) כתבו: שהטעם שחיישינן לכך, לרב זביר כדאית ליה ולרב פפא כדאית ליה, הוא משום שמוכח מדאינו חוזר, שנסתלק מאשתו בשום ענין, [דהיינו בצררי או ב"צאי מעשה ידיך". לר"ז כדאית ליה ולר"פ כדאית ליה].

הנפק"מ ביניהם

לפי התוס' (ד"ה חיישינן, ע"פ המהרש"א) - כל מקום שנאמר "ספקה" או "לא ספקה" הכוונה היא שכך היה כשהבעל היה כאן, וכמבואר לקמן בסמוך דין 1.

1. גדולה ולא ספקה

לפי רב זביר - לא פוסקין.

ולפי רב פפא - בזה מודה שמואל שפוסקין. ויוצא מתוס' (ד"ה חיישינן, ע"פ המהרש"א): שזהו דוקא כשידוע שלא ספקה בעוד שהיה כאן, דאם היתה ספקה אז נע"פ בידוע שכך היה, מודה ר"פ לר' זביר, שלשמואל אין פוסקין בכה"ג, דחוששין שאז אמר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך", ומועילה מחילתה אע"ג שעכשיו לא פסקה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. קטנה וספקה

לפי רב פפא - לא פוסקין, שהרי ספקה, וחוששין שאמר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך".

ולפי רב זביר - בזה מודה שמואל שפוסקין, שהרי לקטנה לא משאירים צררי. וועיין בתוס' לעיל דף קב: ד"ה אומדן.

ומבואר בתוס' (ד"ה קטנה): שהיינו דוקא בספקה לדברים גדולים ולא לקטנים, שהרי בדברים קטנים יכולה הקטנה למחול, ונהיינו שעכשיו היא ספקה לגדולים ולא לקטנים. וחיישין שכשהיה בעלה כאן היתה ספקה אף לקטנים ואמר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך". ומועילה מחילתה לדברים קטנים, וכנ"ל - מהרש"א] או בלא שספקה כלל ובאופן שהגיעו לעונת הפעוטות שמקחן מקח ומתנתן מתנה ומחילתן מחילה, אבל אם ספקה גם לדברים קטנים - מודה שמואל שלא פוסקים, שהרי ב"ד יכולים לומר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך".

3. קטנה שאין מחילתה מחילה [דהיינו שלא הגיעה לעונת הפעוטות ולא ספקה אף לדברים גדולים] - מודה ר' פפא שפוסקים, מפני שלא יכל לומר לה "צאי מעשה ידיך למזונותיך", כי אינה יכולה למחול על דברים גדולים.

4. לענין שבועה כדי ליטול את מה שפסקו לה

לפי חזו - אינה צריכה ליטול את מה שפסקו לה.

ולפי בני כהנים גדולים - צריכה ליטול את מה שפסקו לה. וכשזקוקת מזונות, ובין בסוף, ומבואר בתוס' (ד"ה תרגמה): שצריכה ליטול את מה שפסקו לה, ולא רק למי שהלך ומת במדינת הים.

ז. מי שהלך למדינת הים ושמעו בו שמת, האם ב"ד יורדים לנכסיו כדי לזון ולפרנס את אשתו בניו ובנותיו, והאם יורדין לנכסיו לתת צדקה לעניים או תכשיט לאשתו? דף קז. קז:

תשובה:

א. לענין לזון ולפרנס את אשתו בניו ובנותיו

1. אם שמעו משני עדים שמת - ב"ד יורדין לנכסיו כדי לזון ולפרנס את אשתו בניו ובנותיו, ומבואר בתוס' (ד"ה כשמעו): שזהו אף כדי למכור הנכסים.

עוד מבואר בגמ': שאם כשבאה ממדינת הים אמרה "גירשני בעלי", ושמעו בו שמת [קודם אותו הזמן שאומרת שנתגרשה - תוס' שם] - מפרנסין אותה רק עד כדי כתובתה, משום דאיהי אפסדה אנפשה.

2. אם שמעו מעד אחד שהוא שמת - רק את אשתו זנין ומפרנסין, אבל לא את בניו ובנותיו.

בתוס' (שם) מבואר: שהיינו שלא פוסקים, פ' שלא יורדים למכור עבור בניו ובנותיו, אבל את הפירות הגדלים בשדה, יכולים לאכול.

3. אם שמעו קול שהוא מת - עיין בתשובה הקודמת דין 3.

ב. לענין נתינת צדקה ותכשיט מנכסיו

בגמ' מבואר: שלא נותנין מנכסיו צדקה לעניים, אבל לענין נתינת תכשיט לאשתו, לפי רב יוסף - נותנין, ולפי רב הסדא - לא נותנין. ומחלוקתם היא עכ"פ אליבא דשמואל שבתשו' הקודמת, ומהר"ן לעיל פרק ד' דף יז. מדפי הרי"ף ד"ה לא ניחא, ומהמ"מ פ"ג מאישות הל' ז' מוכח: שפליגי גם אליבא דרב, ואף כשלא שמעו בו שמת.

ח. מי שהלך למדינת הים ושמעו בו שמת, ולוותה ולאכלה, האם הכעל חייב לפרוע את המוצ? דף קז. קז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה ואם בא ואמר לה) מבואר:

1. אם לא פסקו לה ב"ד מזונות - אין חייב לפרוע, מפני שיכול לומר "לא אפרע, מפני שאם לא היו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מלויים לה, היתה דוחקת עצמה אע"פ שלא ספקה".

2. **אם פסקו לה בי"ד מזונות, ולוותה ואכלה** - הבעל חייב לפרוע את החוב, ומבארים התוס': שאם לא יפרע לא תמצא מי שילוח לה. אמנם אם אמר "פסקתי לה מזונות", אין חייב לפרוע את החוב עד שתשבע שלא הניח צררי, [ועיין לקמן דף קז: ברש"י ד"ה חנו, ובמהרש"א].

ט. **מי שהלך למדינת הים ופסקו לה מזונות וירדה לנכסיו ואכלה, והבעל בא וטען "הנחתי לה צררי", האם מחזרת מה שפסקו לה, ומדוע?** דף קז.

תשובה:

לפי רש"י (ד"ה נאמן) - הבעל נשבע ומוציא ממנה את מה שאכלה.

ולפי תוס' (ד"ה ואם) - הבעל לא יכול להוציא ממנה את מה שאכלה, דאי לאו הכי, אף אחד לא ילוה לה, ויכול רק להצריכה לישבע לגבות מה שגבתה ואכלה.

י. **האם פוסקין מזונות ליבמה, ומדוע?** דף קז:

תשובה:

1. **יבם לפני הייבום** - לא חייב במזונות יבמתו, [אלא שבתוך ג"ח ראשונים ניוזנית משל בעל].

2. **אם עמד בדין וברח** [מחמתה, דהברח מחמת מרדין דינו כחלה - תוד"ה עמד] - ניוזנית משל יבם, ואפי' שמואל מודה בזה, כיון שלא שייך הטעם של צררי או של "צאי מעשה ידיך במזונותיך". תוס' (ד"ה עמד) מביאים: שמרש"י משמע שזהו משום קנס.

3. **אם חלה לאחר שהגיע הזמן** [או כשברח מחמת מרדין - תוס' שם]

לפי התוס' (שם) בשם רש"י (ביבמות) - אינה ניוזנית משל יבם, דלא שייך לקונסו, כיון שחלה.

ולפי התוס' (שם) בשם הר"ח - ניוזנית משל יבם.

4. **אם חלה לפני שהגיע הזמן** - עיין תוס' (שם) ובמש"כ לעיל פרק א' תשובה ג'.

יא. **מה זה מאני דקוניא, ומה דינו?** דף קז:

תשובה:

1. **מאני קוניא**

לפי רש"י (ד"ה חירוי) - זהו כלי חרס שמחפים עליהן עופרת.

ולפי התוס' (שם) - זהו כלי חרס המחופה בהתכת זכוכית, אבל בהתכת עופרת, אינן נאסרין ביי"נ יותר משאר כלי חרס.

2. **הלכתא** - כרב זביד הסובר: דמאני דקוניא אם הם חירוי ואוכמי, מותרים, משום שאינו בולע, ונתפק"מ לענין חמץ בפסח. גיעולי עכו"ם, ויין נסך - רש"י, ודוקא כשאין להם קרטופני פי' בקעים, אבל אם יש להם בקעים אסורים, ואילו אם הם ירוקי, אסורים [אפי' אין להם קרטופני], ומרימר מתיר אפי' ירוקי.

בתוס' (ד"ה הני) מבואר: שהיינו רק לענין יין נסך, [כיון שתשמישו בצונן - ע"ז דף לד.], אבל לענין חמץ בפסח - אסור אפי' בחירוי ואוכמי, ואף שאין בהם קרטופני, [כיון שתשמישו בחמין - גמ' שם].

יב. **המהנה את חבירו במקרים הבאים, האם יכול לדרוש שכר מחבירו, כמה, ומדוע**, 1. המפרנס את אשת חבירו או הפורע חוב חבירו. 2. היורד לקדה חבירו או בונה חורבתו של חבירו. 3. המליל ממון חבירו בפניו וקלא בפניו, כשיש למליל הפסד, וכשאין למליל הפסד, כשא"ל להליל את ממון חבירו, ובכל זאת הליל. 4. כשכפואו להליל. 5. הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות. דף קז: קח.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. **מי שהלך למדינת הים, ועמד אחר ופירנס את אשתו**
 לפי חנן - איבד מעותיו. תוס' (ד"ה חנן) כותבים: דגרע מהיורד לשדה חבירו, משום שכאן השבח לא בעין.
 לפי ר"ת בתוס' (ד"ה חנן וד"ה הא) - דברי חנן הם רק במפרנס אשה, לפי שיכולה לצמצם ולהתפרנס בדוחק, ולא בשאר פורע חובו, שודאי חייב לפרוע מן הדין.
 ולפי התוס' (שם) - מן הדין הוא פטור, ככל מבריה ארי, ויש מקומות שחכמים תיקנו לשלם לו שכרו, כדי שלא ימנע מלהציל, וכאן פטור כי אין את הטעם שימנע מלהציל.
 ולפי בני כהנים גדולים - ישבע כמה הוציא ויטול. התוס' (ד"ה הא) מעמידים: שמדובר באופן שבי"ד פסקו לה מזונות, שאם לא פסקו לה מזונות, לכו"ע הבעל פטור מלשלם לו על כך.
 2. **הפורע את חוב חבירו - בסוגיין מבואר שחייב לשלם לזה שפרע.**
 לפי שיטת ר"ת (בתוס' שם) - להבבלי (שבסוגיין) לכו"ע מן הדין הלווה חייב לשלם לזה שפרע, משום שהנאה גמורה היא, אבל לפי הירושלמי הדין תלוי במחלוקת חנן ובני כהנים גדולים.
 ולפי שיטת הריב"א (שם) - אף לפי הבבלי (שבסוגיין) הדין תלוי במחלוקת חנן ובני כהנים גדולים.
 3. **היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות - תוס' (ד"ה חנן) מביאים: ששמין לו כאריס, ומפרשים: שזהו מפני שהשבח בעין, ולכן חייב ולא נחשב למבריה ארי מנכסי חבירו, וכן הבונה חורבתו של חבירו, כיון שהשבח בעין, נותן לו מה שההנהו.**
 4. **המציל ממון חבירו שלא בפני חבירו מהפסד העתיז לבוא, לדוגמא: שומר חנם שקידם ברועים ובמקלות בשכר - תוס' (שם) מביאים: שנוטל מבעל הבית את מה ששילם, וכן משיב אבידה שהתבטל ממלאכתו, שנוטל שכרו רק כפועל בטל.**
 לפי ר"ת (בתוס' שם) - השכר הוא מעיקר הדין, כיון שהיה ודאי בא הפסד, דרק פורע חוב אשת חבירו אומר חנן שפטור הבעל מלשלם לו.
 ולפי התוס' (שם) - לחנן הוי תקנה דרבנן שלא ימנע מלהציל, ונע"ע במסכת ב"ק, דף נז. ובתוד"ה א"י, מש"כ בזה.
 5. **המציל ממון חבירו ואין לו הפסד - בתוס' (ד"ה חנן) מבואר: שדינו כדין מבריה ארי מנכסי חבירו, שפטור מלשלם.**
 6. **כפווה להציל ממון חבירו ואין לו הפסד - בתוס' (ד"ה חנן) מבואר: שחייב לשלם לו שכר טרחה,**
 7. **המציל ממון חבירו בפני חבירו באופן שאבוד ממנו ומכל אדם - בתוס' (ד"ה חנן) מבואר: שהרי אלו שלו, משום דהוי הפקר.**
 8. **הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות**
 לפי התוס' (ד"ה חנן) בשם רש"י (בגיטין) - מחזיר לבעלים בחינם.
 ולפי התוס' (שם) - משלם לו מה שהוציא כדי להוציאה מיד העובד כוכבים, דאל"כ אין לך אדם מציל של חבירו מיד העובדי כוכבים.
- יג. **המודר הנאה מחבירו, האם מותר לשקול לו את שקלו ולפרוע חובו, ולהחזיר לו אבידתו, ומדוע?**
 דף קח.

תשובה :

1. **לשקול לו את שקלו - מותר, דמצוה קעביד, ולא מהנהו.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לפי רש"י (ד"ה ועל העתיד) - אפי' על שקלים שעדיין לא נתרמו.

ולפי התוס' (ד"ה ועל העתיד) - מותר רק על שקלו שנתרם ובא לידי השליח ואבד או נגנב מהשליח לאחר שנתרמה התרומה, וכן מהגבאי ודאפי' אם נגנב או אבד קודם שנתרמה התרומה - מהרש"א, אבל על מה שעדיין לא תרם - אסור, ונע"ע בתוד"ה הא, בסוף דבריהם שמהירושלמי משמע שלא מדובר באבד, ופליגי על הבבלי, ונע"ע במש"כ על מסכת ב"מ פרק ד' תשובה סג, סד].

2. לפרוע חובו וליתן מזון האשה

לפי בני בהנים גדולים - אסור, משום דקמשתרשי ליה. התוס' (ד"ה הא) מעמידים: שמדובר באופן שבי"ד פסקו לה מזונות, שאם לא פסקו לה מזונות, לכו"ע מותר למודר ליתן לאשתו מזונות, שהרי הבעל פטור מלשלם לו על כך.

לפי רבא אליבייהו - אם לוח ע"מ שלא לפרוע, מודים הם שמותר.

ולפי רבי אושעיא אליבייהו - גם בזה אסור, דסוף סוף מהנהו בזה שלא מתבייש מהמלוה.

לפי שיטת ר"ת (בתוס' שם) אליבא דהנז' - להבבלי שבסוגיין מותר לפרוע דוקא חוב מחמת מזון האשה שבי"ד פסקו ליתן לה, אבל לא את חוב חבירו, משום דהנאה גמורה היא, ולא היה יכול להפטר מהחוב בשום ענין, והיינו כהבבלי ואחרת מהירושלמי, מפני שלירושלמי אליבא דחנן מותר לפרוע גם חוב חבירו.

ולפי שיטת הריב"א - גם לפי הבבלי אליבא דחנן מותר לפרוע אף את חוב חבירו.

3. להחזיר לו אבידתו - מותר, ובמקום שנוטלין שכר, תיפול ההנאה להקדש.

בתוס' (ד"ה ובמקום) מבואר: שמדובר או כשנכסי שניהם אסורין זה על זה או כשרק נכסי מחזיר אסורין על בעל האבידה, ואין המחזיר רוצה לקבל שכר, אבל אם המחזיר רוצה השכר, יכול לקבל שכרו, ושואם רק נכסי בעל האבידה אסורין על המחזיר, אין איסור להחזיר את האבידה, ויעכב השכר אצלו, ופי' אצל בעל האבידה - מהרש"א].

יד. מה הדין במי שמת והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מועטין: דף קח:

תשובה:

לפי ת"ק - הבנות יזוננו, והבנים יחזרו על הפתחים, מכח תקנת חכמים.

אדמו"ן אומר: וכי בשביל שאני זכר הפסדתי. ומבואר בתוס' (ד"ה אדמו"ן) בשם ר"ת: שגם אדמו"ן סובר כחכמים, וקא מתמה בעלמא. ושכן הלכתא. ונע"ע מה שכתבו: התוס' בב"ב דף קלט: ד"ה אמר ר' ג', והביאו את הגמ' לעיל (דף קג): שמ"מ אם קדמו ומכרו מה שמכרו מכרו.

טו. האם במקרים דלהלן חייב שבועה מדין מודה במקצת, ומדוע? 1. טענו חיטין וסולה לו כשעורין. 2. טענו חיטין ושעורין והודה לו בשעורין. 3. טענו מדת שמן והודה בקנקנין. 4. טענו "עשרה כדי שמן מלאים" והודה לו בקנקנין. 5. טענו רימון בקליפתו והודה בקליפה. 6. טענו "עשרה כדי שמן יש לי אצלך", והודה בחמשה קנקנין או בעשרת הקנקנים בלא השמן. דף קח:

תשובה:

א. טענו חיטין והודה לו בשעורין

בתוס' (ד"ה אי הכי) מבואר: שלפי ת"ק - פטור, מפני שצריך הודאה ממין הטענה. ולפי ר"ג - חייב, מפני שלא צריך הודאה ממין הטענה, וסוגייתנו כמ"ד דפטור.

ב. טענו חיטין ושעורין והודה בשעורין [לשיטת ת"ק שבנושא הקודם הסובר טענו חיטין והודה בשעורין פטור]

לפי ר"ג אמר שמואל - חייב שבועה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי רבי חייא בר אבא - פטור משבועה.

ג. מענו מדת שמן, והודה לו בקנקנין - כנ"ל נושא א'. וכן הדין כשטענו "מלא עשרה כדי שמן יש לי בבורך" והודה לו בקנקנין.

ד. מענו "עשרה כדי שמן מלאים" והודה לו בקנקנין - דינו כדין טענו חטיין ושעורין, והודה לו בשעורין, כנ"ל נושא ב'.

ה. טענו רימון בקליפתו, והודה לו בקליפה - נחשב כמודה במקצת מין הטענה, דכולה חדא מילתא הוא, ולא דומה לטענו שמן וקנקנים והודה בקנקנים, שנחשב מודה לא ממין הטענה.

ו. מענו "עשרה כדי שמן יש לי אצלך", והודה לו בחמשה קנקנין

לפי אדמו"ן - יש בטענה גם קנקנים, ולכן כשהודה בחמשה הוי מודה במקצת, ומיגו דמשתבע אקנקנים משתבע נמי על השמן, ואם הודה בעשרת הקנקנים בלא שהודה על השמן - לא הוי מודה במקצת.

ולפי רבנן - אין בטענה רק שמן בלא קנקנין, ולא נחשב מודה במקצת.

טז. מה הדין בפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל [לפי א' ברש"י: היינו אינו חש לדבריו, ועיין תוס' ד"ה תשב, ולפי ב' ברש"י: היינו שאין לו מה ליתן], ומה הדין באם היא פסקה, והאם פסיקה המעות נחשבים לזכרים הנקנין בלמירה?
דף קט.

תשובה:

א. "הן הן הדברים הנקנין באמירה"

לפי שיטת הרשב"ם (בתוס' ד"ה תשב) - "הן הן הדברים הנקנין באמירה" אומרים רק אם היה פסיקה בזמן קידושין, ובסוגייתנו [כפי המבואר לקמן נושא ב'] מדובר שהפסיקה היתה לא בזמן הקידושין, ולכן החתן אינו יכול לתבוע את האב לדין בלא שעשו קנין.

ולפי השיטה השניה בתוס' (שם, ע"פ הירושלמי) - "הן הן הדברים הנקנין באמירה" אומרים רק בנישואין ראשונים, ודוקא כשהאב משיא את בתו, ובסוגייתנו [כפי המבואר בנושא הבא] מדובר כשאינו רוצה החתן לטרוח להביא את האב לדין או כמבואר בירושלמי, שבנישואין שניים או אם אחיה ואמה פוסקין עבורה צריך קנין ולא מועיל אמירה.

ב. בפוסק מעות לחתנו ופשט הרגל או כשהיא ופסקה

לפי ת"ק

תשב עד שתלבין ראשה, ואין חייב לכונסה

לפי תנא דמשנתנו אליביה - זהו בין אם האב פסק ובין אם היא פסקה.

ולפי רבי יוסי בר יהודה (בברייתא) אליביה - זהו דוקא כשפסקה היא על עצמה, אבל אם האב פסק, יכולה לומר "אבא פסק עלי מה אני יכולה לעשות".

לפי התוס' (ד"ה הפוסק) - מחלוקתם דוקא כשהאב פסק במעמדה והיא גדולה, אבל לא פסק במעמדה, או שהיא קטנה, מודה ת"ק שיכולה לומר לו "או כנוס או פטור". (המהרש"א על רש"י ד"ה במה, כתב: שרש"י חולק על התוס' וסובר, דגם בזה ת"ק חולק על אדמו"ן.)

לפי אדמו"ן

יכולה לומר לו "או כנוס או פטור".

לפי תנא דמשנתנו אליביה - זהו רק אם האב פסק, אבל אם היא גדולה והיא פסקה תשב עד שתלבין ראשה.

ולפי רבי יוסי בר יהודה (בברייתא) אליביה - זהו בכל מקרה, שאם האב פסק, אומרת לו "מה אני יכולה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לעשות", ואם היא גדולה והיא פסקה, יכולה לומר לו "כסבורה אני שאבא נותן עלי, עכשיו שאינו נותן מה עלי לעשות".

ג. קמנה שפסקה

לכו"ע כופין את הבעל ליתן גט.

לסיכום:

1. **כשפסק האב** [במעמד הבת והיא גדולה, באופן שהפסיקה היתה לא בזמן הקידושין, ובנשואין שניים או כשאביה ואחיה קידשה – תוס'], לפי תנא דמשנתינו - הדין תלוי במחלוקת אדמון ורבנן, ולתנא דברייתא - אף לפי ת"ק יכולה לומר "או כנוס או פטור".

2. **כשפסקה הבת והיא גדולה**, לתנא דמתניתין - לכו"ע תשב עד שילבין ראשה, ואילו לתנא דברייתא - הדין תלוי במחלוקת אדמון ות"ק.

3. **פסקה הבת והיא קטנה** - לכו"ע כופין את הבעל לגרש.

4. **אם הפסיקה היתה בזמן הקידושין ובנשואין ראשונים באופן שהאב הוא המשיא את בתו** - תוס' כותבים: שהחתן יכול לכפות את האב ליתן לו מה שהתחייב.

5. **אם הפסיקה לא בזמן הקידושין ובנשואין ראשונים והאב הוא המשיא את בתו או להיפך**, כשהפסיקה בזמן הקידושין אבל בנישואין שניים - הדין תלוי בשתי שיטות התוס'.

יז. **העורר על השדה שגזולה ממנו, והוא חתום עליה בעד או כשעשאה סימן, או שהוא דיין החתום בשטר שקוים לפני הדיינים או מעיד שהקדה על שמועון, האם איבד את זכותו מלומר גזולה היא ממנו, ומדוע?**
דף קט. קט.

תשובה:

1. **העורר על השדה והוא חתום עליה בעד** [פ' שאותו שעליו הוא מערער מכרה לאחר והמערער חתום עליו בעד]

לפי חכמים - איבד את זכותו. תוס' (ד"ה אדמון) פוסקים כן להלכה.

ולפי אדמו"ר - יכול לומר "השני נוח לי והראשון קשה הימנו". תוס' (ד"ה אדמון) כותבים: שזהו דוקא מפני שלא היה לו לחתום, ולעשות דבר הנראה הודאה.

2. **כשעשאה סימן לאחר** [פ' שעשאה סימן מיצר לשדה אחרת וקראה על שם המוחזק, לפי רש"י ד"ה עשאה - המוחזק עשה כן והעורר חתם לו, ולפי התוס' דף קט: ד"ה עשאה - העורר עשה כן]. - לכו"ע איבד העורר את זכותו, אא"כ טוען העד "תלם אחד הוא שעשיתי סימן ולא כל השדה, ואותו התלם הסמוך למצר בלבד הוא של המחזיק", לענין התלם - מחלוקת אדמון וחכמים, לענין שאר השדה - לכו"ע לא איבד זכותו.

3. **חזר וטען "חזרתי ולקחתי ממנו תלם שהודיתי בו"** - נאמן.

לפי רש"י - נאמן, משום שאמרינן הפה שאסר על התלם הוא הפה שהתיר. [משמע שסובר שאמרינן "מיגו למפרע", ויעוין בתוס' ב"ב דף ג. ד"ה לאו].

ולפי התוס' (ד"ה אם) - זהו דוקא כשאין כתב יד יוצא ממקום אחר, דנאמן במיגו דאי בעי אמר "מזויף", אבל אם כתב יד יוצא ממקום אחר, לא נאמן, משום שלא אמרינן מיגו למפרע.

4. **כשעשאה סימן לעצמו** - לכו"ע לא איבד העורר את זכותו.

5. **העורר על השדה והוא דיין חתום עליו שהשטר מקוים** - לכו"ע לא איבד זכותו, מפני שדיינים חותמים אף שלא קראוהו [משא"כ עדים].

6. **לוי שהעיד על שדה שהיא של שמעון** - בתוס' (ד"ה אדמון, ע"פ הגמ' בב"ב) מבואר: שלכו"ע לוי יכול לערער על השדה ולא איבד את זכותו, ומבארים: שזהו מפני שלוי לא עשה מעשה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

יח. דיינים המקיימים שטר, האם מעידים גם על כל הכתוב בשטר? דף קט:

תשובה:

1. **אם בסתם שטרות** - עדותם רק על אימות החתימות, ולא על מה שכתוב בשטר, כיון שהם מקיימים בלא לקרוא את השטר.
2. **אם בשטר יתומים כשאחד מן האחין נושא ונותן בתוך הבית** - בתוס' (ד"ה לא שנו) מבואר: שחתימתן על כל מה שכתוב בשטר, כיון שבי"ד רמו נפשיהו לבדוק אם נושא ונותן עבורו או עבור היתומים.

יט. מה הדין במי שהלך למדינת הים, ואבדה דרך שדהו, ומדוע? דף קט:

תשובה:

1. **אם ארבעת מיצריו שייכים לארבעה בני אדם שבאו מכח ארבעה או מכח חד** - לכו"ע איבד זכותו, דכל אחד יכול לדחותו לבן אדם אחר.
 2. **אם הארבעה מיצרים שייכים לאחד שבא מכח ארבעה** לפי אר"י - ילך לו בקצרה.
- ולפי רבנן - יקנה לו דרך במאה מנה או יפרח באויר, כיון שהפסיד דרכו, מפני שכל אחד יכול לומר לזה שאיבד את דרכו "אי שתקת" וכו'.
- לפי התוס' (ד"ה ורבנן): לפי רבנן אומרים "אי שתקת" גם אם לא אוזיל גביה, וכותבים: שזהו אחרת משיטת רש"י (במסכת בב"ק) הסובר, שלרבנן אומרים "אי שתקת" רק אם אוזיל גביה, דאם לא אוזיל, יכול לומר לו "לכי תהדר".
3. **אם בחד הבא מכח חד** - בתוס' (ד"ה ורבנן) מבואר: שלכו"ע ילך בקצרה.

כ. מי שבשעת מיתתו צווה שיתנו לפלוני דקל, וחלקו האחים ולא נתנו לו, האם כל אחד יכול לדחות את הפלוני לאח אחר, ומדוע? דף קט:

תשובה:

אין יכולים לדחותו (שהרי אילו היו נותנים לפלוני לפני חלוקה, היה מתמעט חלקו של כל אחד - תוס' רי"ד), ולכן בטלה חלוקה, ונותנין לפלוני חלקו, ואח"כ עושים חלוקה מחדש.

כא. מה הדין במי שבשעת מיתתו צווה שיתנו לפלוני דקל, והניח שני חצאי דקל? דף קט:

תשובה:

הבנים יכולים ליתן לפלוני את שני החצאים, ופרש"י: "ושאר דקלים הרבה היו לו, והיתומים היו נותנין לה אותן שני חצאין שיש טורח בהן יותר" [אע"פ שיש שלמים, וע"ע ש"ע ס"י רג סעיף כב].

כב. מה הדין בראובן שהוציא שטר חוב על שמעון, ושמעון הוציא שטר מכירה מאוחרת לשטר ההלואה, וטוען ששטר ההלואה מזויף או פרוע, מי נאמן, ומדוע? דף קי:

תשובה:

1. **במקום שנותנין מעות ואח"כ כותבין שטר** - לכו"ע הלווה נאמן לטעון "מזויף". [עיי' ש"ע ח"מ ס"י פה סעיף א] או "פרוע", שהרי המלוה היה צריך לגבות המעות בחובו.
2. **במקום שכותבין שטר ואח"כ נותנין מעות**

לפי אר"י - הלווה נאמן, מפני שהמלוה היה צריך למסור מודעא שאינו מוכר אלא כדי למשכנו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי חבמים - המלוה נאמן, דלא רצה למסור מודעא, מחשש שיוודע ללווה מהמודעא, ויתחרט מליקח את השדה, ולא יהיה למלוה משכון.

כג. מה הדין בשנים שהוציאו שטר חוב זה על זה והחובות שווים, ומדוע?

דף קי.

תשובה:

א. כשראוהו שהוציא שטר על שמעון, ושמעון על ראובן

1. אם שטרו של שמעון מאוחר משטרו של ראובן, וזמן פירעון השטר של ראובן, קודם שלוח משמעון, ולכל אחד מהם יש רק עידית או רק בינונית או רק זיבורית - לכו"ע זה עומד בשלו וזה עומד בשלו, דאפוכי מטרטא למה לי.

2. כשלאחד יש עידית ובינונית ולשני רק זיבורית

למ"ד בשל עולם הן שמיין - זה עומד בשלו וזה עומד בשלו, מפני שאפוכי מטרטא למה לי.

ולפי מ"ד בשלו הן שמיין - זה גובה שטר חובו, וזה גובה שטר חובו.

ב. כשהראשון לוח לי' שנים, והשני לה'

לכו"ע זה גובה שטר חובו, וזה גובה שטר חובו, כיון שלוח לפני שהגיע זמן הפירעון, ולכן כך הדין גם אם הראשון לוח לה' שנים, והשני בתוך זמנו לוח לי' שנים.

ג. אם ביום שנשלם החמש שנים השני לוח לי' שנים

לפי אדמיון - זה עומד בשלו וזה עומד בשלו, משום שאין דרכו של אדם ללוות ביום דמישלם ההלוואה.

ולפי רבנן - זה גובה שטר חובו, וזה גובה שטר חובו, משום שאדם עלול ללוות עבור יום אחד.

כד. האם האיש יכול לכופ את האשה לעבור למקום אחר?

דף קי. קי:

תשובה:

1. **מארץ לארץ, לדוגמא: מיהודה [בבן יהודה שאירס ביהודה - תוס' דף קי. ד"ה שלש] לעבר הירדן או לגליל - אין יכולים לכופ אותה לצאת, אף מעיר לעיר ומכרך לכרך.**

2. **בן יהודה שאירס בגליל או להיפך - בתוס' (שם) מבואר: שכופין אותה לצאת לארץ הבעל, מפני שעל מנת כן נשאה.**

3. **באותה ארץ, אם מעיר לעיר ומכרך לכרך - יכול לכופ.**

4. **אם מעיר לכרך או מכרך לעיר או מנוה היפה לנוה הרעה - אין יכול לכופ.**

5. **אם מנוה הרעה לנוה היפה**

לפי ת"ק - יכול לכופ.

ולפי רשב"ג - אין יכול לכופ, מפני ששינוי וסת [אפי' לטובה - רש"י], תחילת חולי מעיים.

6. **מחו"ל לארץ ישראל - יכול לכופ אותה, וכן היא יכולה לכופו, אף מנוה היפה לנוה הרעה.**

7. **מארץ ישראל לחו"ל - אין יכול לכופה, וכן היא לא יכולה לכופו, אף מנוה הרעה לנוה היפה.**

כה. מה הדין כשהאשה לא רוצה לעלות לא"י והאיש רוצה או כשהאיש לא רוצה לעלות והיא רוצה?

דף קי:

תשובה:

1. **אם האשה לא רוצה לעלות והוא רוצה - יוציאה בלא כתובה.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. אם האיש לא רוצה לעלות והיא רוצה - יוציא ויתן כתובה,

ומבואר בתוס' (ד"ה הוא): **שבזמן הזה** אין נוהג דין זה, מפני סכנת דרכים, ושלפי רבינו חיים - זהו מפני שיש כמה מצוות התלויות בארץ וכמה עונשין שאין אנו יכולים לזהר בהם ולעמוד עליהם.

כו. עבד שברח לארץ ישראל או לירושלים, האם האדון יכול לכופו לצאת חזרה למקומו, ומדוע?
דף קי:

תשובה:

1. עבד שברח לארץ ישראל - האדון אינו יכול לכופו לצאת, הגמ' אומרת: שאומרים לאדון שימכרנו לבני ארץ ישראל, משום ישיבת ארץ ישראל.

לפי התירוץ הראשון בתוס' (ד"ה הכי) - אם לא מוצא למי למכור, יכתוב לו שטר על דמיו.

ולפי ר"ת (בתוס' שם) - אין אומרים לאדון למכור לאחרים, אלא כותבים שטר על דמיו.

2. עבד שברח לירושלים, לפי ר"ת (בתוס' ד"ה ואין) - יכול האדון לכופו להוציאו מירושלים, דאין אנו רוצים שיהיו עבדים בירושלים יותר מדאי, אלא מיוחסים, [ועיין שיטמ"ק].

כז. מה הדין במגרש את אשתו ורוצה ליתן לה מעות ארץ ישראל [מענות רעים] לכתובתה, והיא רוצה מעות קפוטיקא [מענות טובים], ומדוע?
דף קי:

תשובה:

לפי מ"ד בתובה דרבנן - מקולי כתובה שנו כאן שלא הולכים בתר שיעבוד, ויכול ליתן לה אפי' ממעות הרעים, דהיינו שאם נשאה בארץ ישראל וגירשה בארץ ישראל או נשאה בקפוטיקא וגירשה בארץ ישראל או להיפך, נותן לה ממעות ארץ ישראל [מענות רעים], ורק אם נשאה בקפוטיקא וגירשה בקפוטיקא, נותן לה ממעות קפוטיקא.

ולפי מ"ד בתובה דאורייתא [דהיינו רשב"ג] - אזלינן בתר שיעבוד, דהיינו מקום הנישואין, לכן אם נשאה בקפוטיקא וגירשה באר"י, נותן לה ממעות קפוטיקא [בשאר האופנים - ממעות אר"י].

כח. מה הדין במי שמוציא שטר חוב על חבירו, האם הלווה יכול להחזיר במעות רעים, ומדוע?
דף קי:

תשובה:

אזלינן בתר מקום השיעבוד, ולכן:

1. אם כתוב בשטר בבל - מגבהו ממעות בבל.

2. אם כתוב אר"י - מגבהו משל אר"י שהם רעים.

3. אם לא כתוב את המקום - אם הוציאו בבבל, מגבהו ממעות בבל, ואם הוציאו באר"י, מגבהו ממעות אר"י.

4. כתבו בו "מטבע" [כסף סתם], לדוגמא: מאה מטבעות כסף ולא פירש אם סלעים או פונדיונים - מה שירצה לווה מגבהו, ובלבד שיהיה מטבע ואפי' איסרין, ואם כתוב "כסף" ולא כתוב "מטבע" - מגבהו נסכא. תוס' (ד"ה נסכא) מדייקים מכאן: שנסכא עדיף ממעות ודינרים.